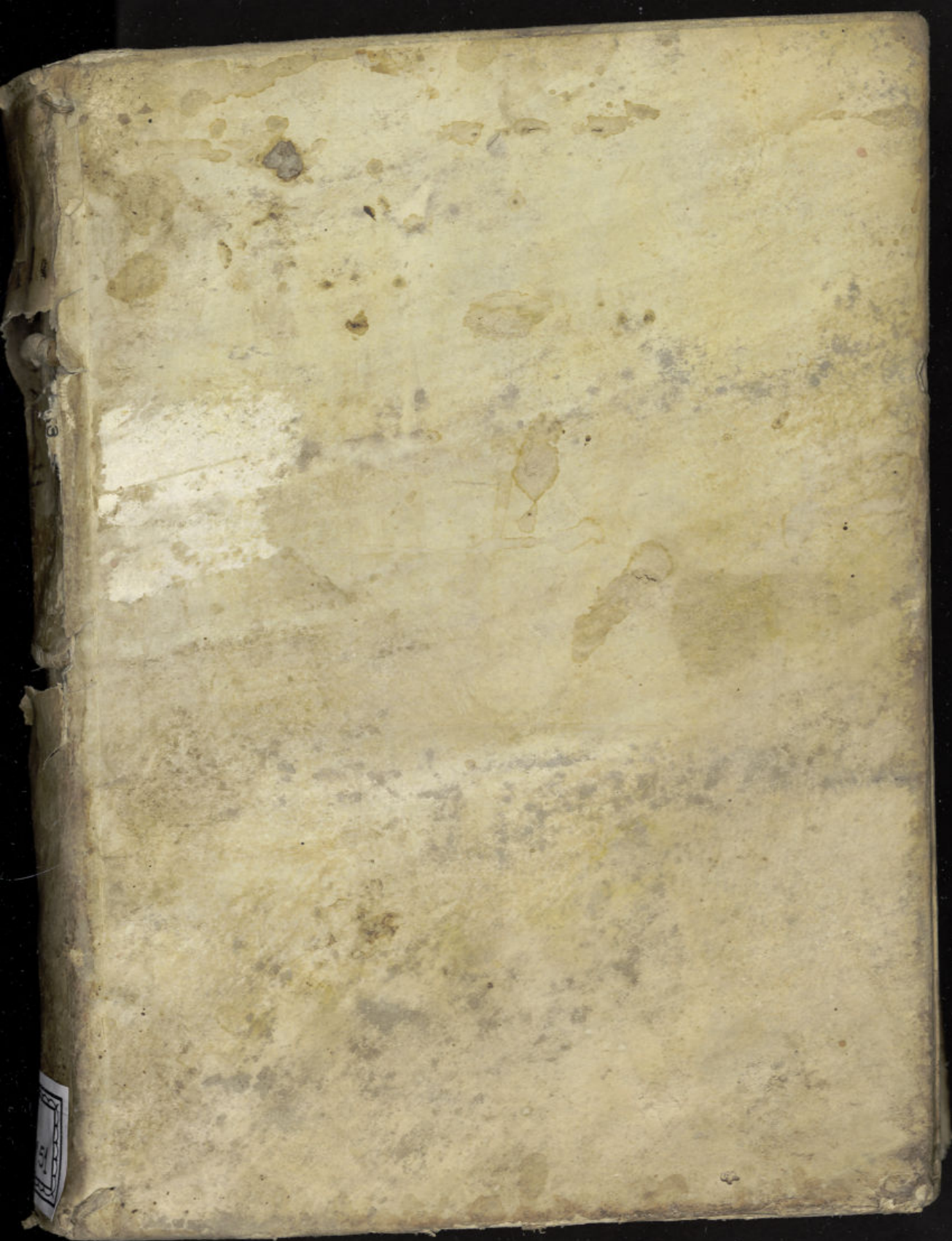

1

1300 86

A
13-151

10

ουε.
μετο
10

BIBLIOTECA	
GRANADA	
Sala	A
Estante	13
Tabla	
Número	151

x 11850425

La Libreria de D. Juan Manuel Berrocal

Al Sr. D. J. Limoncello
Calle de la Roca
8

7
1
2
1
3
1

15

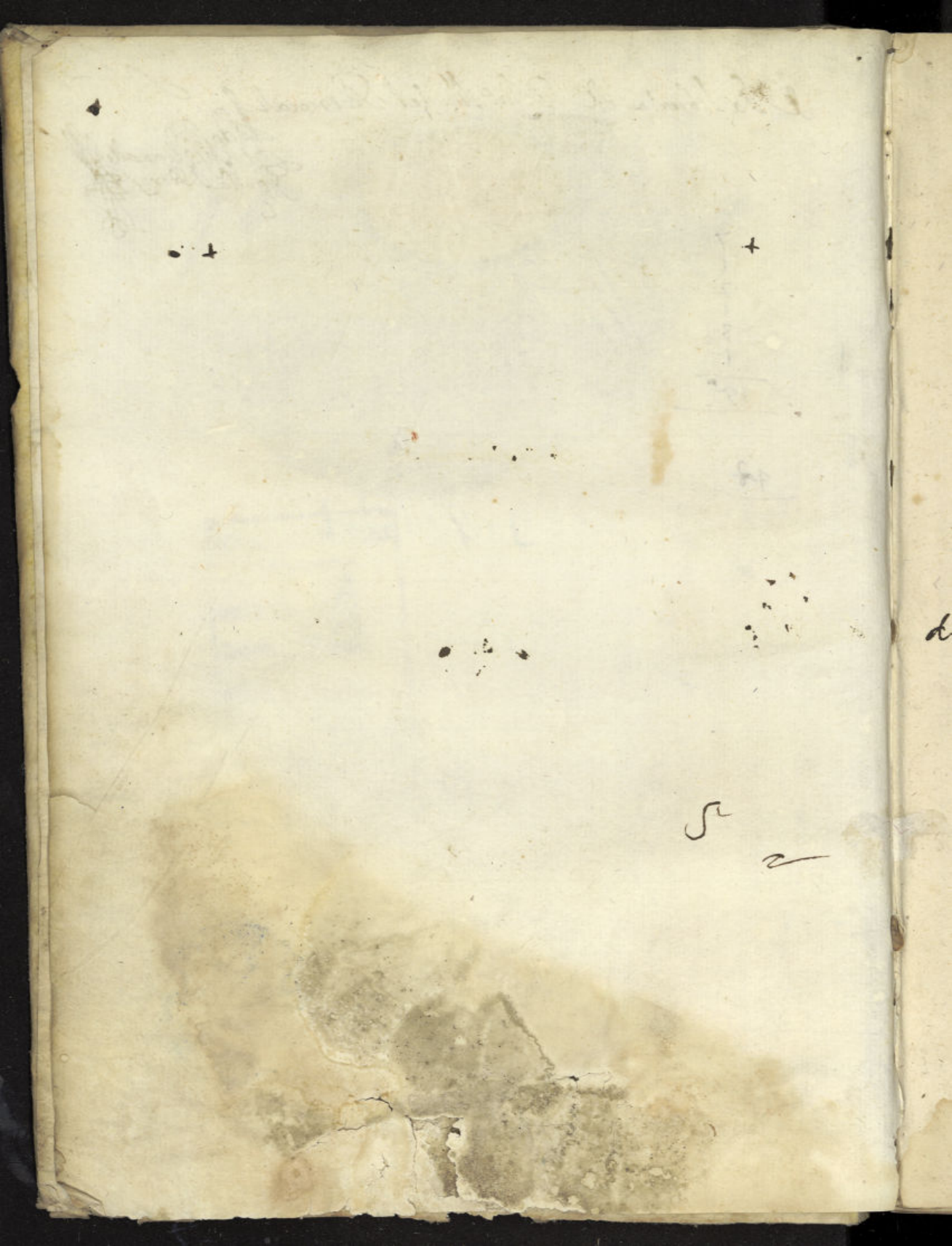
Nota 7-30

48

3-9-647

TRIO

R. 4595

SALLVSTII + TIBERII +

A CORNETO.

DE MODIS PROCEDENDI IN CAUSIS, QVAE
coram Auditore Camerae aguntur.

+ PRACTICA IVDICIARIA + 2

NVNC DEMVM MVLTO AVCTIOR
& certior, quam antea reddira.

Quibus accesserunt plures Sacrae Rotae Romanae Decisiones, Practica
eiusdem Rotae Terminorum, Festa Palatij, ac demum
Brevis modus examinandi in causis criminalibus.

Cum singularum Materiarum complectissimo Indice.

Et capitulorum

AD ILLUSTRISSIMUM ET REVERENDISS. D.

D. VIRGINIVM ABBATEM VRSINVM

Sacrae Religionis Hierosolymitanae Commendatarium

del Colegio Mayor

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. 20. C. 44 N. 2.

BRACCIANI, Apud Andream Phaem Typographum Ducalem. 1633.

CVM PRIVILEGIO, ET SVPERIORVM PERMISSV.

R. 25 25

SALVSTI TIBERIA

A CORNETO

DE MODIS PROCEEDENDI IN CAUSIS, QVAE
coram Auditorio Camerae aguntur.

PRACTICA IVDICIARIA
NUNC DEMUM MULTO AVCTOR
& certior, quam antea redidit.

Quibus accesserunt plures Sacrae Rota Romanae Decisiones, Practicae
civilem Rotae Terminum, Fests Palatii, ac denique

Imprimatur si videbitur Reverendiss. P. M. S. Pal. Apost.

Franciscus Capitonus Archipresbyter, & Vicarius Bracciani pro
Reverendissimo Episcopo Suturino, & Nepesino.

D. VIRGINIVM ABBATEM VRSINVM

Imprimatur,

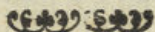
Fr. Antoninus Cellius Mag. & Reverendiss. P. F. Nicolai Riccar-
di Sac. Pal. Apost. Mag. Socius.

BRACCIANI
CIVITATIS

AD ILLUSTRIS. ET REVERENDISS. D.
D. VIRGINIVM
ABBATEM VRSINVM.
SACRAE RELIGIONIS HIEROSOLYMITANAE
COMMENDATARIVM.

A N D R E A S P H A E V S P . F .

NON aliunde feracius mihi ver efflorescit,
quam ex VRSINA ROSA. Quid
igitur mirum si plerisque meis editioni-
bus eam praefigere gaudeo ; non tam si-
gnum Familiae vestrae , quam pignus ob-
sequij mei ? Cum vero nuperrime meo-
rum typorum opera rursus prodeat in
literati lucem theatri SALLVSTII TI-
BERII Praxis Iudiciaria ; non alium illi renascenti Solem afful-
gere volui , quam benignissimum vultum nobilitatis tuae , genero-
sissime Iuuenis , magnis Genitoribus haud minor proles ; & stir-
pis Excellentissimae vel fructus floride , vel flos fructuose .
Excipias igitur vadimonium hoc , observantiae erga te meae aspe-
ctu illo , quo rapere soles hominum animos in amorem beneuo-
lentiae , in admirationem prudentiae tuae ; quae annos praetergres-
sa in ipsamet adolescentia senectutem sapit . Sinas hoc etiam
opus in amoribus esse mundo literatorum , non tam quod ma-
teriem continet administrandis Urbibus ac Regnis maximè sa-
lutarem ; quam quod à vestra nobilissima ROSA decorem sibi
plurimum adsciscet , & gratum existimationis odorem toto ter-
rarum orbe diffundet . Quae vero tam disiuncta regio est , quo
vestri fama nominis non persuaserit ? Aut quod hominum genus
vestrae gentis Heroibus nobilitatum non fuit ? Quot ex ea praestan-
tissi-

tissimos ac triumphales Duces militare sibi vindicavit Impe-
 rium? Quot sapientissimos Republicæ moderatores Vrbes, Pro-
 uincia, Regia coluerunt? Quot sacra tharæ, Vaticana purpura,
 & ipsum triplicis Regni diadema sacrosanctum numerauit Antisti-
 tes omni laude cumulosos? Demum vbique redolens floruit
 VRSINA ROSA. Præsertim verò in eruditis operibus,
 ac velut hortis sapientum Merito igitur huic etiam volumini præ-
 figitur: vt testis pariter sit & gloria tuæ, & seruitutis meæ.
 Deus Opt. Max. à magnis inijs ad maiores te prouehat pro-
 gressus. Vale.

A N D R E A S P H A V S P . F .

ON aliunde seruius mihi ver efflorere
 QUAT VRSINA ROSA. Quid
 aliqne meis editioni
 gaudes; non tam
 te, quam pignus ob-
 vero tubertine meo-
 tus prodere in-
 SALVSTII TI-

HERI Praxis Indiciis; non solum illi transcendit Solem stant
 gere volumi, quam benignissimum vulum nobilitatis turgente
 summe lucens, magnis Genitoribus hand minor proles; & his
 pis Excellentiis vel fuscus floride, vel hos fuscus
 Excipias igitur vadmominum hoc oblectantis erga te mea sibe
 Gu illo, quo sapere soles hominum animos in amorem deueno-
 lentis, in admirationem prudens ius; que sanos præterit
 is in ipsamet adolecentis lechorem sapie. Sicut hoc etiam
 opus in amoribus esse mudo licetiorum, non tam quod in
 terium conuocet administrabdis Vrbibus ac Regis maxime in
 lularum; quam quod à vestra nobilitate ROSA decorum sibi
 plimum adleitet, & gratum existimationis odorem toto re-
 rum orbe distendet. Quæ etiam tam hinc regio est, quo
 vestri tanta non pariter, sed etiam quod hanc non
 vestri tanta hinc non pariter, sed etiam quod hanc non

PRAGM. IV. DIC. 1
S A L L V S T I I
T I B E R I I
A C O R N E T O
D E M O D I S P R O C E D E N D I

IN CAUSIS QVAE CORAM
AUDITORE CAMERAE AGVNTVR.

LIBER PRIMVS

C A P. I.

- 1 *Xperientia est rerum magistra.*
  - 2 *Artes efficit.*
  - 3 *Scientiam magistrorum inter-*
  - 4 *dum superat.*
  - 5 *Stylus est quid facti.*
  - 6 *Ignorantia facti fallit etiam*
  - 7 *prudentes.*
  - 8 *Stylus vim legis obtinet, & iu-*
  - 9 *ri comparatur.*
  - 10 *Sententia lata contra stylum*
  - 11 *nulla est.*
  - 12 *Stylus habetur pro forma, qua*
  - 13 *a iudice remitti non potest.*
9. *Stylus, qui tendit ad causa decisionem, est plene probandus.*
10. *Secus, si ad ordinationem iudicij, & qua probationes sufficient.*
11. *Stylus, qui iuri communi aduersatur, non valet, & quare.*
12. *Stylus etiam contra ius praescribi potest.*
13. *Stylus quando vim habeat consuetudinis.*

1 **N** VLLVM experientia aptius magisque pro
 priū nomen inueniri poterat, quā, quod
 ei Summ. Pont. Gregor. X. Caesarem lib. 2.
 2 de bello ciuili imitatur imposuit, dum eā
 in c. quam sit de elect. in 6. rerum omniū
 efficacē magistram appellat. Experientia
 enim artes efficit, si Philos. 1. Metaph. sub
 initium, assentimur. Sed neminem profe-
 cto arbitror fore, quia ab eo dissentiar, si
 3 de artibus; quæ non in sola speculatione, meditatione quæ consistit
 sed actu perficiuntur, eum verba facere intellexerit. Actiones nāq.
 nostræ, ut plurimum, ab experientia pendent, in quibus magis præ-
 stat expertus, quam qui nudam rationem nouit, ut D. Thomas in
 proem. lib. 1. Metaph. c. 1. memoria prodidit. Et Cicerone autho-
 4 re, de Orat. Vnus frequens omniū magistrorum scientiā, & præce-
 5 pta superat interdum, ut nos quotidie in iudicialibus actionibus
 experimur. Videmus enim homines alioquin iuris consultissimos
 quiq; legibus in gymnasio explicandis ætatis omne tempus con-
 sumperunt, si in iudicium vocentur, hæsitare, titubare, aliquē de
 niq; ex tabellionibus monitorem sui officij, & præceptorē quærere,
 ex eoq; magis, quam ex Bartholo sapere. quanquā minime mirum,
 hoc ijs videatur, qui modos omnes (quos stylos vocant) in multis
 varijsq; Urbis tribunalibus causas agitandi diuturno vsu, & litium
 longa tractatione didicerint. Et enim quot magistratus in hac cu-
 ria sunt; tot sunt iudiciorum rationes. Libello in Capirollo, mo-
 nitorio coram Auditore Camera, commissione in sacro Rotæ au-
 ditorio lites inchoantur. Qui styli sint quid facti, Par. if. consil. 168.
 num. 15. vol. 4. non est, cur succenseamus iurisperitis, si eos non
 nouerint: ignorantiam enim facti plerumq; etiam prudentissimos
 fallit l. 2. ff. de iur. & fac. ignor. Hac cum sapenūmero animadu-
 rissem. dum acta causarum, quæ coram Auditore camera ageban-
 tur scriberē. (in eo enim Tribunali quadraginta annos. & eo am-
 pliū sum versatus) opere pretium me facturum existimaui, si
 quæ longinqui temporis vsu, & obseruatione perceperam, lite-
 rarum monumentis commendarem. Conseci, Deo iuuante; quod
 decreueram, & iam sunt plures anni elapsi, quod eā de re libel-
 lum in vulgus edidi. In qua editione practica fines nequaquam
 sum prætergressus: nullam scilicet legis auctoritatem, nullum iu-
 ris interpretem in meæ sententiæ confirmatione adduxi, nuda
 eorum, quæ experientia didiceram, narratione contentus. F. enim
 senten-

sententia fuit, dum opusculum illud conscriberem, vt necessarium
 minime existimarem, stylo fidem, & firmamentum legibus adiun-
 6 gere; cū stylus ipse per se legem efficiat, legisq. vim obtineat Rot.
 dec. 2. de appellat. in nou. decis. 16. de consuetu. in antiq. Dec. cons.
 699. n. 5. Guid. Pap. decis. 198. nu. 2. & pro iure seruandus sit; Rot.
 7 decis. 1. de fil. presb. in nou. Corn. cons. 290. nu. 2. vol. 1. & cons. 285.
 nu. 2. vol. 3. Quod vsque adeo verum est, vt si contra stylum iu-
 8 dicaretur, sententia esset nulla, ac si cōtra legem lata foret: Guid.
 pap. decis. præcitata. Habetur enim pro forma, & ideo à iudice
 remitti non potest. Pedem. decis. 22. nu. 6. quæ Bal. Dec. Felin. &
 alios innumeros congerit. Quæ omnia locum obtinet in quo-
 canque foro, siue ad ordinandam, siue ad decidendam litem ten-
 9 dant, Afflic. decis. 79. num. 4. Pedem. d. decis. 22. num. 7. eo solum
 adiecto discrimine, vt si stylus sit, qui causæ decisionem respiciat,
 plene probandus sit Bar. in rep. l. de quibus num. 22. ff. de leg. Pe-
 10 dem. decis. ibid. num. 3. si vero ad ordinem tantum iudicij perti-
 neat, possit se de eo iudex informare ex officio inter priuatos pa-
 rietes a procuratoribus, & aduocatis, & actuarijs, partibus non-
 citatis, neque vocatis. Dec. cons. 402. num. 10. cons. 447. num. 10.
 decis. Pedem. eodem loco num. 16. & seq. Vant. de null. ex defect.
 process. num. 86. His inquam de causis libellus ille meus sola sui-
 met authoritate subnixus in hominum aspectum prodijt. Verum
 11 post primam illam editionem, maturius, & diligentius rem ex-
 pendens, consideransq; stylum, qui iuri communi aduersatur non
 valere, vti ab inferioribus magistratibus inductum, qui iuri
 derogare non possunt, Alex. cons. 36. num. 9. & seq. cum add. vol. 2.
 Dec. cons. 11. num. 11. & cons. 676. num. fin. Pedem. vbi supra nu.
 4. Aym. de Antiq. temp. 4. part. in princ. num. 36. licet non me la-
 teat fallere conclusionem eiusmodi, vbi stylus esset præscriptus;
 12 nam etiam contra ius potest præscribi, vt post Roch. de Curte
 tradit Aym. cons. 201. num. 9. & d. tract. de antiq. temp. loco pro-
 xime citato vers. quod intellige. Nat. ad Alex. cons. 36. in vit.
 add. vel vbi venisset in notitiam populi, aut maioris partis illius;
 13 valeret enim eo casu in vim consuetudinis. Aym. vbi supra vers. 2.
 intellige (ac proinde stylum hic intelligi volumus, qui sit antiquus
 atq. longo vsu receptus, nō aut varius. i. modo albus, & modo nig-
 ger, de quo per Lap. alleg. 51. & per ea quæ scribunt Feli. in v. Ro-
 dulphus §. cateru col. 2. de rescrip. Cur. in l. more ff. de iurisd. omni-
 iud. & Io. Steuiz. in eius syl. nup. l. 3. in tit. est nuben.) Tamen vt
 tutius hosce scopulos euitarē, ijsq; satisfacerem, qui tritū illud in
 scholis passim dicitāt erubescimus cū sine lege loquimur, & consi-
 deremus, in auth. de trien. & femi, institui eundē libellum, ac alios

4
 duos secundos libellos intra dictum tempus in lucem editos innumeris dene in locis auctos, & locupletos (a primæ enim editionis tempore ad hanc usque diem, in eiusdem fori actionibus exercitatus ad pleniorum rerum scientiam vsu duce perueni) iterum edere, & in postrema hac editione stylum ipsum iuris auctoritate, doctorumque testimonijs confirmare: vt hinc perspicuum fieret, eum iuri consentaneum, & nihil de eo a me conscriptum esse, quin a sacris canonibus, & legibus veluti fontibus manarit, & fluxerit. Si quid ea in re effecero, si laborem aliquem caudicis leuauero, si aliquo modo litigatores iuuauero, id totum, quantumcunque sit diuinæ bonitati tribuo. Mihi satis fuerit, si quem iuris peritum ad hæc melius, & cumulatius agendum incitauero. Ad propositum erga descendens a processu camerae obligationis eiusdem tribunali præcipuo, & frequentissimi exordiar.

DE VARIIS ANTIQVAVVM CAMERALIVM obligationum formis. Cap. II.

- 1 *Dua erant antiquitus obligationum formulae magis vsu recepta.*
- 2 *Brunt tenores.*
- 3 *Tertia forma raro usitata.*

D processus, circa executionem instrumentorum Cameralem obligationem continentium, de qua per sepe in Auditoris Camerae Tribunali agi consuevit, seruandos deuenientes, vt facilius innotatio moderni styli, illiusq. ab antiquo discrepantia dignoscatur, de qualitate prædictarum obligationum, & priori earum executione non nihil breuiter referendum existimauius. Instrumenta iam pridem, & contractus sub diuersis formis, & qualitatibus, vt late in instrumentorum formulario habetur, recipiebantur: in quibus, & pro quorum obseruatione debitores, & alij contrahentes obligationis vinculo, sub altera ex infra scribendis formulis generatim obligabantur. Quarum vna hæc est. (Pro quibus obseruandis supradicti contrahentes sese hæredes, & bona in ampliori forma Camerae Apostolicæ obligarunt, iurarunt, tactis, &c.) cuius formulam late extensam habetur inferius 4. libro. Altera vero, in qua arctius deuinciebantur debitores, hæc præter Cameralem

lem obligationem habebat addita verba. (Et censu. & omnes Ec-
 2 clestias, una cum mandato exequutio suscepunt.) Et hæc due
 formulæ tam in Vrbe, quam extra passim erant vsu receptæ in
 omnibus contractibus. non deficiebant etiam aliqui, qui nimis
 3 prudentes, & accurati apparere desiderantes, in forma iuris, aut
 quarentigiæ sese, vel bona tantum, non autem personas obliga-
 bant. Sed hoc raro eueniebat. Nam creditores proprii damnis
 cautiore effecti, arctiores obligationes ab eorum debitoribus
 poscere curabant; quæ sub altera ex superscriptis duabus formu-
 lis, vt diximus, recipiebantur. Quarum obligationum primo de-
 scriptarum exequutio, modo infra annotando procedebat.

DE PROCESSV SIMPLICIS CAMERALIS

Obligationis instrumentis in Vrbe celebratis appositæ
 antiquitus seruari solito. Cap. III.

- 1 Prior citatio in processu exequutionis simplicis, & antiqua ca-
 meralis obligationis.
- 2 Altera citatio.
- 3 Cedula, seu excommunicationis formula.
- 4 Citatio aggrauatoria, & brachium seculare præcedens.
- 5 Formula ceduloni aggrauatoria.
- 6 Formula brachij secularis, quod hodie mandatum exequutiuum
 dicitur.

VIGORE simplicis obligationis in forma Came-
 ræ, iuxta primo scilicet enumeratam formulam
 receptæ, si instrumentum erat rogatum in Tri-
 bunali Auditoris Cameræ, citabatur olim de-
 bitor ad soluendum iuxta formam suæ obliga-
 tionis, alias confitendum, vel confiteri videndum
 debitum, & se excommunicari, & in termino
 relationis factæ per Cursonem comparente creditore, aut illius le-
 gitimo Procuratore, iudex, habita prius iudiciali debiti confessio-
 ne vnius ex procuratoribus per debitorem in eius obligatone cõ-
 stitutus (in qua obligatione, prout in formæ Cameræ extensione pa-
 tet, constituntur omnes causarum actores, notarij, & Romane Cu-
 riæ Procuratores ad confitendum debitum) excommunicabat de-
 bitorum, nisi infra tres dies currentes soluisset, siue aliquid rele-
 uans allegasset: quia terminus trium dierum censetur sufficiens ad

probandum ea, quæ in continenti probanda sunt, vt per Galles. ad
 form. cam. in 4. par. q. 1. nu. 2. Et licet ille procurator non esset ibi
 præfens, nec debitum fateretur, tamen de stylo antiquo communiter
 recepto, & comprobato, qui, vt inferius dicitur, vim habet
 legis, ob cumulum, & multitudinem negotiorum, extendebatur
 (prout in similibus etiam hodie extenditur) per notarium, quod
 3 ille Procurator ibi interfuit, & debitum fateatur. Quibus tribus die
 bus elapsis (quos nihil intererat iuridicos, aut feriatis esse) citaba
 tur secundo debitor (ad videndum se declarari, & litteras decla
 ratorias contra se decerni, & relaxari.) Ac in termino relationis
 comparente creditore, aut procuratore legitimo, Index declara
 bat debitorem incurrisse excommunicationis sententiam, & litte
 ras declaratorias relaxabat, nisi per totam illam diem satisfacis
 set. Qua die elapsa, & debitore adhuc in solutione moram facien
 te, & nihil releuans deducente, relaxabantur à Iudice litteræ de
 4 claratoriæ sub hac forma (D. A. hic auctoritate Apostolica denun
 ciatur excommunicatus, & declaratus ob non solutionem scutorum
 ducentorum auri in auro, infra scripto D. instanti debitorum vigo
 re obligationis in forma Camerae, de qua in actis. Instante D. N.
 principali.) Et litteris huiusmodi nomen est cedulonus. Quo cedu
 lono expedito, publicato, & affixo per Cursosres aciei campi Floræ
 si infra decemium post illius publicationem debitor non soluebat;
 5 eo iterum citatio, ad videndum se aggruari, & reaggruari, vna
 cum inuocatione auxiliij brachij secularis, & comparente credito
 re, aut eius procuratore, & reproducente dictas declaratorias litte
 ras publicatas tenoris prout in eis, debitore vero nihil releuans
 opponente, iudex aggruabat censuras inuocando auxilium bra
 chij secularis, & litteras aggruatorias, ac brachium saculare
 6 relaxabat sub his formis. Cedulonus aggruatoria D. A. exadu
 uerfo principalis hic auctoritate Apostolica denunciatur excom
 municatus, & declaratus, aggruatus, & reaggruatus, vna cum
 inuocatione auxiliij brachij secularis ob non solutionem scutorum
 ducentorum auri in auro, infra scripto Domino instanti debitorum
 vigore obligationis in forma Camerae, de qua in actis; instante
 D. N. forma brachij secularis in curia. De mandato Illustrissimi,
 & R. D. Auditoris Camerae, siue eius R. P. D. Locumtenentis, & ad
 instantiam D. N. principalis creditoris; Tenore præsentium
 auferatur de bonis D. A. exaduarlo principalis debitoris, bona va
 loris scutorum ducentorum auri in auro debitorum vigore obli
 gationis in forma camerae, de qua in actis, vna cum expensis præ
 sentis mandati; Quæ ablata deponantur ad effectum subhastan
 di, necnon capiatu idem, & carceretur non relaxandas, donec ei
 dem

dem instanti de dicto eius credito integrè satisfecerit, & sine expressa Domini licentia, & mandato Quoniam ipso debitore citato, excommunicato, declarato, aggravato, & reaggravato, vna cū inuocatione auxilij brachij secularis Dominus ita mandauit, die &c. Formulas extra curiam omitto; de illis enim inferius tractabimus suo loco. In vim supradictæ declaratorix, & aggravatorix, affigebantur publice per Urbem cedulones litteris maiusculis scripti, in quorum summitate, in debitorum vilipendium deformes, atq; indecoræ imagines varijs coloribus pingebantur.

DE PROCESSU EXECUTIONIS

Obligationis antiquæ censuris munitæ.

Cap. IIII.

- 1 *Modus procedendi ad executionem obligationis, in qua est consensus in mandatum vnica prout citatione.*
- 2 *Processus executionis similis obligationis, in qua consensus est in mandatum absque citatione.*

HX forma secundæ obligationis, in qua debitor præter Cameralem obligationem suscipiebat omnes censuras Ecclesiasticas, vnâ cum mandato executio: consentiens illarum relaxationi vnica, vel ulla citatione præcedente: si cum citatione, ita procedebatur. Citato debitore, ad soluendum iuxta formam suæ obligationis, aliâs videndum contra se relaxari censuras in obligatione susceptas; comparenteque in termino citationis creditore, iudex relaxabat censuras, nisi per totam illam diem soluisset. Si vero absque aliqua citatione erat obligatus: elapso termino in obligatione conuento, ad instantiam creditoris expediebatur mandatum in suprascripta forma vsque ad clausulam, Quoniam vbi dicebatur, Quoniam constituto de credito per obligationem, ipsoque debitore excommunicato declarato, omnibusque censuris Ecclesiasticis innodato, Dominus ita mandauit, Die, &c. In vim istarum censurarum affigebantur pariter ceduloni, & carcerabantur etiâ debitores.

DE APPOSITIONE MANVS IUDICIS

in libro actorum Notarij. Cap. V.

- 1 *Censura non relaxantur, nisi præcedente Iudicis decreto.*

- 2 *Vetus formula subscriptionis iudicis.*
- 3 *Diffinitiva iudicis decreta in scriptis fiunt.*
- 4 *Libellus non requiritur in causis summarijs.*
- 5 *Cur adinuenta sit nova formula.*
- 6 *Formula nunc vsitata subscriptionis iudicis.*

1 **V**erum, quia durum, & rationi prorsus dissonum videtur, censuras eiusmodi, nullo precedente decreto formiter facto, relaxari (siquidem hæc censurarum fulminatio, decretum est diffinitivum, animas, & corpora ligans) in antiquis obligationibus tempore bo. mem. Cardinalis Ghinucci, dum in minoribus constitutus Auditorem Camerae agebat; quia modica recipiebantur instrumenta, propter bonam hominum tempestatem illius fidem, in similibus obligationum pede verba huiusmodi scribi consueverat.

2 Nisi infra tempus conuentum: dentur litteræ de consensu. Iuris enim esse viceatur. Quia sententia debet ferri in scriptis, vt habetur in l. p. & ibi Bart. & doct. C. de senten. ex breui reci. quod etiam procedere videtur in causis summarijs, in quibus libellus non requiritur: pro quo est tex. in clemen. sape §. sententia. de Verb. signif. Abb. in c. p. de oper. nou. nunc. Cum autem ob hominum instantis temporis calliditatem mirum penè in modum auctam, nec verba, nec apocæ, imo nec valida instrumenta creditoribus quodammodo sufficerent; proindeq; infinitus propemodum instrumentorum, etiam validis, & efficacissimis clausulis munitorum numerus excreuerit, ac alia diffinitiva decreta in dies occurrant in tribunali faciendâ, vtpote Confessio debiti, Reintegratio monitorij per debitorem negati, & a creditore verificati, Decretum mandati executiui, censurarumque antescripta fulminatio; pro faciliori decretorum huiusmodi expeditione, & ad tollendas nullitates in libro actorum notariorum Brolliardo nuncupato, qualibet iuridica die a Iudice manum sub infrascriptis verbis, a quolibet notario in suo Brolliardo in scriptis poni excogitatum, & vsu receptum fuit.

- 6 Confessio debiti.
nisi infra tres.
Reintegratio monitorij, & relaxatio mandati.
nisi ad primam diem,
Relaxatio censurarum.
nisi infra tempus conuentum, dentur litteræ de consensu.

DE PROCESSU EXECUTIONIS
 Cameralis obligationis, instrumentis extra Curiam
 celebratis adiectæ. Cap. VI.

- 1 *Differentia inter executionem obligationis celebratæ in Curia & extra eam.*
- 2 *Extensio formæ Camera.*
- 3 *Hæc extensio necessaria est pro validitate processus.*

Vi modum procedendi ad executionem Cameralis obligationis instrumentis in Curia receptis adiectæ superius relatum nouerit; processum, qui in executione similis obligationis contractibus extra curiam celebratis annexæ seruari antiquitus consueuerat, nullo ferè negocio cognoscet. Hæc enim tantum inter hos processus erat differentia. Citabatur in

- 1 hoc processu debitor in primis (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum intrare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, ac mandari extendi formam
- 2 Camera, in dictis iuribus appositam iuxta stylum curiæ.) Et in termino citationis, comparente creditore, iudex præuia illorum recognitione, obligationem extendi mandabat. Quæ extensa, seu quo decreto extensionis facta, hoc enim satis erat absque aliqua formali extensione, quæ postmodum poterat à notario quandocumque fieri, ad obligationis prædictæ executionem, vt supra de instrumentis simplici Camerali obligatione munitis, in curia celebratis latè diximus, procedebatur. Licet Rota alias non remanserit contenta hoc solo iudicis decreto extensionis prædictæ; sed dixerit illud non sufficere, & formalem extensionem à notario faciendam requiri, vt in vna Aquilana coram bo. mem. R.P.D. Robustero die 7. Nouembris 1576. dictum fuit.
- 3 Notandum est amplius, quod prædicta extensio formæ Camere est adeo necessaria, quod si Auditor Camere procedit non extensa Camerali obligatione processus nullitatis vitio subiacebit ex defectu iurisdictionis, vt per Marches. in secunda part. cap. i. nu. 57. de commiss. sanat. nullit. cum alijs ibi citatis.

DE PROGRESSU EXECUTIONIS
 Obligationis Cameralis censuratae, annexae contracti-
 bus extra curiam celebratis. Cap. VII.

In instrumentis, in quibus debitor cum cen-
 suris, & mandato executiuo erat obligatus,
 praemittebatur aduersus eum citatio, ad di-
 cendum contra iura producta, & repetita, vi-
 dendum iurare testes super illorum recogni-
 tione, quatenus opus sit, & soluendum iuxta
 formam suae obligationis, aliàs videndum
 relaxari censuras in obligatione susceptas.
 Cuius citationis relatione à Curatore facta procedebatur eodem
 penitus modo, quo de instrumentis censurata obligatione valla-
 ris in Curia celebratis supra retulimus. Non requirebatur in hu-
 iusmodi censuratarum obligationum processu aliqua obligatio-
 nis extensio. Idem quoque hodie iuxta factorum contingentias
 sequatur, v: infra suo loco trademus.

DE MODO PROCEDENDI
 ad fulminationem censurarum, qui olim seruaba-
 tur hodie sublato. Cap. VIII.

- 1 *Decretum, quod absterneatur à fulminatione Censurarum.*
- 2 *Et quando ad eas sit procedendum.*

- 1 **V**ia eiusmodi censurarum fulminatio adeo frequens
 erat, & in tantam venerat familiaritatem, vt contem-
 ptui potius, quam coertioni hominibus esse videretur;
 sacrosancta Tridentina Synodus sess. xv. & deinde Pius
 iv. & successiue Pius Quintus pia me: expressius in Reformatio-
 ne Tribunalis Auditoris Camerae prudenter etiam considerantes
 anathematis gladium non nisi pro re graui, & ardua, vel, vbi alia
 iuris, vel facti non profint remedia, & non sine magna circumspe-
 ctione exercendum esse; nimis amplam huiusmodi censurarum fulmina-
 tionis licentiam restrinxerunt; decernentes ad censurarum relaxationem
 deueniri non debere, nisi vbi, & quando contra debitorem facile fieri
 non posset executio, nec realis, nec personalis, de quo impedimen-
 to iudici constare debeat, vt late habetur in §. 5. dictae Constitu-
 tionis reformationis Tribunalis, quae sub die 4. mensis Decemb. an-
 ni 1570. Auditori Camerae, & illius notarijs notificata fuit.

DE DVABVS OBLIGATIONIS
 Cameralis formulis ex reformatione Pij Quinti
 adinuentis. Cap. IX.

- 1 *Prima formula obligationis, in qua certus constituebatur procurator.*
- 2 *Alia formula, in qua requirebatur iudicis presentia.*
- 3 *Prima formula aliquandiu paritum est.*
- 4 *Posterior formula nunquam fuit usu recepta, & quare.*

1 **I**X præscriptæ reformationis tenore statutum est, §. in primo: ne quisquam debitor posset amplius condemnari ex confessione debiti à procuratore facta: vt ante dictam reformationem consueuerat; nisi talis procurator in obligatione constitutus, expressè à debitore constituyente nominaretur procuratorque ipse eidem obligationi, & tempore illius stipulationis interesset, & onus mandati acceptaret non solum ad debitum ipsum confitendum verum etiam ad debitorem defendendum. Ex eadem Constitutione §. 3. incip. Quod si quando statutum etiam est; quod si aliquis se arctius obligare voluisset (puta cū susceptione censurarū mandati exequutiui, vt antea fiebat, quæ censuræ statim adueniente solutionis tēpore, vt supra dixi, fulminabatur) tunc in stipulatione obligationis eiusmodi requirebatur iudicis ordinarij præsentia, qui debitori pœnā mandati relaxationis, censurarumue fulminationis, nisi debito, & conuento termino soluisset, cōminabantur, nulla facta personali citatione, sed vnica tātum præuia dilatione, quæ in locis Urbis publicis affixa intimaretur: Quodq; facta hac intimatione, ad mandati relaxationem, ac successiuè ad censuras (quando tamen realis, aut personalis exequutio facile fieri non potuisset) procederetur. Ex quibus quidem duabus formulis, ac obligationum modis, talis, tantaque orta fuit difficultas, vt diū quomodo in actu prædicto possent exequutioni mādari, ob magnum obligationum numerum quæ in quolibet ex Tribunalis officijs quotidie recipiuntur, fuerit dubitatum: Attamen primæ parti, & reformationi aliquandiu paritum est: Nam in obligationibus, quæ passim in notariorum officijs recipiebantur, vt plurimum constituebantur procuratores, Notarij Scribæ, & Iuuenes in eisdem officijs scribentes, & familiares creditorum, & erat ea constitutio, ac si facta non fuisset. Si autem alibi, quam in officio recipiebantur obligationes, constituebantur procuratores quicunque, etiam idiotæ, famuli, & artifices, qui tempore exequutionis obligationum nunquam compa-

comparebāt, nec aliter principales suos defendebant. Alia secunda formula numquam fuit vsu recepta propter difficultatem habēdi iudicem, alijs magis arduis negocijs impeditum.

DE NOVIS CAMERALIS OBLIGATIONIS
formulis, quæ hoc tempore sunt in vsu. Cap. X.

- 1 *Retentus est vsus prioris formula cum constitutione procuratoris presentis.*
- 2 *Secunda formula simplicis obligationis, in qua renunciatur appellationi.*
- 3 *Tertia formula, in qua præter renunciationem appellationi, consentitur in mandati, & censurarum, relaxationem.*

- 1 **I**X prænaratis causis non semel fuit inter Auditorem, Iudicem, Locatenentes, & Notarios consultum super forma dictarum obligationum, & tandem in Congregatione DD. Reformatorum ad id tunc per eundem Pium V. deputatorum decretum fuit. Quod obligationes reciperentur sub prima forma cum cōstitutione procuratoris presentis & acceptantis. Rursus sua alia formula, in qua cōtrahētes obligarent se in forma camerae sine procuratoris cōstitutione, & renunciarent cuicumq. appellationi, reclamationi, & recurſui, alijsq. exceptionibus, quæ contra exequutionem instrumenti interponi, & opponi possent, per quas obligationis exequutio minime retardari, aut impediti, illisq. non obstantib. ad exequutionē finalē, & plenariam procedi possit. Decreuerunt præterea Reformatores prænominati, quod arctius se obligare volentes, sub eadem Cam. Apostolicæ forma, præter procuratoris constitutionem, susciperent in seipſos mandatum exequutiuum, illiusq. relaxationi consentirent vnica, vel bina citatione, aut intimatione præcedentibus, vt supra diximus. Quo d. susceptio mandati, cum consensu prædicto haberet vim, & præceptum iudicis, de quo fit mentio in dicta reformatione eodem §. 5. incip. Quod si quando prout antiquitus obseruabatur in censurarū fulminatione, vt superius latè distinctū est.
- 2
- 3

DE MODO PROCEDENDI AD EXCOMMUNICATIONEM
contra obligatos in forma Camerae. Cap. XI.

- 1 *Forenses, vt plurimum, pro negociorum expeditione pecunias ad cambium, vel societatem officij recipiunt.*
- 2 *Primus modus procedendi ad relaxationem excommunicationis vnico contextu cum mandato exequutiuo.*

- 3 *Si debitor soluit in vim mandati, non tenetur ad excommunicationis impensas.*
 4 *Secundus modus procedendi ad excommunicationem post relaxationem mandati.*

1

Lia maior supererat difficultas. quomodo, & in quibus casibus, ad reddendum facilem negociandi modum in curia, contra debitores excommunicatio concedenda esset. Nam ut plurimum forenses, & praesertim Hispani negocia tractantes, duobus facilioribus modis inveniunt pecunias in Curia pro eorum expeditionibus necessarias. recipiunt illas ad cambiū à mercatoribus, aut in societ. offic. & expeditis eorū negotiis ab Vrbe discedūt petētes eorū patrias, alicna iurisdct. subiectas. Et demū obtentū fuit cū DD. Reformatorū consilio, & voto. Quod ubi certū est, executionē realē, aut personalem facile fieri non posse, vnico contextu mandata executiua cū excommunicatione in subsidiū relaxarētur, hac videlicet apposta clausula (Quatenus vigore huiusmodi nostri mādati executio realis, aut personalis facile fieri nō possit, de quo prius per publica documenta legitime constiterit praedictū debitore publice excommunicatū declaretis, &c.) Addita ēt clausula, (quod si debitor vigore mād. soluisset ad excommunicationis impensas nullo pacto teneretur,) vt pariter apparet in eadē reformatione. §. Quod si forte q̄squā. Verū, quia ex his reformationibus mercatores pecunias curialibus credere recusabāt: (maxima enim erat in illarū exactione difficultas, ob mutatam obligationum formam, ac concessionis excommunicationis modum per bo. me. Alexandrū Card. Riarium, tunc causarum Curia: Camerae Apostolicae Auditorē sollicitantibus curialibus, & notarijs, ex nouo voto DD. Reformatorū ac etiam bon. mem. Illustriss. & Reverendiss. DD. S. R. E. Cardinalium Congregationis sacri Concilij Tridentini, annuente, & consulente bo. mem. Cordinale Alciato, mandatū, & ordinatum extitit. Quod ratione contractuum, & instrumentorum celebratorum in Curia, & quorum solutiones libere, aut in certum euentum in Curia essent destinatae, cum ad illorum executionem deueniendum esset, relaxato prius mandato executiuo, & illius vigore facta per executores Curia: diligentia inueniendi debitores, aut illorum bona in Vrbe, & non inuentis, contra debitores eiusmodi absentes ab Vrbe, & alienae subiectos iurisdictioni

cen-

cenſuræ, & excommunicationes libere, & abſque vlla dubitabili conditione concederentur. Qua quidem via electa, & declarata, facillima reddita fuit negociatio, & pecuniæ curialibus indigentibus libentius à mercatoribus tradita fuerunt, idque hætenus obſeruatum fuit, & quotidie obſeruat.

DE CAMBIORVM OBLIGATIONIBVS, AC
interefſe liquidatione. Cap. XII.

- 1 Obligatio cambiÿ hætenus obſeruata.
- 2 Ad quam rationem cambiorum interefſe antiquitus ſoluebatur.
- 2 Hodie ſumentis pecunias ad cambium, quod tempus concedatur.
- 4 Non poſſunt præſenti tempore peti cambiorum interefſe, niſi ſecundum liquidationem A.C. & quomodo liquidentur.
- 5 Requiſita ad hoc, vt veri contractus cambiÿ dicantur.

- 3 Radice etiam fuit modus, & reformatio dictis cambijs. Nã obligationes cambiiorum antea ſub hac forma fiebãt. (D. Gundisalvus Ximenez faretur habuiſſe ad cambium à dd. Julio Boſco, & Paulo Gauotto mercatoribus Romæ negociantibus ducatos centum Camera veteris valoris, quos ſoluere, ſeu ſolui facere promittit in Oppido Madriti D. A. mercatorum prædictorum correfponſali, ad rationem 470. marapetitorum monetæ illarũ partium, vel minus, vt conueniebatur, pro ſingulis ducatis infra tres meſes proximos, & infra aliũ immediate ſequentẽ meſem certificare mercatores ipſos in Curia de ſolutione huiusmodi in partibus facta, alias ſoluere hic Romæ vna cum cambijs, & interefſe) Quibus quatuor meſibus elapſis, & non certificatis mercatoribus de ſolutione augebant mercatores cambiã ad rationem primò conuentam, & deinde etiam cambiiorũ huiusmodi cambiã ita, vt infra modicũ tẽpus duplicaretur ſolutio. His data eſt forma, vt prorogetur tempus certificationis ad aliũ meſem & ſic in totum ad quinque meſes, amplius etiam quòd mercatores non poſſent partitas cambiãre, & augere, ſed petere, ſolum eorum interefſe liquidandum per A. C. quæ liquidatio fuit declarata ad rationem decem, & octo pro centenariò pro primo anno, & tredecim pro ſubſequentibus annis; ita ordinantibus Illuſtris. dd. Cardinalibus tunc deputatis à ſel. record. Pio 4. Sed poſtmodum, & vltimo loco, habita magis matura conſideratione, & gra-

ui curialium damno ponderato, tempore felic. recordat. Pij Quin-
 ti ad rationem tresdecim pro primo anno, & septem pro reliquis
 sequentibus annis in singula centenaria remansit, & hodie rema-
 net. Prædicta autem intelligenda sunt de veris, non autem fideis
 cambiorum contractibus: cum talia cambia ex tenore bullarum
 supradictorum Pontificum Pij Quarti, & Pij Quinti prohibita sint
 5 vt bene declarat Bursat. conf. 399. num. 27. & sequen. Contractus
 autem veri cambij quatuor de iure exigit personas, vnam scilicet
 dantem, & alteram recipientem, & de vno loco scribentem, & in
 alio loco alteram recipientem litteras; & soluere debent. & alte-
 ram exigentem pecunias cambiatas, & tractas, vt per Bald. conf.
 248. volumine primo. Sed quid si interesse creditoris vere non
 ascenderit ad taxatam summam, an tuta conscientia possint taxa-
 tam summam recipere? & forte negatiua est probabilior; remitto
 tamen ad Theologos.

DE SOCIETATIBVS OFFICIORVM, ET illarum forma. Cap. XIII.

5 **Q**uæ super officialium Romanæ Curie offi-
 cijs contrahuntur societates, sub hac for-
 ma fiunt (D. A. scriptor Apostolicus super
 eius officio fatetur habuisse scuta trecen-
 ta auri in auro in societatem duraturam
 ad sex menses proximos, & deinde ad am-
 barum partium beneplacitum, præceden-
 te didicta quindecim dierum, quam etiã
 domi dimissa copia, & in euentum ab Vr-
 be absentia per contradictas, aut edictum publicam fieri posse, &
 sic non secus, ac si personaliter fieret arctare voluit, a mag. eximio
 Ll. Doctore Natale Rondanino Rom. Cur. causarum patrono ab-
 sente me notario, & c. stipulante: de quibus se contentum vocauit
 exceptioni non nume. pecuniæ, & c. renunciauit, & quætauit, & c.
 Qua societate durante, promisit facere participem præfatum D.
 Natalem omnium dicti officij fructuum, & emolumentorum or-
 dinariorum, & extraordinariorum, pro rata dictæ summæ scuto-
 rum trecentorum. Quam ratam ad euitandum differentias, quæ
 in rationibus ineundis, oriri facile possent causa incertitudinis
 fructuum huiusmodi, qui interdum augentur, nonnunquam autem
 discrepant, cū D. Natali conuenisse affirmauit ad rationem scu-
 torum duodecim similium pro quolibet centenario, & anno sol-
 uen-

uendorum, prout idem officialis integre, & cum effectu soluere promissit de semestri in semestri, & in principio cuiuslibet semestris hic Romæ libere, & sine aliqua exceptione, & retardatione & si nita, aut dissoluta societate, soluere, & restituere dicta scuta trecenta, vna cum fructibus decursis, & non solutis prædicto D. Natali absenti, me notario, &c. alias voluit fructus huiusmodi ad rationem, vt supra conuentam curri ere, & deberi vsque ad integram præfatorum scutorum trecentorum restitutionem, loco damnorum, & interesse: quia sic cum creditore prædicto conuenisse asseruit. Insuper conuenisse affirmavit pacto expresso cum D. Natali, quod si durante hac societate morietur ipse D. Natalis morte tamen naturali, & non violenta, telo, ferro, veneno, aut alias quomocumq; ab homine violenter illata, & inflicta, idem D. A. officialis suprædicta scuta trecenta superlucretur, & solum ad fructus vsque tunc decursos teneatur; Præterea ipse A. officialis, vt magis D. Natali cautum sit, promissit societati huiusmodi, ac omnibus, quæ continentur in ea principaliter, & in solis dum accessuros N. & N. eosq. licet absentes, me notario, &c. stipulante ab hac societate, & accessionibus, & promissionibus per eos faciendis, ac omnibus, & singulis, quæ continebuntur in eisdem indemnes penitus, & sine damno releuare, & conseruare, ita quod nullum propterea damnū, & molestiam patientur; alias ad omnia damna, teneri voluit, de quibus, &c. absque, &c. se & in euentum mortis, &c. Pro quibus obseruandis, &c. se, & hæredes ac bona, &c. in forma Camere Apostolicæ obligauit, &c. vt in forma supra descripta.) Aduertat tamen notarius, quod si societas, vt plerumque consuevit, contrahatur super vita personæ à dante pecunias nominandæ, addat hanc clausulam (ita tamen, quod ipse Natalis, in euentum nominationis, superuiuat per quindecim dies post nominationem dictæ personæ, & cū intimatione eidem officiali faciendâ.) Et hoc ad consulendum indemnitati accipientis pecunias in societatem. Quia per omissionem eiusmodi clausulæ, dans pecunias in societatem quocumque, etiam in mortis articulo posset personam nominare, & sic raro veniret casus quo pecunias accipiens eas superlucraretur.

DE FIDE, SEV MEMORIA CONTRACTVVM

societatum fieri consueta. Cap. XIV.

EXbursatis cum effectu pecunijs, & ratificato instrumento pro creditorem, societas censetur completa.

Quare

*Quare fides seu memoria in societatis fieri consueuerit. Et tunc
 Exceptio non numerata pecunia probanda non admittitur ad impe-
 diendam exeq. ob. cam. secus si est probata absolutio à iuramento nõ
 est necessaria in contractu simulato.*

4 *Ratificatio satis dicitur inducta per solutionem pecuniarum.*

1

SCIENDVM est societates huiusmodi stipulari, ac earum instrumenta recipi fere semper absente creditore, & propterea non exburfari in actu stipulationis pecunias: ex quo prius accedere debent fideiussores omnes; Qui, cum plerunque duo ad minus sint, nequeunt ita facile omnes eodem tempore simul conuenire, & post stipulationem instrumenti societatis spatio trium, quatuor, aut plurium dierum accedunt instrumento ante stipulato.

Post quas omnes accessiones factas, creditor exburfat pecunias, retinendo fructus primi semestris, de quibus pecunias accipienti quietantiam facit, & unico contextu societatis ad eius fauorẽ factã expressis verbis penes notarium ratificat, & acceptat. Hac sequuta ratificatione, & pecuniarum effectuali numeratione, societas est perfecta, & in-

- 2 frumentum completum. Verum quia nonnulli nimis caniliosi ad solutionem differendam, exemptionem pecuniã non numeratã opponere interdum solebant, cum re vera pecuniã in actu stipulationis instrumenti, vt supra diximus, vt plurimum non exburfentur. (Quæ exceptio in Cam. obligationibus non admittitur ad impediendam illius executionem, vt per Gallef. ad form. cam. in 4. par. q. 4. n. 2. Mohed. dec. 30. & coram Blanchetto, in Rom. societatis de Lucchinis de ann. 1578. quod intelligendum est de exceptione probanda, in tantum, quod articuli non admittuntur ad illam probandum: quia impedior illam proponere: Cum obligatio cameralis non admittat exceptiones extrinsecus à contractu, & requirentes altiorem indaginem vt dixit Rota in vna Tiburtina Sambuci coram Cotta, die 17. Martii 1564. Nec facit clausula illa saluo iure impertinentium, & non admittendorum; quia ea potius ponitur de stylo curiæ, vt per Verrall decif. 143. lib. 1. in manuscript. & admittuntur articuli cum dicta clausula, potius ad obturandum ora loquentium, quam propter aliquod dubium articuli sint pertinentes, nec ne, vt explicat Afflict. in decif. 33. num. 8. Immo in executiuis quantumcunque admittantur cum dicta solita clausula, si pars passa fuit super illis probationes recipi illa vltiorem executionem impediunt, ut per Gallefium ubi supra, num. 2. eo enim casu articuli habentur pro sim-

B

pliciter

pliciter admissis, & exceptio probata retardat, vt fuit dictum in vna Romana officij extraordinatus die vndecima Aprilis 1567. coram Sarmiento. Soccin. conf. 27. num. 26. vers. sed posito, quod ita esset, & sub num. 30. vers. cum ita dico, volum. 4. Nam secundum eum stant ista insimul, quod ego impediar aliquid opponere, & tamen si illud est iam probatum, excluditur aduersarius, vt per Alexandrum in l. nemo potest, num. 17. ff. de legat. primo. Parisius consil. 54. num. 91. & sequen. volum. primo, vbi, quod quando talis exceptio est probata corruunt instrumentum, iuramentum, & omnia in eo contenta: fecus tamen de exceptione probanda, vt supra dixi vsque adeo quod absolutio a iuramento necessaria, vt supra dixi nō sit, vt tenuit Rota in vna Nepefina rescissionis contractus coram Fantutio die quinta Iunii 1555. in quo fuit datum dubium, an contractus de quo agitur esset illicitus, tum ex eo quod esset celebratus per modum necessariæ institutionis, & extinctionis census quam ex eo, quod absorberet omnes fructus castri, ita quod absolutio a iuramento Comite Ioanne Francisco non esset necessaria. Et domini tenuerunt, quod dato, quod contractus esset illicitus, & perniciosus, tamen necessaria erat absolutio a iuramento iuxta distinctionem Imol. in cap. venerabilem, colum. final. in vers. venire, de election. Sed quando contractus est simulatus, quia tunc non adest consensus verus iuxta terminos, l. final. C. de non numer. pecun. & tunc corrumpit contractus, & iuramentum, a quo absolutio non requiritur, & ita procedit dictum Bald. in l. nec patronus vers. in litteris, C. de oper. liber. Et redeundo ad ea, quæ dicta sunt de impertinentia articulorum dicendum, erit, quod licet iudex, si articuli sunt impertinentes, possit illos etiam factis probationibus, eius arbitrato reiicere: quia talis admissio est interlocutoria, vt per Ias. in l. quod iussit, ff. de re iudic. Decius consil. 517. num. 1. & consil. 84. in fine. ad obuiandum igitur cauilosorum debitorum disingijs, & pro maiori creditorum cautela, ex inueterata consuetudine receptum est, fieri à notario quandam societatis memoriam, quam fidem vocant in qua officialis fatetur propria manu se in pede memoriæ eiusmodi subscribendo, pecunias in promptu, & (vt aiunt) in contanti accepisse. Nec propterea tollitur, quin creditor amissa hac memoria, vel forsitan ab officiali non accepta, possit ad exequutionem instrumenti agere.

Hæc enim creditori memoriæ causâ inseruit, cum instrumentum absque ope memoriæ prædictæ, simul, ac sequuta est creditoris expressa, vel etiam tacita ratificatio, completerum, & societas perfecta dicatur. Tacita autem ratificatio satis dicitur inducta per solutionem pecuniarum, aut fructuum retentionem, seu receptionem: Exemplo venditionis, qui recipiendo pretium rei vendi-

et videtur venditionem ratificasse, l. indebitam, C. de cond. indeb. & l. mater, C. de rei vend. Anchar. quæst. 38. num. 4. in 1. par. cum ratificatio tacite, & expresse fiat, l. Paulus, ff. rem ratam haberi; & magis ex facto, quam ex verbis inducatur, vt in vna Cremonen. coram Plato, die 26. Ianuarii 1587. cum iste actus solutionis fieri non possit citra ratificationem societatis, vt per Crauet. consil. 297. num. 12.

DE LVRO PECVNIARVM SOCIETATVM, TEM-
pore illas disdicendi, & requisitis super earum
contractu. Cap. XV.

- 1 Si creditor moriatur intra tempus disdicta, pecunia sunt lucrifacta.
- 2 Nimius rigor videtur repetere fructus solutos, lucrata summa principali.
- 3 Durante tempore pro quo fructus sunt percepti, societas non disdicitur.
- 4 In contractu societatis mutuus requiritur consensus.

1

SOCIETAS regulariter contrahitur ad sex menses, vel aliud tempus, & deinde ad beneplacitum ambarum partium cum disdicta quindecim dierum precedente; & durante dicto primo termino sex mensium, vel alio conuento, societas non potest disdici, aut beneplacitum reuocari. Et si infra tempus huiusmodi in instrumento specificatum ille, super cuius vitæ periculo pecuniæ positæ sunt; moriatur; ni-

hil prodest disdicta per creditorem facta: quamuis per quindecim dies post illam superviuat. Nec illa obstat accipienti pecunias, quin illas lucrifaciat; immo tenentur hæredes dantis pecunias fructus eî anticipatè solutos, & adhuc integrè non decursos restituere pro rata temporis, per quod societas duravit, vt per Gabriel. consil. 78. num. 3. volum. 1.

- 2 Attamen numquam audiui, quod aliquis iudex condemnauerit ad illos restituendum; quia nimis rigorosum videtur, fructus solutos repetere superlucrata sorte principali. Et hanc repetitionis intentionem in animum auaritiæ maculis nonnihîl inquinatum cadere, vt plurimum existimauerim.

Si post primum semestre, vel aliud continuatæ per tacitum partiû consensum societatis tempus, quis societate suam disdicere voluerit: id sibi quandocunque licebit, dummodo fructus non receperit; quia

B 2 duran-

durante tempore, pro quo fructus sunt soluti, disdicti nequit societas: sed post factam disdictam creditor pecunias recuperare non poterit, nisi ille, super cuius vitæ periculo erit contracta societas, per quindecim dies completos supervixerit. Solent huiusmodi societates sæpe contrahi inter officialem præsentem, & creditorem absentem per interpositam personam, quæ sibi facultatem disdicendi fructus, & sortem exigendi absque aliquo dicti creditoris ordine, seu mandato in contractu reservat. Et quoniam eueniente casu mortis illius, super cuius vitæ periculo societas contracta fuerit, siue sit alia persona siue etiam fuerit eidem principalis creditor, oriri posset dubitatio, an hæredes creditoris possent pecunias (nisi de mandato illius principalis ad coeundam societatem sufficienti appareat) repetere: tutius erit, quod in talibus instrumentis in actu illorum stipulationis mandatum, siue epistola exhibeatur recognita, in qua detur facultas, pecunias in societatem dandi, vt supra dixi; quoniam in contractibus societatum simultaneus requiritur consensus, vt per Decium consil. 212. num. 9. Corn. consil. 254. num. 1. volum. 3.

DE SOCIETATVM DISDICTIS.

- Cap. XVI.
1. *Disdicta, quomodo debeat intimari.*
  2. *Forma disdictæ.*
  3. *Quindecim dies disdictæ a die illius reproductionis incipiunt currere, & quare.*
  4. *Disdicta quando sit reproduenda.*
  5. *Disdicta potest etiam fieri coram notario, & testibus.*
  6. *Quare Pius Papa V. modum sustulerit.*
  7. *In reproductione disdictæ testes per Notarium adhibentur.*

DISDICTA, ad hoc, vt afficiat, debet officiali personaliter intimari; cum antequam procedi possit ad executionem obligationis Cameralis, ea legitimè præmittenda sit, vt per Gallef. vbi supra processu ipso, num. 10. & seq. Pur. dec. 32. in vna Aquen. l. 2. tamen hæc difficultas hodie remanet sublata, cum passim in instrumento societatis per speciale pactum conueniatur, vt superius in instrumenti societatis extensione apparet.

2. Et disdictæ formæ hæc est. Intimetur D. A. scriptori Apost. ex aduerso principali, qualiter infrascriptus instans nõ intendit amplius continuare

nuare societatem scutorum trecentorum auri in auro per acta
 infrascripti notarij super eius officio scriptoria Apostolica die
 secunda Iunij 1590. initam, imo illam disdicit, beneplacitumq.
 suum in ea appositum reuocat, ac sortem, & fructus rehabere
 vult, & ad hoc ipsum interpellat omni meliori modo, &c. In-
 stante Magn. D. Natali Rondanino principali, Petrus Antonius
 Catalonus est notarius. Quia disdicta per Cursorem intimata,
 creditor principalis; aut Procurator habens in promptu ad hoc
 speciale mandatum illam producit in actis notarij, in cuius dis-
 dicta extremitate notarius ponit hæc verba (idem principalis,
 aut N. procurator, prout in actis reproduxit, & disdixit, vt supra)
 3 & annotata hoc modo disdicta, quindecim dies à die illius repro-
 ductionis in actis notarij facta; currere incipiunt: quia per talem
 reproductionem tunc vere probatur voluntas creditoris disdi-
 centis de nolendo vterius de societate cōtinuare *vide dec. Illust.*
Card. Blanchetti tunc Rota Aud. sub die 16. Martij 1579. Est
 4 autem reproducenda disdicta ante mortem, alias propter frau-
 dem, quæ fieri potest ob illius non reproductionem non tenet: vo-
 luntas enim in mente retenta nihil operatur, l. repetendi. C. de
 condit. ob causam, Rolan. à vall. conf. 59 nu. 45. vol. 3. Pedemon-
 decis. 118. nu. 8. & posset dari penitentia per illius lacerationem
 ita fuit decisum in Rota die 9. Maij 1574. corā Achille de Gras-
 sis, quæ est impressa in tractatu Boccacij de Societatib. sub n. 190.
 incipien. septem ex nouis. fol. 67. & in alia Rom. societatis coram
 Chisanen. Potest etiam fieri talis disdicta extraiudicialiter præ-
 senti officiali, dummodo fiat coram notario, & testibus, vel corā
 testibus fidedignis: de qua debet in actis constare, antequam ad
 executionem contra debitorem deueniatur. Sed quando est iu-
 dicialiter facta, censetur facta animo eam reproducendi, & penes
 notarium dimittendi, vt supra dictum est. Sed cum id non fiat, vi-
 detur in hoc intimans declarare animum suum, vt ibi, sed quo-
 niam ex productione, & admissione huiusmodi disdicta à die illius
 intimationis fraudibus creditorum, vt supra dictum est, vtile, &
 fructus absque aliquo pecunias amittendi periculo quarentium
 ampla patebat via: retinebant enim illas penes seiplos per men-
 ses, & annos, easq; quodocunq; producebant, bene ac sancte Pius
 eius nominis quintus fe: re: more pij Pastoris eorum animabus
 consulendo, disdictas huiusmodi non afficere, nisi à die illarū pro-
 ductionis voluit, & mādauit; Idq; colligitur ex rescripto alias ab
 eodem Pio V. obtento, per q. Vincetium Lucchinum cōtra hære-
 des q. Leonis Leonij apud acta q. Pompei Antonini presentato;
 7 & ita ab inde citra obseruatū fuit, & hodie obseruatur. *Aduerte ta-
 men, quod in reproductione disdicta, Notarius testes adhibeat, cū*

in actibus extrajudicialibus notario sine testibus non creditur, ut alia in Rot. dictū, & resolutū fuit, & ideo dici pōt, nō cōstare de pratēsa disdicta quia paria sūt, aliquid nō esse factū, vel nō apparere legitime factū, ut per Affl. dec. 182. sub nu. 4. Tiraq. de retra ctu. ligna §. 1. glo. 11. n. 90. in fi. & in denūciatione reproducenda vide eūdē Tiraq. eo tit. glo. 2. n. 24. ubi dicit, nō credi in hoc actua rio, qui videtur loqui in terminis nostris, & quoad pradictā disdi ctā illiusq. reproductionē. vide Caputaq. dec. 108. li. 2. & coram Se- raph. dec. 172. & alias 184. incip. fuit resolutū libro primo diuer.

DE DISSOLVTIONE SOCIETATIS.

Cap. XVII.

- 1 *Referuntur plures modi dissoluendi societatem.*
- 2 *Si totum officium non vacat, societas non dissoluitur.*
- 3 *Per solutionem sortis principalis, societas dissoluitur in totum.*
- 4 *Quamplura alia de societate, & censu, qua quotidie occurrunt, sub silentio transfuerunt.*

- 1 **N**otandum est societatem, præter proxime relatum, plu-
ribus alijs modis dissolui. Dissoluitur aliquoties de mu-
tuo contrahentium consensu; Nonnunquam per mor-
tem vnius ex socijs, dantis scilicet, vel accipientis pe-
cunias, ut in §. soluitur. Instit. de societate legis actione §. mor-
te ff. pro societate nec transit ad hæ. edes, etiam si esset conuentū
legis verum §. in hæredem. ff. pro Soc. Dec. consil. 171. num. 6.
Pedemont. decif. 76. numero 4. & 7. Paris. consil. 82. per totum
vol. primo. Interdum vero per venditionem officij super quo cō-
tracta fuit. Et in quocunque ex dictis casibus, quindecim diebus
disdictæ non expletis, nec expectatis, potest ad repetitionem sor-
tis principalis procedi dummodo accepti ferantur, fructus antici-
pate soluti, & nondum decursi: excepto tamen si per mortem
2 dantis pecunię superlucratæ non fuissent. Aduerte tamen ea,
quę supra de dissolutione societatis pro officij venditionem dixi-
mus procedere in officijs in totum vacantibus: secus autem in
officijs in totum non vacantibus, cuiusmodi sunt Notariorum
Auditoris Cameræ, Rotæ, & alia similia officia, per quorū vendi-
tionem, modo tamen scripturarum dominium penes venditorem
remaneat, societas non dissoluitur, cum totum officium non sit
alienatum, & dummodo etiam scripturę remanentes sint reddi-
tus sufficientis, & capacis societatis, quæ super toto officio con-
tracta fuera t, ut fuit resolutum in Rota vna Rom. societatis co-

3 ram R. P. D. Seraphino die 6. Nouembris 1581. Fuit etiam aliquando per acutos, & doctos viros deductus alius dissolutionis societatis modus; per solutionem scilicet partis sortis principalis, totam societatem tacite dissolutam censi: quia per partis solutionem, socius videtur soluisse animo societatem dissoluendi, & per talem solutionem vniuersum debitum agnouisse videtur. L. cum notissimi. §. pen. C. de præscriptione Bar. in lege cum fidei, num. 1. C. de non numerata pecunia. Repugnat enim naturæ societatis solutio partis capitalis, & agnitio debiti residui, ad quod conueniri non potest durante societate: Vnde per illam solutionem censetur communi dissensu dissoluta, sicut quando vnus socius faciente alio, nomine proprio contrahit, Aym. cons. 113. numer. 7. Caputaquen. decis. 196. libro 1. cum natura societatis sit, vt totum capitale remaneat, vt per Bar. in lege fin. in fi. C. de frumento Urbis Constan. leg. x i societas enim tamdiu durât, quamdiu integer consensus perseverat, text. in lege tamdiu C. pro soc. quem sequitur Ant. Gemes. variar. resol. tom. 2. capitulo 5. de societate. numer. 6. sed per receptionem partis consensus non est amplius integer, & consequenter societas non durat. Nec inducitur renouatio pro residuo: quia requiritur quod inter eos aliquid factum fuerit, quod fieri non potuerit citra ius. & nomen societatis, vt per Castren. consilio 43. vers. restat videre vsque ad finem numero 20. De his dissolutionibus societatis, ac alijs casibus mortis in societate exceptis, ac illius non superlucratione ex contractu non adimpleto, & si ea super futuro officio legitimè contrahi queat, & quando tunc illius incipiat currere tempus, & similiter, an intempestiue didici, & periculum vitæ transferri valeat, & an liberato officiali, societas valida quoad omnia remaneat, ac etiam de censibus tam ante, quam post Constitutionem Pii Papæ Quinti creatis complura alia, quam supra, & infra dicendam hinc singulatim conscribere, casusque quotidianos in curia occurrentes enumerare, legumque auctoritatibus, exemplis, sacrisque Rotalibus decisionibus confirmare statueram: Sed cum de eis per viros doctissimos ac eruditissimos particulares tractatus nuper in lucem editi fuerint, in quibus non ab recensui omnia copiose tractari, ideo in his vltius elaborare nolui: Et licet nulla præcedente prohibitione, licite potuerim per agrum alienum transire, vt in l. per fundum ff. de ser. rust. præd. tamen ne agrum nostrum aliena segete fertiliorem reddidisse, ac vnam potius ostentationem, quam vtilitatem quæsiuisse videar, vt dictum est in eis, vltius nolui elaborasse, nisi tantum quoad ea alias per me relata in meo

praxis libello quæ præfenti opusculo pro minori lectorû dispêdio
repetere, ac prædictis legibus, & Rotalibus decisionis confirma-
re arbitratus sum.

DE CASIBVS MORTIS IN SOCIETATI
bus exceptis. Cap. XVIII.

- 1 Excipitur aliquoties casus pestis, quando de illa dubitatur.
- 2 Si creditor pestem fugiens itineris incommodo obierit an pecunias
amittat.
- 3 Excipitur etiam casus partus, & illius prægnantia.
- 4 Excipitur etiam casus mortis superuiuentis ex morbo à prægnan-
tia causato.
- 5 Casus morientis in bello excipitur.
- 6 Non excipitur casus obitus illius, qui natando submergitur.
- 7 Pari rōe nō excipitur mors hominis tegula vento deiecta occisi.
- 8 Si homo intus domum igne casu accensam, & ardentem combura-
tur hic modus eadem ratione non excipitur.

1

2

In societatibus plures casus mortis excipiuntur, vt superius in instrumenti societatis formula declarauimus; plures quoque inconsiderati casus eueniunt, super quibus nō pauca oriuntur difficultates. Excipitur casus pestis, quā aliqua est de illa dubitatio, & poni solent per notarium in contractu hæc verba, excepta est peste, ait causa. Sed si, ad pestem in loco habitationis creditoris valde urgentē euitandam, creditor alienam petens patriam magnis itineribus, & imbribus, aut actu fatigatus intereat, an causa pestis dicatur, ita vt pecuniæ nō amittatur, doctorum iuris consultorum, qui de hoc ex professo (vt supra dictū est) particulariter tractauerunt. iudicio remitto: quia ex allegatis in proxime præcedenti cap. non hanc assumpsi prouinciā. Excipitur etiam per verba expressa à notario posita, quando pecuniæ suæ per periculo vitæ mulieris ponuntur, casus partus, & ex causa partus, siue prægnantiæ, in quo casu plures nascuntur difficultates. Et pluries fuit resolutum, quod licet in ipso partus actu mulier non moriatur, & licet etiam ex prægnantia conualescat, tamen superueniente aliqua febre ex dicta prægnantia causata: si de hoc per valde peritorum physicorum fidem constet, pecuniæ non amittuntur: idque non semel fuit in Tribunali Auditoris Camerae & in sacro Rotæ auditorio coram bonis magis Gradino in vna Romana societatis

cietatis 27 Iunij 1569. & in alia magnifico D. Ioannis Aloysij Rūberti decisum. Possēt etiā dubitari, vtrum amissę censeantur pecunię, super periculo alicuius qui in publico, & generali bello cedat, positę. Et vidi casum istum acutissimę disputatum: Quidam Capitaneus Lutijs Romanus ad bellum in Galliam profectus certas habebat super suę vitę periculo pecuniās: & dum ciuitatem Proictiers nuncupatam ab hostibus obsessam custodiret, per rimulamq; arcis seu feritoriam inimicos, quid sibi pararent, cerneret, archibusij istu in fronte processus occubuit. Super hoc ortum fuit dubium, quod acriter disputatum fuit coram bo: me: R. P. D. Vincentio Fuscherio inter dicti Capitanei hęredes, & debitores Illustres, & valde potentes; pro quorum parte deducebatur causa cessationis suspitionis operę, seu doli alicuius interesse habentis; ad hoc enim potissimum clausula hęc apposita esse videtur: ad hoc inquam, ne quis pecuniās recipiens auiditate illas superlucrandi ductus creditoris mortem procuraret. Demum pecuniās amissas non fuisse decisum fuit, ratione (vt opinor) verborum in societate appositorum, vel alias, vt cunq; ab homine violenter infligat. Dubitaret forsā aliquis, an amitterentur pecunię, quę suberant periculo vitę alicuius, qui animi gratia natando in flumine ab aquis rapidis, & violentis obruatur? Et dicerem in hunc etientum amitti, vt fuit alias decisum eadem ratione. cessat nāq; hominis ministerium. Si mota a vento tegula pretereuntem hominem cadens occiderit, simili ratione pecuniās amitti dicendum videtur: id etenim absque hominis industria euenit. Si igne intus domum accensam quis moriatur, pari ratione pecuniās amitti, videtur declarandum, nisi ab homine voluntarię, vel etiā accidentaliter flamma accensa fuerit. Casus prænominati pluries in tribunali Auditoris Camera acciderunt, & vt supra diximus, decisi fuerunt.

DE CASV OBITVS HOMINIS, QVI POST
lethale acceptum vulnus mortem sibi consciiuit.

Cap. XIX.

Mittendum non censui casum memoria, & notatu dignum. Anno a Christo nato 1575. dū essem arrendatarius officij q. d. Fabritij Galletti Auditoris Camera Notarij, accessi ad casale Palidori, alias per dd. Iulium Boscum, & Paulum Gauortum ab Illustriss. D. Carolo Muto conductum, in qua conductione D. Fabri-

Fabritius pro quarta parte erat particeps, cuius occasione inter partes ipsas orta fuit lis, & differentia. Et cum ibidem inter Baptistam dictorum Boschi, & Gauotti ministrum, & dicti Fabritij famulos ad rixam deuentum esset, prænominatos d. Fabritius archibufio ictus vna cum vno ex suis famulis ibi occubuit, & in eadem rixa lethaliter, vt à chirurgo referebatur, ictu quoque archibufij Baptista suprascriptus vulneratus remansit; super cuius vitæ periculo quidam Rocchus Godinus scuta Trecenta in societatem habebat. Cumque sic vulneratus in cubiculo domus dicti casalis sub executorum custodia detineretur, se à fenestra dicti cubiculi sponte, & animo deliberato, ac nullo penitus hominis ministerio interueniente proiecit, & statim occubuit. Fuit subinde mora lis ex Baptistæ filiorum, & hæredum parte, aduersu Rocchum super pecuniarum prædictarum restitutione, coram bo: me: Vincentio Fufcherio, & successiue Cæsare Loccatello Rocchus pecunias per mortem Baptistæ, super cuius vitæ periculo erant positæ, superlucratas fuisse allegabat, & propterea instrumentum societatis cassari instabat. Replicabant hæredes, pecunias superlucratas non fuisse per mortem eorum patris ac illarum restitutioni locum esse: quia, quamuis ex dicta proiectione pater decessisset, tamen fuerat à principio non vnico archibufij ictu lethaliter vulneratus, & magna vna, ac quamplures parua pilæ plumbeæ in eius corpore remanserant, & de hoc chirurgus testimonium dicebat; quodq; causa eius mortis principalis fuerat dictum vulnus ab homine illatum, & quod hæc causa tanquam principalis attendi debeat, non autem proiectio illa, quæ accessoria erat censenda. His allegatis non obstantibus, si constitisset ex processu Baptistam ex proiectione à fenestra absque hominis ope obiisse, pecunias per Rocchum superlucratas esse dicendum arbitraret; quia proiectio fuit causa proximior mortis, quæ magis est attendenda, Afil. dec. 127. nu. 2.

AN AGENS AD PECUNIARVM SOCIETATIS consequutionem; personam in cuius vitæ periculo sunt superstitem esse docere teneatur.

Cap. XX.

Contrahitur non raro societas super vita personæ extra Urbem degentis, vt puta Florentiæ, Ventijs, vel alijs etiam longinquiorebus partibus; Qua finita, si debitor ante pecuniarum restitutionem se de existentia, & superuiuentia personæ huiusmodi absentis certiozem fieri petis, & nisi id fiat

fiat, pecunias restituere recusat, dicitque ad illarum solutionem non teneri, nisi saltem data idonea cautione de faciendo venire fidem superuientia, & de restituendo pecunias in euentum illius mortis; eius dictum non attenditur, sed ad vltiorem executionem his minime obstitentibus proceditur. Quia vltra, quod quis regulariter satisfacere non teneatur, praesertim quando principalis est idoneus, secundum Bald. in lege cum clericis C. de epis. & clerici subest etiam alia ratio in hoc; Quia recipiens pecunias debebat a principio se certiore reddi facere de persona illa, super cuius periculo inita est societas, & ideo illi imputandum est; praesumptio enim est contra ipsum, quia ex generali iuris regula illius existentia, & superuientia praesumitur vsque ad certum annos, vt not. in lege fin. Codic. de sacrosancta Ecclesia & propterea sufficit allegare vitam absque alia probatione, Bald. in capitulo ex tenore. col. 1. ibi tunc viuendum de Testi. & in lege si adulterium ff. de testament. aperiend. Sed si excipient fundat se in morte, illam probet. Verum nihilominus est, quod Iudex ex vrbantate q uadam potus, quam iuris dispositione non petitam satisfactionem, sed tantum iuratoriā cautionem pro partis indemnitate dari per creditorem egentem mandatur.

DEPERDITIO, AVT IN ACTIS NON
redacto originali societatis instrumento, quo-
modo procedatur. Cap. XXI.

- 1 *Vigore fidei, seu memoria societatis non proceditur, nisi contra officialem, qui eam subscripsit.*
- 2 *Si fides est subscripta a principali notario, potest contra omnes principales obligatos procedi.*

- 1 *El aliqn euenerit, vt laepe euenit, substitutorum negligentia, aut incuria, societatem instrumenta deperdi, aut in actis non redigi, vigore fidei, seu memoria ab officiali subscripta, de qua supra meminimus, non potest contra aliū, quā contra officialem, qui illam subscripsit, facta prius manus, & subscriptionis illius recognitione, ac praecedente iudicis decreto super forma Camerae extensione, procedi. Si vero fides a notario principali officij domino subscripta fuerit, cōtra omnes in societ. obligatos procedi poterit.*

DE SOCIETATIBVS SVPER OFFICIO VLTRA medietatem pretij ære alieno grauato contrahendis. Cap. XXII.

- 1 *Ex constitutione Pauli Quarti non subsistebant societates inita super officijs, quando ex alienum super illis contractum, medietatem illarum pretij excedebat.*
 2 *Hodie contrario vtimur, secus tamen vna cum dante pecunias.*

1 **H**oc constitutionis fel: rec: Pauli IIII. forma statutum fuit, societates non recipi super officijs officialium, qui illa ultra eorum medietatem ære alieno grauata, hypothecata, vel plures societates super his proprio, vel aliorum commodo contractus haberent. Sed nihilominus contrario vsu receptum est, recipi infinitas societates super officijs ære alieno quater, & quinquies ultra totum pretium honoratis, & hypothecatis, non tamen cum vno dantes pecunias: quia tunc ultra valorem officij societates non subsistunt, vt fuit resolutum in Rota coram Illustriss. Card. Blanchetto, de anno 1591. 28. Ianuarij in causa Rom. societatis Casaris Boffil. Præterea, multi sunt officiales, quos conductitios appellare quodammodo possumus, qui pacta certa mercede societates, etiam mille in dies singulos, si tot occurrerint coeundæ, pro seruitio, & intuitu aliorum, & præsertim forensium, & in Curia amicis officialibus carentium coeunt, licet non defint aliqui timorata conscientia, qui audientes, nedum à confessorijs, sed etiam à concionatoribus has societates, quæ sic contrahuntur, esse illicitas, eorum pecunias super eisdem officiis dari negant.

DE SOLVTIONE FRVCTVVM societatis. Cap. XXIII.

- 1 *Fructus societatis debentur ad rationem duodecim pro centenario, & anno, & non nōnūquā ad minorē, non autem ad maiorē.*
 2 *Olim etiam post societatis finem ad eandem rationem debebantur.*
 3 *Hodie, societate finita, cessat solutio fructuum.*
 4 *Si ex parte creditoris expeditur mādātū pro credito cōsequēdo, debetur fructus ad rationē septē pro quolibet cētenario, & anno.*
 5 *Debitor in mora constitutus cogitur ad solutionem fructuum ratione damni emergentis.*

- 6 *Moriens officiali, vel officium vendente, fructus ultra septem pro centenario non soluuntur.*
- 7 *Hodie fructus exacti, & post dissolutam societatem decursi cum sorte compensantur.*
- 8 *Si creditor venditionem officij sciuerit, nulli fructus ei debentur, & quando fructus soluti non repetuntur.*
- 9 *Non factis diligentijs, nulli soluuntur fructus.*
- 10 *Factum, quod fructus debeantur ad eandem rationem, videlicet, duo decimo pro centenario dissoluta societate, est illicitum.*

X forma contractus societatis fructus illius ad rationem duodecim pro quolibet centenario & anno, & aliquando ad minorem, nunquam tamen ad maiorem summam conueniuntur, vel debentur. Modo autem obseruatur, prout iuri consonum est, quod periculo vitæ cessante, etiam fructuum solutio cesset: cum tunc ad simplex mutuum reducatur, prout fuit decisum in Rota coram bono mem. & cip. Card. Lancellotto tunc Rotæ Auditore in vna Romæ Societatis 18. Aprilis 1570. Sed ex creditoris parte pro suis pecunijs rehabendis diligentia fiat, non solum citationibus, sed etiam mandato expedito, & factis diligentijs de illud exequendo, fructus ad rationem septem pro centenario, & anno soluuntur de consuetudine, & stylo curiæ, vt infra expressius suo loco dicetur. Sed si creditor pecunijs indiget, nec eas à debitore, in solutione diuturnam nimis moram faciente recuperare potest, præuique notificatione indigentis eiusmodi debitori facta, eoque in mora constituto, ac præmissa protestatione citato debitore facta, & per iudicem admissa, de illas ad societatem, ac aliud quodcumque licitum interesse recipiendo, illas post moram debitoris si actu recipiat, iudex omnes fructus, seu aliud interesse, quod creditorem ex nouo contractu pati continget, ratione damni emergentis, præuia illius verificatione, etiam exequutiue procedendo (modo tamen ab excessiua liquidatione appellatum non fuerit) solui mandabit etiam ratione lucri cessantis, interuenientibus requisitis, de quibus per Paulum de Castr. in l. 3. §. fin. ff. de eo, quod certo loco. Vbi habetur, quod si probatur interesse certitudinaliter, & verè, non autem præsumptiuè, tunc tale interesse debetur etiam ratione lucri cessantis, vt ibi vers. intellige hoc, quem Rota fuit sequuta, vt per Mohedan. decis. 208. & Consilium Neapolitanum, vt attestatur Afflicta. in decis. 20. num. 20. & sequent. Durante autem socie-

- societate, si officialis vendiderit officium, hodie fructus nisi ad d. rationem septem in singula centenaria, & annos solui non consuevere.
- 7 Quando a creditore post dissolutam per officii venditionem, vel officialis mortem societatem, fructus ad rationem in instrumento conuentam exacti fuerint, restituendi veniunt, seu compensandi ad prædictam septem pro centenario, & forsitan ad minorem summam iudicis arbitrio, habita temporis, & personarum ratione. Et hæc locū habent, etiam si creditor officii venditionem, vel officialis obitum prorsus ignorauerit. Si autem creditor sciuerit, nulli ei fructus debentur. Si tamen officialis post venditum officium sponte soluit fructus creditori talis venditionis ignaro, nõ repetit, neque compensantur propter eius malam fidem, & quia etiam videtur donasse, vt l. i. ff. de cond. indeb. & ita fuit in tribunali A. G. obseruatum, & practicatum.
- 9 Nullis vero factis diligentibus pro exactiõne a creditore, vel etiam factis aliquibus, non tamen expedito mandato nec procurato de illud exequendo, vt supra dictum est, in omnibus superius expressis casibus
- 10 nulli ei soluuntur fructus. Et propterea ex præmissis, & infra dicendis rationibus censerem abolendum fore pactum illud, quod fructus semper debeantur ad eandem rationem conuentam duodecim pro centenario etiam disdicta, seu dissoluta societate: quia pluries in Rotalibus, præsertim in d. Romana societatis coram Lancellotto die 28. Aprilis 1570. & alia coram eodem, die 2. Iunii dicti anni, dicitur, quod societate, ea remanet tanquam purum mutuum, & illa taxatio: quæ fit vigore præscripti pacti, est illicita, et propterea nullis factis diligentibus per creditorem, vt supra dixi, nulli fructus debentur. Factis autem diligentibus, si debitor est morosus in restituendo, ex quadam æquitate creditor potest exigere aliquod honestum lucrum arbitrio iudicis, prout solent reddere pecuniæ, quæ stant otiosæ absque aliquo periculo vitæ, vt supra sicuti dictum fuit per bo: me: Accorambonum Rotæ Decanum in eius Voto reddito q. Eminentiss. D. Card. Caraffæ super d. solutione fructuum ab eo. de ordine Papæ requisito, & hodie soluitur septem pro centenario quolibet anno, vt supra dictum est. Et quod fructus ad rationem duodecim pro centenario licite percipi possunt, durantibus quindecim diebus disdictæ, quia intra dictum tempus durat societas. Put. dec. 68. lib. 3. De societatibus hæc dixisse volui latius fortasse, quam onus susceptum requirit; cum hæc omnia in practica potius, quam in iure consistant, & legis latoribus, iurisq. peritis hic contrahendi modus non innouerit, remittendo me ad singularissimum Ll. doctorum Io. Franciscum Castracani, qui de hoc in sui libri tractatu diffusius scripsit. Sed qui si interesse creditoris verè non ascenderit ad taxatam summam; an tuta conscientia poterunt ta-

xatam

xaram summam recipere? & forte negatiua est probabilior, remitto
 » tamen me ad Theologos. [Et licet nuperrime contrarium tenuerit
 » Rota in vna Romana societatis coram Mellino, vt scilicet nullo mo-
 » do fructus debeantur post disdictam, sicut dissolutam societatem,
 » ex rationibus, de quibus in ea, tamen credidi non errasse, cum circa
 » hoc me ad Theologos remiserim, quorum opinio in materia vsurarū
 » sequenda est, quia illa est magis secura, quo ad conscientiam.]
 quam decisionem vnā cum nonnullis aliis roralibus decisionibus in
 liquibus nobilis importantiæ casibus omiſſis per doctissimos, qui de
 his societatibus ex professo scripserunt non inutile hic imprimendas
 curauimus: si autem creditor societatis post disdictam, seu dissolu-
 tā societate magis licite, & sine conscientiæ scrupulo voluerit exige-
 re fructus, seu interesse lucri cessantis seruabit modum traditum ad
 Matth. de Affl. in decif. 20. sub num. 2.

DECISIONES ROTAE IN MATERIA SOCIETATVM.

V O T V M

R. P. D. FABII ACCORAMBONI DECANI,
 super fructibus post disdictam societatem,

E P I T O M E.

Disdicta, & dissoluta societate non debentur fructus, licet
 debitor sit constitutus in mora, sed tantum debetur in-
 teresse legale quinque, vel sex pro centenario.

S V M M A R I V M.

- 1 Societate disdicta, & interpellatione facta in iudicio pro sortis restitu-
tione, an donec morosus debitor sortem persoluerit absque sceno-
ris vitio possint fructus exigi.
- 2 Pactum appositum in contractu societatum, vt disdicta societate
currant fructus vsque ad integram satisfactionem sortis principa-
lis an valeat.
- 3 Et quid dicendum secundum Theologos, & Canonistas.
- 4 Societate disdicta nihil potest recipi, nec vigore pacti.
- 5 Et quid si petatur natiue interesse lucri cessantis.
- 6 Et quid dicendum quando aliquis esset certus de lucro.

Et

7 Et creditor an aliquid debeat habere si non probatur interesse lucri cessantis.

8 Homo tenetur ad restitutionem eius, in quo damnificauit.

9 Minus est habere in virtute, quam in actu.

10 Creditor, qui non adhibuit diligentiam exigendi sortem principalem post dissolutionem societatis, an debeantur fructus ad rationem septem pro centenario.

I **S**upposita consuetudine passim obseruata, & approbata hic in curia accipiendi pecunias sub nomine societatis officiorum ad rationem duodecim pro centenario quolibet anno durante societate: Vtrum ea dissoluta, & dissolutione pro sortis restitutione in iudicio facta possit iure, & absque honoris vitio exigi, & accipi eadem quantitas, lite pendente, & donec morosus debitoris sortem ipsam exsoluerit, vel debeat potius eo casu interusurium illud aliquod maiorem summam redigi, & ad quam honeste taxari posse videatur.

2 Punctus iste ex parte Sanctissimi Domini Nostri, & Eminentissimi ac Reuerendissimi Cardinalis Caraffa mihi propositus duas habet partes, vt ex eius inspectione apparet. Circa primam partem, an valeat pactum ab initio contractus societatis in ipso contractu appositum, vt dissoluta societate currant fructus, & solui debeant in eadem quantitate, sicut soluebantur durante societate vsque ad integram satisfactionem sortis principalis, prout de consuetudine huiusmodi pacta apponi consueuerit in qualibet societate officiorum.

Breuius respondendo dicendum arbitror tale pactum secundum magis communem opinionem non valere, vt tenuit Cyn. in l. 1. C. de senten. que pro eo quod interest, & Bart. ibi n. 16. & Alb. in l. 1. C. de summa Trinitate, vbi dicit ita fuisse iudicatum in ciuitate Bergomi, & ibi Io. Bapt. de sanct. Seuer. vbi ponderauit ad hoc, Bar. vbi sup. Bal. in l. rogati, §. si tibi, ff. cert. per. qui melius omnibus declarat, & ad quem omnes recurrunt, & ibi Purpur. dicit hanc esse communem, & a num. 39. vsque ad nu. 56. Roman. in consil. 50. Socin. in consil. 579. Alex. in consil. 221. vol. 2. Dec. in consil. 39. 116. 119. 133. & 322. Aym. in consil. 180. nu. 3. Lauren. Silua in consil. 6. num. 46. vbi dicit hanc opinionem esse communem. Nouis. in tract. de mercator. in titulo de contract. mercat. num. 2. post principium. Modern. in tract. de contract. vsur. fol. 14. num. 34. Iacob. Renal. in d. l. 1. fol. 138. vers. sexto intellige, de sen. que pro eo, quod interest. Cagn. ibi n. 49. cum seq. Petr. Rebuff. ibi num. 34. dicit ita fuisse iudicatum in Senatu, Io. Paris. in regula quatenus in prima reg. de reg. iur. Cassen. in consuet. Burgund. §. 23. sub num. 61. Afflic. dec. 20. vbi dicit ita fuisse iudicatum Neapoli.

posi, & sic ex istis patet istam esse communem opinionem Legistarum, & quod ita fuit iudicatum in tribus locis Bergomi, in Gallia, & Neapoli, & per Alb. Rebuff. & Afflict.

3 Et non solum est communis opinio Legistarum, sed etiam Canonistarum, & Theologorum, nam idē tenuerunt Ioan. Andr. in cap. subtiliter, de vsur. & Car. ibidem Aluar. post alios in cap. conquestus eod. tit. & in eod. conf. 148. Laur. de rest. in cap. consuluit, q. 53. & ibi etiam Ant. de Butr. & Felin. in cap. cum venerabilis, num. 5. de except. Theologi autem sunt infrascripti, videlicet Diuus Thomas 2. 2. quæst. 28. art. 1. cuius verba inferius describam, S. Bernardus relatus per Felin. in d. cap. cum venerabilis, serm. 32. cap. 2. Ant. in 2. par. summ. in tit. de nut. & vsur. §. 22. Gabriel super octaua sentent. distinct. 15. q. 15. vers. pro solutione notandum est, sub tit. de vsuris, sum. Ang. in ver. vsura il primo, & ibi etiam summ. Siluestr. Corrad. de contract. illic. q. 30. in 4. conclus. Bero. in cap. fin. num. 51. post Innoc. & Ostiens.

4 Circa secundam partem dubij considerandum est, quod vigore contractus societatis nihil potest recipi, quia finitus est propter diſſidiam, vigore autem pacti etiam non potest, quia pactum non valet, vt ostensum est, sed an peti potest, tāquam interesse, & in hoc distinguendum puto, iuxta doctr. Paul. de Castr. in l. 3. §. fin. ff. de eo, quod cert. lo. quam semper sequuta est Rota, quod autem probatur interesse certitudinaliter, & vere scire præsumptiue, & tunc debetur istud interesse lucri cessantis; si vero non probatur, tunc nihil sibi debetur, vt dicit Paul. de Castr. ibi, cuius verba sunt hæc, intellige. Hoc verum, quando est certum, quod fuisse lucratus si pecuniam habuisset, vt quia probatur, quod habuit præ manibus mercantiam, de qua fuisse lucratus, eo quia pecuniam non habuit nō potuit emere, vel alio modo possit constare, secus si erat incertum, quia non sequitur consuetudo est lucrari aliquando, ergo si habuisset, fuisse lucratus, nā possibile est, quod multa potuerunt euenire in contrarium.

Et cum dicto Paul. de Castr. cōcordet Diuus Thomas 2. 2. quæst. 78. art. 2. vers. ad primum, vbi ita dicit recompensationem veram damni in hoc, quod de pecunia non lucratur non potest in pactum deducere, quia non debet vendere, quod nondum habet, & potest impediri multipliciter ab habendo.

7 Sed nunquid debeat aliquid habere si non potest probare interesse tunc subdistinguerē, aut debitor fuit morosus, & tunc potest ex quadam æquitate creditor exigere aliquod honestum lucrum arbitrio iudicantis secundum qualitatem personarum, & negociorum, & hoc expresse dicit idem Diuus Thomas 2. 2. q. 62. cuius verba sunt infrascripta. Et ideo homo tenetur ad restitutionem eius, in quo damnificauit, sed damnificatus dupliciter, vno modo, quia au-

fertur ei, quod actu habet, & tale damnum est semper restituendum secundum recompensationem æqualem, puta si aliquis damnificet aliquem domus eius, tenetur ad tantum quantum valet domus; alio modo si damnificet aliquem impediendo ne adipiscatur, quod erat in via habendi, & tale damnum non oportet recompensare ex æquo quia minus est habere aliquid in virtute, quam habere actu, quia uitem est in via adipiscendi aliquid habet solum in virtute, vel potest, & ideo ne redderetur ut haberet in actu restitueretur ei, quod est oblatum, non simpli, sed multiplicatum, quod non est de necessitate restitutionis ut dictum est, tenetur tamen aliquam recompensationem facere secundum conditionem personarum, & negotiorum hæc Diuus Tho. Quapropter ego dicerem si est facta diligentia darem sibi interesse legale, quinque, aut sex pro centenario, prout solent reddere pecuniæ, quæ stant absque periculo vitæ, prout stant post disdictam societatem, & tantum solent reddere prædia tam rustica, quam urbana, ut l. de non alienan.

10 Si vero malam fecit diligentiam ego non dabo sibi obolum, quia præsumitur hoc fecisse in fraudem vsurarum.

Huic determinationi non obstat Dec. in cap. cum venerabilis, de exceptionibus, in quo est totum fundamentum tenentium contrarium, videlicet, quod quando interesse est verisimile potest pacisci de certa quantitate, & ponit exemplum in feudo, iuxta l. curabit, de act. empt. nam tripliciter respondendum est.

Primo, quod Dec. contra mentem omnium Doctorum, & contra quod ipse tenuit in dd. cons. ut etiam aduertit Purpur. qui ipsum reprobat in d. s. si tibi, & Perin. in d. cap. cum venerabilis, nisi a quo Dec. habuit dicit hoc esse contra mentem Doctorum.

Secundo respondetur, quod nulla est verisimilitudo, quod quis ponat pecuniam ad duodecim pro centenario sine periculo vitæ, pro stant pro disdictam, nisi esse manifestus vsurarius.

Tertio, & ultimo respondetur, quod Dec. loquitur in valde diuersis terminis, scilicet in feudo vendito, iuxta d. l. curabit, quo casu debitor percipit fructus fundi, & certum est quod fundus reddit aliquid quolibet anno, nisi esset aliquis fortuitus casus, qui non habetur in consideratione, in casu autem nostro non habetur talis certa verisimilitudo; quia, & si daret pecuniam alteri officiali ad societatem, posset tamen de hoc non lucrari, vel propter mortem, vel propter decoctionem. Et respondeo etiam ad cons. Paris. 60. col. 1. quia ipse fundatur in cons. Dec. 183. qui dicit totum oppositum. Et etiam respondeo ad id, quod dicit Couarr. var. resol. lib. 3. cap. 1. quia fundatur in d. Dec. in dict. cap. cum venerabilis, cui fuit satis supra responsum.

Non obstat extrauag. Mart. & Calist. quia loquuntur in censibus, qui

qui possunt subiaceere periculo ruinae domus, vel censualis praedij, in quibus impositus est, & Rota non tenuit illas extrauagantes simpliciter, sed duxit ad sex pro centenario.

R. P. D. MILLINO.

Romana Societatis. Veneris 23. Iunii 1600.

EPI TOM E.

Non debentur fructus socio post venditionem officij, licet eam ignorauerit.

S V M M A R I V M.

- 1 Fructus non debentur post venditionem officij siue creditor sciuerit siue ignorauerit.
- 2 Per venditionem officij societas dissoluitur.
- 3 Societate dissoluta, remanet purum mutuum, ex quo non possunt percipi fructus non obstante pacto.
- 4 Ignorantia venditionis officij non operatur quod societas duret.
- 5 Venditio officio competit creditori actio pro interesse.
- 6 Post venditionem officij non potest amplius euenire damnum, neque lucrum, & propterea non debentur fructus.
- 7 Usura possunt repeti, etiam quod fuerint sponte, ac scienter soluta.
- 8 Quando potest sumi alia praesumptio, quam donationis solvens scienter indebitum, potest solutum repetere.
- 9 Certiorare socium non est necesse quando officialis vendit officium.
- 10 Ex venditione officij non resultat socio praesudicium considerabile.
- 11 Socius sibi imputet, si non inquirat an societas duret.

Omini circumscriperunt in presenti disputatione caput scientiae, vel ignorantiae Illustriss. D. Io. Baptistae Venditionis officij, & consuluerunt, siue sciuerit, siue ignorauerit, quod fructus ei non debeantur post venditionem officij fundamentum resolutionis fuit quia per venditionem officij societas dissoluitur l. verum §. ultimo ff. pro socio §. soluitur inst. eo tit. & dissoluta societate cessat periculum vite, & amissionis sortis principalis, & remanet purum, & merum mutuum ex quo circa usuram non possunt percipi fructus non obstante pacto, vel consuetudine in contrarium, ut fuit resolutum in Rom. societatis x. Maij 1578. coram Eminentiss. Card. Blanchetto, & in causa Rom. 2000. scut. 3. Iunii 1575. coram Corta, & sapiss. in alijs causis

- & distinctio, quæ sit per modernos, & hic adductos per informantes inter scientem, & ignorantem non habet aliquod fundamentum.
- 4 qua ignorantia venditionis officij non operatur, quod societas duret. Alex. conf. 60. num. 1. & 2. lib. 2. & dissoluta societate militat eadem ratio, quod cessat periculū amissionis capitalis propter quod periculum solum sustinetur societates officiorum, & licite percipiuntur fructus, & ea dissoluta remanet purum mutuum, & consequenter non possint percipi fructus, sed solum in hoc casu competit actio ad interesse probatum vere, & cōcludenter, & non præsumptiuè iux. doctrin. Paul. de Castr. in l. 3. §. ult. ff. de eo, quod cert. loc. quam Rota seruat, vt per Put. decif. 232. lib. 1. Moed. dec. 208. Verall. dec. 2. l. b. 8. in manuscriptis.

- Non obstat textus in l. sed & socius, & in l. actionem. §. item si alicui, ff. pro soc. quia in specie illorum tex. societas est finita, & licet vnus ex socijs dissolutionem ignoraret, Bart. & Bal. in d. §. si absente, idem Bart. & Fulgos. in d. §. si alicui. Alex. in d. conf. 60. n. 1. & 2. Est quæstio solum de damnis, & lucris alijs gestis medio tempore inter dissolutionem societatis, & scientiam alterius socij, & ista quæstio cessat in hac specie, quia post venditionem officij nõ potest amplius alicui ex socijs obueneri damnum, neq; lucrum, cum esset periculum amissionis sortis principalis ex parte dantis, & ex officio vendito, super quo solum est contracta societas, alijs socius non possit amplius percipere vllos fructus.

- Non obstat, quod cum isti fructus fuerint soluti sponte à sciente illos etiam indebitos non possint amplius repeti. l. 1. ff. de condit. 7 indeb. cum alijs allegat. quia hoc non habet locum in vsuris, quæ possunt repeti etiam, quod fuerint sponte, ac scienter solutæ. Bar. in l. si non sortem, §. si quis falso, ff. de cond. indeb. Ias. in d. l. 1. sub nu. 12. ver. quinto limita. Dec. in l. cuius per errorem, nu. 4. ff. de reg. iur. & tanto magis, quia ista solutio non fuit facta ab Episcopo animo donandi, se ad effectum differendi restitutionem summæ satis notabilis secundum sortis principalis, quam tunc non habebat in 8 promptu, vt probatur ex suis litteris, & quando potest sumi alia præsumptio, quam donationis soluens scienter indebitum potest repetere. Bald. in d. l. 1. in fin. & ibi Ias. in 4. limit. Dec. in d. l. cuius 9 per errorem, num. 2. nec obstat, quod esset in potestate recipientis pecunias ad societatem vendendo officium post contractam societatem sine certioratione socij eum priuare fructibus societatis; quia certioratio non est necessaria. Alex. d. conf. 60. num. 2. & ex ista ven 10 ditione non resultat aliquod præiudicium considerabile, cum non currat amplius periculum amissionis sortis principalis, & is, qui dat 11 pecuniam facile possit certiorari an societas duret, vel ne, & ea dissoluta repetere sortem principalem, & ideo sibi imputari debet si est negligens in perquirendo an societas duret &c.

Romana Societatis. Lunę 29. Ianuarij. 1601.

E P I T O M E.

Societates officij inite cum eadem persona super eodem officio sustinentur solum vsque ad valorem officij, & non ultra.

S V M M A R I V M.

- 1 Societas est constituta. Pauli IV. prohibebatur contrahi ultra medietatē valoris officij, & requirebatur supplicatio signata manu PP.
- 3 Societas nunc ex constit. Pij IV. potest contrahi vsque ad valorem officij absque supplicatione.
- 4 Que constitutio vsque ad presentem diem obseruatur.
- 5 Societates officij de iure communi non possunt sustineri, neque in vim contractus societatis.
- 6 Forma contra societatis officij.
- 7 Sine subiecto, & cōmunicatione fructuū nō potest cōsistere societas.
- 8 Periculum societatis inter socios communicatur.
- 9 Officium semper remanet integrum penes officialem, & sic remanet obiectum societati, licet societas absorbeat totum valorem officij.
- 10 Per contractum societatis officium non alienatur, sed socius admittitur solum ad participationem fructuum.
- 11 Venditio est valida, licet eadem res vendatur pluribus.
- 12 De natura contractus vitalitij est quod pecunia non possit repeti.
- 13 Multa decisiones allegantur ad propositum, quod societas possit contrahi vsque ad valorem officij.
- 14 Cessante periculo remanet purū mutuum, & fructus non debentur.
- 15 Societates non sustinentur sine officio.
- 16 Societas super re aliena potest contrahi in preiudicium contrahentis, quando adest probabilis ignorantia dantis pecunias.
- 17 A communiter accidentibus inspicuntur potius fideiussores, quam officia.
- 18 Officia non possunt subhastari nisi cum magna difficultate, & sine licentia Papæ.
- 19 Non obstat consuetudo ineundi societatem ultra valorem officij ex bona fide contrahentium.
- 20 Consuetudo non inducitur ex sententijs difformibus.
- 21 Consuetudo non suffragatur in materia vsurarum.

Honorius Trincius super suo officio militis Pij, valoris scut. 500. acceperat à Lelio Barifano diuersis temporibus plures pecuniarum summas longe exceden. valorem officij.

1 Dubitauit an istæ societates officij fuerint validæ in totum, vel solum vsque ad valorem officij, & Domini fuerunt concordēs, quod societates officij in ita cum eadem persona super eodem officio sustinentur solum vsque ad valorem officij, & non ultra.

Monebantur propter constitutiones fel. record. Pauli IV. & Pij IV. in constitutione enim Pauli IV. prohibetur contra hi societas officij ultra medietatem valoris officij, & requiritur supplicatio ficta manu Papæ, constitutio vero Pij Quarti continet moderationem illius constitutionis, & permittit vt in futurum contrahi possint societates sine supplicatione vsque ad valorem officij, & non ultra.

Et quâuis non inueniatur publicatio constitutionis Pij IV. tamen dicebant Domini, quod aut ista constitutio fuit publicata, & societates ultra valorem non sustinentur, aut non fuit publicata, & multo minus sustinentur: quia si ista constitutio non habuit effectum remanet constitutio Pauli Quarti prohibens contrahi societates ultra medietatem valoris officij ultra quod si publicatio est necessaria constitutionibus emanatis motu proprio. Illa est multum verisimilis, cum ista constitutio reperiatur registrata in Secretaria Apostolica impressa ab Impressoribus Cameralibus, & publice vendita, & vsque ad hanc diem fuerit semper allegata in decisione causarum

4 & obseruata sine aliqua contradictione, & cessat secundum Dominos omnis difficultas; quia in Pontificatu Pauli IV. non fuerunt amplius expeditæ iuxta formam istius constitutionis, & societates fuerunt contractæ ultra medietatem valoris officij, & ex ista obseruantia subsequuta satis aperte declaratur, quod constitutio Pij IV. fuit publicata, & habuit effectum.

5 Secundo, circumscriptis istis constitutionibus monebantur Domini; quia ex dispositionibus iuris communis d. societates non possunt sustineri in excessu neque in vim contractus societatis, neque in vim alterius contractus.

6 Quantum enim ad contractum societatis, notissima est illius forma, quod partes ineunt societatem super officio, & officialis facit participem fructuum eum, qui dat pecunias pro rata parte, quam partem propter incertitudinem fructuum officij, & ad effectum eui tandi labores computorum, idem officialis conduxit ad rationem 12. pro centenariis, & ideo cum dans pecunias admittatur ab officiali in socium officij ad participationem fructuum in eo, quod societatis, & communicatio fructuum, quorum socius pecunias con-

7 ferens participes fieri possint, & consequenter sine subiecto, & com-

muni-

municatione fructuum non potest consistere societas, i. verum in si.
ff. pro soc. & 12. centenariorum percipiuntur ex pecunia, ex qua non
possunt licite percipi fructus, & quavis officium non pereat com-
muni periculo, sed per mortem officialis totum pereat damno ip-
sius contra naturam contractus societatis, tamen ex hoc non sequi-
tur, quod officium non sit subiectum societati, quia pro maiori com-
8 moditate contrahentium periculum societatis inter socios commu-
nicatur, si enim officialis moritur officium amittit, & e contra si
moritur ille, qui dat pecunias amittit suum capitale, & sic cum ef-
fectu compensantur pericula cum periculo.

Nec placuit Dominis, quod officia sint de regalibus, & non pos-
9 sint pignorari, vel obligari. Et ideo licet societates absorbeant to-
tum valorem officij, officium semper remanet integrum penes offi-
cialem; & consequenter remanet etiam subiectum societati, & res;
10 quæ possit communicari, quia per iustum contractum non aliena-
tur officium, sed socius admittitur solum ad participationem fru-
ctuum, & in excessu non remanent fructus, qui possint communi-
cari, præterea licet titulus officij non possit alienari sine consensu Pa-
pæ ad effectum evitandi fraudes, & ut possit esse certus de vacatio-
ne, tamen respectu contrahentium dummodo non mutetur perso-
na officialis remaneat periculum vitæ in eadem persona officia-
li sunt in communi commercio, & possunt etiam in totum fructus
communicari, ut fuit dictum in causa Romana officij scriptoriae
prima Aprilis 1588. coram R. P. D. meo Pamphilio, & tanto magis
per viam contractus societatis, qui aliter vivi non potest, & permit-
titur à Papa, & sine licentia.

Non obstat, quod sicut idem prædium, & fructus illius possunt
vendi pluribus personis, ita pariter super officio, & illius fructibus
possunt admitti plures socij, quia inter istos duos casus ratio diuer-
sitatis est evidens quando enim eadem res venditur pluribus ven-
11 ditio est valida, quia cum venditor teneatur solum tradere, & sic ad
factum, cuius loco succedit obligatio ad interesse si non potest se-
cundo emptori tradere idem prædium, vel fructus illius soluendos
interesse liberatur, sed in societate secus est; quia non potest consi-
stere sine officio, & eo ipso, quod est admissus aliquis in socium est
ei communicatum, & non est amplius communicabile, & consequen-
ter de tempore contractus nihil remanet penes socium, quod pos-
sit alteri communicari, & super eo admittere alium socium.

Quod vero non possit sustineri in vim alterius contractus funda-
mentum DD. fuit, quia vim census vitalitij propter periculum
vitæ æstimabile pecunia iuxta consilium Oldrad. 201. non potest
12 sustineri, quia de natura illius census vitalitij est, quod pecunia re-
peti non possit, & sustinetur solum propter incertitudinem vitæ, ut

per Dec. in conf. 12 l. sub. num. 1. & ideo cum dans pecunias ad societatem possit alias repetere elapsis sex mensibus, iste contractus est contrarius naturæ census vitalitij; ratione vero assumpti periculi non potest sustineri, quia quando officium est grautum in totum non existente officio, nec fructibus nihil remanet officiali periculo expositum, pro cuius assicuratione aliquid præstari possit. l. nihil interest, & l. periculi, ff. de nunc & etiam, quia nullum periculum transfertur in officiales pecunia æstimabile cum periculum cum periculo compensetur, & cessante periculo non potest etiã sustineri in vim cōtractus sponsonis, quia iustitia sponsonis pariter est fundata super periculo, & licet Soc. de instit. & iur. lib. 6. quæst. 6. art. 2. col. pen. & Nauar. conf. 29. num. 3 de vsur. nitatur solum iustificare istos contractus ratione assumpti periculi, & assicurationis, & in vim sponsonis, tamen vterque eorum præsupponit existentiam, & capacitatem officij, & dubitant solum de validitate istius contractus, quia non potest reduci ad rationem census cum capita le possit repeti finitis sex mensibus, neq; potest sustineri in vim contractus societatis, ideo putant illum esse reducendum ad contractū assicurationis, vel sponsonis, sed cum in isto contractu periculum cum periculo compensetur, vt dictum fuit cessat eorum fundamentum, & contractus remanet licitus ex sui natura, & sustinetur ex lege societatis, neque eget iustificatione reducendo illum ad aliam speciem contractus, quem contrahentes non intellexerunt inire, & tanto magis cum in vim illorum contractuum non possit sustineri.

13 Tertio dicebant Domini non esse receden. ab hac opinione, quia vltra rationes concurrunt etiam auctoritates Doct. hanc enim opinionem semper tenuit Rot. vt patet ex multis decisionibus factis in hac materia in causa Rom. societatis de ferris 6. Nouemb. 1581. coram R. P. D. Seraphino in causa Roman. de Luchinis 24. Janu. 1575. coram Illustriss. Cardinali Blanchetto, & coram eod. in alia Rom. societatis prima Iulij 1596. coram Corduba, & decisiones, quæ allegantur in contrarium non tangunt istum casum, & in eis semper præsupponitur existentia, & capacitas officij, licet enim iste contractus sustineatur ratione periculi, vt fuit resolutum in causis Romana compromissi, & Foroliuien. societatis coram bo. me. Episcopo

14 Lauretano, & ideo cessante periculo remanet purum mutuum, & fructus non debentur, vt fuit resolutum in causa Romana societatis coram Cardinali Lancellotto, & Romana damnorum coram Cotta tamen ex hoc non sequitur, quod societates sustineantur solum pro

15 pter periculum sine officio, & q̄ non requiratur existentia, & capacitas officij in causa vero Romana, seu Tusculan. societatis officij erat capax; & fuit solum resolutum societates sustineri, quia super

16 re aliena potest contrahi societas in præiudicium contrahentis, &

- præsertim, cum adesset probabilis ignorantia dātis pecunias ad societatem, quæ in hoc casu cessat, & alia decisio, quæ allegatur in causa Romana societatis de Luchinis, quod à communiter accidentibus inspicuntur potius fideiussores, quam officia, quæ ad colorandum contractum, & euitandam vsurariam prauitatem interponuntur non facit ad rem; quia licet habeatur respectus magis ad fideiussos, quam officia, quæ non possunt subhastari, nisi cum magna difficultate, & sine licentia Papæ, & a fideiussoribus sit. facilius exactio, tamen ex hoc non infertur, quod societates sustineantur sine officio, & potius illa decisio confirmat hanc opinionem cum admittat contractum sine officio esse vsurarium, & sic Rota nunquam recessit ab hac opinione, quam etiam sequuti fuerunt multi iudices extra Rotam a prohibito etiam consilio Theologorum, & omnes recentiores qui de istis societatibus scripserunt, & demum articulo diligenter discusso, eadem opinio placuit Congregationi ad istum effectum à S. D. N. institutæ, cum interfuerint quinque Eminentiss. Cardin. tres Auditores Rotæ antiquiores, & tres Theologi.
- 17 bus inspicuntur potius fideiussores, quam officia, quæ ad colorandum contractum, & euitandam vsurariam prauitatem interponuntur non facit ad rem; quia licet habeatur respectus magis ad fideiussos, quam officia, quæ non possunt subhastari, nisi cum magna difficultate, & sine licentia Papæ, & a fideiussoribus sit. facilius exactio, tamen ex hoc non infertur, quod societates sustineantur sine officio, & potius illa decisio confirmat hanc opinionem cum admittat contractum sine officio esse vsurarium, & sic Rota nunquam recessit ab hac opinione, quam etiam sequuti fuerunt multi iudices extra Rotam a prohibito etiam consilio Theologorum, & omnes recentiores qui de istis societatibus scripserunt, & demum articulo diligenter discusso, eadem opinio placuit Congregationi ad istum effectum à S. D. N. institutæ, cum interfuerint quinque Eminentiss. Cardin. tres Auditores Rotæ antiquiores, & tres Theologi.
- 18 iussos, quam officia, quæ non possunt subhastari, nisi cum magna difficultate, & sine licentia Papæ, & a fideiussoribus sit. facilius exactio, tamen ex hoc non infertur, quod societates sustineantur sine officio, & potius illa decisio confirmat hanc opinionem cum admittat contractum sine officio esse vsurarium, & sic Rota nunquam recessit ab hac opinione, quam etiam sequuti fuerunt multi iudices extra Rotam a prohibito etiam consilio Theologorum, & omnes recentiores qui de istis societatibus scripserunt, & demum articulo diligenter discusso, eadem opinio placuit Congregationi ad istum effectum à S. D. N. institutæ, cum interfuerint quinque Eminentiss. Cardin. tres Auditores Rotæ antiquiores, & tres Theologi.
- 19 Non obstat, quod propter consuetudinem ineundi societatem ultra valorem officii isti contractus sustinentur ex bona fide contrahentium, quia ista consuetudo non probatur obtenta in contradicto iudicio cum oppositione partium, & effectu mandatur, prout probari debent, & constat de contrario ex decisionibus factis in diuersis causis, secundum quas fuit iudicatum, & consuetudo non
- 20 inducitur ex sententijs difformibus. Alber. in l. quæsitum, §. si quod, ff. de fund. instruct. Aym. conf. 96. num. 5.
- 21 Ultra quod si probaretur non releuaret, quia consuetudo non suffragatur in materia vsuræ, cap. quia in omnibus, de vsur. & fuit late deductum in causa Romana societatis 2. Iun. 1570. coram bo. me. Card. Lancellotto.

R. P. D. I V S T O.

Romana Societatis. Lunæ 2. Aprilis 1601.

E P I T O M E.

Contractus societatis perficitur statim sequuto consensu vtriusq. socij, & nō a die accessionis fideiussoris promissi.

S V M M A R I V M.

1. Societas officij an incipiat à die in qua contracta fuit, vel à die accessionis fideiussoris promissi.

Societas

- 2 *Societas perficitur statim secuto consensu utriusque socij.*
- 3 *Mandatum datum directum mercatori habet vim solutionis mandanti ratione debiti contracti pro mandatario.*
- 4 *Societas sumit initium à primo contractu, licet confessio de recepto sit sub spe effectualis numerationis.*
- 5 *Consensu respectu dantis pecuniam non requirit rem presentem, & pecuniam solutioni paratam.*
- 6 *Officialis non adimplendo non potest recedere a contractu.*
- 7 *Contractus adimpletur cum recipiuntur pecunia, & cum accedunt fideiussores, licet habeat vires ab initio.*
- 8 *Imo potest tacito, vel expresso consensu dantis pecunias omitti datio fideiussoris.*
- 9 *Fideiussio non est de substantia, vel natura contractus societatis.*
- 10 *Officialis, qui non deit fideiussorem promissum non potest pretendere lucrum pecuniarum.*

1 **Q**uæsitum fuit extra Rotam coram me, an societas officii inceperit a die in qua contracta fuit, vel a die accessionis fideiussoris promissi. Primo enim casu non esset locus lucro pecuniarum; quia didicta est facta in tempore cum obitus illius, qui dedit pecunias contigisset post sex menses. Secundo casu cum primi sex menses non essent præteriti, & consequenter consequeretur lucrum pecuniarum iuxta formam societatis, & Domini responderunt sine difficultate societatem non fuisse lucratam: mori sunt. quia

2 contractus societatis perfectus fuit statim secuto consensu utriusque socii, l. qui admittitur, & l. plane, ff. pro socio, l. consensu, ff. de act. & oblig. & in terminis huiusmodi societatis. Gabr. conf. 8 r. nu. 5. lib. 1. & conf. 63. nu. 5. lib. 2. præsertim in hoc casu, ubi ex parte dantis

3 pecunias, nihil aliud erat adimplendum, dato mandato directo mercatori, quod habet vim solutionis factæ mandanti ratione debiti contracti pro mandatario. l. si patronus, ff. de don. l. si. C. ad l. falcid. Din. conf. 17. Gabr. conf. 155. sub nu. 2. lib. 1.

4 Et nihilominus societas sumpsisset initium à primo contractu secundum gl. & doct. omnes in l. ex placito, C. de rer. permut. quamvis confessio de recepto esset sub spe effectualis numerationis si quidem non remouet, vel suspendit consensum si aliquod restat adimplendum pro obseruatione pactorum in hoc contractu, qui saltim respectu dantis pecuniam nõ requirit rem præsentem, & pecuniam solutioni paratam. Gabriel conf. 81. num. 5. ita vt nec etiam potuerit officialis non adimplendo recedere à contractu, l. in ciuile, & ibi Bald. in princ. C. de rei vend. l. non idcirco, C. de contrah. empt. doct. communiter in l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empt. Rot. coram Cotta in Romana Casalis 17. Iun. 1575. & coram Cantuccio in Bononien.

- 7 nien. damnorum, & interesse. Qua propter faciendo accedere fidei-
 8 iussorem, & recipiendo pecunias adimpleuit contractum, qui habe-
 9 bat vires ab initio, imo poterat tacito, vel expresse consensu dantis
 pecunias omitti datio fideiussoris. Bald. in l. qui crimen. n. 15. C. qui
 accus. non poss. Aret. conf. 136. n. 2. quia fideiussio non est de substan-
 tia, vel natura contractus societatis, Barb. conf. 31. n. 3. lib. 1.

Neque facit ad propositum decis. coram R. P. D. meo Seraphino
 in Roman. duorū millium 18. Decemb. 1573. quoniā ibi resoluitur
 officialem, qui non dedit fideiussorem promissum non posse praten-
 dere lucrum pecuniarum: quia non impleuit pro parte sua, & ita
 quoad se suspendit effectum contractæ societatis ad Soc. in l. quibus
 diebus, §. quidem il secundo, nu. 8. de cond. & dem. post glo. qui eam
 allegat in l. 2. ff. de in diem adiect. qua suspensione sublata per imple-
 mentum remanet contractus a principio pro vtraque parte; quia
 tunc fuit præstitus consensus, & ita decisum, &c.

V O T V M

EMINENTISS. D. CARD. SERAPHINI.

E P I T O M E.

Mortuo referuatario absque ratificatione principalis so-
 cietas est superlucrata.

Caius filius Meuij super eius officio cum consensu patris præsen-
 tis confessus fuit recepisse in societatem a Sèpronio absente in
 Ciuitate Mediolani commoran. sc. 500. per manus tamen Titij, cui
 referuata sit facultas d. societatem didicendi fructus, & fortè prin-
 cipalem exigen. quietan. iura ceden. & periculum vitæ infra 15. dies
 prox. in ratificatione nominan. & iterum, &c. cuius societatis bo-
 nam fidem idem Meuius recognouit Titius soluit pecunias Caio of-
 ficiali retentis fructibus primi semestris, & infra 15. dies non nomi-
 nauit periculum vitæ, & post annum aliter non didicta societate,
 idem Titius morte naturali, & non violenta decessit.

Caius officialis, & Meuius recognitor bonæ fidei prætendunt di-
 ctas pecunias fuisse superlucratas propter obitum Titij referuatar-
 rij cum dicta clausula & interim, &c. debeat intelligi de vita ipsius
 Titij referuatarij, qui contraxit, & pecunias exbursauit omnem dis-
 positionem societatis sibi referuando, & non Sempronij, qui de so-
 cietate nullam habebat notitiam.

Quæritur quid dicendum de iure super themate antedicto: sum-
 in voto societatem currere super vita Titij referuatarij, & moueor
 exem-

exemplo qui nomine, ac pecunia aliena emēdo sibi acquirere, & nō alteri, qui ratū non habuit, nec dederat mandatum ad emēdum, q̄ maxime dicendum in hac materia, ne aperiatur via fraudibus.

Et ita sentio saluo, &c. Ego Seraphinus Cardinalis Oliarius.

R. P. D. LANCELOTTO.

Romana Societatis. Mercurij 10. Decembris 1597.

EPI T O M E.

HAbens facultatem ex pacto nominandi infra quindecim dies super cuius vitæ periculo societas substineatur potest durante illo tempore quodocunque nominare licet tempore nominationis grauitè ægrotet, & non superuiuat nisi per quatuor dies.

S V M M A R I V M.

- 1 *Figuratio casus.*
- 2 *Habens facultatem ex pacto nominandi, potest intra tempus quodocunque nominare.*
- 3 *Qui iuris suo vitatur nemini facit iniuriam.*
- 4 *Neque in eo dolus considerari potest.*
- 5 *Nec dicitur nominatio dolosa, & in fraudem, licet sit facta à grauitè ægrotante.*
- 6 *Iudicio medici recurrendum est an infirmitas sit periculosa.*
- 7 *Infirmitas verisimiliter non creditur periculosa quando ægrotans nō est confessus sua peccata.*
- 8 *Non consideratur fraus quando nominatio fit ab eo, qui non dubitat de morte.*
- 9 *Et in hoc attenditur potius eius opinio, quam veritas.*
- 10 *Infirmitas sola licet periculosa non est sufficiens ad inducendam suspicionem fraudis, nisi cum illa concurrant aliæ coniecturæ.*
- 11 *Imminētia mortis arguit potius desiderium salutis, quam illius fraudis cogitationem.*
- 12 *Fraus, neque dolus probatur ex eo, quod nominatio fiat ne pecunia amittantur.*

Quod societas fuerit superlucrata stante nominatione facta, intra quindecim dies, licet facta fuerit à dante pecunias ipso tunc ægrotante die 14. Februarii præsentis anni 1598. inita fuit societas scutorum 2500. ad fauorem bon. memor.

R. P. D.

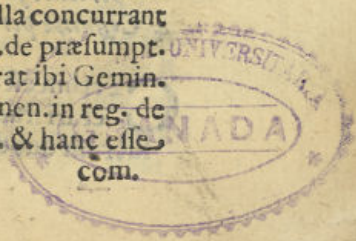

R.P.D. Ricci super periculo vitæ personæ, seu personarum in ratificatione dictæ societatis infra quindecim dies nominan. & interim periculo vitæ eiusdem R.P.D. Ricci in forma.

Eadem die officialis mandauit dictas pecunias solui Domino Equiti de Crescentiis; qui eas deinde recepit.

Die 21. eiusdem mensis Riccius ratifican. societatem nominauit periculum vitæ Eminentiss. Card. Aldobrandini, & demum die 26. ex hac vita migravit.

- Verū, quia dubitatur an d. Eques talē societatem lucratus fuisset, ex quo D. Riccius tēpore nominationis grauius ægrotabat, & post quatuor dies decessit, ita vt nominatio nō sustineretur tanquā facta in fraudē d. Equi. ideo dubio hmōi per me in Rota p̄posito DD. cēsuerunt non esse locū lucro pecuniarum: quia cum D. Riccius ex pacto haberet facultatē nominādi infra 15. dies poterat durante illo
- 2 tempore quodcumq. nominare, l. quod quis, ff. de act. & oblig. l. si
  - 3 pulatio ista, §. inter certam, ff. de ver. oblig. & qui iure suo vitur ne
  - 4 minini iniuriam facit, l. iniuriarū, ff. de injur. c. cum Ecclesia, de elect.
  - 5 neq. in eo dolus considerari posset, l. nullus, ff. de reg. iur. cum simil.
- Nec obstat, quod cum nominatio ab ipso grauius ægrotante facta fuerit dicatur facta dolo, & in fraudem d. Equi. per ea quæ tradūt Canonistæ in c. 2. de renunt. lib. 1. & Legistæ in l. filii, ff. solut. matr. quoniam fuit responsum; quod nullus ex testibus deponit, quod d. Riccius dubitasset de sua salute, vel sciret infirmitatem esse periculosa. Imo medicus, cuius iudicio recurren. esse dicit. Ant. conf. 388 num. 2. Præterea contrarium deponit, & tertius deponit se non credere, quod vnquam de tali periculo fuerit certioratus. Quod etiam
- 7 est valde verisimile cum ante nominationem peccata sua non fuerit
  - 8 consensus, & tamen ad hunc effectum deberet probari eius scientia;
  - 9 nam cum nominatio ab ipso facta fuerit, non potest considerari fraudis
  - 10 si ipse de morte non dubitabat, & in hoc attenditur potius eius opinio quam veritas, l. is qui putat, ff. de acquir. hæred. l. quo loco, §. 1. vbi Im. ff. de hæred. insti. Aym. conf. 88. n. 15. & hoc videtur fuisse de mente dd. in causa Rom. societatis 20. Jun. 1583. coram Eminentiss. Card. Blanchetto in contrarium allegata, vbi in fine fuit dictum, quod licet de illa infirmitate d. Clarix decesserit, tamen constitit, quod tempore factæ nominationis ipsa non habebat infirmitatē pro tali, vt ita de facili potuisset mori.
- Secundo fuit dictum, quod sola infirmitas periculosa non est sufficiens ad inducendam suspicionem fraudis nisi cum illa concurrant aliæ coniecturæ. Aegid. decif. 344. Rot. in antiq. dec. 2. de præsumpt. & ita loquuntur doct. in d. c. 2. de renunt. in 6. vt declarat ibi Gemin. sub num. 5. Io. Andr. in fin. Anchar. d. conf. 388. n. 3. Sarnen. in reg. de infir. q. 19. nu. 3. Dec. in c. præsentia, nu. 209. de probat. & hanc esse com.

com. opin. testatur Paris. conf. 13. nu. 68. & conf. 14. n. 35. & seq. vol. 1. Gabriel de legitimat. Concluf. 2. nu. 59. Bursat. conf. 40. nu. 63. & 70. nam imminetia mortis arguit potius desiderium salutis quam illius fraudis cogitationem notant doct. in l. sed. & quaesitum, ff. de lib. & posthum.

- 12 Neque fraus probatur ex eo quod nominatio fuerit facta ne pecuniaz amitterentur, neque ex hoc potest allegari dolus eum facultas semper referuatur ad effectum ponendi pecunias in capite alterius de cuius longa vita magis confidendum sit alias sequeretur, quod neq; ab infirmo leui infirmitate possit fieri nominatio, cum etiam in illo casu fiat ad hunc effectum, & tamen hoc ad omnibus admittitur.

Non obstant decisiones coram Eminentiss. Blanchetto de annis 1582. & 1583. in causa Rom. societatis, quia de illo tempore nominatio poterat fieri quandocunque, hodie vero cum sit restricta ad 15. dies est diuersa ratio, nam tunc poterat differri nominatio usq; ad periculum mortis. & sic cessaret periculum, quod facit contractum licitum, quod hodie cessat stante breuissimo tempore 15. die rum, quae elapso non potest amplius fieri nominatio.

V O T V M

EMINENTISS. CARD. SERAPHINI,
tunc Rotae Auditori.

E P I T O M E,

Qui non subiacet periculo mortis non potest lucrari fructus societatis.

S V M M A R I V M.

- 1 *Lucrum duodecim pro centenario nulla alia ratione sustinetur nisi propriae mortis periculum, quo cessante contractus resolvitur in mutuum.*
- 2 *Ex mutuo quicquid percipitur est faeneratitium.*
- 3 *Pactum resolutiuum in contractu societatis appositum efficit ne officialis, & qui recognoscit bonam fidem per obitum eius, sub cuius periculo societas sustinetur superlucrentur sortem.*
- 4 *Cessante periculo amissionis sortis cessat, & fructuum praestatio.*

Certum est eum, qui non subiacet periculo mortis non posse lucrari fructus societatis, non enim alia ratione sustineri potest lucrum duodecim pro centenario, quam propter mortis periculum, & ideo

& ideo eo cessante contractus resoluitur in mutuum, & quicquid exinde percipitur est sceneratitium.

in Casu proposito propter pactum resolutiuum in contractu societatis certum est neque officialem, neque Dominum Anibalem, qui recognouit bonam fidem potuisse lucrari sortem per obitum Domin. Boetij Ciuitellæ, vt fuit resolutum coram me in causa Romana 2000. quam decisionem Rota in alijs causis sequuta fuit.

Cessante itaque periculo amissionis sortis cessat etiam fructuum præstatio: nam exigens tales fructus incideret in prauitatem vsurariam de iure punibilem, & detestandam; si fructus soluti fuissent, venirent computandi in diminutionem sortis principalis.

Iure itaque non potest Dominus pecuniarum quicquam exigere pro fructibus si non subijcit periculum amissionis suarum pecuniarum in euentum mortis, & si aliter diceremus esset aperire viam vsurariæ prauitati, vt quis posset lucrari absq; periculo amissionis suarum pecuniarum. Hunc casum hodie proposui per modum consultationis in Rota, & RR. Domini mei censuerunt fructus exigi non posse, & sibi imputet pecuniarum dominus si non ratificauit e xpresse societatem cum illis fideiussoribus qui accesserunt verum quia si exigeret fructus secundi semestris iure videretur facto ratificasse societatem, & hoc casu subiaceret periculo amissionis per mortem, & in consequentiam posset etiam fructus exigere. Et ita de facto interrogatus ex sententia dominorum meorum de iure respondendum cenfeo, &c.

DE CENSIBVS. Cap. XXIV.

- 1 *Quid sit census, & quare inuentus.*
- 2 *Quare Pius V. nouum creandi modum inuenerit.*
- 3 *Quomodo census huiusmodi imponatur.*

Census est onus quoddam, & seruitus de sui natura perpetuus, qui à dominis super liberis fundis imponitur de censu illiusque differentijs, & qualitatibus multi tractauerunt, & propterea meum non est in hoc compendio tractatu, ac praxis causarum agenda- rum norma, aliud, quam de illius forma, & instrumenti executione pauca dicere. Fuit census negociantium in curia vsui, & commoditati adaptatus, & pecunias necessitate vrgente tuta conscientia, & permittentibus Summis Pontificibus recipere valerent.

- 2 Verum, quia post traditam à fel. rec. Martino Papa Quinto formam crescente supra quam dici possit hominum malitia, plura illicita pacta, & conditiones in graue pauperum detrimentum cre- uerant fel. mem. Pius, eius nominis Quintus Pontifex Maxi-

mus, imo pijsſimus, atque clementiſſimus; vt hos abusus tolle-
ret per ſuam conſtitutionem ſub datum Romæ apud ſanctum
Petrum, quartodecimo Kalend. Februarij 1568. editam, cenſus
ipſos ad certam limitatam formam redigit, & inter alia in ea de-
creuit, quod nullus deinceps cenſus creari, & conſtitui poſſet, ni-
ſi in actu ſtipulationis contractus prompta, & præſens interueni-
ret pecunia. Præterea, quod creetur ſuper fundo ſtabili, & de ſui
natura fructifero, ac oneris cenſus capace, & idoneo. Ad hæc,
quod cenſus ſolutio poſtpoſita, hoc eſt in fine ſemestris fiat, anti-
quo anticipatæ ſolutionis modo ſublato. Inſuper quod ementes
cenſus oneribus, & euentibus fundi, pro eorum cenſus rata par-
te ſubiaceant. Conſtituit quoq; quod liceret venditoribus quan-
docunque, etiam poſt quantumuis longiſſimi temporis lapſum pro
pari pretio redimere, & alias, vt in dicta conſtitutione expreſſius
apparet. Et quoniam huiusmodi contractus formula per hanc con-
ſtitutionem adeo innouata fuit, vt in innumeris ab antiquioribus
differat, formulam, qua poſt editam conſtitutionem vtimur magis
cautam quam potui, inferius ponere nõ inutile fore ſum arbitratus.

DE FORMA INSTRUMENTI CENSVM poſt Conſtitutionem Pij V. de illis creandis. Cap. XXV.

- 1 Formula instrumenti cenſus.
- 2 Solutio pretij in promptu.
- 3 Solutio cenſus finito ſemestri.
- 4 Donatio ſi cenſus plus valeret pretio.
- 5 Promiſſio de euictione.
- 6 Pactum, quod eueniente lite ad intimationem illius ſolemniſter fa-
ciendam non teneatur.
- 7 Pactum de retrouendendo.
- 8 Confirmatio cum conſtitutione Pij V.
- 9 Promiſſio de faciendo accedere fideiuſſores.
- 10 Quando emptori cenſus pro illius pretij reſtitutione detur pro-
ceſſus executiuus.

Dominus Auguſtinus N. ſponte &c. omnibus mel. modo &c. in
& ſuper eius caſale A. nuncupato &c. ſito in territorio Vrbiſ in
partibus Latij, cui caſale N. prædium C. territorium caſtri S. &
caſale M. circum circa caſale ipſum conſiſtentia coherent pro con-
finibus, ſaluis alijs, ſi qui ſint plures, aut veriores confines, & di-
cti caſalis fructibus, redditibus, prouentibus, & pertinentijs vni-
uerſis conſtituit, creauit, & impoſuit annum cenſum ſcutorum

octoginta monetę iulij decem pro scuto computatis. Quę censum
 ita creatum, constitutum, & impositum vendidit, ac titulo perfecta
 vëditionis, dedit, cessit, transtulit, & assignauit admodum nobili viro
 D. Viperesco de Vipeleschis à Corneto præseti eminenti, & stipulã
 ti pro se suisque hæredibus, & successoribus quibuscunque. Ad ha-
 2 bendum &c. Hanc autem annui census creationem, constitutio-
 nem, & venditionem, ac omnia & singula in hoc instrumento con-
 tenta D. Augustinus fecit, & facit erga D. Viperescum, pro pretio
 scutorum mille similium, quæ in prompta, & numerata pecunia ar-
 gentea in mei notarij testiumq; infrascriptorum præsentia à d. Vi-
 peresco præsentē, ac realiter, & cum effectu soluente habuit, rece-
 pit, & ad se traxit, de quibus sic acceptis pro integro, & iusto di-
 cti census pretio se contentum, & sibi satisfactum vocauit, & eun-
 dem emptorem quietauit, absoluit, & penitus liberauit: renuncian-
 do quibuscunq; exceptionibus cum pacto de nunquam amplius pe-
 3 tendo. Quem censum annum promisit soluere dicto emptori
 præsentī, & vt præfertur, stipulanti de semestri in semestri, & in fi-
 ne cuiuslibet semestris proportionabiliter, & pro rata, in simili
 bona, & currenti moneta hic Romæ libere &c. alias ad damna om-
 4 nia &c. teneri voluit, de quibus &c. Et si plus dicto pretio census
 prædictus valeret, seu valere posset, totum illud plus condonauit,
 & remisit irreuocabiliter d. emptori: quia sic ex liberalitate sua
 5 sibi facere placuit, & placet, Et promisit d. Augustinus vendi-
 tor dictum casale ad se spectare, & pertinere pleno iure dominij,
 vel quasi, & de sui natura fructiferum esse, & capax dicti annui
 census; & etiam maioris, & esse liberum, & exemptum ab omni alio
 censu, canone, responsione, liuello, ac ab omni, & quocunq; fidei
 commisso purificato, vel purificando, & quibuscunq; alijs oneribus
 impediētib; huius annui census impositionem, vel quæ dicto em-
 ptori obstare, vel præiudicare possint; Et non fuisse alicui vendi-
 tum, datum, donatum, permutatum, distractum, aut alias vtcunque
 alienatum, alienationis etiam largissime sumpto vocabulo, nec in
 totum, vel in parte quicquam factum fuisse quod aliquo modo re-
 spectu prioritatis, vel potioritatis hypothecæ, aut alias in toto,
 vel in parte possit esse in præiudicium huius contractus, & dicti
 emptoris, & quod nihil fiet in futurum. Et promisit etiam hanc
 census inpositionem, & venditionem, esse bene, & valide factas, &
 in eas tanquam tales facere consentire omnem personam &c. ius
 haben. aut habere prætendentes in & super dicto casali, & censu
 ad omnem simplicem etiam extraiudicalem requisitionem, aut in-
 terpellationem per d. emptorem, aut eius hæredes, & successores,
 vel causam, & ius ab eo habentes faciendam. Præterea suscipere
 in se omnem litem, causam, controuersiam, & molestiam in omni
 D iudicio

iudicio petitorio, & possessorio, & in quacunq; instantia, & parte
 iudicij, si quæ moueantur super dicto annuo censu, seu casali, & sus-
 ceptas prosequi, & terminare cum suis procuratoribus, & aduo-
 catis, & absq; sumptibus, cura, interuentu, labore, & impensa d. em-
 ptoris, eiusq; hæredum & successorum. Amplius promisit eundem
 emptorem, eiusq; successores in dicto annuo censu, illiusq; pacifica
 perceptione conseruare, & semper defendere, & liberare ab omni
 lite, causa, controuersia, molestia, ac molestante persona, alias tene-
 ri uoluit, & se obligauit ad omnem euictionem generalem, & parti-
 cularem dicti census annui in forma iuris valida, & in Vrbe consue-
 ta, tam in petitorio, quam possessorio, & quouis eorum in solidum,
 erga d. emptorem, & ad omnia damna, impensas, & interesse, si quæ
 dictus emptor, vel sui hæredes, & successores ob dictas lites, mole-
 stias, vel euictionem paterentur, ita quod sub prætextu, quod per in-
 curiam, iniustitiam, nullitatem, aut imprudentiam iudicantium talis
 euictio sequuta fuerit, venditor prædictus, illiusq; impofterum here-
 des, & successores nullo modo valeant se excusare, vel tueri. Con-
 6 uenerunt insuper ijdem contrahentes, quod omnibus, & singulis
 præmissis, & in præsentî instrumento contentis, dictus D. emptor
 non teneatur ad aliquam solemnem intimationem litis faciendam,
 sed quæcunq; simplex notificatio, etiam extrajudicialis, & sine ali-
 qua solemnitate, & forma iuris, siue statutorum adhibita, serua-
 ta, vel non seruata, ipsi venditori, vel alicui ex infradicendis fi-
 deiussoribus, aut alicuius ipsorum hæredibus, & successoribus fa-
 sta sufficiat, absque vlla penitus notificatione per d. emptorem,
 suosq; hæredes, & successores quomodolibet in futurum in iudi-
 cio, vel extra faciendam; quia sic actum, &c. Item consensit vendi-
 tor, & ita conuenit, quod, & quotiescunq; ipse venditor, eiusq;
 successores, & fideiussores cessauerint in solutione dicti anni cen-
 sus de semestri in semestre, vt supra facienda, sit in arbitrio, & liceat
 eidem emptori, eiusq; successoribus agere, & experiri pro conse-
 quendis terminis dicti anni census, tam contra dictum vendito-
 rem, & fideiussores in solidum, eorumq; hæredes, & successores, quã
 contra conductores colonos, ac omnes, & singulos dictum casale
 pro tempore tenentes, & quoscunq; ipsius venditoris debitores ex
 quavis causa, præsentis, & futuros, ita tamen, quod vna via electa
 ex parte emptoris, & suorum, nunquam eis præiudicetur, quin
 ad alteram redire possint, vel vtraque eodem tempore experiri, vt
 satis factionem consequantur. Quinimo liceat etiam emptori, &
 suis variare semper, vsque ad consequitionem terminorum decur-
 sorum, & non solutorum. Ad quæ præmissa peragendum idem ven-
 ditor constituit, & fecit d. emptorem, eiusq; successores procurato-
 res irreuocabiles, vt in rem propriam cum iuramento, & facultate

- re, omnes, & quoscunq; opus fuerit quietandi, de pecunijs exigendis in concurrenti summa censuum decursum, etiam iura, & actiones in fauorem soluentium trasferendi, & cum clausulis ad lites facultate substituendi, & sequestrandi, & alijs clausulis, & facultatibus in similibus mandatis poni solitis, & quomodolibet opportunis. Declarantes vterius, & conuenientes prædicti contrahentes, quod licet dicto venditori, suisq; hæredibus, & successoribus, ac etiam fideiussoribus infra scriptis, & eorum cuilibet in solidum, semper, & quodocunq; voluerint in perpetuum, etiam non obstante longissimi temporis, centum, & plurium annorum præscriptione, dictum censum scutorum octuaginta, pro eodem pretio scutorum mille in numerata pecunia hic Romæ liberè, & in simili specie vna cum censibus in illum vsque diem decursis, & non solutis restituto redimere, & extinguere, & dictus emptor, suiq; hæredes, & successores retrouendere teneantur, præcedente tamen in timatione, seu denunciatione per duos menses ante redemptionem ex parte venditoris faciendam, iuxta formam Constitutionis sel. rec. Pij Papæ V. de modo creandi census, promulgatæ sub Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ 1568.
- 8 xiv. Kal. Februar. Et denique contrahentes voluerunt, & conuenierunt seruari hinc inde omnes conditiones, & requisita dictæ constitutionis, & omnia, quæ Constitutio huiusmodi requirit, pro appositis haberi. Sed quatenus ex præmissis, vel infra dicendis ab ipsa Constitutione omitendo, vel faciendo, quouis modo recessum fore dici, aut dubitari possit, declararunt, & conuenierunt etiam, ad tollendum penitus omne dubium, & pro validitate contractus, haberi pro appositis omnia, quæ apponenda sunt, & pro non appositis, non apponenda. Redigentes totum contractum, & contenta in eo ad verum sensum, & dispositionem dictæ Constitutionis: quia contrahentium intentio fuit, & est in omni clausula, & parte huius contractus, cum eadem Constitutione se conformandi, & sic, & non alio modo contraxerunt. Postremo, vt dicto emptori magis cautum sit, promisit D. Augustinus venditor huiusmodi impositioni, creationi, & venditioni annui census, tam pro illius solutione de semestri in semestre, vt supra, faciendam in perpetuum durante censu, consensu præstando, lite, & causa quacunque suscipienda, & prosequenda, validitate huiusmodi impositionis, venditionis census, & pro quacunque euictione, & in omni iudicio petitorio, & possessorio in solidum, quam pro omnibus, & singulis in præsentis Instrumento contentis vt principales, principaliter, & in solidum accessuros D. N. & N. quos ita accessuros, & promissuros habentes me notario &c. stipulante promisit releuare indemnes, & penitus sine damno conseruare; ita quod nul-

lum propterea damnum, aut molestiam patientur, alias ad omnia damna, &c. teneri voluit, de quibus, &c. Et in euentum mortis, aut mutationis conditionis in deterius, aut recessus ab Vrbe dictorum fideiussorum, vel aliorum pro tempore in hoc censu obligandorum, seu alterius eorum, promisit semper, ac toties quoties aliquis ex dictis casibus, tam in vno, quam in pluribus ex fideiussoribus obligatis, tam eodem, quam diuerso tempore contigerit, statim obligare, & subrogari facere alium, seu alios eque idoneos fideiussores, ad satisfactionem emptoris, seu eius hæredum, & successorum, ne vnquam tractu temporis emptor, vel sui contingentia euentuum prædictorum in eorum cautelis, & actionibus tam realibus, quam personalibus deteriores efficiantur: firmis tamen remanentibus semper obligationibus talium fideiussorum quocunque modo pro tempore deficientium, ita vt quęcunque obligationes subrogandę semper cumulatiue, iuraque iuribus, & cautelas cautelis emptori, & suis accrescere intelligantur declaratione adiecta, quod in euentum mortis hæredes fideiussoris defuncti possint sese loco illius obligare, dummodo eo tempore defuncti hæredis conditio deteriorata non appareat: Quia sic actum, &c. Pro quibus, &c. extende obligationem cameralem in forma poterunt fideiussores post supradicti contractus stipulationem obligationi huiusmodi quodocunque accedere, qui a notario de contractu prædicto, ac omnibus in ea contentis certiores redderur. Hęc de censibus dicta sufficiant. Reliqua habes per recentiores qui satis copiose in hoc scripserunt ad quos in facti contingentia recurrit, & tantum non inutile visum fuit infra scriptę rotales decisiones addere, quibus etiam censui adden. in 3. p. tract. Boccac. de censib. sub nu. 38. si non professis saltim tyronibus profitura, quod in casu ibi relato datur emptori censui processus exequutius contra venditorem census ex stipulatu pro restitutione pretij, vbi in illius contractu partes conueniunt debere seruari omnes qualitates tradite in Motu proprio Pij V. circa restitutionem pretij intra annũ computandum a die factę disdictę venditoris ex illis verbis; pro quibus omnibus, & singulis obseruandis contrahentes sese in forma Camere Apostolicę obligarunt, vt in supradicta forma contractus census videre est.

DECISIONES ROTAE

In materia Censuum.

R. P. D. DECANO.

Romana Censuum Turris Bubalariz. Luna 7. Nouembr. 1575.

EPI-

Pactum appositum in contractu census, quod venditor teneatur infra quatuor annos in totum redimere censum, vitiat contractum.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pactum appositum in contractu, quod vult, ut venditor teneatur infra certum tempus in totum redimere censum vitiat contractum census.*
- 2 *Ratio ibi assignatur.*
- 3 *Remota substantia remouetur et actus.*
- 4 *Consensus requiritur pro substantia actus alias contractus census redidit elusorium.*
- 5 *Pactum, quod venditor teneatur infra certum tempus in totum redimere censum demonstrat contrabentes voluisse constituere potius contractum pignoris, & fœneraticium à iure reprobatur, quam census.*
- 6 *Pactum ubi non sunt contra substantiam, sed circa accidentia, tunc quamuis sint illicita vitiantur, & non vitiant, quia non deficit consensus circa substantiam.*
- 7 *Intellectus ad l. cum precario. de precar.*

Fuit resolutum pactum appositum in contractu census, quod vult ut venditor teneatur infra quatuor annos in totum redimere censum vitiare contractum census per reg. in cap. fin. de condit. apposit. cum ibi notat. l. per seruum, §. fin. de usu, & habit. Bald. in l. si pater de adopt. Bartol. in l. 2. num. 7. C. de iur. emphit. Doct. in authent. ingressi, C. de sacrosanct. Eccles. & huius conclusionis inter ceteras potissima ratio est illa, quam tradit Bald. in cap. primo, §. fin. num. 7. per quos fiat inuestit. Quia pactum, hoc ipso contractu census appositum tendit ad perimendum ipsum actum

- 3 cum sit contra ipsius actus substantiam. Qua remota remouetur
- 4 ipse actus. Abb. in dicto §. fin. num. 4. deficit enim consensus, qui requiritur pro substantia ipsius actus, adeo quod videtur, vel quod partes voluerint facere actum elusorium, l. an inutilis in princip. de acceptil. vel quod voluerint in aliam speciem contractus consentire in casu proposito, in quo potius videtur, quod voluerint contractum pignoris, & fœneraticium à iure reprobatur constituere, ut per Laurent. de Redulph. in tractatu de Usuris par. 3. quest. 61. Guid. Pap. singul. 477. cum aliis per informantes allegatis; ubi vero pacta non sunt contra substantiam, sed circa accidentia, tunc quamuis sint illicita vitiantur, & non vitiant, consen-

7 **f**us enim circa substantiam non defecit. Non obstat text. in l. cum præcario de præcar. Tum quia illud est potius contranaturalia contractus quam contra substantiam, vt multi ex doct. tenuerunt, tum quia non procedit vbi pactum facit, vt contractus in aliâ specië transeat, qui est casus noster, ita post Cart. in l. si ita donatur de donat. caus. mort. scriben. tradunt in d. Auth. ingressi, Dec. conf. 94. nu. 293. in fi. Cagnol. in l. contractus nu. 7. de reg. iur.

R. P. D. PAMPHILIO.

Romana Censur. 29. Nouemb. 1593.

E P I T O M E,

Fructus non debentur ob retardatam solutionem quando non concurrunt requisita tradita à Paul. de Castr. in l. 3. ff. de eo quod certo loco.

S V M M A R I V M.

- 1 *Fructus non debentur ob retardatam solutionem quando non concurrunt requisita, tradita à Paul. de Castr.*
- 2 *Fructus non debentur à die suscepti mandati pro restitutione sortis principalis.*
- 3 *Incompatibilia sunt, quod census duret, & sit in arbitrio emptoris repetere sortem principalem quando vult.*
- 4 *Venditori, licet sit licita redemptio census emptori, tamen est prohibita iuxta Const. Calixti, & Pij.*
- 5 *Census statim resoluitur post relaxatum mandatum.*
- 6 *Mandatum Iudicis reputatur factum partis.*
- 7 *Census pro parte non potest extinguere vna parte inuita.*
- 8 *Contractus census reputatur individuus, & soluitur ex relaxatione mandati pro tota summa.*

- 1 **F**uit resolutum non deberi fructus D. Magdalena: quia, aut illos prætendunt ratione interesse ob retardatam solutionem, & non concurrunt requisita, tradita à Paul. de Castr. in l. 3. ff. de eo quod certo loco, quem sequitur Rota, vt per Mohed. dec. 103. & 288. cum vulg.
- 2 Aut ratione census, & minus debentur; quia à die quo ob non adimpletas condiciones Magdalena suscepit mandatum pro restitutione sortis principalis ipsa fors cessit in debitum, ita vt ultra eam non potuerint peti aliqui fructus citra vitium vsuræ, c. pleriq. cū sequen. 14. 93. Laur. de Rodolph. de vsur. vsura prima, n. 1. Couar. lib. 3 var.

- 3 var. resol. c. 1. sub n. 1. nec enim adinvicem compatiuntur, q̄ census
 4 daret, & sit in a bitrio emptoris repetere sortem principalem, quā-
 do velit, quia licet venditori census sit licita illius redemptio iuxta
 Constitutiones Calixti, & Pij emptori, tamen est omnino prohibi-
 ta, cum alias esset certus de lucro, Sor. de iust. & iur. lib. 6. q. 3. in pri-
 ma concl. late Corrad. de contract. q. 8. 9. in secunda concl. Cou. lib.
 3. var. resol. c. 50. n. 4. & quod pactum non sit deductum in stipulatio-
 ne, dummodo emptor aliunde sit securus, Summ. Ant. 2. p. c. 8. §. 24.
 5 circa finē, & ideo cum post relaxatum mandatum fuerit in facultate
 Magdalenzæ repetere pecunias quando vellet, census fuit statim re-
 solutus, etiam quod non currat actus retrouendendi; quia res deuen-
 6 nit ad casum à quo incipere non potuit, maxime stante mandato Iu-
 dicis, cuius factum reputatur factū partis, l. si ob causam. ff. de euisct.
 & cessat difficultas ex quo ostendit ipsum voluisse, uti hac facultate,
 & extensisse censum non solum pro rata pecuniarum habitariū, sed
 7 etiam pro tota summa cum alias parte inuita non potuisset census
 extingui pro parte l. tutor, & l. luti de vsur. las. post alios in l. quæ-
 8 dam n. 4. ff. si cert. pet. Ultra quod concurrat relaxatio mandati pro
 tota summa, quæ facit ex verisimili mente Iudicis, & dictæ Magdale-
 ne contractus habitus fuerit pro indiuiduo, & in totum resolutus ad
 l. Decius, ff. de arb. Bar t. in l. græce, §. illud, sub n. 4. de fideiuss. Alciat.
 in l. 1. §. sed similiter in repet. n. 6. de verb. oblig. Paris. conf. 12. n. 74.
 lib. 1. Aym. conf. 170. nu. 6. nec aliud facit, quod Marinus promiserit
 soluere fructus pro duobus tertijs; quia eius promissio stantibus su-
 pradictis fuit inualida maxime cum sit facta post translatum onus
 census in dictum Valerium, cum quo seruatis seruandis erat crean-
 dus nouus census pro licite habendis fructibus.

R. P. D. LITTA.

Romana Saluiani interdicti. 23. Iunij 1600.

E P I T O M E.

AD hoc vt census inesse deductus extinguatur, requiritur
 actus retrofimilis.

S V M M A R I V M.

- 1 Censui ad hoc, vt extinguatur, requiritur actus retrofimilis.
- 2 Requiritur etiam ultra consensum partium, pretij traditio.
- 3 Non dicitur extinctus, licet fuerit relaxatum mandatum pro restitu-
 tione sortis principalis loco damnorum, & intereffe.

D 4

4 Secus

- 4 Secus si fuit processum ad actualem restitutionem ipsius sortis, seu partis ultra relaxationem in mandati.
- 5 Venditor Censuum, qui restituit emptori partem pretij videtur recedere voluisse a consensu.
- 6 Non est in potestate emptoris repetere sortem principalem, vel partem censuum.
- 7 Actus non debet operari ultra intentionem agentis.

I Vit resolutum censum non fuisse extinctum; quia vt extinguatur census inesse deductus, & perfectus requiritur actus retrosimilis l. 1. C. quando liceat ab empt. disced. & tenuit Rota in vna Romana census apothecarū 28. Iun. 1578. coram bo. me. Card. Lancellotto in Romana census 3. Iul. 1586. coram Bubalo; & in alia Romana census 3. Maij. 1596. coram Penia, qui actus retrosimilis, cum non interuenerit in isto casu. Ideo, &c.

Et quod actus retrosimilis constitutioni non interuenerit, ex eo clare apparet, quod nunquam fuit deuentum ad restitutionem pretij census, cuius pretij traditio ultra consensum partium, sicut debuit interuenire pro perfectione constitutionis census ad text. in l. pretium instit. de empt. & vendit. in l. 2. §. 1. & l. 2. l. pacta conuenta, ff. eod. & expresse cauetur constitutione Pii V. de censibus, ita etiam restitutio illius fuit necessaria pro integra solutione d. census d. l. 1. C. quando liceat ab empt. disced.

3 Nec ob stare dixerunt Domini, quod fuit relaxatum mandatum, etiam pro restitutione sortis principalis loco damnorum, & interesse, & quod factum Iudicis factum partis reputetur: quia fuit responsum, quod per hoc non sequitur, quod emptori census fuerit restitutum pretium, quæ tamen restitutio, fuit vt dictum est necessaria pro dissolutione dicti census.

Nec obstat decisio alias facta in illa Romana census coram R. P. D. meo Pamphilio; quia in eo casu, non tantum fuerat relaxatum mandatum pro fructibus, & restitutione sortis principalis, sed ulterius fuerat processum ad actualem restitutionem ipsius sortis, seu partis illius, quo fit, vt iure merito pro extinctione eo in casu fuerit pronunciatum, tum ratione indiuiduitatis ipsius census, & pretij eiusdem, tum etiam quia venditor census, quem restituit emptori pretium, seu partem illius in necessarium antecedens recedere voluisse videtur a dicto consensu, ad tex. in l. illud, ff. de acquir. hered. in l. ad rem mobilem, & in l. ad legatum, ff. de procur. Et ad illud motiuum deductum per informantes pro D. Septimio, quod etiam procurator D. Marci Lepidi in executione supradicti mandati relaxati pro fructibus, & sorte principali receperit scuta 293. fuit responsum eacessisse in causam fructuum d. census excursorum, & non in causam

sortis

fortis principalis ad quam restituendam venditor census data perfectione ipsius census compelli minime potest obstan. constitutionibus Martini & Pij V. de censibus, ex quorum lectura clare constat non esse in potestate ipsius emptoris repetere sortem principalem ipsam, aut partem illius.

Et quod tollere videtur omnem difficultatem in isto casu est declaratio quam ipsa, & adhuc integra fuerunt, quod scilicet mens eorum nunquam fuit recedere a dicto contractu census, imo voluisse, & velle illum producere in suo esse, & clarum est actus agentium operari non debere ultra eorum intentionem iuribus vulgaribus.

Ad illud vero, quod census ipse non potuerit valide constitui super Palatio subiecto perpetuo fideicommissio, expressæq. prohibito alienari alienationis etiam late sumpto vocabulo, fuit responsum non esse præsentis inspectionis. Ex quo dum agitur de extinctione, & non extinctione ob cuius auctus ipse præsupponi debeat, cum non entis nullæ sint qualitates, & partes, &c.

R. P. D. IVSTO.

Anconitana Bonorum. Lunæ 16. Februar. 1604.

E P I T O M E.

AD extinctionem census requiruntur legitima disdicta, oblatio, & depositum.

S V M M A R I V M.

1. Censu non est extinctus, nisi constet de legitima disdicta.
2. Tutor constitutus ad certum actum tantum non potest cetera expedire, & consequenter, nec citari ad ea expedienda.
3. Disdicta requiritur alias census remanet integer.
4. Tutor licet non satis dederit, nec aimpleverit solemnia: nihilominus per eum gesta remanent valida.
5. Filijs habentibus matrem in tutricem non potest dari tutor, sed curator.
6. Constitutio tutoris durante excusatione matris est valida, maxime concurrente decreto Iudicis.
7. Citatio debet precedere depositum ad hoc, ut census extinguatur.
8. Nuncio, & notario referentibus adesse citationem creditur.
9. Emptor census non potest cogere venditorem post biennium nisi facta non disdicta.
10. Circa modum faciendi disdictam nulla est data forma.
11. Decretum factum in executionem disdictæ habet vim extinctionis.

nis census ex actu retro simili.

- 12 *Confessio in deposito numerationem probat.*
 13 *Depositum non integrum nullius est effectus.*

D Vbiūm fuit propositum, die Lunæ 12. Ianuar. proxime præteri
 ti informantibus solum hæredibus bo. me. Archiepiscopi Te-
 rantini filij q. Petri de Leonibus in quorum fauorem DD. tunc intel-
 legerunt censum non esse extinctum, & nihilominus postea auditis
 informantibus pro D. Io. Baptista mandarunt mihi vt iterum causā
 proponere cum informatione vtriusq. partis non aliter extensa de-
 cisione. Vnde iterum proposui causam hac die 16. Febr. 1604. & à
 DD. contrarium fuit decisum, videlicet constare de extinctione cen-
 1 sus, de quo agitur, & primo dubitatum fuit circa disdictam census,
 2 quam informantes pro dd. hæredibus dicebant non esse legitime e-
 3 sequutam; quia Franciscus de Alleis cui fuit facta disdicta erat con-
 stitutus tutor ad certum actum tantum. Vnde non poterat cætera
 expedire, & consequenter nec etiam citari ad ea expedienda, ad tra-
 dita per Affl. dec. 256. in fi. cum alijs adduct. & ita cum disdicta sit re-
 quisita à Constit. Pij V. super forma creandi census ea deficiente, cē-
 sus remanet integer. Quod tamen DD. non approbauerunt, quoniā
 tam ex petitione Lauinix matris, & tunc tutricis ad quam Iudex se-
 retulit in decreto; quia ex acceptatione Francisci apparet, quod cō-
 stitutio fuit generalis durante excusatione matris, quæ super bonis
 q. Petri sui viri volebat sibi satisfieri de eius dotibus citata legitima
 persona pro filijs minoribus, & infantibus, & hoc visum fuit magis
 attenden. quam illa verba posita in instrumento ad supradicta pera-
 gendum, & etiā obseruantia declarauit, si quidem Franciscus vere se
 4 gessit pro tutore adiuit hereditatem confecit inuentariū, obtinuit à
 Iudice licentiā vendendi mobilia pro soluendis debitis fuit conuen-
 tus, vt tutor simpliciter donec sequuto eius obitu, vel alio impedi-
 mento Lauinia mater 27. Apr. 1591. reassumpsit tutelam, & obtinuit
 à Iudice illā sibi decerni, & licet nō satisfecerit, & nō adimpleuerit
 solemnia; nihilominus gesta remanent valida, vt fuit sepe decisum.
 5 Neque intrat in hoc casu regula quod his hæredibus habentibus
 matrem in tutricem non poterat dari tutor, sed curator, & quod tu-
 6 tor non datur ad certum tempus, quoniam imo constitutio tutoris
 durante excusatione matris est valida maxime concurrente decreto
 Iudicis, 11. & ibi glo. & alij. C. in quib. cau. tut. vel curat. hab. vbi vi-
 deatur. Cuiac. in §. allegans alias leges, Corn. conf. 17. sub n. 26. lib. 2.
 dicens. In hoc casu, quod durante impedimento matris est locus tu-
 tior, donec mater reassumat tutelam.
 7 Secundo, circa oblationē, & depositū factū in vim huiusmodi di-
 disite duo opponebantur, primo quia non præcessit citatio & inti-
 matio

matio fuit facta alteri personę non legitimę, scilicet cuidam Io. Ferrantino de cuius facultate nec etiam constat, qua mediante potuerit recipere pretium redemptionis census, & sic depositum est nullū Doct. in l. acceptam, C. de vsur. Alex. post alios in l. si mora n. 6. ff. solut. matr. Anch. conf. 86. n. 3. in fi. Rol. conf. 61. n. 3. l. lib. 1.

Huic obiectioni responderunt DD. q̄ imo constat de citatione facta Ferrantino in Summar. D. Io. Bapt. num. 14 nec placuit q̄ dicebatur de actu citationis non cōstare, nam Notarius refert citationem nunciij in cedula quā facto exhibuit, & produxit, & in hoc cōueniunt nuncijs & Notarius, cui creditur Cyn. in l. si quis decurio, C. de fals. & deinde eidē Ferrantino fuit facta intimatio, cuius persona erat satis legitima, quia erat deputatus a Lauinia matre postquā reassumpserat onus tutelę, vt constat publico instrumēto exhibito, quę erat tutrix filiorū, non solum respectu hereditatis patris, sed etiā respectu hereditatis patris, & verum videtur, quod, vel non sit solum constitutus procurator ad lites, stantibus clausulis ceteratis in mādato, vel satis est, quod huiusmodi restitutio pretij census, & depositum, fuerit infra annum approbatum ab ipsa Lauinia, vt patet inferius, & durante anno a disdicta emptor census potest pecunias recuperare, cuius emptoris vices sustinebat Lauinia mater, & tutrix.

Secundo opponebatur, q̄ oblatio, & depositum factū fuit post bimestre a die disdictę, quę fuit facta Francisco sub die 9. April. & depositum 1. Iul. subsequen. pro quo casu quicquid dicendum sit de venditore census, qui potest recuperare etiā ab inuito infra annum, tamen emptor census non potest cogere venditorem post bimestre, nisi facta noua disdicta, vt habetur in Constit. Pij V. §. cum vero, & facit Anchar. in conf. 86. incip. Pro faciliori nu. 5. Cui motiuo omisa hac disputationis noua disdicta DD. satis fecerūt in effectu, quia in hoc casu adest citatio contra Ferrantinum actorem ad lites, quę habet vim nouę disdictę, vt in terminis fuit decisum in vna Romana census 13. Iun. 1582. coram S. D. N. & ibi fuit dictū, q̄ licet ex bulla requiratur disdicta, tamen circa modum disdictam faciendi, nulla est data forma, & sufficit, q̄ talia exprimantur, ex quibus appareat venditorem census redimere velle, & ibi aderat citatio ad recipiendum sortem principalem cū fructibus, & in hoc casu a die citationis, quę fuit 22. Iun. 1591. fuit factum depositum infra bimestre, scilicet 1. Iulij subsequentis incontanti pence Nappum a Iudice deputatum, & Iudex mandauit intimari, & fuit facta intimatio 4. die eiusdem mensis, necnon depositum ex mandato Iudicis in vim disdictę, in qua dicebatur, quod pecunię deponantur, & amplius fructus non currant, quę & si nō sunt repetita in decreto depositi, sufficit q̄ decretū sit factū in executione disdictę, & ita habet vim extinctionis census ex actu retrosimili secūdū terminos, l. ab emptione, ff. de pac. vbi doct.

Rota coram Litra in illa Romana saluiani interdicti 23. Iun. 1600.

- 12 Neque præmissis obstat dicere, quod depositum non fuit actuale; quia confessio in deposito numerationem probat, vt in his terminis fuit dictum coram me in Romana census Lunæ 9. April. 1601.
- 13 Nec etiam quod non fuerit integrum, & ideo nullius effectus, l. obignatione, C. de solut. Curt. Iun. conf. 28. n. 2. cum aliis alleg. quia constat de contrario ex alio instrumento extinctionis alterius partis census sub die 12. Febr. 1587.

Et demum DD. existimarunt cessare omnes difficultates propositas ex subsequenti ratificatione Lauiniæ matris, & tutricis; quia factio prædicto deposito penes Nappum, Lauinia instetit pro consignatione pecuniarum depositarum vt ex ipsis sibi satisfaceret de suis dotibus producendo instrumentum depositi coram Gubernatore Ancone, licet non obtinuerit ea ratione; quia pecuniæ depositaræ erant inuestiendæ pro cautione Sanctis. Domus Lauretanæ, & cum Io. Baptista Arca tam sui crediti ratione dotalis contra hæredes Petri, quam ratione cuiusdam cessionis habitæ à Camera Apostolica pro præteritis spoliis egisset contra depositarium, seu contra hæredes, vel eorum procuratorem, & obtinisset mandatum, nihilominus Illustrissimus Protector Domus Lauretanæ curauit, quod ex eisdem pecuniis depositatis in pecunia numerata emeretur cæsus ab equite Bartholomæo Fanello fratre Lauiniæ, & huius census datur instrumentum publicum celebratum sub die 24. Iul. 1593. & quicquid de isto censu approbatus est a Lauinia, quæ recepit fructus quos recuperauit mediante lite ab Arca, qui exegerat a Fanello cum cautione de restituendo, & restituit Lauiniæ vti anteriori creditrici pro sua dote, & ipse Fanellus soluit cum intentione repetendi summam solutam, vna cum damnis ab eodem Arca, & fideiussore tanquam creditor q. Petri Leonis anterior ipso Arca, ita vt si in extinctione census D. Triumphi adest aliquis defectus, quem non videbant Domini satis suppletur ex postea gestis per Lauiniam matrem, & tutricem.

Non obstat, quod omnia dicantur a Lauinia gesta vti creditricæ suæ dotis, non autem vti tutricæ; quia necessario adest implicita ratificatio etiam vti a tutrice cum agere non potuerit contra istas pecunias vti spectantes ad filios suos hæredes, nisi antecedente ratificatione extinctionis census, à qua pecuniæ pronebant in filios suos hæredes q. Petri patris, pro qua extinctione ita intendebant agentes pro matre, vt interim non curarent pecunias depositatas inuestire, & minores remanere sine fructibus pecuniarum quas habebant pro pecunijs eorundem minorum.

Neque faciunt condiciones, quibus factum est depositum, scilicet vt pecuniæ inuestirentur, quoniam hoc continebatur in decreto, & erat faciendum inuestimentum ex pacto, vnde istæ condiciones in-

trinsecē non vitiant. Doctor. in l. acceptam, C. de vsur.

Ex quibus conclusum fuit constare de valida didicta oblatione,
& deposito, & de extinctione census DD. de Triumphis, &c.

DE EXEQVVTIONE ANTIQVAVM CAMERALIVM
post editam à Pio V. tribunalis A. C. reforma-
tionem. Cap. XXVI.

- 1 *Nulla prauia citatione ad partes ad exequutionem instrumentorum ante Pij Quinti reformationem extra curiam celebratorum proceditur.*
- 2 *Si mutata est debitoris, vel creditoris persona citatio exequutionem necessario precedit.*
- 3 *Hac citatio etiam dimissa copia domi heredum exequuta sufficit.*
- 4 *Ad exequutionem instrumentorum Roma ante Pij V. reformationē confectorum quo pacto procedatur.*

1 **Q** Via tēpore reformationis tribunalis A. C. à Pio V. editę multa
secūdū priorem formā, tam in Vrbe quā extra reperiebātur
celebrata instrumēta, dubiū quō in illis procedendū esset, o-
riebatur. Demū ex voto congregationis DD. reformatōrū statutum
fuit, q̄ ad exequutionē instrumentorū camerali oblig. antiquitus, &
ante reformationem prædictam vsitata munitōrum, & extra curiā,
priusquam eadem reformatio promulgata fuisset celebratorū pro-
cederetur nulla præcedente ad partes citatione, vt ante reformatio-
2 nis huiusmodi promulgationem consueuerat. Secus quando essent
mutatę personę ex parte creditoris, vel debitoris; eo enim casu de-
creuerunt citationem ad partes requiri, prout ante etiam require-
batur, vt inferius suo aptiori loco dicetur, Quę citatio dimissa co-
3 pia domi heredū in vim priuilegij cameralis obligationis valide, &
4 legitime exequi potest. Ad exequutionem autem obligationū came-
ralium, adiectarū instrumentis ante dictę reformationis promulga-
tionem in Rom. curia confectis, seruata antiquarum citationum, &
processus forma, procedi debere statuerunt. Hoc tamen excepto,
quod loco excommunicationis, & censurarum, relaxantur manda-
ta exequutiua, debitore ad videndum decerni mandatum exequu-
tium, & successiue iterum ad videndum relaxari mandatum alias
decretum, citato. Et vbi censurarum fulminatione requireba-
tur citatio ad videndū fulminari, & relaxari censuras in obligatione
susceptas, quę per iudicē sub decreto, nisi per totā, relaxabantur, vo-
luerunt citari ad videndum relaxari mandatum loco censurarum in
obligatione susceptarum: quod relaxatur, nisi ad primam diem cum
intimatione. Hactenus de antiquis, ad nouas obligationes venio.

DE MODO PROCEDENDI AD EXEQVVTIONEM INSTRUMENTORŪ, quæ post reformationem Pij V. super Camerali oblig. citra procuratoris constitutionem, mandatiq. susceptionem in tribunali Aud. Cam. recepta sunt. Cap. XXVII.

- 1 Citatio prima.
- 2 Decretum, quod fit in vim huius citationis.
- 3 Hoc decretum est diffinitiuum.
- 4 Datur ab hoc decreto appellatio deuolutiua.
(Declaratio, & differentia clausularum sine præiudicio legitima executionis, & si quid exequendum fuerit, &c.)
- 5 Si debitor in contractu appellationi renunciauerit, potest appellare obtenta absolutione à iuramento, quæ datur ad effectum agendi.
- 6 Nisi infra tres, intellige dies iuridicas, vel currentes.
- 7 Secunda citatio.
- 8 Nisi ad primam, intellige diem iuridicam.
- 9 Decretum secunda citationis, quod est executio supradicti primi diffinitiu modi.
- 10 Ab hoc decreto non licet appellare, & quare.
- 11 Ab hoc decreto appellans debet insimul committere causam restitutionis in integrum, quatenus opus sit.
- 12 Per repositionem debitoris non tollitur sententia lata, sed suspenditur executio relaxata.
- 13 Nisi infra quatuor, vel quinque, intellige dies currentes.
- 14 Oppositio facta uerbo in termino d. citationis secunda, nõ obstat decreto.
- 15 Si oppositio fiat post seruatum citationis terminum, & sit de impediens executionem cameralis oblig. admittitur, & quomodo debitor citetur.
- 16 Oppositiones huiusmodi, ut plurimum, sunt cauillose.
- 17 Iudex si illi videbitur has oppositiones esse veras, præfigit terminum reo quinque dierum ad probandum.
- 18 In repositionibus & decretis executionem minantibus, factis in fauorem creditoris, requiritur intimatio.
- 19 Secus in his, quæ in fauorem rei fiunt.
- 20 Si Iudex incuria substituti creditorem reponat, seu mandatum relaxet absque intimatione, poterit hoc decretum substineri.
- 21 Quibus casibus concedatur, non grauetur, post mandati relaxationem.
- 22 Quomodo post factam executionem, illud concedatur.
- 23 Quo pacto creditor mandatum, & executionem post oppositam cauillosam exceptionem obtineat.
- 24 Appellatio admittitur ab excessiua liquidatione damnorum & interesse, etiam ad effectum suspensiuum.

25 *In hoc liquidationis iudicio due tantum sententie sufficiunt.*

26 *Statutum Urbis ligat etiam clericos.*

27 *Quo sit formanda ceacula appellationis ab huiusmodi liquidatione.*

AD exequutionem instrumentorum in tribunali Aud. Cam. post præcitatum Pij V. reformationem, sub obligatione camerali absq. tamen procuratoris constitutione, & absq. mandati susceptione receptorum, ita proceditur. Citatur siquidem D. Roseus Archilegius exaduerso principalis, ad soluendum infra scripto D. instanti summam sc. 100. ei debitorum vigore obligat. cameralis, de qua in actis, alias vident. contra ipsum decerni mandatum exequutiuum ad primam diem, seu per totam: dummodo tamen citatio personaliter fiat: instante D. Antonio Capono principali, siue Magnif. D. Roderico Comicino eius procuratore. D. Iacobus Belgius est Notarius. Quæ citatione personaliter, vel domi exequuta (etenim utroq. modo afficit) & facta illius relatione per Cursores in actis (quæ relatio de stylo curiæ sufficit, q̄ fiat per Cursores in pede citationis subscriptione absque eo, q̄ compareat coram iudice, aut Notario ad referendum licet de eodem stylo in manualibus Notariorum, & registris extendatur N. Cursor retulit in iudicio coram D. Locumtenen. mihi Notario, &c.) comparet principalis, siue procurator, & repetito suo instrumento, cum camerali obligatione in actis rogato, in partis aduersæ non comparentis, & nihil releuans opponentis contumaciã, mandatum exequutiuum contra debitorem decerni obtinet, nisi infra

2 tres dies soluerit, aut releuans quid opposuerit. Et hoc decretum est

3 diffinitiuum. Et licet debitor ab eo appellaret, & causam appellationis committere vellet, si aliquid contra obligationem releuans haberet; tamen Signatura, non viso grauamine, signare solet commissionem, cum clausula (Sine præiudicio legitimæ exequutionis) ad tradita per Galles. ad form. cam. 3. p. post processum incident. nu. 7. cum seq. & ad reliqua de processu, n. 30. & sic appellatio deuolutiuum, non

4 autem suspensiuum effectum operatur. [Clausula. n. sine præiudicio legitimæ exequutionis nõ suspendit exequutionem commissam, sed illam reseruat iudici à quo, & per Rot. coram Palæotto dec. 58. præseruat tamẽ exequutionem expensarum, ut coram Blâchetto in vna Asten. feudi 28. Maij 1395. & quandoq. suspendit, ut coram Penia in vna Placentina fideiussionis 22. Iun. 1592. In quo differt à clausula Si quid exequendum fuerit. &c. quæ suspendit exequutionem commissam à iudice à quo, & illam transfert. seu remittit iudici ad quem, ut tenuit Rota in vna Romana DD. de Naris 27. Ian. 1595. coram eodẽ Penia. In commissionibus. n. quæ cum proxima clausula signantur, non statim assertioni partis, sed partibus informantibus Iudex gustare solet de grauamine. Rot. in nou. de appel. dec. 45. & alias 50. n. 2. Frac.

in c.

- » in c. non solum, n. 2. eod. tit. in 6. Felin in c. dilectus filius, col. 2. nu.
 » 14. de rescript.] & ad hoc, vt locus sit exequutioni, & clausulæ si
 quid exequendum, mandatum iam relaxatum debet iustificari ex eis
 dem actis, quæ sola attenduntur iuxta decisionem Rotæ in vna Tu-
 dertina officij Cancellariæ coram Lancellotto, die 19. Feb. 1598. sed
 ex nouis ad illius confirmationem procedetur, pronüciando iudex
 bene fuisse iudicatum, & ita etiam dicendum erit de Aegidiana con-
 stitutione, quæ facit vt sententia non iustificetur ex nouis, ad hoc, vt
 locus sit illius exequutioni. Corn. conf. 10. col. 2. lib. 4. Put. dec. 8. de
 Aegid. Aug. in epit. de appell. prohib. §. 10. & redeundo ad relatum
 5 appellationis articulum, dicendum erit, quod quamuis in instrumē-
 to sub noua forma, vt prænarratum est, concepto, debitor se obligan-
 do, expresse cuicumque appellationi, & reclamationi renunciauerit,
 nihilominus obtenta à Vicario Papæ, ad effectum agendi absolutio-
 ne, quæ passim datur, causam appellationis, citra periurij incursum,
 committere poterit. Qua non obstante Auditor Camere ad vltorio-
 rem exequutionem procedet iuxta suas ordinarias facultates, vt per
 Gallef. vbi supra, ad sextam partem q. 2. nu. 9. & approbat d. dec. 80.
 Io. Melendem semper dicendo, solue, & repete, iux. c. debitores, de
 iureiurand.
- 6 Elapsis tribus diebus, quos nihil refert iuridicos, aut currentes
 esse: citatur debitor ad videndum relaxari mandatum exequutiuum,
 7 alias decretum. Cuius facta relatione, comparet creditor coram iu-
 dice, & obtinet relaxari mandatum, nisi ad primam diem cum in-
 timatione.
- 8 Prima hac die post intimationem exequutam elapsa, quam iu-
 ridicam esse oportet, nihil releuante per debitorem opposito, iudex
 mandatum relaxat. Et huiusmodi decretum, est supradictæ senten-
 tiæ exequutio. Et ab illo non conceditur appellatio: quia ab
 9 exequutione appellare non licet, l. ab exequutore, ff. quorum ap-
 pellat. & l. ab exequutione. C. eodem, Capic. decis. 1. num. 17. sed si
 quis ab hoc decreto appellare, & causam appellationis committe-
 10 re voluerit, aduertat, vt eadem opera in simul causam restitutionis
 in integrum, quatenus opus sit, aduersus assertam sententiam præ-
 tensi decreti mandati, & illius rem iudicatam committere curet.
- 12 Et quamuis in intimationis termino iudex debitorem animo me-
 lius deliberandi in eum statum, in quo erat ante decretum relaxa-
 tionis mandati, reponat, vt in his materijs exequutiuis sæpissime
 contingit, cum Iudices Romanæ Curie per tales repositiones, qui-
 bus quotidie vtuntur, grauamen reuocant, & ad vltiora procedunt:
 cum sint decreta interlocutoria, vt l. quod iussu, ff. de re iudic.
 & c. si à iudice de appell. in 6. & cap. cum cessante extra cod. Imol.
 Franc. & Dec. in cap. cum teneamur, num. 15. rub. vbi etiam tra-
 dunt,

- dunt, quod ista non solum procedunt in iudice ordinario, sed etiam delegato, præsertim Franc. ibi col. fin. cum non videatur partibus præiudicium inferre, sed potius expeditioni causæ faciliorem exitum præstare. Attamen per eiusmodi repositiones, sententia lata non tollitur, sed exequutio relaxata dumtaxat suspenditur. Nam iudex
- 13 concedendo ea ratione aliquam breuem, dilationem creditori, ad verificandum releuans quid, ab eo allegatum, relaxat mandatū non nisi ad primam, vt generatim consuevit, sed infra quatuor, quinq. vel plures dies, quos non refert currentes, aut iuridicos esse. Quando
- 14 vero debitor aliquid in termino citationis, ad videndum relaxari mandatū, vt supra decretum verbo solum opponit, & nihil in scriptis ostendit, vt puta, Calculari, Nouam conuentionem, vel Solutionem, iudex oppositione illa non obstante, facit suum decretum, nisi
- 15 ad primam diem cum intimatione. Sed si talis protestatio post factū decretum, & intimationem, tamen mandati expeditionem fiat, admittitur oppositio, quatenus sit exequutionis cameralis obligationis impeditiua; & necesse est, ob admissionem huiusmodi citare debitorem ad docendum de quacūque noua cōuentione, solutione, & aliis quibuscunque præiudicialibus allegationibus, allegatis forsitan seu quas allegare intendat, nec non calculandum, si calculare voluerit, & calculo factō, soluendum; alias videndum relaxari mandatū exequutiuum, iam decretum, vel, quatenus opus sit, de nouo decerni, & relaxari. Et in citationis termino, comparente creditore iudex facit decretum, nisi ad primam diem cum intimatione.
- 16 Quia allegationes, vt plurimum, sunt canillose, & per debitorem
- 17 solum ad differendum solutionem adductæ: Si tamen oppositiones viderentur iudici veræ, aut aliquo modo verisimiles, ita vt probatæ, Cameralis obligationis exequutionem impediri possent, præficit terminum trium, aut quinque dierum arbitrio suo ad probandum, non per specialem præfixionis actum, sed faciendo decretum relaxationis mandati, ad creditoris petitionem, nisi infra tres vel quinque. Cum autem ex debitoris parte articuli, ad probandum nouam conuentionem, cum creditore factam, solutionem, aut liberationem ipsius, dati fuerint, Iudex illos admittit, & testes examinari mandat, nisi ad primam diem cum intimatione: vt interim creditor possit interrogatoria exhibere, & interpretem conducere. Si vero in seruatione termini admissionis articulorum, creditor, debitori terminum ad examinandum præfigi institerit, iudex arbitrio suo terminū quatuor vel quinque dierum statuet.
- 18 Cæterum in quibuscunque repositionibus, & decretis exequutionem minantibus, quæ in fauorem actoris contra reum debitorem sunt, semper intimatio requiritur: & iudex aliter procedere
- 19 non solet. Si tamen pro parte debitoris, & illius fauorem aliqua

- fiant decreta, seu repositiones, ad impediendum executionem; intimatio non requiritur.
- 20 Sed adueniente casu, quod post repositionem ex parte debitoris obtentam, nulla alia precedente creditoris repositione, nulla intimatio debitori facta, iudex præmissa debitoris citatione, mandatū creditori aduersus eundem debitorem concederet; idcirco de mandato nullitate dici non potest. Iudex. n. debitorem animo melius deliberandi reposituerat, & eam facto melius deliberauerit absque aliqua alia repositione, vel intimatioe reo faciendā, mandatū hoc pacto valide relaxare potuit, vt supra tenuit Rota in vna Abulen. præssimonij coram Verallo. 7. Octob. 1552. inter manuscrip. lib. 1. dec. 270 ad dec. 12. de probat. in non. Milius in suo repert. in verbo Iudex quo appellatur ab admissione articulorum. Quamquam hoc nunquam seu raro, nisi forte incuria, seu negligentia substitutorum accidat.
- 21 Porro si mandatū relaxatum fuerit, etiam quoad creditori fit actu consignatum, & debitor dicat velle de solutione in continenti docere, aut de alijs illius executionem impediens, vel etiam beneficio termini iuris gaudere voluerit; iudex ei, Non grauetur, concedit resectis expensis mandati relaxati, quæ expensæ illico creditori consignantur. Quando autem eiusmodi est exceptio, quod ea probata veniat creditor in expensis condemnandus; concedit, Non grauetur, facto expensarū deposito. Si vigore mandati aduersus debitorem facta fuerit executio, & debitor aliquid probare voluerit: non admittitur nisi forte de iniquitate mandati, & creditoris iniustitia in continenti doceret, & nisi prius resectis expensis; & data cautione in forma depositi de soluendo summam pro qua fuit facta executio ad omne mandatū D. Auditotus. Fiunt haud raro exceptiones cauilliosæ, & solum ad solutionem differendam sub varijs conditionibus prætextibus. Et licet hæc relaxationem mandati, & illius executionem impediunt, tamen iudex, cauillatione cognita, ad vterio ra illis non obstantibus procedit facta per creditorem obligatione, de expensas rescicendo in euentum probatae nouæ conuentionis, vel alterius relevantis exceptionis ex aduerso allegatæ. Est etiam aduertendum in hoc executionis obligationis Cameralis iudicio, quod vbi proceditur pro damnis, & interesse, quæ iudex, præuisa illorū verificatione liquidat; pars potest appellare ab excessiua liquidatione: & tunc non nisi pro forte principali executio creditori conceditur, & ita in facti contingentia signaturā pluries rescripsit, in vna scilicet, pro Don Didaco Lasso de Toledo, contra Nicolaum de Palacios coram Farratino, & in alia inter Capi. & Canon. de Tudela, & Beneficiatos dicti loci. Appellatio semel tantum admittitur ab huiusmodi excessu, vt per Vestr. lib. 7. de appel. c. 3. n. 12. Bero. q. 131. n. 3. Capic. dec. 34. in h. reiecto dicto Galf. in tit. de liquid. n. 13 quoniam

25 niam in liquidationis materia, quæ tantum conformes suffiunt; que
rem faciunt indicatam, vt per Bar. d. l. ab exequutore, ff. de appel. præ
26 sertim stante statuto Urbis, quod etiam Romanos clericos videtur
ligare, vt fuit dictum in Rota in vna Romana expensarum cultura,
coram Pamphilio die 4 Apr. 1591. [Licet autem a liquidatione fru-
ctuum, damnorum, expensarum, & interesse appellatio, vt dixi, reci-
piatur id tamen intelligendum est, cum appellatur ab ipso excessu
exprimendo certam quantitatem excessus loco causæ, aut saltem a-
liquam aliam nominatam causam veram, & iustam, alias cum ista li-
quidatio non contineat nouum grauamen, sed illud idem, quod infe-
rebatur ex præcedente sententia, vtique dicendum erit, appellatio-
nem non esse dandam, quod intellige vbi præcedi condemnatio, vt
superius dictum est, & Iudex sibi reseruat illorum liquidationem,
quæ omnia optime explicantur in decisione Rotæ coram Robuste-
rio in vna Regien. S. Thomæ 3, Decemb. 1576. vbi etiam plene ha-
bes quando ab exequutione datur, vel non datur appellatio, ad quã
in facti contingentia recurrere poteris.]

DE CENSVRIS, SEV TERMINO AD SOLVENDVM concedendo. Cap. XXVIII.

- 1 *Terminus ad soluendum censura antiquitus nuncupata, quomodo o-
lim concedebatur.*
- 2 *Post Pij V. reformationem terminus prædictus censurarum nomen
amisit, & quando, & quomodo concedatur.*
- 3 *Terminus non excedit vnquam triginta dies.*
- 4 *Inter censuras, & terminum, quæ sit differentia.*
- 5 *Horum terminorum solus Auditor Camera est confessor priuativæ
quoad alios Iudices.*
- 6 *Concedit Auditor Camera terminum debitoribus etiam conuentis in
non suo tribunali.*
- 7 *Quo pacto Auditor Camera reuocet inhibitiones per eum debitori-
bus in non suo tribunali concessas, & quando talis susceptio termi-
ni nulla sit.*
- 8 *Debitori, nisi termino in obligatione expresse renunciauerit, etiam si
in mandatum exequutiuum consenserit, Terminus non negatur.*
- 9 *Elapso vltima die termini suscepti, notarius ad creditoris instantiam
absque alia citatione, iudici mandatum expediendum defert.*
- 10 *Quæ, & qualis post termini susceptionem exceptio admittatur.*
- 11 *Formula subscriptionis Termini.*
- 12 *Terminus simpliciter, & sine vlla conditione suscipitur.*
- 13 *Debitor citatus ad cauendum de soluendo in fine Termini, an cauere
teneatur.*

A Nte Pij Quinti supra non semel citatam Reformationem, pe-
 tenti debitori Terminus concedi consueuerat ad soluendum,
 cui nomen erat Censura, & spatiū erat Triginta dierū, quod passim
 debitori cuiunque pro quacunque summa concedebatur. Verum
 post editam reformationem, non amplius spatium hoc Censurarū,
 sed Termini nomen obtinuit: qui Terminus per iudicem arbitrio
 suo, habita summae debita, & personarum qualitatis ratione, vsque
 ad praedictos triginta dies, & non vltra, conceditur. Inter censuras
 antiquas, Terminum, haec est differentia. Censurarum vigore in fi-
 ne spatij triginta dierum mandatum executiuum concedebatur, &
 vnico contextu censura, & excommunicatio fulminabantur; vt su-
 perius indicauimus. Nunc autem virtute Termini contra debito-
 rem illum suscipientem, reuolutis triginta diebus, vel viginti, vel
 quindecim, vel etiam decem (si iudex respectu modicae summae lon-
 giorum terminum concedere negauerit) mandatum executiuum
 tantummodo reale, & personale absque excommunicatione conce-
 ditur. Terminum huiusmodi concedit solus Auditor Camerae priua-
 tiue quoad omnes alios Romanae Curiae iudices: qui Terminum,
 vltra decem dies in vim quacunque suarum facultatum concedere
 nequeunt A.C. (quod aliorum iudicum non est) terminum praefatum
 debitoribus, non solum in suo, verum etiam in alio quouis Urbis
 tribunali conuentis dat; & illius vigore inhibitiones, executionem
 quorumuis mandatorum, dicto termino durante, impediētes con-
 cedit: hac tamen conditione, quatenus executio facta non fuerit,
 & dummodo alium terminum coram iudice, cuius tribunali fuit
 conuentus, non susceperit. Solet aliquando haec vltima conditio,
 dummodo tamen alium terminum non susceperit omitti, & tunc:
 si re vera debitor, coram alio iudice terminum ad soluendum ab eo
 petitur obtinuerit, comparet creditor coram Auditore Cam. & de
 susceptione praedicta docet. Quibus peractis, Auditor inhibitionem
 suam reuocat cum intimatione: vel (& hoc melius, & magis consue-
 tum est) inhibitionem ipsam non reuocat, nisi debitore citato ad
 videndum inhibitionem reuocari; attento quod alias terminum sus-
 cepit. Cuius citationis relatione facta, decernit nisi ad primam diē
 cum intimatione, vel cum intimatione simpliciter arbitrio suo [Si
 tamen iste terminus vnus mensis, vel 30. dierum concederetur ab
 alio Iudice, quam ab Audit. Cam. isthaec termini susceptio non va-
 leret, & nullius esset momenti. Sicut enim dicimus dilationem ad
 aliquid faciendum a Iudice non habente iurisdictionem assigna-
 tam non valere, vt tradit Bartol. in l. praeses, C. de appellat. sub
 num. 6. ita etiam dicendum erit de Terminis vnus mensis dato a Iu-
 dice non habente iurisdictionem; quia vbi eadem est ratio, idem
 quoque ius statui debet, l. illud, ff. ad leg. Aquil.]

- 8 In obligationibus vero ante dictam reformationem celebratis, in quibus debitor a censuras in actu stipulationis susceperat, terminus hic ad soluendum, olim non concedebatur. At in obligationibus post reformationem receptis, etiam si debitor loco censurarum in mandatum exequutiuum, illiusq. relaxationem cōsenserit, terminus non negatur, nisi debitor per expressa verba illius susceptioni in instrumento renunciauerit. Potest tamen iudex arbitrio suo huiusmodi Terminum dare, dicta renunciatione non obstante: quia fit eiusmodi obligatio ratione traditæ formulæ, non autem quod se obligas
- 9 huic iuris beneficio renunciare voluerit. Elapso ultimo die Termini concessi, nulla requiritur contra debitorem ad soluendum iuxta formam termini suscepti citatio, ut in aliis Urbis tribunalibus consuevit; sed solum notarius, absq. alio nouo decreto, ad creditoris petitionem mandatum a iudice expediri curat. Post Termini prædicti susceptionem nulla alia admittitur exceptio, nisi forte solutionis, aut alterius exceptionis exequutionem cameralis obligationis impediens; quæ per probationes probatas, aut alias in cōtinenti probaretur. Nam quando quis Terminum suscipit, debitum expresse fatetur, ut verbis expressis hæc confessio in susceptionis actu extenditur: sic enim illam in suo actorum libro, sub hac formula annotat,
- 10 Leonardus Cechinus confitendo debitum exaduerso petittum per d. iudicem admissus, pro illud soluendo Magni D. Annibali Lanfranco creditori absenti me notario, & c. stipulante, infra terminum triginta dierum, Terminum huiusmodi suscipit, consentiens relaxationi mandati exequutiuum, si in solutione defecerit absque aliqua citatione præcedente, & ita iurauit tactis, & c. Contigit interdum, quod debitores prætendentes aliquam sibi ipsius exceptionem competere contra instrumentum, quæ tamen illius exequutionem retardare nequit, Terminum sub aliqua conditione, ut puta sine præiudicio suorum iurium, vel metu mandati, suscipiunt: ad hoc, ut interim causam nullitatis, simulationis, rescissionis, vel alterius similis exceptionis committendo exequutionem retardent.
- 11
- 12 Abstineant ab huiusmodi præseruatiuis, & conditionalibus susceptionibus notarij, & substituti, & confessionem debiti, ac consensum in mandatum libere, & sine conditione aliqua, aut reseruatiōne suscipiant, & annotent. Si autem debitor fuerit citatus ad cauendum
- 13 de soluendo in fine Termini, creditore petente; satisfacere tenetur, ad dec. Afflic. 279. n. 4. Pedem. dec. 130. n. 14. nisi possident immobilia, l. sciendum, ff. qui satisfac. cog. & ibi doct. vel habeat multa bona mobilia, quæ facile occultari non possint, ut ibi Bar. n. 5. & Marf. in rubr. de fideiuss. n. 241. sed hoc remittitur arbitrio iudicis; ut habetur in reformatione Pij V. Quod si parti.

DE EXECVTIONE SIMPLICIS CAMERALIS INSTRUMENTIS EXTRA TRIBUNAL A. C. VEL ROMANÆ CURIÆ CELEBRATIS ADIECTÆ, CONTRA DEBITORES IN CURIA REPERTOS. Cap. XXIX.

Quando coram Aūd. Camera vigore instrumentorum extra illius tribunal, vel extra Romanam Curiam vbiuis gentiū receptorū simplici obligatione, ea scilicet, in qua in mandatū executiuum non est consensus, cōtra debitore obligatum in curia presentem quis procedere voluerit citationem prēmittit (ad dicendum contra iura producta, & repetita videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, ac videndum mandari extendi formam Camera in illis appositam iuxta stylum Curie.) Deinde procedet ad videndum decerni mandatū, ac alios actus successiuos per omnia, vt supra de instrumentis in eodem tribunali receptis late diximus, Cuius formulæ obligationis Cameralis extensio, licet de iure videatur necessaria ante illius executionem, ad tradita per Galles. in tract. de cam. oblig. p. 3. de processu ipso, sub n. 4. quem sequuti DD. de Rota in vna Romana Balatij Campi Floræ coram Penia sub die ven. 16. Decemb. anni 1588. Rot. dec. 6. de off. deleg. in nou. Cresc. dec. 197. & alias de c. 17. de præben. Tamen ex inueterato stylo Tribunalis sufficit tantum prædictiū executione, quod procedat iudicis decretū super illius extensione, vt supra dixi, præsertim parte in indiuiduo aliquid releuante non opponente, [cuius extensio non fit cum iuramento, si iuramentum ab ipso non est, vt per las in l. 1. §. & post operis, sub n. 4. ff. de op. nou. hunc.]

DE EXECVTIONE CAMERALIS OBLIGATIONIS SIMPLICIS ADIECTÆ INSTRUMENTIS IN CURIA EXTRA TRIBUNAL A. C. RECEPTIS, VEL EXTRA CURIÆ CELEBRATIS, IN QUIBUS TAMĒ SOLVTIO ROMÆ DESTINATA EST CONTRA DEBITORES AB VRBE ABSENTES. Cap. XXX.

Inter modum procedendi ad executionem instrumentorum extra Tribunal A. C. vel extra Romanam curiam celebratorum contra debitores in curia apprehensos, quem in præcedenti capite posuimus & modum executionis contractum in curia extra tribunal A. C. vel extra curiam, in quibus solutio Romæ destinata est, receptorum contra debitores extra Urbem commorantes, hæc duntaxat est differentia. In illo scilicet processu per cursores, in hoc vero per audientiam litterarum contradictarum, vel per edictum publicum, iuxta temporis qualitatem, citationes fiunt, & cum maiori dilatione secundum loci distantiam, prout infra dicitur.

DE MODO EXECVTIONIS INSTRVMENTORVM

simplici cameraali obligatione vallatorum extra curiam receptorum, in quibus solutio alibi, quam in Vrbe est destinata; contra debitores extra urbem degentes. Cap. XXXI.

1. Pro executione instrumentorum extra curiam celebratorum, et in quibus solutio in Vrbe destinata non est, citatio praemittitur contra absentes.
2. Afficit haec citatio etiam domi exequuta.
3. Alia citatio post huius citationis executionem, & reproductionem, facienda.
4. Decretum in vim huius secunda citationis fieri solitum in contumaciam debitoris.
5. Iudex comparenti debitori, & articulos ad probandum solutionem exhibenti dilationem ad id concedit.
6. Pendente dilatione officium iudicis conquiescit.
7. Pro obtinenda executione in iuris subsidium, fit per exequutores diligentia de exequendo mandatum in loco faciendam solutionem.
8. Citatio qua haec diligentia sequitur. Et quando exequutoribus creditur.
9. Secunda citatio.
10. In quibus locis excommunicatio in iuris subsidium concedatur.
11. Contra Episcopos, Praelatos, & Magnates non conceditur in curia, nisi si de mandato Papae.
12. Contra obligatos extra curiam solvere, executio quomodo concedatur.
13. Vniuersitas non excommunicatur.
14. Differentia inter excommunicationem, & interdictum obtinendis.
15. Modus agendi pro litteris agrauatorijs, & interdici obtinendis.

S I in vim instrumentorum, extra curiam receptorum, in quibus solutio extra illam destinata est, contra debitores ab vrbe absentes, procedere volueris, citationem ab A. C. ad partes, cuius exemplar habes inferius in Quarto libro obtinebis. Haec citatio ex saepius dicta reformationis forma necessario requiritur: eaq. personaliter, vel domi dimissa copia, in partibus, in quibus debitor degit exequuta, & postea in actis notarij cause reproducta, citatur debitor (ad dicendum contra iura producta, & repetita videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, mandari extendi formam Camerae in eisdem iuribus appositam iuxta stylum curiae, ac docendum se soluisse iuxta formam suae obligationis, alias videntur decerni mandatum executionis.) Et in termino citationis, iudex prauia iurium recognitione, mandat extendi formam Camerae, & parte non opponente, insimul decernit mandatum, nisi infra quindecim dies, aut alium competentem terminum, infra quem debitor verisimiliter de so-

- lutione in partibus facta docere possit; vt habetur in dicta reformatione, § Rursus, & quod eadem dilatio concedenda sit arbitrio iudicis: habetur in l. continuus actus, § cum ita stipulatus sim, & §. item qui in solam ff. de verb. oblig. & facit l. quod dicimus, ff. de solut. & liber. & l. 1. C. de dilationib. & ibi Bab. n. 2. si vero debitor citatus comparuerit, & articulos ad probandum solutionem in partibus factam produxerit, atque litteras remissoriales petierit, vtique erunt ei à iudice concedendæ cum conuenienti termino ad probandum, habito respectu loci distantie; vt supra dictum fuit; quo termino pendente
- 7 iudex debet superfedere; vt in l. siue pars, C. de dilat. Hæc nõ ita procedunt in obligationibus cambiorum mercatorum Romanæ curiæ cum curialibus, in quibus conuenta est solutio in partibus faciendæ. In illis enim aliqua dilatio ad probandum solutionem in partibus factam non cõceditur, licet de huiusmodi solutione opponatur; quia in totum obligationibus conuentum est, solutionem infra certum expressum terminum in partibus fieri debere, & infra aliud tempus certum pariter, & designatum tenetur debitor, & mercatores in curia de solutione eiusmodi certiores reddere; alias in euentum non solutionis in partibus, & certificationis in curia, in Vrbe soluere obligatur excommunicatione, de qua in instrumento, cuius exemplar supra posuimus. Post mandati decretum, facta citatione ad videndũ relaxari mandatum exequutiuum, iudex illud relaxat, nisi ad primã diem cum intimatione.
- 8 Relaxato mandato si debitor passus fuerit ad censurarum fulminationem in iuris subsidium deueniri; facta prius per exequutores diligentia in curia, (& hoc intellige quando solutio in curia fieri debet) de mandato personaliter, vel realiter saltem contra debitorem exequendo; de qua constare debet per fidem exequutorum à tergo mandati ab ipsis exequutoribus annotatam, [Si quidẽ in talibus, & alijs, quæ ad officium exequutorũ spectant, eis creditur, vt per
- 9 Bal. in l. properandũ in §. & si quidẽ, n. 13. C. de iudicijs, & per Tiracquel. de retract. § 8. glo. 6. n. 22. quem secuta fuit Rota in vna Spolertana domus 30. Ianuar. coram Seraphino.] citatio aut contra procuratorem presentem per cursorem, aut contra principalem absentem, & procuratorem in curia non habentem per contradictas præmittitur (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, nec nõ videndum se, aut principalem suum in iuris subsidium excommunicari, ad primam diem. Qua relatione facta, aut cedula contradictæ
- 10 reproducta, iudex facit decretum, nisi infra tres dies. Hoc triduo, eolapso, rursus citatur (ad videndum se declarari, & litteras decerni, & relaxari.) Et in huius citationis termino, iudex interponit decretũ nisi per totam; prout etiam interponere solet in relaxatione manda

ti exequutiui si per contradictas, si autem per curforem in curia nisi ad primam diem cum intimatione. Post huius intimationis exequutionem in actis factam, littere fulminantur sub forma, quam infra ultimo libro descripsimus. Hæ littere consueuerunt solum concedi in locis extra iurisdictionem Ecclesiasticam, & Sedi Apostolicae mediate subiectis, puta in Regnis Hispaniarum, Neapolis, Sicilia, Ducatibus Mediolani, Sabaudia, Mantua, Florentia, & alijs locis Italiae ubi constat iudici, aut notoria, aut per testes saltem extraiudicialiter examinatos exequutionem realem, aut personalem facile fieri non posse. Præterea in curia contra Episcopos, Prælatos, aut Magnates, ob supremi Principis reuerentiam nunquam, nisi de illius expresso mandato conceduntur.

13 Quando solutiones sunt extra curiam faciendæ, licet debitores alienæ iurisdictioni, vt prædixi, subiaceant, non conceduntur censuræ, nisi, vt supra retuli, cum clausula directa curiæ Ecclesiasticæ, vide licet (facta prius diligentia, & vobis legitime constituto, quod vigore præsentis nostri mandati exequutiui exequutio realis, aut personalis facile fieri non possit, publicetis excommunicatos, &c.

14 Ad hoc aduerte, quod vniuersitas non excommunicatur in c. Romana, s. si vniuersitatem, de sent. excom. in 6. de cuius ratione late tradunt moderni in c. dilecti, de excep. & in quibus differunt, & in

15 quibus conueniunt excommunicatio, & interdictum late tradit Io. de Anan. in rubr. de cler. excomm. Et licet præsentem tempore hæc de raro conceduntur interdicta, nihilominus non rationi dissonum visum fuit tam generalis, quam specialis interdicti formulas hic imprimendas fore; modum vero agendi pro obtinendis litteris aggravatorijs, reagravatorijs, & interdictis habes in illarum formulis, de quibus in quarto libro.

DE MODO PROCEDENDI AD EXEQVVTIONEM CAMERALS oblig. in tribunali A. C. receptæ in qua mandatū exequutiuum vna vel bina citatione præcedente consensum fuit contra debitores in Curia apprehensos. Cap. XXXII.

1 *Citatio prima contra debitorem, qui in mandatū exequutiuum vnica præuia citatione relaxandum consensit.*

2 *Prima citatio contra eum, qui bina citatione, & intimatione præcedentibus mandatū suscepit.*

3 *Secunda citatio.*

1 **Q**ui in hac noua obligationis formula quis arctius se obligando mandatū executiuum vnica præuia citatione in se suscepit, citabitur (ad soluendum infra scripto D. instati summā

- ei debitam, alias videndum contra ipsum relaxari mandatum exequuntur in obligatione susceptum, cuius relaxationi consensit, ad primam diem, vel per totam si personaliter fiat, instante D.N. principali, vel eius procuratore d. Cellius est notarius. Qua citatione exequuta, & in actis relata iudex instante dicto creditore facit decretum nisi ad primam diem cum intimatione. Si vero in obligatione fuerit consensum relaxationi mandati bina citatione, & intimatione præcedentibus (nam ita plures reperiuntur obligationes receptæ) obligatus eodem modo citatur: & iudex non relaxat mandatum in termino citationis, sed mandat citari pro secunda, facta simili secunda citatione iudex decernit, nisi ad primam diem cum intimatione, & ea exequuta, & reproducta, debitore, nihil releuans opponente mandatum relaxatur.

DE CENSURIS FULMINANDIS CONTRA debitores. Cap. XXXIII.

- 1 *Flura de censuris fulminandis contra debitores decoctos.*
- 2 *Excommunicatio non est ferenda contra inopes debitores, secus contra dolosos debitores.*
- 3 *Excommunicandus est personaliter citandus.*
- 4 *Quando debitor excommunicari possit nulla præuia monitione.*
- 5 *Ratio quia iudex apponit manū in broliardo in quolibet die iuridico.*

- 1 **I**D quod dictum est de censuris fulminandis contra debitores alienæ iurisdictionis, idem quoque seruatur contra quosuis debitores vbi que locorum degentes pro solutione debiti hic in Romana Curia destinati, præuijs tamen diligentijs exequutorum, & illis apud acta causæ notarij relatis, vt supra diximus: cum creditori acerbum sit mittere alibi, si solutio in Romana Curia faciendâ sit, idem quoque seruatur contra debitores status Ecclesiastici Sedi Apostolicæ immediate subiectos, si ibi solutio destinata sit constituto Auditori per publica documenta, quod contra eos realis, & personalis exequutio fieri nequeat, vel Curia Ecclesiasticæ excommunicatio dirigitur, cum dicta clausula, constituto, vt supra meminimus. Verum in vtroque casu non ita passim conceduntur contra debitores eius Præuincia, seu Ecclesiasticæ iurisdictionis, vbi realis, aut personalis exequutio fieri possit, sicut conceduntur contra extraneos debitores alienæ iurisdictionis, sed cum grano salis, habita ratione ad qualitatem rei, summæ, & personarum, sed tunc denegantur, & conceduntur iudicis arbitrio. Nec prætereundum, quod licet non sit proferenda excommunicatio in eum, de quo certum est non esse periturum propter eius inopiam, & impotentiam, vt tradit Gallef. in summ.

summ. reliqua de processu, sub num. 49. q. 5. Abb. in cap. Odoardus, num. 9. de solut. & quod excommunicatio non ligat nisi solvere valentes, non autem impotentes dicit idem Abb. in cap. P. G. nu. 11. de off. & pot. iud. deleg. quod puto intelligendum quando debitor notorie non sit soluendo, & mutatio status illius in deterius processerit sine dolo, sed tantum mala aduersa fortuna ex aliquo sinistro euentu; quia afflictis non est danda afflictio; secus tamen quando illorum paupertas præcessit cum dolo, & culpa ipsorum; quia tunc non semel vidi tales debitores dolosos ab Vrbe absentes, seu latitantes dictis censuris innodari, & contra eos ab Auditore Camera eas fulminari, quod arbitror fieri ratione doli, & culpæ; quoniam priuilegio legis pauperibus concessio similes dolosi, & culposi gaudere non debent vulg. l. ex dolo, ff. de dolo, cum alijs vulgaribus, sed de his hæctenus, at hanc materiam censurarum tanquam grauioris ponderis prosequendo desiderium etiam erit, quod excommunicandus est personaliter citandus. Rota dec. 3. in nou. nu. 52. quia cum excommunicatio non fertur, nisi ob contumaciam, seu culpam moniti, ideo hæc monitio personalis necessaria est antequam excommunicetur, potest etiam excommunicari nulla præuia monitione de consensu creditoris morosi sub conditione nisi satisfecerit in termino, & tunc elapso termino ob illius moram fertur contra eum excommunicatio, sine qua à iudice ea non fertur. Abb. in cap. P. G. sub nu. 9. in fi. de off. & pot. iud. deleg. Io. Gallef. ad form. cam. in 3. p. q. 3. sub n. 7. Et hinc inoleuit stylus Curie A. Ci. apponendi singulo die in ridiculo manum in libro, seu Broliardo nuncupato, vt, puta nisi infra tempus conuentum dentur litteræ de consensu.

DE PROCESSV EXECVTIONIS

similium instrumentorum extra Tribunal Auditoris Camera factorum contra debitores presentes. Cap. XXXIII.

- 1 Citatio prima pro executione huiusmodi instrumentorum.
  - 2 Hic processus extensionem formæ Camera non exigit; secus si contingat procedi ad censuras.
  - 3 Parte opponente Generalia contra, requiritur noua citatio.
  - 4 Recognitio iurium quando cunque per Notarium recipitur.
  - 5 Recognitio quomodo annotatur.
  - 6 Recognitio, licet fiat post terminum, retrahitur ad diem termini.
  - 7 Parte opponente actor nequit ad vltiora in causa procedere, nisi recognitis iuribus.
- Secus parte non opponente.
- 8 Quid agendum quando reus opponit velle adhibere interpretem, & inter-

- & interrogatoria recognitioni.
- 9 Recognitio apocæ quomodo sit facienda.
  - 10 De stylo contrarius est usus, & quid sufficiat.
  - 11 Modus seruandus in recognitione facienda per comparationem litterarum.
  - 12 Omnia acta ante recognitionem facta subsistunt.
  - 13 In quibus casibus oppositio hæc non admittitur.
  - 14 Citatio contra debitorem opponentem de calculo, vel noua conuentione, aut solutione.
  - 15 Quæ dicatur exceptio requirens altiore indaginem.

Quando instrumentum sub conditionibus, quas in proximo præcedenti Capite recensuimus, extra tribunal A.C. est receptum & in tribunali pro habenda illius contra debitorem in curia presentem executione producitur, hæc requiritur prima citatio (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, necnon relaxati mandatum in obligatione susceptum.) In hoc enim processu extensio formæ Cameræ non est necessaria.

2 Creditori tamen consulo, si sibi diligentius cautum esse velit, vt extensionem hanc à iudice debitore ad hoc citatio obtineat. Nam si postea ei ad processum subsidialem excommunicationis deuenire expedierit, immediate, nullo extensionis decreto expectato, aduersus debitorem excommunicationis remedium, modo, quem superior retuli, libere, & licite obtinebit: Alias erit necesse illius extensionem obtinere, sine qua litteræ declaratorie nullitatis vitio subiacent. Exequuta prædicta citatione, & illius relatione in actis redacta, iudex decernit, nisi ad primam diem cum intimatione, si tamen pars aduersa nihil opposuerit. Quia si citatus in huius, vel alterius, cuiusvis citationis similis termino, Generalia contra, opposuerit verbo, & termino ad dicendum contra pendente protestatus fuerit nihil fieri, Iudicis officium in formæ Cameræ extensione, mandati relaxatione, vel alterius cuiusvis decreti interpositione quiescit, & iudex

4 admittit solum iura, & recognitionem illorum recipi mandat: & opus est alia citatione super forma Cameræ extendenda, vel alio obtinendo decreto. Et quamuis ius disponat, & forma vnus actus, pro ut infra dicetur, requirat recognitionem huiusmodi coram iudice, & in seruatione termini ad dicendum contra recipi, tamen ex stylo & inueterata obseruantia recipitur per Notarium domi eius, vel territorium, vel alias vbilibet, & quandocumque. Idque sine difficultate procederet, vbi diceretur ad videndum iurare testes super recognitione, & committi Notario causæ, &c. Quia tunc etiam quandocumque, & in quocumque loco potest fieri recognitio, vt supra dictum est, & in-

- 5 & inferius suo aptiori loco latius explicabitur. Extenditur prae-
rea hæc iurium recognitio à tergo illorum, absque annotatione diei,
manus, & anni sub hac forma DD. N. & N. medio iuramento ta-
ctis, &c. recognouerunt litteram, signum, & personam retrospecti
Notarij publici, ac sigillum legalitatis Ciuitatis Corneti in forma.
- 6 Quæ recognitio sic recepta, & annotata semper retrahitur ad diē
seruati termini; & in confectioe manualis actorum, registri, & ex-
tractus sub illa die extenditur; vt latius, & expressius in termino-
- 7 rum formulario videre poteris. Verum nota quod hæc ita ex inter-
uallo temporis facta recognitio valet, parte non opponente: quia si
pars aduersa in termini seruatione, vel etiam post opposuerit, nihil
fieri nisi recognitis iuribus, quamuis oppositio huiusmodi vltiore
processum non impediatur, nec aliud nouum decretum propterea re-
quiratur super testium recognoscentium receptione; sed vigore il-
lius primi decreti hæc recognitio per Notarium recipi possit; tamē
antequam à Notario recipiatur, non potest ex parte actoris ad vltē
riores actus in causa deueniri; vt in l. instrumentum, C. de proba. mo-
der. de prob. cōcl. 1294. n. 4. Quia iura non recognita remanent tan-
quam scripturæ priuatae c. 2. vbi glo. de fid. instr. Oldr. cons. 1. n. 3. ver-
fic. non obstat. Secus tamen parte non opponente: quia tunc valet
sententia sine recognitione, & iura nō recognita tunc fidem faciūt;
vt per Aegid. dec. 540. & possunt etiam recognosci post sententiam
Peregr. dec. 151. die 5. Octob. lib. 1. alias 311. lib. 2. dec. 5. Nouembr.
1548. & in vna Placen. fructuum, coram Pamphilio die 3. Iunij
1588. Sed si pro reo in quacunque iudicij parte fuerit oppositum,
nihil fieri, nisi prius recognitis iuribus, & super hac recognitione
facienda specificatis nominibus, cognominibus, patria, & habitatio-
ne testium; quia intendit dare interrogatoria, & interpretem adhibe-
re, & nisi ipso tacito, officium iudicis quiescit, & omnia acta suspen-
duntur, nec potest ad vltiora procedi, nisi facta formali reco-
gnitione. Super qua pluries disputare, & constanter affirmare
vidi, quod requiruntur testes, qui deponant vidisse scribentem
scribere illud chirographum, siue scripturam, quam recognoscere
asserit, exprimendo locum loci, Alex. consil. 76. num. 6. volum. 3.
Ias. in l. admonendi, num. 88. in 3. casu de iure iuran. Felyn. cap. 2.
num. 1. de fid. instrum. Paris. consil. 19. num. 44. Afflic. decif. 81. in
fine. Palæott. decif. 174. in vna Romana duorum millium. Et hanc
esse communem opinionem attestatur Ioseph Lud. in decif. Perus.
decif. 7. num. 17. & 18. & quoad dictum chirographum, restatur
9 Gallef. ad oblig. form. cam. fol. mihi 25. In recognitione autem in-
strumentorum non fit ita exacta recognitio, vt in scriptura priua-
ta. Put. decif. 1. de fide instrument. cum instrumenta publica ha-
beantur pro plenè recognitis per deponentes, seu recognoscere
manum

manum, vel scripturam, & personam Notarij scribentis, vt supra dictum est, iuxta stylum Notariorum Ro. Curie, vt per Abb. in c. ex litteris, de const. & præsertim vbi sunt instrumenta de partibus: quia non possunt facile in curia reperiri testes, qui deponant vidisse scribere illud instrumentum, de cuius recognitione agitur, vt fuit dictum in Rota, in quadam causa Maioricens. beneficij coram Augustino die 17. Maij 1553. vt per Verall. dec. 27. in manuscrip. lib. 1. Hoc nihilominus omittere nolui, quod etiam si ex prædictis in recognitione requirantur testes, qui interfuisse scripturæ deponant, tamen de obseruantia tribunalis A. C. valida fuit, & est recognitio facta per testes deponentes recognoscere; quia eis nota est manus scribentis; vt per Vestrium, de product. iur. lib. 6. n. 8. vers. nihilominus, cum huiusmodi recognitio modo præmissa facta, vt plurimum remittatur arbitrii iudicis, de quo late per Menoch. de arb. iud. cas. 14. n. 20. Et id verum est, siue de tertij, siue de scribentis præiudicio agatur: & hoc in apocis priuatis: Et adest statutum Vrbs. de quo per Gallef. in d. tract. de præambulis, & de instrum. q. 2. nu. 11. & seq. verum quando hæc recognitio altero ex relatis modis haberi non potest, fit per comparisonem litterarum alterius scripturæ, quæ certa sit, & indubitata, vtputa, si sit trino teste subscripta: vt per Ben. Stracha de merc. in tit. quo in causa mercat. proced. sit n. 9. aliis secus comparatio fieri nequit. Affl. dec. 18. l. n. 2. & 5. Quæ comparatio fit coram peritis, & expertis, ad id pro vtraque parte nominationem recognitione. Et in causam discordiæ per iudicem tertius deputatur ex officio, cuius arbitrio statur: quem cum iuramento referre, & deciarare debere scitum est, ex l. hac edictali, §. his illud, C. de secund. nupt. Natt. conf. 40. n. 1. tamen dicta comparatio est dubia, quia forma scribendi mutatur ex multis accidentibus; vt per Bal. in auth. si quis n. 2. in fin. C. qui potior. in pign. hab. & in hoc vide ea, quæ latissime dicit Paul. de Castr. in l. comparationes n. 5. C. de fid. instr. quæ autem dicatur comparatio, & quo fit facienda, habetur in l. comparationes, eod. tit. Et licet talis recognitio non nisi semiplene probet, vt per eundem Affl. d. dec. n. 6. & ibi not. Castren. conf. 87. n. 2. vol. 2. vbi habetur, quod in chirographis supradicta recognitio, semiplena dicitur probatio: Secus in scripturis publicis, in quibus remittitur arbitrii iudicis; vt per Menoch. eod. tit. cas. 94. lib. 2. n. 24. & 25. tamen non semel in d. tribunali dicta chirographa modo præmissa recognita exequi, & executioni demandari vidi, ac si plene recognita forent. [Quo vero ad recognitionem scripturarum, quæ fieri solent sine testibus, vtputa litterarum cambij, missuarum, & similium, non est necessaria recognitio per testes deponentes vidisse scribere, cum qui scripsit, sed sufficit quod testes recognoscentes testes subijciant bonam causam scientiæ, videlicet

- ex quo habent notam manum ipsius scribentis, vt tenuit Nota in
 Auenionen. pecuniaria coram Rubeo die 29. Apr. 1599.] Notandum
 est præterea acta omnia ante recognitionem, & oppositionem, de qua
 supra meminimus, facta esse valida, licet per recognitionem facien-
 dam, vt præmissi, suspendantur. Fit non raro hæc oppositio, nihil fie-
 ri, nisi recognitis iuribus super recognitione aliquorum iurium, quo-
 rum recognitio est iudici notoria; puta bullæ plumbeæ, Anuli piscato-
 ris, sigilli Camera Apostolicæ, Pœnitentiariæ, Regesti bullarum, &
 supplicationum; quam cum Iudex calumniosam manifeste videat, il-
 la non obstate ad vltiora procedit. Hęc de recognitione dicta suf-
 ficiant Ad propositum in hoc capite processum redeo. Cum debi-
 tor ante mandati relaxationem, vel etiam post opposuerit, velle cal-
 culare cum aduersario, vel nouam cum eo conuentionem fecisse, aut
 debitum persoluisse, quæ exceptiones executionem cameralis ob-
 ligationis impediunt, citabitur debitor modo præmissi in 27. cap.
 relato. Quæ citatione exequuta, & reproducta, & elapsa prima die
 iuridica post executionem huiusmodi, mandatum executionum
 expeditur. Alię vero exceptiones requirentes altiore indagine,
 in his executionibus, & summarijs causis non admittuntur, & reijciun-
 tur, qualis autem dicatur exceptio requirens altiore indagine est
 illa quæ non potest expediri intra tantum tempus quantum pro-
 cessus principalis, Bart. in tract. super constit. ad reprimen. in §. sum-
 maria post n. 4. & magis late per Lancell. in 2. p. c. 17. de attent. nul-
 litate pend. sub num. 120. 121. & 122. nobis illis, et ceteris non minus

DE CALCVLIS QUI INTER COLLITIGANTES FIUNT.

Cap. XXXV.

- 1 Citatio prima super calculo faciendâ.
- 2 Si debitor petat statui diem, & horam ad calculandum, fit citatio alio modo.
- 3 Post primam citationem computa, & libri calculatoribus consignantur.
- 4 Post hanc consignationem fit alia citatio.
- 5 Mercator cogitur reo petente libros exhibere.
- 6 Stylus Notariorum super exhibitione librorum mercatorum.
- 7 Potest reus huic declarationi addere, si & prout de iure.
- 8 An librorum exhibitionem petens, illis stare teneatur.
- 9 Quæ dicta sunt de libris, non ita procedunt in instrumentis. Et quæ-
 plura alia de mercatorum libris, illorumq; exhibitione.

Cum inter litigantes sunt habita, & tractata plura computa, quæ
 obligationem cameralem, cuius vigore agitur, & illius solutio-
 nem tangant, iudex ad partis comparentis, & sæpius de calculo op-
 ponen-

- 1 ponentis instantiam, alteram partem citari mandat. Ad eligendum pro parte sua peritum, & calculatorem ad effectum videndi, & calculandi computa inter aduersarium, & instantem habita, & tractata, vna cum perito calculatore per instantem eligendo, & calculari mandari videndum, alias videndum illū eligi, & deputari per d. ex officio, ad primam diem, vel per totam si personaliter fiat, instan. Magn. D. Clemente Mazzulano principali, vel eius procuratore. Et in citationis termino instans suum peritum nominat, & in contumaciam partis aduersæ non nominatis suum peritum, per iudicem aliquē ex officio deputari obtinet cum intimatione, vel, nisi ad primam diem cū intimatione, arb. iudicis. Qua intimatione exequuta, & reproducta, computa, partite, solutionum, ac dati, & accepti si in actis Notarij exhibitā inueniuntur, calculati, siue calculatoribus, ad hoc vt calculent, consignantur. Si debitor conuentus certam diem, & horam ad calculum inter ipsas partes faciendum statui petierit, citatur alia pars, ad calculandum in officio Notarij pro certis die, & hora, si calculare intendit, alias viden. relaxari mandatum quibuscunque non obstat. Et in hūc casum Iudex mādatum, nisi ad primam diē cum intimatione relaxat. Post consignationem cōputorum, scripturarum, & librorū in manibus calculatorū factā, citatur debitor hoc modo, [Intimetur Magn. D. Horatio Ruspoli ex aduerso principali, qualiter libri, & cōputa reperiuntur in manibus calculatorum ad effectū calculandi, ideo citetur idem, ad illos informandum, faciendumq. peritum suum referre, alias viden. mandari referri per peritum pro parte infra scripti d. instantis deputatum, illiusq. relationi dari mandari ad primam diem.] Qua adueniente Iudex decernit, & mandat referri, & rotationi periti partis instantis dari mandari, nisi ad primā diē fecerit suum peritum referre, cum intimatione. Postquam intimationem exequutam, & exhibitam, notarius, in vim huius decreti peritorum relationem recipit; qua visa, iudex postea ad causę expeditionem procedit. Si autem reus, vel actor errorem calculi allegauerit, eum incontinenti probare debet. Dec. in l. n. 8. C. de errore calculi.
- 5 Rota in vna Forolinien. penf. 18. April. 1595. coram Penia. Si autem proceditur ad mercatoris instantiam, & reus conuentus, vt plerunq. accidit, ad docendum de solutione, vel pro calculo faciendo, aut ad alium effectum sibi proficuum libros exhiberi petit. Iudex ad executionem vltiorem, nisi facta librorum exhibitione, non procedit; licet pluries extrahantur partite per Notarium causa, quem pro illarū extractione iudex arb. suo transmittit. Ad quā exhibitionem mercatores cogi posse negant, saltem nisi facta prius declaratione de volendo illis stare pro, & contra. Et quamuis aliās à Notarij huius tribunalis collegialiter congregatis relatum fuerit, partem petentem exhiberi libros de stylo teneri hāc declarationē facere; tamen, pace ipso-

ipforum dixerim, quod veritas in contrarium est. Etenim pars non
 potest cogi declarare se velle illis stare pro, & contra, simpliciter, sed
 7 tantum adiecta conditione, si, & prout de iure tenetur, cum iuris ef-
 8 se videatur, vt qui vult se fundare in libro quoad solutionem in debiti-
 illum quoad creditum in simul acceptare debeat, vt per Menoch. de
 arb. iud. lib. 2. cas. 93. per tot. Ang. l. 3. dec. 313. secus tamen procedit
 qñ petens talem exhibitionem, non fundaret intentionem suã circa
 9 solutionem in libris apparentem: quia tñc dicendũ esset libros mer-
 catorum, & illorum partitas nõ nisi contra scribentem probare, itx.
 com. op. de qua per las. in l. admonendi n. 134. & seq. de iur. iur. & qñ
 non probent plenè pro tertio contra tertium, etiam si essent publi-
 ci officiales, extat decisio Rotæ in Caputaq. pens. coram Quiroga,
 & per Verall. dec. 13. lib. 1. in manuscr. & alia facta, in causa Ciuita-
 tis castelli releuationis indemnitate coram Paleotto, die 9. Iunij
 1559. sub num. 191. & dec. Cott. 267. Et cum hæc pauca dixerimus
 de libris pro tertio contra tertium, non videtur rationi dissonum a-
 liquid esse referendum, quo ad fidem eis adhibendam pro scribente,
 vel contra eum, quod habetur per scribentes in l. quædam, §. num-
 mularios. C. de eden. & l. admonendi, ff. de iur. iur. vbi habetur, quan-
 do fit eis fides adhibenda, scilicet, quod considerata qualitate mer-
 catoris, & quantitate crediti, seu conditione rei, de qua agitur iudi-
 cis in hoc auctoritas accedat, & eius arbitratu fidem eis adhibeat,
 vt latè per Hipp. de Marsil. in sing. 458. vers. liber merc. Partita au-
 tem vnus libri vera existente an ceteræ presumuntur veræ, vide
 Castren. in conf. 301. n. 4. l. 1. las. in rep. l. admonendi n. 128. ff. de iure
 iur. Gabriel conclus. 5. num. 1. vbi attestatur de magis communi. Et
 licet obligatus exhibere libros, teneatur eos edere in loco, vbi exer-
 cuit, etiam quod ibi esse desierit, vt per Gomez. decis. 268. tamen si
 hic in Vrbe non reperiuntur, vidi A. C. illos non semel exhiberi
 mandasse in loco vbi reperiuntur, hoc modo videlicet. Quod idem
 Aud. Cam. per suas compulsorias litteras, & subdelegationis in-
 strumentum, arbitratu suo subdelegat iudicem in partibus, cui li-
 bri exhiberi debeant, qui videt si aliquid est, quod ad causam faciat,
 & illud ad partis petentis instantiam ad ipsum Dominum Audito-
 rem, quo merita causæ cognoscere possit mittit. Etenim quæ dicta
 sunt de libris, non ita procedunt in instrumentis: nam si aliquis
 vult ex instrumento agere, regulariter in totum, & non in parte,
 ei stare cogitur; vt per Cynum in l. 1. C. de confess. & l. 2. C. de do-
 nat. ante nupt. cum simi. Quis enim non potest approbare contra-
 ctum ad sui vtilitatem, & illum reprobare quo ad eius damnum, l.
 si ita stipulatio. in fin. ff. de oper. liber. Bald. consil. 32. & 34. num.
 1. volum. 2. Tiraquell. de retract. in fin. num. 4. & sequen. Ex contra-
 ctu tamen quem quis impugnat, vel non seruat, se iuuare non potest,

- » quatenus durat impugnatio, sed ea finita sic. Paul. de Castr. in l. cum
 » proponis la. 2. n. 2. C. de pact. vide etiam las. in tit. de actionibus, §.
 » item si quis, num. 22. & seq.

DE MODO PROCEDENDI AD EXEQVVTIONEM
 instrumenti contra Communitatem.

Cap. XXXVI.

D Vbitant aliqui in processu exequutionis obligationis per Cō-
 munitatem factæ, An mandatum contra Priores, Massarios, &
 Officiales, ac particulares in instrumento non nominatos persona-
 liter exequendum concedi possit. Vidi, iure permittente, semper
 in similibus exequutione obligationum mandata exequutiua relaxa-
 ri, & exequi mandari contra Priores, & Officiales Communitatis ꝑ
 tempore existentes, licet in obligatione non sint nominati. Ratio,
 quia, licet debitum vniuersitatis non sit singulorum de per se singu-
 lariter consideratum, l. sicuti, §. si quid vniuersitati, ff. quod cuiusque
 vni. nomi. & ibi Paul. de Castr. in §. si quid in principi. Afflict. decis.
 400. n. 2. nec ergo videatur concedens, quod vnus de vniuersitate
 capi possit, seu insolidum exigi pro debito totius vniuersitatis, & ne-
 dum ciuili sed naturali iuri repugnet, vt alius pro alio moleste tur;
 l. 1. C. vt null. ex vic. lib. 10. & in auth. vt null. iud. §. quoniam vero, &
 de iniur. & damn. dat. in 6. cum similibus. hi tamen, ad quos spectat onus
 exigendæ collectæ, elapso tempore, per quod sunt in negligentia, ca-
 pi possunt, & ab eis exigitur insolidum. Verum ipsi postea ab illis
 de vniuersitate recuperabunt pro viribus singulorum, l. 1. circa fin.
 ff. de mu. & honor. & illam ad hoc allegat Bart. secundum Lud. in §.
 actor municipium, qui ad hoc allegat. C. de exact. tribu. l. missi opina-
 tores lib. 10. Vnde erit dicendum, quod si ad consules, seu priores ci-
 uitatis spectat onus exigendi credita, cum tamen communitas non
 habeat neque nolle, neque velle, & isti quadam fictione populum re-
 præsentent, argum. l. ossa, ad fin. ff. de relig. & sum. fune. & consti-
 tuantur in negligentia illa exigendi, pro soluendis debitis ciuitatis
 poterunt ipsi capi, & insolidum exigi, per d. l. 1. & d. l. missi opinato-
 res: & ita debet intelligi, quod not. Bald. in l. etiam. C. de exequutio.
 rei iud. idem etiam dicit Bart. in l. 4. ff. de re iudic. vbi sic distinguen-
 do dicit, aut loquimur de exequutione personali, & fit hoc modo:
 quia consules populi capiuntur, qui quadam fictione sunt populus,
 non quia sunt personaliter debitores, sed quia habent facultatem
 soluendi, vel quia populus non debet personaliter capi cum non fit
 in mora, aut loquimur in exequutione reali, & tunc debet fieri exe-
 quutio in bonis ipsius Communitatis, vt puta in molendino, nemo-
 re, & similibus, vt ibi sub num. 11. in fin. versic. modo restat, & sub
 sum.

num. 14 eod. versic. vbi quod nec iumenta singularum personarum possint capi pro debito vniuersitatis, cum in contractu non continetur obligatio singulorum, sed tantum est obligata ciuitas non autem singuli ciues, quia quod meum est, vniuersitatis non est, nec minus possunt capi tanquam singulares, licet contractus vniuersaliter, & singulariter singulos obliget, cum tot, & tanti sint ciues, nec potest apparere quantum tangat pro rata, nec actor potest edere certam quantitatem, sequitur, quod captus debet relaxari, & dicere, quod quilibet tenetur in solidum, nisi expressim, aut nominatim dicatur falsum est, vt ibi sub eod. num. 14. Et quod vniuersitas ex suo contractu non possit obligare singulas personas, non consentientes obligationi dicit Ias. in l. si se non obtulit, sub n. 25. ff. de re iud. & ibi vide limitatione s sub num. 23.

DE NULLITATE, ET REVOCATIONE MANDATI,
& executionis. Cap. XXXVII.

- 1 *Qui plus debito re, & tempore petit, in expensis condemnatur, & mandatum reuocatur.*
- 2 *Valeat mandatum pro summa incerta; Sed si ultra debitum executione creator in expensis condemnatur.*
- 3 *Censura quando petitum est plus debito, non sustinetur etiam pro summa debita.*
- 4 *Mandatum pro summa indebita obtentum sustinetur pro summa debita, sed non pro expensis.*
- 5 *Plures casus, quibus mandata ex nullitatis capite reuocantur.*

1 **Q**ui plus debito re, & tempore petit, venit in expensis condemnandus, l. vnica, C. de plus petition. & mandatum si quod
2 obtinuerit reuocatur. Si quis obtinuit mandatum pro summa incerta, puta pro sorte principali alicuius societatis, & illius fructibus non liquidatis, validum est, vt inferius suo aptiori loco dicitur. Sed si fuerit contra debitorem plus debito executum, petitio per dictam executionem declaratur nulla: cum enim decretum sit indiuiduum, non potest pro parte valere, & pro parte non valere, l. in hoc iudicio, ff. famil. herciscun. Afflic. dec. 218 num. 4. cum in parte nullum, & in totum redditur nullum: vt per Riminald. lun. consil. 190. num. 78. & seq. vbi attestatur de communi. Et actor in expensis mandati, & executionis venit condemnandus, licet ex infra dicendis mandatum pro summa debita sustineatur ex quadam equitate; quando de nouo esset concedendum, & relaxandum secundum Angel. & alios in l. si finita, ff. de damn. infect. Crauet. conf. 36. num. 7. Gozad. consil. 21. num. 36. vbi attestatur de communi in con-

3. fil. 74. hu. 167. Censuræ autem quando ita incertæ sunt, & in earum publicatione plus debito petatum fuisse apparet, nec etiam pro summa debita vlllo modo sustinentur: quia etiam sunt indivisibiles, semper reuocantur; vt bene explicat Gallef. in eius tract. ad form. cam. in quæst. post processum incident. n. 36. & ita fuit pluries in Rota iudicatum; vt coram de Grassis, in vna Calaguritana beneficij 7. Nou. 1575. & coram Bubalo, in vna Salamantina pensionis 9. Maij 1583. nu. 3. in dec. diuers. impress. lib. 2. Et differentia est inter mandatum & censuras; quia mandatum potest iustificari etiam post illius relaxationem; vt coram Robufferio 20. Iunij 1576. in vna Nepefina. Censuræ autem non iustificantur ex nouiter deductis, vt coram Verrallo decis. 157. lib. 1. & decis. 286. in manuscript. Extracto autem mandato pro centum, quando creditori non debentur nisi quinquaginta, & sic pro quinquaginta plus debito, licet in mandati extractione, & pro centum, & pro quinquaginta idem peræque impendatur, tamen reus ad impensas mandati eiusmodi non obligatur; quia sententia, seu decretum vnicam integram summam continens, etiã si in parte debeatur, non potest etiam pro summa debita, vt dictum est, sustineri; sed prorsus nullum redditur, vt per Bart. & Bald. vltra superius citatos in l. certi condicio, §. oportet igitur, ff. si certum pet. per eundem Bart. & alios in l. fin. de iurisdic. omn. iudic. Pat. decis. 317. lib. 1. & in vna Larinen. framenti coram R. P. D. Robufferio de anno 1575. & in eadem Larinen. coram Eminentissimo Blanchetto 9. Decembris 1577. dec. 205. Et quamuis hæc mandata ex superius allegatis, præsertim parte instante, in totum tanquã nulla reuocanda sint, nihilominus de antiquo Auditoris Camerae stylo, qui vim legis obtinet, Afflic. decis. 135. num. 3. Roland. à Valle consil. 70. num. 13. volum. 1. contrarium seruatur. Mandatum enim pro summa indebita relaxatum, sustinetur pro summa debita, licet in expensis condemnatur actor; vt dixi. Qui stylus Auditoris Camerae videtur fundatus in æquitate, ad euitandum circuitum, qui euitandus est, l. cum fundus, §. 1. ff. si certum petat. Socin. consil. 171. colum. 4. versic. Sed posito, Roland. à Valle consil. 79. num. 9. volum. 3. Quod indubitatè procedit, quando decretum, seu sententia continet diuersa capita: quia tunc sustinetur pro ea parte, quæ verè debita esset; quot enim sunt capita, tot sententia, vt in l. scire debemus, ff. de verb. oblig. Pat. decis. 327. in non impressis, & in impressis decis. 324. num. 5. Contard. in repet. 1. vnicæ, C. de moment. possess. ratione damni irreparabilis, l. i. mit. 1. num. 38. fol. mihi 148. Becc. consil. 92. num. 4. Sed si fuerit mandatum relaxatum, aut per contradictas parte in Curia existente, aut parte citata in Vrbe, debitis tamen, ac requisitis terminis non seruatis, quod nimia agentium diligentia, & substituto-

ram incuria interdum accidere posset, puta omiffa forma camera instrumenti in actis producti extēfione, reuocabitur. Reuocabitur pariter, si in vim instrumenti in actis producti, cui adiecta fit simplex cameralis obligatio, ea scilicet, in qua nullum est susceptum mandatū, ad relaxationem mandati in obligatione suscepti processum fuerit. Rursus reuocatur, si nō elapso intimationis termino expeditur, quoniam d. termino pendente officium iudicis conquefcit, l. siue pars, C. de dilatio. Et pari ratione reuocatur, si nō elapso termino in actis per debitorem ad soluendum suscepto, mandatū expeditur.

DE EXEQVVTIONE OBLIGATIONIS CAMERALIS
pro interesse ex sui natura liquido. Cap. XXXVIII.

ET quia hæc exequutionis obligationis Cameralis materia est satis quotidiana, & ideo plenius pertractanda, non igitur videtur prætereundum, quod si illius vigore proceditur contra obligatū particulariter ad certam rem dandam, siue tradendam, & in defectū ad interesse creditori teneri voluit, si interesse fuerit ex sui natura certum, & liquidum tunc pro eo conceditur exequutio, ita vt supra fuit resolutum in Sacra Rotæ auditorio in vna Romana census corā Seraphino die 10. Decemb. 1583 & in alia Romana, seu Cornetana dotis, 11. Februarij coram Cantuccio, quam decisionem inferius habes Romana, seu Cornetana dotis die 11. Februarij . . . . coram Cantuccio. Domini dixerunt Illustr. Domino Alexandro de Aptis competere viam exequutiua[m] vigore obligationis Cameralis contra Illustriss. Dominum Bernardinum Sabellium pro restitutione dotis, de qua agitur ex pluribus.

Primò, quia in instrumento constitutionis Domine Helenæ dictus Bernardinus eius maritus promisit, & se obligauit Domine Portiæ matri dictæ D. Helenæ, quod Eminentissimus Dominus Cardinalis de Sabellis inuestiat scuta 9000. tempore receptionis in bonis stabilibus pro cautela, & seruitute dotis in omnem casum, & euentum restitutionis dotis, & pro his dictus Dominus Bernardinus se obligauit in forma Camera. Vnde cum non doceatur pro parte dicti D. Bernardini de huiusmodi instrumento potest dictus D. Alexander hæres d. D. Portiæ agere executiue ad interesse ad quod d. Bernard. expresse se obligauit in forma Camera, vt per Galles. d. form. oblig. cam. par. 3. num. 11. & loco interesse petere sortem principalem, Bald. in l. si traditio q. 4. C. de act. empt. Ruin. cons. 141. nu. 9. in fine lib. 1. Roman. consil. 295. num. 10. & sequen. lib. 2. sicut dicimus in contractu census, quod si non seruantur pacta, nempe renouatio cautionum seu aliqua pacta potest loco damnorum peti fors principalis.

Secundo, quia in dicto instrumento dotali est enunciata restitutio dotis, ut patet ex illis verbis, in omnem casum, & euentum restitutio- nis dotis obligatio Cameralis pro omnibus, & singulis intelligitur etiã pro restitutione dotis: quia clausula, omnia, & singula, refertur ad enunciata. Alex. conf. 17. n. 2. lib. 3. Ruin. conf. 137. n. 6. lib. 1. & cõ fil. 103. n. 11. lib. 1. Paris. conf. 97. n. 91. lib. 1. Crescen. dec. 26. & in for- tiorib. terminis Lancel in Rota societatis de Philippen. 3. Mar. 1581.

DE EXEQVVTIONE OBLIGATIONIS quarantigiatę. Cap. XXXIX.

- 1 *Via citationis ad quarantigiatum instrumenti executionem proceditur.*
- 2 *Quę citatio fiat.*
- 3 *Contrahant executionem appellatio suspensua non datur, secus si instrumentum sit aliquo modo offuscatum.*
- 4 *Debitori in forma quarantigiatę obligato terminus iuris conceditur.*

1 **P**Utant nonnulli ad executionem obligationis sub forma quarã-
tigię receptę in via monitorij in tribunali A. C. procedendũ esse: non desunt tamen plures, qui contrarium sentiunt, & existimant citationem sufficere. Nam ex quo eiusmodi obligatio per Notarios Urbis, raro, vel nõquam recipi consuevit, his dubitationibus ansam
2 prębet. Ego vidi ex inueterato, & inconcusso, hæcenus more citatio- nem præmitti aduersus debitorem ad soluendum iuxta suã obliga- tionis formam, alias viden. contra ipsum decerni, & relaxari manda- tum executiuum. In cuius citationis termino, iudex ad partis com- parentis instantiam illud decernit, & relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione. Cum ista quarantigia sit præceptum factum in cõ- fessum per notarium de instrumento rogatum effectum Iudicem Car- tularium de obseruando promissa, Cyn. in l. 1. n. 3. in fi. C. de cõfessis. Bar. ubi in sum. n. 15. Ang. in l. ait prætor, §. 1. n. 4. ff. de re iud. & ideo executiuum. Negus. de pignor. in primo memb. 8. p. n. 22. super hæc quarantigię forma, illiusq. vi, & importantia, ac exceptionibus, quę
3 contra eam admittantur, cum plures I. C. ac viri doctissimi ex pro- fesso tractauerint, hæc pauca solummodo ad executionis modum, & procedendi stylum dicta sunt. Contra huius obligationis execu- tionẽ, nulla ex præmissis appellatio recipitur suspensua. Secus quan- do tale instrumentum aliquo modo offuscatum apparet, eo enim ca- su viam executiuam non habet, Lancel. de attent. appel. pend. in 2.
4 p. c. 1. l. in. 9. n. 7. Et quamuis forma hæc arcta sit, vt quis sub ea se obligans iudicis præceptum, & mandatum in se, vt supra dictum est, suscipiat, tamen debitori petenti terminus 30. dierum, vel breuior, considerata summa debita, ad soluendum passim conceditur.

quæ

quæ dicuntur de modo procedendi in quarantia eadem videntur seruari in exequutione instrumentorum iuratorum, ad tradita per Iaf. in l. iusiurandum n. 13. ff. de iureiur. & per eundem Iaf. in tit. de actionibus, §. item si quis, il 2. n. 17. Hip. de Marf. sing. 356. incip. iuramentum. Signatura tamen, vt audiui, contrarium seruare consuevit, & commissionem appellationis ad vtrunq. effectum passim concedit. Quod videtur conformari cum resolutione DD. de Rota, de qua in decisione facta coram Litta, in causa Britonorien. pecuniaria seu Imolen. dotis die 17. Nouembris 1596.

DE PROCESSV EXEQVVTIO. INSTRUMENTI, IN QVO
notarius omisit ponere, sub qua forma debitor
se obligauerit. Cap. XL.

- 1 *Si superuenit notarius, qui in instrumentum recipit statur illius declarationi.*
- 2 *Mortuo notario qui sit Aud. Camera, vel Camera Apost. sub forma Camera obligatio facta intelligitur.*
- 3 *Quomodo facienda sit extensio clausula, &c. si notarius sit mortuus.*
- 4 *Quando notarius corrigat errata remissive.*

O Bnegociorum, & obligationum numerum, notarij, eorumq. substituti, & scribentes obligationes cæteratas in suis libris annotant, & aliquando incuria, vel memoriæ defectu substantialem clausulam obligationis cameralis prætermittunt dicentes solum. Pro quib. &c. obligauit, &c. iurauit, &c. Et vidi alias dubium, An obligatio in qua illius forma minime exprimitur in forma Camere, vel in forma iuris facta intelligatur: Et super dubitatione huiusmodi per dd. Locumtenen. & notarios tribunalis A. C. resolutum, qd si notarius, aut scriba, qui obligationem recepit, superuiuit, & interest, ad eum sit recurendum illiusq. declarationi stetur: talis. n. scriba Notarium principale representat, iuxta plures resolutiones DD. Notariorum A. C. collegialiter factas, de quibus in libro rubeo d. collegij. Si vero non superuiuat, vel absit à Notarijs tamen A. C. vel Camere Apost. recepta fit, in forma Cam. recepta esse intelligatur, illiq. exequutio nõ secus, ac instrumento in forma Cam. extensio detur: etiam si non sit expressa forma Camera; etenim non consueuerant sub alia, quã Cam. Apost. forma instrumenta ab illis recipi. Hæc pauca de instrumentis in Vrbe celebratis dicta sunt, non inutile videntur aliqua alia dicenda de extensione clausularum instrumentorum extra urbem celebratorum, vtputa quò debeat extendi clausula, &c. si notarius sit mortuus docet Bar. in l. Gallus, §. idem credendum n. 2. & 3. ff. de lib. & posthum. Alex. conf. 163, vol. 7. n. 11, & conf. 38. n. 8. lib. 2. Iaf. in l. Ar-

gentarius, col. 1. in fin. ff. de eden. l. non impossibile, n. 6. ff. de pact. & in terminis d. l. Gallus, d. s. idem credendum, eo d. tit. idem Iaf. de extensione d. clausula, seu dictionis, &c. abbreviati magis diffusè dicit quod si notarius rogatus de tali instrumento in qua expresse non legitur forma quarantigiæ non habeat firmum stylum attenditur stylus per eum consuetus in illa materia de qua agitur per alia instrumenta ab eo recepta, & leuata. Si autem variauerit in eadem materia attenditur vltimus stylus suus, & si de vltimo stylo non appareat recurritur ad magis communem, & in casibus dubijs recurrendum est ad iudicem, vt ibi sub nu. 23. Dicendum quoque erit, quando notarius valeat ab eo errata corrigere, in his quæ pertinent ad suum officium, & quando in his quæ pertinent ad partes pro illorum intellectu recurrere ad Bart. in cons. 208. lib. 1. per totum, qui materiã hanc optime distinguendo explicat.

DE EXEQVTIONE MANDATORVM EXEQVTIVORVM. Cap. XLI.

- 1 *Mandata exequutiua, per quoscunque exequutores exequi possunt.*
- 2 *Hoc Iudices aliter sentiunt.*
- 3 *Potest fieri exequutio realis. & personalis vnico contextu.*
- 4 *Ex gratia, & modestia Iudicum contra certas personas mandata personaliter non exequuntur.*
- 5 *Sub qua conditione debitores carcerati relaxantur.*
- 6 *Realis exequutio in bonis mobilibus, quomodo fiat.*
- 7 *Quomodo super re stabili mandatum exequitur.*
- 8 *Forma huius vltima exequutionis.*
- 9 *Si debitor pecunias promptas habens, & exequutoribus consignat, cessat exequutio.*

1 **M**andata exequutiua in tribunali A. C. relaxata exequutoribus dantur exequenda, & per exequutores quoscunq. exequi possunt iuxta dispositionem litterarum Pij IV. super reformatione tribunali Vrbis. Verum hodie A. C. & illius Locatenen. aliud sentiunt, mandataq. per eorum exequutores tantum sub nullitatis pena aliqua ex causa moti, exequi mandant. Exequutores habito mandato exequutionem realem, & personale creditoris arbitrio faciunt.

2 Cameralis. n. obligatio hanc facultatem, & priuilegium habet: Personalem quidem faciunt debitorem ad carceres ducendo, à qua personali exequutione Episcopi, Prælati, Barones, Illustres Viri, ac Mulieres honestæ ex gratia, & modestia iudicum excipiuntur, licet obligatio indifferenter contra omnes prædicto priuilegio gaudeat. Facta personali exequutione non relaxatur à carceribus debitor, nisi soluto

- soluto debito vel prestita cautione idonea in forma depositi, de soluendo ad omne iu licis mandatum : idque ex quodam potius diuturno, & inueterato more tribunalis, quam ex iuris dispositione contingit: quia de iure deponere, non est soluere, Bar in litem liberatur §. qui paratas, n. 3. ff. quib. mod. pign. vel hypo. sol. Si autem executio in bonis mobilibus fiat, solent exequutores bona ex domo debitoris accipere, & penes aliquem tertium in depositum dimittere. Solent præterea accipere aliquem depositarium illius executionis, licet re vera illi non consignent. Si vero exequutores realem in bonis stabilibus executionem facere voluerint, vocato Notario, ad domum debitoris, vel vineam accedunt, & mandatum super illa, exequuntur in illam intrando, & per eam deambulando, de quo actu duobus adhibitis testibus Notarius, ita instrumentum conficit. N. Curia Illustris. & Reuerendis. D. Auditoris Camerae exequutor, siue subexequutor habens præ manibus mandatum executionis ad instantiam Illustr. D. Tiberij Ceuli, contra B. relaxatum, cuius hic est tenor. De mandato, &c. vna mecum Notario accessit ad domum dicti B. debitoris sita in Vrbe in regione Parionis, cui ab vno latere, &c. super ea, illiusq. omnibus iuribus, membris, & pertinentijs, virtute præinserti mandati executionem fecit omni meliori modo &c. super quibus, &c. presentibus, &c. Debitor aliquoties ad dictam realem, vel personalem executionem euitandam, habens pecunias præptas, illas exequutori consignat, & sic cessat vtraque executio.

DE SVBHASTATIONE PIGNORVM.

Cap. XLII.

- 1 Citatio in processu subhastationis pignorum.
- 2 Exemplar mandati de subhastando.
- 3 Si debitor penes Notarium, vel creditorem deponit, fit citatio alio modo.
- 4 Formula mandati de subhastando pignora per debitorem depositata, vel creditori consignata.
- 5 Post relaxationem huius mandati, quid agendum.
- 6 Creditor exequutori dicenti depositarium recepisse.
- 7 Contra depositarium ab exequutoribus acceptum nõ requiritur citatio.
- 8 Secus contra receptum à Notario, & qua citatio fiat.
- 9 Non licet creditori cursorem eligere, & quare.
- 10 Tenetur creditor deferre mandatum ad bancum Cursorum, & quid per illorum Magistrum fiat.
- 11 Cursor consignatis sibi pignoribus oblatores recipit.
- 12 Tres ad minus debent esse oblatores.
- 13 Quid sit cedula subhastationis.
- 14 Quid Cursori pro illa habenda soluatur.

- 15 Subhastatio rei magni valoris denegatur pro paruo credito.
 16 Qua dicantur pignora conuentionalia. (sionem.)
 17 Creditor in pignore conuentionali habet ciuilem, & natural m possess
 18 Creditor in pignore conuentionali dicitur procurator debitoris. & n. 19

1 **P**ost factam realem exequutionem, ad creditoris instantiam hæc fit contra debitorem citatio, ad videndum mandari consignari infra scripto instanti pecunias, ad computum sui crediti, seu in solutum, si sufficiant, quatenus vero pignora, cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari. In cuius termino Iudex facit decretum, nisi per totam illam diem debitor soluerit, vel aliquid releuans allegauerit. Sequenti die mandatum sub hac forma expeditur. De mandato Illustris. & Reuerendis, D. A. C. siue eius R. P. D. Locumtenent. & ad instantiam Illustr. D. Tiberij Ceuli principalis, mandatur tibi exequutori, ad quem spectat, quatenus statim visis presentibus, sub 500. ducator, auri camera, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium, excommunicationis, aliisque &c. pœnis, debeas pignora in exequutione d. B. ablata, quatenus pecuniæ, instanti in solutum sui crediti, quatenus vero bona cursori, ad effectum subhastandi, consignasse, & consignari fecisse: Tibi vero Cursori ad quem spectat, sub 3 eisdem pœnis mandatur, quatenus visis presentibus debeas eadem pignora, vt moris est, subhastasse; quoniam d. B. debitore citato D. ita mandauit, die &c. Debitor aliquoties ad expensas exequutionis cui tandum, solet in officio Notarij aliqua pignora deponere, seu illa in posse sui creditoris ex conuentione tradere, & in hunc casum erit præmittenda, citatio modo inferius dicendo. In cuius termino Iudex 4 facit decretum, nisi ad primam diem cum intimatione. Qua intimatione elapsa, expeditur mandatum, cursori tantum decretum, quatenus debeat pignora in actis deposita, seu conuentionalia sibi consignanda, 5 vt moris est, subhastasse. Mandatum de subhastando sic expeditur exequutori, qui exequutionem fecit, consignatur: qui pecunias, si quas habet in manibus, creditori persoluit, si bona mobilia, debitorem ad eundo, & ab eo auferendo, si fortè apud eum adhuc remansissent, vel a tertio, in cuius manibus in depositum illa dimisit accipiendo, 6 cursori consignat. Si autem aliquis se depositarium vocauit, ad illud accedens, bona eius propria, vt practitari vidi, auferit, & cursori præbet, & ea est exequutoris in his, quæ ad officium eius pertinet, fides, vt etiam si tertius ille depositarius consignare recusauerit, aut se depositarium vocasse negauerit, non possit propterea exequutoribus obsistere, quin bona sua propria auferant, aut ipsum ad carceres ducant. 7 Contra eum, qui ab exequutoribus in depositarium exequutionis electus fuit, non est opus processu, aut citatione aliqua. Quando autem

- 8 autem depositarius a notario recipitur, citatio contra illum, ad debitorem requiritur. Ad videndum mandari consignari, & consignandum respectiue, alias videntur contra ipsum depositarium decerni, & relaxari mandatum executiuum. Et in relationis termino iudex, nisi ad primam diem cum intimatione decernit. Quae exequata, reproducta reuolutaq. prima post executionem iudiciali die, creditori mandatum, reiectis per depositarium exceptionibus allegatis, conceditur.
- 9 Non licet creditoribus cursorem ad subhastrandum pignora, quem maluerit eligere: nam subhastrationes per turnum cursoribus ab illo.
- 10 rum Magistro pro tempore existente distribuuntur. Expedito mandato de subhastrando, creditor Magistro cursorum in eorum banco in acie Campi Florae quotidie residenti illud deferri, & per turnum cursori, cui debetur distribuit, nomenq. cursoris praedicti, a quo subhastratio est facienda, a tergo mandati annotat. Vt ille pignora ab executoribus recipiat. Receptis cursor pignoribus, si mobilia sint, ab exequutore, notario, seu creditore per realem, & effectiualem consignationem: si vero stabilia, habita ab exequutore, notario relatione executionis factae, ad illorum subhastrationem procedit: oblatores recipiendo. Quos pro eius faciliori, & celeriori expeditione, creditor conducit, eosq. cursor recipit, ac illorum nomen, & quantum super pignoribus offerant, annotat. Et cum eos receperit oblatores, q. sibi iustum, & aequiualens pretium bonorum, & pignorum oblatum esse
- 12 videatur (in qua oblationes tres ad minus de stylo curiae debent esse oblatores) ad creditoris instantiam cedulam subhastrationis facit;
- 13 quae est notula in folio bonorum subhastratorum, de cuius iudicis mandato subhastrantur, per acta cuius notarij, nomina offerentium, quidue, & quantum offerant, eum assertione, q. post vltimum oblatorem
- 14 neminem plus offerentem inuenit. Pro hac cedula cursoribus obuli seu baiocchi duo pro ducato, ad rationem carolenorum decem pro singulo ducato pretij oblatis soluuntur, & aliquando minus. Et quando pretium oblatum ad summam debitam non ascendit, creditor solum pro quantitate oblatis pretij soluere debet, non autem pro tota summa debita, vt saepe cursores petunt.
- 15 Quam subhastrationem rerum, seu pignorum magni valoris pro paruo credito non semel denegari vidi, iuxta terminos, l. magis puto §. ne passim, ff. de reb. eor. & per Hipp. de Marf. in eius prax. crim. ad l. Corn. de sicar. & in l. furem, n. 36 praesertim quando creditor ex reditibus rei, cuius subhastratio petitur, infra breue tempus de eius credito satisfieri potest. Dicto igitur de iudicialibus pignoribus, aliquid etiam videtur praemitendum de pignoribus conuenionalibus, quae dantur per debitorem creditori pro eius securitate, in quibus creditor habet ciuilem, & naturalem possessionem, iux. not. per Alex. in l. 1. §. per seruum corporaliter, ff. de acquir. poss. Ex quo inferitur, quod

- 17 quod creditor in tali pignore habet interdictum possessorium utile scilicet uti possidetis, ut per Neguf. de pign. 2. memb. 3. p. 1. ost. n. 32
- 18 cum creditor in tali pignore dicatur procurator debitoris, ut per Paul. de Castr. & las. in l. creditori. ff. de nou. op. nunc. ideo potest illud sequuta mora debitoris non reluentis vedere, & dominiū in emptorē trāferre, siue data sit licētia vendendi à debitore, siue nō; modo tñ lapsum fuerit tempus ad redimendū, ut per eundē Neguf. eod. tit. 1. memb. 6. p. post n. 1. & 11. Quod intellige, quando pignora reperiuntur penes creditorem, ei data à debitore, quę ad tollendū fraudis, suspicionem, seruatis seruandis, p̄uia illorum subhastatione, v̄ē
- 19 di possunt. Et hinc inoleuit stylus Curię, quod in illorum venditione citatur debitor (ad reluendum pignora conuentionalia, alias vident. illa mandari consignari cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari.) Et iudex interponit decretum, nisi ad primā diem ea debitor reluerit cum intimatione. Et deinde proceditur ad illorum deliberationem, seu dationem in solutum, modo quo supra meminimus de alijs iudicialibus pignoribus.

DE DELIBERATIONE PIGNORVM. Cap. XLIII.

- 1 Citatio pro obtinendo mandato de deliberando.
- 2 Mobilia, nisi infra decem dies, stabilia vero, & officia, nisi infra mensē cum intimatione deliberantur.
- 3 Decendum, & mensis non nisi post intimationem currunt.
- 4 Intimationes quandoq̄ possunt ante expediri mandatū reproduci.
- 5 Quare hii terminus debitori concedatur. Mēsis autem 30. est dierū.
- 6 Terminis deliberationis pendente, etiam post datam cedulam, maiores oblatores à Notario recipiuntur.
- 7 Citatio cōtra vltimū oblatorē in pretij oblato solutione morā faciente.
- 8 Licet oblatoribus impune p̄nitere.
- 9 Cauti procuratores, oblatores in forma cam. obligare faciūt. & quare.
- 10 Elapso deliberationis termino, mandatū sine vlla citatione expeditur. Nonnulla alia in materia deliberationis pignorum.
- 11 Iudex ex aliqua probabili causa potest terminum abbreviare.
- 12 Formula mandati de deliberando.
- 13 Quid agendum post hoc mandatū expeditum.
- 14 Creditor ad cuius instantiam pignora subhastantur, an de euictione teneatur, & an in pretio officij ceteris p̄feratur. & num. 15.
- 16 Deliberatio pignorum fit presentii pecunia.

3 **O**btenta à cursore subhastationis cedula, debitor citatur ad vident. deliberari pignora subhastata plus offerenti, mandatū q. deluper opportunum decerni, & concedi. Facta citationis relatione

- 2 comparet creditor, & subhastationis cedulam exhibet: qua per Notarium recepta iudex pignora plus offerenti deliberat: Si fuerint mobilia, nisi infra decem dies cum intimatione; si vero stabilia, aut officia, vel loca montium; (quæ non subhastantur, nisi præuia cõmissione manu Papæ signata) nisi infra mensem cum intimatione.
- 3 Et decendium, seu mensis non incipit currere, nisi post diem ex-
- 4 quita intimationis. Hæc atq; omnes aliæ in quibuscunq; causis intimationes quancũq; reproduci possunt; quãdo super illis aliquod iudicis decretũ non requiritur, quomodo in actis ante mandati expeditionem reproducantur. Terminus autem decẽ dierum, & respectiue mensis debitori cõceditur ad reluendũ sua pignora, vel meliorem suam conditionem faciendã per augmentum pretij pignoriũ, & maioris oblationis. Mensis autẽ 30. est dierum. Hanc opinionem approbat Bar. in l. cum bis sextus, ff. de verb. sign. Gemin. in c. quã sit, de elect. in 6. Bald. in l. eos, §. si autem, n. 8. prop. fin. C. de appell. & clarius in c. licet, vbi Burr. de supplen. neglig. Prælat. Et licet aliqui dixerint, quod mensis, qui assignatur à iudice intelligitur de tot diebus, quot tenet ille mēsis in quo terminus fuit assignatus, vt per Io. Andr. in c. quã sit, de elect. in 6. tamen in tribunali A. C. seruatum fuit, & de præsentĩ seruatur, quod mensis siue à iudice, siue à lege assignetur, vtroque casu sit triginta dierum: quia aliqui menses habent 31. dies, & vnus 28. & sic inter plus & minus tenenda est media via, vt per Paul. de Castr. in l. scimus iam, §. cum igitur. C. de iur. deliberan. Si autem pendente deliberationis termino, aliqui emerere volentes maius pretium super bonis deliberandis obtulerint, etiam quod in actis Notarij causæ, cedula subhastationis exhibita, & decretum deliberationis factum sit, à Notario recipi consueuerunt; quia per hoc conditio tam creditoris, quam debitoris melior efficitur. Verum, quia oblatores huiusmodi ad debitorem requisitionem; vt pignorum deliberationem fraude, & calumnia impediant, & maiorem dilationem consequantur; vt plurimum, mittuntur; Si oblato ille pignora recipere, & oblatum pretium persoluere distulerit, citatur (ad exburgandum pretium per eum oblatum, & pignora recipiendum, alias videndum illa mandari deliberari penultimo offerenti, mandatumque de super opporandum decerni. & relaxari.) Et in contumaciam ipsius pretium non soluentis, iudex penultimo offerenti, nisi ad primam diem cum intimatione, deliberat. Tutius tamen in hoc esset imo necesse, & vtile, insimul citare debitorem tanquam dominum pignorum; cum de eius præiudicio agatur, iuxta terminos l. de vnoquoque, ff. de re iudic.
- 8 Est in his oblationibus locus penitentia, & consequenter oblatores inuiti ad pignora recipiendum cogi non possunt, vt per Casiren. in l. à diuo Pio, §. Sed si emptor, ff. de re iudic. ne detur processus

9 sus in infinitum, cum idem posset contingere cum alio in actu veditio-
 10 nis. Bar. in l. licitatio, de publicanis, & vestigal. vbi concludit, qd
 ,, si sunt duo licitatores, vnus post aliū, & secundus non sit soluendo,
 ,, primus non est liberatus, vt fraus euitetur. Nā ille qui licitaret, pos-
 ,, set supponere nō idoneū ad libertatē consequendam, vt ibi in prin.
 ,, Amplius dicit, qd si licitator vellet pēnitere antequam alius offerat
 ,, esset locus pēnitentiæ, publice reuocando eius licitationem, idem
 ,, Bar. ibid. n. 4. in fin.] Igitur caueant cauti procuratores, & p̄missis
 obuient protestationis remedio, quam in actis notarij causæ faciāt;
 quod non recipiantur oblatores, per notarium, nisi cum p̄senti
 pecunia, vel obligatione camerali, & iuramento: nequeunt enim sic
 ,, obligati pēnitere [sed qm̄ Notarius stipulatus est dictam p̄missio-
 ,, nē, nō est locus pēnitentiæ, quia tunc inter ementē, & vendentē, or-
 ,, ta est obligatio. Bar. ibid. n. 4.] Termino decem dierum, vel mensis
 10 post intimationem exequutā elapso nō est opus alia citatione, nec
 iudicis decreto; sed mandatum sub forma infra dicenda expeditur.

Qui terminus de stylo curiæ, vt supra dictū est, datur pro cōmodi-
 tate debitorū; intra quem possint illa reuere. Sed si agatur de rebus
 11 mobilibus, & de modica summa, vel ex aliqua probabili causa, iudex
 dictū terminum suo arbitratu abbreviat, vt per Menoc. de arb. iud. li.
 2. cas. 6. per tot. Forma autem mandati de deliberando est huiusmo-
 12 di. De mandato Illustriss. & Reuerendiss. D. A. C. siue eius Locumte-
 nen. & ad instantiam Ill. D. Tiberij Ceuli principalis tenore p̄sen-
 tium mandatur tibi cursori, ad quem spectat, quatenus statim visis
 p̄sēntibus, sub 500. ducator. auri cam. mandati exequutiui; alijsq.
 p̄cenis debeas pignora, seu alia bona D. B. in exequutione ablata per
 te subhastata Magn. D. Matthæo Branchæ vltimo, & plus offerenti,
 vt moris est, deliberasse, pretio oblato per te recepto; pretiumq. ip-
 sum d. Ill. D. instanti creditori pro concurrenti quantitate sui credi-
 ti consignasse; residuum vero si quod est in actis notarij infrascripti,
 seu penes depositarium Montis Pietatis deposuisse. Quoniā eodem
 13 debitore citato, & intimato, p̄auiq. dictorum pignorum, seu bono-
 rum subhastatione, & deliberatione, D. ita mandauit die, &c. Alia for-
 ma mandati de deliberando officium. De mandato, &c. ad instan. Ill.
 D. Valerii Vipereschi principalis Mandatur tibi Cursori, ad quem
 spectat, quatenus visis p̄sēntibus, sub, &c. debeas officium, qd fuit
 D. N. per te ad d. Ill. D. Valerij instantiam subhastatum, ad fauorem
 d. B. plus, & vltimi offerentis, in manibus Reuerendiss. D. Papæ Da-
 tarij, seu alterius ad id deputati resignasse, recepto pretio per ipsum
 vltimum offerentem oblato; & ex eo creditum d. D. instanti p̄sol-
 uisse, & residuum penes depositarium Montis Pietatis deposuisse.
 Quoniā citato, & intimato d. debitore, p̄auiq. subhastatione, &
 deliberatione d. officij, D. in vim specialis commissionis S. D. N. Pa-
 pz,

pæ, de qua in actis, ita mandauit, Die &c. Præscripti mandati vigore cursor pignora, seu bona, aut officium plus offerenti deliberat, & consignat, pretium recipit, illudq. creditori incontinenti consignat; residuum pretij, si q̄ est, penes notarium cause, aut depositarios Mōtis Pietatis, vel penes se retinet pro creditoris cautela, ratione expē
 14 farum taxandarum. Creditor autem, ad cuius instantiam bona, seu pignora subhastantur, non tenetur de euictione, vt latius inferius di
 15 cetur: sed tantum principalis debitor, ac si ipse vendidisset per publicum instrumentum. Et hoc videtur facere creditor tanquam procurator debitoris, Dec. conf. 449. n. 37. & 38. Sed bene creditor tenetur probare, q̄ res vendita sit ei hypothecata, seu obligata, & se in ea potiorē esse quolibet alio, & q̄ vendat bona fide, ac rite; alias tenetur de euictione, vt per doct. de quibus per Negul. de pign. in 1. mēb. 6. p. n. 4. Ad relatam deliberationis materiam, etiam referre volui, q̄
 16 creditor, seu creditores, qui ad subhastationem officiorū modo præmissis procedunt, ceteris aliis creditoribus, quantumuis anterioribus, in pretio dictorum officiorum aliquando præfati fuerunt, & aliquādo non fuerunt præfati. Et quando fuerunt præfati factum est hac, vt puto, ratione: quia similia officia non nisi ex speciali gratia Pape, subhastari possunt: eo enim casu ille dicitur esse potior, cui res à Principe ex gratia fuit concessa, Roman. conf. 298. vers. circa præmissam dubij consultationem, adducen. ibi tex. in c. Abbate sane, vers. pro parte autem altera; de re iud. Sed vt dixi in eodē tribunali A. C. & vnum, & aliud diuersis temporibus practitari vidi, & audiui: conformantibus se se iudicibus in hoc cum mente summorum Pontificū qui pro tempore fuerunt, & à quibus similia rescripta impetrata fuerunt. [Demū nō videtur omittendū, q̄ si deliberatio facta, & possessio rei deliberatæ affecta fuerit pretio effectualiter nō soluto, habetur ac si deliberatio facta nō esset, vt in l. à D. Pio, §. sed si emptor, ff. de re iud. & ita tenuit Rot. in vna Castrisābuci, 20. Dec. 1577. cor. Aldob.

AN ANTE ADDICTVM PIGNVS, PRIMVS CREDITOR
 comparens deliberationem impediatur Cap. XLIV.

- 1 Primus creditor comparens ante perfectam executionem, quando impediatur ulteriorem executionem, & quando non.
- 2 Vigilantiibus, & non dormientibus ius commune scriptū est, & quādo.
- 3 Primus creditor comparens post perfectam executionem non nisi iudicio ordinario agat.
- 4 Bona, seu pignora subhastata, quando sint creditori adiudicanda.
- 5 Paria sunt emptorem non reperiri, vel iustum pretium non offerri.
- 6 Creditor qui vigore mandati exequi utiui facit se immitti in possessionem bonorum debitoris, malè agit, & quare.
- 7 In bonis alienatis lite pendente executio fieri potest.

- 1 **S** i ante additum pignus, & perfectam executionem in bonis debitoris secundi creditoris, alius creditor prior etiam in termino deliberationis comparuit, & in continenti docuerit de suo credito, quodq. bona, quae ad secundi creditoris instantiam subhaestantur, sint ei respectu sui crediti anterioris prius hypothecata (praesertim si debitor non est soluendo) utique admittetur relictis expensis eatenus factis secundo creditori: cum secundi creditoris diligentia, & vigilantia illi obesse non possit. Iura. n. quae loquuntur, quae vigilantibus, & non dormientibus subueniunt, ad Affl. in dec. 190. n. 2. procedunt quae omnes creditores sunt pares, nec vnus habet maius privilegium quam alter, ut ibi n. 5. Poterit tamen secundus creditor dicere, & insimul obtinere, quod non superfedatur in executione, sed fiat venditio; & de pretio satisfiat primo creditori, & residuum conuertatur in causam iudicati, satisfaciendo ipsi secundo creditori, ut per Negul. de pign. l. 1. memb. 6. p. n. 3. & ita pluries praeticari vidi. Si autem post additum pignus, & perfectam executionem primus creditor comparuerit, iudicio ordinario, non antem executiuo audietur: quia post subhaestationem, & deliberationem, seu adiudicationem, dominium est translatum in emptorem qui efficitur dominus, l. 3. C. de exequ. rei iud. vbi Bar. & Doct. in l. a. D. Pio, §. si super rebus, vbi post alios las. n. 13. cum plur. seqq. ver. gl. in verb. integris, ff. de re iud. & optime Gram. dec. 5. n. 4. Alex. in l. si finita. §. Iulianus, col. pen. n. 120. & seq. ver. ite in quantum, ff. de dam. infect. Cum igitur ex praemis debitor, eo citato, priuatur illorum dominio, ut per Affl. dec. 358. n. 4. nec sint propterea bona illa amplius debitoris, merito dicendum erit dictis legibus sancitum fore ordinario iudicio, vel alia actione, non tamen executiuo, ut supra dictum est, agi debere. Quando autem bona, seu pignora subhaestata, sint creditori adiudicanda, vide d. dec. Affl. n. 5. 6. vbi dicitur quod bona seu pignora in executione capta in causa iudicati subhaestantur, & alteri quam creditori deliberantur, nisi in subsidium, si alium non reperit emptorem iustum, quia paria sunt, emptorem non reperiri, vel iustum pretium non offerri, ut per Bal. in l. 2. C. si causam iud. Gallef. ad for. cam. in q. post process. inciden. n. 3. & etiam creditori, si plus offerat, quam alius, Alex. in d. l. a. D. Pio, §. si pignora, n. 11. &
- 5 tunc per iudicem, prauijs diligentijs faciendis per cursorem iudicis relatis, creditori adiudicabuntur pro iusto pretio, & sic precedente aestimatione expertorum, ad d. dec. Affl. 358. quam secuti fuere DD. de Rota in vna Rom. Vineae DD. de Brunis coram Orano 11. Dec. 1591. & quod procedat subhaestatio, & deinde aestimatio peritorum. Rol. a Valle conf. 32. n. 33. Put. dec. 152. li. 2. n. 2. quod procedit etiam contradicente creditore, Rota in vna Bellaiana discussionis 5. Iul. 1563. coram Sarmiento, & in Romana de Trincijs 6. Iul. 1598. coram Gypfio. Creditor autem qui pro consequutione sui crediti vigore man-
- 6 dati

dati executiui facit se immitti in possessionem bonorum sui debitoris, male facit, quia ipse non efficitur dñs, nec talis possessor facit fructus suos, non sequuta subhastatione, & deliberatione, vt in l. 1. & 2. C. de pign. actio. & in l. si dominium, C. de pign. hypot. & d. l. si finita, d. §. Iulianus, n. 1. & 4. ff. de dam. infec. ratio, quia non efficitur possessor; sed nudus detentor, vt per Negul. de pign. 2. mēb. 3. p. n. 6. ver, amplia regulam, vbi dicit, q̄ ista opinio videtur verior, & cōior, nec
 „ succedit pleno iure, Luca na dec. 97. n. 8. [Ceterum quæ superius di-
 „ cta sunt de pignoribus in exequutione captis, applicantur etiam in
 „ pignoribus conuentionalibus: quia licet data sit creditori potestas
 „ illa vendendi lapso termino debitori assignato, tamen de necessita-
 „ te præmittitur citatio ad huiusmodi pignora reluendum, alias viden-
 „ dum illa mandari consignari cursori ad effectum subhastandi, & sub-
 „ hastari mandari, vt per Afflict. dec. 358 nu. 3. prope finem.]

Et in terminis d. l. à D. Pio magis explicite dicen. erit, q̄ qñ tertius possessor bonor. debitoris condēnati vult impedire exequutionē, & subhastationē, & deliberationē bonorū, seu pignorū in exequutione captorū, & tunc summam factis probationibus, q̄ bona spectant ad ipsum, non autē ad debitore condēnatum per viam exceptionis impeditur exequutio, si autē cōparet post perfectā executionem, vt supra dixi, tūc introducto iudicio super rescissione, vel actione rei uendicationis, factisq. plenis probationibus, ac debitis seruatis terminis de more, & stylo curiē seruari solitis retractabitur illorū venditio, seu adiudicatio, ita optime refert Paul. de Castr. in terminis d. l. à D. Pio, §. si super, & in §. si post additum pignus, de re iu. Am-
 7 plius ad relatum propositum exequutionis præmissa, q̄ ea potest etiam fieri contra possessorem rei debitoris alienatæ lit. pend. etiā eo non citato, Socin. lun. conf. 92. n. 5. vol. 1. Cephal. conf. 195. nu. 14. & 15. & magis late per Capic dec. 128. n. 6. & 7. vbi dicitur quādo hoc verum sit, & ibi in facti contingentia omnino recurrere.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS CAMERALIS OBLIGATIONIS, quando facta est mutatio personarum. Cap. XLIV.

- 1 Mutata ex parte creditoris, vel debitoris persona, requiritur citatio ad partes antequam per contradictas procedi possit.
- 2 Quare hæc citatio præmittatur.
- 3 Ad exequutionem agens aëtoris, & rei personam in hoc processu legitimare tenetur. Secus, parte non opponente.
 Legitimatío personarum facta in vno iudicio, prodest etiam alijs.
- 4 Præparatoria quæ dātur cōtra heredes, quib. ipsi respondere tenentur.
- 5 Quid sit audiētia contradictarum, & quare citationis per eā fiant.

G Tempore

- 6 *Tempore vacationum generalium, edicta à cursoribus fiunt, non autē contradicta.*
- 7 *Contradicta exemplar.*
- 8 *Edicti formula.*
- 9 *Omnes Ro. Curia Iudices suis loco, & tempore per contradictas, & edicta procedunt.*
- 10 *Mortuo debitore, mandatum contra bona hereditaria, non autem contra heredum personas relaxatur.*
- 11 *Si bona hereditaria per plures possidentur, potest creditor exequi mā datum in bonis cuiuslibet heredis in solidum.*
- 12 *Contra heredem qui simpliciter hereditatem acceptauit, datur actio realis, & etiam personalis pro virili, & quare.*
- 13 *Citatio contra heredem in hoc casu necessaria.*
- 14 *Iuramentum est transitorium ad heredes quoad illius obseruantia; secus quoad poenam periurij.*
- 15 *Ecclesia heres instituta, quæ hereditatem adiuit, & inuentarium nō conficit, creditoribus hereditarijs satisfacere tenetur.*
- 16 *Quo casu contra heredes cum benef. l. & inuent etiam ultra vires hereditarias realis, & personalis exequutio datur.*
- 17 *Hæres cum benef. l. & inuent. de inuentario solemniter facto docere debet alioquin de proprio tenetur.*

- 1 **A**D Cameralis obligationis exequutionem contra heredes debitoris ad creditoris, vel contra debitorem ad creditoris heredis instantiam procedere volens, citationem ad partes contra debitore, vel illius heredes (si ab Vrbe abfuerint) obrinebis ad soluendū summam debitam, & videndum exequi obligationē in forma Cam. Non
- 2 conceditur processus per contradictas, nisi præuia hac citatione personaliter, vel saltem dimissa domi copia exequenda, iux. tradita per Gallef ad for. cam. in processu de persona exequen. 3. par. Nam licet debitor de sua obligatione sit certus, & adueniente solutionis termino ipso iure interpellatus, & ideo audientiam contradictarum custodire teneatur: tamen de persona heredis certus non est; nisi forsitan debitor esset in curia tempore obitus ipsius creditoris, & iam esset in mora constitutus. Hæc quoque ad partes citatio est contra heredes debitoris necessaria, vt de eorū auctoris debito certiores reddantur. Talis enim processus per contradictas datur ratione moræ, seu contumaciæ, quæ eis ascribi non potest, nisi præuia citatione modo præmissa faciendâ, cum hæres habeat iustam causâ ignorantiam,
- 3 vt in l. qui in alterius, ff. de reg. iur. Hac exequuta, & in actis reportata citatione, agens ad exequutionem obligationis, siue hæres creditoris contra debitorem, siue creditor contra debitoris heredes, personastam pro ipso, quam rei, seu reorū parte legitimare tenetur.

- 4 **I**ntellige tamen si hoc in iudicio exequutio fuerit oppositum; quia alioquin non requireretur legitimatio personæ, secundum Petr. de Gher. in sing. 23. 1. p. qui citat Bart. in l. 2. C. de edi & diu. Adr. tollen. Secus autem dicendum erit in iudicio ordinario; quia tunc agens tanquam hæres debet probare se esse talem, etiam si non opponatur alias succumbit, ad not. in d. l. 2. Cagnol. in l. hæredem, n. 6. de reg. iur. Bald. conf. 374. n. 3. lib. 4. His etiam addo, quod si filius conueniatur tanquam hæres non sufficit probare, quod sit filius, nisi etiam probetur, quod sit hæres. Dū enim dicitur, filius ergo hæres, hoc intelligitur quoad nomen, & non quoad commodum, & incommodum, ut per Spec. in §. 1. de testam. lib. 4. p. 3. n. 23. & quod quoad fauorabilia tantum locū habeat, extat dec. Lucana 38. n. 25. in filio agente, secus in conuento Lucana dec. 62. n. 11. Ad propositum relatæ quæstionis, nolo sub silentio pertransire, quod licet acta facta in vno iudicio inter diuersas personas regulariter non probent, ut in l. sape, ff. de re iud. tamen nō ita procedit, quando acta respiciunt legitimationem, seu habilitatē personæ; etiam quod non esset pronunciatum super dicta habilitate. Alex. conf. 61. n. 9. Rota in vna Gallen. præposituræ coram Capisucco 29. Nou. 1555. quia facit ius quoad omnes, Rota coram Seraph. in vna Romana domus 9. Iun. & 27. Octob. 1586. Et quia supra sapius, & si gnanter in hoc capite de audientia contradictarum, meminimus à proposita materia non longe digrediendo, aliqua de contradictis ipsis, ac etiam edictis, quæ scitu necessaria videntur referre decreui. Audientia igitur contradictarum est locus publicus in Vrbe, in quo citantur ad omnes actus in causa necessarios omnes cōtumaces ab Vrbe absentes, contra quos ratione moræ non soluendo, & cōtumacia in non comparendo processus per contradictas datur. Citantur ibi quoque, ij, ad quorum præsentias tutus non permittitur accessus, ut inferius aptiori loco dicemus. Quæ citationes (quas contradictas vocant) leguntur in prædicto publico loco per Notarium contradictarum, siue illius substitutum diebus iuridicis, & non feriatis in honorem Dei, aut de Palatii Apost. obseruantia, & audientiis Rotæ durantibus. Vacationum autem tempore non leguntur contradictæ, sed affiguntur per cursores edicta in acie campi Floræ. Ratio huiusmodi citationum publicarum videtur modum antiquæ ætatis imitari: in qua locus erat in Monte Citorio seu verius Citatorio Urbis, ad citationes publicas exequendas deputatus, idque per affixionem ad columnam, quæ etiam ibidem hodie visitur. Cuius quidem citationis exemplar ex huiusmodi. (Mandat Illustriss. & Reuerendiss. D. Auditor Camera, siue eius R. P. D. Locūtenens citari per audientiā publicā litterarū contradictarum, ut moris est, & citat D. N. & N. ex aduerso principales, omnesque alios sua quomodolibet interesse putantes, eorumque procuratores, si qui pro eis sint in Rom. Curia, quatenus

- prima die iuridica proxima futura compareant in iudicio legitime coram eorum altero ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon soluendum infra scripto instanti iuxta formam eorum oblig. alias videndum contra eos relaxari mandatum in obligatione susceptum, vel dicendum, &c. in causa & causis coram eo vertentibus inter dictos citatos ex vna, & D.A. principalem, de, & super certa pecuniarum summa, rebusq. aliis, &c. partibus ex altera. In quorum fidem; &c. Dat. Romæ in eadem Audientia litterarum contradictarum, sub anno à Natiu. Dñi, &c. die &c. Pontificatus, &c.) Edicti vero formula sic concipitur. [Petrus Paulus Crescentius Prothonotarius Apost. Caesarum Curie Cam. Apost. Generalis Auditor, &c. presenti publico edicto aciei Campi Floræ, vt moris est, affigendo, & publicando citamus, & citari mandamus N. & N. ex aduerso principales omnesq. alios, &c. eorumq. procuratores, si qui, &c. quatenus prima die iuridica proxime futura compareant in iudicio legitime coram Nobis, seu R. P. D. Matthæo Baratto Locumtenen. nostro, ad dicen. contra litteras citatorias ad partes decretas, & exequutas, & reproductas, iuraq. producta, & repetita; viden. iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, nec non mandari extendi obligationem in for. cam. in dictis iurib. appositam, iuxta stylum curie, vel dicendum &c. in causa, & causis vertentibus coram nobis inter dictos citatos ex vna, & N. principalem, super certa pecuniarum summa, rebusq. aliis, &c. partibus ex altera; alioquin, &c. Hanc autem, &c. decernentes, &c. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ in Palatio iudiciali nostro
- 9 Anno à Natiuitate Dñi, &c. Pontificatus, &c.] Citationes ante scriptæ non solum ab Aud. Cam. sed etiam ab aliis Ro. Curie Iudicibus ordinariis, & delegatis decernuntur, & ab ordinariis citationibus, quæ per cursores fiunt, differunt solum in modo executionis. His obiter de contradictis, & edictis relatis, ad rem in capite hoc propositam redeo. Facta personarum legitimatione, de qua supra mentionem fecimus, ad cæteros omnes actus vsq. ad mandati relaxationem, illiusque executionem eo modo procedetur, quo supra iudicauimus, cum de executione obligationum, in quibus nulla est mutata persona agebamus. Procedetur etiam per contradictas contra procuratorem dominum litis effectum, qui postea se à iudicio absentauit, docto prius summarie, & extrajudicialiter de eius absentia, vt in decisionibus causarum DD. de Rota in causa 30. Dub. 58. antiq. impress. Et citationes idem, ac si per cursores fierent in substantialibus continebunt iuxta obligationum natura Notandum tamen, quod si
- 10 mortuo debitore contra illius hæredes ages, mandatum exequendum in bonis hæreditariis, non autem contra hæredum personas regulariter loquendo obtinebis.

- 11 Et si bona hæc hæreditaria per plures hæredes, etiam per diuisionem illorum inter eos factam, separatim possidentur; licebit creditori mandatum in bonis hæreditariis cuiuslibet in solidum ad eius libitum exequi, vt per Negus. de pign. 2. memb. 8. p. n. 4. Si creditor difficilè crediti sui exactionem cõtra bona hæreditaria inuenerit, videndũ erit, vtrum hæredes sint cum benef. l. & inuen. vel simpliciter se in hæreditate immiscuerint. Primo casu hæres reieuetur conficiendo legitimè inuentariũ: quia vltra vires hæreditarias nõ obligatur, vt in l. scimus, §. & si præfatam. C. de iur. delib. Secũdo vero casu, pro
- 12 virili portione actione reali, & personali coguntur. Paris. cõf. 42. n. 39. lib. 1. Lucan. dec. 98. n. 16. Ratio, quia hæres defuncti hæreditatẽ
- 13 simpliciter adeundo, tacite cum hæreditariis creditoribus quasi cõtrahere videtur, vt post alios per Rol. d. Vall. conf. 8. nu. 25. vol. 2. & Crot. cõf. 216. n. 5. vol. 2. se ad omnia eisdẽ modo & forma. quibus defunctus erat obligatus, se obligare videtur, mediante eius proprio factõ; scilicet additionis hæreditatis, vt per Gram. conf. ciuile 100. n. 8. & conf. 125. n. 12. quia talis aditio in factõ consistit, vt in l. pro hærede, in prin. ff. de acqui. hæred. Et id comprobatur, quia hæres tenetur pro factõ defuncti, & contravenire non potest, l. cum à matre. C. de test. milit. Paris. conf. 16 n. 127. lib. 2. Gabriel. com. opi. de regul. iur.
- 14 concl. 11. n. 1. Prædefunctus enim suus in ipsũ, suosq. hæredes, & successores, ac sua, & hæredum, successorumq. suorum bona obligauerat. Quam quidem obligationem hæres ipse per actũ additionis hæreditatis ratificare videtur, iuxta decis. Afflic. 111. num. 16. & 17. decis. 240. post nu. 11. Et eo casu poterit tanquam hæres, & principalis citari (ad soluendum iuxta formam obligationis q. dict. N. sui auctoris; alias videndum relaxari mandatum exequutiuũ, in quod prædictus N. consensit in bonis hæreditarijs, & proprijs, etiam contra ipsum personaliter exequendum.) Et iudex facit decretum, nisi ad primam diem, cum intimatione. Ad quam solutionem, & promissõrum per eius auctorem obseruationem tenetur ex iuramento defuncti, quod licet non sit transitorium ad hæredes quoad pœnam periurii, & censurarum: adeo, vt hæres iurantis non teneatur petere dispensationem à iuramento, Guidopap. quæst. 140. n. 5. tamen quoad illius obseruantiam transit, vt per Bart. in l. cum quis decedens, §. codicillis. ff. de leg. 3. præsertim quando iurauit pro se, & hæredibus, vt per eundem Afflic. decis. 38. 1. num. 8. Socin. Iunior
- 15 consil. 6. num. 25. volum. 3. & vsque adeo hoc veritati nititur, vt si Ecclesia hæres fuerit instituta; & hæreditatem simpliciter adiuerit, & inuentarium non confecerit, hæreditariis creditoribus satisfacere teneatur, etiam vltra vires hæreditarias, vt per Alexand. in dicta l. scimus iam, §. sin. vero, C. de iure deliberand. Guidopap. decis. 571. secus tamen creditoribus legatarijs, vt per Puteum decis. 6. in

tit. de testam. d. dec. Sarnen. in qua pro distinct. alleg. doct. Ang. Aret. in §. in extraneis, instit. de hæred. qualit. & differ. & lo. de Anan. in c. in litteris, de testam. & licet hoc nõ videatur procedere in Ecclesia, in qua cessat illa præsumptio fraudis, & subtractionis, quæ oriri posset ob non confectioem inuentarij, vt in §. sancimus d. Auth. de hæred. & falcid. Item, quia lex ciuilis non potest ligare Ecclesiam. c. Eccles. S. Mariæ, de const. tamen responderi potest, q̄ hæc præsumptio cessaret, etiam in pupillo non doli capace, qui ei comparatur, vt dicit Bar. in l. pupillor. in prin. ff. eorum, l. Respubl. C. quibus ex causis maiores; & tamen satis est, q̄ administratores possunt subtrahere, & sic præsumptio subtractionis locum in eis habere posset. Alex. in l. scimus, §. notissimum, C. de iur. delib. licet remedio rest. in integr. succurrantur, ad Clem. de in integ. rest. facit c. qui contingit, §. ille etiã, de reti. domib. d. Clem. Guidop. d. dec. 571. n. 4. vers. sed potest Ecclesia. Et tanto magis Ecclesia est restituenda; quia ea per aditionem hæreditatis non potest facere suam conditionem deteriorẽ, nec acquirere hæreditatẽ damnosam, vt per Paul. de Castr. in l. scimus iam, C. de iur. delib. Conceditur etiam similis exequutio cõtra hæredes cũ beneficio legis, & inuentarij realiter, & personaliter in proprijs bonis vltra hereditarias vires, q̄ ex eorum parte respectu aditionis hereditatis, & confectiois inuentarij dolus commissus appareat, vel solemnitates requisitiæ seruata non sint, de quibus infra sermonẽ faciam; quia tunc hæres capi personaliter potest, vt per Corn. conf. 31 n. 2. & 15. cum alijs alleg. In tantum, quod si hæres debitor carcera- tus veller bonis cedere, non admitteretur, vt in auth. de hæred. & falcid. d. §. sancimus, col. 1. Vocin. reg. 46. fallen. 17. in fine.

17 Tenetur insuper hæres allegans se heredem cum beneficio incõtinenti docere de inuẽtario legitime factõ. Alioquin citabitur ad docendũ legitime de prætenso inuentario hæreditatis, & bonor. q. N. per eum allegato, nec non ad exhibendũ bona in eo descripta, seu de illis computum, & rationẽ reddendum, alias de suo proprio soluendum, & videndum contra ipsum relaxari mandatũ executiuũ personaliter, & realiter contra propria bona exequendũ. In hoc articulo tanquam à principali negotio dependente exequutiue, & prout in principali negotio proceditur, procedendum erit; cũ de principali, & accessorio idem sit iudiciũ, ad tradita per Bar. in extrauag. ad reprim. vers. summarie, in 2. col. Iaf. in l. 2. C. de edict. diu. Adr. toll. Vbi id pro regula affirmat. Si n. secus fieret, sequeretur accessorium melioris conditionis esse, quam sit principale, quod absurdum est. Ad hæc etiam nota, quod si talis hæres promittit ex contractu soluere id, quod tanquam hæres cum beneficio l. & inuentarij soluere tenebatur si ex ipso contractu immediate conueniatur non habebit beneficium inuentarij; quia illa prima obligatio alteratur, & in secun-

da mutatur, quę immediata attenditur, vt per Menoch. de præsump. lib. 4. præsumpt. 109. num. 48.

DE VALIDITATE CITATIONIS PER A.C. DECRETAE post illius obitū, vel assumptionē ad Cardinalatū. Cap. XLVI.

- 1 *Citatio per A.C. decreta etiam post illius ad Cardinalatum assumptionem, vel obitum exequi potest.*
- 2 *Afficit eiusmodi citatio, non secus, ac si tempore noui Auditoris decreta fuisset.*
- 3 *Cessante persona, non cessat officium.*
- 4 *Mortuo Auditore, vel Cardinale creato, Pontifex Viceauditorē, qui usque ad noui Auditoris electionem ius redat, deputat.*
- 5 *Nouus Auditor à Pontifice eligitur, & ab eo, non autem à prædecessore iurisdictionem accipit.* (re.)
- 6 *Cur auctor hoc caput posuerit, cū liquido appareat has citationes vale*

1 **C**itatio, Monitoriū, Mandata, & quęcunq. alia expeditio ab A.C. concessa, siue in Ro. Curia, siue extra eam exequenda sint, licet ante illorum executionem Auditorem ipsum in Eminentiss. Cardinalium collegium adsciri, vel naturę debitum persoluere contingat, exequi, & intimari, ac nouus successor Auditor ad vltiorem illorū executionem absque alia nouiter concedenda citatione procedere potest. Sufficit. n. hæc citatio, & sic exequuta arctat citatum æque ac si noui Auditoris tempore concessa foret: quia cessante persona, non propterea cessat officium. Ita fuit dictū in vna Papien. bonorū coram Lancell. 3. Mart. 1576. Et vacante persona, redditur ius, vt antea reddebatur. Nam interim Viceauditor à summo Pontifice deputatur. Et nouus Auditor in prædecessoris locum ab ipso summo Pontifice, non autem à prædecessore Auditoris constituitur, & iurisdictionem accipit, vt per Hipp. de Marf. in eius practica in l. more maiorum, ff. de iurisd. omn. iud. n. 185. Hæc de huiusmodi citationū mandatorum, & aliarum quarumcunq. expeditionum viribus, & substantia à pluribus etiam iuris consultis interrogatus, non quod ea dubitationis principium habeant, retuli.

AN MORTVO CREDITORE POST MONITORIVM Exequutum, & reproductum aliud requiratur. Cap. XLVII.

- 1 *Citatione, vel monitorio ante creditoris obitum exequuto, & reproducto non est opus noua citatione.*
- 2 *Quare noua citatio non requiratur.*
- 3 *Qualibet instantia transi in heredes.*

- 4 *Hæres, & defunctus vna, & eadem persona censentur.*
 5 *Per impetrationem in citationis, & illius decretum respectu impetrantis dicitur lis introducta.*
 6 *Reproductio citationis respectu citati est de substantia, ad effectum inducendi litem pendentiam.*
 7 *Per mortem Pape non expirat iurisdictio iudicis ordinarij.*

1 **E** Adem ratione, si monitorium, citatio, aut alia quævis expeditio ad instantiam N. expedita fuerit, isque post illius legitimam executionem, & in actis reproductionem decesserit, nouum monitorium, seu noua citatio ad illius hæredis instantiam non requiritur.

2 Quia hæres in locum illius, qui illam obtinuit, subrogatur: & iudiciû ad hæredis instantiam, in quem instantia quælibet transire videtur, prosequendum est. Hæres enim potest uti iure defuncti, ut in l. cum quidem, §. filius. ff. de usuris. Quia hæres, & defunctus vna, & eadẽ persona censentur, ut ultra superius allegata, in auth. de iureiurand. à minor. præsti. §. 1. Idem seruandum erit contra reum non comparentem tanquam contumacem: cum iuri consentaneum non videatur, quod per illius contumaciam ipse durior efficiatur aduersarius.

3 Vtroque tamen casu tutius esse existimarem, nouam citationem pro vltiori causæ prosecutione, & expeditione obtinere. Posset enim hæres ignorantiam litem pendentię allegare cum ea præsumatur, vbi scientia non probatur, iuxta tex. in c. præsumitur, de reg. iur. lib. 6. & in l. verius, ff. de probat. Quod maxime procedit in hærede, qui in alterius iure succedit, c. cum quis, de reg. iur. lib. 6. c. qui in alterius, eodem tit. Et licet verum sit, ut proxime dictum est, quod quælibet instantia transit in hæredes, id tamen intelligitur quando lis est contestata; quia tunc instantia currere incipit, & ideo vbi non est contradictio, & in casibus in quibus lis non contestatur, non est dare instantiam, ut per Assl. dec. 346. n. 1. & seq. Nam per solam impetrationem citationis, & illius decretum respectu impetrantis lis dicitur introducta, & causa commissa, ut in clem. 2. ut lite pend. Rot. dec. 426. ut lite pendente, & in citationibus in antiquis, & dec. Caputaq. 246. in vna Taurinen. præpositurę 17. Apr. 1554. in manuscr. Assl. dec. 220. post n. 13. quod intellige quatenus obtinens citationem sit principalis, vel procurator legitimus, seu deinde ad dictam causam superueniat mandatum, & in tempore producat, ut ibi; secus tamen si citatio non fuisset reproducta in vitam citati, cum respectu eius reproductio sit de essentia substantialis citationis, ad hoc, ut lis introducta dicatur. Dec. in c. quoniam contra, n. 22. & 25. de prob. late Rol. à Val. conf. 47. n. 65. vol. 2. Maran. de ord. iud. 6. p. vers. proposui, nu. 54. Bal. in l. fi. C. de fer. Fel. in c. illud, n. 1. vers. secunda conclusio, de præscr. Marf. in l. de vnoquoque, n. 116. ff. de re iud. Idem Rol. consil.

90. n. 35. vol. 1. & propterea bene dixisse puto tutius esse nonam citationem cōtra heredes mortui obtinere ex supradictis. Iam diximus, quod cessante persona Auditoris Cameræ, non propterea cessat officium, neque illius exercitium, dicendum etiam erit, vtrum per mortem Papæ eum delegantis cessat illius iurisdicctio, cui dubitationi videtur negatiue respondendum: quia cum Auditor Cameræ Iudex sit ordinarius illius iurisdicctio non expirat, vt per Maran. de ord. iud. in 4. par. 5. dist. iudiciorum, sub n. 56. & ibi plura de iudice delegato, dicto num. 56. cum seq.

DE ALIQVIBVS AD EXEQVVTIONEM CAMERAE
obligationum attinentibus, quæ Notarij officium concernere videntur.

Cap. XLVIII.

- 1 Notarius est oculus iudicis præsertim in iudicij executionis.
- 2 In executionis iudex vt plurimum fidem notarij sequitur.
- 3 Officium diligentis substituiti.
- 4 Instrumenta exequenda debent legitime esse recognita.
- 5 Obligatio exequenda sit liquida, & si est conditionalis purificetur.
- 6 Agens in contractu tenetur adimplere contenta in eo.
- 7 Obstant interdum executioni capitula corr. spectiua, vel diuersa.
- 8 Agens ex instrumento debet in eo esse nominatus.
- 9 Non agitur ex instrumento ante diem solutioni adiectam.
- 10 Nec necessaria est ante executionem personarū legitimatio, & quomodo.
- 11 Si proceditur pro fideiussore contra fideiussores, vigore cessionis, mandatum, dempta illius rata conceditur.
- 12 Intinatio cessionis fit per contrarietas, seu si facta sit in fauorem tertij non obligati.
- 13 Fideiussor in quibus casibus possit agere contra principalem antequam soluat.
- 14 Quando cedens post cessionem possit agere, & exigere.

A Ntequam ad alia, quæ plus ponderis habere videntur, deueniā, pauca hæc, quæ ad notarij officium attinere videntur, referam.

- 1 Et primo, quia in his præsertim causis executiuis Notarii, seu eorum substituti debent esse oculi iudicis; cum eorum fidem in illis,
- 2 vt plurimum Iudices sequantur; diligenter animaduerrant prudentes substituti, Antequam mandata ad iudicem expedienda deferant, an omnes termini iuxta præmissum stylum legitime præcesserint.
- 4 Instrumenta, quorum executio petitur, summa adhibita diligentia inspiciant; quod sint sufficienter recognita, non abolita, nec cancellata, nec in aliqua illorum parte suspecta, seu diminuta saltem

in substantialibus, cum in his causis civilibus suspitio falsitatis in
 substantialibus, habeatur pro falsitate in tantum, q̄ scriptura suspe-
 cta non probat, vt in c. porrecta de confirm. vtil. vel inut. & ibi doct.
 & dec. 3. not. Anchar. conf. 173. n. 8. Alex. conf. 76. lib. 1. n. 6. & in Bar
 chinon. spolij 17. Maii 1553. coram Caputaq. in manusc. dec. 268. li.
 1. & in summa q̄ omnia sua requisita habeant, ad hoc vt tanquā in-
 strumenta exequantur; quæ refert, & enumerat Galles. de cam. obl. in
 3. p. 1. q. & alijs partibus, & questionibus d. tractatus. Quem quidē
 tractatum, vt diligens Substitutus, tanquam sibi non parum profi-
 cuum, ac eius officij, ac eorum, quæ in præfenti meo libello dicuntur,
 intellectui apprime necessaria continentē sepius videat, & reuideat
 consulo. Posset. n. ob terminorum ignorantiam, errorem non leuem
 5 no, & detrimēto esse. Videat præterea an obligatio, cuius executio
 petitur, sit liquida; an vero aliquam habeat conditionem, quæ ex par-
 te agentis, qui illam purificare tenetur, purificata non sit: cū agens
 ex contractu debeat prius adimplere contenta in eo. Dec. conf. 336.
 lib. 3. præsertim quando agitur ad contrauentionem: alias nō potest
 obtinere, Corn. conf. 246. n. 6. lib. 3. Dec. conf. 452. n. 3. Aretin. conf.
 70. n. 2. vers. 2. dicimus: cum non obseruanti obseruandū non sit, tex.
 7 in l. cum proponas, lib. 2. C. de pact. Insuper si plura sint capitula, quæ
 sint correspectiua, vel diuersa, & taliter q̄ exceptio agendi obstat a-
 8 genti. Item si agens ex instrumento sit in eo nominatus. Rursus si tē-
 9 pus solutionis aduenerit, habeatq. diem adiectæ solutionis. Demum
 10 si sint legitimæ personæ, tam actoris, quā rei conuenti; Actoris scilicet,
 q̄ eius persona in iudicio legitime stare, rei vero, q̄ debite cōue-
 niri possit, vt dictum est in d. c. 43. Ne igitur notarius, seu substitutus
 secum etiam iudicem in errorem ducat, instrumenta iudici deferat,
 & per eum ante mandati expeditionem legi curet, potissimum si cō-
 tra absētes, qui suas exceptiones, & defensiones proponere nequeūt
 11 procedatur. In simili processu, qui sit per contradicetas, siue per edi-
 ctum publicum videt, & etiam audiui aliquos iuuenes substitutos plu-
 ries errasse dum proceditur ad instantiam fideiussoris, soluentis ali-
 quam partitam pecuniarum pro principali debitore, qui obtēta ces-
 sione iurium à creditore agit contra principalem debitorem, ac cō-
 fideiussores obligatos, & conceditur ei mandatum cōtra confideiuf-
 fores pro tota, atq. integra summa, licet parte non opponente idem
 processus possit saluari, vt coram Robulterio 10. Iun. 1575. inter D.
 Fabritium de Fabiis, & heredes de Altalis decisum fuit: parte vero
 opponente, quoad alios confideiussores, debet deduci, & defalcari
 rata ipsius cessionarij, qui est confideiussor cum alijs obligatis, licet
 sint insolidum obligati. Bar. in l. Modestinus n. 3. ff. de solut. Mediāte
 tamen huiusmodi cessione fideiussor recuperabit ab alijs confideiuf-
 toribus

foribus reliquum d. summæ, dempta tantum rata sua, & pro residuo
 exequutio committetur, vt per Bar. in l. Modestinus, n. 10. ff. de solut.
 Bald. in l. si diuersa in addit. in prin. C. locati & conducti. ratio quia
 si insolidum alios conueniret confideiussores illi possent opponere,
 q̄ si soluissem totam summam à te in parte repeterem, ergo pro tua
 parte agere non potes, vique adeo quod agens pro tota summa pos-
 set cogi à d. confideiussore ad cedendum sibi iura contra se ipsum si,
 cut tenebatur creditor principalis, ita tradit Bar. in l. si plures, li. 26.
 ff. de admin. & peri. tut. & curat. n. 2. prop. si, Capic. dec. 18 n. 3. si alii
 sint soluendo. Si vero aderit aliquis ex confideiussoribus, qui noto-
 rie habetur pro non soluendo, nulla de eo ratio habetur, & rata illius
 nullatenus computatur, vt per Bar. in d. l. Modestinus d. n. 10. vers. at
 tamen. Aff. dec. 142. n. 3. quod quidem operæ pretium censui ad me-
 moriam substitutorum notariorum reduxisse, ad tollendum præiudi-
 cium, quod vt plurimum ex tali errore partibus infertur, & q̄ non
 datur fideiussori actui exequutiua contra confideiussorem nisi ei fue-
 rint cessa iura, habetur in l. vt fideiussor, ff. de fideiuss. & mand. Rursus
 circa hanc quotidianam quæstionem dico, q̄ licet sint duo, vel plu-
 res, vt dixi, fideiussores, qui constituuntur vt principales, principa-
 liter, & insolidum, tamen inter ipsos, ille vere dicitur principalis, ad
 cuius manus peruenit pecunia, & qui obligat se vti principalis, vide-
 tur potius obligari. Paul. Castren. cōf. 331. vol. 1. Hip. de Marf. sing. 2.
 vers. si plures fideiussores. Alii autem censentur promississe animo in-
 tercedendi, seu fideiubendi, Corn. cōf. 24. lib. 1. & cōf. 316. lib. 4.
 Aym. cōf. 91. lib. 1. n. 2. cum concordan. Et quoad ipsos sunt fideiuf-
 sores, vt in his terminis tenuit Rota in vna Romana repet. indebiti
 12 coram Robusterio 19. Nou. 1573. Et propterea mandatum contra
 principalem pro tota atq. integra summa expeditur, nec partem fa-
 cit. Vt autem ad materiã processus faciendi ad instantiã cessionarii,
 à qua aliqualiter digressi fuimus, redeamus, dicendum est, q̄ licet a-
 liqui docti viri probabiliter alias dixerint, intimationem cessionis
 huiusmodi valide fieri non posse per contradicatas, cum ante exequu-
 tionem requiratur, quod ea obligatis legitime intimetur, vt per glo.
 in l. 3. ff. pro Soc. Alex. cōf. 97. lib. 2. n. 10. tamen ex longo vsu tribu-
 nalis, qui pro lege allegari potest, tam in decidendo, quam ordinãdo
 faciunt ea, quæ allegari solent de efficacia styli, per doct. in c. fi. de cõ-
 fuet. & in c. ex litteris, de const. & in c. 11. de præb. in 6. contrarium
 seruatur. Ab antiqua enim praxi recedendum non est, vt per Bal. in l.
 illud. ff. de excus. tut. & in cōf. 136 n. 3. lib. 1. Secus tamen dicendum
 erit, quando cessio facta foret ad fauorẽ tertii nõ obligati, neq. in cõ-
 tractu nominati: quia cum veniat extra considerationem intellectus
 vtiq. dicendum est talem cessionem ante exequutionem legitime in-
 timari debere, vt per Gallef. in 2. q. 1. p. n. 1. & 2. & antequam ab hac
 matè-

materia fideiussoria, & processu faciendo recedam, hæc quoq. annotasse abs re non duxi, q̄ licet regulariter fideiussor non possit agere contra principalem, antequam soluat, vel vt eum liberet à fideiussione nisi in certis casibus, vtputa. Primo, si fideiussor condemnetur. Secūdo, si soluit, consignauit, & deposuit, vt in l. qui mutuum, §. fideiussor ff. mandati. Tertio, si hoc actum sit, vt eum liberet infra certū tēpus, vt in l. si pro ea. C. mandati in his semper executiue procedendo. Quarto, si diu steterit in obligatione, q̄ intellige iudicis arbitrio secū dum gl. in §. si. in d. l. si pro ea, nihilominus ex statuto Urbis. c. 94. lib. 1. disponitur, quod licet fideiussor diu non steterit in fideiussione, potest tamen conseruatoriam cautionem petere. Quod quidem nō semel à iudice denegari vidi in eo, qui infra modicum tempus velit iuari d. statuto, cum illud tempus remittatur arb. iudicis ad not. per Bal. in d. l. si pro ea. eod. tit. & late per Aff. dec. 241. n. 3. & 5. Quinto si principalis cepit bona sua dissipare, & in plurib. aliis casibus enumeratis in d. l. si pro ea, eod. tit. Et in his prox. relatis casibus iudicio ordinario non autem executiuo agendum erit, & in articulo præmissæ cessionis, de qua supra meminimus tanquam satis quotidiana non siluere, quod vim cedens licet cesserit omnes actiones vtiles, & directas, tamen ex quo directæ actiones in hærent ossibus cedentis non possunt ab eo separari, & ideo nisi interuenerit alterum de tribus, de quibus in l. 3. C. de nouationib. potest nihilominus cedens agere, & exigere. & soluens consequitur libertatem, Aff. dec. 335. n. 23. requisita autem pro iuuenum intelligentia non inutile visa sunt hic referenda, vtputa. primo si cessionarius esset litem contestatus, secundo si partem debiti suscepisset, tertio in certiorato debitore denunciauerit ei ne solueret cedenti.

DE REMISSORIA PRO LIQUIDATIONE CAMERALIS obligationis concedenda. Cap. II.

- 1 Non conceditur remissoria pro liquidatione obligationis nisi principali legitime citato.
- 2 Non arctas citatio per contradictas. licet forte stylus sit in contrariis.
- 3 Stylus est stricti iuris.
- 4 Si obligatio est liquida, sufficit quod quodocunq. principalis citetur, & arctat citatio facta contra procuratorem.
- 5 Secus in obligationem non liquida, & quare.
- 6 Longæuus usus iuric. comparatur.

1 **S**I contingat pro Cameralis obligationis liquidatione ad decretū remissorie procedi, remissoria hæc non decernitur præcedente citatione per contradictas, sed requiritur citatio personaliter faciēda

nec obstat allegatio styli Tribunalis A.C.ita permittentis: quia sty-
 3 lus stricti iuris est; & non debet extendi, vt inferius probabitur. Et
 4 hæc valida ratio est. Quando .n. obligatio est liquida si procurator
 constitutus debitum fatetur, nullæ aliæ sunt partes iudicis, nisi in cõ
 demnando, seu exequendo, siquidem contra confessum de iure non
 promulgatur sententia: sed fit ei præceptum de soluendo, vt bene ex
 plicat Gallef. in tract. de oblig. liquidat. n. 13. & ideo sufficit, vt cunq.
 5 principalis citetur. Secus autem quando obligatio non est liquida:
 quia cum agatur de liquidanda causa, & ob id de graui præiudicio,
 procurator cõstitutus nihil fateri potest, nisi liquidata obligatione;
 ad quam liquidationem faciendam principalis est legitimè citãdus:
 Alioquin remissoria absq. partis citationis decreta reperiretur. Atta
 6 men si per cõtradictas hæc liquidatio fiat, processus, non nisi ex lõgo
 tribunalis vsu qui iuri comparandus est, vt in prax. c. retuli, saluabi-
 tur, licet Rota non obstante stylo, & vsu d. tribunalis A.C. contrariũ
 tenuerit, vt per Put. dec. 32. in vna Aqnen. lib. 2.

DE MANDATORVM EXTRA TRIBVNAL A. C. RELA-
 xatorum exequutionẽ, extra Vrbem faciendã. Cap. L.

- 1 *Mandata in vim cameralis obligationis in curia Capitolij, & Vica-
 rij aliquando relaxantur.*
- 2 *Hæc mandata nequeunt extra Vrbem ultra quadragesimum ab ea
 lapidem exequi, & quare.*
- 3 *Quenam citatio pro exequutione eiusmodi mandatorum coram A.C.
 necessario sit faciendã.*
- 4 *Negat interdum A.C. hanc exequutionem, & nouus processus requi-
 ritur.*

1 **V**igore Cameralis obligationis relaxantur aliquando mandata
 exequitiua in curia Capitolij, cõtra Romanos, & Eminentiss.
 D. Vicarij Papæ, contra clericos Romanos, scilicet originis, vel be-
 2 neficiatos. Sed cum illa extra Vrbem in locis ab ea per quadraginta
 miliaria distantibus prædictorum iudicum auctoritate exequi non
 possint, cum eorum iurisdictio vltra dictum terminum non exten-
 3 datur, Auditor Camera, vt quarumcumque sententiarum in Ro-
 mana Curia latarum exequutor, aditur pro habenda exequutione,
 aut in subsidium excommunicatione, quæ ambo solent per Audi-
 torem Cameræ concedi præiã partis citatione, ad dicendum,
 contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super
 illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon videndum manda-
 ri exequi mandatum alias per D. Iudicem relaxatum, mandatum-
 que de illud exequendo desuper necessarium, & opportunum ad
 par-

partes concedi, & relaxari, seu in iuris subsidium videndum se excō-
municari, & litteras declaratorias desuper opportunas decerni, &
relaxari Et idem pro mandato de exequendo, seu litteris soluitur, q̄
solueretur, si in tribunali mandatum exequentium à principio rela-
4 xatum fuisset. Aliquando A.C. exequentionem mandatorum huiusmo-
di concedere recusat: & tunc noua opus est instrumenti coram eo
productione, & nouo in eius tribunali contra debitorem processu,
Qui erit magis tritus, quam alius superius relatus.

DE CITATIONIBVS, ET ILLARVM EXEQVVTIONE.

Cap. LI.

- 1 Omnes citationes in causis exequentiis vigore oblig. cam. vsq. ad quam
cumq. summam, & in ordinarijs vsque ad viginti ducatos, domi
dimissa copia exequantur.
- 2 Ex cōmiss. excitatoria iurisdictionis nō alteratur processus exequent.
- 3 Tamen citationes personaliter exequenda sunt.
- 4 Citationes substantiales quæ dicantur.
- 5 Luna, Mercurij, & Veneris seruantur termini ob superuentum
Commissionis, nisi in ea dicatur singulis diebus, & horis, &c.
- 6 Si reus petit ab imperitis absolui, processus est ordinarius.
- 7 Obligatio Cameralis non habet actionem passiuam, sed tantum acti-
uam ex parte creditoris.
- 8 Citationes ad dicen. contra. fiunt ad primā diē etiam per contradictas.
- 9 Per contradictas rē laxatur interdum mandatum pendente termino
ad opponendam.
- 10 Post intimationes, nisi ad primam diem exequuta, expectatur lapsus
illius primi diei, qui sit iuridicus.
- 11 Si intimatio decreti facti cum intimatione simpliciter, personaliter e-
xequitur, potest statim illa exequuta decretum exequi.
- 12 Secus si exequuta sit domi dimissa copia, quia tunc expectatur lapsus
diei, quo exequuta fuit.
- 13 Nulla citatio potest fieri ad hodie per totam nisi personaliter fiat.
- 14 Citatio facta ad hodie per totam non conualefcit, etiam si expectetur
prima dies iuridica.

1 **C**itationes omnes in causis exequentiis vigore cameralis oblig.
vsq. ad quamcunq. summam; in ordinarijs vero vsq. ad summā
20. ducat. domi dimissa copia de stylo tribunalis A.C. fieri & exequi
2 possunt. Si autē in causis exequentiis, vel ordinaria pro parte actio-
3 nis, vel rei cōmissio, quæ tantū iurisdictionis excitatoria sit, superue-
nerit, licet processus exequentiis propterea non alteretur, ita vt or-
dinariē, & ad terminorū substantialium obseruationem procedi de-
beat.

- beat, tutius tamen erit citationes substantiales personaliter exequi
 vt per Marian. in tract. de cit. art. 17. circa 7. Ferrar. in tit. form. resp.
 # rei in gl. 1. n. 17. vers. Amplius quaritur. Citationes vero substantia
 les dicuntur, sine quibus sententia sustineri non potest, vt in Seno-
 5 gallien. Syluæ, coram Cotta, dec. 64. n. 1. diuer. Et nisi in cōmissione
 facultas procedendi singulis diebus, & horis data fuerit, siue causa
 sit à principio cōmissa, siue ordinaria, & postmodū Commissio su
 peruenierit, debent termini seruari diebus rotalibus, Lunæ. s. Mercurij,
 & Veneris: & si aliis diebus seruentur, nulli erunt, nisi dicatur in
 Cōmissione, iux. suas ordinarias facultates, in quibus vbi agitur vi-
 gore oblig. cameralis, & tunc poterit procedi etiam domi dimissa
 copia, excepta prima citatione ad dicen. contra cōmissionem, que
 personaliter est exequenda, arg. l. 4. §. Prætor ait, ff. de damn. inf. & hoc
 ibi per Bar. in l. 1. ff. de lib. agn. Innoc. in c. fin. extra. de eo qui mit. in
 6 poss. Aduertendū tamen est, q̄ si reus aliqua ratione se ab impetitis
 7 vt in causis ordinariis seruantur. Nam Cameralis oblig. non habet
 reciprocā, & passiuā actionem, sed actiuā solummodo ex parte cre-
 8 ditoris, vt infra dicā. Citationes ad dicen. contra, semper ad primā
 diem fiunt, & alias factæ nullæ, & inualidæ sunt, etiā per contradic-
 9 & parte non opponente fiant. Per contradic-
 tiones ad dicen. contra ad primā diē, & relaxari mandatum per tot.
 Quod mandatū pendente termino ad primam ad opponendum expe-
 ditur, & parti consignatur: & videtur potius ex quodā antiquo vsu,
 quā iuris permissione posse sustineri: quia pēdente termino ad op-
 ponendū non deberet concedi, cum officium iudicis conquiescat, vt
 10 superius probauī. Si intimationes nisi ad primā diem, aut personali-
 ter, aut domi dimissa copia exequantur, antequā ad decreti exequu-
 tionem deueniatur, expectatur lapsus totius illius diel primæ, quæ
 11 iuridica esse debet. Si decretū aliquod repositionis, vel alterius a-
 ctus cum intimatione simpliciter fiat, facta personali decreti huius
 intimatione, illa statim reportata, ad eiusdē exequutionē proceditur.
 12 Si vero intimatio domi dimissa copia à Cursore fiat, nequit decretū
 exequi, nisi transactā die, quo facta fuit intimatio. Non potest quis p
 13 totam audientiam citari, nisi personaliter citatio exequatur. Put. de
 cil. 178. lib. 1. n. 2. adeo vt si domi dimissa copia fiat, non afficiat, nec
 14 etiam si prima dies iuridica expectetur teneat: quia est nulla, atque
 iterum exequenda. Citationes autem quæ fiunt domi dimissa copia,
 etiā in oblig. Cam. fiunt vna die pro altera. Put. d. dec. 178. cū qui-
 libet scire præsumatur, q̄ ad eius, quā inhabitat, domū est denuncia-
 tū, vt p Bar. & Bal. in l. scire oportet, ff. de excus. tur. Ang. conf. 186.
 rep. conf. 215. vers. Visis igitur supradictis. Vbi dicit, ex citatione do-
 mi dimissa copia facta præsumi domesticos, & familiares citato denū-
 cialse

ciasse; intermissio tamen aliquo tempore, iuxta q̄ verisimile fit, citatum notitiam habuisse eorū, quę domi gesta sunt. l. Durius, §. Lutus ff. de lib. & posth. Et propterea rationabiliter dicendum erit, citationes, & intimationes manere debere ab ortu Solis, vsq. ad occasum.

DE SVMMIS IN PETITIONE RELAXATIONIS MANDATI exprimendis. Cap. LII.

- 1 *In certis casibus specificatio certę summę non requiritur.*
- 2 *Quo casu actor teneatur specificare summam petitam.*

1 **E**tiam si quęlibet petitio iudicialiter facta certa esse debeat, cū actor teneatur exprimere causam, & summam ad euidentiā facti, siue reali, siue personali actione agatur, vt per Abb. in c. significātibus, de libell. oblat. per tot. Ferrarien. in forma libelli in actio. real. gl. iure domini, vel quasi, n. 43. vers. quęritur ergo. & ob id à bo. me. Eminentiss. Card. Riario tunc A. C. mandatum fuerit, q̄ in debiti cōfessione, petitio certę summę exprimi deberet: nihilominus absq. aliqua expressione in petitione ad mandati relaxationem proceditur, & in illius expeditione solum summa specificatur. Verum quando agitur vigore instrumenti, in quo de fructibus mentio fiat, puta societatis officii, census, pensionis domus vel calalis, aut annuę pręstationis, nec in petitione, nec in mandati expeditione causa fructuū summa specificatur, sed dicitur tantum pro fructibus decursis, & nō solutis, vel aliā incerta quantitate; & mandatum, & excommunicatio passim conceduntur, iux. dec. Rot. 183. in nou. Acchil. decif. 1. de sent. excom. quas sequuti fuerunt DD. de Rota in vna Rom. domorum in Burgo pro D. Claudio Nereo 22. Nou. 1560. coram Robuste rio. Tamen si pars comparet, & offert soluere, facta illorum liquidatione, non datur, nisi facta dicta liquidatione, vt ibi.

DE REPOSITIONIBVS. Cap. LIII.

- 1 *A. C. reponit quādo cūq. appellātem in causis executiuis, etiā si decretum transferit in iudicatum.*
- 2 *Decreta in executiuis, quoad iudicē nunquā transeunt in iudicātū.*
- 3 *Sententia nulla pōt reuocari ab eodē iudice, qui eam tulit, & quando.*
- 4 *Et quomodo iudex ordinarius cognoscatur à iudice delegato.*
- 5 *Solet A. C. reponere à quibuscunq. decretis diffinitiuis, etiam absoluto rēis ad fauorem res factis.*
- 6 *Decernit iudex nisi infra tres, vel nisi ad primam: vt interim partes audire possit.*
- 7 *Si decretum in scriptis per cedula latum est, iudex non reponit,*

ponit, & quare.

8 *Procedetur ordinarte in causis in quibus reus instat absolui.*

- 1 **C**onsuevit Auditor Camerae in istis causis executiuus semper, &
 2 quandoque appellantes à suis decretis reponere, etiam si il-
 3 la transitum fecerint in iudicatum. Licet. n. quoad partem in iudica-
 tum transeant, secus tamen quoad iudicem, vt per Ias. in l. q̄ iussit,
 n. 47. ff. de re iud. Et iudex quodocunq. tacite, vel expresse solet re-
 4 care suam sententiam interlocutoriam per similes repositiones, vt
 in c. cum cessante de appellat. & l. quod iussit, ff. de re iud. Immo si
 Iudex sine causae cognitione, & parte non citata protulit interlocu-
 toriam, & sic notorie iniustam, poterit sine citatione eam reuocare.
 ita notabiliter dixit Anton. de Butr. in d. c. cū cessante, de appel. Qua
 enim facilitate iudex de facto pronunciat, eadē etiam facilitate de-
 bet de facto reuocare, vt in sing. Ant. Corset. in verbo sentētia. Et q̄
 dictum est de interlocutoriis, idem dicendum erit de diffinitiuis de-
 cretis, & sententiis nulliter latis; in quibus distinguendo breuiter e-
 rit dicendum, q̄ si iudex, qui eam tulit, erat delegatus, tunc quia fini-
 ta erat iurisdictio, non debet ipse idem adiri, sed ad Papam est recur-
 rendum, siue de nullitate, siue de iniquitate sententiae agatur: Si ve-
 ro erat Iudex ordinarius, licet non possit cognoscere de iniquitate
 sententiae, neq. ad ipsum appellari: potest tamen cognoscere de nul-
 litate suae sentētia, vt per Castren. in l. pars diuersa, C. quō, & q̄n iud.
 sen. profer. nu. 5. Capic. dec. 1. nu. 26. potest nihilominus etiam adiri
 superior, vt in l. 4. ibi citat. de accusat. & l. si praeses, nu. 1. eod. tit. Et
 quando Iudex Ordinarius possit reuocare suam sententiam, & de il-
 lius nullitate cognoscere, & iterum sententiarē dicit Alexand. in cō-
 sil. 63. num. 21. lib. 4. quod procedit etiam in Iudice delegato ad v-
 niuersitatem causarum, qui habetur tanquam ordinarius, Marant.
 in 4. par. Iudiciorum 5. distinct. num. 42. & 47. quo autem ad re-
 uocandam interlocutoriam non est differentia inter ordinarium,
 & delegatum, qua vterque potest eam reuocare, vt ibi num. 48.
 4 Iudex autem ordinarius cognoscitur à delegato, vt puta si com-
 mittatur causa Iudici ordinario cum aliquali alteratione iurisdic-
 tionis ordinariae, tunc intelligitur esse iudex delegatus, & sic no-
 uus Iudex, non autem ordinarius, vt per Alexan. in l. 1. §. opus, ff.
 de oper. noui. nunciat. Tamen secus dicendum erit de senten-
 tiis, seu decretis diffinitiuis validis; Iudex enim, qui semel diffi-
 nitiuē pronunciauit, non potest amplius suam sententiam reuo-
 care, vel iterum pronunciarē, cum functus fuerit officio suo, vt
 per eundem Castren. in l. neque suam in tit. & rubrica, sententiam,
 rescindi non posse, per totum, quod intellige siue sententia transue-
 rit in iudicatum, siue non, vt in l. Paulus. ibique per omnes scriben-
 tes.

- tes, ff. de re iud. Alex. conf. 119. lib. 3. Capic. dec. 1. n. 24. Tamen idem
- 5 A. C. has repositiones facere potest, tam à decretis absolutoriis factis in fauorem rei conuenti, quam ab aliis quibusuis diffinitiuis, vel
  - 6 vim diffinitiuæ habentibus. Et præsertim qñ snbest conditio, nisi ad primam, nisi infra tres, vel alia similis: quia iudex decreta huiusmodi animo partem audiendi, an aliquid releuans alleget, vel deducat, facere videtur: cum tamen hoc iudex potius de facto, quam iure facere videatur: & in hoc stylus curiæ pluries variauerit, vt modo albus, & modo niger fuerit, iux. allegat. Lapi 51. De solidissimo stylo tanquam iuri contrario, nihil audeo affirmare, ad trad. per Specu. in tit. de testa. §. 19. vers. Deinde, de rescrip. Id tamen attestor non seruari in decreto diffinitiuo in scriptis facto, per cedula[m] .s. sententiæ à iudice subscriptam. Ab ea enim iudex regulariter reponere non solet, cum officio suo, vt superius probaui, functus fuerit; sed appellatio[n]i defert per responsionem termini iuris, vel aliã, & causa ad alium iudicem deuoluitur. Et appellatio ab huiusmodi decreto recipitur, eaq. pendente nihil est innouandum, & officium iudicis conquescit vt superius probaui. Ratio quia cameralis obligatio non habet, vt dixi, reciprocam actionem, & facultatem, vt in agendo. In his enim
  - 8 decretis absolutoriis, si valor rei, de quo agitur, summam 200. ducatorum auri de camera excedat, termini substantiales de stylo curiæ seruantur, iuxta notorias facultates A. C. nam tunc non exequutiue, sed ordinarie proceditur. Quas facultates pro minori partium dispendio in fine huius libri imprimi curauim. In his quoq. reorum absolutoriis, monitorium non requiritur, cum reus in excipiendo dicatur actor, & exceptio, quæ clara est, dicatur libellus rei. Ias. in l. sicut autem, §. quod autem. num. 3. ff. de re iudic.

DE DEPUTATIONE CVRATORIS. Cap. LIV.

- 1 Citatio pro obtinenda executione in bonis debitoris, qui in curia obijit nullis relictis heredibus, qui citari possunt.
  - 2 Decretum in vim huius citationis.
  - 3 Post primam citationem fit alia similis citatio per duos Cursores.
  - 4 Post hanc secundam citationem, fit citatio per affixionem iuxta formam decreti.
  - 4 In termino citat. 4. pro 4. dilatio curator hereditati iacenti deputatur.
  - 6 Deputato curatore, contra eum aequè, ac contra principalem processus formatur.
  - 7 Si est institutus certus heres in testamento defuncti, qui absit ab Vrbe, proceditur modo antedicto: sed curator illi heredi curio, non autem hereditati iacenti deputatur.
- Quamplura alia de curatorum deputatione in fine precedentis numeri & per

& per totum.

- 8 Quomodo procedendum erit contra heredem minorem.
- 9 Si heres est infans, non potest citari, & quare.
- 10 Qui citari debent, quando heres infans est, & quomodo.
- 11 Infanti proximior aliquis in actorem eligitur; & plura requisita circa hanc deputationem.
- 12 In omnibus predictis casib. mandatū cōtra bona defuncti decernitur.
- 13 Si curator non est generaliter deputatus ad omnes causas, alij creditores contra eum processum formare non possunt.
- 14 Deputatur aliquādo curator furioso, & quō, & que necessario verificanda sunt. Differentiam inter furiosum, & mentecaptum.
- 15 Curator deputatus debet aliquas defensiones facere.
- 16 Omnes citationes predictæ fiunt ad primam diem, & per cursores.
- 17 Cursorum auctoritas.
- 18 Differentia mandatariorum à cursoribus.

- 1 **S**I quis habet creditorem, qui in curia decedat nullis relictis hæredibus, qui citari possint ad effectum habendi executionem contra bona, ita proceditur. Citentur hæredes, si qui sint, vel esse velint q. d. N. ad comparandum legitime, & acceptandum, vel refundendum hereditatem præfati q. N. alias videndum deputari Curatorem illius hereditati iacenti, p. p. prima dilatione, ad primam diem.
- 2 Citatio hæc datur cursori, qui facta diligentia de reperiendo heredes domi in qua dictus q. N. mortuus fuit, in vicinia, & aliis locis publicis, & de hoc relatione facta iudex committit hanc diligentiam
- 3 per duos cursores faciendam. Quo facto, fit alia similis citatio, & traditur eidem cursori, qui vna cum alio cursore diligentiam facit: & subinde ambo referunt fecisse diligentiam, & non inuenisse, vt supra. Sequuta hac diligentia per duos cursores, iudex decernit processum per affixionem ad valuas curiæ, & domicilii defuncti, si illud habebat, sin autem per affixionem ad valuas curiæ, & aciei Campi Floræ. Post hæc fit alia citatio in hunc modum: Citentur per affixionem ad valuas curiæ, & aciei Campi Floræ, seu domus solitæ habitationis q. N. hæredes, si qui sint, &c. Sequere ad vnguem, vt in citatione superius posita. In huius citationis termino iudex mandat citari ad idem, pro secunda dilatione. Et fiunt aliæ tres citationes simili modo pro secunda, pro tertia, & pro quarta, & superabundanti dilatione interpolatè, vna die pro alia, & præuio iudicis decreto. In termino vltimæ citationis quæ fit pro quarta, ac superabundanti dilatione, comparet creditor, & curatorem hereditati iacenti deputandum, ac fideiussorem pro eo conducit. Quem curatorem
- 5 Iudex deputat, & pro eo fideiussor promittit, quod vtilia faciet pro hereditate, ac inutilia prætermittet, ipsamq. hereditatem indefen-

- 6 sam non relinquet, in forma. His præmissis citatur curator ad omnes actus, pro exequutione cameralis obligationis requisitos, ac si esset
- 7 principalis : & in summa contra eum, tanquam contra principalem iudicium iuxta causæ naturam formatur . Verum si debitor in curia moritur condito testamento, & in eo relicto certo hærede, qui ad Vrbe absit, præcedentibus diligentis modo præmissis faciendis, curator, seu defensor hæreditati, & bonis defuncti, non autem hæreditati iacenti deputatur; cum certus adsit hæres, contra quem iudicium, vt natura causæ suadet, formatur pro satisfaciendis creditoribus hæreditariis, & legatariis, quibus creditoribus hæreditariis prius, & deinde honoratis in testamento de bonis hæreditariis, vt per Socin. Iun. in l. 1. in tit. de leg. 1. nu. 327. Dec. conf. 509. Curator etiam datur bonis ad instantiam illius, qui sperat succedere ab intestato: & qui id postulat, recte postulat, ex quo sua interest bona conseruari;
- 8 Ang. conf. 108, col. 1. Alex. conf. 4. n. 4. lib. 2. Sed si mortui debitoris hæres minor sit, & curatore indigeat, citatur ipsemet hæres, quamuis minor sit, modo tamen maior sit septennio, ad comparandum legitime, alias videndum sibi deputari curatorem, seu actorem ad lites, primo pro prima dilatione. Et seruatis modo antedicto quatuor terminis, Iudex deputat ipsi hæredi legitime non comparenti actorem ad lites, vel curatorem, cum quo fit legitimus processus, vt supra diximus. Si vero hæres est infans, vel minor septennio, non potest ad causam citari, cum non habeat velle, neque nolle; sed citatur tutor testamentarius, si adsit, sin autem mater tanquam necessaria, & legitima tatrix, & administratrix sui filii, seu agnati, & cognati, sin minus citantur ij, in quorum est potestate, ad comparandum in iudicio coram Dño, & minorem defendendum, ac petendum ei curatorem, seu actorem ad lites deputari, alias videndum illum per dominum ex officio deputari, iux. Aff. dec. 262. n. 2. & seq. & præcedentibus supra
- 9 narratis dilationibus per Iudicem, actor ad lites, siue curator aliquis proximior, aut aliquo modo attinens deputatur, ne infans indefensus remaneat, vt habetur in superius allegata decisione per totum, vbi habetur, quod processus factus cum Curatore aliter, quam supradicto modo deputato est nullus, ex quo Iudex daret curatorem infanti, qui non potest petere curatorem sibi dari; quia illa ætas quic
- 10 quid videt ignorat. Curator enim ad lites non datur, nisi petenti, Alex. conf. 22. in fin. Bal. in c. 1. de milit. vassal. qui contu. est. Fit ergo
- 11 processus modo præmissis, & mandatum tantummodo conceditur
- 12 contra bona debitoris vita functi. Verum si superuenerint alii creditores, & citent curatores, vt supra deputatos, processus non est
- 13 validus; nisi deputatio se extendat ad omnes alias causas illius mi-
- 14 noris. Deputatur quoque aliquando Curator furioso, seu mente-capto ad illius proximiorum instantiam, examinatis prius testi-
- bus

bus summarie, & extrajudicialiter super eo, q̄ N. est mentecaptus; iisq. examinatis iudex personę, & bonis prædicti N. curatorem in gradu proximiorē, cum solita cautione de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo, ex officio deputat. Nec requiritur super hoc plenaria cognitio, seu inquisitio; sed sufficit, q̄ aliquo modo constet de furore, vel adhibeantur medici, qui hoc cognoscant, vt in l. obseruare, ff. de curat. su. & pro. citata per Alex. in cons. 86. vers. verum est, quod causę cognitio, n. 5. lib. 2. & ratio, quia talis deputatio Curatoris nõ causat præiudicium ei, cui deputatur: & propterea talis deputatio non dicitur vitiosa. Probatur etiam dementia ex sermonibus, actibus, & similibus, vt l. quidam in suo, ff. de condi. & de tut. & cur. da. ab his, l. his qui, §. si. idem voluit Fabianus de Monte in tract. de empt. & vendit. in 5. q. vers. non quero, vbi refert, quod mentecaptus dicitur is, cui deficit mens, & qui animi consilium non habet, licet nullũ ostendat furorē, & extrinsecus est habitu quietę mentis. An autem leges loquentes de furioso locum habeant in mentecapto, vel demente, & illorum differentia pro illorum intellectu, recurre ad Alex. in l. si cum dotem, §. si maritus, n. 8. in princ. ff. soluto matrim. Deputatur etiam Curator hæreditati, & bonis defuncti, seu decocti, instantibus creditoribus, ad hoc vt valeat legitime administrare: & in hoc casu plura requiruntur. Primo, quod detur ad instantiam maioris partis creditorum, l. 1. ff. de cur. bon. da. & in l. si. de bo. author. iud. poss. Spec. de curatore, §. cum autem, vers. opponitur, Alexan. consil. 221. nu. 9. lib. 6. Cuius instrumenti formulam tanquam in hoc casu non semel occurren. conscribere volui: quam habes infra lib. 4. Secundo, quod nominatim citentur ii, quorum interest, si certi sint, sin autem per proclamationes, ad l. si eo tempore. C. de remis. pignor. Tertio, quod statuatur terminus arbitrio Iudicis hæredibus, si qui sint, ad comparandum, & acceptandum hæreditatem mortui. Quarto, quod talis Curator deputandus faciat inuentarium omniũ bonorũ, vt per Bart. in d. l. 1. ff. de cur. bon. da. Quinto, quod idẽ Curator satisdet, per tex. in auth. vt liceat Matri, & Auix, in princip. in ver. ibi in fideiussione. De his, & aliis requisitis in confectioe, vide Ang. in d. cons. 193. col. 3. & alios, quos in proxime seq. cap. citabimus. Deputatur etiam curator bonis absentis, quæ sint tempore peritura, & ne ab aliquo dissipatura, vt per eundem Angel. in consil. 212. & consil. sequen. incip. Mortuo debitore, colum. 2. & 3. Deputatur etiam idem Curator, præiis tamen diligentis modo præmissis faciendis dictis bonis debitoris absentis, iuxta terminos l. ab hostib. in princip. citat per Petrum de Vbald. in 11. part. de duobus frat. num. 26. in fine. Item deputatur prodigo, & de his, & similibus, deque illorum instrumentorum formis, vide Specul. lib. 1. par. 3. in titulo de curatore. Quas formas, cum hæ sint de raro contingentes

- tes, hic aliter conscribere non curavi; sed ibidem perquires, & ad eum tanquam patrem practicae recurrere poteris, vt attestatur Ias. in tit. 15 de actionib. §. item Seruiana, n. 130. Nec videtur praetermittendum, qd curator aliquo, ex relatis modis deputatus, dñ citatur ad aliquas causas, debet defensiones debitas facere, alioquin licet solemniter sit deputatus, si in principio, medio, & fine litis nihil opposuerit, poterit minor saltem beneficio restitutionis in integrum mutari: quia paria sunt, Curatorem non habere, & habere illum, qui comparere, 16 & iura minoris defendere negligit. Idq. eo magis affirmarem, cum minor aliquas pro se defensiones haberet, Put. lib. 2. dec. 306. n. 4. Secus dicendum esset, si nullam defensionum facere potuisset: quia tñ neque defensio, neq. citatio necessaria est, vt dicit gl. & Abb. in c. cū olim, de re iud Paris. conf. 1. n. 33. & conf. 101. n. 123. lib. 1. Dec. conf. 698. n. 2. & 3. Redeundo igitur ad modum in praemissis procedendi, dico, qd in tribunali A. C. omnes suprascriptae citationes ante Curatoris deputationem necessariae, fiunt ad primam diem, & per Curso-
- 17 res. Qui possunt citare in quibuscunque tribunalibus, tam in curia, quam extra, etiam in partibus longinquis, & remotis citra, & ultra montes, ac citra, & vitra mare; etiam alienae iurisdictioni, & nō Apostolicae mediate, nec immediate subiectis. Mandatarii autem nō possunt citare nisi in tribunalibus, in quibus sunt deputati, & nō in causis commissariis; in illis, n. solū cursores citant; & citationes aliter exequutae, nullae, & inualidae sūt. Et quāplura alia circa proxime relatā materiā hereditatis iacen. & vacan. refert Dec. in conf. 509. per totum.

DE ADITIONE HAEREDITATIS, ET CONFECTIONE Inuentarij. Cap. LV.

- 1 *Hereditatis aditio, & inuentarij confectio per praesentes in curia, infra duos menses à die obitus fit.*
- 2 *Per absentes ab Vrbe citra montes, intra quadrimestre.*
- 3 *Per absentes ultra montes, infra semestre.*
- 4 *In hereditatis aditione, vnica peremptoria citatio contra incertos creditores sufficit.*
- 5 *Hac citatio quomodo fiat.*
- 6 *Contra certos creditores fit legitima citatio, & qua.*
- 7 *Debitoris haeres non potest infra tempus inuentarium conficiendi conueniri, si id ante litis contestationem opposuerit.*
- 8 *Quomodo dicitur lis contestata.*
- 9 *Declaratio viduis proficua coram iudice facienda.*
- 10 *Formula aditionis hereditatis, & confectionis inuentarij.*
- 11 *Et quando inuentarium vitietur, & haeredi non proficit.*
- 12 *Requisita in confectione inuentarij, & quod in illius confectione ser-*

seruatur consuetudo loci.

13 *Plura requisita in susceptione tutela.*

- 1 **E**N tenore bullæ à fel. rec. Pio Papa IV. super reformatione Signaturæ Iustitiæ editæ sub Dat. Kal. Ianuar. 1562. Aditio hæreditatis. & inuentarii confectio, seu intimatio per hæredes præsentés
- 2 in curia infra duos menses à die obitus defuncti computandos, per
- 3 absentes ab Vrbe citra montes infra quatuor menses, per absentes vero ab Vrbe citra montes, infra sex menses fieri debent. Et
- 4 licet sint, qui velint tutius esse in hæreditatis aditione, & inuentarii confectioe incertos creditores vocare per proclamationes trina citatione præmissa, cum talis citatio etiam existentes extra locum arctet, ac si personaliter facta foret, vt inferius probabimus Tamen de
- 5 stylo, & vsu tribunalis sufficit vnica tantum peremptoria citatio cõtra incertos, vt per Put. dec. 267. n. 4. lib. 3. quæ aliquando per cõtradictas fit, interdum per edictum publicum, & non raro per affixionem ad valuas curiæ, & aciei Campi Floræ. Quando autem certi sunt creditores, neesse est illos legitime citare, ad viden. adiri hæreditatem q. d. N. cum benef. l. & inuent. dictumq. inuentarium confici mandari, pro certis die, & hora, vt per Abb. in c. Albericus, de test. lo. Dilec. de arte testan. in 11. tit. de acquir. vel repud. hered. caut. 9. Aduerte ta
- 7 men, q̄ hæres debitoris infra tempus conficiendi inuentarium conueniri, & vexari non potest, vt in l. si. donec, & s. & si præfatum. C. de iur. delib. adeo vt si hæres debitoris opponeret exceptionem cõtra actorem, tu non posses me conuenire d. termino durante; quia talis exceptio admittitur, & vltiorem processum, ac litis cõtestationem impedit, vt per dec. Tolet. in q. 288. secus tamen si opposita nõ fuerit, vt ibi num. 1. & 2. beneficium enim à iure indultum, ne dum est alicui auferendum, sed etiam ei proficere debet, Afflic. decis. 124. nu. 1. Sed sibi præiudicat, & hoc priuilegio gaudet, si post litis cõtestationem id opponit, cum prædicta exceptio dilatoria sit & propterea ante litis cõtestationem opponi debuerit, c. 1. vbi Abb. in 1. vol. de ord. cogn. gl. in c. 1. in vers. præmittitur; de rest. spol. lib. 6 imo si pendet causa per viam appellationis, & non fuerit de ea appositum in principio litis, non potest amplius opponi in causa appellationis, licet in ea non sit lis cõtestata, vt post Bal. Paul. de Cast. & alios, not. las. in l. ita demum, n. 6. C. de proc. Crauet. conf. 220. nu. 6.
- 8 Lis autem dicitur cõtestata per libelli porrectionem, & rei responcionem, Corn. conf. 75. n. 15. vol. 3. Abb. in c. cum inter, de lit. cõtest. Fel. in c. 1. eod. tit. [Iam habes, q̄ exceptio competit hæredi cū benef. l. & inuent. vt intra tempus illud conficiendi, non possit conueniri ex superius allegatis, & probatis, quibus addo Bart. in l. scimus, s. donec, C. de iur. delib. in princ. vbi etiam habes q̄ licet talis hæres non possit conueniri, quæritur an possit alios conuenire intra dicti

tempus. Et videtur q̄ non, per titulum. Quod quisq. iuris, &c. tamen contrarium videtur verius; quia ille titulus habet locum quādo alicui cōceditur privilegiū, ad sui postulationē, sed privilegiū huius, ꝑ. nō est hmōi, ergo, &c. vt ibi n. 2. in fi. Vide tñ in hoc Paul. de Castr. in l. cū quidā, prop. fi. C. de fruct. & expen. litiū. Si autem hāreditas erit simpliciter adita, vel bonor. possessio agnita definit esse hēreditas, & cōfunditur cū patrimonio aduentis, l. sed & si plures, ꝑ. fi. folio, ꝑ. de vulg. & pup. & vbiq. post aditionem, appellatur hāreditas, impropria est loquutio, Bart. in l. bona, n. 4. ff. de bon. poss. Aduerte tñ pro pauperib. viduis circa aditionē hāreditatis, & confectionē inuētariū q̄ mortuo viro eius vxor, quā, vt plurimū tutrix, & pro tpe curatrix filiorū ex se, & eius marito susceptorū deputatur, & successine cōfirmatur à iudice, q̄ de hāreditatis viribus dubitatur, potest cauere pro suā dotis assēcuratione mediante hac declaratione ante aditam hāreditatē faciēda. [Coram eximio V. I. D. D. N. &c. Iudice, &c. D. B. relicta q. D. A. dixit, assēruit, & in verbo veritatis declarauit, cōstāte matrimonio d. A. & ipsam B. vsq. ad diē illius dissolutionis per obitū d. sui viri factā, ipsam mulierem iure familiaritatis possēdisse, & inhabitasse domum eiusdē q. A. sui mariti, positā in Vrbe, &c. quā modo ipsa inhabitat, vna cū nonnullis melioramētis in ea factis, & à die obitus d. sui mariti citra, domū prædictā, & melioramenta, non amplius iure familiaritatis, sed rōne suarū dotiū & donationis propter nuptias, & aliorū suorū iuriū retenuisse, & inhabitasse, prout etiā retinet possessionis causam mutando. Idcirco, vt magis hmōi sua intētio, & animus, ac causā mutatio elucescant, ac oībus clare appareāt sponte, &c. omni meliori modo, &c. & corā eod. Iudice, vt supra pro tribunali sedente, meq. notario, &c. d. D. B. dixit, & declarauit fuisse, & esse suā intentionis, statim, & in contineti post obitū d. sui viri nō amplius iure familiaritatis d. domū & melioramenta in ea facta possēdisse, & possidere, sed statim abinde citra, illā, & illa possidere ratione suarū dotiū, & donationis propter nuptias, seu augmēti dotis: saluis tñ remanentibus iuribus sibi competentibus, non solū super reliquis bonis hāreditatis d. sui viri, verum etiam super omnibus bonis pro residuo suā dotis, & donationis propter nuptias, & in omnē euentum pro tota dote, & donatione prædictis. Super quibus vult, & intendit semper, & quodcumque regressum habere. Et ita dicit & declarat non solum modo, & forma præmissis, sed etiā omni alio meliori modo. Præterea declarauit se tanquam matrem sui, & d. q. sui viri filii, ne ille indefensus remaneat, illius defensam, & curam suscepisse, & modo inuentarium ipsius bonor. conficere velle. Ob eāque rem in primis & ante omnia solēniter, & expresse pro defensione suorū iurium, & alias omni meliori modo, &c. protestata fuit, q̄ si in inuentario per eam conficiendo ipsa dixerit in hāreditate, &

bonis

bonis d. q. sui viri inuenisse domū, & alia bona, quæ tanquam creditrix iure suarum dotium, & donationis propter nuptias nunc tenet, & posthac possidere velle declarat, & possessionis causam mutauit, & mutat; non intendit propterea possessioni, & mutationi causæ, ac omnibus suis iuribus in aliquo præiudicare, sed dumtaxat se dicturam ad effectum inuentarizandi bona; quæ in hereditate sui viri tempore mortis illius reperia fuerunt. Et hanc sui animi declarationem repetere intendit in quolibet actu faciendo, vbi de suo præiudicio tractari possit. Præmissaque vt præfertur, fecit, dixit, & declarauit, & mutauit non solum modo prædicto, sed etiam omni alio meliori modo, &c. Super quibus omnibus, & singulis prædictis, tanquam rite, & legitime factis causa cognita idē iudex, vt supra, pro tribunali sedēs suā dictiq. sui officii auctoritatem pariter, & decretum interposuit. Suppletis omnibus, & singulis iuris, & facti defectibus, si qui forsitan interuenerint. Super quibus, &c. Actum, &c. Præsentibus testibus,

10 &c. Deinde, & incontinenti coram eodem Iudice, vt supra, pro tribunali sedente, meq. notario, &c. personaliter constituta d. B. mater, tutrix, & curatrix eius, & d. q. sui viri filii, hereditatem d. q. ab intestato, seu ex testamento delatam, cum beneficio tamen legis, & inuent. adiuit, & acceptauit, ac adit, & acceptat. Neq. non repetita citatione contra quoscunq. d. hereditatis prætensores creditores, si qui sint, omnesq. alios sua interesse putantes pro hac die, & hora per edictū publicum, seu auditorium litterarum contradictarum, vt moris est, lecta, publicata, illorumq. contumaciam accusata, in eorum contumaciam præmissis venerabili signo sanctæ Crucis † manu dictæ B. facto inchoando inuentarium rerum, & bonorum in hereditate d. q. sui viri repertorum, dixit, & declarauit in hereditate inuenisse domū prædictam vt supra designatam, cum illius iuribus, & pertinentiis. Item, &c. Quæ bona ad præsens in dicta hereditate inuenisse declarauit; Protestans insuper, quod si aliqua bona in præsentis inuentario apposta fuerint, quæ apponenda non sint, pro non appostis habere intendit; & similiter, si quæ non fuerint apposta, quæ apponenda sint: cū primum ad eius notitiam deuenerint, præsentis inuentario fideliter, & legaliter describi, annotari, & addi facere curabit, omni meliori modo, &c. super quibus, &c. Actum vbi supra, præsentibus quibus supra testibus, &c. Superius relata protestatio quotidie obseruatur

11 in facto; quia necessaria est. Quoniam si heres aliquid malitiose omisit, inuentarium vitiatur, adeo vt heredi non profit, perinde ac si inuentarium non consecisset, cum distinctione tamen, de qua per Paul. de Castr. in l. scimus iam, §. cum igitur, C. de iure deliber. Et licet prædicta declaratio voluntatis mutationis possessionis non videatur necessaria, iuxta decis. Paleott. in manuscript. num. 221. Puteus decis. 451. lib. 1. Achil. decis. 4. de causa possess. & proprietat.

Dec.

Dec. conf. 400. & ita passim seruat Rota reprobatō Soc. conf. 131. lib. 3. tamen tanquam non parum proficua, non ab re illam hic con-
 12 scribendam censui. Requisita autem in aditione h̄ereditatis, & in-
 uentarii confectiōe, inter alios vide Io. Dilect. de arte testan. in tit. de acquir. vel repud. h̄ered. d. caut. 9. & de consuetudine seruanda in confectiōe d. inuentarii, vt ibi n. 3. & 4. vide etiam in hoc Paul. de Castr. in l. scimus iam, §. cum igitur, eod. tit. vbi diffusè ponit omnia
 13 illius requisita, ibi singulatim descripta. Primum. s. q̄ inchoetur infra 30. dies, & compleatur infra tres menses, inchoandos à die noti-
 tiæ testamenti, vel delatæ h̄ereditatis ab intestato. II. indifferenter ponit, illud perfici debere infra 40. dies, si bona sunt præsentia alias infra annum. III. quod conficietur manu publici Notarii. IV. quod citètur creditores, & legatarii, si sunt præsentēs, & absentes per pro-
 clama. V. quod h̄eres se subscribat, & si nesciat scribere q̄ adhibea-
 tur alter Notarius, qui se pro eo subscribat. VI. quod apponatur si-
 gnum sanctæ † Crucis in principio inuentarii. VII. q̄ vltra duo tes-
 tes, alii tres testes adhibeantur, qui dicant se nullius malignitatis esse conscios, & qui sint locupletes. VIII. & vltimum, q̄ testes cog-
 noscant h̄eres; Vbi etiam subdit, q̄ quicquid de iure scripto ha-
 beat, de consuetudine non obseruatur, q̄ tanta solemnitas adhi-
 beatur; quia raro reperitur inuentarium, quod non posset impugna-
 ri, ideo seruanda est consuetudo loci, vt superius retuli. Si tamen so-
 lemne inuentarium conficere volueris, recurre ad formam confe-
 ctionis inuentarii, de qua Bal. de Perusio meminit in suo tract. quā
 infra lib. 4. habebis. Et licet plura in proxime præcedenti c. retule-
 rim de materia susceptionis tutelæ: nihilominus tanquā de re quoti-
 diana nolui omittere. quod antequam tutor, seu tutrix ad admini-
 strationem tutelæ accedat, quinque sunt necessaria. Primū, quod re-
 cipiat bona, & illorum administrationem cum decreto iudicis. Secū-
 dū, quod faciat inuentarium de bonis pupilli. Tertiū, quod iuret de
 vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo. Quartū, quod fatisset,
 nisi forsan fuerit tutor, seu tutrix ex testamento, vt in §. sed hoc non
 est perpetuum, instit. de satisf. tut. & cur. & ibi Ang. Aret. n. 1. Quin-
 tum, & vltimum, quod expressè promittat pro pupillo defensionem
 suscipere, & ipsum indefensum non derelinquere, ad dec. Guidopap.
 in quæst. 330. num. 1. 2. & 3. cum concordantibus. Et redeundo ad
 ea, quæ dicit; & probata sunt, quod scilicet h̄eres non potest con-
 ueniri infra tempus conficiendi inuentarium, & quod talis exceptio
 impedit litis contestationem, firmat Ias. in l. scimus iam, §. licentia.
 num. 6. C. de iur. delib. ver. dico tamen.

DE APERITIONE, ET PVBLICATIONE TESTAMEN-
 tis in scriptis conditi. Cap. LVI.

- 1 *Requisita à iure in publicatione testamenti in scriptis.*
- 2 *Designatio forma publicationis testamenti in scriptis, iuxta magis frequentem usum.*
- 3 *Clausula apponenda per notarios in actu consignationis testamenti pro tutiori remedio.*

- 1 **I**N testamenti defuncti, cuius hæreditas aditur in scriptis conditi, clausi, & sigillati publicatione, hæres ordinarum iudicem adit, à quo prævio calumnia iuramento testamenti publicationem petit. Qui mandat illos, de quorum interesse agitur, citari, ad hoc, & subinde testes testamentarios, & interesse habentes; illos scilicet ad recognoscendum eorum subscriptiones, & sigilla, hos autem ad videndum testibus iuramentum deferri. Qui testes vnus post alium examinatur, & deponere habent se à testatore vt scriberent, & sigillaret rogatos fuisse. His peractis, index interloquitur scripturam illius testamenti esse publicam, & illi perpetuo fidem adhibendam: cui publicationi septem testes interfunt. Hæc de iure ita procedunt; vidi tamen in tribunali A. C. publicationes huiusmodi passim sub infra scribenda forma quotidie recipi. Die, &c. coram R. P. D. Matteo Buratto Illustris. D. A. C. in civilibus Locumtenen. Romæ in domo suæ solitæ residentia, ac in eius solito, & consueto loco ad iura reddendum, & causas adiendum pro tribunali sedente, meq. notario publico, & testibus infrascriptis, comparuit D. N. & dixit, ac notificauit eidem D. Iudici, vt supra pro tribunali sedenti, Magn. D. N. circa horam sextam noctis præcedentis vita decessisse condito eius testamento clauso, ac sigilli defuncti impressione munito, ac à septem testibus subscripto, & sigillato eorum singulis respectiue sigillis, quæ ego notarius ad Iudicem detuli, & illi exhibui tenoris, prout in eo: & cum ipse comparens habeat interesse in bonis, & hæreditate d. q. N. & vt prouideri possit tam circa eius sepulturam, quam alia in eius testamento disposita, petit per eundem D. Iudicem, vt supra pro tribunali sedentem per me Notarium mandari aperiri, legi, & publicari d. testamentum, & his quorum interest vnum, vel plura publicum seu publica fieri, atque tradi instrumentum, & instrumenta. super quibus, &c. presentibus, &c. testibus, &c. Ita vt supra refert Rolan. à Valle cons. 37. n. 9. vsq. ad fi. lib. 1. Melius tamen existimarem, ad tollendum omne dubium, quod Notarius dum testamentum à testatore clausum recipit referret in dictæ receptionis instrumento, quod Testator mandat illud post eius mortem aperiri, & publicari etiam nullis
- 2
- 3

nullis adhibitis iuris solemnitatibus, perinde valere vult, ac si publicatio, sine aperitio solemniter facta foret. Renunciando quibuscūq. solemnitatibus tam ex iuris dispositione, quam consuetudine, ac alias quomodolibet requisitis. Tutius tamen esset, quod Notarius declarari faciat à testatore, quod tale testamentum valere voluit iure testamenti nuncupatiui, & omni meliori modo via, & forma, quibus magis, & melius valere potest, & debet, vt per Paul. Castren. in l. hæredes palam, vers. sed an valebit, ff. de testam. & per Clar. in §. testam. lib. 3. q. 4. vers. sed quæro. Quia cum deficient aliqua solemnia testamenti in scriptis, testator nō potest facere, q. leges in causis suis locum non habeant, vt per Gomez. in reg. de trien. possess. q. 32. ad tex. ibi citatum in l. nemo potest, de leg. 3. Vt tenuit Rota in vna Romana DD. Alteriis coram Robufferio 23. Maii 1583. in l. p. diuersi. dec. 752. n. 5. Ceterum aduerte, q. hanc, & alias formas instrumentorum ad iudicialia pertinentium magis late scriptas habes in Formulario instrumentorum nuperrime à me compilato, & in lucem edito quas nihilominus pro minori partium dispendio inf. in fine lib. 4. scribi, & imprimi feci.

DE EXEQVTIONE CLAVSVLÆ CONSTITVTI.

Cap. L VII.

- 1 Citatio necessaria pro exequutione clausulae constituti.
- 2 Quid agendum quando instrumentum est receptum extra tribunal.
- 3 Instrumentum cuius clausulae constituti exequutio petitur, debet recognosci, nec abolutum, neque suspectum esse debet.
- 4 Exemplar mandati de associando.
- 5 Huius mandati vigore quid agat creditor.
- 6 Formula exequutionis mandati huiusmodi.
- 7 Recognitio ab inquilinis in actu exequutionis facienda.
- 8 Tutius remedium, recognitionem ab inquilino habere.
- 9 Pactum constituti, vel precarij non exercetur contra tertium possessorem, nisi eo citato.
- 10 Constitutarius habet remedium recup. poss.
- 11 Constitutum est minoris efficaciae precario, & quare.
- 12 Precarium non se extendit ad bona heredum debitoris per ipsos hæredes acquisita, & quare.
- 13 Per precarium appositum in contractu nullo, vel simulato, non transferitur possessio, & exequi non debet.
- 14 Referuntur aliqua de citationibus impressis, quæ sūt extra Ro. Cur.

1 **A**D exequutionem clausulæ constituti appositæ in instrumento in tribunali A. C. recepto contra debitorem obligatum procedere

- dere volens, illum citare debet ad videndum infra scripto D. instanti concedi familiam, seu exequutores curiæ, qui eum associent in apprehensione possessionis domus sibi venditæ, & quodcunque mandatum desuper opportunum decerni, & concedi. In cuius citationis termino iudex mandatum de associando decernit & relaxat, nisi ad
- 2 primam diem cum intimatione. Si vero instrumentum extra tribunal est receptum, adde prædictæ citationi ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndumque iurari testes super illorum recognitione, quatenus opus sit.) Exequuta in citatione, & reproducta, ac prima die iuridica post illius executionem elapsa, mandatum expeditur, viso tamen prius per iudicem instrumento sufficienter recognito, non aboito, non raso, neque suspecto, vt supra relatū est
- 4 in cap. 46. Huius autem mandati hoc est exemplar. [De mandato Illustriſs. & Reuerendiſs. D. Auditoris Camera, siue eius R. P. D. Locū tenentis, & ad instantiam D. N. principalis. Tenore præsentium mandatur vobis Capitaneo, & exequutoribus curiæ nostræ, quatenus visis præsentibus sub 500. ducatorum, &c. aliisq. &c. penis debitis dictum N. qui vigore instrumenti venditionis domus sibi factæ, sitæ, &c. clausulæ constituti in eo appositæ, vt in actis infra scripti Notarij sub die, &c. constat, & intendit illius possessionem corporalem, realem, & actualem apprehendere, & retinere, ad illam associasse, & contra quoscunq. impediētes possessionem illius pacifice apprehendere, & retinere permisisse, & curasse. Quoniam dicto D. venditore citato in vim dicti instrumenti, & clausulæ constituti,
- 5 in illo appositæ, Dominus ita mandauit, Die, &c. Cuius quidem mandati virtute emptor, aut creditor (vocatis curiæ exequutoribus) ad apprehendendam possessionem accedit infra dicendo modo:
- 6 D. N. in vim venditionis sibi factæ domus, &c. & clausulæ constituti in illius instrumento appositæ associatus ab exequutoribus curiæ, illisq. præsentibus, & assistentibus ad euitandam aliquam violentiam eidem forsan faciendam in illius apprehensione, ad eandem domum accessit vna mecum notario, ac possessionem domus prædictæ per illam intrando, deambulando, spatiando, portas, & fenestras aperiendo, & claudendo pacifice, & quiete adeptus fuit. Protestans, quod per suum recessum à dicta domo faciendum non intendit illius possessionem aliquo modo dimittere, aut relaxare, sed illam animo, & corpore continuare non solum præmissis, sed omni alio meliori modo. Super quibus &c. Præsentibus testibus,
- 7 &c. Si in domo aliquis erit inquilinus, fiet per eum in actu apprehensionis possessionis recognitio noui possessoris hoc modo: Et ibidem præsens D. B. inquilinus eiusdem domus prædictæ D. N. in dominum patronum, & possessorem præfatę domus, ibidem præsentem, & acceptantem recognouit, & acceptauit illique pensionem

nem domus huiusmodi in posterum decurrendam suis debitis terminis, & temporibus cum effectu soluere promisit hic Romæ libere, & absq. aliqua exceptione, alias ad omnia dāna, &c. teneri voluit. Pro quibus, &c. se obligauit in forma Cam. &c. Tutius tamen reor in apprehensione possessionis in qua inquilinus reperitur, illum è domo expellere, & subinde illi separatim locationē facere, possessio enim non acquiritur, nisi inquilino expulso, l. peregre, §. quibus, de acquir. vel admitt. posses. & in l. quamuis, §. deod. tit. Put. dec. 17. de concess. præb. Et quantuis in huiusmodi executione clausulæ, Galles. in fine sui tractatus referat pactum in precario posse etiam contra tertium possessorem non citatum exerceri, tamen id nunquam obseruari vidi, nec in precario, nec in constituto. Imò semper praticari vidi, q̄ tertius possessor licet causam à debitore habeat, semper modo præmissio citatur; quia vbi de partis præiudicio principaliter agitur semper citatio antecedere debet, vt in l. de vnoquoque, ff. de re iud. Nec est attendenda formula. Galles. de qua in eius tractatu; quia illa, vt in ferius dicitur, nunquam fuit vsu recepta. Porro citatio est solemnitas iuris naturalis, quæ omitti non potest, iux. not. in clem. pastoralis eo. tit. Vnde si index sine citatione partis concederet d. licentiā, ea nihil operaretur, sed p̄inde esset, ac si pars propria auctoritate fuisset ingressa, cum in quacunq. interlocutoria præiudiciali requiratur citatio, d. l. de vnoquoque, eod. tit. Hinc est q̄ possessio etiam ab in iusto possessore absq. citatione auferri non potest, vt per Dec. in l. edict. diu. Adr. C. de edict. diu. Adr. toll. n. 5. Anchar. conf. 133. nu. 1. Et contra hunc tertium possessorem, extremis requisitis verificatis, seruatō superius relato processu, mandatum sub præscripta forma conceditur. Imò dicendum, q̄ licet creditor possit apprehendere possessionem propria auctoritate contra debitorem, qui constituit se nomine creditoris possidere, & etiam contra possessorem causam ab eo habentem, vt per Bar. in l. creditores, col. 7. C. de pign. & hypot. Put. dec. 43. lib. 3. n. 6. tñ intelligendum præuia citatione modo præmissio faciendā. Et his præmissis addo Nat. conf. 378. vol. 2. & conf. 317. eod. vol. vbi dicitur, q̄ pactum cum debitore celebratum de ingrediendo possessionem propria auctoritate non potest exerceri cōtra tertium possessorem non habentem causam à debitore, nisi sit ap̄positum constitutum. Præmittendum est amplius, q̄ qui fundat se in clausula constituti debet probare constituentem tunc possedisse, l. quamuis, & ibi gl. Ang. Rom. Alex. & alii, ff. de acquir. vel amit. poss. Guidop. dec. 356. in prin. quod intellige quando ageretur cōtra tertium possessorem, secus contra constituentem, vel eius heredes, aut habentes ex post causam ab ipso constituyente; quia tunc non requiritur supradicta probatio, sed in eorum præiudicium exercetur d. cōstitutum absq. alia probatione, vt in terminis ponit Plot. de in litē iuran.

iuran. §. 4. n. 56. cum ibi citatis. Nec potest modo præmissò exerceri contra habentem causam ab illo, qui dedit licentiam capiendi possessionem; quia si caperet possessionem propria auctoritate, alio existente in possessione illum spoliando priuaret semetipsum sua possessione, vt per Peregr. dec. 312. Vbi enim reperitur alius ante possidere, talis possessio diceretur intrusa, vt in vna Barchinonen. præceptoriarum, coram Lancell. 7. Febr. 1578. Et licet d. constitutum transferat ciuilem, & naturalem possessionem, vt per Alex. in l. quod meo, & in l. interdum, ff. de acquir. poss. non tamen actualement transfert, vt per Put. dec. 2. de empt. & vend. Ad hæc nota, qd si venditor, vt fieri solet, dat licentiam emptori intrandi possessionem propria auctoritate cum clausula solita, vt puta, & donec constituit se precario nomine possidere, operatur, vt emptor possit propria auctoritate possessionem capere, qd alias non posset, vt per l. fin. ex stipulatione, & ibi Doct. & Paul. de Castr. de acquir. poss. qua licentia non tributa, emptor de vi teneretur; quia vim committere videretur, vt in d. l. fin. ex stipulatione, eo. tit. Peregr. dec. 312. & in his terminis habetur decisio coram Grato in vna Placentina Canonica. 15. Ian. 1563. inter D. Hieronymum Casalem, & Bartholomæum Cristium. vbi inter alia fuit dictum quod prior possessor non potest amoveri, nec perdit possessionem nisi citetur etiam stante statuto, quod quis possit ingredi possessionem propria auctoritate, Zuccar. in l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. & faciunt tradita in l. fin. C. de acquir. possess.

10 Aduertendum quoque est, quod constitutarius remedium habet recuperanda possessionis in causis spoliationis non minus, quam si plenam, & realem possessionem habuisset. Tiraq. in tract. constit. 10. ampliat. Aff. dec. 299. Rex Ferdinandus n. 17. quâ iures alii effectus huius clausulae constituti enumerantur per Petrum Grauinam post formam venditæ liberat. in verbo Aduerte Notario, vers. Septimo. *Queritur amplius.*

11 De precario nota, quod si debitor sua, & suorum hæredum bona presentia, & futura obligauerit, & se precario nomine tenere constituerit, ad bona hæredum per ipsosmet acquisita, precarium non extenditur: quia nemo post mortem suam precario nomine possidere constituere potest. Aff. dec. 335. nu. 6. & 9.

12 Ad hæc etiam nota, qd precarium, seu constitutum in contractu simulato, vel alias defectu consensus nullo appositum, ciuilem possessionem non transfertur, & consequenter exequi non debet: infecta enim primitiua, & deriuatiua etiam inficitur, ad not. per Alex. in l. 1. §. 1. n. 8. & in l. eo principio, de acquir. poss. & per Doct. in l. contra ius, ff. de

13 reg. iur. cum concord. Et qd ex constituto appposito in contractu nullo, aut simulato non transferatur possessio, nec dominium; Vide Calcan. conf. 36. n. 4. & late Paris. conf. 54. n. 29. 30. & 87. lib. 1. Aff. in c. 1

in tit. de fecud. dat. in nou. l. commissio, n. 3. ver. quod precarium. Et iste supra relatus modus utilis est creditori pro atsequenda possessione vigore dicti pacti exequutiui. At si in curia partis, vel Notarij permitteatur citatio, quæ diceret ad videndum immitti, vel induci in possessionem, & hæc vel similia verba in mandato exprimerentur: tunc opus esset aliquali petitione redacta in scriptis concludente ad implorationem officij iudicis ad tradita per Negus. in 4. p. 14 in princ. n. 24. Antequam ab hoc exequutionis oblig. Cameralis processu recedam, & huic presenti libro finem imponam, non ab re censui aliquid referendum de citationibus impressis, quæ pro illius exequutione per nuncios de partibus à multis annis citra, ad petitionem partium coram A. C. fieri consueuerunt; de quarum validitate à nonnullis etiam iurisperitis dubitatum fuisse audiui. Et ratio fuit dubitandi, quia regulariter citationes, quæ modo præmissio sūt, nullius videntur esse roboris, nisi fiant præcedente commissione iudicis personæ citatæ; ad tex. in l. neminem. C. de exhib. reis, & cap. ex parte de rescriptis. Quod non ita simpliciter videtur intelligendum, sed cum distinctione, quam refert Rom. in cons. 497. sub n. 8. (scilicet aut loquimur in citatione reali (idest in captura personæ), & tunc requiritur iudicis commissio, & iste est casus d. l. neminem eodem tit., aut loquimur in citatione verbali, & tunc aut citatio illa requirit causæ cognitionem, & iudicis motum, vt est, cum fit citatio eius, qui in ius vocari non potest sine venia, & tunc non est in facilitate nuncij citare sine iudicis commissione. l. vbi cunq. & l. omnia. quæcunq; ff. de reg. iur. l. ne quicquam. §. vbi decretum. ff. de off. pro. cons. aut non requirit causæ cognitionem, & tunc nuncius potest citare etiam nullo præcedente iudicis decreto, vt per Innoc. in cap. quoniam. contra, extr. de probat. quibus etiam additur Clar. in eius pract. cri. quæst. 29. versic. vnum autem scias, vbi explicat citationem sine speciali commissione iudicis in causis civilibus fieri posse: secus autem in causis criminalibus, quæ est facienda de speciali iudicis commissione, vbi attestantur de communi. las. in titul. de action. ver. quadrupli autem, num. 34. vbi ad intelligentiam d. tex. dicit quod de generali consuetudine non seruatur, & in pluribus locis citationes quæ fiunt ad petitionem partis, fiunt sine vlla iudicis commissione. Et tanto magis videtur tolli dicta ratio dubitandi ex reformationibus Pij V. præsentis libri impressis quæ circa hoc nihil aliud desiderant, nisi quod antequam procedatur contra debitores extra Roman. Cur. degentes, sub dicta forma Camera obligatos debeat præcedere intimatio, quæ (in omnem euentum illius nullitatis) ad effectum saltem inducendi scientiam, satis dicitur sufficere, vt probat Afflict. in eius decis. 2. num. 7. Et sic ab Auditore Camera recepta dicta citatione exequuta, quæ ex præ-

prædictis saltem vim habet intimationis, præuia illius recognitione, ac debitis seruatis terminis, debitisq. præcedentibus dilationibus, iuxta distantiam loci, vt supra meminimus ad talem exequutionem semper processum fuit, prout quotidie proceditur. [Quibus ad
 „ do Ant. de Butt. & Imol. in c. 1. extra de iud. Innoc. in c. quoniam cõ
 „ tra, extra de probat. vbi formaliter dicitur, quod si de citatione, &
 „ relatione in actis descriptis apparet, præsumitur licentiam de citan.
 „ do præcessisse, licet de illius commifsione non appareat.]

DE EXEQVVTIONE OBTINENDA CONTRA FIDEI- iufforem vti principaliter obligatum. Cap. LVIII.

- 1 *Annulata obligatione principali non annullatur oblig. fideiussoris.*
- 2 *Nec obligatio minoris asserentis se maiorem valet.*
- 3 *Aliqua alia de exequutione facta, & nominis debitoris.*

1 **N**EC minus in hoc quotidiano articulo prætereundum, q̄ q̄ si fideiussor obligat se vti principalis principaliter, & in solidum, tunc respectu creditoris, vt supra dictum est c. 48. dicitur principalis, licet in rei veritate commodum contractus ad ipsum non peruenit. Aym. conf. 272. num. 13. & hanc opinionem obseruat Rota, vt fuit pluries decisum; Hinc resultat q̄ licet obligatio principalis possit ex aliquo capite annullari, nihilominus sustineretur obligatio fideiussoris obligati cum iuramento, vel tanquam principalis cū in hoc casu fideiussor sit obligatus tanquam principalis non potest reputari vt accessorie obligatus ad effectum, vt annullata principali obligatione corruat etiã accessoria. Mohed. dec. 2. de fideiuss. Paris. conf. 16. n. 110. cum seq. vol. 2. Nat. conf. 262. n. 14. Decian. conf. 22. vol. 2. Galles. ad for. cam. 3. p. n. 7. & ita etiã fuit resolutum in vna Romana census de Frouanis coram Orano, & in alia Rom. euictionis domus de ann. 1599. coram Seraphino.

2 Et licet in hoc aliquantulum transgredi videamur, tamen cum articulus infra dicendus in hoc A. C. tribunali in facti contingentia consistari, seu discuti occurrat infra scriptam Rotalem decisionem quoad concernentia nullitatem donationis, & obligationis minoris quantumcumque asserentis cum iuramento se maiorem, hic imprimendam fore iussi.

R. P. D. PAMPHILIO.

Romana Donationis de Cupis. Veneris 5. Iunij 1602.

MInor qui iuravit se maiorem, licet videatur exclusus à beneficio restitutionis in integrum non impeditur tamen quin possit dare de nullitate ob non servatas solemnitates Statuti.

S V M M A R I V M.

- 1 Minor qui se iuravit maiorem videtur exclusus beneficio restitutionis in integrum.
- 2 Minor non impeditur quin possit dare de nullitate ob non servatas solemnitates à Statuto. traait.
- 3 Nec obstat duplex iuramentum.
- 4 Contractus quando non possit annullari ob iuramentum.
- 5 Minor cadit à beneficio restitutionis in integ. quādo iurat se maiore.
- 6 Iuramentum promissorium à minore prestitum tanquam dolo extortum, nihil operatur.
- 7 Per statutum annullantur iuramenta minorum.
- 8 Minor, maior factus, licet per tempus taceat, potest quādo cunq. dicere de nullitate contractus.

FVit per DD. resolutum minorem ætatem suffragari Septimio. Quamvis enim ex eo, quod iuravit se maiorem videatur exclusus à beneficio restitutionis in integrum ratione minoris ætatis, iuxta l. si alterius, cum ibi not. C. si minor se maior dix. non tamen ideo impeditur quo minus possit dare de nullitate donationis ob non servatas requisitas solemnitates in contractibus minorum ex statuto Urbis, lib. 1. cap. 151. Non obstante prædicto iuramento. Ioa. Hor. in addit. ad Specul. in titulo de sent. §. ut autem. in addit. que incipit, Adhuc ætati. Abb. in d. l. si alterius. Castr. in cons. 53. num. 3. lib. 2. Roman. cons. 12. num. 5. vbi addit Curt. Jun. cons. 118. num. 9. & cons. 119. sub num. 1. & 6. & sequitur per Modern. Perus. de restit. in integr. qui de communi testantur quæst. 24. art. 4. num. 16. vers. in contrarium.

- 3 Nec huic conclusioni obstat, quod hic adsit duplex iuramentum, ex Paris. cons. 96. num. 6. lib. 1. Bero. quæst. 43. num. 3. cum aliis allegatis, puta id posset procedere quando per iuramentum promissorium tollitur defectus nullitatis, & confirmatur contractus, quo casu minore excluso à remedio nullitatis, opus esset beneficio restitutionis in integrum à quo cecidit, ex eo, quod iuravit se maiorem, secus vero in hoc casu, vbi cōtractus adhuc remanet nullus ex eo q̄ iuramentum

- mentum promissorium tanquã dolo extortum nihil operatur ex statuto, & sic non impeditur minor quo minus possit dare de nullitate non obstante iuramento assertorio ex supra allegatis, maxime q̄ statutum Urbis videtur annullare vtrumq̄. iuramentum, sicut, & aliud, & alias de facili fieret fraus statuto, vt late per Curt. lun. d. conf. 118 nu. 9. vers. sed quid fortius, & conf. 119. nu. 6. & seq.
- 7 Non obstat, q̄ Septimius factus maior per plures annos tacuerit; quia cum statutum præsumat dolum, cessat omnis ratio, quæ alias ex lapsu temporis induci potuisset. iux. l. si. C. si maior fact. quæ non habet locum vbi adest dolus. Roman. conf. 54. in fi. Cur. lun. conf. 50. n. 9. Ruin. conf. 170. n. 29. lib. 1. & fuit resolutum 25. Jun. 1574. coram Oradino, de qua per Caputaq. dec. 1. p. 3. in impress. Non obstat, quod donatio facta fuerit contemplatione matrimonii, &c.

- 8 Verum cum satis abunde dixerimus in hoc præsentì primo libello de modo procedendi ad realem personalemq̄. executionem præscriptæ Cameralis oblig. tñ cum illius executio in hoc A. C. tribunali frequentissima sit, ideo antequam huic præsentì libro extremam manum apponam, visum fuit silentio non esse inuoluendum, quod in obligationib. facti vbi quis potentiam habet factum promissum adimplendi, & obligatus propter iuramentum præcise cogendus sit, ad tradita per Ias. in §. actionum, ver. 1. est. n. 47. de actionib. tunc præmissa citatione, vt puta ad renouandum cautionem, faciendum consentire, aut ratificare, & similia pro illius executione datur mandatum personale, & etiam reale ad implemento promissorum, in quibus mandatis tam executiuis, quam etiam de subhastan. & deliberañ. semp̄ apponitur clausula ad effectum deponendi, & donec renouauerit, fecerit consentire, aut ratificare, vel adimpleuerit promissa, & similia, ad hoc vt taliter obligatus rædico executionis affectus adimpleat. Si autem tale sit factum, quod per obligatum propter impossibilitatem nequeat adimpleri, tunc procedetur ad solutionem interesse præuia iudicis taxatione, prout iuris fuerit, & ordo dictauerit rationis.

Iam diximus de ordine seruando in processu realis, & personalis executionis iuxta terminos, l. à diuo Pio, & in §. si ante addictum pignus, & etiam post addictum pignus, de re iud. nec superflue visum est referre modum seruandum in pignore rerum incorporalium, seu nominum debitorum, iux. tex. & ibi glo. in l. 1. C. de pignore prætorio, vbi præuia relaxatione mandati contra principalem debitorem in forma Camera obligatum, citabitur deinde debitor debitoris pari modo obligatus, vt puta ad confitendum debitum scutorum mille, in quibus ipse tenetur, & obligatus est ad fauorem N. vigore obligationis cameralis, alias videndum per dictum iudicem mandari haberi pro confessato, dictumq̄. debitum, ius, & nomen illius esse, & statim mandari loco pignoris ipsius creditoris, qua citatione in actis

causa relata iudex constito de illius debito suum in praemissis interponat decretum, quod habebitur loco executionis. Bald. in l. si pratorium, C. de pignore pratorio, & licet ex eo non nisi utilis praetoria creditori queratur, & plenum ius non transferatur, tamen si pignus, sive debitum in rebus, seu iuribus incorporalibus: aut in annuo reddi tu consistat praevia subhastatione devenitur ad secundum decretum, si autem illius emptor non reperitur, vel iustum pretium non offertur, tunc creditori adiudicantur praecedente peritorum aestimatione. Afflict. dec. 358. n. 5. eo enim casu si plus valeret, deberet a creditore illud plus debitori restitui, si minus illud a debitore suppleri; poterit quoque debitor ex officio iudicis cogi ad cedendum iura sua contra debitorem sui debitoris competentia; vel dandum in solutum, alias iudex ex officio praemissa faciet cum opposit. instr. stipulan. cum clausula, de evictione, & aliis clausulis solitis, & consuetis, factum enim iudicis reputatur factum partis. l. si ob causam, C. de evict. & in hoc recurre ad Socin. in cons. 37. nu. 10. lib. 4. ubi materiam hanc magis diffuse habes. Haec praedicta visa sunt referenda in terminis d. l. a diuo Pio, & l. si pratorium, si quis tamen in praemissis meliorem rationem, & intellectum, ac breviorum causam obtinendi habeat, eam in medium proferat.

DE DILATIONIBVS DEBITORIBVS CITATIS concedendis. Cap. LIX.

1. *Quomodo, & quando dilatio ad partes concedenda sit.*
2. *Plura de iuramento calumniae.*
3. *Iuramentum calumniae debet praestari etiam procuratori.*
Et quod debet praestari etiam quod actor plene probaverit intentionem suam.
4. *Nullitas processus defectu omissionis iuramenti calumniae.*
5. *Iuramentum calumniae, quando dicitur sufficienter praestitum.*

ET licet in casu, de quo in praesenti capitulo citatio debuerit praemitti ad docendum de solutione in partibus facta, & congrua dilatio iuxta loci distantiam debitori tam extra Pij V. reformatione, & etiam ex decisionibus Rotalibus, praesertim in vna Salamantina regressus, coram Augustino, die 9. Maii 1550. in manuscripto, quam etiam ex inueterato stylo Auditoris Camerae videatur concedenda, tamen a pluribus annis citra praedictus antiquus stylus fuit ab Aula recessus, & per contrarium usum ab eo recessio, quoniam animaduertens iudex debitores citatos hanc dilationem non nisi calumniose peti, & solum ad eorum debiti solutionem procrastinandam indemnitati creditorum consulendo mandatum executionum contra

- contra tales debitores decerni, & relaxari mandat hoc modo, videlicet nisi infra decem, aut quindecim dies, vel alias iuxta loci distantiam iurato de calumnia quo non præstito nisi ad primam diem cum intimatione, qua exequuta, & apud acta notarij causæ, vt moris est relata mandatum expeditur, & ratio esset videtur, qui a tale iuramentum præstare recusans censetur esse in dolo, qui alicui patrocinari non debet, & pro confesso habetur. Ias. post alios in repet. l. admonendi, num. 22. de iureiur. & consequenter iuxta præsentem iustitiam iudicando ad executionem dictæ obligationis cameralis pro debito contracto in partibus proceditur, hoc autem calumniæ iuramentum nedum a principalibus, sed etiam a Procuratoribus, & Aduocatis præstandum erit. Papien. iu form. libell. action. real. in vers. per iuramentum, num. 5. & debet præstari etiam actori, & etiam quod actor plene probauerit suam intensionem, vsq; ne adeo quod si non præstetur, parte tamen petente omnia acta vitio nullitatis subiacent, & cum difficultate sanatio processus à signatura Sanctissimi conceditur, vt refert Modern. Marchesan. in titulo com. san. nullit. sub num. 80. & 81. partis secundæ cap. 1. & quod sententia subiaceat vitio nullitatis, vt non præstitum iuramentum, vt habetur in decisione infra scripta, & etiam in vna alia Esina restitutum nis dotis die Lunæ 13. Martij 1600. coram R. P. D. Litta. Et licet hic aliquantulum transgredi videamur, ne tamen articulus infradicendus obliuione omissus remaneant in terminis dicti iuramenti calumniæ habes decisionem inferius scriptam Romanæ rescissionis contractus Ven. 16. Martij 1600. coram R. P. D. Penia. DD. steterunt indecisis, & quantum ad præsentem nullitatem sententia Vicarij ob non præstitum iuramentum calumniæ præter responsionem datam in alia decisione sub die 15. Ian. præteriti fuit dictum difficultatem cessare ex obseruatione terminorum substantia-
 5
 lium, inter quos adest terminus ad iurandum de calumnia, & eo ipso, quod seruatur terminus dicitur præstitum iuramentum calumniæ, ad quod præstandum in hac causa procurator habebat mandatum speciale sicut iure requiritur, C. si. de iuram. cal. lib. 6. & ideo non poterat dici omnino omissum, licet foret petitum, & cum ista nullitas non proneniat ex tribus illis defectibus, citationis, iurisdictionis, & mandati, quos inuolabiliter Romæ stylus obseruat. Non est tam rigorose attendenda præsertim cum constet aliquo modo præstitum fuisse, & reiteratum in obseruatione termini ad sententiam.

DE DEBITORE CONVENIENDO VBI REPERITVR.

Cap. LX.

- 1 *Modus conueniendi debitores iuxta dispositionem iuris communis. Secus vigore obligationis Cameralis.*
- 2 *Quando debitor ab expensis excusatur ob retardatam solutionem.*

ABB. in cap. licet de for. competen. optime examinat hunc articulum, seu speciem fortiendi forum stante ratione contractus, siue sit verus contractus, vel quasi contractus, vel alius vnde obligatio oritur, vbi primo dicitur, quod in loco, vbi quis gessit tutelam potest conueniri. Secundo quod quis possit conueniri in loco contractus sibi inueniatur, ibi siue non.

Et quando in eod. fact. possunt plura loca concurrere, vt puta locus factæ promissionis, idest vbi verba contractus sunt prolata, item locus destinatae solutionis, seu implementi contractus, pro quorum, & aliorum de hac questione loquentium intellectu ibi recurre sub n. 29. & seq. sed prædicta per eundem Abb. & Doct. dicuntur in terminis disposition. iuris communis, cuius dispositio plures habet limitationes, præferim contra laicos, iuxta tradita à doct. in l. si conuenerit de iurisdic. omni. iud. secus tamen dicendum erit de contractibus sub vinculo obligationis cameralis celebratis, quia tunc vbicunque solutio debiti fuerit destinata, & contractus fuerit celebratus illius vigore ratione moræ debitoris, coram A. C. poterit conueniri tanquam Iudice competen. etiam priuatue, quoad alios iuxta eius ordinarias, & poterit idem debitor cogi ad solvendum, seu adimplendum in loco destinatae solutionis, seu adimplenti promissi, & alias, vt supra meminimus in cap. 30 et secundo de modo exequutionis instrumentorum extra Roman. Cur. recept. his præmissis, addo quod si creditor in loco destinatae solutionis non comparuisset, tunc debitor a mora excusaretur, Put. dec. 8. lib. 1. nu. 4. quæ mora cessante iuste debitor ab expensis excusaretur.

FINIS PRIMI LIBRI.

SAL.

SALLVSTII TIBERII

A CORNETO.

DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE
coram Auditore Cam. aguntur.

LIBER SECVNDVS,

DE MODO PROCEDENDI IN IVDICIIS
possessorijs. Cap. I.

- 1 **I**n iudicio possessorio triplici remedio utimur.
- 2 Possessorium adipiscendæ datur, quando possessio nõ dĩ fuit habita.
- 3 Possessorium retinendæ, quando possessio est turbata.
- 4 Possessorium recuperandæ, & reintegrandæ, quando possessio est perditæ.
- 5 Exemplar monitorij in vim saluiani interditi, ex remedio adipiscendæ.
- 6 Remedium Saluiani interditi conceditur aduersus quemuis possidentem bona sibi obligata etiam mobilia, & se mouentia, & quædo.
- 7 Monitorium super iactationibus in iudicio retinendæ.
- 8 Aliud in eodem iudicio in causa exigendæ pensionis.
- 9 Aliud simile contra successorem in beneficio.
- 10 Monitorium ex remedio recuperandæ, vel reintegrandæ.
- 11 Actio spoliij nõ cõpetit heredi, nisi possessio per heredem fuerit apprehensa.
- 12 Actio spoliij competit etiam heredi spoliati, & datur contra heredem spoliantis, & quædo.
- 13 Prædictum remedium competit successori Ecclesie, & quare in Ecclesia, & non in herede, seu hereditate.

- 1 **P**LRIBVS modis, & formis monitoria in iudicio possessorio fiunt, in quo de mera possessione agitur iuxta qualitatem, & contingentiam causarum, quæ in tribunali occurrunt triplici remedio à iure statuto scilicet possessorio adipiscendæ, quod datur quædo possessio nunquam fuit habita: Possessorio retinendæ quando possessio est turbata: Possessorio recuperandæ, quando possessio est deperditæ. Super quibus iudicijs monitoriorum requisitorum exemplaria infra habentur. Et quidẽ primum monitorium in vim saluiani

uiani interdicti fieri consuetum pro remedio adipiscendæ sic concipietur. De mandato Illustriss. & Reu. D. A. C. siue eius R. P. D. in ciuili. Locumtenen. & ad instantiã D. A. principalis, moneatur B. ex aduerso principalis detentor, & possessor domus sitæ, &c. iuxta, &c. & alios suos notorios confines in actis, & processu causæ suis loco, & tpe latius specificandis, quatenus infra triduum proximum, sub 1000. ducator. auri Cam. pijs locis arbitrio D. applicandorum, ac mandati exequutiui, & in subsidium excõionis, alijsq. &c. pœnis, debeat possessionem realem, actualem, & corporalem domus prædictæ, illiusq. iurium, & pertinentiarum eidem d. instanti dimisisse, & relaxasse retinendam per illum, donec ei fuerit de scut. 300. per d. N. vigore instrumenti obligationis in forma Cameræ, sub die, &c. recepti, & pro quibus d. N. d. domum, & alia sua bona instanti prædicto obligauit, & hypothecauit. Quoniam fuit pro parte d. D. instantis comparitum, & allegatum, se virtute d. hypothecæ, & in vim utilis Saluiani interdicti, ac alterius cuiuscunque remedij possessorii, in possessionem dictæ domus vt supra retinendæ imponendum, & immittendum esse. Et ideo si fenserit, &c. compareat, &c. alioquin, &c. Conceditur monitorium huiusmodi contra quemcumq. detinentem, & possidentem bona obligata tam stabilia, quam mobilia, quorum identitas probari potest. Monitorium in iudicio retinendæ erit huiusmodi. De mandato, &c. & ad instantiam D. A. principalis, moneatur D. B. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub mille ducat. &c. mandati exequutiui, & in iuris subsidium excõionis, alijsq. &c. pœnis debeat ab omnibus, & quibuscunq. iactationibus, molestationibus, & impedimentis eidem D. instanti, & super possessione, & fructuum perceptione vineæ, quam possidet, sitæ, &c. iuxta, &c. & alios suos fines, latius in actis, & processu causæ, & causarum huiusmodi, quoties opus fuerit, specifican. & designan. quomodolibet illatis, præstitis, & factis, ac fieri, & inferri comminatis destitisse, & cessasse, ipsumq. in sua pacifica, & quieta possessione, in qua existit, dictis molestiis, & impedimentis sublatis, vti, frui, & gaudere permisisse. Et si fenserit, &c. compareat, &c. Alioquin, &c. Aliud causa exigendæ pensionis. De mandato, &c. & ad instan. A. cui alias annua pensio 100. ducatorum auri Cameræ super fructibus, &c. prioratus, &c. quem B. obtinet, & possidet, de ipsius B. consensu Apostolica auctoritate reseruata, constituta, & assignata fuit, prout in actis si, & cum opus fuerit, verificabitur: Moneatur dictus B. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub mille ducatorum, &c. debeat eidem D. instanti de omnibus, & singulis dictæ annuæ pensionis terminis decursis, & non solutis, & in posterum suis loco, & terminis decurrendis, & debendis iuxta eiusdem reseruacionis formam, & tenorem integre persoluisse, ipsumque instantem in sua pacifica, & quie-

- & quietâ possessione dictam possessionem exigendi, in qua existit
 9 manutenuisse, & cōseruasse. Et si senserit se, &c. Idē monitorium da-
 tur etiam contra successorem in beneficio, licet pensionarius contra
 illum nullam, sed tantum contra auctorem suum habeat exigendi
 possessionem, nisi probata vera, & reali exactione ab antecessore,
 10 prout infra dicitur. Monitorium ex remedio reintegrandæ, seu recu-
 perandæ: De mandato, &c. & ad instantiam D.A. principalis, monetur
 tur D.B. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum
 sub mille ducatorum, &c. aliisq. &c. pœnis debeat ab intrusione, oc-
 cupatione, & spolio domus sitæ, &c. & alios suos notorios fines,
 specificandos, &c. quam alias dictus d. instans possidebat, & posse-
 dit, à qua per dictum aduersarium spoliatus fuit, qui illam nunc de-
 tinet, & occupat, prout in actis, & processu causæ, si, & cum opus
 fuerit, suis loco, & tempore verificabitur, & deducetur, cessasse, &
 destituisse, ac possessionem domus prædictæ vna cum omnibus, & sin-
 gulis fructibus, &c. eiusdem à die intrusionis, & occupationis prædi-
 ctæ indebite perceptis, & qui percipi potuerunt, ac percipiendis in
 futurum vsque ad liberam relaxationem, & restitutionem dimisisse,
 & relaxasse, & restituisse, ac soluisse, & consignasse (si extant) sin-
 autem, de illorum vero pretio, & valore, etiam ad rationem quanti
 plurimi valuerunt, valent, & valere poterunt in futurum satisfac-
 cisse, ac eundem D. instantem ad possessionem domus prædictæ, a
 qua, vt præfertur, spoliatus fuit, restituisse, reposuisse, & reintegras-
 11 se. Et si senserit, &c. Fuit non raro dubitatum, an hæc actio spo-
 lii competat heredi spoliati, & vtrum detur contra heredem spo-
 liantis. Et ratio dubitandi fuit, quia possessio non transit in
 heredem, nisi per eum apprehendatur, ad textum in l. cum hære-
 des. ff. de acquir. poss. cum enim defunctus deserit possidere, il-
 lius heres, qui in eius locum subrogatur, non habet extremum ha-
 bile. Et obseruatum est, quod cum ambo succedât in iuribus defun-
 ctoris, succedūt etiã in istis actionib. quæ eiusdem personis certo târū
 modo cōpetere videntur. Et processus tã heredi spoliati, quã cōtra
 spoliantis heredem, radicato tamen spolio in personã vere spoliati
 cōceditur, vt per Socin. in l. rem quæ nobis ff. de acquir. poss. nu. 10.
 Crescen. dec. 84. Bero. conf. 64. lib. 3. lac. Cagnol. in hæred. nu. 22 de
 12 reg. iu. Et super hoc sepissime in tribunali A. C. iudicatū fuit. Quod
 autē actio spoliij cōpetat successori eius, qui spoliatus fuit, & nedū
 heredi, & successori vniuersali, verū etiã singulari vltra prædictos
 doct. tradunt Ant. Gabriel. in comun. opin. lib. 5. in tit. de restit. spol.
 conclus. 5. n. 13. post Soc. vbi supra Ruyn. Grat. & Cagnol. quos ibi
 allegat, & etiam Socin. lun. conf. 34. nu. 10. lib. 3. quæ inter duos ex
 præcitatis per Gabr. vbi supra prox. refert, licet Menoch. tamen il-
 lis non aderet, quoad singularem successorem, sed quoad hære-
 dem

dem, & successorem vniuersalem omnes conueniunt, & ita tenentur etiam Beniten. dec. 12. nu. 1. & 2. Rol. conf. 6 nu. 14. lib. 3. & conf. 32. n. 4. lib. 4. Cresce. dec. 3. per tot. de restit. spol. Hier. Gabr. n. cōf. 51. n. 4. lib. 1. qui omnes non solum loquuntur in hærede, verum etiam in successore singulari, vt tenuit Rot. Mohed. dec. 3. n. 1. & 3. de restit. spol. Put. dec. 176. nu. 2. & 3. lib. 2. Ant. Gabr. d. concl. 5. nu. 13. Soc. Sen. in d. l. re quæ nobis, d. n. 10 & diuers. dec. 907. per totum in 3. par. lib. 3. vbi licet valde dissentirent DD. Auditores tandem conclusum fuit, quod actio spolij transeat in singularem successorem, tam actiue, quam passiuè. Quæ tamen intelligenda sunt, quando author defunctus fuit in vita spoliatus; vt supra dictum est, ita vt non possederit vsque ad mortem; quia isto casu sicut ipsi competisset actio spolij ita eadem competit hæredi, ac successori ipsius, alias enim si author mortuus possedisset tempore mortis, tunc non remedium spolij, & recuperandæ possessionem. sed adipiscendæ tantum competeret hæredi, & successori, vt declarant in his præallegat. Beninten. dicta decif. 12. nu. 3. Ant. Gabr. d. concl. 5. n. 20. post Cagnol. & alios, Rol. in d. conf. 32. nu. 4. d. li. 4. vbi assignat rationem, quia successor repræsentat personam defuncti in iure creato, & formato tempore mortis in persona ipsius defuncti, secus vero in non formato, quia nunquam penes ipsum fuit, & propterea ad successorem non esset transmissibile ex persona ipsius auctoris defuncti. Vbi autem dictum fuit, actionem hanc non competere hæredi, dic quod non ita procedit in successore Ecclesiæ pro pensione debita suæ Ecclesiæ; quia si rector prædecessor longo tempore exigit pensionem, & demum moriatur, & alter succedat in eadē Ecclesiā, successor ille tunc agere poterit spolio, licet ipse nunquam fuerit in possessione exigendi; quia non ipse rector, sed Ecclesiā quæ est in possessione exigendi, agere videtur. Rot. dec. 4. in nō. in prin. ad not. per Inno. in c. in litteris. de rest. spol. in fi. in gl. penult. & in c. cū super de caus. poss. & propr. Ecclesiā enim anima est viuētis, quæ nunquam moritur, argum. in auth. quō oportet Epos. in fin. & nō. in l. & quia, ff. de iurisd. omni. iudic. Quod non ita dicendum est in hærede, seu hæreditate iacente; quia hæreditas non est in anima viuētis, ff. de fi. de iur. l. mortuo, & l. 1. §. Scæuola, ff. si qs ex testa. liber esse iussus fuit.

DE MODO PROCEDENDI VIGORE SALVIANI

interdicti. v. Cap. II.

- 1 Intentatur interdum remedium Saluiani interdicti reali actione.
- 2 Hoc tamen raro contingit. Et quare.
- 3 In monitorio remedij Saluiani interdicti nō debent apponi verba, quæ petitorium sapiunt, nec accumulari remedia ad inuicem contraria.

- 4 Si secus fieret, quid sequeretur.
- 5 Petitiorum quancumque ante sententiam suspenditur, secus post sententiam.
- Cedula suspensionis petitorij, & an eo suspenso possit in eo procedi.
- 6 Reo opponente, tenetur actor specificare remedium, quo uti velit. Effectus clausula, sola facti veritate inspecta.
- 7 Alia, quae non debent in hoc monitorio poni, & quare.
- 8 Dimittitur actio hypothecaria, & Seruiana, & intentatur Saluianæ interdictum, & quare.
- 9 Saluianum interdictum datur contra debitorem, & tertium possessorem.
- 10 In iudicio Saluiani interdicti, de sola possessione agitur.
- 11 Quid probare necesse sit in hoc iudicio.
- 12 Sufficiunt in eo semiplene probationis. Identitas rei, quae per debitorem possidebatur, est plene probanda.
- 13 Contra principalem debitorem excusio non requiritur.
- 14 Contra quos datur hypothecaria, & Seruiana actio.
- 15 In hypothecaria actione possessio auocatur, & excusio, ac probationes plene requiruntur.
- 16 Non satis frequenter haec actio intentatur.
- 17 Quaestio in iudicio actionis hypothecariae.
- 18 Tertius possessor tenetur in hoc iudicio cessionem iurium acceptare eo modo, quo actor facere vult.
- 19 Tertio possessori exceptionem cedendarum opponere non licet.
- 20 Secus in iudicio iussore, & quare.
- 21 Cogitur nonnunquam actor cessionem legitimam facere, & quare.
- 22 Sufficit seruare quatuor ex substantialibus terminis in iudicio Saluiani interdicti, & quos.
- 23 Tutius est in hoc iudicio sententiam in scriptis, quam simplex decretum obtinere, & quare.
- 24 Sententia in hoc iudicio ferri consuevit formula.
- 25 Lata hac sententia, repetitur Aegidiana constitutio.
- 26 Non est necesse eam producere, cum notoria sit. Aegidiana non admittit executionem sententiae iniuste ex eisdem actis.
- 27 Citatio facienda post sententiam latam, & quomodo mandatum concedatur.
- 28 Effectus oppositionis, generalia contra. (xat.)
- 29 A quo etiam si Iudex delegatus sit, mandatum absque alia commissione relatum.
- 30 His non obstat appellatio interposita in negotio principali, nec in expensis, nisi ab excessiva fuerit appellatum.
- 31 Formula mandati vigore eiusmodi sententiae.
- 32 Quomodo mandatum hoc exequatur. (re.)
- 33 Tutius esset expellere inquilinam, in executione huius mandati, & quare.
- 34 Hoc remedium videtur in odium debitoris intentatum.

- 35 Si creditori pecunias potius, quã rē habere expediat, qd agere debeat.
 36 Creditor inmissus in possessionē, dicitur possidere ad comodū debiti.
 37 Creditor consequuta satisfactione sui crediti, possessionem debitori dimittere tenetur. Et quo remedio aduersus eum possessionem restituerē recusantem agendum erit.
 38 Saluiantum non competit in bonis mobilibus, & quare. Secus in corpore vniuersali.
 39 Saluiantum interdictum non competit contra creditorem anteriore, & plura alia de hoc Saluiano interdicto.
 40 Creditor non tenetur facere generalem quietantiam.

Remedium adipiscendæ vigore vtilis Saluiani interdicti pro cōsequutione legati intentatur contra tertium possessorem bonorum testatoris, Areti. in §. item Seruiana. instit. de action. Satisq. est probare testatorem tempore conditi testamenti bona possidisse, & aduersarium possidere, vt d. §. Item Seruiana n. 15. Castren. conf. 112. n. 6. lib. 4. quos sequuti fuerunt DD. de Rota, vt in vna Forolinen. bonorum 24. Ianuar. 1561. corā Paleotto. Et in aliquibus alijs casibus intentatur contra debitores reali tamen actione. Sed raro hoc euenit, cum creditores fere semper personam, & bona obligata habeant, & ideo facilius creditum suum consequuntur, exequutiue vigore Cameralis obligationis procedendo, & mandatum exequutiuum reale, & personale obtinēdo, illudq. in bonis exequēdo, ac etiã vnico contextu personam debitoris carcerando. Verum si creditor creditum suum consequi non curat, sed potius aliqua de bonis debitoris habere desiderat, facit contra eum monitorium de dimittendo possessionem bonorum, cuius exemplum in præcedenti capite posuimus. Quia autem, vt plurimum, contra tertios possessores, & detentores bonorum, tam immobilium, quam mobilium, & semouentium, quorum identitas probari potest, vt superius dixi, iudiciū intentatur: animaduertat Notarius, ad quē pro formādo eiusmodi monitorio recurritur, non apponere verba aliqua, quę petitoriū sapiant, quæ verba illorumq. effectum, & importantiam inferius pro illorum intellectu explicabimus; vel accumulare diuersa remedia ad inuicem contraria, & insimul incompatibilia. Alioquin Notarij culpa, aut reus ab obseruatione iudicij absolueretur, aut respectu mixturæ non præcedente tamē aliquali petitoriū suspensione, quod ante sententiam semper suspendi potest, vt per Gozad. conf. 10. nn. 22. 33. & seq. secus tamen post illius conclusionem, vt in c. pastoralis, de causa possess. & propriet. d. Gozad. conf. 12. Vest. in lib. 4. cap. vltim. num. 20. versic. quæ tamen suspensio, alias ratione in quam mixtura daretur appellandi occasio, & eo casu, tam ad suspensiuum, quam deuolutiuum effectum appellatio concederetur, Iaf. conf. 187.

- col pentul. vers. l. respondeo in 2. Cedula autem suspensionis petitorij hæc tantū pauca continere debet, vt puta quod compareat principalis citra &c. vel procurator qui declaret, quod intendit in hoc iud. agere solo iud. possessorio, & si quid in eo aliquid factum fuerit, quod petitorium concernat, id solum factum fuisse ad effectum coadiuuandi, & colorandi ipsum iudicium possessorium; quod petitorium ex nunc suspendit, & pro suspenso habuit, & habet, & quod per quemcunque actum faciendum in hac causa non intendit ab huiusmodi suspensione recedere, nisi de hoc expressam fecerit mentionem, de quo expresse protestatur premissis, & omni alio meliori modo &c. In quo quidem articulo suspensionis petitorij dubitatum
- 7 alias fuit, an eo suspenso valeat in vtroque procedi, dicta protestatione non obstante DD. de Rota tenuerunt quod sic, ex rationibus de quibus in decis. 250. de caus. poss. & propriet. in nou. per totum. Non potest tamen actor plura remedia accumulare, sed vnicum tantū remedium intentare sibi licet, immo reo petente, quo remedio vti velit, tenetur illud declarare, Dec. in l. edita nu. 3. C. de eden. & in c. dilecti nu. 6. de iud. Exprimendo enim actor vnicam actionem, siue causam, videtur illam tantum in iudicio deduxisse. l. fin. C. de an. except. Respectu autem alterius cause, opus est nouo libello, seu monitorio, & noua instantia. Soc. conf. 39. col. 6. vers. circa tertiam principalem quasi lib. 1. Agens enim ex noua causa, ad quam se adstrinxit, si illam non probat, debet succumbere; licet ex alia causa, agere, & obtinere potuisset, etiam quod illa probetur, l. habebat. ff. in lit. Aym. conf. 80. lib. 1. nu. 17. Secus quando iudex procederet cū clausula, sola facti veritate inspecta, vt per eundem Aym. conf. 198. eod. lib. nu. 7. Tamen si petitio generalis sit, & non opponatur, & declaretur in prosecutione causæ per positiones, articulos processū & sententiam, iuxta decis. Rot. Genuen. n. 19. dec. 91. Paul. de Castr. in l. non potest. n. 7 ff. de iudicijs. Præterea non petat Notarius rem ipsam, sed rei possessionem simpliciter, non autem ad cumulatiue re & illius possessionem: nec apponat, quod res, super qua actio intentatur, est libera creditoris, vel pleno iure dominij ad ipsum pertineat; omnia hæc enim, & his similia sapiunt petitorium; cum istum verbum, pertinere denotet causam dominij l. in conuentionibus. §. 1. ff. de verb. signif. l. verbum illud pertinere, eod. tit. idē est in verbo spectare. c. cum venisset. in princ. de in lit. Hostien. in cap. licet. de probat. & consequenter per ea condemnato licebit appellare, vt
- 8 per las. d. conf. 187. supra citato: Hinc est, quod cauti procuratores hypothecariam, & Seruianam actionem omittunt, & Saluianum interdicitum tanquam magis proficuum intentant. Nam Seruiana actio cum sit hypothecaria, iudicium petitorium: Saluianum vero
- 9 possessorium parit. In primo datur appellatio, in secundo denegatur.

tur. In primo admittitur exceptio nullitatis hypothecarum in secundo
 excluditur; saltem quando requiritur altiore indaginem. In quo
 præsupponitur pignus: in secundo minime. Quæ omnia in iure
 sunt clara, ut per Negus. in 1. memb. 2. part. n. 1. cum sequent. Corn.
 10 conf. 190. n. 3. & 7. vol. 1. cum concordant. Vterius, hoc Saluianum
 interdictum contra tertios possessores datur, & de sola possessione
 11 contenditur: in quo sufficit verificare, quod debitor rem super
 qua remedium istud intentatur, aut tempore factæ obligationis, aut
 post possederit, & possessionem rei conuenti, ut in l. 1. & ibi gl. in
 verb. competit. in fin. ff. de Saluiano interdicto, & magistraliter Pau.
 de Castr. in l. rem alienam. colum. fin. verf. Sed si in Saluiano inter-
 dicto, ff. de pign. & vide Negus. quod sufficit probare, quod debitor
 possidebat tempore obligationis, in 3. membr. 8. part. 7. conclus. n.
 12 19. Probatur etiam identitas rei, quæ per tertium possidetur, ut
 puta quod res esset illamet, quæ ut dixi, possidebatur per debitorem
 quæ est plene probanda per eum, qui in illa se fundat. l. duo sint Ti-
 tij. ff. de testam. tutel. Bart. & alij per Corn. conf. 244. n. 11. cum seq.
 li. 4. Aym. conf. 112. n. 5. 6. Amplius in hoc iudicio tanquam summa
 13 rio leuiiores probationes sufficiunt, nec diligentia, seu excussio cõ-
 tra principalem debitorem requiritur, Rolan. a Valle. conf. 14. n. 18
 vol. 1. Crau. conf. 201. n. 45. Menoch. rem. 3. de adip. n. 179. Adde in-
 super, quod agens Sal. interdicto debet etiam probare se creditorem
 & reum principalem debitorem, cum creditum, & debitum sit de
 substantia, & necessarium antecedens Sal. ut tenuit Rota in vna
 Rom. seu Amerin. domus coram Cantuccio, 8. Iunij. 1576. diuers.
 14 Seruiana vero, & hypothecaria actio, cum de rei proprietate agi-
 15 tur, datur contra alios quoscunq; qui rem quæsuerunt. Et in hu-
 iusmodi hypothecaria actione possessio ratione iuris hypotheca
 auocatur, & excussio honorum debitoris, & aliæ efficaciores proba-
 tiones requiruntur ex supradictis, & alijs deductis per Negus. supra
 citatum in 3. mem. 8. p. per totum: qui docet cui, & contra quem
 competat hypothecaria, & quæ in hoc iudicio probanda sint, & quo
 modo formandus sit libellus, & sententia. Sed cum actio hæc raro
 16 intentetur, nil ultra circa eam referam. Verum in quasi quotidia-
 na questione utilis Saluiani interdicti, non semel tractari vidi, &
 17 audiui, quod tertius possessor in hoc iudicio succumbens iurium,
 18 & actionum cessionem sibi ab actore fieri petijt. Replicauit actor
 se non teneri, & quatenus teneatur, non debere cedere, nisi iura ta
 19 lia qualia habet. Resolutum fuit, tertium teneri illa acceptare eo
 20 modo, quo actor cedere vult. Quoniam tertius non potest excep-
 tionem cedendarum opponere, sicut fideiussor: nam quando fide-
 iussor accedit beneficium cedendarum contemplatione accedere
 videtur; & ob id illi, medio huius beneficij succurritur per id quod
 habetur

habetur in l. 11. §. 1. Varus ait ff. de aqua, plu. Fallit hoc in tertio possessore; quia non accipit possessionem hac intentione, ubi si iura cedatur, sed hoc extra consideratione accidit. Attamen quia tertius hic possessor coacte, & non sponte soluit, pluries vidi creditorem adstr. sum in tribunali A. C. ad petitionem percipiendi faciendam, iuxta tex. in l. mulier. ff. qui potiores in pign. habeantur. Negus. supra citat. in 3. membr. 5. par. nu. 26. vide etiam in hoc, Dec. conf. 104. per totum in prima par. secus in alio extraneo creditore, offerente creditori, & petente ab eo talem cessionem sibi fieri: quia tunc creditor inuitus cogi non potest, vt ibi per Negus. n. 42. Et quod creditor tenetur facere cessionem iurium, tertio soluenti quando non sponte, sed coacte soluit, tenet Bar. in l. per diuer. C. mandati nu. 19. Ad promissum igitur qui vigore Saluiani interdicti fit redeundo dicimus, quod verificatis extremis requisitis, de quibus supra meminimus, seruatisque terminis, substantialibus de stylo dicti tribunalis seruari solitis, vel saltem istis quatuor articulis, dicendum contra producta, quæ in hoc iudicio sufficiunt, vt inferius suo aptiori loco dicetur; ac præuia illorum reiteratione, ac termini ad sententiam seruatione, Iudex ad sententiam sub forma 23 inferius locata procedit. Et licet aliqui loco sententiæ decreto mandati de immittendo in possessionem contenti sint; tamen cauti procuratores sententiam in scriptis petunt, ad repositionibus obuiandum, quæ non raro causam protrahere solent: cum ab his decretis, quamuis illa habeant vim diffinitiuæ, & in iudicatum trā- 24 fierint, Iudex vt dixi in 1. lib. reponere consuevit. Forma sententiæ, quæ in hoc iudicio fertur est huiusmodi. Christi nomine inuocato. Per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam pro tribunali sedentes; & solum Deum præ oculis habentes ferimus in his scriptis de iuris peritorum consilio, in causa, & causis coram nobis vertentibus inter d. Actorem ex vna. & B. Reum conuentum super dimissione, & relaxatione domus positæ &c. iuxta &c. quam D. N. alias tenebat, & possidebat, & tunc d. B. detinet, & possidet, rebusq; alijs in actis, & processu causæ, & causarum huiusmodi latius deductis partibus ex altera, dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus, dictum A. in possessionem realem, actualem, & corporalem, supradictæ domus, illiusq; iurium, & pertinentiarum immittendum fore, & esse, prout immitti volumus, & mandamus, per ipsum D. A. retinendam, donec sibi de summa scutorum trecentorum eidem A. per dictum D. N. debitorum, vigore instrumenti in forma Camere rogati sub die &c. de quo in actis, fuerit integraliter satisfactum; mandatunq; de immittendo in possessionem prædictam de super opportunum decernendum fore

fore, & esse, prout decernimus; ipsamque D. B. in expensis coram Nobis pro parte dicti A. in huiusmodi causa legitime factis, condemnandum fore, & esse, prout condemnamus; quarum taxationem nobis, vel cui de iure in posterum reseruamus, omni meliori modo &c. Et ita formandam esse sententiam dicit Bart. in l. 1. C. de Sal. interdicto, nec dicendum erit in ea D. B. teneri, aut obligatum esse ad dimittendum, cum actio hæc sit personalis, vt idem Bart. ibid. Quæ quidē sententia lata, & publicata, creditor const. Aegid. repetit in actis Notarij, tanquā notoriam, absq; aliqua alias illius reali productione, vt per Felin. in cap. n. 1. vers. 2. casus de re iud. Cassad. de pens. dec. 2. nu. 6. & idem Felin. in cap. pastoralis. de fid. instr. Notorium enim non releuat ab onere allegandi, sed tantum ab onere probandi, Glos. in Clement. appellam. de appellat. Et hinc est quod, in curia multoties dantur articuli, in quibus plura repetuntur, & proponuntur ad causam facientia; & citatur pars, ad dicendum contra articulos, licet non inducantur, neq; examinentur testes. Quæ quidem Aegidiana de notorio stylo Rotæ habet tantum locum in terris Ecclesiæ immediate subiectis in causis profanis. In bonis autem profanis, beneficalibus, spiritualibus, iurisdictionalibus, & similibus extra terras Ecclesiæ seruetur ius ciuile, & æquiparantur, l. vnica C. si de mom. poss. fuerit appellatum, & easdem recipiunt limitationes, quas recipit dicta lex vnica: ex qua prohibetur appellatio, etiam si sententia fuerit condemnatoria in fructibus, & expensis, licet quoad illos appellationi deferatur, Crescen. dec. 120. quæ Aegidiana desiderat sententiam iustam ex eisdem actis, adeo vti ex nouis iustificari non possit ad effectum, vt locus sit illius exequutioni, Corn. conf. 10. col. 2. lib. 4. Put. dec. 8. de Aegid. Et ad cognoscendum, an locus sit appellationi tenor sententiæ inspici debet, idem Corn. conf. 10. nu. 3. d. vol. 4. Redeundo igitur ad vltiorem rem processum exequutionis prædictæ, dico, quod actor postea partem citat ad dicendum contra iura producta, & repetita, videnturq; iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, nec non videndum relaxari mandatum in sententiâ decretum. In cuius termino Iudex relaxat mandatum, nisi ad primam diem cum intimatione. Nisi forte citatus opposuerit Generalia contra, & pendente termino ad dicendum contra, nihil fieri. Hæc enim oppositio quoduis decretum, quantumuis exequutum retardat, nisi forsitan dubitaretur de fuga, seu subtractione bonorum: nam in hunc casum Iudex oppositionem hanc non attendit. Exequuta, & reproducta intimatione prædicta, post primam diem iuridicam à die exequutionis mandatum expeditur. Cauti tamen procuratores, vt breuius, & facilius mandatum obtineat, ante latam sententiam petitorium suspendunt vt dictum est, & Aegidiana constitutionem

- nem repetunt, & in sententia obtinent non tantum decerni, vt in præscripta sententia habetur, sed etiam vnico contextu relaxari mandatum; quod in hunc casum simul, ac est lata sententia, absq. aliqua citatione relaxatur. Et etiamsi non semel fuerit dubitatum, & forsitan aliquoties in Signatura resolutum, q. in his causis ante mandati relaxationem, & expeditionem debet cognosci, an locus sit constitutioni Aegidianæ, & requiratur commissio; vt constito, q. Aegidianæ constitutioni sit locus suâ sententiâ exequatur: nihilominus in Tribun. A. C. obseruatum fuit, q. Auditor suâ sententiâ exequatur, illaq. executioni demandet etiâ si sit iudex delegatus absq. aliqua aliâ commissio, & noua iurisdictione; non obstante quacûq. interposita appellatione tam super negocio principali, quâ super expensis: quatenus tñ non fuerit ab illarû excessiua taxatione appellatû, vt super his meminimus in fi. c. 27. lib. 1. nam quoad illas tunc appellatio admittitur, & executio retardatur, vt sup. probauimus, si expensæ taxatæ summâ 16. ducator. excedunt, si vero non excedunt, appellatio nõ recipitur, & commissio non signatur, vt inferius suo aptiori loco dicitur.
- 31.** *Cur.* Forma mandati, q. vigore supra scriptæ sententiæ decernitur, hæc est. De mandato, &c. & ad instantiam A. principalis, mandatum vobis Capitaneo, & exequutorib. curiæ, ad quos spectat, quatenus statim visis præsentibus, sub 500. ducator. &c. ac mandati exequutiui, & in subsidium excommunicationis, aliisq. &c. pœnis, debeatis eundem D. instantem, siue eius legitimum procuratorem in realè, actualè, & corporalè possessionè domus olim spectatis ad d. N. sitæ &c. iux. &c. quam ad præsens possidet, seu detinet B. amoto, & expulso dicto B. & alio quocunq. illicito detentore induxisse, imposuisse, & immisississe, ac indussum, & immissum contra prædictum B. & alios quocunq. manutenuisse, & conseruasse, ac de fructibus, & emolumentis illius respondisse, & responderi fecisse, per instantem retinendâ, donec de suo credito scutorum trecentorum, de quo in actis, fuerit integre satisfactum: Quoniam aduersario citato, & intimato, seruatisque seruandis in vim sententiæ, de qua in actis, Dominus ita
- 32.** mandauit, die, &c. Cuius mandati vigore exequutor conducit creditorem ad domum prædictam; & vigore mandati eum in possessionem inducit, amoto exinde inquilino, & alio quocunq. ind
- 33.** bito detentore. Nam si inquilinus, remaneret in domo, dubitaretur si mutata esset prima possessio. Quinimmo tenuit Rota, quod possessio, non eiectis inquilino, & bonis, valida non sit, neque considerabilis, neque manutenuibilis, vt in vna Maceraten hereditatis, 27. Nouembris. 1589. & alias 4. Iunii. 1590. coram Eminentiſſimo Cardinali Pamphilio, tunc Rotæ Auditori.
- 34.** *De* propterea, ad tollendum omne dubium, fiat expulsio inquilinû vt superius posuimus. Verum si reus contentus, in cuius odium,

ut tedio affectus rem reluat, & creditori satisfaciat, remedium hoc
 35 permissum videtur domum reluere, & creditori satisfacere neglexe-
 rit, creditoriq; magis expediat creditum suum quanto citius recu-
 perare, præsertim quando pauci, aut nulli fructus exre, cuius posses-
 sionem creditor fuit assequutus, percipiuntur, recurrat ad Signaturæ
 gratiæ, & præuio rescripto manu Papæ signato, quod pluries con-
 cedi, & denegari vidi, prout æquitas suadet, habita ratione personæ
 creditoris, puta si sit vidua, pauper, aut alia miserabilis persona vi-
 gore rescripti huiusmodi, præuia citatione (ad dicendum contra) de
 bitorem etiam citet (ad reluendum rem, cuius possessio capta fuit,
 alias videndum illam mandari consignari Cursori ad effectum sub-
 hastandi, & subhastari mandari). Et præce lente subhastatione, vt mo-
 ris est, & successiue deliberatione, curet sibi de suo credito satisfacere.
 modo, quem superius, cum de executione Cameralis obligatio-
 36 nis agebamus, tradidimus. Alias creditor sic immisus in possessione
 licet ciuilitate, & naturaliter, ac bona fide possideat, tamen quia vide-
 tur concedi creditori tanquam pignus pro tua cautione ad istum ef-
 fectum, creditor dicitur possidere ad commodum debitoris, in tan-
 tum, quod fructus illius commodo cedunt, l. 1. & 2. C. de pign. actio.
 Ne igitur fructus diminuant sortem principalem, creditor poterit,
 auocata possessione bonorum vigore Saluiani interdicti statim age-
 re petitorio, & docere de validitate sui crediti: & obrepta in petito-
 rio victoria agere ad distractionem pignorum, vt sibi soluatursita-
 ctum fuit, in vna Romana 50. scutorum pro Illustris. D. Portia Cere-
 coram R. P. D. de Rubeis 4. Iulij 577. Postquam autem dicitur cre-
 ditor debitam sui crediti, satisfactionem consequutus fuerit ex fru-
 ctibus rei, cuius possessionem assequutus fuit, eam debitori dimitte-
 37 re, & relaxare tenetur: nam cum possessio capta fuerit ex causa hy-
 pothecæ competentis eidem creditori, & satisfactione prædicta ces-
 sat hypotheca, & causa possessionis, & ideo debet cessare effectus. Ti-
 raq. tract. cels. caus. n. 20. & 21. alias, contra eum restituere renuetem
 remedio recuperandæ agendum erit, vt fuit resolutum in Rota in
 vna Romana Vineæ DD. de Brunis, die 4. Decemb. 584. coram Il-
 lustris. Blanchetto. Cuius libelli, seu monitorij forma est tradita in
 prox. præceden. cap. de iudicio recuperandæ. Ea. n. que de Salua-
 no superius diximus videntur tantum locum obtinere contra ter-
 rium possessorem bonorum stabilium, quia realis est, & sequitur
 fundum, vt per Negus. in tract. de pign. in a. mem. 8. par. sub. nu. 1.
 Super bonis autem mobilibus, seu mouentibus, vt puta animalibus,
 mercibus venalibus, & similibus non competit hypotheca neque
 Saluanum, nisi quatenus permaneant in manibus debitoris l. cum
 Taberna, in princ. & ibi Bald. in vers. item nota Sa. ye. in 2. notab.
 ff. de pign. idem Bald. in l. vbi adhuc. n. 18. vers. sed ponitur cum seq.

G. de iure, dot. ubi etiam reddit rationem, quia alias impediretur cō
mercium, Bart. in l. si constanter. sub. n. 43. vers. si vere queritur. las.
in §. Item Seruiana, n. 51. instit. de actio. Paris. conf. 69. n. 3. lib. 4. idem
Negus, par. 2. mem. 2. n. 23. Couar. pract. qq. l. 29. col. 5. Strac. de Mer
sat. tit. mand. n. 7. Put. dec. 297. lib. 2. secus tamen dicendum viderur
de vniuersali corpore, vt puta de apotheca, grege, & similibus habē
ribus corpus vniuersale, vt per Negus. in 2. par. 2. memb. sub. n. 18. &
3924. in fi. n. 25. Amplius visum est, huic saluiano interdicti articulo,
referre. decisionem factā in vna Placen. Saluiani interdicti, in qua
coram Illustriss. D. Card. Mantica, tunc Rotæ Auditore sub die 16.
Iunij 1589. fuit resolutum, Conuentum in hoc iudicio potuisse reti
nere domum de qua agebatur pro suo credito anteriori, cum Saluia
num interdictum non competat contra creditorem habentem ante
riorem hypothecam, vt sapius fuit resolutum in Rota. Quibus addo
quod quando emptor possidet, & soluit anteriori creditori, habet
exceptionem repellendi creditorem postea venientem, vt resolut
in vna Rom. census coram Robusterio, pro Dominico de Amatrice,
& Illustriss. D. Artimisia Columna, contra hæredes Bernard. de Bar
barellis, vbi allegatur gloss. in fin. in l. cum prior. ff. de distract. pign.
gloss. 2. in l. 1. ff. quibus modis pign. vel hypotheca sol. Corn. conf.
145. n. 13. vers. si autem dicta bona pro soluendis dotibus, circa fin.
cum alijs alleg. per Negus. 3. mem. 5. p. n. 3. ver. tamē est aduertendū.

Si autem debitor pro liberatione ipsius, & causam ab eo habentis
comparuisset, & soluere voluisset creditori, & ab eo generalem
quietationem peteret dicendum erit per iudicem iuste ei denegan
dam, nam creditor non tenetur eandem generalem quietantiam fa
cere, sed tantum de receptis, & amplius cum reseruatione iurum
quatenus ea reseruare voluerit. las. in l. cum Aquiliana sub n. 4. circa
fin. ff. de transactio. & ibi Bart. eodem titulo.

ALIA DE EODEM TITVLO. Cap. III.

- 1 Hypotheca prescribitur spatio decennij contra tertium possessorem.
- 2 Possessor conuentus habet retentionem respectu melioramentorum.
- 3 Secus ab A. C. si melioramenta non sunt liquida.
- 4 Per lapsum decennij.
- 5 Prescribitur hypotheca contra tertium possessorem.
- 6 Pro melioramentis in genere liquidatis datur possessori retentio.
- 6 Pro melioramentis datur retentio non actio.

Antequam ab hoc Saluiano interdicto tanquam in A. C. & alijs
Vrb. Tribunalib. satis frequentato non videntur hæc duo
1. amittenda. Alterum scilicet, quod hypotheca contra tertiu posses
forem

foré decennio præscribitur. Alteri vero, quæ tertius possessor in hoc iudicio cõuētus, p̄ melioramētis rei retentionē habet, & in vtroq; casu habes dec. Rotæ, inferius scriptas ad quas in facti cõtingētia recurrere quas hic nõ inutile imprimēdas esse iussi, & licet Rota, vt in decis. vi dere est dixerit retentionē reo conuento dari quotiescunq; saltim in genere constet de melioramētis, tamen A. C. à multo tempore citra aliter seruauit, nempe quod licet constet in genere de melioramentis nisi liquide de eis constet exceptionem retentionis non admittit, sed data idonea cautione de illa soluendo ad omne mandatum Domini, quamprimum fuerint liquidata, mandatum de immittendo in possessionem rei, de qua agitur actori concedit.

R. P. D. O R A N O.

Romana Hæreditatis de Beuilaqua, Die 15. Maij 1591.

E P I T O M E,

Possessor conuentus habet retentionem respectu melioramentorum licet de eis tantum in genere constet.

In causa Romana hæreditatis de Beuilaqua, quia pro parte Tullia ad iustificatiōē sententiæ A. C. in qua declarabatur Iuliam immittendam in possessionem medietatis domorum per Luparellos, & Illustriss. DD. de Caetanis possessarum producta fuerunt duo instrumenta, vnum scilicet editum super pactis dotalibus q. Iulie eius matris. Alterum continens confessionem dotis Philosophum recept. & pro illius assecuratione, in euentum quod locus fuerit restitutioni adiecta speciali hypotheca super domibus, postea per Luparellos acquisitis, ideo dubiũ stantibus prædictis instrumentis, & alijs hinc inde deductis, an sententia A. C. mandans Iuliam immitti in possessionem partis domorum à Luparellis acquisitarum, & alterius ab Illustriss. de Caetanis empt. possit pro rata medietatis dotis, & iurium dotalium d. q. Tullie confirmari. DD. vero responderunt sententiã non posse pro dicta rata confirmari, nisi prius per Tulliam hæreditatem Iulie vendicantem reddita ratione administrationis tutelæ quondam Ludouici iuxta text. in l. 3. §. hæc actio, ff. de neg. gest. l. tutelæ, l. omnes tutores, C. de administr. tut. Dec. consil. 100. colum. fin. Boer. decis. 39. part. 1. cum enim constet durante dicta administratione multas notabiles pecuniarum summas ad Ludouicum pupillum pertinentes exegisse, intrat præsumptio ex illis de sua dote, vel aliunde per pupillum debitum fuisset satisfactum, l. peculium la. seconda, §. præterea, ff. de peculio. Dec. consil. 13.

fil. 13. ibi nu. 16. Cagnol. in repet. l. singularia nu. 70. cum multis seq. ff. si certum petatur in tantum, quod per solutionem extincta fuit obligatio, & hypotheca occasione dotis super domibus hodie per Luparellos possessis constituta, nulla videbatur ad fauorem Tullia super illarum parte decerni immissio, nam cum illa fundaretur, vel interdicto quorum bonorum, vel Saluiano illis non poterat aliter esse locus, nisi probata possessione Tullia, l. i. ff. quorum bonor. Dec. cō. fil. 3. i. in princ. lib. 1. possessio autem illorum iure familiaritatis uiuente marito penes se existens non censetur per eius obitum mutata, nisi hoc declarauerit l. dotis actio. C. solut. matr. & ibi Ang. Bald. conf. 35. lib. 3. sicut dicitur de aditione quæ est, quod solo animo fieri possit, l. si auia, C. de iur. delib. tamen requiritur, quod de animo constet, ut not. l. i. in princ. & Bar. in l. quærit, C. de acquiren. hæred. tamen quia animus mutandi possessionem non præsumitur l. verum hic status, §. 1. de donat. inter virum, & uxorem, tunc etiam quia Ludouicus esset hæres à patre institutus, & habitaret domum paternam videtur adiuisse hæreditatem paternam, l. i. C. de rep. hæred. Bart. & Doct. in l. nam hoc, C. vnde legitimi, & ex alia aditione potuisset propria auctoritate bonorum hæreditariorum possessionem accipere, l. cum hæredes in princ. ff. de acquir. poss. Ang. in l. 2. in princ. C. quorum bonorum, Dec. conf. 31. quorum altero stante, quod Tullia nisi consentiente hærede potestatem ingrediendi possessionem rerum dotalium non habuit, Dec. in l. dotis, C. de collat. & consequenter interdictum, quorum bonorum Tullia non competit, minus, & immissio erit concedenda ex Saluiano, quia cōceditur tantum ad tempus quousq. fuerit de credito satisfactum, & à die quo fuerit factus locus restitutioni dotis lapsi essent amplius, quam decem anni expirauit beneficium Saluiani, per decennium enim hypotheca præscribitur, l. i. & 2. C. si aduer. cred. præscrip. opp. quod etiam dicendum est respectu partis domus Illustrissimorum DD. de Caetanis venditæ, quam domum fuisse possessam à Tullia non docetur, & quatenus appareat, constat ex præsumptione iuris dotem Tullia fuisse solutam, nisi Tullia ex ratione administrationis, & calculo facti, & faciendo de contrario constare faciat.

R. P. D. P E N I A.

Romana Saluiani interdicti. Veneris 19. Nouembris 1593.

E P I T O M E.

Pro melioramentis in genere liquidatis datur possessori retentio.

5 **I**N vna Romana Saluiani interdicti extra Rotam presuppositis sententijs in hac causa latis, & statuto Vrbs cap. 74. libro 1. & cautione data per C. Mercurium Amodæum iuxta formam dicti statuti, & alijs hinc inde deductis, dubitauit an esse locus restitutioni summæ exactæ à Mercurio cum expensis.

Et causa proposita die 25. Octobris 1593. dissentien. dominorum suffragijs non potuit capi resolutio in hac vero positione dubio iterum discussio affirmatiue pronunciatum fuit esse locum restitutioni dictæ summæ cū expensis, nam cū Mercurius præstitisset cautionem de restituendo omnia quæ acceperat in exequutione, sub conditione si per duas conformes iudicaretur appellationem interpositam per D. Carolum Gabrielium à sententia primi Collateralis non fuisse reijcien. iuxta formam prædicti statuti, illa conditio satis videbatur purificata, eo ipso quod fuerat pronunciatum appellationem non fuisse reijcien. tunc enim statim commissæ fuerit stipulatio, & locus factus restitutioni summæ per Mercurium exactæ.

Nec propterea desiderant esse conformes, quod in vna diceretur appellationem non fuisse reijcien. quoad melioramenta per D. Carolum in actis deducta, & in altera simpliciter pronunciatum appellationem non fuisse reijcien. satis enim erat, quod conueniret in effectu principali, quod appellatio non erat reijcien. cum quantum ad conformitatem potissimum attendatur effectus, Ruyn. consil. 4. n. 14. Gabr. tit. de execut. rei iud. concl. 1. n. 33. & 34.

Maxime quia illa verba consultoris, quoad melioramenta in casu proprio non videbantur importare aliquam distinctionem, videlicet quantum ad melioramenta suspenderetur, & quantum ad alia daretur exequutio, nam cum Carolus prætenderet omnes domus melioratas super quo non fuerat cognitum, & aliqua ex illius apparent meliorata, & sententia primi Collateralis nulla facta mentione melioramentorum pronunciasset Mercurium in omnium possessionem fuisse immitten. non poterat admitti appellatio, quoad melioramenta, quia exequutio in toto suspenderetur, ex quibus satis aperte constabat prædicta verba quoad melioramenta, & secundum rationem, & secundum iuris dispositionem necessario importasse causam, nempe non fuisse reijcien. appellationem, causa autem non alterat, nec diuersificat sententias conformes Ruyn. consil. 114. n. 14. lib. 5. Gabr. d. conclus. 1. de execut. rei iudic. n. 34.

Minus etiam dicebatur obstare, quod vna ex dictis sententijs loqueretur de primo Collaterale; altera vero de Senatore, nam quamuis ita reprobareret sententiam præcedentem à Senatore latam, tamē quatenus ad articulum appellationis non reijcien. spectabat virtualiter ambæ loquebantur de appellatione interposita à sententia
primi

primi Collateralis, cum nulla alia appellatio fuisset reiecta, & de illa solum dubitaretur an fuisset reijcie n.

Ad oppositionem factam contra d. Carolū, & quod in appellatio ne non expresserat causā, dicebatur primū satis de illa constare ex protestationibus in actis factis; & ex formula appellationis in sinuata Capitaneo appellationis, qui grauaerat appellationē reijciēdo.

Propterea respondebatur, quod cum possessoria in Curia Capitolina vigore statuti, cap. 91. lib. 1. non regulentur secundum naturam meorum possessorium, sed secundum iudicia summaria, in quibus proceditur sine strepitu, & figura iudicij, vt in statuto Vrbs c. 88. appellatio substinebatur non expressa causa grauaminis. Ang. conf. 267. n. 1. ver. nec obstat quod dicatur, per Maran. de ord. iudic. par. 6. vers. & notes perpetuo, num. 154.

De melioramentis vero constabat satis in genere ex dictis testib; ex quibus vnus erat ille, qui partem eorum in domibus fecerat. Alter vero deponebat se vidisse cum illa fierent, pro quibus dabatur retentio, l. si in area, ff. de cond. indeb. auth. in § ex diuerso Instit. de rer. diuis. Negus. in tract. de pign. memb. 4. p. 5. n. 8. Peregr. decis. 16. lib. 2. quia enim pro recuperandis melioramentis non competit actio, sed tantum retentio, d. l. si in area, ff. de cond. indeb. Bart. in l. 2. n. 3. ver. & ideo, de appell. recipien. Dec. conf. 28. n. 2. propterea etiā in possessorio propter prauiudicium irreparabile admittitur appellatio, & suspenditur executio, exceptio enim retentionis ob melioramenta etiam in exequutione opponi potest, & nisi admittatur potest legitime appellari. Alex. conf. 85. n. 6. vers. praeterea etiam lib. 5. quinimo nisi per retentionem, vel saltem per cautionem. Tertio melioramenta praetendenti succurratur potest ille necum remedio appellationis, sed etiam actione spolij, & viam nullitatis intentare. Contrar. in l. vnica. C. si de mom. poss. quast. 24. nu. 32. & ita in foro Capitolino seruari testatur hic Petrus in pract. tit. de caus. nullitatis. num. 27. ver. & ex rationibus.

Neque supradictum prauiudicium cessabat ex eo, quod versabamur in in iudicio Saluiano, in quo satisfacto creditore domus cum melioramentis reuersura essent ad primos possessores, nam licet ista ratio suaderet nō esse perpetuum prauiudicium, medio tamē tēpore non tollebat prauiudicium, ex quo creditor iure sibi competente priuabatur, quod satis erat, cum valeat argumentum de toto ad partē etiā respectu tēporis Bal. in l. si cui, de leg. 1. fal. in l. diuortio. §. q. in vno nō tab. ff. solat. matrim. Gomez. in reg. de trienn. 89. num. 1.

Non obstat, quod melioramenta non sunt rescicienda quando rem non probatur fuisse melioratam, quia vltra quod de hoc constabat ex testibus, dicebatur etiam quod cum de hoc esset videndum in liquidatione melioramentorum interim non poterat concedi immis-

fito, & cessabat difficultas, ex quo saltem probabantur expensæ in quibusdam domibus factæ, quæ veniebant reficiendæ tanquam factæ à domino in solo proprio, l. quod si seruus, §. sed & si, & §. nec non. ff. de in rem. vers. Competebat etiam Carolo retentio ob iura sibi ab anterioribus creditoribus cessa cui propterea non poterant præferri posteriores creditores eos immittendo in possessionem non facta saltem oblatione, l. cum prior, ff. de distra. pign. Negul. de pignorib. par. 5. membr. 3. num. 3.

Ad plures alias difficultates excitatas per informantes pro Dño Mercurio, tam super eius bono iure in negotio principali, quam super aliis articulis superuacaneum erat singulatim respondere, cum ad propositi dubii decisionem sufficeret adesse duas conformes ex quibus purificata conditione teneretur Mercurius pecunias exactas Carolo restituere, &c.

R. P. D. FABIO.

Terracinen. Paludum 17. Maii 1559.

EPI T O M E,

Datur retentio melioramentorum antequam fiat exequutio, nec sufficit offerre cautionem bancariam.

IN vna Terracinen. Paludum inter Decanum, & DD. de Gottifredis, in qua Cardinalis habebat sententiam restitutoriam exequendam in partibus possessis per Gottifredos, in quibus facta erant multa melioramenta restituenda ipsis Gottifredis, quæ tamen non erant liquida, & Cardinalis instabat pro exequutione offerens dare idoneam cautionem bancariam de soluendo melioramenta liquidata, & Gottifredi volebant vti retentione bonorum donec sibi reficerentur melioramenta, & dato dubio fuit resolutum dari retentionem melioramentorum antequam fieret exequutio, quia constabat, quod bona erant meliorata, & certa pars liquidata, & alia erant liquidanda, quod non sufficit cautio bancaria, sed datur retentio. Capic. decis. 17. Ruin. consil. 84. colum. fin. volu. 1. Put. dec. 12. de re iud. Tiraquell. de retract. conuen. §. 7. glo. 1. n. 3. Gallef. de oblig. in form. cam. pag. 87. & contraria videntur not. in l. 4. §. prator ait, ff. de re iudic. item Negul. de pign. in 4. memb. 1. par. nu. 10. Castren. conf. 25 1 vol. 2. procedunt quando non constat de melioramentis, vel quando quis petit melioramenta ab aliquo non possidente, sed hinc Gottifredi possident, vt per Tiraq. in loco superius allegato, &c.

DE MODO PROCEDENDI IN REMEDIO INTER-
dicti quorum bonorum. Cap. IIII.

- 1 *Interdictum quorum bonorum, quid operetur.*
- 2 *Contra quem conceditur.*
- 3 *Cui competat.*
- 4 *Quomodo vigore huius interdicti proceditur.*
- 5 *Si constat de legitimo contradicte legitime est citandus.*
- 6 *Hæres hæredis dicitur hæres primi testatoris.*
Secus in pœnalibus.
- 7 *Requisita necessaria ad hoc, vt quis dicatur legitimus contradicte.*

- 1 **I**nterdictum; Quorum bonorum, & interdictum, quorum legato-
rum in supradicto iudicio adipiscendæ exemplificatur.
- 2 Illud autem est restitutorium ad vniuersitatem bonorum, & vni-
uersalem hæreditatem datur contra possessorem, seu detentorem hæ-
reditatis. Competit solum hæredi vniuersali succedenti ab intestato
3 non autem usufructuario bonorum, neque legatario, nisi forte lega-
tarius, habeat in legato hæredis institutionem; quia tunc pro ea par-
te dicitur hæres, per ea, quæ dicunt Franch. & Anchar. in c. si pater,
de testam. in 6. & absque vniuersalis hæredis consensu, legatum pro-
pria auctoritate, vel ex iudicis decreto capere potest, quod intellige
non existente hærede, qui hæreditatem adiuerit, vt per Mohed. dec.
302. Secus tamen dicendum erit eodem hærede existente, qui hære-
ditatem adiuit: tunc enim non habet remedium l. fin. C. de edict. diu.
Adr. toll. vt per Corn. conf. 103. per totum, lib. 2. quia tunc habetur
loco legatarii, non autem hæredis. Iason in l. edicto, eodem titulo.
Et idem dicendum erit de usufructuario omnium bonorum, vt per
Puteum dec. 16. de caus. possess. & in l. usufructu bonorum legato, ff.
ad l. falcid. & in vna Spoletana usufructus coram Sarnen. 1540. Exi-
stentibus autem hæredibus prædictis bona, seu legata capi non pos-
sunt, siue factio ipsorum, & per Alex. conf. 82. nu. 3. lib. 2. Nat. conf.
395. n. 4. & l. cum hæredes, ff. de acquir. vel amit. poss. vbi habetur, qd
bona nõ possunt capi propria auctoritate, quando per hæredes pos-
sidentur. In hoc autem iudicio ita proceditur. Inductus duobus te-
4 stibus, illisq. per notarium præmissa generali citatione per contra-
dictas, siue edictum publicum iuxta temporum qualitates summa-
rie examinatis super obitu testatoris, ac legitimatione personæ hæ-
redis, cõstitoq. ex illorũ depositionibus de d. obitu, & N. tanquã hæ-
redem ab intestato in hæreditate mortui succedere, præmissaq. alia
simili citatione contra quoscunq. interesse putantes (ad viden. infra
scriptũ instantem immitti in possessionẽ hæreditatis, & bonor. q. A.

mandatumque desuper opportunum decerni, & relaxari) in citationis huiusmodi termino iudex mandatum nisi ad primam cum intimatione relaxat, sub forma, quam inferius habes. Animaduerte tamē quod si de certo contradicatore constiterit, debet procedi prauio monitorio; eoque legitime citato, ac seruatis debitis terminis, vt per Petr. de Ferrar. in forma libell. quō pet. hæred. ex testamento. Quare, & persona hæredis seruatis seruandis legitimari debet, vt in d.l. si eod. tit. Ea enim quæ superius dicta sunt de hærede, habent etiam locum in hærede hæredis: cum hæres hæredis dicatur hæres primi testatoris. Aym. conf. 293. n. 9. lib. 2. ver. sicut dicitur de hærede hæredis, cui competit etiam prædictum remedium adipiscendæ, non autem recuperandæ. Put. decis. 10. de caus. possess. Et licet ex prædictis hæres hæredis dicatur hæres primi testatoris, tamen non ita procedit in pœnalibus, vt puta si testator prohibet suo hæredi alienationem bonorum suorum sub pœna priuationis hæreditatis; talis enim prohibitio non extenditur ad heredem hæredis, ex deductis in decis. Caputaq. 118. lib. 2. in manuscr. in causa Bozon, DD. de Pepulis.

Hoc tantum remanet in hoc iudicio animaduertendum, quod ad hoc, vt quis dicatur legitimus contradicator tria necessaria requiruntur. Primo quod possideat. Secundo, quod bona fide possideat. Tertio, quod in continenti doceat de iure suo, ita tradit Rol. à Vall. in primo conf. num. 71. lib. 1.

DE REMEDIO L. FIN. C. DE EDICTO Diui Adriani tollendo. Cap. V.

- 1 *Mandatum de immittendo vigore remedij, & illius formula.*
- 2 *Cur opponatur clausula, Et si quis &c.*
- 3 *Vis supradictæ clausulæ, & illius effectus.*
- 4 *Absque hac clausula, quondam præiudicium insertur iura sua deducere volentibus.*
- 5 *Modus procedendi ad aperitionem, & exequutionem testamenti in*
- 6 *Quomodo procedatur, quando testamentum in scriptis caret requisitis.*
- 7 *Quid faciat iudex si dubitatur, quod inter contententes super assequutione possessionis deueniatur ad arma.*
- 8 *An huiusmodi remedium fideicommissario competat, & quid prius fuit obseruatum, ac complura alia requisita in remed. d. l. fin. contra quos, & quando competat.*
- 9 *Item complura alia de hoc remedio fideicommissario competentem cum copia decisionis.*

1 **M**andatum de immittendo in possessionem vigore remedij l. final. C. de edicto diui Adrian. tollend. conceditur vigore testamenti

stamenti; quod iudice exhibetur non abolitur, neque cancellatur; nec ratur, neque in aliqua sui parte suspectum. Inductique duobus testibus per Notarium modo præmissis in proxime præcedenti capite relato per Notarium examinatis, confititoque ex illorum depositionibus de obitu testatoris, & legitima personâ hæredis in testamento scripti, præcedente citatione contra quoscunq; interesse putantes (ad dicendum contra iura producta, & reperita, videndum que iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon videndum infrascriptum D. instantem immitti in possessionem hereditatis, & bonorum q. d. A. mandatumque desuper opportunum decerni, & relaxari.) In termino citationis præuia recognitione testamenti, iudex relaxat mandatum prædictum, nisi ad primam diem cum intimatione. Cuius formula hæc est. De mandato Illustriss. D. A. Cam. &c. & ad instantiam D. N. hæredis q. A. principalis, mandatur Capitaneo, & exequutorib. Curia, ad quos spectat, quatenus statim visis præsentibus, sub mille ducat. &c. mandati exequutori, & in subsidium excõionis, aliisque &c. pœnis debeant eundem D. N. principalem, siue eius legitimum procuratorem, in possessionem realem actualem, & corporalem hereditatis, ac omnium & singulorum bonorum mobilium, & immobilium, se mouentium iurium, & actionum per d. q. A. tempore sui obitus possessorum vbiuis existentium, sibiq; competentium imposuisse, induxisse, & immisisse, inductumq; & in positum contra quoscunq; mantenuisse, & defendisse, ac de fructibus, & emolumentis d. hereditatis, & bonorum respondisse, & responderi fecisse. Quoniam confitito de testamento non abolito, non cancellato, neq; in aliqua sui parte suspecto, ac de obitu testatoris, & legitimatione personæ hæredis D. ita mandauit, die, &c. & q. in d. forma mandati de immitten. possit etiã addi clausula. I. ipsumq; sic immisissum manteneatis, & defendeatis ac conseruetis dicitur in l. carbonianum §. missum, n. 1. ff. de carbonianò edicto. Verum, quia sæpe euenit, q; licet in bonis defuncti aliqua bona mobilia, vel immobilia reperiantur, tamen sunt aliquo modo vendita, cessa, donata, particulariter legata cum particulari illorum hæredis institutione, aut aliquod aliud testamentum nouissimum, & præcedentis reuocatorum apparet, & post captam ab hærede possessionem coguntur interesse habentes bona prædicta via ordinaria, & per tres conformes sententias repetere ad euitandum damnum hoc, in mandatis huiusmodi, quæ ex primo decreto summarie conceduntur, solent iudices à multis annis citra addere clausulam. Et si quis, &c. quæ operatur, vt cõparente possessore, vel interesse habente, tale mandatum resoluatur in simplicem citationem; vide in hoc DD. & præsertim Rip. qui late scribit in l. de pupillo, §. meminisse, de nou. op. nunc. n. 20. & seq. Cuius clausulæ effectum sic distinguendo referam. Aut præceptum, in quo est appo-

sita d. clausula, Et si quis, &c. est nullū aliqua rōne, vel ea usa, vt putā quia emanauit sine cognitione, vel sine partis citatione, & tunc talis clausula nihil operatur, siue compareat ille, cui est factum tale præceptū, siue non, ex quo in eo dicitur, si quis senserit se grauatum, compareat, &c. & præceptum nullum, cū nō valeat, in nullo grauat, ideo non tenetur comparere, vt in l. ea quidem, & ibi not. C. si mancipiū ita fuerit alien. aut præceptum est aliquod, & tunc si ille, cui factum fuit præceptum non comparet, remanet firmum: si vero comparet, tunc resoluitur, vt habeat vim simplicis citationis, vt habetur in d. l. ea quidem, & de quo per Inno. in c. cum venisset, de restit. spol. Et in hac materia aduerte, q̄ valet præceptum factum cū d. clausula Et si quis, &c. q̄n̄ potest per iudicē incipi à facto, seu exequutione: sed si fecus, requiritur ordo iuris, d. ff. de op. nou. nuu. d. l. pupillo, eod. §. Itē, & secus si contenta in præcepto grauant partem, cui est factum præceptum, vt in datione possessionis, de qua supra, vt habetur in d. l. fin. C. si per vim, vel alio modo, spec. in tit. de cit. in 2. col. vers. inhibitio q̄ dictum sequitur Paris de Put. in tract. iudic. in 4. col. ante med. Et

3 harū clausularum medio iudex causæ cognitionem pro interesse habentibus penes se retinet. Et de hac clausula sine præiudicio cuiusuis alterius legitimi possessoris, & illius effectū inferius tractabimus

4 Nam alter hæres, qui hæreditatem absq. d. clausula obtinuisse, habita, & consequuta possessione, causam iactationis in Rota committeret, & A. C. inhiberi faceret: & difficilius esset talem commissionem ad instantiam partis iura sua deducere volentis reformare. Aduerte tamen, q̄ si testamentum est in scriptis conditum, & nondum apertum, antequam hæres obtineat se immitti in bonorum possessionē, debet obtinere illud aperiri seruata forma, quam supra, capite de aperitione testamenti, posui. Quando testamentum in scriptis receptum, caret requisitis, scilicet testibus, subscriptione, & sigillis, nisi fuerit militare testamentum, (de quorum testamentorum militum privilegijs habes in toto tit. ff. & C. de milit. test. quę poteris videre) Iudex aliquandiu in illius exequutione subsistit, donec de testamenti viribus discutiatur; ne pro possessionis assequutione inter assequi

7 illam prætendentes ad arma deueniatur. Iudex tunc per modum prouisionis, ad euitandum scandala sine præiudicio iurium ambarū partium, & donec de meritis causæ cognoscatur, ad se possessionem auocat nomine curiæ retinendam: Inhiben. vtrinq. parti, ne ad possessionem accedāt, arg. l. si ff. de off. procon. & l. pro liberis. §. si. de lib. caut. Quod decretū est merum interloquutoriū, & ab eo non appellatur; cum possit quodcumque reparari: quia iudex potest cras renocare, & alium constituere possessorem ei bene visum, vt per Paul. de Castr. in conf. 3. n. 2. lib. 2. & q̄ ab huiusmodi decreto non detur appellatio, tenet Rota Bonon. dec. 79. n. 6. Couar. var. qq. c. 17. nu. 4.

Ratio, quia cum possit per iudicem, vt dixi, semper reparari dicitur
 summariissimū possessoriu, Menoc. in vlt. rem. retin. n. 41. Et q. ex d.
 clausula, sine præiudicio iurium ambarū partiū, præseruetur ius alte
 rius etiam quoad possessionem, cui non censetur derogatum, tenuit
 Rot. in vna Māceraten. hereditatis coram Pamphil. die 4. Jun. 1390
 Sed si nemo compareret, expectato debito tempore iuxta distantiam
 loci defuncti, infra q. proximiores, & ab intestato succedentes verifi
 milliter notitiam habere, & comparere; ac eorum iura deducere pos
 sint, hereditatem hæredi illi scripto in testamento, de cuius iuribus
 dubitatur, sine præiudicio succedentium ab intestato, cū cautione
 de restituendo meliora iura habenti, ac alias eius arbitrio tradit. Du
 bitatum aliquando est in tribunali, an hoc remedium, l. fin. competat
 etiam fideicommissario. Et licet iam retroactis temporib. pluries vi
 derim fideicommissario (purificato tamen fideicommissio.) mandatū
 de eum in bonorum fideicommissio subiector. possessionē immitten
 do concedi: tamen postmodum à nonnullis annis citra, re satis con
 trouersa, resolutum est, remedium hoc fideicommissario non compete
 re, nisi facta ab hærede grauato saltem verbali restitutione; sine qua
 iura non transeunt in fideicommissarium, l. restituta, ad trebell. Bart.
 d. l. fin. eod. tit. nu. 9. versant est facta. vbi Dec. cons. 25. n. 25. vers. sed
 tamen prædictis, qui testatur de communi; cum aliis per Menoc. 4.
 remedi ad ipis pos. n. 181. Et quod non propria auctoritate, sed de ma
 nu hæredis capienda sit, testatur Put. dec. 3. de testam. Remedi frigi
 tur est, quod adeatur iudex, & citato hærede, ad faciendam dictam
 restitutionem, & tunc illo non restituente, in eius contumaciam iu
 dex legitimata prius eius persona, mittit fideicommissarium in pos
 sessionem hereditatis. Quam practicam ponit Petr. de Ferrar. in for.
 libell. quomod. ag. ex substitution. in vers. quodque in primo casu.
 Aduerte tamen ad istum modum agendi, de quo in d. prox. Ferr. tunc
 à tali iudicis pronuncia daretur appellatio. Nec video rationem,
 que possit adduci in contrarium, nisi forsitan diceretur ad effectum
 euitandi circuitum, qui semper euitandus est, quando non est cum
 aliquo effectu, vt per Galles. ad for. cam. q. 4. num. 4. quam rationem
 puto non sufficere; cum multa possint allegari in contrarium, & do
 ceri quod circuitus non est inutilis ex rationibus deducendis coram
 iudice appellationis. Nec in hoc ulterius elaborare volui, cum hæc
 quæstio pluries fuerit in Rota proposita, & præsertim in vna Roma
 na bonorum de Comitibus coram Aldobrandino, tunc Rota Audito
 re; deinde Datario, successiue Card. Eminentiissimo, & denique Sum
 mo Pontifice. In qua decisum est fideicommissarium ex remedio vt
 lis Salu. interd. in possessionem bonorum fideicommissio subiector.
 immitten. esse ex plurib. de quibus in dicta decisione facta de mense
 Maii 1580. que satis fuit notatu digna. Et propterea nõ ab re celsui
 illam

nullā in fine presentis capitis adiungere. Et quod sententia immisio-
 nis possessionē ad fauorē fideicommissarij etiā non facta saltē verbali
 restitutione ferri debeat, fuit etiā alias resolutū in sacro Verbis Audi-
 torio coram bo. me. Aldobr. in vna Senogall. hereditatis, die 12. Jun-
 o 1567. vbi de legit. Canonica, & ad euitandū circuitū fideicommissa-
 rius potest agere recta via pro fideicommissō absque dicta verbali re-
 stituitione. Bald. in cap. in presentia, n. 31. in verſ. dubio modo, & ibi
 lo. Dec. in 2. not. de probat. Paris. conf. 12. n. 115. lib. 2. & quia etiā
 fideicommissario vniuersali competit actio hypothecaria, vt in l. 1.
 §. & ibi Bald. n. 2. C. comm. de leg. & ibi las. col. 3. in princ. cum salua
 nūm interdictum cui libet habenti hypothecam, vt tradit Angel. Are-
 tin. in §. item ferniana, n. 9. vbi etiā las. n. 95. cum seq. m. 12. d.
 Et hac decisione, & rationibus in ea deductis stantibus, procul-
 dubio credendum est, in Verbis Tribunalibus in posterum super hoc
 verſiculo non amplius disputatum iri. Sed tantum purificato fidei-
 commissō absque aliqua verbali restitutione mandatum de immis-
 sione fideicommissarium in possessionem bonorum fideicommissō
 suppositorum concedendum fore. Fideicommissario autem sufficit
 ad obtinendum, probare possessionem bonorum, quae ipse petit de
 tempore mortis primi testatoris, ex cuius testamento agit Crauet.
 conf. 67. verſ. sed an sufficiat, n. 60. in fin. & ratio, quia ea, quae testa-
 tor tenuit plena possessione de tempore eius mortis, praesumuntur
 propria, nisi contrarium probatur, vt per Bald. ibi citatum, conf. 362.
 de ſeud. lib. 1. in fin. m. 12. d. x. vbi dicitur de bono p. h. 1. 11
 Nota amplius, quod remedium d. l. si. de quo in princ. presentis
 cap. diximus, competit etiā contra tertios possessores bonorum
 hereditatis cum titulo post mortem, rāmen testatoris acquisito,
 vt per Dec. conf. 59. Afflig. dec. 119. n. 6. Quod intellige quando
 bona possidebantur per defunctum tempore mortis: Quia haeres in
 dubio debet poni in eo statu, in quo erat eius praedefunctus dicto tē-
 pore mortis. Ex iste possessor, seu contradictor, occupando posses-
 sionem post mortem videtur quodammodo spoliare hereditatem:
 quia facta est occupatio de possessione vacante, vt per Paul. de Ca-
 str. in l. quamuis, eodem tit. verſ. intellige dicta. Notandum in super
 quos iudex domicilij etiā respectu bonorum alibi sitorum, potest
 pronuntiare haeres in possessionem bonorum alibi sitorum, esse
 committendos, licet quoad illa executionem per litteras remittere
 debeat ad iudicem loci. Baril. fin. n. 13. Ang. Alb. Corn. las. Zaccar. &
 tralij in C. de edict. diu. Adri. tollen. Menoch. de adipis. remed. 4. n. 493.
 Et quomodo iudex possit citari facere subditum existentem ex-
 tra suum territorium, docet Marant. in par. 6. de ordine iudicio-
 rium in titulo de citatione primo membro iudicij sub nu. 40. quod
 non ita simpliciter affirmandum, sed cum distinctione. Paul. de Ca-
 stro in l. edicto, n. 10. verſ. in ea gloss. C. de edict. diu. Adri. tollen.

R. P. D. ALD OBRANDINO Postea CLEMENTE VIII.

Romana Hereditatis de Comitibus. Luitē 30. Januarij 1581.

Dominus tenet, ut, si de commissario vniuersali, etiam antequam
institutas hares saltem verbaliter restituerit hereditatem ab ip
so aditam, competere actionem hypothecariam contra presatum ha
redem; vt hereditatem per fideicommissum restitam restituere com
pellatur. Hanc enim opinionem tenuerunt Corn. cons. 13. n. 1. lib.
4. l. an. l. 1. n. 6. C. com. & in adit. ad Bar. de fideicom. hered. in prin.
Conar. in c. Raynūcius. v. 10. n. 4. de testam. Alciat. in l. p. col. pen. cir
ca h. ver. sed an fideicommissario vniuersali ff. de leg. 1. & ibi laoco.
de Nig. n. 13. & Bolog. n. 13. Bell. in l. de fideicom. hered. m. 12.
& ibi Misinger. pariter n. 70. Ant. Gomez. de subit. fideicom. in 7
vbi pars voluit dari huiusmodi actione etiam ante aditam hereditate
eo quia competit officium iudicis ad cogendum heredem vt a dea.
Cum itaque in specie tot doctores habeamus hoc asserentes, & in
contrarium nullus adducatur hoc particulariter negans ab horum
opinione, visum fuit DD. nullo modo esse recedendum, praesertim ad
esse eum, vt sententia Realis possit dici notorie iniusta, idque tanto
magis eum satis urgentibus rationibus nitatur. *ad h. l. de m. m. m.*
Non est enim dubium quia l. 1. C. com. de leg. 1. tribuens legatari
is, & fideicommissariis tres illas actiones: hypothecariam, & rei
vindicationem, habeat quoque locum in fideicommissario vniuersale
sicut in legato vniuersali propter executionem fideicommissorum
& legatorum, l. 1. ff. de leg. 1. in quo conueniunt omnes in d. l. 1. in vlt.
q. Bar. de leg. 1. ve in d. l. 1. C. com. de leg. & dicunt omnes etiam sup
pra dict. Doct. & voluit Corn. cons. 307. n. 15. lib. 3. & bene apparet,
qui facta verbali restitutione est indubitatim competere hypothec
ariam, sed controuersa est circa rei vindicationem, vt per Couarr.
vbi sup. & Neguf. de pign. in si. n. 4. si igitur competit fideicommissari
o post verbalem restitutionem, ergo necesse est, quod proneniat ex
dispositione d. l. 1. cum nulli bi reperiebatur statutum, quod antea fi
deicommissario vniuersali competeret hypotheca, nec etiam lega
tario, & fideicommissario particulari, licet aliqui, qui ad hoc contra
rium voluerint, propter l. creditoribus. ff. de separ. bon. quod tamen
falsum esse, a sepe omnibus recentioribus est animaduersum, vt per
Alciat. in d. l. 1. sub. n. 89. de leg. 1. Dubium quoque non est huiusmodi
fideicommissario competere actionem personalem contra heredem
qui iam audiuit, vt hereditatem restituere compellatur. Bartol. &
Doctor in l. si legatum ff. ad trebellian. quo stante subintrat regulas,
quod in omnibus casibus, in quibus datur personalis actio, dicitur

duoque hypothecaria, d. l. 1. in fin. C. com. de leg. & hanc esse regulam tradunt bene Alciat. in d. l. 1. n. 29. & Soccin. lun. n. 448. de leg. primo quo fit, vt cum hæc sit regula, qui fallentiam adducit, ad ea clare docere debeat, id quoque tanto magis, quia cū Iustinianus profiteatur se has actiones legatarijs, & fideicommissarijs tribuisse ex coniectura mente defunctorum, vt eorum voluntates facilius executioni mandari possent, nulla potest assignari ratio diuersitatis, quare coniectura voluntatis testatoris non ita urgeat contra heredem, sicut contra alios, & ita ante verbalem, sicut post verbalem restitutionem, præsertim quia ita faciendo, Iustinianus prouidisset de hypothecaria tempore quo fideicommissarius minus ea indigebat, & denegasset eo tempore quo sibi plus ei erat necessaria. Cum enim sine difficultate post restitutam, verbaliter hereditatem, huiusmodi fideicommissario competat personalis, & rei vindicatio, illi hoc nõ obstante concessisset tertiam actionem, quando autem omnia habuisset actionem personalem, scilicet ex testamento hoc remedium denegaret; vnde cum huic casui conueniãt, & verba, & ratio l. 1. C. comm. de leg. iuxta etiam regulas vulgares debet conuenire illius dispositio, cum præsertim hoc tendat ad faciliorem executionem vltimarum voluntatum. Non obstat l. pasta. & l. restituta. ad Trebell. quia vltra, quod tunc temporis forte verum erat, non competisse huiusmodi actionem, cum ea a Iustiniano introducta fuerit, vt dixi hæc omnia alia adducta pro contraria parte, loquuntur de hereditarijs actionibus, & consequenter de illis quæ competebant defuncto, hereditas n. est successio in vniuersum ius, quod defunctus habuit l. hereditas de verb. sign. Ille namque cum per aditionem suã tradicatã in personã heredis, non transferuntur de herede in fideicommissarium, nisi mediãte constitutione, vel in illis casibus in quibus lex hereditate habet pro restituta l. fin. C. ad Trebell. & ad plus de illis quæ heredi quaesita fuerunt mediante aditione, licet non competissent defuncto, vt videtur declarare Rip. in l. 1. n. 10. & ibi Paris. n. 12. ff. ad Trebell. sed non loquuntur prædicta de illis actionibus, quæ non competebant testatori, cū à lege contra ipsum heredem inductæ fuerunt.

Impossibile enim est, quod per restitutionem illæ competant, quia illas nec testator, nec heres habuit, necesse est igitur, vt competant absque restitutione ex sola legis prouisione, & quamuis remedium l. fi. C. de edict. diu. Atr. toll. competat fideicommissario post factã restitutionem, etiã quod nunquam competierit testatori, hoc nihil est, quia cum illud remedium ex aditione fuerit acquisitum heredi d. l. fi. potest transire de herede in fideicommissarium mediante restitutione; vt per Paris. in d. l. 1. n. 12. in fi. ad Trebell. quod nõ est in actione de qua agitur, vt dixi quæ nunquã nec testatori, nec heredi competit. Ex quibus tolluntur omnia, quæ in contrariũ adducta fuerunt.

An autem sententia, de cuius validitate agitur, possit dici lata in Saluiano, correspectiuato huic hypotheca, qua datur, vt haeres restituat hereditatem DD. dixerunt particulariter videndum

R. P. D. ALDOBRANDINO

Romana de Comitibus Mercurij 17. Maii 1581

EPI TOME.

Fideicommissario competit Saluianum interdictum.

SYMMARIVM.

- 1 Sententia semper presumitur lata ex causa qua valere potest.
- 2 Et praesertim quando intentatur remedium saluiani, quia sententia lata presumitur lata super eo.
- 3 Creditori satisfacto res ad eum amplius non pertinet.

Dominus tenuerunt, sententiam de qua agitur latam esse in Saluiano interdicto cum illud, & non aliud remedium possessorium Ill. d. Torquato competeret, vt alias fuit resolutum. Sententia enim semper presumitur lata ex causa qua valere potest l. si quis ad exhibendum, ff. de except. rei iud. l. haec enim, ff. de suspectis tut. Alexan. conf. 66. n. 2. lib. 5. Aym. conf. 23. nu. 2. cum aliis alleg. hinc est, quod ex actis sententia declarationem recipit, l. ait praetor, §. si iudex, & ibi glos. Bart. de rei iudic.

Idq. tanto magis cum expresse hoc remedium fuerit intentatum, vt ex commissione fungenti vice libelli apparet non obstat, quod non fuerit intentatum priuatiue ad alia remedia possessoria, quia nullum aliud competebat, vt est dictum.

Cui interpretationi verba sententiae non repugnabant, licet enim in sententia declaretur Ill. d. Hieronymum, & Federicum obligatos esse ad relaxandum, & restituendum d. Torquato possessionem hoc intelligendum est, ut teneantur tanquam possessores rei, vigore reme diu possessorii, quod ex precedentibus, & subsequentibus declaratur, in narratiua namque sententiae dum narratur his dicitur, quod ea vertebatur super possessione adipiscenda, & deinde sententia mandati immitti in possessionem D. Torquatum, & imponit perpetuum silentium super possessione ex quibus liquet intentionem iudicis fuisse solum pronunciare in iudicio possessorio.

Nec obstat, quod in praefato interdicto pronunciatum sit creditorem immittendum limitate donec fuerit satisfactus, quia id di-

- strinixerint hoc modo, aut igitur hoc interdicto pro consequen. possessione rei, quæ nō est in obligatione, sed in cautione, & quando alicui debentur puta 100. & pro cautione hypotheca domus, & tunc procedit obiectum, immissio namq; fit ad effectum, vt consequetur id, quod est in obligatione, & propterea tunc dicitur, quod debeat eum illam retinere donec sit satisfactus; quia in eo satisfacto illa res
- 3 amplius ad creditorem non pertinet, & quando hoc remedio agitur ad rem, quæ est in obligatione, & quæ debetur, vt in hoc casu non potest apponi hæc limitatio, vt limitatio, videlicet legata est domus legatarius agit hoc remedio ad possessionem d. domus hoc casu non potest pronunciare legatarium esse immittendum in possessionem, domus retinend. donec fuerit satisfactus, quia satisfactio consistit in executione possessionis domus, nihil enim aliud est dicere hoc quā quod legatarius immittendus erit in possessionem domus retinendæ donec exequeretur ipsam domum, quæ videretur mera nugatio.
- Non obstat impositio perpetui silentii, quia intelligitur secundum naturam remedij intentari, & competentis.

DE PROCESSV IN REMEDIO interdicti, Quorum legatorum. Cap. VI.

- 1 *Hoc interdictum competit etiam heredi, & quo casu.*
- 2 *Legatarius legatum de manu heredis capit.*
- 3 *Monitorium in vim huius interdicti, & de clausula, si quis, &c.*
- 4 *An legatario actio summaria, & executiua competit, & appellatio concedatur.*
- 5 *Monitorium contra legatarium pro restitutione legati.*

- 1 **I**nterdictum quorum legatorum, etiam heredi ad auocandam possessionem rei legatæ a legatario, qui propria auctoritate illam occupauit, competit: quia legatarius propria auctoritate legatum capere nequit, sed de manu heredis capere debet, vt late in prox.
- 2 cap. posuimus. Monitorium, quod in iudicio fit est huiusmodi. De mandato, &c. & ad instantiam D. A. legatarij q. d. N. cuiusdam casualis fiti in partibus Latij, iuxta &c. vt in testamento per d. Antonij Maynardum dictæ Curia: causarum Camera: Apostolicæ Notarium, sub die, &c. recepto, & alias prout in actis fi, & cum opus fuerit verificabitur, Moneatur d. B. nepos, & hæres d. q. N. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub mille ducat. &c. debeat eidem D. instanti, siue eius legitimo procuratori possessionem realem, actualem, & corporalem dicti casualis, vt præmittitur legati iuriumq; & pertinentiarum eiusdem quorumcunq; dimiuisse, relaxasse, & consignasse, ac de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus

bus, ac emolumentis, ex d. casali per eum habitis, & perceptis, & quæ percipi poterunt vsq; in diē illius relaxationis, etiā ad rationē quanti plurimi valent, & valuerunt, & valere poterunt in futurum integre satisfecisse. Et si senserit, &c. compareat, &c. Alioquin, &c. Si in pecunia consistit legatum, dicatur, (debeat idem instanti de summa seu
 4 torum mille sibi legatorum integre satisfecisse.) aduerso tamen de apponendo in similibus monitoriis clausulam, & si senserit se, &c. quia similia monitoria, quæ fierent absq; dicta clausula vitio nullitatis subiacerent, sicut dicen. erit quando fierent à iudice cum causæ cognitione, Ias. in l. ne quicquam n. 6 ff. de offic. procons. Abb. in c. 1. n. 6. de caus. poss. & propr. Mand. in quæst. 7. de monit. In iudicio legati consequendi non semel dubitatum est, an actio executiua datur seu in eo summarie procedatur, & an à condemnatione appellatio admittatur. Et quoad primam partem, vere affirmandum esse censet; summarie, & per viam simplicis citationis, absq; monitorio, seu portectione libelli procedi, vt per Ias. in l. edicto C. de edict. diu. Ad. tol. len. nu. 6. Beccius conf. 17. lib. 1. quem refert Masucius ad practicam Papien. in form. libelli. pro leg. glos. 1. in verb. tres actiones n. 23. Nat. ad Alex. conf. 98. vol. 2. in 1. additione, dec. Perusina 23. n. 10. Et quod causa legatorū sit executiua, secundum Angel. in authen. de hered. & falcid. §. illud nu. 13. cuius opinio est de communi, & de communi attestantur infra scripti, eidem Franc. Beccius conf. 17. n. 6. per totum consilium late comprobat Mihael Cras. in §. legatum, q. 77. in fi. vbi subdit, non esse ab hac opinione recedendum, Simon de Pret. ult. volunt. interpret. 2. dub. 3. nu. 144. dicta decis. Perusin. 23. per totam. Et prædicta videntur sufficere, ad demonstrandum, quod pro consequutione legati competit legatario processus summarius, & executiuus. Quo vero ad secundam partem circa admittendam, vel non admittendam appellationem, cum hoc non sit de pertinentibus ad modum procedendi, sed potius ad Signaturam iustitiæ, ad eam me remitto. Idque circa vtramque dubitationem attestor, quod non semel in Tribunali A. C. resolutum, obseruatumque fuit, actionem summariam, & executiuam legatario contra heredem competere pro legati consequutione; & appellationem interpositam sententiæ executionem non suspendere. Ea credo ratione, quod mentis testatoris sit, vt legatarius celerius suum consequatur legatum; & vt ipse legatarius, eiusque hæres impensis litium non grauentur; & deniq; vt legatarius eodem priuilegio gaudeat in legatum exigendo, quo hæres in hæreditatem consequendo præferim quando hæreditas est opulenta, & non est opus detrahere Falcidiam ex legatis pro supplemento æris alieni ipsius hæreditatis. In hoc autem casu, licet iudex summarie, & executiuè procedat tamen audiui Signaturam appellationē deuolutiuam, & suspen-

5 suam concedere consueuisse. Hæres autem, qui contra legatarium, pro legati restitutione procedere vult, hoc videtur monitorio. De mādato, &c. & ad instantiam A hæredis vniuersalis q. d. N. principalis, moneatur D. B. assertus dicti q. N. legatarius, detentor domus hæreditariæ prædicti q. N. sibi, vt afferitur, legatæ, quatenus infra triduum proximum, sub mille ducat. &c. debeat eidem instanti hæredi prædicto possessionem realem, actualem, & corporalem eiusdem domus, iuriumq. & pertinentiarum illius restituiffe, relaxasse, & consignasse; legatumq. prædictum quatenus sibi debeat de manu ipsius hæredis instantis recepisse. Et si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c.

DE INTERDICTO RETINENDAE. Cap. VIII.

- 1 Interdicto vti possidetis. & vtrobiq. quomodo procedatur.
- 2 Quasi possessio dicitur de his, quæ actu non retinentur.
- 3 Mandatum quod in hoc iudicio conceditur.
- 4 Mandatum de manutenendo aliquando est pars interdum vero terminatorium iudicij.
- 5 Vbi agitur de titulo rei, dicitur pars iudicij, & quo pacto procedatur.
- 6 Vbi de possessione duntaxat agitur iudicij terminatorium est.
- 7 Vbi ad pensionis, responsionis, vel vsusfructus solutionem agitur, pariter iudicium terminat; & quis processus seruetur.
- 8 Modus antiquus concedendi mandata de manutenendo.
- 9 Mandatum de manutenendo non conceditur, nisi parte legitime citata, & præuia cause cognitione.
- 10 Quædam alia in hoc interdico retinenda.
- 11 Decretum mandati de manutenendo, quo ad Iudicem non transit in Iudicatum. Secus si per cedula a iudice fuerit pronunciatum.

Interdictum, vti possidetis. & interdictum Vtrobiq. in hoc iudicio retinendæ exemplificatur, Monitorij super hoc requisiti formulâ superius designaui. Quo monitorio exequuto, & reproducto, & probata possessione, vel quasi, quæ dicitur de his, quæ actu non retinentur, vt vsufructu, pensionibus, & annuis responsionibus, mādatum de manutenendo sub hac forma conceditur. De mandato &c. & ad instantiam A. principalis, mandatur Capitaneo, & exequutoribus Curie ad quos spectat, quatenus visis presentibus, sub &c. debeant eundem D. instantem in sua possessione reali, actuali, & corporali domus sitæ, &c. in qua existit contra N. & alios quoscunq. molestatores nunc & pro tempore insurgentes manutenuisse, defendisse, & conseruasse, nec ab aliquo in dicta eius possessione, & fructuum perceptione molestari, aut perturbari permisisse. Quonia n. dicto

- dicto N. citato, & intimato D. ira mandavit, die &c. Quod quidem
 4 mandatum de manutenendo in aliquibus causis pars, in aliquibus
 5 vero terminatorum iudicij est. Vbi de titulo rei contenditur, qui pos-
 fideri petit manuteneri, ac probata sua possessione per testes for-
 miter examinados, vel scripturas, seu partis confessionem, aut alias
 mandatum de manutenendo obtinet. Agens vero hoc remedio inter-
 dicti retinenda debet verificare se possidere tempore turbationis,
 & litis contestatae, alioquin non obtinebit. Bart. in l. i. §. fin. n. 12. ff.
 vii possid. Papien. in form. libell. pro turb. possess. in ver. hodie tenet
 n. 1. Alex. conf. 88. vers. quoniam num. 3. volum. 5. & in hoc pars iu-
 6 dicij, & non recipitur aliqua appellatio. Vbi de possessione tantum
 agitur, & inter partes contenditur, primo Iudex, ne partes ad arma
 deueniant, tunc per modum provisionis, & ex officio possessionem
 ad se auocat, vt supra in hoc secundo libro, de remittendo l. si loquen-
 retuli, & nomine curia retinet, seu penes tertium citra iurium vtri-
 usq; partis praedictum sequestrat, donec cognouerit quisquam pos-
 sideat, & manuteneri debeat, & subinde visa possessione alterius ex
 colligantibus, ad expeditionem causa iuxta exitum probationem procedit,
 & possessorem in sua possessione manutenendum, & tuendum esse ad l. si
 quis a te fundum, & l. Colonus de vi, & vi armata, & in cap. in litte-
 ris, de restitut. spoliat. in casum autem praedictae sequestrationis Iu-
 dex non dicitur aliquem spoliare, neq; priuare sua possessione: quia
 dicitur sequestrat, vt per Paris. consil. 41. p. 30. lib. 1. & possidet nomi-
 ne illius, qui prius possidebat, vt in l. interesse puto. ff. de acquir. pos-
 sess. Mohed. dec. 298. Et quod in casu praedicto Iudex ex officio de-
 bet modo praemisso procedere ad dictam sequestrationem, dicit
 Abb. in cap. dilectus num. 12. de sequestr. & possess. & tract. Corn.
 conf. 292. per totum, vol. 3. In hoc terminat iudicium, & per appel-
 7 lationem executio non suspenditur. Vbi vero ad solutionem
 pensionis, responsionis, aut ususfructus agitur, probata quasi posses-
 sione reali, & vera actoris mandatum de manutenendo conceditur.
 8 Mandata huiusmodi de manutenendo nullo facto ordinario iudicio, sed
 probata summarie possessione, citatis interesse putantibus per con-
 tradictas, etiam absq; clausula, Et si quis, &c. olim concedebantur. Post
 9 certum vero tempus, clausula, si quis, &c. in illis apponi consuevit.
 Demum ex prohibitione Pij v. in reformatione Tribunalis A. C. die. 4.
 Decemb. 1570. publicata in vers. mandata de manutenendo non conce-
 duntur, nisi parte legitime citata, & praua causa cognitione.
 10 Quibus visum est non inutile addere, quod si reus conuentus pro-
 bauerit se ante litem motam vere possidere, & continuasse, stante hu-
 iusmodi possessione, nullo modo concedetur actori mandatum de
 manutenendo, vt in dec. diuers. 390. par. 1. coram Seraph. in vna Senen.
 Pontis Arrigo, quod quidem mandatum de manutenendo tenetur possessorem,

tantum possideat, gl. in l. 1. §. ult. in verbo possidet, & ibi Bar. in §. interdicitum, n. 2. ff. vti possidetis, vt per Rota in vna Veronen. parochialis S. Pauli coram Mantica die 8. Iun. 1592. vbi dicitur, quod in hoc interdicto retinenda etiam in beneficialibus, titulus non est necessarius, sed sola possessio sufficit, quia praedio in sua possessione rueri debet, c. in literis, de restitut. spoliat. & c. licet Episcopus, de praeben. lib. 6. Abb. in c. quarelam, n. 12. de elect. Couar. conf. 237. n. 12. lib. 2. Dec. conf. 171. n. 11. vers. & quando alter possidet, secus tamen quando esse in concursu possessorum, quia tunc titulata possessio praefertur, vt tenuit Rota in vna Bononien. iurisdictionis coram Lancellotto 1. Febr. 1574. n. 1. & 2. lib. 2. dec. diuers. Et quod possessio instrumentalis, alio existente in possessione, nullius est momenti, nec priuat possessorem testatur Alex. conf. 83. n. 3. lib. 2. Dec. conf. 400. h. 9. vbi quod hoc casu non sufficit recognitio coloni quānis, §. si conductor, ff. de acq. poss. Berol. q. 47. maxime cum non appareat de aliqua continuatione possessionis, quos omnes sequenti fuerunt DD. de Rota in vna Maceraten. hereditatis coram Pamphilio 21. Maii 1587. Quibus accedit, quo a decreto mandati de manuteneudo, & aliis similibus interlocutoris non datur appellatio, cum grauiam possit reparari per appellationem a diffinitiuā. Imo quādo cunctae constat iudici de possessione alterius potest idem iudex tale mandatum reuocare, nec quoad iudicem transit in rem iudicatam l. quod iussit, cum ibi plenè notatis de re iudic.

31. Amplius non videtur pretereundum, quod decretum mandati de manuteneudo, quoad iudicem nunquam transit iudicatum, & semper ab eo potest retractari, Rota in vna Valentina Decimarum Vener. 23. Octob. 1598. coram Seraphino, & in vna Romana Vineae 20. Maii 1582. coram Robusterio, & propterea solet signaturā ab hoc decreto mandati commissionem appellationis reuocare, secus tamē si per cedulam sententia iste manutentionis articulus fuerit a iudice terminatus, quia tunc eam non totaliter reuocat, sed alteri iudici committendo rescribit, vel cum clausula si quid exequendum fuerit, vel confitit, quod locus sit Aegidiana, vel quod in primis manuteneatur, qui fuerit manuteneendus, & ita in facti contingentia non semel mihi occurrit in pluribus causis, in quibus ego fui procurator.

DE REMEDIO RECUPERANDAE. Cap. VIII.

1. Remedium hoc est, plenissimum, generalius, & vtilius omnibus alijs remedijs.
2. Interdictum vnde vi, cui datur.
3. Qui termini substantiales in his iudicijs possessorijs seruantur.
4. In summarijs non est opus libello.

- 5 *Nec litis contestatione.*
- 6 *Nec calumnia iuramento.*
- 7 *In attentatis non seruantur termini substantiales.*
- 8 *In attentatis magis iudicis contemptus, quam iuris, & partis laesio inspicitur.*
- 9 *Termini seruati in petitorio, dicuntur etiam seruati in possessorio, & quare.*
- 10 *Termini seruati in vno iudicio prosunt etiam in alio, quod incidenter oritur quamuis diuersum.*
- 11 *Monitorium, & commissio habentur loco libelli.*
- 12 *Quid narrare debet in petitione, is qui agit remedio recuperanda. Spoliatus praesumitur sine iusta causa a possessione cecidisse, nisi probetur contrarium.*
- 13 *Quae necessario verificanda sunt in hoc iudicio. Et in alio iudicio competentis contra possidentem ex titulo.*
- 14 *Condemnatus in hoc iudicio non auditur in petitorio, nisi purgato spolio usque ad ultimum quaerantem.*
- 15 *Idem erit dicendum quoad expensas, sufficit tamen deponere iulium vnum cum oblatione residui.*
- 16 *Secus dicendum erit, quoad expensas reficiendas vigore commissionis, cum clausula, refectis expensis.*
- 17 *Quomodo, & quando detur esse quatio fructuum contra condemnatum in hoc iudicio. Et quomodo Rota soleat respondere condemnato appellanti.*
- 18 *Articuli, & iura in curia semper admittuntur, & quomodo, et plurimum tamen ponuntur ad partes.*
- 19 *Remissoria in hoc iudicio quomodo detur, & quando denegetur.*
- 20 *In prophanis iudicijs passim datur remissoria sine sumo, & cum retardatione expeditionis causa.*
- 21 *In prophanis, & ordinarijs iudicijs datur remissoria.*
- 22 *Actori succumbenti in hoc iudicio appellatio denegatur.*
- 23 *Formula sententiae in caus. attentatorum, & an remedia reintegranda praescribatur, sicut caeterae aliae actiones praescribuntur, habes in decisione inferius impressa.*

1 **R**emedium reintegranda exemplificatur in hoc iudicio possessorio recuperanda, quod est plenissimum generalis, & vtilius omnibus remedijs possessorijs. Et interdictum. Vnde vi, deiecto, seu spoliato per vim copulsiua datur. In his, & alijs omnibus praerelatis possessorijs iudicijs, tanquam lumina die, quam sumarijs terminis substantiales, ut in alijs ordinarijs causis non seruantur, sed tantum hi quatuor, ad articulandum ad octauam diem, dicendum contra articulos, producendum omnia, & dicendum contra pro-

- 4 ducta ad secundam diem, omisso termino ad libellandum, quia in his
 5 libelli solemnitas non requiritur. Omisso pariter termino, ad litem
 6 constituendum. Quia in summarijs superflua est litis contestatio, vt
 in Clem. saepe. de verborum obligat. citata per Afflic. dec. 283. nu. 4.
 omisso etiam termino, ad iurandum de calumnia, quia iuramentum
 eiusmodi non est necessarium, a parte petatur. Quae omnia bene ex-
 plicata fuerunt per Rotam in dec. 2. de rescript. in nou. & Put. decif.
 7 334. lib. 2. Quorum terminorum omisio nullitatem ex defectu cita-
 tionis induceret. Vt in eisdem decisionib. In spolio autem attento in a-
 liis attentator. causis nulli seruantur termini substantiales, vt videre
 est in practicalib. Rotae Romanae de terminor. vsu, & qualitate n. 8.
 8 cum iudex etiam ex officio, constituto de attentatis, ad illorum reuo-
 cationem procedat, & in illis magis iudicis contemptus, quam lae-
 sio iuris, & partis inspicatur. Vt per Archi. c. cordi. in fin. in 6. & tra-
 dit Franc. in c. illa. n. 4. de appel. Et in eisdem practicalibus Rotae eo-
 tit. dicitur, quod si in causa nullitatis principaliter agitur, termini
 substantiales seruandi sunt, secus si in ea incidenter proceditur, vt ibi
 9 n. 7. Si autem termini substantiales seruati fuerint in petitorio, dicun-
 tur etiam seruati in possessorio: quia petitorium habet in ventre pos-
 10 sessorium, vt in dec. Aug. 16. Iunij 1553. in vna Spoletana spoliij. Sicut
 etiam dicimus, quod termini seruati in vno iudicio, profunt in alio;
 quod incidenter oritur, quamuis diuersum sit. veluti possessorij nulli-
 tatis, & attentatorum, & similibus, vt per Paleot. annot. 184. in ma-
 11 nuscript. In hoc autem iudicio possessorio recuperandae, in monito-
 rio, seu rescripto, quod loco libelli habetur, vt per Dec. conf. 483. n.
 7. Put. dec. 17. de sent. & re iudic. text. in c. praeter ea, & ibi Abb. in nu.
 7. de dilation. Bald. in l. eleganter, §. si quis post ff. de condit. ion.
 indeb. debet narrari, agentem hoc remedio possedisse, & propter
 iniustas causas cecidisse a professione, & per illum, contra quem
 12 agitur indebite possideri, demum concludere se debere reintegra-
 ri ad suam possessionem, & aduersarium condemnari ad restitutio-
 nem dictae possessionis, vt per Innoc. & alios in cap. cum ad sedem.
 de restitut. spoliat. & in cap. quarelam. de elect. Causa autem iniu-
 sta licet exprimat, illius verificatio non est necessaria: quia actor
 13 praesumitur sine iusta causa, a possessione cecidisse, nisi contrarium
 probetur, Inno. & alij cõiter in c. post election. de concess. praeb. Rol.
 conf. 6. n. 13. & conf. 41. n. 14. vol. 3. sed tm̄ sufficit docere de antiquiori
 possessione actoris & detentione rei conuenti, vt per Abb. in d. c. cū
 ad sedem. Alex. conf. 6. nu. 5. vol. 3. & conf. 89. vol. 5. Modum
 autem articulandi pro eo, cui hoc interdictum competit contra
 titulo possidentem, docet decisio Pedemontana 93. numero 3. in
 14 princip. ad quam recurrere. Et condemnatus in hoc iudicio spoliij,
 non auditur in petitorio, nisi purgato spolio, vsque ad vltimum
 qua-

- quadrantem, vt per Bart. in cap. conquerente, in princ. de restit. spol. Abb. in c. accedens, & 26. vt lite non contestata. Aym. cons. 140. nu. 3.
- 15 Tiragu. in tract. de retract. couent. §. 4. in 6. glos. num. 23. Et idem dicendum erit de expensis reficiendis: tamen ante illarum liquidationem, sufficit deponere vnum iulium cum oblatione integralis residui, facta illarum liquidatione, Mohed. decis. 311. Gomez. dec. 16. Secus dicendum erit de expensis reficiendis vigore commissionis habentis clausulam (refectis expensis) quia tunc debent realiter, & reintegraliter solui, nec agens auditur nisi prauia illarum taxatione, & solutione, immo non sufficit oblatio cum depositio, de quibus supra meminimus, Put. li. 1. decis. 124. Verum cum de huiusmodi possessorijs remedijs, illorumq. processib. tanquam in practica quotidie occurrentibus, satis late, & ultra onus susceptum differerim, placuit hæc quoq. pauca de fructibus, illorumq. restitutione, & exequutione
- 17 referre. Licet igitur respectu possessionis fiat exequutio, vt supra dixi iux. l. vnica m. C. si de momentanea poss. fuerit appellatum, tamen respectu fructuum, pendente appellatione, non fit exequutio, quia illorum causa non est momentanea, vt in d. l. vnica C. de appellat. Idem erit dicendum de sententia lata in possessorio, quæ condemnat in expensis, & interesse: quia pendente appellatione non fit illorum exequutio, vt per Bart. & Bald. in l. creditor. §. iussu de appellat. idem voluit Specu. eod. tit. de appell. §. in quibus. vers. sed quia appellatione. Afflic. decis. 358. in fin. Secus tamen si fiat exequutio rei spoliatæ, nam tunc fit exequutio in fructibus pendentibus, quia pars soli sunt, vt in l. fructus pendentes ff. de rei vend. Afflic. decis. 77. in fin. & propterea DD. de Rota condemnato appellati de Apostolis respondententes quoad possessionem dant refatarios: quo vero ad fructus, & expensas terminum iuris. Antequam a supra relatis possessorijs iudicijs recedam, & ad alia deueniam, non ab re censui recedendum, tanquam quotidianum articulum, & quotidie in tribunalibus controuersum, quod articuli, & iura, quæ dantur in quolibet ex dictis iudicijs, semper in Curia admittuntur, licet respiciant petitorium, cum solita clausula (saluo iure impertinentium, & non admittendorum) quia illi deseruiunt ad coadiuuandum ipsum possessorium, Rot. decis. 5. de sequest. poss. & fruct. in nou. Abb. in c. 2. n. 2. de causa possesi. & propriet. Dec. consil. 84. col. pen. ad fin. vers. non obstat, Afflic. decis. 7. per totam, Paris. cons. 60. nu. 7. vol. 3. solum etenim de illorum reuerentia disputatur, quando petitur remissoria, Host. & alij in c. cum contingat. de offic. delib. ibi Anto. de But. qui testatur de obseruantia, etiam dicit Ang. in l. si in speciali. de rei vendit. Dec. consil. 517. numero 3. Rot. decis. 25. de testibus in antiqu. & de obseruantia testatur Verall. decisione 145. lib. 1. in manuscript. & impressis dec. 147. 1. par. Tamen Ro-

19 ta d. decif. 15. de Testib. & Paris. conf. 67. nu. 38. vol. 4. dicunt, quod
 admittuntur testes, examinantur, & ponuntur ad partes; & deinde si
 de eis erit habenda ratio, in actis per particulare decretum iudicis
 20 ponuntur, & ita de stylo Curie seruetur. Usque adeo, quod testes
 positi ad partes non probant, nisi ex iudicis decreto in actis ponan-
 tur, etiam quod fuerint coram iudice examinati, Dec. & alij in l. ea.
 C. de eden. Pedemon. decif. 1. fere per totam, præsertim n. 47. & 50. &
 in decif. diuer. coram Decano 445. par. 1. Remissoria autem in hoc
 iudicio possessorio non datur præsertim in longinquis partibus, nisi
 sine retardatione vltioris processus; cum in huiusmodi remedijs
 non soleant admitti exceptiones requirentes altiolem indaginem,
 prout nec ille, que in continenti probari non possint, & que concer-
 nant petitorium, vt dicit Abb. in cap. fin. de ord. co. Et licet aliquan-
 do remissoria detur in possessorio recuperandæ, tamen id procedit,
 vbi exceptio probanda respiceret possessorium ipsum, non autem pe-
 21 torium, prout fuit resolutum in Rota in causa Portuen. de Colum-
 na die 9. April. 1579. coram Seraph. In profanis, & iudicijs ordina-
 rijs passim datur remissoria sine fumo, & cum retardatione expedi-
 tionis causæ, vt in d. decif. in his, & pluribus alijs casibus, quibus re-
 22 missoria, vel conceditur, vel denegatur, de q; illius processu. Vide scri-
 pta per Vestrum in li. 6. sui tract. in rubr. de remiss. ad partes. Nec si-
 lentio prætermittendû, quod appellatio non permittitur a sententia
 absolutoria lata ad fauorem rei conuenti in similib. possessorijs iu-
 dicijs, vbi locus est Aegidianæ constit. & non dicatur quod illa tan-
 tum procedit in actore non autem in reo conuento, vt no. Ang. in l.
 quisquis, C. quorû appell. Quoniam in contrarium videtur esse veri-
 tas: non n. debet licere actori, quod reo nõ permittitur, vt per Spec.
 de dila. in §. si. vers. in summa, Aff. d. 110. nu. 6. cum absurdum esset,
 quod vnus posset appellare, alter vero non, cum in iudicijs seruetur
 æqualitas: & hanc opinionem tenent omnes, quos refert Contar. ad
 l. vnicam. limit. 17. per totam. C. si de moment. poss. & ita seruat Ro-
 ta, vt per Angel. lib. 3. dec. 44. in repet. de appell. prohib. n. 6. Quibus
 addo circa admissionem articulorum, quod licet illi per iudicem ad-
 mittantur cum dicta clausula præseruatiua, saluo iure impertinentiũ
 & non admittendorum; tamen ea operatur, vt illis postmodum visis
 in Camera, & constituto de illorum impertinentia debet eos reicere,
 vt bene explicat Ias. in l. si duo patroni, §. idem Iulianus. n. 13. ff. de
 iure iuran. qui autem dicuntur pertinentes, vel impertinentes ibide
 videre poteris: & quando facile possit apparere de illorum imper-
 tinencia habes per Grammat. in dec. 45. n. 5. vsque ad n. 9. Paris. conf.
 67. vol. 4. Rot. in vna Camerinen. legati, coram R. P. D. Penia die 27.
 Iunii 1591. & quod reiciuntur etiam depositiones testium receptæ
 super illis dicit Marant. in tit. de positionibus, seu articulorum pro-
 duction.

duction. 6. par. in vers. quod autem, n. 23. in princ. Io. Andr. & Imol. & communiter doct. in cap. cum cōtingat, de offic. deleg. Et quod quis non teneatur illis respondere affirmat Specul. in tit. de positionib. in §. quibus modis positiones reprobetur sub n. 1. circa med. in vers. si vero certus est part. 2. an. q. impref. & sicut diximus de impertinentia articulorum pari ratione dicendum erit de impertinentia interrogatoriorum, quæ cum visa fuerint impertinentia a iudice erunt refecanda, quæ autem dicantur impertinentia, tradit Rip. in l. 1. nu. 41. ff. si certum pet.

23 De modo autem procedendi in causa attentatorum cum singula satis diffuse per Lancellottum in eius solempni tractatu de attentatis doctissime, & copiose relata fuerint nil aliud scribere visum est sed tantum addere, ut presertim Tyrones, sciant euenti causi, quo modo in ea sit ferenda sententia, & quibus verbis concipienda placuit pluribus hic illius formulam subiicere, videlicet.

Christi nomine inuocato, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes de iuris peritorum consilio ferimus in his scriptis in causa, & causis quæ coram nobis in prima versa fuerunt, & vertuntur instantia inter Dominum N. actorem ex vna, & D. N. reum conuentum de, & super spolio, & purgatione attentatorum, rebusq; aliis in actis, & processu causa, & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione partibus ex altera, dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus possessionem, seu occupationem, Tenuræ N. cum omnibus suis iuribus, & pertinentiis per eundem N. post inhibitionem, de qua in actis ei legitime præsentatam, apprehensam, & captam fuisse, & esse attentatam, & innouatam, illamq; cum omnibus inde sequentis, quæ de facto processerunt reuocanda fore, & esse, & reuocamus ipsamq; N. a detentatione, & occupatione huiusmodi in totum tollendum, & remouendum fore, & esse, prout tollimus, & remouemus, & præfatum N. ad pristinum suum statum, & possessionem, in quibus ante huiusmodi attentata, & inhibitionem fuerat plenarie restituendam, & reintegrandam fore, & esse, prout restituimus, & reintegramus, mandatumq; de super opportunum de illam restituendo, & amouendo respectiue decernendum, & relaxandum fore, & esse, prout decernimus, & relaxamus. Molestationesq; vexationes, perturbaciones, & impedimenta quæcumq; per præfatum N. eidem N. super præmissis quomodolibet præstitas, factas, & illatas, factaque præstita, & illata fuisse, & esse temerarias, iniquas, indebitas, & iniustas. temerariq; iniqua, indebita, & iniusta, ac de facto præsumptas & præsumpta, illasque, & illa eidem N. minime facere licuisse, neque de iure licere, & propterea in, & super illis eidem N. perpetuum interdictum imponendum fore, & esse, prout imponimus, & inhibemus eundem

eundem N. in prefatis fructibus à tempore occupationis citra ex eadem tenuta perceptis, & vsque in diem illius dimissionis percipiendi, ac in expensis in huiusmodi causa legitime factis condemnandum fore, & esse, prout condemnamus. Quorum, & quarum liquidationem, & taxationem respectiue nobis in posterum referuamus. Et ita dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus; omni meliori modo.

DE MODO PROCEDENDI IN CAUSIS

restitut. in integr. Cap. IX.

Remedium restitutionis in integrum extraordinarium est, & in illius iudicio nunquam, aut raro pronunciat. esse, vel non esse in integrum restituendum: Sed tantum incidenter iudex cognoscit, & subinde ad vltiora in negotio principali procedit. Quia quatenus restitutionem petens restituendus de iure veniat per processum ad vltiora habetur pro restituto, & sic ita euitatur circuitus. Vt habetur in formulario procuratorum in tit. de restitut. in integr. Caslad. ibi citat. dec. 8. nu. 6. de prescript. Vestri. eod. tit. lib. 8. n. 17. & quod iudex non debet super restitutione in integrum pronunciare, sed tacite ad vltiora procedere habetur per Marches. in cap. 1. part. 2. de com. San. nullit. nu. 64. Si enim iudex aliquem in integrum restituendum esse pronunciat, materiam appellandi parti aduersæ præberet, & sic tres super restitutione, & aliæ tres super re principali sententiæ dicerentur. Super modo procedendi in hoc iudicio sufficere dixisse, quod petens restitutionis beneficium, terminos, qui in alijs ordinarijs iudicijs seruari solent seruari debent: Huic etiã addo, quod procurator petens restitutionem in integrum debet habere speciale mandatum ad illam petendum, Abb. in cap. suscitata extra. sub nu. 6. de restit. in integr. aliqua alia de restit. in integr. habes infra: Qui autem hoc extraordinario remedio uti possint, & in quibus necessaria sit restitutio, ac infra quod tempus petatur. Item quomodo signatura rescribere solet abunde retulit Vestrius in quarto libro de dolo, & contum. & libro 8. cap. 3. de restit. in integr. & per eundem modern. Marches. in toto eodem titulo quem consule. Nec prætereundum censui, quod quando petitur beneficium restitutionis in integrum aduersus instantiam ab illis, quibus alias de iure competit, sequitur quod tale beneficium potest peti coram eodem iudice, & non est necesse adire principem, quia quilibet iudex siue ordinarius, siue delegatus sit, potest de restitutione in integrum cognoscere, & illam concedere maxime incidenter in causis coram eis verten. vt in l. fin. C. vbi, & apud quem citat. per Marant. de ordin. Iud. in 5. par. sub num. 36.

ALIA

ALIA EODEM TITVLO Cap. X.

- 1 *Extrema probanda in hoc iudicio recuperanda.*
- 2 *Ex possessione de praterito praesumitur de presenti.*
- 3 *Secundum extremum probatur ex sustentatione litis.*
- 4 *Extrema requisita in iudicio petitorio.*

1 **I**Am dixi, & nunc repetendum esse censui, quod extrema probanda in iudicio recuperanda sunt hic secundum probare actorem antiquitus possedisse, & conuentum nunc possidere, Menoc. de recup. poss. in preiud. n. 27. Gallef. in for. vari. commiss. in 1. trac. c. 28. sup. spolio de primo extremo habetur infra, & quod ad probandum spoliolum sufficiat probari se posse disse ante spoliolum, licet quis non probet possidere tempore spolij, cum ex possessione de praterito probetur possessio de presenti, ut in ferius probabitur, & quod haec sit communis opinio attestatur, Rip. in cap. 3. n. 32. extra de caus. possess. & propriet. licet ipse videatur tenere contrariam sententiam, tamen ibi asserit tutius esse in iudicando a communi non recedere, qui enim semel possedit, praesumitur de presenti possidere, Bartol. in l. siue possidetis sub nu. 6. & 7. C. de probat. De secundo autem extremo satis dicitur constare ex contradictione, & sustentatione litis, praesertim ubi tractatur de iure in corporali, Ant. de Butr. in c. suborta. num. 7. de sentent. & re iudic. Alexan. consil. 73. in princ. lib. 2. Soccin. cons. 18. nu. 17. lib. 2. quos sequuti fuerunt domini de Rota in vna Romana rationis Bancariae dd. Boschis, & Gauotijs, coram Eminentissimo D. Cardinali Pamphilio, tunc Rota Auditore, in qua ego fui procurator die 27. Octobris 1586. Decis. de Grass. 42. de restitut. spoliator. ubi dictum fuit per DD. constare de primo extremo ex instrumento captae possessionis, de secundo autem extremo ex sustentatione litis cum alijs admiculis. Et quod secundum extremum probatur per sustentationem litis, ex tex. in l. qui se liti ff. de pet. heredit. & l. is qui se obtulit, & lex. si autem ff. de re iud. Caputaquen. decisione 369. num. 12. per Paris. consil. 54. lib. 3. Cuius haec pauca dixerim de possessorio non dicendum erit de extremis requisitis in petitorio scilicet in rei vindicatione, in qua duo videntur necessario consideranda, & verificanda, ut puta dominium, vel quasi, ex parte actoris; & possessio, vel quasi ex parte rei, Ias. in §. omnium instit. de act. num. 22. & haec superius dicta in proximo praecedenti, & praesenti capitulo satis sufficiant pro docendo modum procedendi, & requisita probandi in hoc spolij iudicio, remanet tantum non inutile referendam notabilissimam resolutionem in hoc articulo actionis spolij, factam in Sacro Rotae Auditorio, quam

quam caufarum Patroni perpetuo menti retineant, & ad eam in fa-
 & contingentia recurrant. quam hic pro illorum, ac litigantium vti-
 litate imprimendam fore iuffi, tenoris infraſcripti.

R. P. D. SERAPHINO

Nullius, feu Mediolanen. remedij reintegranda.

Mercurij 17. Maij 1600.

E P I T O M E.

Remedium cap. reintegranda 3. quæſt. 1. præſcriptione
 tollitur.

S V M M A R I V M.

- 1 Remedium cap. reintegranda eſt præſcriptibile, quemadmodum cete-
 ra actiones, licet priuilegiata.
- 2 Adducuntur fundamenta, & auctoritates in contrarium.
- 3 Omnes actiones tolluntur præſcriptione quadragenaria.
- 4 Leges abhorrent dominia rerum ſtare ſemper ſub incerto.
- 5 Præſcriptio ſicuti tollit dominium multo magis debet tollere actione.
- 6 In remedio cap. reintegranda debent probari duo extrema.
- 7 Extrema poſſunt probari per teſtes de fama, & de auditu.
- 8 Poſſeſſorium abſorbet petitorium.
- 9 Opinio hæc eſt magis communis.
- 10 Quid importent verba (quacunque temporis conditione) in cap. rein-
 tegranda.
- 11 Pactum de retrouendendo quandoque, & perpetuo ſpatio trigin-
 ta annorum excluditur.
- 12 Nulla eſt differentia inter ius ciuile, & canonicum.
- 13 Non eſt verum præſcriptionem fuiſſe adinuentam propter domini-
 & non propter poſſeſſionem.
- 14 Debilior eſt poſſeſſio, & minori tempore admittitur.
- 15 Exceptio præſcriptionis, non ſolum dominium, ſed etiam poſſeſſione
 reſpicit.
- 16 Præſcriptione hæc intelligunt DD. procedere contra actionem ſpo-
 lij ſimpliſſis prouenientis ex probatione duorum extremorum, non
 autem ubi conſtaret de vi, dolo, & mala fide.
- 17 Aduerſus dolum, & malam fidem, nulla præſcriptio opponi poteſt.

F Vit mihi per memoriale Sanctiſ. D. N. commiſſa ardua illa quæ-
 ſtio, & adeo inter iuris interpretes controuerſa in Rota pro-
 ponerem

1 ponerem. An remedium c.reintegranda, 3. q. 1. sit impræscriptibile, vel potius alia præscriptione tollatur, & causa per DD. exactissime discussa, fuit conclusum, omnibus idem sentientibus, vno tantum excepto hoc remedium præscriptione tolli, quemadmodum ceteræ actiones, quantumuis priuilegiatæ, sed antequam ad rationes decisionis veniam, non erit inutile rationes, quibus mouentur DD. contrarium sentientes deducere, vt earum cum contrariis argumentis collatione facta, veritas facilius eruatur.

2 Primum itaq. & præcipuum fundamentum huius sententiæ fit in d.c.reintegranda in illis verbis, quacunque temporis conditione, Ex quibus colligunt nullo tempore hoc remedium præscribi. Secundo, deducitur auctoritas glo. fi. & Doct. qui eam sequuntur in c. sollicitate de restit. spol. quæ vult perpetuo agi posse hoc remedio. Tertio, nituntur auctoritate Rota, quæ sæpius hanc sententiam amplexa, vt videre est in dec. Cassad. 6. de rest. spol. Put. 118. lib. 1. Mohed. 18. de de rest. spol. Simonet. 60. Verall. 296. lib. 1. & Mohed. ait repertam fuisse annotationem Ludouici Romani attestantis idem antiquis temporibus Rotam censuisse, & deinceps in plurib. causis auctoritatem antiquar. decis. Rota est sequuta. Quarto, videtur hæc opinio, niti ratione rationabilis odii, quo digni sunt illi, qui aliorum bona, & possessiones inuadunt, qui ideo nulli tuti sunt præscriptione, qua neq. dari potest, etiam post decursum tempus mille annor. si à principio spoliator fuit dolosus, vel violentus, iuxta receptissimam Canonistarum opin. Postremo allegantur auctoritates plurimor. Doctorum, qui hanc sententiam defendunt, quorum fiet mentio in solutione argumentorum huius partis. Contraria vero opinio nititur multis vrgentissimisque argumentis, & auctoritatibus.

3 Et primo, quia tam iure ciuili, quã canonico omnes actiones tolluntur præscriptione quadragenaria, vt probatur in l. sicut, & l. omnes, C. de præscript. triginta, vel 40. annor. Auth. quas actiones, C. de sacros. Eccl. c. ad aures, & c. illud, & c. quia indicante de præscr. c. placuit il. 1. & c. post quingentos, 16. q. 3. in quibus iuribus ponderantur distinctiones vniuersales qualemcunq. actionem tollentes & maxime in c. ad aures, vbi omnis prorsus excluditur actio, quæ verba ponderant Ruyn. conf. 103. n. 7. lib. 5. & facit las. conf. 119. n. 27. lib. 4. Aym.

4 conf. 294. Rol. conf. 72. n. 20. lib. 2. Secundo, leges abhorrent dominia resu stare semper in incerto, l. 1. de vsucap. §. 1. inst. eod. l. cum notissime C. de præsc. 30. annor. & etiam litium immortalitatem, l. fi. & ibi gl. in verbo finis pro suo. Tertio, cum tps præscriptio tollat dominium, q. est maximi præiudicii, vt per Bar. in l. rem alienã de pig. act. multo magis debet tollere hanc actionem possessoriã leuioris præiudicii, vt arguit Castren. conf. 205. n. 3. lib. 1. Socin. in l. rem quæ nobis, n. 18. de acquir. poss. Paris. conf. 1. n. 155. lib. 1. Bal. de præscr. 4

- p. princ. q. 20. nu. 1. Rol. conf. 72. nu. 19. lib. 2. & consil. 6. nu. 8. lib. 3.
- 6 Quarto multū hāc sententiā cōprobare videtur, si cōsideremus quid
 in hoc remedio, & quō veniat probandū, nā cū sufficiat probare duo
 extrema nēpe possessionē antiquissimā actoris, & possessionē recē
 7 tē rei, & illa probari possit etiā per testes, de fama, & de auditu, qui
 in antiquis admittuntur, & semper eueniat, ut propter antiquitatem
 & similes casus bellorum, incendij, pestis, & similia instrumenta,
 quibus possessores sese tueri possent, sint deperdita, vel etiam votu
 state consumpta, certe ex tali perpetuitate huius remedij facile Do
 mini propriis bonis iniuste priuabuntur in maximum prauidium
 reipublice, ut per Mohed. dec. 17. de restitutione spoliatorum. Sar
 mien. de redditibus Eccles. part. 1. cap. 4. nu. 11. & Selecta interp. lib.
 2. cap. 13. nu. 2. & quod est valde absurdum remedio possessorio,
 adeo priuilegiato circa probationum qualitatem tollitur dominium
 legitime praescriptum, & redditur inutile aduersus omnes iuris regu
 8 las, quibus perpetuo traditū est petitoriū a sordere possessoriu nihi
 9 lominus hic contrariū euenit. Quinto negari non potest, si enumeremus
 auctores hanc opinionem sequentes, hanc esse magis commu
 nem, prout testantur Gabriel. conclus. 5. nu. 64. de restitutione spo
 liator. Contar. de moment. possess. §. 4. limit. 2. nu. 26. vsq. ad num. 39.
 Potan. de spol. lib. 3. cap. 2. nu. 21. Dec. conf. 65. num. 2. lib. 3. Crof.
 consil. 47. nu. 29. li. 1. Honded. conf. 82. nu. 49. His rationibus addu
 cti Domini hanc sententiam amplexi sunt, superest solum responde
 re his, quae in contrarium deducta fuerunt.
- 10 Et primo, quia Basis contrariae sententiae, tota constituitur in
 cap. reintegranda, videndum est de intellectu illorum verborum qua
 cunque temporis conditione, quae reguntur ab illis verbis in fine
 positis perdidisse noscantur, & certū est naturalem, & verum sen
 sum cōditionis tps referri potius ad qualitatem missionis quā ad tps
 quantitatem l. 1. §. deniq. ait. de aq. & plu. arcen. l. test. in prin. de test.
 Rebuff. in l. conditionales 62. vers. 4. de ver. sign. quod eo magis di
 cendum quia referuntur ad deperditionem, quae non temporis cur
 sum, sed initium amissionis respicere videtur prout, & aliae qualita
 tes ibi appositae, captiuitatis, doli, violentiae, & quarumcunque iniu
 starum causarum, quod sensisse videtur idem Archid. dum dicit forte
 ibi erat guerra, vel metus latronum nemo audebat ibi morare, & haec
 verba importare qualitatem temporis, & non praescriptionem, de
 qua in eo text. non agebatur, tradit. Contar. de moment. poss. §. 4. li
 mit. 2. n. 22. post Bellamer. & Io. de Turrecrem. Castrenf. conf. 105.
 nu. 3. par. 1. & bene Gallef. de exercit. iuriscon. lib. 3. nu. 56. Modern.
 in remed. 15. recuperan. n. 422. & demum ita videtur sensisse Gratia
 nus huius canonis compilator, qui in summario suo ante hunc cano
 nem non apponit dictionem temporis, sed simpliciter ait ablata qua
 cunque

cunq̄ue conditione in eodem loco, vnde subrepta fuerant esse reuocanda, & hunc verum, & germanum sensum appellat Nicol. Granatius, ad Vestrum. lib. 2. c. 3. n. 41. neq. est verisimile Pontificem vna vobis, eaq. ambigua voluisse totam materiam prescriptionum subuertere, vt in hac eadem materia prescriptionis tradit gl. in c. 1. §. preterea, in verb. prescriptione, de capis. Conrad, vbi verba illa nulla obstante prescriptione interpretatur, de decenali, vel vicenniali, non autem de 30. aut 40. annorū prescriptione, hac ratione mota, ne totā materiā prescriptionum multis vigilijs excogitatam subuertere, & radicatus euellere videatur, quā glossam communiter esse approbatam constat ex traditis per Tiraq. de retract. conuentio. §. 1. gloss. 2. n. 12. quod ex eo confirmatur, quod posteriores Pontifices in c. ad aures & alijs supra alleg. trigenariā, & quadragenariā prescriptionem omnem prorsus actionem excludere voluerunt, adeo quod & si verba illa conditione temporis importarent prescriptionē, nihilominus eis ex sequentibus constitutionibus derogatum fuisse apparet.

Secundo non obstat auctoritas glossæ, in cap. sollicitate de restit. spo. liator. vbi ait, ad damnū, siue pœnam perpetuo agi posse, quia nulla conditio temporis opponi potest, cap. reintegranda 3. quæst. 1. nam sublato fundamento, quod fit in dicto cap. tollitur etiam opinio glossæ, quæ illi innititur, præterea cum vratur dictione, perpetuo, ea est intelligenda, prout in similibus terminis passim vlturatur, vt ista perpetuitas concludatur spatio 30. vel 40. annorum opponi post. inst. de par. pet. & temp. act. & concordantes tex. de sumi possunt apud Brisson. de verb. signif. in verbo perpetua actiones, & potest etiam intelligi de actionibus, quæ competunt aduersus violentos, & dolosos, cū loquatur de damno illato, & de pœna, & hic nō est casus de quo agitur, vt infra dicitur quare Doct. qui simpliciter referunt, & sequuntur hanc glossam non multum faciunt pro hac parte, cū sint intelligendi iuxta vulgare significationem dictionis perpetuo in hac eadem prescriptionis materia non obstante quacunq. vniuersitate, & prægnantia verborum, vt in pacto de retrouendendo quādoq. & perpetuo mencitur. Nota spatio 30. annorum excludi ex cons. Bal. 303. lib. 1. in causa Reatina tenute 19. Aprilis 1579. coram Lancelotto, & 12. Dec. 1588. coram Pamphilio, & glossam ita sensisse est verisimile, postquam fecit mentionem temporalium, & perpetuarum actionum, iuxta iuris civilis dispositionē, quæ clara est, nec ab ea recedit ius Canonicū, vt ex allegato c. ad aures, & alijs aperte colligitur, & in materia prescriptionis excepto casu mala fidei, nulla est differentia inter ius civile, & canonicū, vt tradūt Abb. & alij in cap. de 4. de prescrip. neq. obstat, quod prescriptio secundum aliquos fuerit inuenta propter possessionem, quia hoc esse falsum colligitur ex c. iubemus 16. q. 3. & ex l. fi. C. de edict. diu. Adr. toll. & ex l. competit. C. de prescri-

14 ptio 30. vel 40. annorum, imo multo debilior est possessio, & minori tempore, admittitur, vt per Innoc. cap. quærelam, & ibi Bellam. n. 10. & alios relatos per Contard. vbi supra n. 31. neq. obstat, quod in iudicio spolij non admittatur exceptio dominij, quia exceptio præ-

15 scriptionis non solum dominium, sed etiam possessionem respicit, & ideo non minus est admittenda quam exceptio illa, quod quis factio suo cederit à possessione.

Tertio loco non obstat auctoritas Rotæ, quia si bene considerentur decisiones allegatæ apparebit contrariam sententiam obtinuisse cum magna controuersia, & difficultate, & eorum compilatores pro maiori parte contrarium sensisse, quare non est habenda ratio eorum qui auctoritate Rotæ moti, hanc sententiam amplexi sunt, quæ quamuis plurimum semper valuerit, præualere tamen debet ratio, & veritas tot alijs non contemnendis fulcita auctoritatibus.

Non obstat ratio odij rationabilis aduersus intentatores rerû alienarum, quia hanc præscriptionem intelligant DD. procedere contra

16 actionem spolij simplicis prouenientis ex probatione duorum extramorum iuxta stylum Rotæ, non autem vbi constaret de vi, dolo, &

17 mala fide, cum nulla præscriptio aduersus dolum, & malam fidem opponi possit cap. fin. de præscript. & hoc fortasse sentit Papa in illo Canone in illis verbis, per quascunq. iniustas causas, & hanc exceptionem admittunt Doct. allegati per Contar. in d. limit. nu. 34. & 35.

Quantum ad auctoritates, quæ deducuntur si tollantur e medio Doct. qui ex professo hanc quæst. non tractant, & qui simpliciter sequuntur gloss. cap. sollicite, dicentes illud remedium esse perpetuum, quæ verba non excludunt præscrip. 30 vel 40. annor. vix reperitur aliquis præter solum Imol. in cap. 2. de rest. spol. qui contrarium aperte senserit ante decis. Cassador. vt fuit animaduersum per Galesium. Rursus si tollantur Doct. qui potius auctoritatem Rotæ sequuti sunt quam pondus rationum in contrariam facientium, apparebit longe pluribus auctoritatibus fulcitam esse partem contrariam, & id fatentur Doct. supra alleg. dicentes hanc esse magis comm. & ita recedendo ab antiquis decis. fuit per DD. conclusum hanc opinionem æquiorē, & veriorem esse, & dignam S. D. N. approbatione.

Ita resolutum fuit me proponente in plena Rota 17. Maij 1660.

ALIQUA ALIA DE RESTIT. IN INTEGVRM

Cap. XI.

- 1 Procurator debet habere speciale mandatum ad petendum beneficium restitutionis in integrum.
- 2 Procurator ab exequutione non appellet sine speciali mandato.
- 3 Restitutio in integrum non impedit exequutionem cæptam.
- 4 Et quando dicatur cæpta exequutio.

Vltra

Vlta relata in proximo præcedēti cap. 9. de restitutione in integrum, non videntur superflue referenda, & repetenda, quod procurator petens hanc restitutionem debet habere speciale mandatum, Abb. in cap. suscitato, extra de restitut. in integ. sub num. 6. hæc quoq. referam, vt puta quod procurator generaliter constitutus ad lites, causas ab exequutione non potest appellare, sed mandatum speciale requiritur, Felyn. in cap. quoad consultationem, n. 21. de re iud. Roland. à Vall. conf. 43. sub n. 11. vol. 1. cum ibi citatis.

Secundo, si principaliter hæc restitutio à procuratore petatur, mandatum pariter speciale requiritur, vt supra meminimus, secus tamen si incidenter petatur, vt bene explicat Lucas Pet. in eius praxi Capitolina, lib. 7. de causis rest. in integ. nu. 13.

3 Tertio, quoad ea non impedit exequutionem factam vigore mandati relaxati, captis scilicet pignoribus, & tunc signatura intelligi, & sit capta exequutio ad hoc vt ea per restitutionem in integrum non impediatur, licet Rota aliter dicat, quod scilicet satis sufficit dicere captam esse exequutionem per solam mandati relaxationem, vt habetur in decisione inferius scripta, & licet multa alia non præter rem hic addi, & referri potuerint, tamen cum ea pertineant ad signaturam, ideo in facti contingentia recurrere ad eos, qui de vtraq. signatura expresso scripserunt, & signanter ad modernum tract. Marchesani nouissime in lucem editum, vbi omnia in hac re copiosissime, & doctissime habes, huic restitutionis in integrum, articulo tantum addere visum est, quod si apud patronum causæ dubitari contingat circa hunc articulum, vt puta quando ea dicatur principaliter petita, & quando incidenter recurras etiam ad eundem Lucam Pet. in eod. tit. per totum, qui omnia optime, ac doctissime explicat.

R. P. D. P A M P H I L I O

Cornetana Pecuniaria. Mercurij. 4. Iunij 1601.

E P I T O M E.

Restitutio in integrum non impedit exequutionem iam captam.

S V M M A R I V M.

- 1 Non est locus arbitrio ad retardandum exequutionem.
- 2 Arbitrium intelligitur, prout de iure.
- 3 De iure restitutio in integrum non impedit exequutionem iam captam.
- 4 Vt dicatur exequutio capta, sufficit, quod fuerit decretum, & relaxatum mandatum.

- 1 **D** Omini dixerunt non esse locum arbitrio ad retardandam executionem, quia arbitrium intelligitur, prout de iure, Bar. in extrauag. ad reprimen. &c. in verbo videbitur, n. 8. Paris. cons. 56. n. 5. lib. 1. de iure autem restitutio in integrum non impedit executionem iam ceptam. Alex. cons. 223. n. 6. lib. 6. Rip. in l. 4. §. condemnatum sub n. 30. ff. de re indic. Put. dec. 10. de rest. in integ. & dec. 285. lib. 2. & fuit resolutum in causa Cartaginen. decanatus 18. Decem. 1587. coram Bubalo, & antea coram eod. in causa Burgen. decimarum de sea lante 28. Octob. 1586, & alias sepe, in casu vero de quo agitur non solum ante petitam restitutionem fuerat decretum, & relaxatum mandatum exequuzium, quod sufficit, vt dicatur executio cepta, vt per Put. d. dec. 285. & habetur in dictis dec. Cartaginen. & Burgen. sed etiam executio fuerat facta realiter in partibus, & realiter hic in curia in persona Fortunij.

DE IUDICIIS ORDINARIIS Cap. XII.

- 1 Auditor Camera, quarum sit causarum iudex competens.
- 2 Causa executionis litterarum Apost. cognoscuntur ab A. C. in prima instantia etiam in beneficialibus.
- 3 A. C. est ordinarius Iudex officialium, curialium, & mercatorum.
- 4 Ad horum instantiam omnibus iudicibus inbibet.
- 5 Item est iudex superintendens Curia Burgi, Turris Nonæ, & Curia de Sabellis.
- 6 Habetur ad A. C. recursus à grauaminib. in dd. Curijs illatis & ipsa inbibet.
- 7 Romani possunt declinare forã A. C. ut è do priuil. Pop. Rom. concessa.
- 8 In executione ob eã int. r Rom. habet locũ prauẽtio ex parte aetoris.
- 9 Coram A. C. iudicia ordinaria, & aliqua executiua per viam monitorij, non autem libelli introducuntur.
- 10 Per viã citationis omnes causæ ordin. à 20. ducatis infra inchoantur.
- 11 Assententijs latis seu decretis in huiusmodi causis summam scutorum 20. exceden. datur appellatio.
- 12 Secus à 20 infra.
- 13 Proceditur etiam per citationem contra Mercatores, Notarios tribu- nalis, & illorum scribas, & familias.
- 14 Item in dependentibus ab obligatione Camerali.
- 15 Quomodo contra sequestratarium mandato contra debitorem relaxato procedatur.
- 16 Contra debitorem debitoris obligati in forma Camera executiue proceditur.
- 17 Sequestratarius non obligatus in forma Cam. si condemnetur appellat, & eius appellatione pendente nihil innouatur.

- 1 **A**uditor Camere in vim suarum ordinariorum facultatum, quas uti pro intelligentia eorum, quę in hoc opere continentur, apprimē necessarias, in illius calce imprimendas curauimus. Est iudex competente, & ordinarius quarumcunq. causarum ciuiliū, criminalium, beneficialium, & prophanarum, inter, & contra quascunq. personas, quauis auctoritate, dignitate, & potestate fungentes, & præfulgentes in Romana Curia, & extra eam in prima, secunda, & alia quauis instantia per viam monitorii, aut per appellationem, exceptis his, quę ex dispositione sacri Conc. Tridentini, cap. causę omnes, sess. 24, in partibus coram locorum ordinariis cognosci debent. Ex his vero excipiuntur causę super executione quarumcunq. litterarum Apostolicarum, quę in Curia, & ab eodem A. C. licet causę beneficiales sint, in prima instantia cognoscuntur. Insuper A. C. est iudex ordinarius, 3 competens, & particularis quorumcunq. officialium Ro. Cur. & Curialium, ac mercatorum, & ad eorum instantiam partibus inhihet, ne 4 ipsos alibi, quam in suo Tribunali molestant. Præterea est iudex super 5 intendens Curie Burgi, Turris Nonę, & Curie de Sabellis, & a quibusuis 6 gratiam in iudiciis illatis appellatur, & ad eum recursus habetur, ipsiq. sua ordinaria auctoritate inhihet. Romani 7 autem sistorum A. C. declinare voluerint priuilegio Populo Romano 8 concessio uti poterunt, exceptis tamen Cameralibus obligationibus in quarum executione præuentio ex parte actoris locum habet. In 9 Tribunali A. C. iudicia ordinaria, & etiam executiua, vtputa vigore Breuis, & litterarum Apostolicarum introducuntur via monitorii, 10 non autem libelli, vt alibi solet. Per viam citationis introduci, & inchoari possunt omnes causę etiam ordinarię, quarum valor summam viginti ducatorum auri de Camera non excedit; ac in illis summarie, & iux. ordinarias facultates ipsius Auditoris procedi potest. In causis vero ducatos viginti non excedentibus appellatio cum deuolutiua, cum suspensiuā conceditur, & iuxta Signaturę reformationem a decem ducatis supra, quę postmodum ex ordine fel. rec. Pij Papę V. 12 ad ducatos sexdecim est extensa, & iuxta præsentem iustitiam ad scuta 20. monete, a qua summa infra executio, appellatione quauis nequaquam obstante datur. Procedit amplius A. C. per citationē, & summarie inter, & contra mercatores, & contra Notarios tribunalis, eorumq. scribas, & familias; & hoc ex priuilegio late in facultatibus præ 14 nominatis expresso. Item procedit eodem modo in dependentibus 15 ab obligatione Camerali, exempli causa. Si factis sequestro contra sequestrarium procedendum sit, relaxato prius mandato contra principalem debitorem, citatus sequestrarius ad consignandum pecunias seu bona sequestrata, alias videndum contra ipsum decerni, & relaxari mandatū executionum, seu mandari contra ipsum exequi mandatū contra principalem debitorem relaxatum iuxta termi-

nos l. si oleum, ff. de dolo malo, & ibi Bart. Et iudex in citationis termino relaxat mandatum, seu mandat exequi, quod contra principalem debitorem relaxatum fuit, nisi ad primam diem cum intimatione. Quo termino elapso, & intimatione reproducta Notarius contra sequestrarium mandatum expedit, vel Exequatur, in mandato contra debitorem apponit ad creditoris electionem. Ex si mandatum contra principalem debitorem re ipsa expeditum, & solutum fuerit, soluet creditor pro nouo mandato, seu exequatur, contra sequestrarium iulios quatuor cum dimidio. Si primum autem mandatum cum effectu expeditum non est, sed tantum à iudice decretum, idem soluet pro mandato quantum contra principalem debitorem soluere tenebatur. Et præmissus processus de inueterato stylo tribunalis fit etiam contra debitorem debitoris obligati in forma Camerae, scilicet ad soluendum, alias videndum contra eum decerni mandatum exequutium. Ratio quia debitor obligat, & hypothecat suo creditori omnia bona sua, & appellatione omnium bonorum veniunt credita, actiones, & nomina debitorum; Casu primus creditor habet obligatum, & hypothecatatum nomen debitoris, & agit contra talem debitorem debitoris sui, vtili actione. Paris. conf. 107. nu. 130. vol. 3. Corn. cōf. 61. n. 26. lib. 3. Alex. in l. hæres cū ff. ad Senatusconf. Trebel. nu. 5. & 6. Secus tamen dicendum erit si procederetur contra debitorem non simili modo obligatum, vel ex sequestro, vel alio iuris remedio: quia tunc ordinariè, non autem exequutiue procedendum esse. Et tunc tale iudicium recipit omnes terminos ordinarios, sicut in alijs ordinarijs iudicijs. vt per Bart. in l. sine causa in 1. & 2. lect. C. quando Fiscus, vel priuatus. Vsq; adeo, quod si talis debitor siue sequestrarius conuentus, & condemnatus appellaret, appellatione pendente ligatae sunt manus iudicis, & officium iudicis cōquiescit, ad l. siue pars C. de dilat. Et lice per Roman. in conf. 214. non obscure dicatur, quod antequam procedi possit contra debitorem debitoris, requiritur, quod principalis debitor condemnetur, vt ibi in vers. vlt. ponderandum tamen satis sufficit verificari debitorem principalem obligatum esse ad fauorem creditoris debitorem debitoris pari modo obligatum, eo enim casu] habet locum stylus procedendi modo præmissis, & de his hætenus.

DE MODO PROCEDENDI IN CAUSIS ordinarijs a viginti ducatis vsque ad 300. Cap. XIII.

- 1 Præcedit in his causis monitorium personaliter exequutum.
- 2 Reproducto monitorio, & lapso triduo ad illius verificationem proceditur.
- 3 Quenam fiat citatio, quando verificatio per productionem scripturarum

- varum est facienda.
- 4 Quo citatus ad dicendum contra. nō possit ulterius contradicere.
  - 5 Secus si iudex saltem tacite iura non recipiat.
  - 6 Citatio ad dicendum contra articulos, pro examinandis testibus.
  - 7 Iuramentum testium salte per diem ante examen omnino precedit.
  - 8 Examen potest quocunque die etiam feriato recipi.
  - 9 Iuramentum testium recipiendum est die iuridico, licet aliter in tribunali fiat.
  - 10 In summano commisso examine, in quibuslibet causis sufficit, quod iuramentum testis in ipso examine praestetur.
  - 11 Producens articulos causa se ab honore probationis eximendi, obtinet monitorium ad respondendum, & quando.
  - 12 Monitorij huiusmodi formula.
  - 13 Citatio, quae hoc monitorium sequitur.
  - 14 Pars admittitur ad respondeandam articulis ante iudicis pronuntiationem super confessione.
  - 15 Articulis factum alienum concernentibus, aduersario instante quo modo sit iurandum.
  - 16 Si factum proprium concernunt, debet dans praecise per factum veritatis iurare, & aliqua de specificatione matricularum.
  - 17 Actoris procurator reo conuenio instante, medio in sui principalis animam iuramento respondere tenetur.
  - 18 Item cogitur examinari tanquam testis super his, de quibus antequam procurator constitueretur erat informatus.
  - 19 Secus de his, quae scit postquam fuit constitutus procurator.
  - 20 Procurator, qui causam egit an in eadem causa possit se examinare, licet reuocatus fuerit.
  - 21 Articuli positivae, non autem integrativae fiunt.
  - 22 Si fiant integrativae pars illis respondere non tenetur.
  - 23 In causis executivis, pro habenda articulorum responsione, non est opus monitorio, & simplex citatio fit, & quare.
Et quomodo pars respondere teneatur. Forma citationis pro habenda responsione articulorum, & iudicis subdelegation.
  - 24 Citationes in causis ordinarijs à 20. ducatis supra de stylo Tribuna. lis A. C. personaliter fiunt.
  - 25 Tutius est, citationes ad sententiam, & alias similes substantiales citationes personaliter exequi facere.
  - 26 Verificatio monitorio, si illud fuerit negatum, quae citatio fiat.
  - 27 Et quae si non est negatum.
  - 28 Lata per decretum, vel per cedula sententia, iudex mandatum, nisi ad primam diem decernit.
Et quomodo formetur sententia post mortem principalis.
  - 29 Haec conatio est respectu executionis, non autem condemnationis.

- 30 *Terminus ad appellandum currit à die sententia. Et quedam de citationibus executiuis dimissa copia.*
- 31 *In causis executiuis, cū cedula, & sine cedula appellatio recipitur.*
- 32 *In causis ordinarijs præsertim à diffinitiuâ non valet appellatio nisi cum cedula.*
- 33 *Remedio quo vti potest appellans, appellationis cedulam in promptu non habens.*
- 34 *Appellatio regulariter interponitur coram iudice a quo.*
- 35 *Diligentiæ redeundi, & reperiendi iudicem non est necessaria, ac plura aliâ de appellatione, illiusq. prosecutione.*
- 36 *Complura aliâ de preparatorijs, & illorum responsione.*
- 37 *Venia agendi contra parentes petenda erit.*

IN his causis ordinarijs à 20 ducat. vsq. ad 200. monitoriū persona liter exequendū præcedere debet. Hoc exequuto, & in actis Notarij reportato, lapsis tribus currentibus diebus in eo parti ad comparandum assignatis, agens ad illius verificationem per instrumentum, vel aliarū priuatarū scripturar. exhibitionē, vel testiū examen, aut per aliud probationis genus a iure indultum procedit. Et si instrumenta, vel alia iura producere vult, partem citat, ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit. In cuius citationis termino, si instrumentum aliquod exhibet, quod in forma probanti non sit, & pars citata nihil opponit. & index in causa ad sententiam postea procedit, instrumentum eiusmodi tacite recepisse, & admisisse videtur. Et ideo dubitari posset partem aduersam non posse amplius opponere, quod in forma probanti non sit. Bene tamen index illud reijcere potest sicut recipit, Put. decis. 119. lib. 2. num. 1. & 2. Secus accedit, si index tacite non recipit: quia in hunc casum sicut Index posset illud ex officio reijcere, ita etiam pars posset opponere, quod non esset in probanti forma. Item secus si pars opposuerit generalia contra: per quam exceptionem generalem fuit excipienti præseruatum ius excipiendi in qualibet parte iudicij, Aegid. in c. præsentium, n. 4. de testi. Et idcirco cauti procuratores semper consueverunt impugnare iura, quæ ex aduerso producuntur, dicendo generalia contra verbo solum, saluo iure excipiendi in scriptis. Quando autem altera partium pro monitorij verificatione, vel alterius incipientis probatione testibus indiget, & articulos illorum examinandorum gratia exhibet, partem aduersam citari curat (ad dicendum contra articulos facto datos, videndum illos ad probandum admitti, & committi Notario causæ receptionem iuramentorum testium in forma ad primam diem, & postquam commissum fuerit, videndum illos iurare in eorum, vel Notarij domibus, & vbi reperti fuerint tã super dictis articulis, quam tota causa per totam illam, & sex vel 8.

aut.

- aut x. sequen. dies arb. citantis, & ad dandum interrogatoria, si qua
 dare voluerit per totam dictam primam, & seq. dies, alias videndum
 mandari examinari sine, ad eandem primam diem. In cuius citatio-
 nis termino Iudex prævia admisione articulorum, & comissione iu-
 ramentorum testiu examinari mandat, nisi ad primam diem cum intimatio-
 ne simplices, aut alias eius arbitrio. Et hanc citationem ad viden-
 dum iurare testes necessario requiri dicunt. Rol. à Vall. conf. 29. li. 3.
 n. 45. & alias dec. 174. n. 31. p. 3. in vna Neap. cefus 24. Maii 1598. coram
 Penia, & alias coram eod. in vna Lug. tunē. pecuniaria 24. April. eius-
 dem anni qui quidē testes præmissio iuramento (quod examen illorum
 saltem per diē ante de stylo Curia præcedere debet) à notario exa-
 minatur, vt per Vest. in tit. de testib. illorumq. induction. & iuramen-
 tis. Ex quatuor examen hoc etiam in die ad honorē Dei feriato fieri
 potest, vt per Abb. in c. 1. n. 10. de feriis, Marant. de ord. iudiciorum
 in 6. p. test. product. n. 7. tamen iuramentum antedictum in die nō fe-
 riato recipiendus est, vt ibi. (& magis late per Alex. conf. 213. n. 4. li.
 2.) Et etiā quod stylus tribunalis concedat die quocunq. feriato &
 non feriato præstari posse, qui cum magis abusus, quam stylus pro-
 prie appellari possit, tutius reor. ad tollendum omnem dubitatio-
 nem, per Notarium iuridico die, seu non feriato recipi.
- 10 Præterea animaduerte id, quod supra diximus de iuramentis exa-
 men præcedere debentibus intelligi regulariter, secus autem si a iu-
 dice summarium examen committatur, quia tunc ad processum vali-
 ditatem sufficit iuramentum in examinationis actu præstitum. Quod par-
 te non opponente iudex de sua voluntate tacita, aut expresse remis-
 tere solet, vt per Afflict. dec. 191. n. 8. idq. intellige tam in exequuti-
 uis, quam ordinariis causis; & tam super materiis, quam articulis.
 Et summarium hoc examen non semel præsertim parte non oppo-
 nente, vt dixi; iudex arbitrio suo, rei de qua agitur, qualitate confide-
 rata committit, & antequā vterius progrediatur notandū erit, quod
 licet illos inducens velit penitere, illosq. vterius non examinare ni-
 hilominus altera pars poterit eos cogere ad se examinandū ex quo
 testis iuratus debet in omni causa dicere veritatē pro vtraq. parte
 vt non obscure attestatur. Capic. in dec. 39. quam allegat Vrsil. ad
 Afflict. in dec. 16. in fine Rota Auenionen. dec. 116. Crauet. de an-
 tiq. temp. par. 1. sect. 4. queritur etiam, n. 2. Nonnunquā par articulos
- 11 exhibens causa se ab hōtere probandi eximendi instat partem ad-
 uersam illis per verbum, credit, vel non credit, respondere, & hoc
- 12 monitoriū propterea obtinet. De mandato, &c. Moneatur ad instan-
 tiā A. principalis B. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum
 proximū sub &c. pen. debeat positionibus, & articulis pro parte in-
 stantis in actis Notarii causę exhibitis medio iuramento per ver-
 bum, credit, vel non credit, singulariter singulis, sufficienter re-
 spondisse

- 13 spondisse. & veritatem deposuisse. Et si senserit se &c. Quo monitorio personaliter exequuto, & in actis reproducto, effluxoq. triduo in eo præfixo, pars aduersa citari debet ad respondendum positionibus, & articulis in actis datis singulariter singulis, iuxta formam monitorij, alias videndum mandari haberi pro confessatis. In cuius termino iudex pro confessatis articulos decernit, nisi ad primam diem cū intimatione, vt quoniam contumaciter tacens habetur pro confistente in cap. si post præstitum lib. 6. de confess. Et licet verum sit quod si iudex assignet terminum alicui ad respondendum, & ille sit in mora in respondendo, & iudex in contumaciam articulos pro confessatis habeat, tunc nõ possit mora purgari, vt per An. & Im. & Lud. Rom. in l. Insulam ff. de ver. obl. tamen pars aduersa ad respondendum
- 14 admittitur. Lanfranc. in c. quoniam contra in vers. responsiones de proba. n. 6. non tantum post dictum terminum ad primam, sed etiam post 10. dies, & etiam quandocunq. re tamẽ integra, idest, antequam iudex super eiusmodi habita confessione pronunciet, vt ibi, qui alleg. Cyn. in l. 2. §. quid sit actori. C. de iureiur. & ratio est secundum eum, qui legalis pœna potest purgari vsq. ad sententiam, l. Papin. §. meminisse ff. de inoff. test. Rot. Pedem. dec. 5. n. 4. ista enim pœna est quæ imponitur à lege, tergo, &c. Abb. in c. fin. col. 5. de iur. cal. secus tamen dicendum erit postquam est conclusum in causa, vt supra dictum est. Quia tunc confessio non reuocatur, vt per Arch. & Jo. And. in nouel. in c. 1. de restit. in int. li. 6. nisi in certis casibus enumeratis per Afflic. dec. 44. n. 2. 3. Idq. de obser. attestatur, quia non semel, & in tribunali Rot. & A. C. mihi in facto contigit. Aduerte in super, qd si artic. factum alienum concernunt, siue sit domus, siue sit procurator partis aduersæ instantiã de calumnia iurare tenetur, & quod credit articulos esse veros secundum suam scientiam, & conscientiam. Mohed. decif. 1. de iuram. calum. Abb. cap. in pertra. etandis. n. 5. de iuram. calum. vers. nam, & ipse procurator. Quia etiam ipse procurator posset calumniare in prosecutione iudicij, vt ibi & etiam per Rot.
- 16 decif. 37. in nou. & alias dec. 40. Si vero articuli proprium concernunt factum, debet præcise iurare per factum veritatis quia sicut pars satisfacit, respondeo positionibus per verbum, credit, vel non credit, ita etiam ponens satisfacere tenetur iurãdo de veritate, nec omitendum, quod qui positiones, & articulos facit, debet illos parte petente specificare medio suo iuramento, alias pars illis non tenetur respondere. las. in l. iudicans. C. de iudicijs, nu. 7. Adde etiam in hoc quotidiano articulo quod si statutus sit terminus ad probandum, si actor facit positiones, quia reus posset aliquas confiteri, interim, & donec reus differt respondere, non currit illi terminus à iudice statutus, vt per eundem las. in l. si eum, §. qui iniuriarum. nu. 14. ff. si quis cau. & redeundo ad proximam relatam materiam de iuramento dicendum

eendum erit, q̄ hoc calūniā iuramentum etiam est præstādum ab eo,
 qui plene probauit suam intentionē, vt in Rom. pecuniaria corā Se-
 raphino 26. Jun. 1571. & exigitur tam ab actore, quā a reo, vt par sit
 ratio vtriusq̄. iux. tex. & gl. in d. c. in pertractātis de iur. cal. vsq̄. adeo,
 q̄ nō datur dilatio ad deliberandū, vt in c. cū causam, extra, eod. tit.
 nec a iudice remitti pōt. Menoc. de arb. iud. li. 1. q. 20. n. 2. ita vt si re-
 mittatur, processus est nullus, Put. dec. 34. de iudi. & alias dec. 11. de
 pens. Notandū est insup, q̄ procurator actoris, ad rei instantia med.
 iur. in sui principalis animā procuratorio nomine nō solū positioni-
 bus, & artic. respondere tenetur. Rot. dec. 318. n. 1. de proc. in no. Put.
 dec. 294. li. 2. in fi. verū etiā tāquā testis se examinare, vt per Affl. dec.
 92. eo. tit. per tot. Paris. conf. 71. li. 4. q̄ intelligere super his, de quib.
 procurator erat informatus antequā fuisset cōstitutus procurator, l.
 si cū, ff. de quæsto. & hoc ad euitandū fraudē, quā principalis cōmit-
 tere posset: posset. n. illū ad veritatē occultādā procuratorē cōstitue-
 18 re. Aliter euenit de his, quorū notitiā habuit postquā est procura-
 19 tor cōstitutus: quia tū nō tenetur causę secreta reuelare, vt p̄ Pereg.
 tit. de procur. & test. q̄ procedit etiā in procuratore reuocato prop-
 ter dolū, vel fraudē præsumptā, vt tenuit Rota in vna Calaguritana iu-
 ris arrendan. coram Grasso 1. Mart. 1574. Dec. 1. n. 1. & seq.

Et cū aliqua præmiserimus de procuratore cogēdo ad se exami-
 nandū, præmittenda erāt etiā aliqua de examine procuratoris reuo-
 cati, qui litē egit in causa, in qua se examinare vult, vel ad se exami-
 20 nandū inductus fuit. Et in hoc articulo censeo referendū, q̄ si procu-
 rator, qui aliquā litē fecerit pro suo principali, eamq̄ cōtestatus fue-
 rit, vel duxerit, in aliqua parte litis reuocetur, & postea in testem a
 reuocante producat. non valet eius testimoniū, quia præsumitur
 reuocatus ad eū finem, vt in causa deponat, & sic tanquā fraudolē-
 ter factū ab omni depositione excluditur, argu. l. creditor, §. Lucius,
 ff. mandat. no. Ang. in l. si pater, ff. de his, quæ in fraud. cred. Quia sub-
 est eadem, vel maior ratio, quæ in constitutione c. Romana, de testi.
 lib. 6. Rota dec. 126. in no. eo. tit. & alias dec. 381. n. 2. de testib. & ap-
 pel. vbi. n. est eadem ratio, ibi est idem ius, l. a Titio, ff. de verb. oblig.
 Procurator. n. qui vult respondere positionibus nomine sui princi-
 palis ad hoc, vt habeatur ratio suæ responsionis, debet habere specia-
 lissimū mandatū ad respondendū sic, & sic, vt per Neuz. in conf. 7.
 21 n. 12. & 13. cum aliis ibi citatis, vide etiā gl. in c. fi. de iur. iur. in 6. in
 ver. expresse. Positiones autē, & articuli positivæ, nō autē interrogati-
 ue fiunt. Etenim si interrogatiue fierent, nō obligaretur in illis pars
 22 respondere, vt per Maran. de ord. iud. in tit. deposit. seu artic. prod.
 6. n. 3. Antequā ex hac positionū responsionūq̄. materia egrediar,
 23 nonnulla alia censui referre. Notarij igitur, illorūq̄. substituti consu-
 lunt partib. & procuratorib. vt pro d. responsione obtinenda in exe-
 quiti-

quocumque causis monitorij præscripti vigore agant: ideoq. Notarii ip-
 si illud expediunt, & parti tradunt sub forma superius narrata. Ratio. n.
 ipsorum videtur satis fundata: quia ad hoc, vt quis habeatur pro con-
 fesso in positis, requiritur, qd sit monitus, & iussus in faciem iudicis, vt
 respondeat, alias positiones non habentur pro confessis, tæx. in c. 1. de
 confessis in 6. Cyn. & Doct. in l. 2. §. sed si actor. C. de iur. cal. Tamē ex
 cōdiori stylo tam huius A. C. quā aliorum Urbis tribunalium, vsu rece-
 ptū est, qd si causa principalis, de qua tractatur, est summaria, seu exe-
 quitiua, in ea vtroq. modo proceditur in articulis ab ea depēdētibus.
 Iaf. in rubr. l. qui admitti ad poss. n. 5. Atq. ita si causa ordinaria sit, or-
 dinarie etiā erit procedendū in dependentibus ab ea, vt per Pet. Ghe-
 rar. in sing. 23. 1. p. n. 2. & Bar. ibi citatum in extrau. ad reprimen. vers.
 summ. in 2. col. Iaf. in l. 2. C. de edict. D. Ad e. tol. vbi hoc pro regula af-
 firmat. Vtroq. tamen casū præmittenda erit citatio contra partē, ad
 dicendū contra articulos factō datos, videndūq. illos ad probandum
 admitti in forma. Quæ admissio licet ab aliquibus censeatur necessa-
 ria, antequā pars aduersa cogatur ad illis respondendum, cum possint
 esse impertinentes, & non admissibiles, super quibus pars non tene-
 tur respondere, ad no. in c. cum contingat. de off. deleg. citat. per Rot.
 dec. 394. n. 2. de cau. pos. & prop. Fel. in c. in nomine, n. 32. de test. His
 tamē non obstan. Rota tenuit partē aduersam teneri, & cogi posse ad
 illis respondendum, siue pertinentes, siue impertinentes sint. Et hoc
 fit causa abbreviandi lites, vt in d. dec. 394. cō. tit. 2. in no. & alias
 dec. 641. de articulis, & responsionibus per totum antiq. Et propte-
 rea præmissa tantum citatione (ad dicendum cōtra) absq. alia admis-
 sione putarem procedi posse ad vteriora pro habenda respōsione.
 Quæ respōsio non est recipienda per verbum Nescit, cum pars co-
 gatur præcise respondere per verbum Credit, vel Non credit, vt per
 Rom. in sing. 688. vers. si quis à iudice monitus. Imo audio, quod
 DD. de Rota non sunt contenti respōsione Non credit, vt positū
 ad effectum ad quem ponitur, sed requiritur, vt concipiatur sub dua-
 bus negatiuis. s. Non credit, vt ponitur, neque ad effectum, ad quem
 ponitur, vt in vna Portuen. bonorum de Columna 13. Mar. 1576. co-
 ram Seraphino, & in hac materia respōsionum, & positionum vtrā
 prædicta in facti contingentiā rerum, ad spec. in tit. de positioni. &
 ad Modern. Perusin. dec. 8. lib. 1. in bonoq. in a. om. casta simili

De confessionibus procuratorū, & contentis in articulis per pro-
 curatorē datis, de quibus supra meminimus, non habetur multa ra-
 tio; quia procurator forsitan non bene informatus, non potest fateri
 in præiudicium principalis. Paris. cons. 42. in fi. & cons. 45. n. 22. lib. 1.
 Quod procedit sine difficultate, stante reuocatione harum cōfessio-
 num per principalem absentem, etiam aliter non docto, de errore
 tanquam factam à non habente mandatum, ad confitendum, iuxta

- in iudicio, ut si in DD. de Rota, de quod late per Felin. c. 1. n. 3. verum
 22 declaratio, vel lite non contestata. Notandum tamen est, quod licet talis ob-
 23 fessio possit reuocari, nihilominus si est verisimilis, index potest se in
 24 ea fundare, non obstante illius reuocatione. Alciar. in l. 2. §. si. n. 18. in
 fin. ff. si cert. pet. Craud. de antiq. temp. n. 224. p. 1. Quando autem con-
 fessio facta in articulis pro parte acceptari, & pro parte impugnari
 possit, Vide Corn. conf. 303. n. 2. & 4. vers. non videtur constare, lib. 4.
 vbi habetur, quod si confessio est concepta sub vno, & eodem verbo-
 rum contextu, vt patet ex illis verbis, nunquam soluerunt, neque vfi
 sunt soluere decimam fructuum, neque granorum, tunc debent aduer-
 sarii huiusmodi confessionem in totum acceptare, aut in totum repro-
 bare, l. publica, §. fin. n. 1. vers. aut continet vnum capitulum, ff. de lib.
 leg. Bart. in l. quædam, §. innumularios, n. 39. in ver. exemplum, ff. de e-
 den. Beltrand. conf. 7. n. 3. ver. quæ confessio. lib. 3. *in iudicio*
 25 Ex productione autem, seu receptione litterarum inducitur confes-
 26 sio omniū contentorum in eis, etiā si in parte, & partib. productæ fu-
 sent. l. filiusfamil. vbi Castr. & ceteri, ff. ad Maced. Paris. conf. 5. n. 206.
 vol. 4. Ang. & Ial. in l. 1. §. editiones, ff. de eden. Bal. in l. si quis testibus
 C. de test. Innoc. in c. cum venerabilis, de except. quia procedens non
 potest pro parte eas approbare, & pro parte reprobare, Bar. in l. Aure.
 lius, §. idē quæ sit, ff. de lib. leg. Rota dec. 7. de restit. spol. in nou. Si au-
 tem responsionē principalis extra urbē degentis habere vis, præmit-
 tendæ erit citatio contra illius procuratorē (ad dicen. contra articu-
 los factos datos, videndumq. subdelegare iudicem in partibus pro ha-
 benda, & recipienda responsione dictarum positionum, & articulo-
 rum a d. N. in litteris, seu instrumento subdelegationis desuper conficien-
 includen. & quatenus opus sit concordan. de iudice, & notario, alias
 viden. per D. deputari ex officio, & instrumentum desuper opportu-
 nū decerni & concedi ad p. d. Quo facto prævio iudicis decreto dan-
 tur litteræ, seu instrumentum subdelegationis iudicis, pro recipien-
 da responsione ad instar litterarū remissionis, alii seu commissionis exa-
 minis testium mutatis mutandis. Hæc satis sint de positionib. & arti-
 culis, illorūq. responsionibus, ac procuratorum confessionibus. Ad rē
 24 in hoc capite propositam reuertor. Citationes in hæc ordinaris
 causis à viginti ducatis supra de stylo tribunalis personaliter fiunt.
 Licet forsā possent pro validis sustineri, quando alia citatio perso-
 nalis præcessisset, vel ad eligendum domicilium, in quo citari vellet,
 alias viden. decerni processum per affixionem ad valvas Curia, & in
 acie campi Floræ pars citata fuisset, si enim citatus domicilium eligit
 citationes in electo domicilio fiunt, tutius tamen existimo ad senten-
 25 tiam, & alias similes substantiales citationes, de quibus supra lib. 1.
 26 cap. 49. meminimus personaliter exequi. Verificato monitorio super
 negotio principali altero ex superscriptis modis facto, aut mōito-
 rium

- rium fuit negatum, aut non. Primo casu fit, citatio (ad videndum in
stanti deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis, qua
tenus opus fit, absolui eum ad effectum, &c. nec non concludendum,
concludiq. videndum, & audientiam sententiam diffinitivam, & viden
dum reintegrari monitorium, ac decerni mandatum exequutium)
& aliquando etiam additur iuxta rei, & personarum qualitatem (& in
27 subsidium se excommunicari ad p. d. vel per totam.) Secundo vero
casu eodem modo citatio fit, omisis tantum illis verbis, ad videndū
reintegrari monitorium, quia cum illud per negationem suspensum
non fuerit, illius reintegratio, de stylo Curie necessaria nō est. Secus
tamen si fuerit negatum vt per Peregr. in vna Aegidiana Paroch. dec.
258. & in hunc euentum condemnatur reus in sententia ad dandū, &
soluendum d. Casari Caualterio summam scutorum 500. &c. & pro
illis mandatum exequutium Iudex decernendum fore, & esse decla
rat. Si autem negatione monitoriorum suspensum est, ita formabis
sententiam. (N. condemnandum fore, & esse ad soluendum D. Casari
Caualterio, &c. & monitorium contra eum factum, & exequutum, &
& in actis Notarij causæ reproductum reintegrari, & mandatum exe
cutium pro dicta summa decernere fore, & esse, &c.)
- 28 Si autem post litis contestationem dominus principalis moriatur
procurator dominus efficitur litis, & personam defuncti repræsentat
non autem hæredis, glos. in l. si procurator. §. fin. ff. de dōl. male excep
pt. Cassad. dec. 2. sub nu. 4. de appellat. & propterea eo casu sententia
nō erit formanda contra procuratorē procuratorio nomine d. A. cū
iam sit mortuus, sed debet formari contra N. procuratorē q. B. defun
cti tanquā dominum litis effectū; prout declarat Bart. in l. nulla, in fi.
C. de procurat. quod aliter esset faciendum, si procurator repræsentat
ret personā hæredis. Et quomodo formetur contra mortuū delinquē
29 tem, docet Mandetus in conf. 90. vol. 1. Condicio sententiæ, & seu
decreti, quam superius diximus, non apponitur respectu condemna
tionis, quæ vere simpliciter facta dicitur, seu tantū respectu exequu
30 tionis: & consequenter terminus ad appellandum, à die sententiæ lata
currit, vt inferius in tit. de executione rei iudicatæ explicabimus. In
tellige tamen si citatio personaliter facta fuerit. Sed si domi. & eodē
modo intimata, tunc decendium currit à die intimationis, vt per Fel.
post Bald. in cap. quod ad consultationem, col. 13. num. 33. versic.
considera duos casus, de sent. & re iud. Et quod sufficiat, appella
tionem interponi à die scientiæ, si non constet de personali citatio
ne, vide Rotā in nouis decisione 2. & 16. de dolo, & contum. & decis.
46. de appellat. in antiqu. Capic. dec. 139. col. 2. ver. secundus casus.
Et quamuis citatio domi dimissa copia minus legitima videatur præ
sertim in his ordinariis iudiciis, vt superius retulimus, nec profit in
actibus præiudicialibus, & substantialibus, nisi in subsidium, quando
princi.

principalis, aut illius procurator haberi non potest e. causam, de do-
lo, & cont. Dec. conf. 460. n. 3. not. Innoc. in c. significantib. de testib.
Rota in vna pecun. 13. Mar. 1595. coram Penia, ex hoc tamen tenuta
postea concessa, nō diceretur nulla, sed potius iniusta, & inualida, que
potuit in iudicatum transire. l. 1. in princ. ff. de appell. & in c. 1. eo. cit.
nulla autem diceretur, si nulla præcessit citatio, vt in clem. pastoralis,
de re iud. & ita dicit Bero. conf. 67. n. 4. vol. 3. & quoad hoc vide. Vāt.
de nullit. tit. in quib. mod. sent. nul. repar. n. 107. cit. per Bursat. cōf. 84
n. 66. qui alios etiam allegat, & propterea sapius mihi contingit in fa-
cto, & ab aliis audiui, q̄ de simili nullitate parua habetur ratio, & pas-
sim commissio sanatoria d. nullitatis conceditur, a signat. Sanctiss. Se-
cus tamen si nullitas esset ex defectu omissionis totalis citationis, vt
31 dixi. Appellatio in causis exequutiuis cum cedula, & sine cedula reci-
32 pitur. In ordinariis vero, & præsertim à diffinitiuâ, non nisi cum cedu-
33 la appellationis, alias sententia transit in iudicatum, Corn. conf. 95.
col. 1. vol. 4. Marahr. de ord. iud. in 6. par. n. 127. & si appellans tunc
in promptu non habet cedulam, offert Notario se illam sequenti die
34 & sub die illius interpositionis in actis annotare. Et licet regulari-
ter appellatio interponatur coram iudice a quol. 1. 3. dies ff. quando
appell. sit, & 9. biduum. 2. q. & c. vt debitus de appellat. limitatur ta-
men, quando copia iudicis haberi non potest, quia tunc sufficit corā
Notario, vel alia honesta persona appellare, Aegy. dec. 381. Gram-
35 mar. dec. 36. n. 79. Dec. in c. suggestum. n. 4. de appellat. Et licet non-
nulli dubitauerit, an tunc necessaria sit protestatio, vel alia diligentia
quod iterū redeatur pro inueniendo iudicē, nihilominus hæc questio
est decisa per Cassad. in dec. 8. de appellat. vbi hunc articulum specia-
liter disputat; & ibi concludit, quod sufficit quem semel fecisse dil-
gentiam, & iudicem repertum non fuisse, ita vt non teneatur amplius
redire. Tunc enim appellans, cui fuerunt dati testimoniales, in forma
habet annum ad committendum causam, Put. dec. 5. de appellat. qui
annus incipit currere ab eo tempore, quo verisimiliter potuit cau-
sam committi, facere, vt per eundem Put. dec. 11. eodem tit. (Cate-
rum cum plura de positionibus loquuti fuerimus, non erit inutile lo-
qui de preparatorijs, & illorum differentia à positionibus, quæ est,
quod qui interrogat nihil ponit affirmando, vel negando, sed so-
lum interrogat. Qui vero ponit, confitetur, vel negat, illud quod
ponit, ita tradit Bartol. in C. de iureiuran. in Authent. in isto iuramen-
to. §. quod obseruati n. 19. Qui ea interrogationes appellat, quæ ex
officio iudicis ante, & post litis contestationem fiunt, vt in l. 1. ff. de
interrogatorijs actionibus per totum. Quomodo autem pars cogit-
tur ad illis respondendum, quoad positiones iam diximus, quo ve-
ro ad preparatoria vidi obseruari, quod eadem preparatoria, quæ, vt
pluri-

plurimum, ad præparandum futurum iudicium fiunt, dantur in actis præmia partis citatione ad dicitur contra, & illa per D. ad iusti, & post illorum receptione, & admissionem, fit parti monitorium, in quo comminatur pœna mandati exequutiui, & etiam pœna pecuniaria ad illis singulariter singulis respondendum per verbum Credit, vel Non credit. Huius quidem monitorii termino elapsos iterum præmittitur alia citatio, ad illis respondendum iuxta formam monitorij, alias videndum se declarare incidisse in pœnas in monitorio contentas, & pro illis decerni, & relaxari mandatum exequutiuum. Et relatione facta reals, & personalis exequutio contra eum decernitur, vt monitus tædio exequutionis respondere cogatur. Quam tamen exequutionem, nunquam vidi monitos expectare, sed potius monitorio parere, & idem etiam refert Spec. in tit. de positionib. p. 2. vers. quod tacens. Et licet pauca hæc infra dicitur, suo aptiori loco scribi potuerint, tamen ne forte obliuione prætermittantur non inutile anrequam ulterius procedamus animaduertendum fore censui, qd si filius voluerit in ius vocare parentes, prius a iudice veniam petat, vsque adeo, qd si ea omittatur incurret pœnam tralitam a Spec. in de pœna temere litigantium p. 2. in Rubr. n. 2. l. 8. qd citatio non requiritur dicit Maran. in p. 6. de ordin. iudic. num. 8. de citatione, primo membro, iudicij.

DE ALIQVIBVS AD EXAMEN TESTIYM ATTINENTIBVS. Cap. XIIII.

- 1 Testes in tempore iurati, quando cunque examinantur.
- 2 Quem terminum cauti procuratores parti assignari solent, et testes post assignatum terminum non examinantur.
- 3 Iudex de stylo mandat testes quando cunque examinentur.
- 4 Interpretes iurat de fideliter interpretando.
- 5 In examine testium, quid facere debeat, iuratus, ad cuius iudicium partium præiudicium.
- 6 Publicatio testium impedit examen nouorum testium, scilicet si illorum copia habita non fuerit.
- 7 Aliquando etiam examinantur, non obstante publicatione.
- 8 Quomodo saluentur testes nulliter recepti.
- 9 Testes senes, & valetudinarij, quando cunque examinantur, & quare, & quam plura alia de iuramento testium.

1 **T**Estes in tpe iurati possunt quando cunque, etiam post lapsum terminum ad probandū præfixū examinari, vt per Castren. in l. nam & Seruius, §. si viuo Titio, per tot. ff. de negot. gest. ratio, quia probationis facultas non est angustianda. Rot. dec. 465. in 3. in nou. de testi. & quia etiam cū depositio testis ad diem iuramenti retrotrahatur, in tra

fra terminum facta cōsetur, vt per Vestr. in tit. de remiss. ad partes, & illius process. nu. 8. lib. 6. Et ob id cauti procuratores curent aduersa parti præfigi terminum, nedum ad probandum, verum etiam probatum habendum per omne genu probationis, ac etiam examinandum & examinari faciendum testes ex aduerso, vt dicitur, inductos, & iuratos: qua præfixione stante, Notarius nequit testes post assignatum terminum examinare, nisi de Iudicis expresso mandato: qui, ita omnibus tribunalibus Urbis vigente consuetudine, quandoquæ re integra testes, præsertim quando illos habet in promptu, examinari mandat, nisi forte essent in vltimis audientijs, quia tunc in causis commissarijs, de more doctorum tribunalium, præsertim Rotæ nec articuli admittuntur, neq; examinati testes publicantur, Aug. dec. penult. lib. 3. & reper. in verb. testes. n. 13. Et quoniam in testibus examinandis, vt plurimum, interpret a partibus adhibetur, qui licet iuramentum præstet de fideliter inrerpretando, at tamen vltra interrogatoria quæ in scriptis dantur, alia complura impertinentia, ac forsan illicita testibus facit, caueat Notarius, cui examen committitur, & qui in hoc iudicis delegati officium obit, nec alicui partium fiat iniuria, & examen scribis suis magis expertis recipiendam committat, præcipue quando vnicus tantum interpret pro vna parte interuenit. Et licet regulariter, post didicita testificata super iisdem, & de directo contrarijs, pars ad nouos testes examinandum non admittatur, vt per Gomez. deo. 28. Afflic. dec. 216. n. 1. (& magis late per Port. in concl. & reg. 39. lib. 1. per tot.) hoc tamen intelligendum est procedere, si constet partem copiam habuisse, vt per Pereg. in vna Troiana tenimenti, & in tit. de test. secus si non habuerit, quoniam publicatio testium facta non censetur quamuis petita sit, & obtenta, nisi constet copiam cum effectu datam fuisse, vt dixi. Ad tollendam igitur propositam difficultatem inolefcit stylus tribunalium Urbis, præsertim Rotæ, & A. C. illorum exemplum, quod summarium appellatur, parti concedere: quo casu non inducit publicationem, ita vt pars non possit vterius procedere, Bald. no. per illum tex. in l. vltima ff. quemadmodum test. ape. sequitur Dec. in authen. si quis in aliquo. in glos. 1. C. de eden. quando autem pars admittatur ad procedendum nouos testes post illorum publicationem, vide Alex. in consil. 213. nu. 17. lib. 2. & eundem Port. d. conclus. 39. Vide ad hoc ampliationes, & limitationes, trahit per Gabriel. conclus. 21. de testibus & quando testes possint examinari post illorum publicationem. 5. decis. Port. 242. per totam, lib. 1. & quod per summarium illorum non inducitur publicatio, habetur per decis. Casar de Grass. 80. numero quarto de Testibus. Aduerte tamen quod in vltimis audientijs, in commissarijs, causis regulariter testes non publicantur, neque articuli admittuntur, vt supra dictum est.

Pars enim id cauillose, & animo causa expeditionem differendi, & in nouas audientias reiiciendi petere videtur: & illi adeo imputandum est, qui in suis probationibus faciendis nimum se arctauerit. Quando autem testes, non obstante illorum publicatione, recipiantur, vide Afflic. dec. 33. nu. 4. Menoch. de arbit. iud. lib. 1. q. 34. Put. dec. 12. de Test. Et antequam ab hac materia testium recedam, refero, quod sepe sapius in Urbis tribunalibus præsertim Rotæ, & A. C. processus de partibus producuntur, in quibus reperiuntur examinati testes absq. partis citatione, ad videndum iurare testes, & ideo dicuntur nulli recepti, vt per doct. in l. si quando C. de Testib. Afflic. dec. 28. n. 28. n. 1. Et etiam ex alijs defectibus; ex quibus multæ expensæ per partes litigantes frustra fiunt. Ob id prudentes procuratores, ad saluandum dicta testium, ad eunt Signaturam iustitiæ, cui porrigunt commissionē; in qua petitur, quod (attentato quod testes sunt examinati cum interrogatorijs specialiter datis) Iudex causæ adhibeant fidem testib. arbitrio suo: quæ præmissis narratis passim conceditur, cum clausula arbitrio iudicis, & cum dicta commissione solent saluari dicta testiū, vt dixi nulliter examinatorum, vt de tali obseruantia, attestatus Verrall. in vna Beneuentana terrarum, dec. 64. prope finem lib. 3. in manuscripto.

8 Rursus in hoc examinis testium articulo vti quotidiano non videtur prætereundum, quod testes senes, & valetudinarij possunt quandoq. etiam tempore feriato examinari, & ratio est, quia periculum est in mora, vt post, alios per las. in l. 1. §. 1. h. §. ff. de ferijs, vbi enim periculum est in mora receditur à regulis ordinarijs. Decius in cap. dilecta fin. vers. & hoc de conf. vtil. vel inutil. & quia ea quæ celeritatem desiderant appellationem non admittunt, Specul. de appellat. §. in quibus, versic. 8. Et licet de testibus eorum inductione, ac iuramento, atq. examine, tam in Rom. Cur. quam extra eam faciendo doctissime, & satis diffuse scripserit Vestrius in eius praxi in c. 2. & cap. vlt. lib. 6. & in annotation. Grauatij ibidem de his hætenus. Hoc vnum tantum non videtur prætereundum, quod si ex aliqua iusta causa Notarius causæ transmittitur ad testes extra locum iudicij, & ad partes existentes examinandum, tunc præuia articularum admissione præmittenda erit citatio ad videndum destinari notarium pro certa die assignanda pro dictis testibus examinandis; illique eorum iuramenta, & examen committi, & recipi in partibus singulis diebus, & horis, & dandum in interrogatoria, si quæ &c. alias videntur mandari examinari sine. Demum receptis prius per notarium iuramenti testium idem Notarius procedit ad illorum examen, quibus merita causæ iudex cognoscit, & eam pro iustam decidit.

Et licet in proximo præcedenti cap. aliqua de iuramento testium meminimus, tamen pro maiori inuenum intellectu, hæc quoque
visa

vifa sunt, quod scilicet testes debent prius iurare ante eorum testimonium, vt supra diximus secundum Bald. in l. ius iurandi, & alios citatos per Rip. l. admonendi, ff. de iure iuran. sub n. 195. & annotation. Grauat. ad Vestr. in tit. de test. & illorum induc. sub n. 36. vbi quod testes antequam testimonium perhibeant iurare teneantur, alias irrita erit illorum depositio, vt in d. l. ius iurandi per Rip. cum alijs ibi citatis, tamen cum hæc questio satis sit à dd. controuersa dicentibus, vt satis sufficiat, quod in continenti, & vnico contextu in acta examinis iuretur in quibus tunc videtur dari prius, nec posterius, vt per eundem Rip. in d. l. admonendi eod. titul. dicto n. 195. in vers. pro decisione, sed cum hæc questio sit de apicibus iuris vltterius non progrediar, sed tantum in hac A. C. praxi attestandum esse censui, quod tale iuramentum præcedere consuevit, saltem per diem ante illorum examen, vt iam diximus in d. prox. præceden. cap.

DE PROCESSV IN CAVSIS ORDINARIIS A

200. ducat. supra. Cap. XV.

1. In quo differant cause ordinaria à ducētis supra à causis a 200. infra.
2. Seruantur termini in causis à 200 supra, vt in beneficialibus.
3. Beneficiales cause summarie dicuntur.
4. In beneficialibus causis non est opus litis contestatione.
5. Termini substantiales in causis ordinarijs à 200 supra seruandi.
6. Hi termini ad vnus instantiam seruati, inferunt etiam alteri.
7. Idem euenit in citatione ad sententiam.
8. Cedula sententiae est per iudicem notario reipsa consignanda.
9. Durante termini seruatione ad sententiam procedi non potest.
- Aliqua de inualiditate sententiae ferenda ad fauorem citati contra citantem.
10. Sententia licet nulla sit, sitamen aequa non infirmatur.
11. An male captus sit liberandus, vel potius confirmandus.
12. Reus condemnatus, si habet iustam causam litigandi, non condemnatur in expensis. & plura alia de expen.
13. Iudex non condemnans in expensis reum, an censeatur absoluisse.

CVM inter causas à ducentis supra, vsque ad quamcuque summā & à ducentis infra, de quibus modo tractauimus, nihil aliud interfit, quam seruatio terminorum substantialium, quos infra descripsi, quæ quidem seruatio terminorum in illis necessaria est, in his autem minime, breuibus me expediam; & verba facultatum A. C. referam, quibus cauetur, quod in his termini substantiales, vt in beneficialibus seruentur. Et quia beneficiales cause summarie dicuntur, & breuiore esse debent, quam profanae, Rota decif. 25. num. 3. de

- 3 appellat. in antiq. & in eis lris contestatione non est opus, vt late
 4 in presenti lib. cap. 7. scripsimus merito solum infra descripti ter
 5 mini substantiales seruantur. Ad dicendum contra commissionem,
 si commissaria sit causa, & libellandum ad primam diem, ad articu
 landum ad octauam diem, dicendum contra articulos, proceden
 dum omnia; & dicendum contra producta ad secundam diem, nec
 non declarandum, & iurandum de calumnia ad primam diem. De
 reliquis terminis, de quibus in formulario. Ad respondendum sci
 licet libello, & litem contestandum, verba non facio. Quorum
 quidem terminorum seruatio in causa ciuili, est vsque adeo necessa
 ria, vt sententia dicatur nulla, si illi non fuerint seruati; Rota in vna
 Rom. artis Ferrariae coram Robuster. 6. Iunij 1574. & in diuers. dec.
 105. & in vna Anconitan. terrarum 4. Nouembris 1578. allegat Ae
 gyd. decf. 2. & 160. Cassador. decif. 27. de Iudic. & s. de rescrip. nu.
 7. Vant. de nullit. ex defectu process. num. 89. Nec possunt in totum
 ommitti, etiam quod Iudici fuerit data facultas procedendi, absq.
 aliqua dilatione obseruationis terminorum, Rot. decif. 2. de re
 script. in nouis, & 15. eodem titulo in antiq. Peregrin. decif. 24.
 Ant. Aug. decif. 230. libro 3. quos sequuti fuerunt DD. de Rota
 in vna Rom. Vineæ, 30. Octobris 1595. coram R. P. D. Millino. Et
 6 aduerte, quod praescripti termini ad instantiam vnus ex collitigan
 7 tibus seruati, alteri parti inferuiit. Et pari modo terminus seruatus
 in citatione ad sententiam facta ad vnus partis instantiam, alteri ser
 uuit, & sub illa Iudex contra citantem pronunciare potest, ea enim
 communis est. Et in hunc casum Notarius ita terminum in citatio
 nis calce extendit. Comparuit N. principalis citra, &c. & pe
 tijt vt supra, ex tunc Dominus conclusit, & pronunciat, prou
 in cedula, quam facto legit, & mihi Notario dedit tenoris &c.
 8 Quam cedulam subscriptam Iudex Notario re ipsa tradere tene
 tur, alias nulla esset sententia, iuxta tenorem Bullae Pij Quarti
 super reformatione tribunalium Urbis. Et hic actus consignat
 ionis cedulae non scribitur tunc per Notarium, sed ad diem serua
 ti termini trahitur.

Et in hoc articulo ferendae sententiae ad fauorem citati contra
 citantem tanquam satis quotidiano, haec quoque pauca visa
 sunt referenda, praesertim cum a tot, tantisque viris doctissi
 mis, qui de praxi causas agendi scripserunt, nullum de his ser
 monem fecerint, vt puta praesupposita pro verissima iuris con
 clusione, quod si Iudex fert sententiam, nec aliter appareat,
 quod lata sit parte petente, ea nulla est ipso iure, secundum
 Bart. & alios in l. vnica, C. vt quæ def. aduoc. Angel. & Imol.
 in l. de vnoquoque in princ. ff. de re iudic. quos citat Ias. in l. propo
 randum, s. & si quidem, nu. 5. & seq. C. de iudicijs, tamen illorum
 dis-

dispositio limitatur quando sententia fertur, & in processu apparet de petitione actoris, in cuius fauorem lata est sententia, quæ petitio in qualibet parte Iudicij semper durat, & citatus semper comparuit in causa vsq. ad illius conclusionem, licet tempore prolatae sententiæ non appareat, quod citatus fuerit præsens, nihilominus habetur pro præsentate, vt per Castren. in l. i. in §. item cum ex dicto in fin. ff. quado sententia sine appellatione rescinditur, quæ partis præsentia equipollet citationi, & satis dicitur petitum, tam ex parte actoris, quam ex parte rei, quando iudex ad sententiam procedit, Alex. in l. dubitandū in rubr. n. 12. C. quæ def. aduo. Et quod citatus si non comparuerit nõ propterea habetur pro absente, testatur Ias. in d. l. properandum. n. 6. vers. 4. limita. eod. tit. vbi limitat nisi altera pars comparens, & illius contumaciam expresse accuset, vt ibi propterea ne notarij errent, & secum iudicem, & partes errare faciant admonendos fore censui, quod in facti contingentia in extensione termini pro seruato habiti ad sententiam, & regestrorum, siue extractuum scriptores in illorum confectioe abstineant apponere illa verba solita, scilicet in contumaciam citati non comparentis, illiusq. contumacia accusata, quoniam eorum curia sententia vitio nullitatis subiacebit, & partes inperpetuis litigijs, & expensis defatigarentur, & quod communis practica fuerit, & sit, quod iudices passim cum termino præscripto, habito ad sententiam in citatione exequuta, & reproducta contra citatū ad instantiam citantis sub eod. termino. & citatione fuerunt sententiam contra ipsam citantem; fundatur primo, quia reproducta ipsa citatione est effecta de actis, cap. quoniam contra extra de probat. glo. in c. prudentiam de offic. deleg. Socin. in reg. 73. de reg. iuris, & consequenter citatio communis efficitur, vsque adeo, quod vtrique parti inseruit, prout sunt communia omnia alia acta, Castren. in l. si quis ex argentarijs num. 3. ff. de eden. Dec. in l. 2. num. 26. C. de edendo: ratio quia citatus ad eundem actum, & terminum videtur citatus à iure absque alia citatione, vt in specie per Mar. Socin. de citation. art. 27. quæst. 6. principali, versic. item dicit Gloss. sequitur, & comprobatur Nicell. de Concord. glos. concord. 52. nu. 338. versic. Quæro mihi, Tomo 1. Redeundo igitur ad relatum, propositum obseruationis terminorum à quo aliquoaliter transgressi sumus, dicendum puto, quod in terminorum substantialium seruauone plures procuratores, & notarios decipi: nam durante termino ad articulandum citant partem ad sententiam, idque a iure dissonum esse videtur, quia durante dilatione officium iudicis quiescit, vt in dicta l. siue pars. Verum, ex quo vigore facultatum reiterantur sub vnica citatione, & a die introductionis cause, vsque ad diem latae sententiæ intercesserunt tot audientia, vt potuerint seruari, licet nulliter, & inculcate seruari fuerint, per reitera-

tionem sanantur huiusmodi defectus, vt in vna Auximan. Dotis corā Seraphino 5. Maij 1581. & de l. siue pars non fuit habita ratio. Amplius existimo, quod si pendente dilatione eiusmodi ad aliorum seruationem terminorum procederetur, haberent locum facultates reiterandi, & sanandi nullitates, habes quando terminorum substantialium seruatio per assertū procuratorem facta est, dummodo in ipsius reiterationis actu verus sit procurator, Cassad. dec. 8. in fin. de rescript. Achill. dec. 1. de term. Ceterum superscripti termini in prima seruatur instantia, qui autem in succedaneis seruentur instantijs, hic à me non ponuntur: cum diffuse illos in formulario terminorum videre liceat. Rursus in hoc articulo seruationis terminorum substantialium, non est silentio relinquendum, quod termini supradicti non possunt in totum emitti, etiam, quod iudici fuerit data facultas procedendi, absq. aliqua dilatione obseruationis terminorum, Rota dec. 2. de rescript. in nouis, & 15. eod. tit. in antiq. Peregr. dec. 24. Anton. August. dec. 230. lib. 3. in Epit. de Iudic. §. 4. quos sequuti fuerunt moderni de Rotā in vna Roman. Vineæ, 30. Octobr. 1695. coram Millino tunc
 10 Rotæ Auditore. Vbi autem diceretur de nullitate sententiæ, licet illa appareat nulla, tamen si sit æqua, non debet infirmari, vt per Alexan. conf. 73. n. 10. vol. 6. Put. de sentent. & re iudic. dec. 15. Et quod dicitur de sententia, idem erit dicendum quoad indebitam carcerationem, vt puta si captura fuerit nulla: si tamen constat de debito, non debet captus relaxari, sed retineri: quod attestatur Negus. in tract. de pign. in. 2. memb. 3. par. n. 23. in fin. immo sustinetur, etiam si talis nullitas ex defectu citationis procederet. Quod dicit esse notandum, quia in practica frequenter potest contingere, & forsā non inueniēs ita plene examinatum. Intellige tamen, nisi sententia, de cuius nullitate apparet, fuerit spoliatina, & exequuta, vt per Rota coram Chisalen. dec. 172. & nouiss. in in vna Romana fideicom. dd. de Alexijs, de mense Iunij anni 1590. corā Penia. Vbi habetur, qd spoliatus vigore scētix iniustæ ex eisdē actis solet restitui, vt et solet restitui; spoliatus à iudice nulliter, vel iniuste procedēte. Innoc. in cap. ex insinuatione. Verb. rest. de procurator. Abb. in c. conquærente, nu. 8. de rest. spoliator. Felin. in cap. dilectus, colum. 1. de rescript. Aym. consil. 18. nu. 8. & conf. 140. nu. 2. Menoch. de recup. rem. 8. 9. & 10. quos sequuti fuerūt DD. de Rota, vt in dicta Romana fideicom. de Alexijs. Vtcrius ad hæc, quæ dicta sunt de nullitate capturæ. addo decif. factam in causa Rom. Salis coram Cantuccio in impress. lib. 2. 123. in qua fuit resolutum, quod stante nullitate mandati ex defectu citationis, quod Faustinus sit relaxandus, quia nulliter, vel iniuste captus, est ante omnia relaxandus. Nam iudex dicitur vim inferre eumq. propria libertate spoliare, & propterea debet ante omnia restitui; & stante nullitate, vel iniustitia prædictæ capturæ, non potest pro alio etiam vero confirmari

firmari, vel recommendari ex doct. Bart. q. 6. incipien. Lapis fuit captus, & in solut. circa med. vers. si uero talis violentia, & captura nonnulla non iustificatur ex superuenienti probatione, ex alleg. in dicta decis. & quod nulliter carceratus sit in pristinus restituendus, testatur Porti. in conclus. 44. in 4. ampliacione, ubi etiam attestatur, quod idem procedit in nulliter excōicato. Affl. dec. 395. n. 5. omnino vidēdas, loquitur in utroque casu. Bene verum est, ut dicit Paul. de Castr. in conf. 113. in fin. lib. 1. qui alios allegat. Quod si captura, & carceratio esset nulla, etiam ex defectu citationis, cum vere constaret de debito, vel per confessionem carcerati, vel alio modo, tunc debet sustineri, nec esset locus illius relaxationi, ut ibi. Quod quidem ad euitandam contrarietatem vtriusq. iuris intelligendum esse arbitror, ut in facti contingencia in hoc tribunali A. C. vidi, & audiui practicari, ut scilicet non iustificetur captura ex nouis probationibus faciendis post relaxationem mandati, secus si ante, vel tempore relaxationis, & carcerationis vere constaret de debito, & defectus tantum esset in illo actu citationis, & in hoc casu puto quod procedat dicta dec. ut per Negus superius allegati, & ad tradita per Bursat. consil. 74. n. 167. Et quod sententia nulla si tamen æqua sit, non sit infirmanda, sed confirmanda, ubi de iustitia illius constet, Rot. dec. 7. de re iudic. in antiq. quæ tamen conclusio non ita procedit parte opponente, ut pluries fuit resolutum in Rota, & signanter in vna Patavina decimarum 4. Iulij 1576. coram de Grassis, & in vna Vercellen. spolij 5. Maij 2586. coram Platto, tunc Rotæ Auditore, & in vna Perusina nullitatis executionis 26. Martij 1593. coram Penia, & in vna Esina rest. dotis, die Lunę 13. Martij 1600. coram Litta, ubi prædictæ decisiones allegantur. Nec silentio pertransiuero, quod licet condemnatus, tam in prescripto, quam alijs quibuscunq. iudicijs, iniustam à principio litigandi causam habuerit, & consequenter in expensis condemnari non debuerit, ut per Lanfranc. in cap. quoniam in verb. expensæ n. 5. de probat. Guid. Pap. quæst. 436. n. 65. Rebus. in const. gall. in tract. de expen. n. 3. lib. 3. Alex. conf. 37. in fin. lib. 2. & conf. 115. col. fin. circa med. lib. 4. causæ autem probabiles enumerantur per Bald. in authen. generaliter. 3. & 4. colum. C. de Episc. & cleric. si post visionem iurium partis producentis reus adhuc præstitit in lite, & voluerit ulterius procedere, condemnandus est in expensis, etiam pro eo tempore, quo fuit in bona fide, ut per Bart. in l. edita. C. de edend. nu. 31. vers. sed in utroque modo. Sequitur Roman. in sing. 396. incipien. Alia fero. Amplius refero, quod licet iudex diffinitive pronuncians, & in expensis non condemnans censeatur partem absoluisse, ut in l. terminata. C. de fruct. & lit. expen. Affl. & dec. 242. n. 2. contrarium tamen alias tenuit Rota ex infra dicendis. Nam si iudex primæ instantiæ omiserit condemnationem expensarum, non propterea victum absoluit: quia ommissa

in prima videtur omiffa ex causa obliuionis, Put. dec. 246. li. 2. per tot
 vsque adeo, q̄ si postea iudex causæ appellationis confirmando primā
 sententiam dicat victum in expensis in causa factis condemnamus,
 nec dicat coram nobis legitime factis, intelligitur de expensis, tam
 primæ, quā secundæ instantiæ, ita vt fuit dictū in vna Cæsaraugustana
 liquidation. corā Pighino, 6. Mar. 1548. ad dec. vero Put. puto respon-
 deri posse, quod non ita procederet, quando victus habuiffet iustam
 causā litē prosequendi: quia tunc excusaretur ab expensis, vt per Ca-
 gnol. in reg. qui in alterius n. 25. de regul. iuris; qui attestatur de cōi-
 las. in l. properādū §. sin autē, n. 3. C. de iudicijs. Intellige tamē vt per
 las. ibi. n. 8. Et in hoc quotidiano articulo, hæc pauca visa sunt adden-
 da, quod si expensę veniunt iure actionis, & iudex in sententia omit-
 tit illarū condemnationē, nihilominus post latam sententiā peti pos-
 sunt iure actionis, secus autem si officio iudicis las. in §. action. n. 52.
 in tit. de actionibus. Vsq. adeo, quod illa taxatio expensarum est con-
 demnatio expensarum condemnationis, Bald. in l. 3. n. 6. vers. modo
 quæro C. de fruct. & li. expen.

DE MONITORIIS PER EDICTVM ET ILLORVM
 exequutione. Cap. XVI.

- 1 A.C. eius ordinaria auctoritate cōcedit monitoria per edictū, & q̄n.
- 2 Et pro exequutione litterarum Apost. & aliorum quæ hic singulari-
 ter referuntur.
- 3 Et in his, in quibus est iudex specialiter deputatus.
- 4 Dantur hæc monitoria, constituto summarie, & extraiudicialiter de
 non tuto accessu.
- 5 Quomodo hæc monitoria exequantur.
- 6 Terminus ad comparendum ab vltima exequutione computatus.
- 7 Terminus huiusmodi debet esse competens, alias citatum non arētat.
- 8 Tempore vacationum generalium monitoria ista in curia per edi-
 ctum intimantur.
- 9 Citatio nulla, seu inualida nullum producit effectum, nec citatum in
 mora constituit.
- 10 Citatio nulla conualidatur per comparisonem citati.
- 11 Citatio nimis generalis contra filios, & hæredes, non nominando illos
 proprijs nominibus est inualida.
 Et quando talis citatio valida sit.
- 12 Lis quando dicatur.
- 13 Copia citationis debet offerri per citantē citatio, alias nulla est citatio.
 Et quando sufficiat, quod offeratur, & quare.
- 14 Modo procedendi contra vagabundum pro debito contracto.
 Et quis dicatur vagabundus.

- 1 **M**onitoria per edictum publicum non conceduntur, nisi in casu, quo principalis citandus latitat; vel quando non permittitur, vt citatio ad ipsum perueniat; vel quando non potest accedi ad locum citandi, vt per Rota dec. 752. eodem titulo in antiquis. Et licet de iure concedi nequeant, nisi vigore specialis rescripti, quod passim tanquam optima, & aqua prouisio concedi solet, & debet, vt in clem. 1. de iud. tamen A.C. consuevit illa concedere ordinaria sua auctoritate & passim concedit in causis, quæ in curia cognoscendæ sunt; item in
- 2 executionem litterarum Apostolicarum sub plumbo, vel in forma breuis expeditarum, ac exequutorialium Rotæ, ac etiam ratione mutui, vel alterius debiti contracti in curia, ac etiam pecuniarum in eadem curia expositarum, nec non salarij, seu mercedis procuratorum deseruitæ in curia, etiam contra laicos, & non subditos Ecclesiasticæ iurisdic. Io. Paul. dec. 19. Put. dec. 4. de offic. ordin. & alia Io. Paul. de
- 3 cis. 92. in causa Vlixbonen. pecuniaria, de foro competen. & in summa in pluribus aliis, quibus non obstant Concilii Tridentini decreta. Præterea concedit in causis, in quibus à Papa speciali rescripto est deputatus. Hæc monitoria concedi solent in locis alienæ, & aliquando etiam Ecclesiasticæ ditioni mediate subiectis. Dantur constito
- 4 summarie, & extraiudicialiter de non tuto accessu. Formulas illorum, vti notas, & in instrumentorum, ac expeditionum formulario extensas hic apponere neglexi. Hoc dumtaxat de illorum executione dicam, cum ibi non exprimitur certa forma. Exequuntur, & intimantur per affixionem ad valuas duarum Ecclesiarum Cathedralium magis propin quarum iurisdictioni, sub qua monendus degit. Exempli causa, si in Hispaniarum Regnis tutus non patet accessus, ad aliquod breue, seu litteras intimandum, monitorium intimatur, & affigitur valuis Ecclesiarum Ianuen. & Sauonen. tanquam ciuitatibus propin quioribus Regnis illis, quæ extra illarum iurisdictionem sunt, & tutioribus pro hac intimatione faciendæ. Et affigitur in portis prædictis originale monitorium, & publice legitur, & (*Ipsummet originale*) ibi aliquandiu dimittitur, & subinde amouetur, dimissa illius vice copia cum originali concordante; de quibus omnibus præcisam Notarius fidem facit, vt per Cassad. decif. 1. de dolo, & contumacia, Puteus decif. 3. eodem titulo. Est enim faciendæ in locis vicinioribus, vt per eundem Cassador. decif. 5. eodem titulo, & q̄ affixio, & publicatio sufficiat, licet de lectione nihil dicatur, idem Cassad. d. dec. 4. co. tit. Io. Paul. dec. 17. Legitur quoq. affigitur, & publicatur in curia in duob. locis, videlicet in litterarum contradictarum & ad valuas Basilicæ Principis Apost. vel Audienciæ causarum Palatii Apost. & de his citationibus quæ fiunt per edictum, vide late per Bart. in tract. super constit. ad reprim. in §. per edictum in addit. & magis late per Maran. in 6. p. de ord. iud. n. 82. de citat. 1. memb. iudicii,

- vbi referuntur plures casus in quibus fit citatio per edictum Terminus autem, qui in monitorio, seu citatione reo ad comparen. assignatur, incipit a die vltimæ intimationis currere. Et ideo prouidi procuratores, antequam monitorium in partibus exequendum mittant, in curia intimari faciant, ne cogantur tantum temporis spatium post intimationem de partibus expectare. Terminus autem, qui ad cõparendũ præfigitur, debet esse competens considerata loci distantia, seu longinquitate, alias nulla esset citatio. Cresc. dec. 71. & monitum ad comparendum non arctare t, etiam post breuem illum terminũ: quia citatio a principio fuit temeraria, Cassad. dec. 6. eod. tit. in tantum, q̄ processus factus per contradictas, seu edictum publicum pendente debito termino veniendi ad curiam, est nullus, Rot. dec. 74. de prob. in antiq. vt per Nic. Grauat. in annot. ad Vestr. li. 4. c. 2. n. 5. in ver. citatio, Rol. conf. 39. lib. 1. n. 27. Tempore Sedis vacantis, & vacationũ generalium, quæ quotannis indicuntur a Kal. mēsis Iulii, vsq. ad Kal. Octob. cessat audientia litterarum contradictarum, & monitoria hæc per edictum, non a notario contradictarum, sed a Cursoribus per edictũ publicum in valuis Cancel. Apost. & in acie Campi Floræ publicantur, vt per eundem Cassad. dec. 28. in reg. Si autem contra citatos per simile edictum censuras obtinere vis, seruatis processibus ad illarũ fulminationem instabis. Aduerte tamen, q̄ licet ex præmissis citatio nulla dicatur, in tantum q̄ nullum producit effectum, nec citatum in mora, seu contumaciam constituit, vt per Affl. dec. 366. in fi. tamen cõualidatur per cõparitionem citati, præsertim in casu, quo citatio fiat ad effectũ inducendi scientiam, vt per Fel. in c. illud in 4. col. de præscr. Alex. conf. 123. n. 10. Bursat. conf. 74. post n. 71. in 1. p. Neuz. conf. 70. per tot. qui plures rationes, decisionesq. ad præsentem casum ponit, ad quem pro eorum intellectu recurre. Antequã egrediar ab hac materia citationum, & ad grauiora procedam, nõ omittam referre, quod retroactis diebus præ manibus habui monitorium extra curiam ab A. C. relaxatum contra filios, & hæredes q. d. N. absq. nominũ expressione, de cuius validitate interrogatus respondi, q̄ contra similia monitoria, seu citationes meminerã vidisse Rotales decisiones. quibus dantur similes citationes ratione incertitudinis: quia citatio, ad hoc vt afficiat, debet esse certa, vt per Rom. conf. 360. n. 3. Tamen DD. de Rota: alias in vna Romana pecuniaria coram Achille tenuerunt valere citationem, per quam citantur filii, & hæredes N. absq. alia nominũ expressione. Quia licet ea sit incerta, tñ de facili potest certificari & expressum dicitur, q̄ sequitur ex verb. expressis. Paris cõf. 67. n. 107. vol. 1. Abb. conf. 44. n. 3. lib. 1. Bal. in l. ad probationem, C. de prob. Intellige tamen, si personaliter exequuta fuerit; secus tamen, si ea fuerit per edictũ exequuta, Put. dec. 1. de dolo, & contu. & dec. 6. de iud. Nec filere volui materiã harum citationum, tanquã in Vrbe tribunalibus quo.

quotidianam. Quod si citatio, de qua supra meminimus, fuerit per edictū exequuta vigore commissiois, cum clausula confitito de nō tu-
 ro accessu, licet non tutus accessus plene probatus non fuerit, & de-
 cretum iudicis fuerit minus iustificatū, tamen vigore talis citationis
 decretæ, & exequutæ dicitur lis pēdere, & respectu actoris dicitur ef-
 se lis introducta; ita vt si contra talē citationem attentauerit, poterit
 per viā attentati reuocari. Nā hoc casu per cōmissionem impetratā,
 & citationem exequutam dicitur lis pendere, Clem. 2. vt lit. pend. Ro-
 ta dec. 246. in antiq. Caputaq. in vna Taurinen. præposituræ 17. Apr.
 1554. Verum quia pluries dubitatū fuit de inualiditate exequutionis
 quæ fit citatio absq. dimissione copix, in hoc erit distinguendū. Aut su-
 mus in prima, aut alia citatione, seu litteris exequutorialib. quæ inti-
 mantur. Primo casu ad hoc, vt valeat citatio, debet per citantem of-
 ferri copia citato, etiā si non petatur: & si illam voluerit, debet dari
 13 sumptibus citantis. Secundo vero casu non est necessaria in illorum
 intimatione oblatio d. copix: & si petatur, debet dari non sumptibus
 mandantis citati, sed illius, cui intimatur. Et ratio, quia prima citatio
 denotat causam, & continet negocium, super quo actor litigare intē-
 dit: ideo vt reus sit certus de lite; debet ei offerri, & dari copia sumpti-
 bus citantis, vt supra dictū est. Quæ ratio non militat in exequatoria-
 libus, & aliis succedaneis citationibus, cum iam citatus sit certus de
 14 lite, vt per clem. ad causam. de elect. Et hic cū plura dixerimus de mo-
 do procedendi ad instantiā creditoris contra debitore absentem ra-
 tione contractus, seu quasi, ac de citationibus, & intimatiouibus con-
 tra eū exequendis, remanet in hoc referendus modus procedendi cō-
 tra vagabundū debitorem pro debito in Vrbe contracto, qui nullibi
 reperitur, nec certā domum, seu domiciliū, neq. aliqua bona mobilia
 habet. In quo videtur dicendum: aut talis debitor citanduserit notus
 cursoribus, aut non. Primo casu præmittendæ sunt debitæ diligentix
 de eum reperiendo per Urbē, & loca publica ad effectū ipsum citadi,
 seu monendi, prout in citatione, seu monitorio, primo per vnū, & de-
 inde per duos cursores: quibus diligentis præmissis, decernitur pro-
 cessus per affixionē ad valuas Curix, & in acie Campi Floræ, quæ ci-
 tatio, seu monitio perinde arctat, ac si personaliter facta foret. vt per
 Alex. in l. pleriq. col. 2. ff. de in ius voc. Secundo vero casu iudex man-
 dat eum citari per proclama, seu edictum publicum, aut per audien-
 tiam publicam litterarum contradictarum, iuxta temporum qualita-
 tē, vt per Bald. in l. accusatoribus, col. fi. in prin. C. de accus. eū simil.
 & in l. perfectius, C. de annali except. sub n. 4. Maran. n p. 6. de ordin.
 iud. n. 83. de citat. l. memb. iud. & per Clar. in prax. crim. §. fin. q. 31.
 vers. sed quid si reus. Si vero debitor prædictus bona in Vrbe mobilia
 vel immobilia habeat, tūc procedendum erit seruata forma, quam su-
 perius posuimus in c. 52. lib. 1. Ille autem dicitur vagabūdus, qui cer-
 tam

tam habitationem non habet, & qui per mundum vagatur, vt per Bar. in l. dies caution. §. præter. n. 1. & 4. ff. de damn. infect. Amplius ad huc prox. relatum articulum citatorij edicti redeundo, a quo aliqualiter transgressi fuimus ultra præmissa erit etiam præmittendum, quod licet in hoc praxis libello, plura alia de modo intimandi, & exequendi has monitoriales litteras referre poterimus, tamen cum hæc materia satis abunde, ac doctissime scripta fuerit per Vestr. in 4. lib. de exequunt. citat. ad partes decretæ per edictum in c. 2. n. 4. cum seq. & in toto ultimo capitulo octauo libri de exequutione rei iudicatæ, ac expensarum taxatione, & fructuum liquidatione. Ideo in facti contingentia pro eorum intellectu ibi recurre, & ne arroganter videar alienos mihi vendicare labores circa præmissa iam dicta sufficiant.

DE IUDICIO EXHIBITIONIS. Cap. XVIII.

- 1 *Contra quem intentatur hoc iudicium.*
- 2 *Quod monitorium in hoc iudicio sit.*
- 3 *Elapso triduo monitorij, quæ citatio fiat.*
- 4 *Negato monitorio debet verificari res, cuius exhibitio petitur, penes reum conuentum extare.*
- 5 *Facta hæc verificatione, quæ citatio sit.*
- 6 *Hoc iudicium summarium est.*
- 7 *In hoc iudicio termini substantiales non seruantur.*
- 8 *Ab hoc decreto non appellatur, & quare.*
- 9 *Quilibet administrator tenetur librum exhibere.*
- 10 *Administrator etiam irrequisitus tenetur librum exhibere.*
- 11 *Ab administratore, qui librum rationis non exhibet, non dicitur red-dita ratio.*
- 12 *Contra administratorem non exhibentem librum rationis, tanquam dolosus datur iuramentum in litem.*
- 13 *Citatio ad videndum taxari, & ad sententiam.*
- 14 *Effectus sententiæ.*
- 15 *Forma sententiæ in hoc iudicio ferendæ.*
- 16 *Aktor non tenetur exhibere iura, & instrumenta si illa non habet. Et quando requiratur probatio amissionis.*
- 17 *Aktor non potest sumere arma de domo rei.*
- 18 *Et quomodo id procedat.*
- 19 *Vnusquisque tenetur cedere iura penes se existentia.*

1 **E**xhibitionis iudicium, quod in tribunali remota etiam appellatione datur, siue contra tertium, penes quem reperitur deposita aliqua cedula obligationis, instrumentum, aliæ scriptura, seu etiam aliqua bona, aut iocalia, introducitur, & contra illum fit monitorium,

vt

- 3 ut infra triduum exhibeat in actis notarii. Lapsō hoc triduo, citatur reus, ad exhibendum in actis notarii scripturas iuxta formam monitorii, alias videndum contra eum decerni, & relaxari mandatum executionis. Si reus se aliquid habere negauerit, incumbit agenti probare ad suam verificandam petitionem, seu intentionem, saltem de tempore facti monitorii, aut introducti iudicii, reum habuisse, seu habere rem, seu scripturam, cuius exhibitio petitur. Rora in vna.
- 5 Romana computorum, coram Orano, die 7. Februarii 1596. Non defunt enim cauilloſi aliqui qui in partis, & iudicii fraudem statim facto monitorio, aut citatione rem petitam penes aliquem dimittunt, & sic non habere asserunt. Nec sequuta verificatione, citatur iterum
- 6 reus, seu monitus, ad exhibendum, alias videndum contra ipsum decerni, & relaxari mandatum. Quod iudex visis testibus relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione. Et quoniam iudicium hoc est summarium, & datur ista actio ad exhibendum, ad effectum recognitionis, vel se iuuant aliqua scriptura ad preparatōnem alterius principalis iudicii. nulli in eo seruantur termini substantiales, nec aliqua
- 7 processus solemnitas requiritur. A decreto antedicto non appellatur, secundum Modernum Contardum ad l. vnicā, C. si de moment. possess. limit. 14. in tit. ad exhibendum n. 20. sed statim executio committitur: quia iudicium hoc exhibitionis semper tendit, vel ad alterius principalis iudicii preparationem, vt dixi, vel certe ad probationes proponendas: Et ita vidi pluries in contraditorio iudicio praticari, & decidi. Accidit etiam quod nonnunquam hoc exhibitionis iudicium principaliter intentatur contra reum conuentum pro exhibitione rei petite, vel pro exhibitione librorum rationis administrationis alienarum rerum per alterum gestā, & tunc modo infra dicendo procedendum erit. Nam quilibet administrator tenetur exhibere librum rationis administrationis per eum gestā, l. rationes, C. de administrat. tut. Paris. conf. 96. lib. 1. nu. 1. & 2. late Rol. a Vall. conf. 49.
- 10 lib. 1. nu. 2. etiam irrequisitus, attestatur Soci. conf. 62. col. 4. in prin. vol. 4. Plot. in eius tract. de in lit. iurad. §. 5. n. 26. Et tenetur talis administrator libros, in quibus data, & accepta contineantur, conficere, & omnes actus suae administrationis ostendere, & parti exhibere, ac instrumenta, res, & bona, & reliqua restituere, alioquin non dicitur red ditatio, sed dicitur esse in dolo, vt per eundem Rol. d. conf. 49. Soci.
- 11 conf. 24. Visis, col. 12. ver. & ideo cum, vol. 1. & si actor suum interesse aliunde probare nequie: rit contra eum tanquam praesumptiue doloſum pro interesse partis passa dandum est illi iuramentum in litem, Bar. conf. 150. las. conf. 219. col. 1. vol. 2. Plot. ibi n. 6. ver. & tenetur ipse, eo. tit. & in terminis tradit Bal. conf. 151. col. 2. ver. verbi gratia, lib. 3. las. in §. pœnales, n. 98. de actionibus, praevia iudicis taxatione, quae ante dictum iuramentum est facienda, ad de cis. Afflic. 360.

in fi. Ang. conf. 277. n. 6. Soc. conf. 190. n. 6. ad fi. ver. & sic debet. & cōf. 223. n. 3. ante fi. ver. 2. pars. lib. 2. Dec. conf. 78. n. 2. ver. & casu quo. Et an deferatur procuratori, vide Bar. in l. qui bona fide, §. si aliena, ff. de damn. inf. In cuius interesse taxatione, cum hanc practicam nō ita facile alibi tactam inuenies, ob id, non abire citation. & sententię formulam hic conscriben. fore censui, vti puta, debitis precedentibus monitorio super redditione administrationis, & reliquorum restitutione, etiā interpellation, super librorū exhibitione, & redditione d. administrationis, debitisq. seruacis terminis substantialibus de more, & stylo curię seruari solitis, illisq. reiteratis, d. administrationē per reū

13 conuictum gesta verificata, demum pramittitur contra eum citatio (ad viden. taxari summam, vsq. ad quam infrascriptus d. instans in litē iurare possit, & illa taxata viden. per infrascriptum d. instans iurare, & iux. taxationem, & iuramentum concludi, & pronounciari, & sententiam ferri ad p. d. instante D. A. principali, vel D. Fabritio Ruffetto eius procuratore.) Relatione facta cōparuit idē N. principalis citra, &c. & petit vt supra. Et tunc d. iudex taxauit summam, vsque ad

14 quam d. A. iurare possit in litem ad sc. 500. pro qua summa idem d. A. etiam tactis, &c. iurauit in forma, & pro eadem summa petit, & obtinuit ab eodem iudice in huiusmodi causa concludi, & pronounciari, sententiamq. de super ferri, & promulgari, prout in cedula, quam factō dedit, & mihi Notario consignauit, tenoris, &c. super quibus, &c. presentibus sociis testibus, &c. Tenor cedula sententię, vt supra promulgata hęc est. Christi nomine inuocato, &c. dicimus, pronounciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus D. B. teneri ad soluen. & exbursan. d. D. A. d. sc. 500. iux. taxationem per nos factam, & iuramentū per ipsum A. praestitum, & pro praemissis omnibus, & singulis mandatum exequutium contra eundem B. decernen. fore, & esse, pto vt decernimus, oppositiones, &c. victumq. &c. Redeundo igitur ad

16 superius petitam scripturarum exhibitionē, a qua aliquantulum digressi fuimus dicendum erit actorem teneri ad exhiben. instrumenta, & iura penes eum existentia, vt per Gomez. lib. 2. dec. 25. q. procedat si illa in promptu habeat, alias non, & proceditur ad vltiora in causa. Nec videtur dicen. q. requiritur aliqua verificatio casus fortuiti, vel amissionis: sed statur eius iuramento etiam quod altera pars dicat, partē aduersam penes se habere, vt per Mohed. dec. 40. n. 2. Secus si instrumentum, seu iura, quorum exhibitio petitur, alias originaliter producta, & ipsa originalia restituta fuerint dimissa in iudicio, seu actis copia: tunc enim requiritur probatio amissionis propter praesumptam notitiam, & ex quo productio originalis est de actis, & ex ipso originali quaesitum est ius parti, & consequenter eius reproducio peti potest non obstante iuramento. d. dec. n. 3. Et licet regulariter actor nō possit sumere arma de domo rei, vt in c. 1. de probat. l. nimis graue,

C. de test. l. qui accusare, & l. si. & ibi communiter Doct. C. de eden. id tamen aliter procedit ad fundandam, non autem coadiquãdam suam intentionem; imo Rota de æquitate canonica seruat, quod vnusquisque teneatur edere iura penes se existentia, vt attestatur Gomez. vbi supra, & q. iudex ex officio potest compellere partes ad exhiben. iura, siue sint propria, vel communia, vel facientia ad causam, vt dec. 5. de probat. in nou. & alia Bracharen. coram Reomano 5. Dec. 1552.

DE IUDICIO CVM PROCVRATORE INCHOANDO.

Cap. XIX.

- 1 *Iudiciũ cum procuratore generaliter constituto potest inchoari.*
- 2 *Tali procuratori dantur dilationes ad principalem consulendum si eas petierit.*
- 3 *Censura non dantur contra debitorem in iudicio cũ procurat. inchoato*
- 4 *Procuratori specialiter constituto denegantur inducie.*
- 5 *Aut Dominus, aut Procurator potest citari, & quare.*
- 6 *Dominus tenetur procuratorem sufficienter instruere in omnibus, quæ possunt in causa occurrere.*

1 **S**I procurator generaliter ad omnes lites, & causas actiuas, & passiuas, & motas, & mouendas constitutus sit, & personaliter in curia apprehendatur, iudicium cum eo inchoari, prosequi, & terminari potest, vt per Capic. dec. 2. & 7. Cui procuratori ante litis contestationem dilationes petenti ad consulendum principalem iux. loci distantiam denegari non possunt. vt per Cassad. dec. 1. de dilationib. Ex quibus inferitur, quod iudicium cum eo inchoari, prosequi, & terminari possit ex prædictis, quibus additur dec. Rotæ 27. de procur. in nou. Mar. Socin. de cit. art. l. n. 1. ver. aut dominus non reperitur. Achil. de Graf. de cif. 146. n. 2. de dol. & cont. Secus tamen dicen. erit in his, quæ sunt magni præiudicii, vt puta priuationis, vel censurarum; in his enim requiritur citatio principalis, ei personaliter faciẽda, vt in vna Nullius spoli coram Aldobrandino 15. Feb. 1557. ad not. per Staphil. in tract. de litt. grat. & iust. in ver. nã si quis subrogatus. Limita tamẽ dilationem prædictam non esse concedendam procuratori specialiter constituto super illa re, de qua agitur, quia tex. in c. cum dilectus, de procu. & doct. loquuntur, quando procurator, cum quo iudicium interatur, esse constitutus generaliter ad omnes, & singulas lites motas, & mouendas, vt supra dixi, iux. terminos d. c. cum dilectus eod. tit. Et licet de iure dici possit, quod Dñs non sit citandus, quando constituit procuratorem, qui comparuit, & assumpsit in se litem; cum dominus per constitutionem procuratoris factam apud acta causæ declarauerit a nimum suum, quod per procuratorem volebat esse in iudicio, ideo debebat

libebat citari procurator, & non dominus, cum dominus non compellatur per seipsum in iudicio esse, vt per Abb. in d. c. cum dilectus, de proc. in 4. ad tex. ibi allegatum in l. i. ff. eod. & Bar. in l. i. & in l. quamuis. C. de sent. & interloc. omn. iud. tamen contrarium de stylo curie seruatur, eo qd aut Dñs, aut procurator arbitrio citantis citatur. Dñs enim tenetur comparere per se, aut procuratorem legitimum, vt in d. l. i. ff. eod. & in d. c. cum dilectus, eod. tit. Quem procuratorem tenetur dominus in omnibus, quae possunt in causa occurrere sufficienter instruere, alias domino est imputandum: & eadem ratione probabiliter eidem procuratori denegantur induciae illas petenti, vt supra dixi, cum a principio ipse dominus fuerit citatus, vt per eundem Abb. d. c. cum dilectus, num. 5. eod. tit. vide tamen in hoc distinctionem Rotae, vt per Puteum in dec. 43. lib. i.

DE IUDICIO DIFFAMATIONIS. Cap. XX.

- 1 Quinam termini diffamanti in hoc iudicio praefiguntur.
- 2 Diffamatore nihil probante, qua sententia contra eum fertur.
- 3 Terminis substantialibus in hoc iudicio non est opus.
- 4 Poena qua mulctatur diffamator.
- 5 Sententia transit in iudicatum, nisi infra decendum ab ea appelletur, & executioni demandatur.
- 6 Qualis dicatur sententia ab observatione iudicij.
- 7 Quomodo feratur sententia contra actorem non comparentem.

IN diffamationis iudicio, quod datur vigore l. diffamari, C. de ingenu. manu. executio contra diffamatorem monitorio, de quo infra in postremo libro, ac in actis reproducto, & lapso termino citationis in ea expresso, obtineatur ab actore decreto processus per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporis qualiteratem. His sequentis, iudex ad partis comparentis instantiam diffamanti primum, & secundum terminum peremptorium praefigit ad docendum de suo iure, ac producendum, & probandum quicquid vult, & potest contra actorem. His terminis elapsis iudex, praevia citatione ad sententiam, pronuntiat A. a quibuscunque imperitiis, diffamationibus, iactationibus, & impedimentis per B. eidem A. de & super re, &c. praestitis, illatis, ac inferri comminatis, absolendum fore, & esse, prout absoluitur, & illi super eis perpetuum silentium imponimus, victumq; &c. Et licet in hoc iudicio fere omnes procuratores huiusmodi diffamatores non comparentes, & iudicium effugientes absq; aliqua terminorum substantialium seruatione procederetur, putarem processum hunc subseruari posse ex pluribus. Primo, ratione contumaciae, per quam iudicis

Maie-

- Maiestas sperdi videtur, & consequenter contumax, si fuerit persona liter citatus, potest predicta impositionis silērij pœna inultari. Quę sententia fertur contra iactantem se velle molestare, iux. Afflic. dec. 4 264. post nu. 1. Secundo, quia ratione diffamationis tam respectu personę, quam bonorum A. posset aduersus B. actionem iniuriarum habere. Et ex his, & alijs, quę adduci possent causis, iudex ex officio sine terminorum substantialium seruatione, & prout in criminalibus causis proce. Jere. posset. Idem prorsus puto seruandum ad instantiam rei conuerti, contra actorem, qui monitorium ab A. C. obtinuit, exequi fecit, & postea reproducere neglexit, vel pœnituit. Tunc enim debitis seruatis terminis, seu præuia termini præfixione, vt supra dictum est, eoq. elapso, nec per actorem aliquid releuans probato, seu nihil deducto, ipse monitus absolutoriam sententiam sub ea, quam modo posuimus, forma obtinebit. Et fertur sententia hæc, licet pro actoris parte, vt supra inuimus, nihil penitus deductum, neq. lis contestata sit: quia sententia ipsa nedum præsens, verum etiam futurum iudiciũ concernit. Et propter duplicatam, seu reiteratam actoris contumaciam litis contestationem non exigit. Et est diffinitiuã, quę facit iudicatum: & consequenter ab ea appellatur. In tantum, quod si infra
- 5 decendium non appellatur, transit in iudicatum, ad no. Felyn. in cap. quod ad consultationem, num: 15. in vers. secunda conclusio, & consequenter mandata est executioni, Curt. Int. glos. 22. nu. 30.
- 6 Nec verum est, vt nonnulli existimant, sententiam hanc vti absolutoriam, à iudici obseruatione ferendam esse; & sic intel loquutoriam dici, quoniam sententia ab obseruatione iudicij ea est, quę fertur ratione nullius, aut alias inepti, siue inordinati processus, text. & ibi gl. & Abbas in cap. cum dilecti, de empt. & vend. no. in l. 2. C. de rescind. vendit. Alexand. consil. 79. nu. 3. lib. 2. Idem, quando fuit præsentatus libellus ineptus ex carentia actionis, iux. l. si pupill. §. videamus; ff. de neg. gest. vel ex defectu solemnitatis substantialis, vel alio simili modo. Spec. in tit. de off. omn. iud. §. defertur. col. 5. vers. in sententia, & alijs compluribus casibus relatis per Bar. Bald. & cõmunitè moder. in l. properandum, §. & si quidem. C. de iud. idem Bal. in auth. sed & si quis, C. de sec. nupt. Pau. de Castr. in l. 15. is qui, ff. de acqui. hered. vbi signanter per Ias. in d. l. properandum, §. & si quidem habes, quomodo ad instantiam rei contra actorem non comparentem sit procedendũ, pro obtinenda sententia absolutoria ab obseruatione iudicij, & quo modo, & quando sententia diffinitiuã faciat iudicatum, ita vt obstat actori exceptio rei iudicata, & ibi in facti contingentiã recurrere etiã ad compilatorem formularum var. com. pag. mihi 11. col. 2. hoc etiã
- 7 addito, q̄ sicut reus citatus non comparens, per contradictas siue editũ publicum citari posset, ita etiam actor, iux. auth. qui semel. C. quõ & quando iudex. Maran. in 6. par. de ordine iudiciorum, sub num. 87.

de citatione primo membro iudicij. Et redeundo ad materiam nostram, à qua aliquo modo fuimus digressi dico tutius esse ad tollendum omnem fraudem causam dubitandi (si valor cause summam 200. duc. auri Camera excedat) seruari terminis substantialibus de stylo curie seruari solitis, præuiq. illorum reiteratione, sententiã hanc tanquam definitiuam obtrudere.

DE PROCESSU INTER, ET CONTRA MERCATORES faciendo. Cap. XXI.

- 1 *Impugnatio styli Notariorum A.C.*
- 2 *Si proceditur contra mercatorem vigore cedula depositi, siue litterarum cambij, appellatio non admittitur.*
- 3 *Secus in alijs cedulis.*
- 4 *Effectus clausulae sine præiudicio legitime executionis.*
- 5 *De stylo tribunalis inter, & contra mercatores nulli seruantur sermini substantialia.*
- 6 *Quid importent clausulae summaris, &c. manu regia.*
- 6 *Articuli seruiunt loco libelli.*

In processu inter, & contra mercatores faciendo cum illius modus in notarijs A.C. facultarijs satis apparenter sit traditus, nihil est quod laborem. Hæc pauca solum referam circa admissionem appellationis, de qua in facultatibus prædictis nulla mentio. Contra nonnullorum Notariorum opinionem, qui nescio sub quo prætextu, stylium tribunalis esse retulerunt, quod si in tribunali aliqua contra mercatorum cedula exhibetur, & illius vigore ad decretum relaxationis mandati procedatur, si ex mercatoris parte ab hoc decreto appellatur, appellatione hæc minime obstante, A.C. ad illius executionem procedere potest. Verum cum relatus stylus aliquibus probabilibus rationibus non videatur munitus, constantè dicere audeo illum non verificari, nisi in cedulis depositorum, & litteris cambiorum, quæ de earum natura inter, & contra mercatores ubiq. locorum paratam habent executionem, iuxta Dominos de Rota in vna Anconitana actè ratorum, coram Seraphino, 12. Februarij 1582. In alijs vero cedulis, etiam quæ super re mercantili agatur passim dantur, & admittitur appellatio: qua pendente manus Iudicis ligatæ sunt, vt alias superius scripsimus, & probabimus. Licet Signatura in re non dubia solet referbere cum clausula, sine præiudicio legitime executionis: quæ tantum deuolutiuum, non autem suspensiuum effectum operatur, vt per Specul. in tit. de act. seu petit. super petitionibus, vers. sed qui si ante. Et licet A. C. in his vigore suarum ordinariorum facultatum manu regia & sola facti veritate inspecta procedat, non propterea appellatio suspen-
sua

- spensua, & deuolutiua, sed tm̄ iudicij solēnitās tollitur, vtputa, monitoriū terminorū substantialiū seruatio, & similia, vt infra dicemus. Et
- 4 si aliqui dixerint in hisce causis quatuor salē terminos, prout in sum marijs, seruari debere, videlicet, ad articulan. dicen. contra articulos, producendū oīa, & dicendū cōtra producta. Tñ, quicquid ab eis dicitur, in causis sumarijs, in quib. iudex pcedit cō clausula (sumarie, simpliciter, & de plano, ac manu regia, & sola facti veritate inspecta) releuatur ab omni forma iudiciorū à iure ciuili inducta: & dūtaxat astringitur ad seruandum formam inductam à iure naturali. Et satis est quod interueniant ea, quæ ordinem, & solēnitatem iudiciorum respiciunt, vt post alios per Felyn. in cap. olim, col. penul. de accus. vsque adeo, quod iudicium potest inchoari ab articulis, & illis probatis ferri sententia. Rota dec. 33. in nouis. Decius cons. 449. nu. 21. lib. 4.
- 6 Et quod articuli seruiunt loco libelli fuit dictum in Rota in vna Romana census, coram Quiroga, die 20. Octobr. 1556. inter D. Franciscum de Branca, & D. Nicolaum Vrbnum, in qua Franciscus tanquam rector illius Cappellæ obtinuerat monitorium contra Nicolaum de dimittendo, & relaxando domum spectantem ad eius Cappellam iure dominij, vel quasi, cum solita clausula, si quis &c. & negato monitorio, Franciscus dederat articulos super solo, & proprietate domus, & spolio census sibi debiti, & examinati fuerunt testes. Tandem tento termino ad sententiam idem Franciscum renunciauerat processui, & fuit scripta sententia ad fauorem ipsius Francisci pro reintegratione dicti census, & quod D. Nicolaus teneatur ad illius solutionem, quæ sententia dicebatur nulla, quia contra tenorem monitorij, & petitionem, & fuit conclusum pro validitate sententiæ, quia monitoriū cum clausula, si quis, resoluitur in vim simplicis citationis, & articuli seruiunt loco libelli.

DE SEQUESTRIS, ET ARRESTIS ILLORVMQVE reuocatione. Cap. XXIII.

- 1 Sequestra quo casu permittuntur, & quæ cautionis gratia, fiunt quomodo reuocentur.
- 2 Quando fiunt gratia exequutionis faciendæ, quo pacto reuocentur.
- 3 Aliud remedium illorum reuocationis.
- 4 Verbiū, cauere, quid importet, & quō in Vrbis tribunalibus intelligatur. Et ad cuius fauorem remedium cautionis sit introductum.
- 5 Cautiones, quæ iudicialiter dantur.
Notarij periculo recipiuntur. Secus si tempore illius receptionis fideiussor reputabatur pro idoneo, & bona stabilia possidebat.
- 6 Fideiussor non est dandus, vbi principalis est idoneus.
- 7 Et quando non dicatur idoneus, licet sit diues.

- 8 Fideiussor in forma depositi obligatus nullitatis exceptionem opponere potest, & super ea auditur.
- 9 Iudex mandat obligationem in forma depositi cassari, si de mandati nullitate constat.
- 10 Notarius non cassat instrumentum, pendente termino ad appellandum.
- 11 In cassatione instrumenti qui termini seruantur.
Et quando sit cassandum.
- 12 Quo pacto reuocetur monitoriū cū arresto contra debitore incuria re
- 13 Processus, qui fit contra arrestatum recedentem sine licentia iudicis.
- 14 Ignorans quis sit haeres agit contra bonorum possessores.
- 15 Preparatoria quomodo fiunt.
- 16 Processus vigore oblig. Cam. non datur contra tertium possessorem non ita obligatum.
- 17 Obligatio vulnerata per sententiam non habet executionem paratā, sed secus quando praecessit relaxatio mandati.

Sequestra licet regulariter sint de iure prohibita, l. i. C. de prohib. seq. tamen per Abb. in cap. dilectus, de sequestr. possess. & fruct. per tot. ponuntur plures casus, in quibus facienda est sequestratio, ex quibus aliquos tanquam quotidianos hic enumerare placuit. Vt puta aduersus personam suspectam dicta sequestratio licite fieri potest. Suspecta autem persona dicitur; quae non possidet immobilia, vel pauca. Item ob malos mores; vel quia male administravit. Item si timetur de dilapidatione bonorum. Sed aduerte quod ista coniunctim non requiruntur, sed quandoq. sufficit alterum de duobus secundum subiectam materiam. Tūc, ne iudicium reddatur frustratoriū iudex mouetur ad sequestrum concedendum, vt per eundem Abb. d. cap. dilectus num. 16, eodem tit. Put. decif. 3. de sequestr. quod tamē tunc mediante cautionis praestatione tollitur, vt ibi, nu. 19. eod. tit. Paul. de Castr. in l. si fideiussor. §. si satisfdatum. num. 3. ff. qui satisfd. cogan. Paris. cons. 41. num. 44. & 49. lib. 1. Verum cum sequestra antiquitus, praemissis non attentis, contra omne iuris debitum passim a quibuscunque Romanae Curiae iudicibus ordinarijs contra quoscunque relaxentur, ob id Sanctae mem. Pius Papa V. in eius reformatione tribunalium vers. Idem in sequestri relaxationem eorundem sequestrorum prohibuit, nisi aliqua ratione timendum sit de suspicione, vel dilapidatione bonorum, vt supra dictum fuit. In causis autem praemissis ne dum iudex ordinarius, verum etiam delegatus, tam in profanis, quam beneficialibus causis concedit, vt per eundem Abb. dict. cap. num. 20. 21. 22. eodem titulo. Felyn. in cap. olim. in secunda columna, vers. considera bene, de rescript. Interdum autem A. C. tam in exequentiis, quam in summarijs causis post primam sententiam concedit sequestrum tam in curia, quam extra

iuxta

- iuxta clement. l. de sequest. possess. Et tunc licet tale sequestum reuocari non possit nisi cum solutione, Bart. in l. consentaneum, C. quo. bo. quans. h. d. l. in l. si fideiussor. §. satisf. d. n. 17. ff. qui satisf. cogar. tamen de stylo curia vsu receptum est, quod remedio satisfactionis in forma depositi reuocatur. Galleff. ad form. Cam. in summ. quæst. post processum incidens quæst. 7. sub. n. 36. interdum vero datur sequestum in casibus primo loco relatis, non sufficienter verificato, & tunc citatur pars, quæ illud obtinuit, (ad videndum sibi præfixi terminum ad verificandum præsentem sequestum. Et sic praua termini præfixione, epq. elapso, citatur de nouo pars (ad videndum reuocari sequestum, artehto quod in termino sibi præfixo illud non verificauit. Et iudex illud reuocat, nisi ad primam diem cum intimatione, vt in pract. Pap. in forma sequest. in gloss. audeant in fin. & idem seruabitur, si reus si de iussorem dederit, propter quod sequestum relaxatur: quia inconueniens esset vt fideiussor semper stare obligatus, argum. l. pen. C. de fideiuss. & in l. si eo tempore C. de remiss. pi. cum similib. Remediū enim captionis introductum fuit ad succurrendum ei, contra quem relaxatur sequestum, non autem, vt succurratur ei, pro quo fit sequestum. Is enim monitorium fieri curabit, & de iure suo docebit, & successiue sententiam obtinebit, vt declarat Curt. in tract. sequest. 2. q. princip. quæst. 19. & p. 7. nu. 75. Et præmissa possunt adaptari ad arresta, quæ fiunt in curia contra constitutos in carceribus. Et etiam quod mandata suspicionis fugæ, singula singulis congrue referendo. Et licet remedium cautionis, q. superius diximus intelligi videatur de nuda cautione, scilicet cum promissione cauentis sub hypotheca bonorum inorum, ac vinculo iuramenti, vt per Bart. & Angel. in l. prætoria, & d. vltima ff. de præst. stip. & in l. si qui satisf. cog. tamen, in tribunalibus. At Cam. quam alij Alma. Urbis vsu receptum est, decretum iudicis reuocationis sequestri, & aliorum prædictorum, data cautione de statuto iuri, & indicatum soluendo, seu in forma depositi, & cum similib. capitulis, passim intelligi cū præstatione idonei fideiussoris, cautiones enim prætorie debent esse sufficientes, vt tradit Abb. in cap. qua fronte, in fin. de appell. Alex. in l. stipulationem, in fin. ff. de verborum obligatione, & licet videatur posse affirmari, quem non arctari ad præstandum fideiussorem, si principalis diues sit cum fideiussor non sit datus, vbi ostenditur, quod principalis sit idoneus vt per Afflict. decis. l. 7. post. n. 3. Negus in tract. de pignori membro 5. partis. nu. 2. tamē quoties quis vult aliquid ab alio consequi, non sufficit nuda cautio iuratoria, vt per Innoc. in l. 1. col. fin. vers. 3. limita ff. qui satisf. cog.
- 5 Notarius vero moneo, cum cautiones, quæ de mandato iudicis recipiuntur, eorum in periculo recipi, vt in vna Romana relevationis, indemnitaris coram Seraphino, die septima Maij 1582. Ratio quia Notarius recipiens fideiussorem, minus idoneum, tenetur reficere.

- parti damna, & interesse. l. 1. §. sciendum. ff. de magistr. conuen. Paris de Put. in tract. de syndic. p. 3. in princ. Boer. dec. 314. nu. 5. excusso tamen prius ipso fideiussore. Salycet. in l. 1. C. de magistr. conuen. Quod intellige procedere, quando Notarius recipit fideiussorem, qui solvendo non erat; secus tamen si fideiussor tempore illius receptionis communiter habebatur pro idoneo, & possidebat immobilia longæ maioris valoris, quam esset summa, pro qua fideiussit, quia tunc idoneus censendus erat, vt in alia simili pro d. Antonio Guidotto contra Ill. d. Leonem Strotium coram Platto, die 19. Februarij 1591.
- 6 Notarij igitur fideiussores nedum facultatibus, sed etiam exigendi facilitate idoneos recipiant, ne partibus, & successiue sibi ipsis damno sint. Fideiussor autem licet diues sit, si nequit conueniri, nequaquam dicitur idoneus, vt per Marian. Soc. in l. sciendum. ff. qui satisf. cogan. in auth. de exhib. reis. §. suscepto, sed debet esse idoneus facultatibus, & facilitate conueniendi, vt per Pau. de Castr. ff. qui satisf. cogan. lib. 11. nu. 1. intellige tamen, quando creditor propter difficultatem illum conueniendi creditum suum consequi non posset, vt per Afflict. dec. 88. in fi. qui loquitur in terminis, in quibus fideiussor non est habilis ad conueniendum; quæ ratio difficultatis, videtur in curia propter Præsentiam Principis cessare vbi quilibet quantumcunque vir potens sit, facile conuenitur. Fideiussor autem qui abundat diuitijs, & est facilis in conueniendo, contra se recipere recusantem iniuriarum actionem habet, vt per Mar. de Mant. in sing. 538. Dubitari interdum contigit in Tribunali A. C. an contra fideiussores in forma depositi obligatos ad executionem, reiectis quibuscunq. nullitatibus tñm ex capite notoriæ iniustitiæ, quàm ex quocunq. alio capite resultantibus, siue illa à fideiussore, siue à principali debitore opponantur, procedendum sit? Et licet prima fronte videatur esse affirmative respondendum, cum nullam exceptionem depositario competere posse videatur, tamen passim contrarium semper, dum substitutum in eodem tribunali gessi; seruari vidi. Si enim constat Iudici de nullitate sequestri, pro quo cautio præstatur, seu relaxationis mandati, vel alias de notoria iniustitia, quæ nullitati æquiparatur, vt in sap. inter ceteras, de re iud. Paris. 98. n. 23. vol. 4. Aff. dec. 28. num. 6. Index ipse ad partis opponentis instantiam ad reuocationem procedit, & fideiussionem in forma depositi tãquam dicto sequestro, seu mandato indebito, & executioni illius nulliter factæ accessoriã causari mandat. Infecta enim priuatiua, inficitur etiam derinatiua, licet cum
- 9 quid prohi & l. access. de reg. iur. Aduertat tamen Notarius, ne vigore huiusmodi decreti statim casset instrumentum obligationis, quia ab hoc decreto appellatio ad vtrumq. effectum admittitur, & ea, seu termino ad appellandum pendente nihil est innouandum, vt in l. siue
- 11 pars, C. de dilation. Sed elapso decennio ad appellandum, seruatq. quatuor

quatuor solitis terminis ad docendum de appellatione, illiusq; legiti-
 ma prosecutione, & demum precedente alia citatione ad videndū
 mandari cassari, &c. ac decreto iudicis desuper interposito, intrumē-
 tum casset. Fit aliquando monitorium cum arresto contra debitorem
 in curia repertum pro debito, cuius solutio in partibus est destinata
 quia debitor ubi reperitur, ibi potest citari, vt in vna Vlixbonen. Pe-
 12 cum. coram Io. Paul. Thol. dec. 92. in fin. Nec reuocatur hoc casu ar-
 restum, nisi remedio idoneæ cautionis de stando iuri, & iudicatum sol-
 uendo, ac constituto procuratore reperibili, & acceptante liteq; con-
 testata; præsertim quando reus alienæ subiacet iurisdictioni, nec sta-
 bilia bona in terris Ecclesia possidet: quo casu, si debitum in Vrbe cō-
 tractum non esset, oriri posset dubium, an forum declinare valeret. Se-
 cus quando possidet bona stabilia in terris Ecclesiæ vltra valorē cau-
 se, de qua agitur, quia tunc, hoc verificato summarie, & extraiudicia-
 liter, constituto procuratore, & lite contestata; arrestum reuocatur,
 & quando quis soluendo non tenetur dare fideiussionem etiam si ex
 lege, vel statuto cautio fideiussoria requiratur. Rom. cons. 67. vers. ter-
 tio hoc ipsum, n. 4. Ias. post alios in l. i. nu. 16. ff. qui satisf. cog. Afflic-
 dec. 109. n. 1. & maxime si constat, quod arrestatus possideat bona sta-
 bilia in terris Eccl. sciendum in princ. ff. qui satisf. cog. & ubi nā sit
 præstanda fideiuss. hoc habetur per Afflic. in dec. 137. per tot. Notan-
 dum est amplius, q̄ si solutio in partibus est destinata, sufficit, q̄ præ-
 stet cautio de stando iuri, & iudicatum soluendo in loco solutionis
 secundum Bart. & Alex. in l. si fideiussor, §. necessaria, ff. qui satisf. cog.
 quæ loquitur in casu, quo reus conuentus non potest satisfacere in lo-
 co iudicij, tūc enim remittitur in loco destinate solutionis pro d. fi-
 deiussione, quia magis subuenitur ei, qui ex necessitate facit, quam ei
 ex voluntate, vt in l. q̄ si minor, §. restit. ff. de mino. Idem dico de mā-
 datis suspicionis fugæ, quando summa in partibus debetur. Hęc etiā
 ad arrestorum propositam materiam faciunt. Et licet ex dispositione
 bullę fel. re. Pi) v. super reformatione tribunalis A. C. vers. In causis
 vero, ad contumaciales pœnas procedi prohibeatur, tamen si accide-
 rit vt non semel in tribunali A. C. accidit aliquem arrestatum non pe-
 13 rita licentia, nec arresto reuocato à curia recedere, reformatione an-
 tedieta nō obstante ad cecuras, & pœn. in arresto contentas contra
 illū procederetur; ea vt arbitror, ratione, q̄ per arrestatū contraue-
 nientē maiestas Iudicis spernitur, cuius contemptus magis inspicitur
 quā læsio iuris, & partis, Arch. c. cordi in fi. de appel. in 6. Et p̄p̄ea nē-
 dū ad partis instantiā, verū etiā ex officio, & ad instar causarū crimin.
 procedi potest, vt per Abb. in c. de quo vult deo, nu. 7. & 10. de iud.
 Quia arrestatus sine licentia recedens, tanquam inobediens, dicitur
 infidelis, & excommunicatione dignus, & dicta, ac alijs pœnis iudicis
 officio, vt dictum est, mulctari debet: ad quas quidem pœnas sic pro-

ceditur. Docto prius summarie, & extrajudicialiter de arrestati re-
 cessu, decretoque processu per contradictas, siue edictum publicum,
 iuxta temporum qualitates, ac premissa demum citatione (ad viden-
 dum se declarari incidisse pœnas in arresto contentas, & pro illis de-
 cerni, & relaxari mandatum executiuum. (Iudex facit decretum, &
 declarat arrestatum incidisse pœnas arresti illas arbitratu suo mode-
 rando, & pro illis mandatum executiuum dœcernit, & relaxat nisi
 ad primam diem cum intimatione. Et successiue quatenus execu-
 tio realis, aut personalis fieri nequeat, in subsidium ad censuras, & ad
 relaxationem litterarum declaratoriarum, & brachii secularis proce-
 dit. A quibus non absoluitur arrestatus, nisi ad Urbem redeat, & co-
 ram A. C. compareat, & quæ supra retulimus faciat. Adde, quod da-
 tur etiam sequestrum contra detentores bonorum hereditariorum,
 ad effectum reperiendi hæredes, & datur processus contra eosdem bo-
 norum possessores: ignorans enim quis sit hæres potest agere contra
 bonorum possessores, vt per Bar. in l. controuersia n. 7. ff. de transact.
 & ibi Ias. num. 7. eodem titulo. Et ad hoc diligenter nota, quod in po-
 sitionibus, seu preparatoriis, quæ fiunt ante litem contestationem ad
 instantiam creditoris, pars nedum debet interrogari an sit hæres pro
 quota, & quanta parte, sed etiam an possideat aliqua bona heredita-
 ria, quia eo ipso, quod quis possidet, licet ipse non sit hæres, creditor
 hereditatis habet intentionem fundatam, vt ibi, & tunc fit etiam ci-
 tatio generalis per proclama ad instantiam creditoris nedum contra
 quoscunq; prætentens, sive esse hæredes, sed etiam contra eos, qui so-
 lum se possessores prætentunt, vt ibi n. 8. & ad actus opportunos iux-
 taturam causæ procedere potest, tutius tamen arbitrari deuenire ad
 deputationem curatoris bonorum, seu hereditatis iacentis, & cū eo
 iudicium inchoare, & proficere, vt dixi iuxta naturam causæ, quæ acti
 itari debet prout superius meminimus in c. 52. li. 1. Nec etiam dese-
 runt, qui constanter affirmarunt, quod creditor vigore oblig. cam-
 eralis executiue agit contra tertium possessorem non ita obligatum, & ma-
 le; quia contra eum vigore d. oblig. cameralis executio fieri non pot
 Ruin. conf. 87. n. 1. & seq. lib. 4. Bero. conf. 47. lib. 11. Nec facit nouella
 Galesii, quia illa nunquã fuit vsu recepta, sed antiqua semper obser-
 uata, vt habetur in decis. superius scriptis, in quib. etiam reperies, q
 agens via ordinaria censetur renunciaffe via executiua. Quod autẽ
 superius diximus obligationẽ cam. non esse exequendam contra simi-
 li modo obligatum, intelligen. est, qñ obligatio est vulnerata per sen-
 tentiam, à qua cum licuerit actori appellare, licere debet etiã reo a
 contraria sententia reuocatoria primę sententię vulneratione d. obli-
 gationis, reg. non debet actori, & c. de reg. iur. lib. 6. cū simil. & tenuit
 Rota in vna Romana census coram Cantuccio 22. Iun. 1580. Verum
 tamen est, quod si ante prædictæ obligationis vulnerationem manda-

tum fuerit relaxatum, Signatura aliquando rescipit, & ut audio referbere consuevit, quod facta obligatione per actorem de restituendo in quantum succubentia, ad vltiorem executionem procedatur.

MANDATA SVSPICIONIS FUGAE QVOMODO, ET quando concedantur. Cap. XXIII.

- 1 **Creditori, vs aliquibus placet, cum solo iuramento concedi debet mandatum suspicionis fugae contra suum debitorem.**
- 2 **Quid hodie seruetur in tribunali A. C. quoad illius concessionem, & liberationem carceratorum.**
- 3 **Si superuenierit noua causa etiam lite pendente, mandatum predictum conceditur.**
- 4 **Quenam dicantur nouae causae superuenientes.**
- 5 **Debitor in diem, quando capi possit tanquam suspectus.**
- 6 **Heres quoque creditoris hoc iure vititur.**
- 7 **Notarii, qui mandata haec expedienda ad iudicem afferunt, quae in eis exprimere debent.**
- 8 **Cautio fideiussoria an expiret lata prima sententia, vel duret etiam in alijs instantijs.**
- 9 **Cauens de stando iuricorum iudice incompetente potest declinare forte & aliqua alia de processu faciendo contra fideiussorem de iudicatum soluendo.**
- 10 **Fideiussor de representando reum, qui reperitur carceratus pro alia causa, quid facere debeat pro sui liberatione.**
- 11 **Fi deiussor de representando reum toties, quoties, liberatur per binam representationem.**
- 12 **Actor de consuetudine non tenetur satisfacere de iudicio fitti.**

Quia mandata suspicionis fugae sunt quotidiana, & consequenter plerumque, quam supra diximus pertractanda, ut in l. legani, ff. de lib. leg. ideo non ab re plura alia circa haec referre cenfui. Licet igitur non desint, qui arbitrantur mandata ista, quae pro assecuratione iudicii a creditore petuntur cum solo iuramento ipsius creditoris asserentis habere suum debitorem suspectum, concedi posse, ut per Soci. in l. si ab arbitro. n. 9. ff. qui satisfd. cog. col. fin. num. 8. Alex. consil. 19. num. 3. vol. 3. tamen de inueterato stylo tribunalis duo necessaria requiruntur. Quorum primum est, quod constet de credito saltim per testes, qui sufficiunt, ut summarie, & extraiudicialiter examinentur, ne debitor instruat ad fugam. Alterum vero est, iuramentum creditoris, qui iureiurando asserit se debitorem suum de fuga suspectum habere, modo tamen post capturam legitime verificetur. Parisius consil. 101. lib. 3. num. 8. Alexander consil. 19. num. 1. & 2. vol. 3.

Qui

- Quibus præmissis conceditur mandatum contra debitorem, nõ libe-
randũ donec de stando iuri cum creditore super solutione summae pe-
titæ, & iudicatum soluendo idonee cauerit, ad Affl. dec. 120. n. 4. Licet
ex constitut. Pij V. mandetur carcerum Visitatoribus, quod tales sic
capti, relaxentur sub cautione de se repræsentandõ sub pœnã debiti,
prout latius in dicta constitutione habetur, Ad quam capturam de-
uenitur etiam die Dñica, & qualibet alia die festiua, vt per Castren. in
3 l. dies festos, in fi. C. de fer. Ad quam etiam capturam lite pendente, si
noua supervenerit causa, deueniri potest, vt in l. si creditores, ff. de pri-
uil. credit. & in l. ait prætor. §. si debitorem, ff. quæ in fraud. cred. Dec.
4 conf. 25. col. 1. in fi. vers. 3. Superuenientia autem nouæ causæ dicitur
qñ interim debitor fuerit factus suspectus, & non soluendo: tunc litis
pendentia, & illius contestatio non debet creditori damnum asserre,
l. non solet, ff. de reg. iur. Quomodo autem, & quando dicatur debitor
conditionem suam deteriorasse, ita vt ipse præsumatur suspectus de
fuga ex his intellige, vt puta si dimisit apothecam quam tenebat, & e-
xercebat. Paris. conf. 99. n. 1 §. lib. 3. item quando alienauit capitale a-
pothecæ, seu illius exercitii, vt ibi n. 19. item quando applicauit se lu-
dis prohibitis, ibi n. 21. item quando capit pecunias sub vfuris, datis
pignoribus, n. 21. Item qñ non possidet tanta bona mobilia, per quæ
cesset suspicio, n. 23. & 36. Vltterius dico, qd etiam debitor in diẽ tan-
quam suspectus potest capi, vt caueat de soluendo, vel adimplendo in
obligatione deductum adueniente die, vt per Petr. Port. in tit. qui, aut
quorum bona legitime arrestantur, c. 4. ratio, quia qñ aliquid est in ob-
ligatione deductum, qd de sui natura transit ad heredes: tunc comit-
titur stipulatio quoad obligationem, & actionem, vt in l. credere diẽ,
ff. de verb. signif. & per citatos in dec. Affl. 279. n. 2. & ibi vide distin-
ctionem, quæ fit quando dies est appositus ab homine, & qñ est appo-
6 situs a lege per totũ. Hæres quoq. creditoris hoc iure vitur, quia sus-
pectũ debitorem capi facere potest, quamuis intra tẽpũ conficiẽ di-
inuentariũ, quia nominato creditore censetur nominatus eius hæres.
Bal. ad l. 1. C. quo leg. Bar. ad l. postulante, ff. ad trebel. Soc. conf. 14. li.
7 2. & quod debitor suspectus de fuga possit capi etiam in diebus seriat-
tis in honorem Dei, dicit Bal. in l. dies festos, n. 1. C. de feriis. Notarii
emm, & illorum substituti, qui similia mandata ad iudicem expedienda
asserunt, seu mittunt, qualitatem personarũ describere debet; vt pu-
ra, si talis sit procurator, mercator, vel aduocatus. Debet dico qualita-
tem illam Notarius, seu substitutus in mandato exprimere, vt postea
Iudex pro qualitate personæ facilius deliberare, & iudicare possit, l. 2.
ff. de re iud. & insimul exprimere qualitatem rei, ac quantitatem cre-
diti, seu summae, pro qua agitur: quoniam pro paruo debito inhone-
stum est, quem carcerari, vt no. Bal. in auth. sed iam necesse. C. de don.
8 ante nupt. De fideiussoribus de stando iuri, & iudicatum soluendo, &
etiam

etiam de representando, de quibus supra meminimus, & ad hoc, ut va-
 lide obtineatur, vide requisita tradita in dec. Perus. 41. Menoc. de arb.
 iud. cas. 87. n. 21. cent. 1. Rol. a Val. conf. 65. n. 18. vol. 3. nō inutile erit
 tanquam de re quotidiana, aliqua referre. Fideiussor de stando iuri, &
 iudicatum soluendo, licet post latam primam sententiam contra prin-
 cipalem debitorem condemnatum, a qua pro illius parte fuerit ap-
 pellatum, videatur per talem appellationem interpositam, & cōmis-
 sionē causæ liberatus, ad text. in l. cum apud Marr. in rub. de fideiuss. n.
 108. per Boer. dec. 315. qui attestatur de cōi. Salyc. conf. 201. n. 9. Pa-
 ris. conf. 71. n. 3. & 4. & ea est ratio, quia executio fit ex sententia cō-
 firmata, ad quā fideiussor non se obligauit, ut dicit Bar. in d. l. cum a-
 pud, n. 4. & semper militat ratio q̄ imputādum sit ei, qui non petijt si-
 bi cautionem reuocari in 2. instantia: Tamen DD. de Rota in vna Lu-
 cerina locat. 7. Febr. 1560. coram Caputaq. lib. 2. dec. 64. in manusc.
 Et deinceps in vna Romana computorū Prosperi Cribelli 6. Nouem.
 1596. coram Penia. tenuerunt contrarium. s. cautionem non expirasse
 sed quod duret etiā in aliis instantiis ex rationibus, de quibus in eis-
 dē dec. Tutius tamē erit ad tollendū oēm causam dubitandi, ut nota-
 rius recipiens talem fideiussionem, de consensu tamen fideiussoris, &
 quatenus ita cauere contentus fuerit, annoret in actis eundē fideiuf-
 sorē in obligare, qđ stabit iuri coram quocumq. iudice, & in quacūq.
 instantia, & iudicatum soluet, alias velle teneri de suo proprio uti prin-
 cipalis principaliter & insolidū. Cauens autem de stando iuri coram
 iudice incompetenti, potest declinare forum: quia non videtur renun-
 ciasse privilegio fori, Bar. in l. vir bonus. ff. iudica. solui. Affl. dec. 133.
 n. 4. Notandum etiam videtur, quod sententia lata contra principale
 potest executioni demandari contra fideiussorē de stando iuri absq.
 nouo processu, quia sufficit, quod citetur principalis debitor secundū
 Bal. in l. duobus, §. igitur si quis, ff. de iur. iur. Port. concl. 43. lib. 1. lim.
 10. fol. mihi 318. prope si. Secus contra fideiussorē cōtractus, quia tūc
 opus est nouo processu, iux. dec. Guidop. q. 26. n. 1 & alias q. 215. n. 9.
 Sentētia vero lata contra fideiussorē, etiā si millies transferat in rē iu-
 dicatam, in nihilo tñ præiudicat principali, ut in l. post rē, n. 3. ff. de trā-
 fact. Neq. videtur omitten. in hoc fideiussorio articulo, quod licet re-
 gulariter fideiussor conueniri non possit, prius quā principalis debi-
 tor, ac illius bona discutiantur iux. tex. de quo per Bar. in l. 1. C. de cō-
 ueniendis Fiscī debitoribus, li. 10. Secus tamē dicit Bal. in l. si. §. si. sub
 n. 2. vers. sed nunquid. de vsu. rei iud. vbi qđ fideiussor iudicatum solu-
 ui, non habet beneficium excussionis cum executio leuato velo fiat
 ratio, quia exceptio excussionis est exceptio ordinis quæ debet oppo-
 ni ante sententiam vbi cadit obiectus, sed hic sumus post sententiā,
 quia videtur condemnatus fideiussor, vna cum principali cuius dictū
 videtur sine difficultate procedere stante oblig. camerale, & iuramen-

DE CAVSIS AD A. C. PER VIAM APPELLATIONIS
deuolutis, & illarum processu. Cap. XXIII.

- 1 *A. C. est iudex quarumcumq. appellationum in terris S. R. E. mediate, & immediate subiectis interpositarum.*
- 2 *Modus procedendi in causis appellationum.*
- 3 *Quos terminos sufficiat seruare in causis grauaminis.*
- 4 *Qui termini seruantur in causa principali appellationis.*
- 5 *Sanantur hi termini reiterationem.*
- 6 *Citatio ad sententiam.*
- 7 *Iudex appellationis non potest canonizare nouum ius.*
- 8 *Iudex appellationis pronunciat tantum male, vel bene appellatum.*
- 9 *Secus si superueniat commissio.*
- 10 *Termini extra curiam, non ita exacte seruantur, prout in curia.*
- 11 *Iustificato grauamine in iudicio interlocutorio, deuoluitur tota causa ad iudicem appellationis.*
- 12 *Qui vult ad expeditionem cause procedere, integrum de partibus processum producere debet.*
- 13 *Quando causa appellationis non dicitur legitime deuoluta ad Romanam curiam.*
- 14 *Deserta causa appellationis, cui sit committenda exequutio rei iudicate.*
- 15 *Termini seruandi pro exequutione rei iudicate.*
- 16 *Appellatio vnius prodest alteri habenti causam communem cum altero. Et que dicatur causa diuersa.*
De prorogatione fatalium, & plura alia de appell. & illius prosequutione.
Et quando iudex ordinarius efficiatur iudex delegatus.
- 17 *Iurisdictio delegata derogat ordinaria iurisditioni.*

1 **A**vditor Camerae proprie est iudex competens, & ordinarius omnium appellationum, & reclamationum in terris S. R. E. tum mediate, cum immediate subiectis interpositarum. Et quoad processus in his appellationum causis firmandos, dico quod reproducta pro parte appellantis citatione vigore suae appellationis obtenta, quam vti fere omnibus notissimam omisi, contra appellatum legitime exequuta citatur appellatus, vel eius procurator, si comparuerit alter eorum, per curforem; seu obtento decreto processus per contradictas, ad dicendum contra litteras citatorias, & inhibitoriales, ac instrumentum illarum exequutionis in partibus factae, iuraque producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione; quatenus opus sit, necnon iustificandum, & impugnandum ad primam diem. Qui termini legitime seruati, appellationis instrumento A. C. vti iudici ad quem,

- in tempore exhibitio, in iudicio grauaminis, ad euitandā causā deser-
 4 tionem satis sunt. Si vero appellans, vel appellatus ad causā expedi-
 tionē procedere vult, exhibet processum de partibus, & terminos sub-
 stantiales seruat, vt in priori instantia, siue causa sit beneficialis, siue
 prophana. Afferunt tamen aliqui hos terminos non esse seruandos, vt
 in prima instantia, sed excepto termino (ad articulan. qui seruatur ad
 5 octauā diem) reliquos oēs ad p. d. seruari. Quocumq. sit, termini ipsi
 6 alterutro ex superscriptis modis seruati sanantur postea, dum in cita-
 tione ad sententiam citatur pars, ad viden. reiterari oēs & singulos
 terminos substantiales male forsan, nulliter, & inculcate seruatos, in
 vim facultatum A. C. deferri iuramentum in supplementū plenæ pro-
 bationis, quatenus opus sit, absolui infra scriptū instantem ad effectū,
 &c. nec non concludendum, concludiq. viden. & audien. sententiā dif-
 7 finitiuā Et iudex postremo per diffinitiuam sententiam pronūciat so-
 lūmodo bene, vel male appellatū, &c. Quia iudex appellationis nouū
 8 ius neutri partium canonizare potest, sed tantum vt supra declarare:
 cum per deuolutionem causā habeat duntaxat iurisdictionem circa
 ea, quæ in prima instantia vertuntur, Bal. in l. per hāc, 6. col. C. de tēp.
 9 & repar. Appel. nisi forte causa appellationis vigore cōmissionis iudi-
 ci cum toto negotio principali cōmissa fuerit, vt per Put. dec. 7. de ap-
 pel. & dec. 7. de iudice Vide tamen ad hoc tex in l. si mater, ff. de inof.
 testam. in contrarium allegatū per Affl. dec. 53. n. 2. Vide etiā ad hoc
 Bar. in conf. 220. lib. 1. n. 2. vbi dicitur, quod iudex ad quem succedit
 in locum iudicis a quo, & illa facit quæ fecisset ipse si ab illo appella-
 10 tum non fuisset. Prætermittendum tamen non erit in hac materia, ter-
 minos extra curiā non ita exacte seruari, vt in curia, & sententiam ex
 tra curiam latam, non dici nullam, eo quod non constat terminos sub-
 stantiales fuisse seruatos: sed procedi iuxta stylū illarum partiū, vbi sen-
 tentia fertur, Rot. dec. 4. de appel. in no. Rom. cōf. 367. n. 11. Caputq.
 in causa Toletana pensionis, dec. 122. 23. Maij 1560. Cassad. dec. 8. de
 refer. & quod in ordinariis attendantur, & obseruentur statuta, stylus,
 consuetudo, & modus procedendi illius loci, vbi iudicium agitur
 dicit Bar. & omnes in l. cunctos populos, C. de sum. Trin. & fid. cat. v-
 bi Ias. in 1. lect. col. 4. n. 2. Guidop. dec. 23. Vtcrius dico, qđ licet regu-
 11 lariter appellationes ab A. C. prefertim a sententiis latis extra curiā
 non recipiantur, nisi quatenus a diffinitiuā, tamen si vigore cōmissio-
 nis appellationis, vel ex alia rationabili causa illius vigore citatio ad
 partes concederetur, apparente tamē decreto interloquutorio, & iu-
 stificato grauamine, crederem causam totaliter legitime deuolutā ef-
 se: cum hæc sit natura appellationis, etiā ab interloquutoria, qđ iusti-
 ficato grauamine, causa principalis deuoluitur ad iudicem ad quē, vs-
 que adeo, qđ omnia inuouata reuocantur, iux. c. nō solum, de appell.
 32 lib. 6. Corā cōf. 58. n. 3. li. 2. Et licet appellans de grauamine docere,
 & pro-

- & processum de partib. producere teneatur; tamē si causa appellatio-
nis ex supra, & infra dicendis est legitime deuoluta, appellatus expe-
ditionem causæ in principali negotio desiderans, processu n̄ integrū
de partibus ex dispositione Concil. Trid. sess. 3. c. 3. de refor. & sess. 25.
c. 20. producere obligatur, vt per Crau. conf. 171. n. 95. idem de appel-
lante causæ expeditionem petente dicimus. Cuius quidē Concilii di-
spositio habet etiam locum in prophanis, vt coram Platto fuit anul-
lata sententia A. C. ob nāmi transportationem actorum, & in vna Ro-
mana de Herculanis 5. Iun. 1589. & alias corā Robulterio in vna Ma-
ioricen. Canon. 18. Feb. 1591. terminos autem seruandos in hac in-
terloquutoria sententia habes per Vestr. in c. 6. lib. 5. de obseru. term.
- 13 in artic. grauaminis. Qñ autem appellationis causa non dicatur ad
Ro. Cur. quę vniciq. proprium est forum, legitime deuoluta, vtputa
defectu mandati procuratoris appellantis, de quo omnino cōstare de-
bet, Alex. conf. 101. n. 8. vol. 5. cum concordan. seu defectu citationis
non legitime in partib. exequuta, vt in Formulario Aduocatorum &
& Procuratorū Ro. Cur. de deuolutione causarū ad Rom. curiā tit. 1.
- 14 & seq. Qñ autem causa appellationis deserta, & an exequutio rei iu-
dicatæ coram iudice a quo, vel ad quē petenda sit, videtur distinguen-
dū. Aut causa appellationis non reperitur alteri cōmissa, & tūc execu-
tio spectat ad iudicē a quo, & coram quo causa deserta est, lib. 2. & ibi
gl. in ver. exequution. C. de temp. appel. Franc. in trac. de stipulat. pet.
in 2. dub. 1. vol. Si vero reperitur alteri iudici cōmissa, debet fieri exe-
quutio per iudicem ad quem, gl. in c. pastoralis, §. præterea, in verb. di-
scussa; de off. & pot. iud. Mohed. dec. 36. seruatis prius quatuor termi-
nis ad docen. de appellatione, illiusq. legitima prosequutione, de qui-
bus in prox. seq. cap. dicetur. Qui termini necessario de stylo curię ser-
uantur: quia posset pars citata docere de legitimo impedimento, qua-
re intra annum, vel aliud tēpus a iure statutū non prosequuta fuerit
causa appellationis, vel aliter de debitis requisitis diligentis, & sic q̄
daretur secundus annus; alias si non docuerit, iudex exequi debebit.
Et q̄ pars eo modo super d. exequutione citanda sit, tenet Bar. in l. 1.
in fi. ff. nil. inno. app. pend. Alex. in l. præfēs. col. fi. ff. de re iud. Et ad præ-
missa proceditur etiam q̄ super d. desertione non fuerit pronunciatū
- 16 vt per Guidop. dec. 213. n. 5. Addendū etiam est in hac appellacionis
materia, qđ appellatio vnus prodest alteri habenti causam cum alte-
ro cōem, & annexam sic in prorogatione fatalium. Put. dec. 486. lib. 2.
per tot. Annexæ autem nequaquam dicuntur, si sint plures, & diuersæ
causæ, ac diuersitatem habentes, l. scire debemus, ff. de verb. obl. Cate-
rum quæ sit appellatio quomodo interponatur, quare reuerentiales,
quare testi noniales, & quare refutatori apostoli dicātur, quando de-
tur terminus iuris, quæ sit differentia inter terminū iuris simpliciter
datum, & cum illa dictione, & interim quandocumq. quando habeat
appel-

appellans annum ad committendum, & biennium ad prosequen. cau-
sam, quid intra annum appellans facere teneatur, vt biennium ad prose-
quen. habeat, de prorogatione primo ad annum, & postea ad 6. menses
comissione precedente, & quando prorogationis terminus incipiat
currere, vide Vestr. in eius pract. Cum ille de his omnibus ex profes-
so, & copiose tractauerit, super illis laborare nolui. Hoc vnum addo,
quod coram A. C. in hisce appellationum causis, quæ committuntur
vigore commissionis seruantur termini substantialis nulla parue sum-
me habita ratione: nec stylus reperitur in contrarium. Iudex. n. appel-
lationis, non dicitur proprie iudex ordinarius, sed potius delegatus,
Guidop. q. 632. n. 22. Secus tamen dicendum erit in causis deuolutis vi-
gore appellationis a sententiis latis extra Ro. Cur. in quibus a 200.
infra nulli ex forma suarum facultatum seruantur termini substantia-
les, quoniam tanquam iudex ordinarius habetur, non autem iudex dele-
gatus, quotiescunq. autem iurisdictioni ordinarii aliquid additur, vel di-
minuitur, tunc iudex ordinarius efficitur delegatus. Ias. in Lius antem
n. 2. & seq. de iust. & iur. Abb. in c. licet n. 3. vers. ad hoc adduco, de off.
17 ord. & ibi Feli. in princ. Riminal. iun. conf. 32. num. 72. Si tamen iu-
dex habeat duplicem facultatem ordinariam. f. & delegatam, termini
seruandi sunt tanquam in causa commissaria: quia in his semper attē-
ditur auctoritas delegata, quæ est maior, vt etiam attestatur Bucca in
sua antiqua praxi d. tribunalis A. C. iurisdictioni enim delegata derogat
ordinariæ iurisdictioni, c. studuisti de off. leg. & c. sane, de off. deleg. Vi-
de tamen ad hoc decisionē factā in causa Auximana dotis, coram Se-
raph. 5. Maii 1581. quam superius citavi in c. 12. presentis lib. ad quā
mihi remitto. & Maran. de ord. iud. p. 2. dist. 5. n. 36. Et quod Papa mor-
tuo non expirat iurisdictioni iudicis delegati post citationē, attestatur
idem Maran. in 4. p. n. 18. Vide in distinct. Bar. in tract. de iurisdictione
n. 17. vbi quod per citationem perpetuata est iurisdictioni, & in iudice
ordinario remanet iurisdictioni sibi concessa, vt ibi num. 18.

DE EXEQVVTIONE REI IVDICATAE. Cap. XXV.

- 1 Terminus ad appellandum est decennium, & quando incipiat currere.
- 2 Fatalia vnde dicantur, & quare.
- 3 A. C. pronunciat vti iudex ordinarius, & qui seruantur termini.
- 4 Si A. C. pronunciat tanquam iudex delegatus, non est opus commissione.
- 5 Commissioni huiusmodi formula.
- 6 Termini post commissionem seruandi.
- 7 Iudex delegatus non procedit in curia ad executionem rei iudicate,
nisi praesente commissione executoriali.
- 8 Sufficit commissione presentata esse in banco. Cursorum infra de-
cen-

- 9 *Secus in prosecutione cause appellationis.*
- 10 *Si aliquis actus sit ultra commissionem in primo anno, datur scilicet.*
- 11 *Commissio debet infra modicum tempus redimi a banco Curforum, & quale tempus dicatur modicum.*
- 12 *Tempus vacantiarum non habetur in consideratione, quoad presentationem commissionis.*
- 13 *Fatalia interim non currunt.*
- 14 *Possessio, quæ assequuta fuit, deserta appellatione, non dicitur attentata.*
- 15 *Possessio capta post desertionem, nullis seruatis terminis, pro executione rei iudicata, nulla est.*
- 16 *Quadam alia de attentatis.*
- 17 *Appellatio non recipitur ab executione.*
- 18 *A pronuncia de exequendo datur appellatio.*
- 19 *Ab hoc decreto quomodo Signatura rescribat.*
- 20 *Pronuncia super desertione causa necessaria non est.*
- 21 *Condemnatus per tres sententias non auditur, nisi remedio restitutionis in integrum.*
- 22 *Quomodo concedatur huiusmodi restitutio.*
- 23 *Sententia, & res iudicata non exequitur sine processu.*
- 24 *Rota non exequitur sententias latis extra Rotam, nisi gustato negotio principali circa iustitiam, vel iniustitiam sententia.*
- 25 *Pars renunciare videtur rei iudicatæ, si permittat testes recipi post re iudicatam.*
- 26 *Protestatio est repetenda in quolibet actu pro obseruatione iuris protestantis in iudicialibus, secus in extraiudicialibus.*
- 27 *Appellatus volens ad vltiora procedere potest per contradictas appellantem citare.*
- 28 *Secus quando causa desertionis principaliter committitur.*
- 29 *Debitor simpl. ciuer obligatus habet quadrimestre ad soluendum, & Debitor quamprimum soluere obligatus, bimestre habet ad soluendum.*
- 30 *Debitor condemnato per sententiam, & rem iudicatam executione contra eum statim committitur.*
- 31 *Et quod mulier honesta non carceratur, & quæ dicatur mulier honesta.*

L Apso termino decem dierum, qui datur ad appellandum, iux. dec. 30. de appell. in nou. Felyn. in c. quoad consultationem, num. 25. verf. 2. conclusio, de re iud. & qui a die sententiæ, seu illati grauaminis currit, vt in cap. . . de appellat. in clemen. & ibi no. Vestr. in eius praxi lib. 2. c. 10. nu. 2. & parte non appellante, seu intra tempus a iure statutum non committente causam appellationis, vel alias profecti negligente, post lapsum fatalium, quæ dicuntur a fato, idest morte: sicut enim mors hominem, sic fatalium lapsus appellationem

extinguit. (Hic addo, quod si sententia feratur, prout sæpe fieri solet, sub conditione, vt puta nisi ad primam diem cum intimatione; vel alia simili, dictum tempus decendij currit à die sententiæ, quia ex hoc sententia non pendet, sed illius effectus, & exequutio, Bart. in l. r. §. biduum. ff. quando appellandum sit, n. 3. Quoniam Iudex ferens sententiã statim incipit grauare, vt tenuit Rota in vna Romana domus de Monte Iordano coram Branio dec. diuers. 675. l. par. nu. 3. Et licet tempus de appellandum currat de momento ad momentum, vt not. idem Bar. in d. l. r. §. dies n. l. eod. tit. tamen de vsu, & consuetudine tribunalis A. C. semper meo tempore obseruatum fuit, & obseruatur, quod decendium ad appellandum currat à die sententiæ, quia dictio a, vel ab, est exclusiua, & separatiua illius diei, quia sententia datur, vt optime declarat Gomes. in reg. de infirmis resignan. q. 37. per tot. Dec. in c. super. n. 35. 36. & 37. de appellatio. Quando autem terminus assignatur ab hac, vel ab illa hora, tunc fit computatio de momento ad momentũ, & in hoc vide plura, quæ scribit Bal. in l. eos. §. fin. autem, nu. 5. & seq. C. de appellat. Si autem ad rei iudicatæ executionem procedere vis ita distingue; vel A. C. pronunciauit vt Iudex ordinarius, vel vt delegatus: vtroq. casu quatuor terminis per totidẽ citationes gradatim, & successiue seruatis, videlicet, ad docendum de prætenfa appellatione, illiusq. legitima prosecutione primo pro prima, secundo pro secunda, tertio pro tertia, & quarto pro quarta, ac superabundanti dilatione, rursus citatur pars, ad videndum taxari, & moderari expensas in causa factas, illa q. taxatas, & moderatas soluendum, alias videndum, tam pro illis, quam contentis in sententia relaxari mandatum exequituum in sententia decretum. Et sic præuia expensarum taxatione, & liquidatione Iudicis; si tamen ab excessiua illarum liquidatione, vt in cap. 23. l. lib. scripsimus appellatum non fuerit; relaxatur mandatum pro summa, seu re, in qua reus fuit condemnatus, & pro expensis. Nonnulli autem nimir curiosi, vt executionem rei iudicatæ obtineant, adeunt Signaturam Iustitiæ, & commissionem exequitorialem obtinent, per quam A. C. committatur, vt præfixo aduersario aliquo breui, & peremptorio termino, loco quatuor terminorum de stylo Curia seruari solitorum, ad docendum de prætenfa appellatione, illiusq. legitima prosecutione, quo elapso, & nihil, quod releuet docto, omnes expensas in causa factas taxet, & tam pro illis, quam alijs omnibus in sententia contentis mandatum exequituum decernat, relaxet, & exequatur &c. Qua commissione præsentata, partem citari curat, ad dicendum contra commissionem in actis præsentatam, & videndum præfigi terminum, iuxta illius formam. In cuius præfixione Iudex interloquitur ad secundum cum intimatione. Hac intimatione exequuta, & termino prædicto, elapso citatur pars eo modo, quem in processu primi casus

- 6 susposuimus. Et licet in præmissis videatur dici posse, quod iudex delegatus de iure communi possit exequi suam sententiam, que tran-
 fuit in iudicatum absque alia commissione, vt in c. querenti. de offic.
 deleg. Bart. in l. à Diuo Pio. 1. respon. nu. 2. ff. de re iud. tamen in cu-
 ria non solet exequi, nisi obtenta speciali commissione, propter præ-
 sentiam Principis, Cassad. dec. 13. nu. 4. de rescript. & dec. 3. in fin. de
 dol. & contum. Secus tamen procedit A. C. in vim eius ordinariarū
 facultatum quasennq. causas commissarias &c. cognoscendi: in qui-
 bus habetur tanquam iudex ordinarius. Præsertim quia commissio
 causæ non alterat iurisdictionem ordinariam A. C. Felyn. in cap. cum
 ex officijs num. 19. de præscript. in c. licet in princ. de offic. ord.
 quem sequuti fuerunt DD. de Rota, vt in dicta Auximan. dotis, in
- 7 proximo præceden. cap. citat. in fin. Nec silentio prætermittam,
 quod si commissio appellationis expedita sit, licet non fuerit præ-
 sentata intra terminum à iudice à quo ad appellationem inchoan-
 dam concessum si probetur ante eundem terminum lapsum in ban-
 co Cursorum fuisse, dicendum erit causam sufficienter commissam,
 vt per Crescen. dec. 25. Io. Pau. dec. 34. Cassad. dec. 4. de appell. licet in-
 fra modicum tempus redimi, & præsentari debeat, Aug. lib. 3. dec. 16.
 26. & 362. Pat. dec. 6. de appell. Commissio enim iam est impetrata,
 & terminus a iudice non est datus ad prosecutionem finiendam,
- 8 sed solummodo inchoandam. Fallit hoc in prosecutione appellatio-
 nis intra annum, etenim tempus hoc non solum ad inchoandam, ve-
 rum etiam ad finiendam appellationis prosecutionem datur: & id-
 circo impetratio commissionis in fine anni facta nihil prodest: & an-
- 9 no reuoluto causa deserta remanet. Secus si intra annum commissio,
 non solum impetretur, sed præsentetur, & aliquis præterea actus fiat:
 quia tunc secundum cōcederetur fatale, vt latius explicatur per Ve-
 strium lib. 6. sui tractatus. Quibus addo pro clariori intelligentia eo-
 rum, quæ dicuntur de modicitate temporis redimendi commissio-
 nem a bāco Cursorum ad desertionem causæ euitandam, quod alias
 fuit habita pro deserta appellatio Francisci Zelæ, ex quo stetit per vi-
- 10 ginti septem dies, antequam redimeret Commissionem a Cursoribus;
 non obstante quod infra decem dies præsentata fuisset, & apposita
 manus Cursorum a tergo, vt in causa Giennen. Scholastria inter di-
 ctum Franciscum, & Ioannem Solanum 18. Februarii 1546. coram
 R. P. D. Peregrino. Vide tamen ad hoc aliam decisionē in causa Vlix-
 bonen. Parochialis 19. Nouembris 1551. coram Reomano: in qua
 habetur, quod saltem infra mensem debet redimi, & iudici præsentari.
 Et propterea cum in hoc articulo diuersas viderim decisiones di-
 uersimode loquentes, ex illarum auctoritatibus quicquam in hoc
 praxis libello constanter affirmare non audeo. Sed tantum de obser-
 uantia attestor circa præmissa, prout infra retuli in cap. 31. de ap-

- pellationibus, remittendo me ad DD. tam antiquos, quam moder-
 nos, qui super stylo signaturæ late scripserunt. Tempus autem vacan-
 11 tiarum non habetur in consideratione respectu presentationis com-
 missionis appellationis: quoniam si commissio diu fuisset in banco,
 & constaret de iniuria negligentia in presentando, dictum tempus va-
 cantiarum non excusaret a desertione, vt per Cresc. dec. 20. de appell.
 12 Put. dec. 6. eod. tit. licet respectu fatalium habeatur ratio, quod eo
 tempore ea non currant, vt in vna Tiburtina Castri Artularum, corā
 Caputaquen. de anno 1554. & in alia Pampilonen. decimarum corā
 Chisanen. & quod dictum tempus de medio tollatur, vt ibi. Circa
 autem hanc desertionis materiam nō ab re censui referendum, quod
 13 si quis appellatione deserta possessionem rei de qua agitur ingrede-
 retur, non aliter ea diceretur attentata, iuxta decis. 1. de appellat. in
 nou. & alia Bisuntin. canonicatus coram Maceraten. 5. Mart. 1543.
 14 Dictum tamen fuit quod erat nulliter factum, Franch. in c. non solū.
 §. illa vero, de appell. lib. 5. Cald. conf. 29. Imol. & Aretin. in l. qui a
 latronibus, §. 1. de Testam. Put. decis. 2. de appellat. Hæc, & quamplu-
 ra alia in hac quotidiana materia presenti libro scribere proposue-
 15 ram, vt puta, Quomodo purgentur attentata, & antequam pur-
 gentur, an possit in negotio principali procedi, & an prius causa
 attentatorum sit cognoscenda, quam causa nullitatis, & an fatalia
 currant pendente causa attentatorum, & an expensæ attentatorum
 cum expensis causæ principalis compensentur, & an in iudicio atten-
 tatorum seruentur termini substantiales, & quamplura alia de atten-
 tatis. Tamen cum merito arbitrandum sit, quod omnia diffuse scri-
 pta fuerint per eximium I. V. doctorem Robertum Lancellottum in
 Romana Curia Aduocatum in eius egregio de attentatis moderno
 tractato, ulterius in his elaborare nolui: tu ad eum recurre. Rede-
 16 undo igitur ad præscriptam relatam executionem rei iudicata, di-
 co, quod licet ab illius executione appellatio non recipiatur: I. ab
 executione, C. quorum appellat non recipi. 1. quæst. vt superius di-
 ximus, & habetur in cap. nouit. de iud. extra, de appellat. Tamen in
 17 hoc contrarium dici posset, si iudex pronunciarét sententiam fore
 exequendam, vt not. glos. in dicta l. ab executione, in princ. Alex.
 consil. 113. num. 10. colum. fin. lib. 5. qui asserit de communi. Ta-
 men ex contraria opinione doctor. vt per Corn. consil. 71. colum.
 4. lib. 1. Alciat. l. 3. §. si quis ita. ff. de verborum obligatione, qui
 attestatur de communi, Felyn. in cap. quoad consultationem, co-
 18 lumn. 8. de re iudic. cum concordan. Signatura non, nisi parito iu-
 dicato, vel sine præiudicio legitimæ executionis, vt alias diximus
 rescribere consuevit. Hoc tamen non ita simpliciter intelligerem,
 sed cum distinctione, de qua per Capic. in decis. 1. num. 23. scilicet,
 quod præmissa procederent quando a prima sententia nō admittere
 tur

tur appellatio, & tunc neq. ab ista secunda, quia non potest appellari a prima, nec minus potest appellari a secunda: fecus tñ si prima sententia appellabilis, sit vt ibi. Et propterea A. C. bene procedit, realiter illam exequendo per relaxationem mandati, (& in subsidium per decretum excommunicationis, & subinde litterarum declaratoriarum, prauis diligentis per exequutores faciendis) absque eo, quod pronunciet causam esse desertam, iuxta stylum Capitolinum: cum talis pronuncia necessaria non sit, ad dec. Guidop. q. 213. n. 5.

Et licet a pronuncia de exequendo appellatio non recipiatur, vt superius probauimus, attamen illa recipi debet quādo iudex exequutor excedit modum, aut grauat aliquo modo circa rem, vel non admissionem exceptionum releuantium, Bar, Bal. Paul. de Castr. & alii in d. l. ab exequutore. Abb. Fel. & alii in c. quo ad consultationē, de re iud. l. f. Rip. & alii in l. 2. eod. tit. Et id potissimum procedit, vbi exequutor verē excessit, aut alias graauit, talisq. excessus, seu grauamen, nō solum est probabile, sed etiam verum, Innoc. in c. in nostra, n. 5. & 6. de procur. Gemin. in c. quamuis, n. 4. in princ. de elect. lib. 6. quia propter præsumptionem, quam appellans habet contra se, Aegid. in c. cōstitutus, el primo, n. 31. in fin. tenetur in simili appellatione nominatim exprimere causam grauaminis aliter quam per relationem ad acta. Fel. in d. c. quo ad consultationem, n. 20. de re iud. Capic. dec. 1. n. 20. & propterea non solet in his signatura rescribere transferēdo executionē iudici ad quem, nisi gustato de grauamine, vt diximus in c. 27. li. 1. Condemnatus autem per tres sententias non auditur, nisi per viam restitutionis in integrum, etiam sub prætenu iurium, seu instrumentorū nouiter reperorū; licet fuerint post sententias reperta, præticipue cōtra actore ad impediendā executionē, ad l. Imperatores, ff. de re iud. Fel. in c. suborta, col. 7. n. 10. vers. propter instrumenta. eod. tit. & ad tradita per scribentes in l. sub prætenu, C. de transact. Quæ

- 21 restitutio non cōceditur per signaturam, nisi cum clausula, prout de iure parito iudicato, & sine praiudicio legitimæ executionis, vt per
- 22 Staphil. de lit. gra. & iust. Sententia autē, quæ transiit in re iudicatā, non exequitur sine processu, Mohed. dec. 319. Fut. dec. 9. de spons. nisi
- 23 essemus in antiquis, Aug. lib. 3. dec. 164. & alias 146. Nec solet Rota exequi sententias latas extra Rotam, nisi gustato negotio principali circa iustitiam, vel iniustitiam sententiæ, vt in vna Romana redditionis computorum, & administrationis tutelæ inter Donnū Vincentium de Aspra, & Archangelum Patritium Aduocatum consistorialem, coram Caputaquen. Imo etiam A. C. non solet exequi similes
- 24 sententias sine commissione, & processu. Notandum est amplius, quod si pars, aduersus quam rei iudicatæ executio peritur, veller post rem iudicatam testes examinare, postulans eiusmodi executionē debet opponere de re iudicata, & protestari, quod illa stāte, aduer-

farius nullo modo audiatur, nisi parito iudicato; & hanc similem protestationem in quolibet actu repetere, vel saltem primæ protestationi addere, quod in quolibet actu faciendo hæc protestatio semper censeatur repetita, ita quod per quæcumq. actum, etiam p̄stitium, non intendit illi renunciare, prout in his iudicialibus requiritur, alias non tenet, sed videretur renunciare, vt per doct. & Alex. in l. non solum. §. morte. ff. de nou. oper. nunc. quam tenet pro communi. ita etiam tenet Inno. in c. cum ante, de elect. annot. Mohed. 14. In extraiudicialibus vero pro conseruatione iuris protestantis, sufficit vnica protestatio, Bar. in l. de pupillō. §. si quis ipsi prætorij. ff. de nouis operib. nunciat. vsq. adeo, quod si iudex d. protestatione sprete aliter faceret, debet appellare, quia a patientia partis permittētis testes examinari post rem iudicatam nocet rei iudicatæ, vt supra dixi, & illi renunciare videtur, vt per doct. in cap. quoniam contra, de probat. & in cap. inter monasterium, de re iudic. iason iu l. patre functo. ff. de his, qui sunt nu. 22. Vnde testibus examinatis, si pars altera signaturam adit, obtinet restitui aduersus rem iudicatam, constituto prius de bono iure, Reliqua de fataliū prorogatione vide apud Vestr. lib. 6. Verum si A. C. committeretur causa appellationis à diffinitiuâ interposita, & ex aduerso exciperetur de re iudicatæ, & desertione causæ appellationis, ille de hac cognoscere possiet, & deinde a l. illius executionem procedere absque noua commissione. (Vide ad hoc Bart. in Authent. in §. si quis contra de sanctis Episcop. nu. 21.) Quia commissa causa principali, & accessoria commissa censetur. Et cum negotium principale fuerit ad Romanam Curiam deuolutum illud in ea semper remanet cum omnibus suis sequelis, & dependentibus, que ibidem tractanda, & terminanda erunt, in tantum quod contra appellantem per audientiam contradictarum procedi potest, vt per Rot. dec. 424. de appellat. nu. 1. in nou. & alias dec. 152. ibi citat. Secus vero, vbi solummodo

23 causa desertionis principaliter committitur; tunc enim non proceditur per contradictas, sed appellans ad negotium executionis est legitime citandus: quia citatus forsitan desertionem excusabit probando legitima impedimenta, vt in d. decis. superius cita. num. 2. in fine.

29 Ad propositum relatæ executionis aduertendum est, quod licet debitor ad solutionem debiti, absque assignatione alicuius termini obligatus, videatur tempus legale habere, (quod Castr. quadrimestre esse innuit,) vt in l. tempora, C. de temporibus, & reparation. num. 5. & cum illa dictione. quamprimum, bimestre tantum habeat, vt per

30 Put. decis. 266. lib. 1. num. 6. tamen quando debitor est condemnatus per sententiam, & rem iudicatam, illa tunc statim contra debitorem condemnatum executioni demandatur, vt per eundem Paul. de Castr. in d. l. tempora, eodem titulo. Et quia hoc quotidie accidit in Curia, multum proderit monuisse.

31 Amplius in hoc executionis rei iudicate articulo, non videtur omitten. quod sit mandatum obtinebitur contra honestam mulierē executionio personalis, ex iuris dispositione prohibetur, vt per Hippol. de Marsil. in sing. 248. conditio mulierum, vbi excipit aliquos casus, in quibus mulier licite valeat carcerari, quæ autem dicatur mulier honesta ultra ibi relata habes per Lancelot. in secunda par. cap. 12. de attent. appell. pend. ampliat. 15. num. 17. vbi quod de illius honestate remittitur arbitrio iudicis.

DE ALIQVIBVS PERTINENTIBVS AD PROCESSVM
Causarum criminalium. Cap. XXVI.

- 1 Contra quas personas, & super qua re A.C. criminaliter procedat.
- 2 Quomodo procedat.
- 3 Non procedi con r. Cardinales, nec Episcop. absq Pontificis mādato.
- 4 Citat quoscunq. vbiuis degentes pro delictis in Bulla Cœna Domini.
- 5 Dat monitoriū ad personaliter compar. nā. si probatio est in p̄p̄tū.
- 6 Cum probationes non sint in p̄m̄tu, quid facere solent.
- 7 Quid agat delegatus Iudex vigore litterarū A.C. pro carēdis indi t̄ijs.
- 8 Factis probationibus A.C. Monitorium personale decernit.
- 9 Quomodo post monitorium executionem procedatur. (mittitur.)
- 10 Citatur procurator fiscalis in omnibus actibus, & iurū copia ad eū.
- 11 Qua merces substituto fiscali examini interuenienti olim soluebatur.
- 12 Sententia qua ab rei fauorem fertur.
- 13 Instigator apertus potest in expensis condemnari.
- 14 Ficus in expensis non condemnatur.
- 15 Contra citatum non comparentem, quo pacto proceditur.
- 16 Criminales cause litis contestationem non exigunt.
- 17 Quæ citationes contra reum monitum non comparentem fiunt.

1 **A**vditor Camera contra quascunq. personas quantumuis privilegiatas pro quibuscunq. & quantumcumq. enormibus criminibus, & delictis, tam in Vrbe, quàm extra eam tamquam Iudex competens, nullo habito aiorum Iudicum, & tribunalium Urbis, inter quos locum habet p̄uentio, respectu, audit, cognoscit, & decedit, & procedit ad Procuratoris Fiscalis denunciationem, vel partis querelam, vel ex officio, via inquisitionis, iuxta naturam cause, seu delicti, de quo queritur, ac iuris dispositionem. Excipiuntur ex personis p̄dictis, Cardinales, & Episcopi, contra quos ob dignitatis reuerentiam de ordine fel. record. Pij Papæ Quinti, ac etiam ex tenore facultatum A.C. non procedit, nisi p̄auia commissione manu tapæ signata. Præterea pro quibuscunq. delictis, & casibus in Bulla die Cœnæ Domini quotannis legi consueta comprehensis citat, &

- vocat ad Urbem a quibuscunque mundi partibus omnes delinquentes Laicos, & Ecclesiasticos, ac (facto tamen prius verbo cum sanctissimo) etiam Episcopos. Si probationes fuerint promptæ, dat monitorium ad partes de comparando in Curia coram eo, personaliter, & non per Procuratorem, seu excusatorem aliquem intra competentē terminum iuxta loci distantiam: cuius monitorii exemplar habes infra in postremo libro. Si probationes non sunt promptæ, habito aliquo delicti fumo, litteras pro habendis inditiis decernit. In quibus delegat aliquem in partibus iudicem in Ecclesiastica dignitate constitutum ad recipiendas probationes necessarias super delicto, de quo quis imputatur. Harum formulam eodem in libro inuenies. Litterarum huiusmodi vigore, iudex delegatus testium depositiones secreta recipit, & scripturas extrahit, & perfectō processu informatiuo, illum occlusum, & obsignatum ad A.C. mittit, qui probationibus visis, monitorium sub grauissimis pœnis, atque censuris ad personaliter comparandum relaxat. Quo exequuto tenetur reus per seipsum comparere, & se examini subicere. Quem iudex, si ex illius depositione culpabilem, se satis inditiatum inueniet, ad secretos carceres duci mandat: & ibi pluries repetito examine, concessis deinde inditorum copiis cum debitis ad suas defensiones faciendas dilationibus, ad causæ expeditionem iuxta exitum probationum deuenit, condemnando, vel absoluendo. Si reus inquisitus, & processatus nihil fateatur in suis depositionibus, & testes pro informatione Curie examinati repetendi veniunt, recepta ab illo cautione de se repræsentando singulis quibusque diebus coram iudice, seu notario sub pœna confessorum criminum, de quibus imputatur, vel alias arbitrio iudicis solet a carceribus relaxari. Cum autem ad causæ expeditionem erit deueniendum Procurator fiscalis citabitur ad omnes actus requiritos, & ad eum copia omnium iurium producendorum mittetur. Et si reus testes aliquos examinare voluerit, Substitutus fiscalis examini interueniet, cui pro mercede cuiuslibet testis scutum vnum solui consueuerat, hodie tamen nihil soluitur. His testibus examinatis, ac iuribus suis productis, & demum citato Fisco ad sententiam, eo, quæ in ciuilibus causis retulimus modo, reus absolutoriam sententiam obtinebit. In qua iudex pronuntiabit ipsum non repertum culpabilem, neque de iure punibilem, & ab omnibus imputationibus absoluendū ac Curie, Fisco, & instigatori, si quis erit super illis perpetuum silentium imponendum. Si adierit apertus instigator, poterit condēnari in expensis, & contra ipsum iniuriarū actione, & insimul ad dāna, & interesse agi. Si vero non adest, Fiscus non cōdemnatur. Si reus personaliter citatus non cōparet, contra eū ad contumaciales pœnas, nullis aliis factis exactis probationibus, nec aliter lite cōtestata, imo ad Ecclesiasticas censuras (nulla facta diligentia de realiter, aut personaliter

liter exequendo) proceditur, vt per Clar. in §. fi. pract. cri. q. 45. vers. & in primis, & licet d. catur, quod in criminalibus debet procedi ad instar. causarum ciuiliu iux. tex. in l. absentem, ff. de poenis. Vidi tamen obseruari, & practicari, quod in causis criminalibus non requiritur aliqua diligentia, vt in ciuilibus, neque litis contestatio, vt supra probatum est. Sed tantum reproductio monitorio in partibus legi-
 17 me exequuto, lapsq. termino sibi ad comparandum assignato, citatur reus per contradicatas, siue edictum publicum, ad dicendum contra litteras monitoriales, & citatorias ad partes decretas, & exequutas, & reproductas, iuraque producta, & repetita, videndumq. iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon docen. se dictis litteris paruisse primo pro prima dilatione, & subinde praemissis aliis tribus citationibus, secundo, scilicet pro secunda, tertio pro tertia & quarto pro quarta, & superabundanti. Post hæc subsequitur citatio, ad concludendum, concludiq. videndum, & audien. sententiam declaratoriam. Quibus omnibus citationibus, & dilationibus praemissis, iudex demum in termino citationis ad sententiam contra reum vt sup. monitu. n. & non comparentem, ad contumaciam profert sententiam declaratoriam. Si tamen reus post laram sententiam comparet, admittitur refectis expensis contumacialibus iux. tex. in l. lancimus, C. de iudic. Dec. conf. 34. n. 6. Alex. conf. 34. n. 6. lib. 1. Et tunc Aud. Cam. refectis expensis reum contumacialiter excommunicatum, & declaratum absolueret, & ex integro audire solet. Quæ quidem expensæ semper reficiuntur siue ciuilitè, siue criminaliter agitur vsque adeo, quod iusta ignorantia, vel iusta causa litigandi nunquam excusat ab eis, Alex. in l. properandum, §. si autem, nu. 8. C. de iudicijs.

ALIQUA DE NULLITATIBVS Cap. XXVII.

- 1 *Mandatum procura quomodocunq. producitur parte n. n. opponente.*
- 2 *Pupilli restituuntur aduersus negligentiam procuratoris non exhibentis mandatum.*
- 3 *Repetitio protestationis requiritur in quolibet actu in iudicialibus, secus in extraiudicialibus.*
- 4 *Procurator quando presumitur habere mandatum.*
- 5 *Iudex parte instante debet prius pronunciare super nullitate.*

ET licet plura in hoc praxis libello circa articulum nullitatis referri potuerint, tamen quia plures doctissimi viri in hoc ex professo scripserunt nihil aliud huic addo nisi tantum tyrones, & iuuenes iuuenes iuris consultos admoneo, quod in quolibet processu ab eis agitando mandatum procura apud acta notarii causæ quam primum exhibere, & producere curent, ne processus per eos formandus, & sententia ferenda vitio nullitatis subiiciant, cū talis nullitas tãquam vna

- 1 ex tribus insanabilis sit, & licet mandatum procuræ quandoque produci possit. Rot. dec. 19. de procur. in antiq. Put. dec. 333. n. 7. lib. 2 hoc tamen intelligendum, parte non opponente, & nisi forsitan versaremur in causa pupillorum, pro casu ad valican. sententiam eis datur
- 2 restitutio in integrū aduersus negligentiam procuratoris non exhibentis mandatum, vt fuit resolutum in vna Romana expensarum cultura 29 Apr. 1591. coram Pamphilio. Ideo procurator actoris diligēs sit in productione mandati procuræ, procurator veto rei cōuenti pariter diligens sit in illius oppositione, quā in quolibet actu repetat, præsertim in actu prolationis sententiæ, alias per processum iudicis factum ad vltiora illi oppositioni renunciatum esse censetur. lo. de
- 3 Anan. in conf. 93. col. 2. & ita et am aud. ui resolutum fuisse in vna Siracusana, coram Platto, de anno 1596. & quod in iudicialibus requiratur in quolibet actu, alias videtur renunciare iuri suo habetur per Mohed. dec. 2. de iudic. in extraiudicialibus vero sufficit vna tantum protestatio per doctri. Alex. quam DD. de Rota tenuerunt pro communi in l. non solum morte, ff. de oper. nou. nūc. cum aliis ibi citatis. Nec rationi dissonum videtur dicere, q̄ procurator præsumitur habere
- 4 re mandatum quando penes ipsum reperiuntur iura facientia ad causam quæ produxit. cu præsumantur sibi tradita per principale. Rom. cont. 416. in fi. Bar. in l. 3. §. causa, n. 2. ff. de Carbo. & Cassad. dec. 1. n. 5. de procu. spec. in tit. de satisf. §. viso, sub nu. 4. Rota in vna Salaman. portion. 10. Ian. 1547. coram Acorambono. Rursus eos admonendos esse censui, q̄ si ab eis fuerit ex præmissis, vel alio quocunq. capite cōmissa causa appellatōnis, & nullitatis sententiæ in primis, & ante omnia instare debent apud iudicē, q̄ super ea pronuncietur. Marches. in c. 1. p. 2. sub n. 82. de commif. sanat. nullitat. allegat Veral. dec. 26. lib. 1. Chifanen. dec. 172. Put. dec. 72 lib 3. si veto iudex viderit eam nullitatis vitio non subiacere ad euitandum litis circuitus poterit ad vltiora procedere, tacite repellendo propositam nullitatis exceptionem, vt per eundem Marches. ibi.

DE TRANSPORTATIONE PROCESSVS. Cap. XXVIII.

Aliqua de transportatione iudicij.

IAm dixi de processu transportatione, & nunc repeto, q̄ inter alias infinitas decisiones habitas super integra processus transportatione habes etiam inferius scriptam, cui poterit etiam applicari doctri. Ias. in l. is apud quem. C. de eden. sub n. 14. vbi habetur q̄ sententia iudicis tanquam lata non visis actis sit ipso iure nulla, tanquam lata, quod sententia lata non visis actis sit ipso iure nulla, tanquam lata, sine causæ cognitione, vt ibi in fine dicti n. 14. ad hæc tamen aduerto
ci rea

circa nullitatem, defectu transportationis processus, quod opponenti de non integra transportatione ipsi incumbit onus probandi huiusmodi defectu, vt fuit dictum in vna Cesenaren. de Cacciaguerris 15. Ian. 1599. corā Litta, vbi attestatur id pluries fuisse resolutū in Rota.

R. P. D. LANCELLOTTO.

Valentina Parochialis. Die 13. Ianuarij 1580.

E P I T O M E.

Non transportato processu primæ instantiæ denegatur audientia in secunda.

S V M M A R I V M.

- 1 Agens non potest audiri non transportato processu primæ instantiæ.
- 2 Clausula, quam, & quas intellectus.
- 3 Quia dicendum si agens aserat eo nolle vti.

1 **D**ubitauit in causa Valentina Parochialis de Campanari an possit Rector audiri non transportato processu primæ instantiæ, quod tamen ipse dicebat nolle vti 13. Ian. 1580. fuit resolutum non posse audiri, obstat enim sibi Concil. Trid. sess. 24. cap. 20. cui de facili fraus fieri potest si quis succubuerit in prima instantia sub spe alterius iudicii vellet procedere, prout in prima in dependentibus ab eodem negotio, & ad causam iam commissam, quæ sine dicto processu expediri non potest.

- 2 Non obstat clausula, quam, & quas quia post Conc. Trid. Signatura, & Rota intelligunt, vt non operetur nisi transportato processu in causis appellationis, vel dependen. ab eisdem. Non obstat, quod ipso nolit vti, & velit prosequi aliud iudicium, quia non potest statui an idem sit iudicium, vel diuersum nisi viso dicto processu, vel adeat signaturam, quæ mandet, vt procedatur, prout in prima.

DE APPELLATIONE A SENTENTIA CONDITIONALI. Cap. XXIX.

- 1 Appell. à sententia. licet conditionali infra decem dies interponenda est.
- 2 Mandatū decreti cū inimitatione si de ea nō apparet nulliter est relaxata.
- 3 Plura alia de appell. ab interlocutoria. Et quæ dicatur interlocutoria.

ET licet plura remisserimus in hoc appellationis articulo tanquā in omnibus Urbis tribunalibus quotidiano tamen, non inutile.

prætermittendum erit, q̄ licet sententia conditionalis sit, tamen appellatio interponenda est infra decem dies a die late sententiæ. Lancell. in 2. p. c. 12. de atten. appel. pend. limit. 50. n. 119. ratio, quia licet sententia lata sit sub conditione tamen statim incipit partem gravare, & statim etiam incipit currere tempus ad appellationem interponendam. Ias. in l. cui legitur, n. 15. de leg. 1. bene verum est, quod talis sententia conditione prolata, tunc habet effectum, cum est conditio adimpleta. Rom. cons. 5. 1. ver. certum est, sub n. 6. tunc tamen dicendum erit in sententia excommunicationis sub conditione prolata, a qua sufficit appellare infra decem dies inchoandos a die adimplere conditionis, vt per eundem Lancell. d. c. 12. 2. p. lim. 22. 23. n. 40. eo. tit. v. q. adeo, quod effectus, seu actus factus cum intimatione si de ea non apparet dicitur nulliter factus, vt per eundem Lancell. 7. p. tit. de at. ten. relat. pend. in fin. Put. dec. 74. lib. 1. Tanis. dec. 108. citat. a in vna Fulginaten. nullitatis exequutionis coram Gypso 30. Mart. 1601. vbi iuit dictum, quod cum mandatum fuerit. decretum cum intimatione, & de ea non constet ex actis merito illud, exequutio, & subhastatio, ac omnia inde sequuta sunt nulla. vt ibi, &c.

Et antequam huic præsentis libello extremam manum apponam in hac materia appellationis nõ siluero, quod appellans ab interlocutoria causam grauaminis specificare tenetur, nec potest ex non specificatis appellatione iustificare, vt in c. Cordi de appel. in 6. & melius in clem. appellante, eo. tit. sed in appellatione a diffinitiuam nõ est necesse causam exprimere, quinimo expressa vna causa potest appellans ea dimissa aliam prosequi, & ratio diuersitatis est, quia ante diffinitiuam cum iudex nõ sit functus officio suo fit sibi iniuria per recessum ab eo, & ideo debet causa appellationis exprimi, sed quando appellatur a diffinitiuam non fit iudici iniuria cum sit functus officio suo. Abb. in c. significantib. in fi. de nou. op. nunc. is enim appellationis articulus optime examinatur per Rom. col. 501. vbi inter alia dicitur, q̄ in simili appellatione ab interlocutoria pro illius validitate decet necessario requiruntur, quæ singulatim ibi in princ. numerantur, quorũ altero deficiente appellatio non valet, ad quæ pro quorũ intellectu in facti contingentia recurrere, sententia autem interlocutoria illa dicitur, quæ non diffinit negociũ principale, & aliã sententiã post se expectat. Menoc. de retin. pols. rem. vlt. n. 6. & de adipisc. rem. 4. q. 98. Bar. ad hoc singulariter facit in l. q̄ iussit. ff. de re iud. vbi qñ debeat appellari & an transeat in rem iudicatam, & an iudex possit eam reuocare.

DE TESTIBVS NVLLITER EXAMINATIS. Cap. XXX.

1. Commissio sanatoria nullitatis examinis testium, quando procedat.
2. Notario asserenti testes iuratos non creditur.

Disin-

3 *Distinctio quæ fit circa iuramenta testium.*

4 *Quando dicatur causa summaria.*

QUOD nullitatē examinis testiū, & illorum sanationem non inutile videtur referendam decisionem Rotæ in vna Fabriana montanorū coram Rubeo 27. Nou. 1560. in qua fuerunt examinati testes p̄ Notariū causæ cum interrogatoriis, & iuramento, sed non constabat de citatione ad viden. iurare testes, vbi dato dubio fuit resolutum, q̄ viderentur interrogatoriā, quæ si concernerent factam circa merita causæ, & conditionem testium, tunc locum haberet cōmissio sanatoria nullitatis examinis, sed si interrogatoria non fuissent formata etiā circa conditionem testiū examinatorum, tunc non sufficeret, & examen sit nullum non constito de dicta citatione, quæ fit, vt pars possit opponere contra personas illorum, vt ibi latius videre est, nec dissonā rationi in hoc quotidiano articulo addere, q̄ iuramenta testiū nō simpliciter a notario recipiuntur super articulis productis dicere veritatē, sed addiciatur etiam super tota causa, quoniam si ita simpliciter receptū fuerit iuramentū, si aliquid testes extra articulos deponerēt dubiū esset de validitate illorū deposit. & negatiue asseruat Bal. cōf. 106. li. 1. Alex. Stiat. in eius praxi, n. 106. c. 16. vide tñ ad hoc Vestr. in prax. c. 1. n. 9. & 10. tit. de testib. & eorū inductione, & iuramento, huic etiā pertinet dicere, q̄ cū in actis notarii causæ non appareat de actu iuramenti aliter quā per relationē notarii asserentis testes iuratos in S. Urbis Rotæ Auditorio in vna Neapol. bonor. 2. Jul. 1555. cor. Fontutio, fuit inclinātū pro nullitate examinis, quia notario non creditur attestanti in principio examinis, q̄ testis fuit iuratus nisi iurauerit tactis scripturis, vt per Lanfr. ibi citatū in c. quoniam contra verf. testiū depositiones, de probat. Paul. de Castr. in l. si. sub n. 6. C. de testam. & de iuram. q̄ datur testib. de veritate dicenda, vide distinct. Bar. in l. momentanea, C. qui leg. per. in rubri. vbi benissime distinguit aut testis iurauerit simpliciter dicere veritatem super his, quæ in articulis continentur, & tunc concernunt possessorium illud, quod testis dicit de proprietate non valet, quia deponit non iuratus, aut iurauerit dicere veritatem super articulis, & tota causa, & tunc valet eius dictum, vt ibi in fin. & ibi etiam habes plura in materia quotidiana, de impertinentia articulorum dum agitur iudicio possessorio, & qua re dicatur possessio momentanea, quia possessio est apta durare momento penes vineentem, & ibi, quod licet causā dicatur summaria nō propterea intelligas sine libello, & litis contestatione, cū libellus; & litis contestatio requirantur, sed dicitur summaria, quia in ea non requiruntur probationes ita clare, & an valide hoc iudicium possit tentari contra minorem, vel pro minori contra maiorem; pro quorum intellectu ibi recurre, vt breuiter, & plena omnia distinguuntur.

238 PRACTIC. IUDIC. I
DE EXEQVVTIONE SENTENTIARVM IN ROMANA
Curia latarum. Cap. XXXI.

- 1 *Aliqua de terminis seruandis coram iudicibus remissorialibus.*
- 2 *Aud. Cam. est iudex competens, & exequutor sententiarum in Romana Curia latarum.*
- 3 *A. C. decernit monitorium contra quoscuque vigore Eugeniane, & litterarum Apostolicarum.* (Stitia.)
- 4 *Quando Rota exequitur sententiã non gustata illius iustitia, vel iniu-*

Praterea licet in hoc articulo exequutionis sententiarum in Ro. Curia latarum non videatur dubitandũ de eiusdem A. C. iurisdictione, sed tamen non inutile animaduertendum visum est ad processum desuper facien. in quo antiquitus passim seruabantur termini, prout in causis ordinariis, quoad quæ iam dixi, tutius esse eos seruari, prout in causis commissariis. s. diebus Lunæ, Mercurii, & Veneris, nisi forsitan iudicibus delegatis, quorum sententiæ exequuntur, data fuerit facultas procedendi singulis diebus, & horis, præterquã in honorẽ Dei feriatis; rō, quia A. C. est vniuersalis exequutor, nõ priuatiue quoad alios, sed accumulatiue cũ aliis iudicibus, & consequenter habet circa præmissam exequutionem seruare processum ad instar aliorum iudicum, qui sententias tulerũt, ob id igitur ad tollen. omnẽ causam dubitandi tutius esse censeri in processu faciendo, q̃ termini seruentur, prout seruari solent in causis commissariis, ita vt supra referente Simonetta tunc Rotæ Auditore A. C. ad relationem Bucchæ sui Not. & nũcii ad hoc particulariter missi, de quibus ipse attestatur in eius A. C. praxi, in tit. quõ procedatur ad exequut. sent. &c. in c. 30. vers. cum itaq. prop. fi. & eadem ratio videtur militare in processibus litterarũ remissorialium, compulsorialium, & similibus faciendis a iudicibus de partibus subdelegatis ab aliis iudicibus delegatis, tamen cum audiuerim stylum hũc non ita passim obseruari, nihil circa hoc constanter affirmandum censui, sed ad stylum DD. de Rota, tam quoad præmissa, quam quoad omnia alia in hoc præsentis meo libello. relata in omnibus, & per omnia me remitto, quo vero ad modum procedendi ab Aud. Cam. ad instar aliorum iudicum delegatorum ille modus procedendi, vt supra dictum est, est inuocatus ex facultatibus Aud. Cam. proceden. ad illarum exequutionem singulis diebus, & horis, præterquam in honorẽ Dei feriatis, vt in eis videre est.

- 2 *Insuper iam dixi, q̃ A. C. est index cõpetens, & exequutor sententiarum in Ro. Cur. latarum, idem quoq. dicen. erit de exequutione litt. Apost. ex his, quæ habentur in suis ordinariis facultatib. vt de his attestatur Rot. in dec. Peregr. 146. incipien. in causa Cæsaraug. lib. 2. ex qua colligitur, q̃ in beneficialibus dicitur habere facultatem decern-*

nen.

- nendi monitoria pro illarum exequutione cū solita clausula, & si sen-
- 3 ferit, &c. quod tunc videtur indubitatum vsque adeo, q̄ si A. C. decer-
nit monitorium contra molestantes vigore Eugenianę, vel alias vigo-
re litterar. Apost. validum esse videtur dictum monitorium, vt habe-
tur in d. dec. Peregr. de qua in d. causa Cęsaraugustana, lib. 2. vbi dici-
tur, quod ex attestatione Patei id quotidie in curia practicatur.
- 4 Et licet superius diximus, quod Rota non consuevit exequi sentē-
tias latas extra Rotā nisi gustata illarum iustitia, tamē dicendū est in
casu præsentī, in quo habes dec. eiusdem Rotę factā in vna S. Agathę
beneficiorū coram Rubeo 25. Iun. 1557. in qua erat lata sentētia, quę
transierat in iudicatum, & lapsō quadriennio erat obtenta restitutio
in integrū, prout de iure, & producta fuerunt nonnulla instrumenta,
in quibus aliquo modo constabat de bono iure petentis restitutionē,
& de iniustitia sententię, & dato dubio, an sententia, quę transiuit in
iudicatum esset exequenda, & licet Domini inclinarent esse detectā
iniustitiam ex iuribus productis, tamen quia erat lapsū tempus qua-
driennii ad petendam restitutionem in integrum, propter quod illa
iura reddebantur in efficacia, & illis videbatur renūciatum, ideo Ro-
ta resoluit sententiam fore exequendam, & istam esse causam, in qua
Rota exequitur sententiam iniustam, etiam quod constet de bono iu-
re partis, & ibi dicitur fuisse resolutū corā Tanis. in vna Cęsaraugust.

DE RESPONSIONE POSITIONVM. Cap. XXXII.

- 1 Respondere recusans propter aliquod impedimentum mittitur nota-
rius ad eius domum suis sumptibus.
- 2 Copia articulorum danda est petenti.
- 3 Articuli dandi sunt in actis notarij.
- 4 Quare copia articulorum danda est parti.
- 5 Copia interrogatoriorum non datur, & quare.
- 6 Iudex resecat interrogatoria impertinentia.

PLura præmissimus de responsione positionum, nec etiam siluero,
quod respondere debens si recusat cōparere in iudicio ad respon-
1 dendum, vel propter nobilitatem, vel sexum, vel impedimentum infir-
mitatis, tunc mittitur notarius expensis ipsius respondere debentis,
vt in dec. Cap. Tholos. 273. & alias 100. dec. Perusi. 14. p. 2. vbi etiam
Alex. Stiat. in prax. c. 14. per tot. Nec minus in hoc quotidiano arti-
2 culo siluero in praxi Vr̄bis tribunalium præsertim A. C. q̄ conuenit
ad respondendum copia articulorum petenti non sit deneganda cū
termino competenti ad deliberan. & vt possit se instruere cū suo Ad-
uocato quid habeat respondere, vt per Castren. in l. cum & iudices,
in ver. ex quo sequitur, n. 4. C. de iureiur. propter calumn. & ibi vide
distin-

- distinctiones, quæ ibi fiunt, quoad contrariam obseruantiam aliorum tribunalium, & locorum. Amplius licet de ipse videatur dici posse, non esse necesse articulos apud acta causa tradi, sed satis sufficiat testes inducere super contentis in petitione, tamen de consuetudine causarû Ro. Curia inoleuit stylus; q̄ is, qui producit testes, dat articulos, seu positiones, quos probare intendit, Abb. in c. per tuas, n. 1. 2. col. vers. & prædicta dare intelligas de testib. & in vers. sed quæro an
- 3
- 4 copia articulorû, & interrogatoriorû debet edi partibus, & dicit copiam articulorum esse edendam, vt postea partes ita de facili nō audiantur si dicerent, q̄ super illis articulis testes deponere non debuerint, sed nihilominus, si non petatur, & copia non traditur valet receptio testiû, interrogatorior. vero copia nō est danda parti aduersa, ad hoc, vt pars non instruat, & subornet testes eos auisando de interrogatorijs fideis, & sic nō possit capi in sermone, & si de illorû impertinentia dubitatur iudex præuia illorû inspectione eius arbitrio resecat.
- 5
- 6 Quomodo autem, & qualiter sit positionibus respondendum dixi sup. in c. 13. Vide etiam in hoc ration. & distinction. traditas per Bal. in l. cum indices, §. quod si actor, n. 2. C. de iudic. ad quem in facti contingentia recurre.

ALIQUA ALIA DE CLAVSVLA CONSTITVTI.

Cap. XXXIII.

I An lapsu temporis constitutum habeatur pro derelicto.

Non videtur prætendendum in hoc utili, & quotidiano processu d. clausula constituti, de quo superius meminimus, q̄ alias in vna Vrbenetana permutationis, fuit dubitatum in Rota, an possessio per constitutum translata lapsu temporis habenda esset pro derelicta, pro cuius dubii resolutione in præsentî libello adduco decisionem inferius scriptam, ad quam in facti contingentia recurre.

R. P. D. CHIROGA.

Vrbenetana permutationis. 30. Ianuarij 1599.

E P I T O M E.

Possessio per constitutum translata lapsu temporis non habenda est pro derelicta.

Fuit dubitatum, an possessio per constitutum translata lapsu t̄pis habenda esset pro derelicta, ita q̄ in fauorê Nicolai, vel haredû suo-

suorum non deberet operari suos effectus, & conclusum fuit constitutu non habitum pro derelicto, nec ratione constituentis, nec constitutarij, nam quoad constituentem non potest currere prescriptio cum sit in mala fide, licet longum tempus effluerit, cum possederit nomine alieno, gl. & Bar. in l. male igitur, C. de prescript. 30. ann. & ita Aret. in l. si de eo, n. 6. in fi. & n. 7. ff. de acq. poss. & ita in pract. Papien. in form. respon. li bell. vers. exceptionem, n. 4. Tiraquell. de constit. in 3. par. in 12. limit. num. 4. minus etiam, quoad constitutarium, quia vera non est illa opinio, quod hic in hoc casu amittitur possessio ex sola obliuione, vt ait Arerin, d. l. si de eo, num. 2. & quia etiam, quod illa opinio procedat non est in casu de quo agitur. Vt pretendatur obliuio quoad constitutarium, cum decesserit post factam permutationem intra quadriennium, & suum dum esset lapsum denennium, & quoad haeredes constitutarii non potest cadere obliuio, quia potuerunt ipsi ignorare permutationem, vnde retinet pristinum statum. Paul. Castren. in l. neque, C. de usufruct. & fuit dictum quod non obstat conf. Anchar. 33. & Belenzi. conf. 150. vol. 2. Quia Belenz. loquitur in 3. possessori, vel vbi non constabat tempore constituti constituentem possidere. Ias. in l. 3. §. ex continuo, col. 3. ff. de acquir. possess. non loquitur in constitutario, sed quoad tertium possessorem, &c.

PLVRA ALIA DE APPELLATIONIBVS. Cap. XXXIV.

Licet in hoc articulo appellationis tanquam satis quotidiano fuerim satis longe, lateq. diffusus in pluribus huius libelli partibus praesertim in ext. c. 25. de executione rei iudicatae, tamen omnia ibi sparsa in vnum tantum c. reducendo hic repetere, & alia non inutilia addere, visum est, pro intelligendis aliquibus floribus magis in practica quotidianis praesertim ad introductionem iuuenum, quod scilicet annus, qui datur appellati ad causam appellationis committent. licet incipiat currere a die secundi termini iuris, tamen appellans intra annum aliquam diligentiam facere tenetur, vt per Lancell. de attent. p. 2. c. 12. in praef. sub n. 32. & quod sola commissionis presentatio non sufficiat, ibid. nu. 53. & quod ad euitandum desertionem, sufficiat sola citatio cum inhibitione parti presentata, & reproducta, attestatur Achil. de Graf. decis. 237. per tot. de appell. & etiam quamplura alia videntur necessario hinc referenda, si non professis saltem tyronibus pro futura, vt puta, quod quando iudex respondendo appellanti de apostolis in prima responsione dat terminum iuris, & interim qui est mensis, qui datur ad causam committent. quandocunq. intra mensem appellans pro Apostolis redire poterit, & dicen. simpliciter absque illa dictione, & interim appellans accurate in fine mensis pro eis redire debet. In secunda vero responsione dando illi redeunt pro Apostolis

alium terminum iuris annum, scilicet ad committendum, & ex causa biennium ad prosequen. vt supra meminimus, & reuerentiales decedendum ad committendum testimoniales vero in forma, aut refutatorios annum. Et quod post commissionem causæ appellationis præmissa citatione ad dicendum contra commissionem, & illius vigore inhibitione iudice, ad quem obtenta superflua sit reditio pro Apostolis, & qui Apostoli dicuntur ab Apo, quod est supra, & Stolis, id est missio quasi dimissio, quam facit vnus iudex ad alium superiorem, & quod post datos reuerentiales sufficiat, quod venerit ad bancum cursorum infra decem dies, vel quod fuerit præsentata V. Regenti Cancellariæ, quodq. post dictam præsentatam, & diligentiam factam de expedienda commissione ad euitandum causæ desertionem fides præsentationis infra dictos decem dies procuranda, obtinendaq. sit, & quod ex atestatione R. P. D. Marchesani eadem præsentata est tantæ efficaciam, vt faciat, quod rescriptum appellationis tempus non currat, sed ad mensem prorogatum sit. Quodq. commissio a Cursorum banco infra mensem redimenda, & iudici præsentanda sit, & quod prorogatio fatalium sex mensium incipiat in fine biennii quodq. tempus fatalium currere incipiat a die interpositæ appellationis, & quod ea non currant tempore Sedis Vacantis, neq. pendente termino remissoria, & quod pendente primo termino iuris dato appellanti in causa nõ appellabili iudex potest procedere ad vltiora citra periculum attemptatorum, & quod per primam termini iuris responsionem iudex in causa non appellabili non abdicat à se iurisdictionem procedendi ad vltiora secus tamen dicendum erit per binam illius responsionem, seu alias admissionem, vel delationem appellationis: ratio, quia ex primo termino iuris datur dilatio ad Apostolos recipiendum, ex secunda vero alterius termini iuris, vel reuerentialium responsionem assignetur a iudice parti appellationi, seu pro Apostoli redeundi terminus, ad causam appellationis interpositæ committen. Vnde pendente termino appellati assignato officium iudicis conquiescit, l. siue par. C. de dilat. & hæc proxime relata procedere videntur tam in diffinitiuam, quam interloquutoriam sententiam, quia militat eadem ratio, vbi. n. eadem ratio militat, eadem quoq. militat iuris dispositio vulgata, l. illud, ff. ad l. Aquiliam.

Et quod appellatus non possit inherere appellantem in parti, & partibus per appellationem interpositam.

Et licet mei instituti non sit, sed potius signaturæ, tamen quia non reperiri alibi tacta, & materia sit satis quotidiana. Ideo non ab re hæc pauca ex communi vsu, & stylo curiæ visa sunt addenda. Cumq. plura alia in hoc appellationis articulo scribi potuerint, vt puta quod appellatio regulariter interponenda sit coram iudice a quo, & quare. & quando sufficiat eam interponi coram honestis personis, & quæ dicantur honeste personæ, & quando post lapsa fatalia, scilicet lapsum

bien-

biennium, qualiter iudex, ad quē desinat esse iudex, & remittat illius executionē iudici a quo, & quod prorogatio fataliū facta in primo anno incipiet a fine biennii, tamen cū per doctissimos viros, qui de v, triusq. signaturæ stylo scripserunt, & præsertim per d. D. Marchesanū Vtr. Sign. Referendariū satis diffuse dicta fuerint, in his vltius non elaborabo, sed cū circa præmissa varii legum interpretes in aliquibus ex præmissis varie loquuti fuerint ad eos in omnibus, & per omnia, me remitto, & tu quoq. pro maiori, & clariori præmissorum intellectu ad eos recurre. Hoc tantum de stylo, & obseruantia notariorū A. C. addo, quod iudex præuia partis appellantis citatione illi respondendum, de Apostolis dat reuerentiales, refutatorios, & similia, licet non videatur inconueniens hanc responsionem pro illius certitudine præmittendam fore cum intimatione, tamen cū stylus prædictus huic cōuenientiæ contrarietur, nihil aliud dico, nisi quod huiusmodi iudicis responsiones passim fiunt, & fieri consueuerunt simpliciter absq. aliqua alia intimatione. Hæc quoque tanquam necessaria visa sunt addenda, quod tam in appellationibus interponendis, quam sententię a notario recipiendis, semper obseruari vidi, & audiui, quod licet decēdium ad appellandum, seu sententiandum currat de momento ad momentum, vt per Lancell. de atten. appel. pen. in 2. p. c. 12. tamen in tribuiali A. C. non fiunt ita minutim computationes horæ momēti, sed indifferenter appellatio, & sententiā recipiuntur a notario etiā post lapsum momenti, & in summa, quod dies termini non computatur in termino, & ita de antiqua præctica attestari censeo, quæ magis attendi, & obseruari debet, cum ea pro lege habeatur, & ab ea censeo non esse recedendum, ad c. ex litteris, de constit. idem Lancell. de atten. c. 20. in præf. sub n. 113. Nam horarum enumeratio neutri partium onerosa est, & propterea dies termini non computatur in termino, iuxta tex. in l. i. ff. si quis cautionibus.

DE MODO PROCEDENDI IN CAVSIS REPETITIONIS DOTIS. Cap. XXXV.

- 1 *Modus repetendi dotem, dissoluto matrimonio.*
- 2 *Possessio bonorum mariti quomodo apprehendatur si fuerit vacans.*
- 3 *Et quando possessio fuerit plena quomodo petenda sit, etiam quoad donationem propter nuptias, & qualiter.*
- 4 *Dominium bonorum dotalium post mortem viri reuertitur ad uxerē, & secus illius possessio.*
- 5 *Mulier ob uergentiam viri ad inopiā, potest assicurari in illius bonis.*
- 6 *Processus qui fit contra maritum vigore obligationis Cameralis.*
- 7 *Fructus dotis deseruiunt pro oneribus matrimonij.*
- 8 *Asscuratio dotis petitur etiam in pecunijs, & quomodo.*

- 9 *Superfluum fructum dotis viro reddatur. Et quid si dos fuerit satis parua.*
 10 *Processus ordinarius faciendus contra maritum pro restitutione dotis.*
 11 *Sententia quomodo sit formanda in hoc iudicio.*
 12 *Processus satisfaciendus contra possessorem bonorum mariti.*
 13 *Sententia qua fertur contra possessorem bonorum mariti.*
 14 *Pronunciatio iudicis non est necessaria super discussione bonorum mariti.*
 15 *Modus articulandi, & probandi inopiam mariti.*
 16 *Enumeratio privilegiorum dotis.*
 17 *Superuenientibus viro diuitijs dotis administratio remittitur in manibus ipsius viri.*

1 **L**icet antiquitus plures essent modi repetendi dotem quibus sublati duo tamen remanserunt. scilicet per mortem viri, & per illius vergentiam ad inopiam. Primo casu videtur dicendum mulierem pro sua dote licite possidere posse bona mariti, & illorum possessionem apprehendere, illamque retinere, donec de ea integre satisfiat, l. cum nemo. C. de acq. pos. DD in l. 3. §. si rem, in ff. de acq. poss. Bar. in l. si filio, la prima, ff. soluto matrim. Bald. in l. cum tibi. C. qui potior. in pign. habeantur, hoc tamen intellige si possessio vacat, ut quia haeres nondum eam apprehendit, secus quando ipse haeres, vel alius eam non apprehendisset Bal. in l. 1. C. de ser. pign. dat. ma. Socin. conf. 131. col. 3. tex. in l. dotis actione, C. solu. matrim. illamque vocatis vocandis, ac seruatis seruandis petere tam pro sua dote, quam pro donatione propter nuptias. Pur. dec. 463. sub num. 4. in princ. lib. 2. Rol. a Vall. in conf. 9. nu. 1. 3. vol. 1. Ias. in l. in suis, sub nu. 3. de liber. & posthum. Affl. quoad usufructum in decis. 37. sub nu. 6. in princ. & licet post mortem mariti dici possit, quod dominium rei dotalis ad uxorem reuertatur, l. in rebus, C. de iure dot. secus tamen est in possessione, l. cum haeres, in princ. ff. de acq. poss. nam multa permittuntur fieri ante aditam hereditatem vel apprehensam possessionem, quae postea non permittuntur, per Doctor. in l. non dubium, C. de leg. In secundo vero casu praesupposita pro verissima iuris conclusione, quod mulier propter vergentiam viri ad inopiam possit super illius bonis assicurari. ad l. si constante, soluto matrimonio, & l. vbi adhuc, C. de iure dot. quo ad modum procedendi sic videtur dicendum, & distinguendum, aut mulier agit contra maritum vigore oblig. cameralis pro restitutione, seu asscuratione dotis tanquam sibi obligatum in omnem casum, & euentum, in quibus de iure, vel forma statuti locus esset repetitioni, seu asscurationi dotis constante, vel dissoluto matrimonio, & tunc eo citato exhibitoque iudici, ac producto dotali instrumento, obligatione camerali vallato, datisque articulis, inductisque, & examinatis testibus super mutatione status in deterius, ac de vergentia illius ad inopiam, ac seruato processu de more, & stylo curiae in similibus obligationibus.

gationibus in forma camerae seruari solito. demum mandatum relaxa-
 bicur contra bona mariti retinendo pro affecurationes suae dotis, &
 donationis propter nuptias, prout superius retulimus, vt de illorum
 7 fructibus ipsa vna cum familia alimentetur, qui deseruiant t onerib. ma-
 trimonii, & idem dicendum erit de pecuniis ipsi viro debitis, in quibus
 8 mandatū concedetur ad effectū deponendi penes Mōte Pietatis, seu
 fidū, & idoneum mercatorem, vt cum dictis pecuniis emantur bona
 stabilia, seu loca montium non vacabilium, & ex illorū fructibus mul-
 lier vna cum eius familia congrue alimentetur, vt supra retulimus. Rol.
 à Val. conf. 9. n. 12. vol. 1. Affl. dec. 221. per tot. alleg. c. per vestras de
 donat. cum aliis Doct. ibi citatis, & ibi in fine dicit, q̄ illa decisio est
 menti tenenda, quia est noua, & non reperitur alibi tacta, & quod est
 noua extensio ad d. c. per vestras, Alex. in d. l. si constante, eod. tit. nu.
 38. & quod vxor si ex dote sibi restituta habeat tot fructus, qui super
 sint peractis omnibus oneribus superfluum reddatur viro, quia reali-
 ter omnes fructus dotis quantumcumque eximii cedunt in lucrum,
 mariti l. dotis fructus, ff. de iure dotiū, l. 2. C. de Episc. & cleric. si vero
 dos sit ita parua, quae non sufficiat ad ministranda alimenta, tunc
 maritus existentibus aliis bonis aliunde ipsius viri restituta exigua,
 dote de propriis supplere, & onera matrimonii sustinere debet; ratio,
 quia si dotem non habuisset, teneretur tamen ad sustinendum onera,
 matrimonii, vt in praet. Papien. in forma libelli, quando vxor agit ad
 10 dotem, vers. vxoris n. 29. Aut vero restitutio dotis in casu praemisso
 non expresse legitur in tex ipsius dotis contractus, sed tantum ea ve-
 nit restituenda ex legis dispositione, & tunc non desuerunt quamplu-
 res doctissimi viri, qui tenuerūt, quod non exequuntur, sed prauius mo-
 nitorio faciendo contra virum si praesens, & principaliter reperitur
 si autem fuerit absens contra curatorem bonis absentis legitime de-
 purandum de reddendo pecunias res, & bona ei pro dote tradita, vs-
 que ad quantitatem suae dotis bonorum paraphrenalium, & aliorum
 iurium dotalium, eoque legitime exequuto, & in actis notariū cause
 reproducto ordinarie proceden. esse secundum iuris regulas d. l. si cō-
 stante & l. vbi adhuc, C. de iure dot. debitis seruatis terminis de more
 11 & stylo curiae seruari solitis diffinitiuē pronuncietur, & sententia for-
 12 matur iuxta modum superius relatum. Idem etiam erit dicendum si
 agatur contra tertium bonorum possessorem viri, scilicet prauius mo-
 nitorio faciendo super relaxatione bonorum mulieri pro sua dote,
 hypothecatorum retinendo per eam ad effectum, vt de illorū fructi-
 bus ipsa vna cum eius filiis, vt supra dictū est cōgrue alimententur, pro
 cuius verificatione datis articulis ad probandū inopiā mariti cōtin-
 gentē post contractum matrimonium, & eo constante, illisque cōclu-
 detur pbatis, ac debitis seruatis terminis, vt supra scripsimus, demū
 13 datur sententia, & mandatū de immittendo mulierem in possessionē

honorum retinen. per mulierem ad effectum, vt de illorum fructibus alimentetur vna cum eius filiis, vt sup. dictum est in monitorio. Contrarium tamen dicit Gramm. in dec. 103. n. 13. & 14. vbi quod si agitur ad dotem ex vera illius stipulatione, licet non probetur expressa stipulatio, tamen actor reportat victoriam, quia tacita stipulatio a lege inducta fauore dotis meretur executionem contra maritum, sicut stipulatio expressa in instrumento ex ibi deductis. Huic conclusio ni obstare videtur decisio Rotæ facta in vna Britonorien. pecuniaria, seu Imolen. dotis 22. Nou. 1596. coram Litta, in qua resolutum fuit instrumentum dotis, cum non fuerit vallatum in oblig. camerali, neque guaranteegia licet iuramento confirmatum tamen viam executionem non habet, & quod statutum dans viam executionem, est contra ius commune ex ibi adductis, tamen cum articulus repetitionis dotis sit satis quotidianus, & in omnibus vrbis tribunali- bus frequentatus hæc pauca de statuto vrbis circa præmissam dotis repetitionem loquen. quod cum in facti contingencia fuerit dubitatum an ordinatorium tantum, vel decisorium sit, & præposita in hoc commissione in signatura Sanctiss. demum sel. rec. Clem. Papa VIII. censuit statutum prædictum fore decisorium, prout in fide R. P. D. Proponentis, quam non inutile hic imprimendum fore censui.

Fidem facio ego Notarius publicus infra scriptus qualiter die 9. Jun. 1599. coram R. P. D. Orphino iudice commissario pro Dña Maria Benincalza, contra D. Octauiam Benincalzam, Iacobum Pirardū, & eius filios, & filias in officio, &c. D. Floridus Colutius Procurator facto produxit quandam fidem cōmissionis propositæ coram Sanctiss. simo, ad instan. d. Martiæ, sub die 8. huius subscriptam, vt apparet per R. P. D. Fabritium Verospum sub die hodierna, ac eius sigillo signatâ tenoris infra scripti, videlicet. Proposui ego Fabritius Verospus S. D. N. vtriusq. Sign. Referendarius, die Martis 8. præsentis Mensis Iunii 1599. coram Sanctitate sua cōmissionem ad instan. D. Martiæ Benincalzæ, contra D. Octauiam eius sororem in qua narrabatur, quod ipsa Martia oratrix egit coram A. C. pro recuperatione suæ dotis contra D. Octauiam, quæ possidet domum, in qua eius dos fuit specialiter hypothecata via executionis vigore statuti vrbis lib. 1. c. 85. & obtinuit mandatum a R. P. D. Ala deputato ab A. C. a quo decreto pars aduersa appellauit, & causa cōmissa fuit R. P. D. Orphino. Verum, quia dubitatur an potuerit procedi executione, ex quò dictum statutum videbatur ordinatorium, & sic non seruandum extra curiam Capitolii. Ideo ad tollendum omne dubium instabatur pro sanatione talis nullitatis, ac si statutum esset decisorium, & S. D. N. censuit nihil esse rescribendum ex quo statutum prædictum est decisorium, & in fidem &c. Dat. die 9. Jun. 1596. F. Verospus, locus † sigilli, & alias latius, prout in actis mei, &c. ad quæ, &c. In quorum fidem, &c. hac die 24. Sept.

1602. Angelus Carofius Archiuui Ro. Cur. scriptor. Cui articulo repetitionis dotis tanquam satis quotidiano addo, quod licet in facti contingentia ab aliquibus dotis viris non semel fuerit dubitatum an requiratur. s. quod præcedat pronuntiatio iudicis qualiter excusio fuerit legitime facta, vt per Bart. & Alex. in l. prætor s. hoc interdicto, ff. de nou. op. nunc. tamen resolutum fuisse vidi, & etiam audiui contrarium. s. talem iudicis pronuntiam super dicta discussione non fore necessariam, sed sufficit, q̄ ea fiat ex definitiua sententia, vt supra ferēda.
- 14 Rol. a Val. d. conf. 9. n. 37. vol. 1. quod dicit esse notandum in practica cum sæpius occurrat in facto: & n. 38. ibi circa fi. Modum articulandi, & probandi vergentiam viri ad inopiam, tam contra maritū, quā extraneum docet Bar. in l. si constante, ff. soluto matr. ad quem, & etiā ad præct. Papien. in forma libelli, quando vxor agit ad dotem, vers. vxoris sub n. 10. & 11. in facti cōtingētia recurre, & in ead. præct. Papien.
- 16 ibi in princ. enumerantur singula priuilegia dotis ad quam etiā pro
- 17 illorum scitu recurrere poteris. Deinceps superuenientibus viro diuitiis dotis administratio debet remitti in manibus viri. Cagnol. in l. in Ambiguus, s. non est nouū, n. 5. ff. de regul. iur. Alimenta autem, & fructus dotis, quomodo viduis debeantur, & quomodo taxentur, & a quo tempore viduæ debeantur, & modum procedendi pro illis consequendis, habes plene per Lucam Petum in eius praxi capitulina in tit. de exequutione instrumentorum dotalium c. 5. lib. 3. & quomodo maritis, qui onera matrimonii sustinent ibi in c. 8. lib. 4. de causis alimentorum, ad quem in facti contingentia recurre.

DE EXCVSATIONE A TYTELA, ET ILLIVS PRO- cessu. Cap. XXXVI.

- 1 Tutor onus tutela suscipere tenetur.
- 2 Tutor qualiter excusetur à tutela.
- 3 Propositio causarum excusation. à tutela.
- 4 Monitorium super excusatione à tutela.
- 5 Verificatio monitorij, & formula sententiæ.
- 6 Falsa causa non excusat ab onere tutela.
- 7 Appellatio admittitur in hoc iudicio.
- 8 Terminus qui assignatur ad porrigen. & proban. causam excusation.

1 **Q**uoniam sæpe contingit tutorem impediri gerere pupillorū negotia, & tanquam munus publicum quis inuitus onus illius suscipere tenetur, vt per gl. arg. l. nullus la prima, C. de decurio. lib. 10. & sequitur Borgn. in tract. de tutela, & cura, n. 201. ad eo vt ab ea non nisi legitimis impedimentis quis excusari valet. Quibus

2 tamen præcedentibus & infra dicendis seruatis Tutor arctari non debet ad huius tutelæ susceptionem. Ideo visum est circa illius excusa-

tionem, & processum desuper faciendum aliqua hic necessaria referre, & primo pro illarum intellectu habes illarum speciem fere per totum titulum de excusatione tutorum, vt per instit. & Ang. Aretin. & modernos eo. tit. de excusat. tut. vbi quis volens se excusare a dicto munere tutelæ debet comparere coram iudice nominationis. & eas, in genere proponere, quibus sit propositis, & iudici narratis petere apud eundem iudicem, vt ex debito sui officii ad consulendum pupillorum indemnitati provideat eis de aliquo idoneo curatore, qui huic liti assistat ad hoc, vt securius iudicium agere valeat, & tunc iudex debitis præcedentibus citationibus contra eosdem pupillos, seu minores facien. vt supra scripsimus in c. 54. lib. 1. tunc deueniat ad illius deputacionem modo quo supra meminimus, & deinde præmittatur monitorium contra eundem curatorem, quatenus debeat comparere coram iudice, & petere, quod suis principalibus in locum ipsius instantis nominatim in tutorem, tanquam idoneum provideatur, quia a tæntis impedimentis in actis, & processu causæ deducendis idem instans, non vult, neque intendit tutelam dictorum pupillorum suscipere, & omnino excusari, & penitus ab ea liberari, excusacionemq. ipsius, ac causam eius excusacionem ac impedimenta quæcūq. proponi vidisse, vel causam, si quæ haberet rationabilem, quare ad præmissa deueniri non debeat allegasse, aliasq. & alia fieri vidisse in his necessaria, & opportuna, nō solū præmissa, sed etiā omni alio meliori modo, &c. & si scēserit se, &c. Hoc autē monitorio præmissa, legitimæq. cōtra curatorem exequuto, & apud acta notarii causæ iudicialiter reportato subindatis articulis, & deductis ibi impedimentis, & legitimis causis, quibus veniat excusandus à d. tutela, illisq. sufficienter verificatis, & debitis seruatis terminis de more, & stylo curiæ seruari solitis, & cōsuetis, illisq. reiteratis demū præuia citatione ad sententiā, iudex diffinitiuè pronunciando declarat excusaciones & impedimenta per instantem proposita fuisse, & esse legitima ad se eximendum, & liberandū a susceptione tutelæ, ei ex testamento q. D.N. delata, & propterea cum ab eadem tutela, & illius onere sibi, tam ex testamento, quam legis dispositione iniuncto liberandum fore, & esse, prout præsentis sua sententia liberat, & ita pronunciet, &c. Iam remissiue diximus de causis, & legitimis impedimētis, quibus tutor a tutela iure sit excusandus, nō inutile quoq. erit referre, quod si tutor ex falsis allegationibus talē excusacionem obtinuerit, vtique dicendum erit ab ipsius tutelæ onere non fore liberatum, l. i. C. si tut. vel cur. fal. alleg. & hoc ideo ne quis ex sua improbitate cōmodū consequatur, & licet tutor in hoc cōtrariam sententiā reportan. licite appellare possit, l. cū vno, §. tutor, ff. de appel. ita etiam pro parte pupilli appellari ab eo poterit, vt seruetur æqualitas. Nec prætereundum, q. si ex falsa causa tutor in hoc obtinuerit sententia erit ipso iure nulla, vsque adeo quod pupillus nō indiget

diget aliqua restitutione s̄m Bar. in l. sua a ggresso, ff. de tut. & cur. dat. ab iis, & per eundē in l. qui testam. s̄. itē quero, ff. de excus. tut. & cur. n. 1. Vbi q̄ si proponūtur duæ causæ excusatiue a tutela, vna iusta, & altera iniusta, si feratur sententia super iniusta, non tenet in quibus addo, quod proponenti dictam excusationem constituitur tempus a l. 50. dierum a die habitæ notitiæ computan. ad comparē. proponē-
 8 dum, & ad finem producendum quatuor mensium a die nomination. computan. & pro maiori præmissorum intellectu in facti contingētia recurre ad Azo. in 5. lib. C. de excusat. tut. & temp. earum in rubr. Bart. & Ang. instit. eod. tit. sed de his hæcenus.

DE SUSPECTIS TUTORIBVS ET ILLORVM PRO- celsu. Cap. XXXVII.

- 1 *Propositio contra tutores suspectos.*
- 2 *Monitorium contra tutores suspectos.*
- 3 *Processus qui formatur cōtra tutores super illorum remotione a tutela*
- 4 *Effectus sententiæ contra dictos tutores.*

Verum quia non semel euenit, quod tutores in gerēdis rebus pupilli, tam in omittendo, quam in committendo male, & dolosē versantur in maximum pupillorū damnū, & præiudiciū, & propterea uti suspecti veniunt a tutela, illiusq. administratione amouendi, ad cōsulendum igitur eorundem pupillorū indemnitati referendū esse cen sui modū agendi contra eosdē tutores pro illorū amotione. Ut puta
 1 si pupilli puberes fuerint, ipsimet cōpareant corā iudice, & porrigāt accusationē contra eosdem tutores, tanquā ei suspectos exprimendo & narrando causa suspicion. Si vero fuerint impuberes compareant eorū agnati coniuncti, vel affines, seu quilibet alius pro eis, qui pietatis causa petāt, ut eis prouideatur de aliquo idoneo curatore, qui litē agat contra eosdē tutores eis suspectos, & præuia illius deputatio ne, ut in prox. c. retulimus ad illius, & prædictorū pupillorū instantiā obtineatur monitoriū de desisten. ab vteriori administratione d. tute
 2 læ, siue ex testamēto, siue a iudice delatæ, & de hæcenus administratis rationē reddere, cum reliquorum restitutione, vna cū omnibus damnis, & interesse per eosdem pupillos culpa, & facto ipsorum passis, & patiendis, etiam præuio ipsorū iuramento taxan. & liquidan. a iudice cum inhibitione in forma solita, quod in ea vterius se non ingerant, cum ipsi tanquam suspecti de iure remouendi sint a dicta tutela, & eis administratio sit interdicenda ex causis in processu causæ, & causarum huiusmodi deducen. Quo monitorio legitime exequuto, & apud acta notarii causæ reportato. deinde dentur articuli, in
 3 quibus articulantur, & deducuntur causa suspicion. illisq. probatis, debi-

debitisq. seruatis terminis, vt supra in proximo præcedenti cap. diximus fertur sententia a iudice, in qua pronunciatu e eosdem tutores tanquam suspectos remouendos fore, & esse a dicta tutela, & illius administratione, & ipsos in solidum condemnandos fore ad dan. & reddend. computū illius administrationis cum reliquorū restitutione, vna cum interesse passo in defectum prædictum taxan. præuia iudicis taxatione seruata in hoc forma tradita in c. 14. de iudicio exhibitionis.

DE OFFICIO TUTORIS. Cap. XXXVIII.

ET cum plura dixerimus de requisitis pro validitate tutelæ a iudice decernen. non inutile etiam visa sunt referenda plura incumbentia officio tutoris.

Et primo breuiter dicen. tutoris officium præcipuum esse illud, vt pupillum indefensum non relinquat cum omni, qua decuit prouidentia circa rem pupillarem, ipse tanquam dominus reputetur.

Secundo, vt quemadmodum eius patrimonium prudenter collocat, ita & similiter pupillare.

Tertio, quia tutor non rebus dumtaxat, sed etiã moribus pupilli proponatur, atque personæ igitur in primis præceptoribus, seruis, libertisq. pro facultatibus patrimonii pro dignitate natalium constituerit.

Quarto, postquam ordinati sunt, inventarium rerum omnium, ac instrumentorum facere curabunt.

Quinto, quod recte agat in rebus pupilli tanquam diligens paterfamilias.

Sexto, q. tutelâ administret oibus dolo, & culpa, etiam leui cessantibus.

Septimo, q. fructus rerū pupilli tempore perituros subito, & incontinētī æstiment, & qd̄ cōmuniter vendantur eo in loco vbi sunt vendant.

Octaudo, pupillares debitores, omni qua decet diligentia exigat, quoniã si ob eius negligentiam in exigendo commissam illi effecti fuerint nō soluendo ipse tutor tenebitur de neglectis.

Nono, cū personis idoneis, & soluēdo existētibus actus pupillares agat.

Decimo, vt pupillarem pecuniam ad honestam partem lucri ponat.

Vndecimo, quod ipse pupillo debet soluat, & quod ei per pupillum debetur verisimiliter soluat.

Duodecimo, vt calumniosas actiones nomine pupilli non instituat, & ab iniusta sententia contra pupillum lata necessario appellet.

Decimotertio, vt conditionis complementum lucratiuo pupilli cōtractui adiectæ faciat.

Decimoquarto, vt cum expedit actui pupillari auctoritatem præstet.

Decimoquinto, cum ei deferatur hæreditas illâ agnoscat, vel repudiet, prout illi expedire videbitur.

Decimosexto, vt nō negligētibus desidiosis, aliaue iniquis negociis pupillo nō expediētib. administrāda cōmittat, qm̄ tūc tutelæ iudicio astringitur, hæc de tutoris officio dicta sufficiant.

DE

DE IVRAMENTO LITIS DECISIVO, ET ILLIVS PRO-
cessu. Cap. XXXIX.

- 1 *Iuramentum litis decisivum quō, & quando intelligitur fieri, & iurari.*
- 2 *Appellatio nō admittitur a sententia decreta per iuramentū litis decisivū.*

1 **D**elatio iuramenti super partito litis decisivo intelligitur fieri, ve
incontinenti iuretur, vel alteri deferatur, & propterea nimirum
si in hoc A. C. Tribunali pars nō admittitur ad petitionem copie par
titi, neq. præmittitur citatio ad reluendū illius copiam, iurandumq.
vel referendum super eo, alias viden. per D. mandari referri, prout in
aliis Urbis Tribunalibus fieri consuevit in tantum, quod nisi in conti
nenti iuretur talis deferens re integra poterit ex aliqua iusta causa
eam reuocare; secus autem si pars, cui defertur iuramentum præce
dente illius acceptatione petierit a iudice aliquam breuē dilatio
nem ad se deliberandum quid habeat iurare, & alias, vt magis explici
te habes per Castren. in l. non erit ratum in §. si neque per tot. ff. de iu
re iur. ad quem pro huius articuli clariori intellectu in facti contingē
tia recurrere poteris, cui non inutile visum est addere, quod simili iu
ramento prædito præcedente illius legitima delatione standum esse
2 videtur adeo quod a sententia iudicis per tale iuramentum decreta
appellatio non admittitur l. generaliter in §. iuramento, C. de reb.
cred. & iure iur. quoniam per iuramentum litis decisivum habetur, ac
si plene probationes præcessissent d. l. non erit ratum, §. dato, & in l.
sed & si possessor. ff. de iure iur. reliqua de huiusmodi iurifurandi arti
culo habes per Lucam Petum in praxi Capitulina c. 2. de generali for
ma procedenci in summaris lib. 4. n. 7. & seq.

DE IURIVM ADMISSIONE, ET POSITIONE ILLO
rum ad partes. Cap. XL.

- 1 *Iudex quid faciat circa iurium admissionem post terminum tentum
ad sententiam.*
- 2 *Per admissionem iurium circumducitur decretum, & conclusio causa.*
- 3 *Damnatio styli admittendi iura post conclusionem causæ seu habitum
terminum, ad sententiam.*

1 **A**Liqua diximus de articulorum admissione hæc etiam pauca vi
dentur dicenda de iurium admissione, nempe, quod si iura pro
ducens nimium se arctauerit ad illa producendum, vt puta post ter
minum pro seruato habitum ad sententiam, idq. non nisi ad calūnio
se, & ad retardandam expeditionem causæ fieri videatur, tunc iudex
nihil pronunciat super illorum admissione, sed tantum terminum pro
fer-

- seruato habet, & subinde illis in Camera visis, si ea reſeuantia videā-
tur admittit, si, & in quantum, & tale decretū iurium admiſſionis re-
uocat ſaltim tacite decretum, seu conſuſionem in cauſa facta. Ale x.
2 conſ. 84. n. 9. & ſeq. li. 4. Dec. in c. quoniam contra. n. 115. de prob. &
ibi Fel. n. 18. & ita vt ſupra dictum eſt obſeruatam fuit, abſq. eo, quod
3 fiat particulare decretum, seu pronuncia, quod ponatur ad partes, vt
aliqui dicunt, nec minus videtur approbandus modernus ſtylus ad-
mittendi iura poſt conſuſionem in cauſa, seu terminum pro ſeruato
habitu ad ſententiā cū clauſula præſeruatiua, vtputa citra præiudi-
ciū termini pro ſeruato habitu, quia poſt conſuſū in cauſa index fun-
ctus eſt officio ſuo, & conſequenter eluſoria eſſet talis iurium admiſſio.

DE CITATIONIBVS PRAEMITTEN. ILLARVMQ. EXE- quitione, ac iurium admiſſione. Cap. XLI.

- 1 *Quamplura de citationibus personaliter faciendis, tam in curia, quam
extra eam, & iurium admiſſione.*

IAm diximus de citationibus personaliter exequendis in cauſis cōmiſ-
ſariis. idem quoq. dicen. erit in citationib. ſubſtantialib. faciendis, seu
exequendis in cauſis ordinariis excedentibus ſummam ſcut. 200. pro-
ut antiquitus obſeruabatur, ſed præſenti tempore ſtylus antiquus vi-
detur ab Aula reſeſſus, quoniā a plurib. annis citra modernus ſtylus
antiquo contrariatur cum A. C. in quibuſcunq. cauſis, cuiuſcunq.
ſummæ, seu valore coram eo auctoritate ordinaria vertentibus con-
tactate de citationib. exequitis domi dimiſ. copia, dempta tamen ci-
tatione ad viden. reiterari terminos ſubſtantiales, & ad ſententiā, que
ſi domi fuerint exequutæ eaſ non admittit, ſed eaſ personaliter fieri
mandat, cuius opinio non videtur ratione diſſona, nec iuris diſponi
contraria cum citatio, quæ fit poſt litē conſtatā ſufficit quod fiat ad
domum. Rom. conſ. 454. verſ. ea enim, n. 4. & quādo quiſ ab initio cau-
ſæ ſuit personaliter citatus, poſſit poſtea citari ad domum etiam ad
ſententiā atteſtatur Burſat. conſ. 74. n. 90. Rota dec. 48. in nou. de
citation. & ibi citat Grauat. ad Veſtr. li. 5. c. 13. n. 12. & 98. alleg. Bar.
l. 4. §. prætor ait, de damn. inf. cum aliis ibi cit. vtcunq. ſit, licet ex præ-
miſſis prædicta videantur de iure ſufficere ad validitatem proceſſus,
& citationis, ad ſententiā tamen in euentum non personalis appre-
henſionis citandi de more, & ſtylo curiæ præmittitur diligentia, pri-
mo per vnum, & deinde per duos cursores de perquirendo perſonā
citandam, quibus diligētis præmiſſis, & per cursores apud acta cauſa
relatis Iudex per eius particulare decretū decernit proceſſū per aſſi-
ſionē ad valuaſ curiæ, & domus ſuæ ſolite habitationis, & in illius
deſeſu in acie Campi Floræ, quibus modo præmiſſo exequitis deue-
nitur

nitur per iudicē ad sententiā prout natura causæ suadet, & q̄ situr
 relationi cursoris, qui dicit nō inuenisse p̄sonaliter testatur. Bal. in l.
 properan. §. & si quidem, num. 3. C. de iud. Rursus cū aliqua de exequutionis
 citatione dixerimus nō ab re censui aliqua alia referre, seu re-
 petere de citationib. facien. pro iuriū admisione, qm̄ sēpissime con-
 tingit, q̄ rei cōuenti, vt plurimū pro retardāda expeditione causa, seu
 alias eorū, vel procuratorū suorū incuria, aut negligentia nimium se
 arctāt ad producendū iura in quo art. dico, q̄ similes citation. ad di-
 cen. contra iura producta, videndūq. iurare testes super illorū reco-
 gnitione nō semper sūt corā A. C. ad dicen. cōtra iura admitti, & cō-
 mitti, & c. prout fieri solent in Tribunali Rotę, sed vt plurimū fieri so-
 lent simpliciter ad dicen. cōtra iura producta, & repetita, vt lendūq.
 iurare testes super illorū recognitione quatenus opus sit, vt supra di-
 ctū est, & tūc illis iudicialiter relatis præuia illorū productione parte
 in indiuiduo nō opponente, habentur pro admisis, cū tacite videan-
 tur a iudice recipi, & dicuntur de actis; parte vero opponen. & prote-
 stante, q̄ nō admittantur, tūc iudex non obstan. protestatione, solet il-
 la admittere cū solita clausula: si & in quātū, seu mādāt poni ad partes
 eius arbitrio. Idem quoque dicen. erit si in citatione legerentur d. ter-
 mini admitti, & committi, & c. sed si nulla interuenerit pronuntiatio
 iudicis super illorum admisione parte in indiuiduo opponente, tūc
 affirmari. esse censeo dicta iura nō fore admissa, cum ex aliqua iux. cau-
 sa potuerit iudex moueri ad illa non admitten. sed potius saltem tacite
 reicien. per processum ad vltiora, & ita in facti contingentia de
 præmissorum obseruantia interrogatus, ita vt supra dictum est atte-
 status sui. Et licet superius aliqua dixerimus de modo exequendi ci-
 tationes in curia non inutile erit etiā referen. de citationib. exequen-
 dis extra curiā in quibus aliquando iudex. mandat aliquem persona-
 liter citari, & si personaliter non inuenitur ad domum suā solita ha-
 bitationis, & nuncius refert se citasse domi, quia personaliter non in-
 uenit statur suæ relationi, vt no. extra de appel. c. cū p̄yati. Sed quid
 si nuncius se fecisse sub hac forma, & dixisse omnia quæ habuit in mā-
 datis: nec declarat vtrum eum citauerit personaliter, vel ad domum
 respondetur potius præsumen. erit citatum fuisse domi, quam perso-
 naliter, quia citatus personaliter non comparendo esset in vero do-
 lo, sed citatus ad domum est in culpa, vnde potius debet præsumi cul-
 pa quam dolus, quia debemus præsumere in benigniorem partem, vt
 per eundem Bald. in d. l. personaliter, d. §. & si quidem, sub num. 13.

DE OBSERVATIONE TERMINI AD DICENDVM
 contra commissionem. Cap. XLII.

IN hoc articulo citationis præmittendæ ad dicen. contra cōmissio-

nem videtur esse aduertendum, quod si ante seruationem terminorū substantialium non præcesserit citatio ad dicen. contra commissionē, si tñ causa cōmissaria sit ex tali defectu sententiā vitio nullitat is sub iacebit defectu iurisdic. quoniam cessante tali citatione ad dicen. cōtra cōmissionē ea non dat iurisdictionē, nec DD. de Rota sufficere visū fuit, q̄ in terminis substantialib. licet adsit terminus ad dicen. contra cōmissionē, tñ quia seruatio terminorum substācialium præsupponit iurisdictionē firmatā, & est quid diuersū a citatione ad dicen. cōtra cōmissionem non videtur sufficere ex deductis in decisione Rotę in vna Braccharen. Monasterii de Granfeis die 27. Nouemb. 1600. coram Sacrato, tamen iterum proposita causa huius nodi placuit Rota fuisse ab eadem recedendum ex deductis in decis. inferius scripta.

R. P. D. SACRATO.

Braccharen. de Granfeis. Mercurij 19. Nouembris 1602.

EPI TOM E.

Citatio ad dicen. contra cōmissionem, facta in terminis substācialibus sufficit ad firmandam iurisdictionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Citatio ad dicendum contra commissionem est necessaria ad firmandā iurisdictionem.
- 2 Quae sola sufficit in terminis substantialibus.
- 3 Sufficit quod lex habeat intentum suum per equipollens.

Domini nō dubitarunt, q̄ ad firmandā iurisdictionem ess. t. necessaria citatio ad dicen. contra commissionē iux. dec. Cassad. 7. de appel. Ces. de Graf. dec. 3. n. 7. de rest. spo. cū aliis alleg. Difficultas ver fabatur in eo, an sufficeret citatio ad dicen. cōtra cōmissionē quae fuit facta in terminis substantialib. Et in hoc recedendo ab alia decis. placuit affirmatiue responderi fundamentum resolutionis, quia post huiusmodi citationem potest pars citata comparere, & deducere omnē illud, q̄ potuisset deducere ab initio si fuisset citata. Vnde cū non habeat de quo cōqueratur sufficit, q̄ lex habeat intentū suum per equipollens, vt in simili ex dec. Cassad. 1. de Iud. Et hoc fuit in specie decisum in causa Rom. censuum 27. Febr. 1586. coram R. P. D. Alexand.

Et licet ista citatio facta ad dicen. contra cōmissionē in terminis substantialib. non possit conualidari retrogesta tanquam ea, quae fuerunt facta coram iudice, qui propter defectū citationis carebat exercitio iurisdictionis. Cassad. dec. de app. cum aliis alleg. Non tamē exinde sequitur, quod sententiā dicatur nulla, sed fortasse erit iniusta rāquam non iustificata ex actis, quae tamen iniustitia non potest cōsiderari in hoc casu, quia sententiā de eius validitate agitur est fundata in

dispo-

dispositione iuris, per quã omnes ecclesiæ præsumuntur liberæ, Innoc. in c. Venerab. n. 9. de excep. & alias fuit sæpe decisum, & propterea nõ eget actis ad sui iustificationem. Ideo, &c.

Et quoniã in hoc praxis libello aliqua de citationibus, præsertim in curia faciendis præmiserimus, pluraq. etiã alia de prima citatione, q̄ iniriũ & fundamentũ est ordinis iudiciarii præmittere debuerimus tñ cũ hæc materia citationũ per infinitos scribẽtes in suis tractatib. factis abũde sit vtilata. Ideo ne arrogãter videar alienos mihi vëdicare labores, hæc tantũ pauca iuuenibus, & huius praxis ignaris profutura attingã: vt puta, q̄ licet regulariter quilibet reus in initio cuiusq. iudicii legitime sit citandus, vt habetur per DD. in tit. de in ius vocan. tamen non inutile præmittent. erit, q̄ si citandus stat clausus in domo sua, nec patiatur videri ad hoc ne citari valeat, tunc præmissis solitis diligẽtiis, vt moris est, primo per vnũ, & deinde per duos cursores legitime faciẽdis de inueniẽdo N. ad effectũ personaliter illũ citãdi, seu monẽdi, illisq. apud actã notarii causã sufficienter relatis iudex tunc edictũ citatorum per illius affixionẽ ad valuas curiæ, seu in acie campi Floræ, ac domus eius solitæ habitationis dimissa illius copia contra eum decerni, & perinde habetur, ac si personaliter foret, & sic modo præmissis, seruatis aliis terminis de more, & stylo curiæ seruari solitis, ac verificatis verificandis iudex ad expeditionem causæ procedit, Alex. in l. pleriq. col. 11. de in ius voc. citat. per Maran. in 6. p. de citation. 1. memb. iudicii, sub nu. 82. & 86.

DE DIVISIONE BONORVM HAEREDITATIS PATER- næ. Cap. XLIII.

- 1 *Maiores nata tenentur facere partes. Secus si minor diu administravit.*
- 2 *Citationes que fiunt pro diuisione faciẽda.*
- 3 *Pronunciatio iudicis, super diuisione facta à peritis.*

Monitoriũ super diuisione bonorũ paternæ hæreditatis, habes in lib. 4. quo monitorio legitime executo, eoq. apud actã notarii causæ reportato subinde deuenitur ex decreto iudicis ad electionẽ peritorũ, qui deinũ præuia illorũ relatione partes faciũt seruata forma statut. vrb. c. 101. lib. 1. q̄ statutũ cũ cõformetur cũ dispositione vtriusq. iuris, vbiq. obseruari posse videtur poterit quoq. fratres ipsi de per se sine strepitu, & figura iudicii ad diuisionem deuenire, quo casu maior facit portiones, & minor eligit, vel sortẽ mittere ipsorũ arbitrato. Et licet cõiter Doct. in tit. de cõmuni diuidũdo attestantur, q̄ maior, vt

1 sup. dixi portiones facere teneatur, & minor eligere tñ si recte memini dico in hoc alias vidisse doct. las. in l. 1. de hære. inst. q̄ his nõ dicitur maior respectu t̄pis, sed maior respectu administrationis, nõ aut, qui primo natus est, Fely. in Rubr. de maior. & ob. in fi. vers. & istis, ad de col. 1. vt puta, quia diu administravit, vt ibi, & magis late de diu-

sioni-

- fionibus facien. inter socios plures cōsortes, & plures cohæredes habes per Iaf. in §. quādā n. 58. 59. & 68. de action. Si aut̄ diuisio fuerit
- 2 faciēda de aliqua cōmuni tēnuta, seu casali, tunc p̄missa solita citatione ad viden. deputari agrimensores, aut vnus seu plures de consensu partium eliguntur, vel d. iudex ex officio deputat subinde citatis partibus pro certis die & hora ad acceden. ad tenuram, seu casale, & interessendum mensurationi, & appositioni terminorum, alias videndum dictam mensurationem fieri sine eius interuentu. Quibus factis mittuntur pro dicti certis die & hora intimatis, & ibi accedūt agrimensores qui ponunt eorum iudicio fines, seu terminos, & demū p̄uia illorum relatione iuteiurando apud acta notarii causa relata, deinde debitis terminis substantialibus de mori, & stylo curiæ seruari solitis seruatis, p̄uiaq. illorum reiteratione, ac subinde p̄missa
  - 3 solita citatione ad sententiam. Demum iudex pronūciat sic in posterum fines, seu terminos fore, & esse mansuros, nec exinde amouendos ad tradita per Abb. & Felyn. in c. indicante de p̄scriptionibus.

DE EXPENSIS LITIVM, ET ILLORVM PROCESSV.

Cap. XLIIII.

- 1 *Distinctio qua fit respectu condemnationis expensis.*
- 2 *Citatio ad videndum taxari expensas.*
- 3 *Modus procedendi ad illarum taxationem.*
- 4 *Appellatio quæ fit ab illarum excessiua taxatione.*
- 5 *Vsq. ad quam summam appellatio admittatur.*
- 6 *Expensæ quæ fiunt pro reassumendis instrumentis, quando debentur.*
- 7 *Reus quando non tenetur ad expensarum refectionem.*

Iam de sorte a condemnato debita in exequutione iudicati, aliqua in prox. præc. c. retulimus, aliqua alia etiā de expen. litiū hic duximus referenda, nā licet in præsentī prax. libello fuerit scriptū, q̄ expensæ debentur p̄ reū condemnatū nullā præcedente illius cōdēnatione, etiā illis omisis in sententia, quia videntur omisissæ obliuionis causa, vsq. adeo, q̄ facta simplici cōdēnatione expensar. censetur etiā facta cōdēnatio de expensis factis in partib. vt tenuit Rota in vna Zamoren. spolii coram Cæs. de Graf. 1575. de rest. spol. n. 9. tñ in his sic censeo distinguen. aut dictæ accessiones debētur officio iudicis, aut iure actionis, si iure actionis, & iudex omittat in sententia cōdēnare, nihi lominus etiā post latā sententiā possunt peti, secus vero si officio iudicis, ita in terminis dicit Iaf. in §. actionū n. 52. de actionib. ad quem in facti contingentia recurre, tā quoad expensas quæ debentur ex stipulatu, quā ex statuto disponente, q̄ victus victori condemnetur in

- 2 expen. vt ibi. Pro quarū expensar. taxatione p̄mittitur citatio cōtra reū ad viden. per D. taxari, & moderari expensas, illasq. taxatas, & moderatas soluen. alias viden. p̄ illis decerni, & relaxari mādatū exequit.

qua

- qua citatione exequuta, & D. Iudici iudicialiter relata in ea iudex non consuevit apponere manum scriben. Taxamus, & subinde exhibita cedula, seu lista expensarum not. qui prauia illarum inspectione illas absque mercede, seu salario procuratoris, & aduocati ad certam summam ibi expressam liquidat, & illam iudici desert, qui iudex non consuevit expensas taxare ad minorem summam per Notar. liquidatam, sed ab inde supra eius arbitrio taxat. Si autem iudex in hac taxatione debitum modum excesserit, licet non possit appellare a condemnatione expensarum poterit tamen ab illarum excessiua taxatione licite appellare, Innoc. in c. si. extra de his, quæ vi, metusve causa, Bal. in l. terminato, n. 11. ff. de fruct. & litium expensis, & hoc videtur locum habere in quolibet excessu, & articulo licet exequutio eo expresso iux. tradita per eundem Bal. in d. l. terminato, eod. tit. & sequitur Lanfranc. in repet. c. quoniam contra, ver. expensæ, n. 11. extra de probat. Fel. in c. quoad consultationem, n. 18, 19. & 20. de re iudic. & ita, vt supra dictum est in omnibus fere Vrbs tribunalibus obseruatum, nec prætereundum, quod si talis taxatio iudicis excesserit summam scut. viginti monete, appellatione interposita ab illius excessiuitate, vel penden. termino ad appellan. nihil iudex innouabit, sed eo casu appellatus pro illarum consequutione vtatur remedio ei tradito a Doct. qui de stylo vtriusque signature ex professo scripserunt ad quos in facti contingentia recurre. Amplius antequam ab hac quotidiana materia recedam, videtur etiam referendum de expensis, quæ quotidie sunt in reassumendis publicis instrumentis, & in hoc dicendum erit, quod si ante moram debitoris illa reassumpta fuerint, debitor ad illarum refectionem non tenetur, Bal. in l. non ignorat, C. de fruct. & expen. lit. Secus autem si ea fuerint reassumpta post eiusdem debitoris moram, siue præcesserit citatio ad declaran. an velit stare simplici copia, siue non vtroque enim casu post moram debitor tenetur, cum dicta citatio potius præmittitur ex benignitate, quam necessitate, vt per eundem Bal. in l. eos, §. super vers. vnde colligunt, sed tamen dicendum erit in reo succedente in ius debitoris, quia tunc necessaria erit supradicta citatio, & protestatio de resuendo instrumentum in publicam formam cum plene certiorando de omnibus qualitatibus, ita vt ignorantiam aliquam prætereundum, seu alias allegare valeat alias talis reus in mora non constitueretur, & consequenter illarum refectionem licite euitabit, vt post alios plenissime Tiracquell. de retract. lignag. §. 36. glo. 2. num. 32. Caterum, si quis hanc expensarum materiam plenius attingere voluerit, recurat ad Canonistas in c. finem litibus, de dolo, & contum. Doct. in l. properandum §. fin. autem alterutra, C. de iudic. Franch. in cap. saepe contingit ad fin. extra de appellat.

DE MODO PROCEDENDI SVPER EXPVLSIONE IN-
quilini, seu coloni. Cap. XLV.

- 1 *Modus procedendi pro euacuatione domus, seu prædij.*
2 *A sententia de exfractando appellatio admittitur, & quare.*

DE hoc euacuationis processu hæc tantum pauca tanquam necessa-
ria visa sunt referenda, vt puta, q̄ præmissio monitorio de euacuan-
do contra inquilinum, seu colonum legitime exequuto, cuius formã
inferius habes in quarto libro, & eo iudicialiter apud acta notarii
1 causæ, vt moris est per curforem relato præmittitur citatio ad dicen.
contra iura producta, & repetita, seu ad dicen. contra articulos pro il-
lius verificatione, absq. aliqua alia terminorum substantialium obser-
uatione præmittitur, deinde citatio ad sententiam, & loco sententiæ
viden. decerni, & relaxari mandatum de euacuando, & etiam exequu-
tium decernit nisi infra decem dies cum intimatione, vel alias arbitrio
suo, quibus elapsis statim expeditur mandatum de euacuando, & etiã
exequutium; quia causa euacuationis celeritatem desiderat, & pro-
pterea videtur dicen. q̄ appellari non liceat per Gram. dec. 59. n. 15.
2 tamen contrarium attestatur Ant. Nicel. in tract. de concordia glosa-
rum, §. vt ergo, n. 3. licet inquilinus, seu colonus nudam tantum ha-
beat detentionem; & ratio quia appellari licet, quia in eo nullum pe-
titorium habetur, sicut habetur in possessorio per quod illatũ graua-
men possit reparari, vt ibi, & hanc opinionem ex his, & aliis adductis
rationibus nunc seruat signatura. An autem constitutio Aegidiana lo-
cum habeat in hoc articulo euacuationis pro illius resolutione re-
currere ad decis. Rotæ factam in causa Romana domus coram Pamphi-
lio 4. Iulii 1603. Et licet verisimiliter credendum sit, quod iste articu-
lus satis fuerit ex professo examinatus per doctissimos viros, qui de
locato, & conducto, & etiam de vtraq. signatura scripserunt; tamẽ cũ
in omnibus Vrbs tribunalibus quotidianus sit, non igitur inutile vi-
sum est mihi præmissa addere. Nec minus foret inutile referendum,
quod si monitorium de euacuando præmittatur contra inquilinum,
seu colonum habentem in re conductæ generalem, siue specialem hy-
pothecam ad instantiam ad alicuius singularis successoris, siue neces-
sarius, siue voluntarius sit, & qualis dicatur voluntarius, & qualis sin-
gularis successor necessarius, ad hoc vt teneatur stare colono. cum
hæc quæstio potius sit de apicibus iuris, quam de respicientibus mo-
dum procedendi vterius non progrediar.

SALLVSTII TIBERII

A CORNETO.

DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE
coram Auditore Camerae Aguntur.

LIBER TERTIVS.

DE MODO PROCEDENDI IN VIM LITTERARVM
reservationis pensionis contra illum, qui consensit. Cap. I.

- 1 *Modus antiquus procedendi vigore litterarū aduersus eū, qui cōsensit.*
- 2 *Debet necessario monitio contra titularium precedere, & quare.*
- 3 *Monitorio hoc exequuto, & reproducto, decretum per contradictas ob-
tinetur.*
- 4 *Necessaria est illarum productio, vel illarū repetitio si essent in actis.*
- 5 *Verificandus praeterea est clericatus, etiam si Papa pensionarium Cle-
ricum in litteris nominet.*
- 6 *Insuper conditiones, si qua sint in litteris, verificandae sunt, & quomodo.*
- 7 *Duas conditionales clausulas passim fere habent litterae reservationis
pensionis.*
- 8 *Utriusvalor fructuū beneficio in hoc iudicio executivo probari debeat.*
- 9 *Ex tenore istarum duarum clausularum onus probandi valorem agē-
ti ad pensionem incumbit, & qualis debeat esse hac probatio.*
- 10 *Interdum A.C. processit, non verificato valore, sed Rota contrarium
tenuit.*
- 11 *Debet omnino fructuum valor verificari, & quare.
Et quomodo sit verificandus.*
- 12 *Aliqua in cedula sententia euitanda, ne causam ordinariam reddat.*
- 13 *Exemplū sententiae, quae pro solutione pensionis virtute litterarū fertur.*
- 14 *Si solutio pensionis nō est destinata in curia, & A.C. non est iudex in
litteris specialiter deputatus, an ad illarum exequutionem procedat.
Et quomodo tunc sententia declaratoria formetur.*

N materia exactionis pensionis plures, & diuersi occurrūt
processus, quos sigillatim pro faciliiori intellectu referen-
dos putauī. Processus vigore litterarum Apostolicarum
ad instantiam pensionarii, qui non est in possessione exi-

- gendi, contra illummet, qui pensionis assignationi consensit, antiqui-
 1 tus modo hoc formabatur. Exhibitis in actis litteris Apostolicis cū
 consensu à tergo per titularium præstito, hæc tantum contra absentē,
 non personaliter in principio causæ monitum, sed tantum per con-
 tradictas, seu e- licitum publicum citatum citationes fiebant ad dicen-
 dum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super
 illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon ad docendum se pa-
 ruisse litteris Apostolicis reservationis pensionis, de qua in actis pri-
 mo pro prima dilatione (& deinde alia citationes, secundo pro secū-
 da, tertio pro tertia, ac quarto pro quarta, & superabundanti dilatio-
 ne.) Quos terminos tam de stylo Curia, quā ex iuris dispositione ne-
 cessario seruandos fore censeo: cū pro trina iudicis monitione infer-
 uiant, sine qua excommunicatio nō fertur, vt in c. reprehensibilis, de
 appell. & in c. Sacro approbante, de sen. excom. Et demum (ad cōclu-
 dendum, concludiq. videndum, & audiendum sententiam declarato-
 riam.) In qua per iudicem declarabatur, reum conuentum censuras,
 & penas in litteris Apostolicis contentas, ob illarum nō partitionē,
 & terminorum pensionis decursum, & non solutorum, non solu-
 tionem incidisse. Post latam huiusmodi sententiam declaratoriam, il-
 lius instrumentum concedebatur, cuius vigore cedula per Vrbe[m]
 affigebatur, illud autem in partibus debitori intimandum, & in Pa-
 rochiali Ecclesia, sub qua degebat, publicā cum mittebatur. Qua qui-
 dem declaratoria per Cursorem in acie Capi Florę, publicata, & decē
 diebus post illius publicationem expectatis, publicatione q. ipsa re-
 producta, ad aggruatoriam deueniebatur, & illius cedulono publi-
 cato, & aliis decem diebus subinde expectatis, interdictum relaxaba-
 rur. Et hæc indifferenter obseruabantur, tam vbi agebatur de pensio-
 nibus in Curia, quam alias vbiuis gentium soluendi. Verum quia ex-
 2 perientia compertum est, quod beneficiari hac ratione in pluribus
 indebite grauabantur (iuris enim esse non videtur ad fulminationem
 censurarum nulla præuia iudicis monitione procedi; iuxta tradita
 per Abb. in d. c. reprehensibilis. n. 2. & 3. eod. tit. ac etiam sine partis
 citatione, vt per Innoc. post Card. c. extirpanda, 7. col. de præb. si qui-
 dē titularius, si citaretur, rationabiles causas, quare ad fulminationē
 huiusmodi deueniri nequiret, deducere posset matura cōsultatio præ-
 3 habita statutum, & vsu receptum est, vt semper super pensionū eius-
 modi solutione monitoriū, quod infra in quarto libro videre poteris
 præcedat. Quoad partes misso, & personaliter exequuto, ac in actis
 vna cū illius executione a tergo annotata reproducto dies prima iu-
 4 ridica, post assignatū reo terminū ad cōparen. expectatur. In qua per
 contradictas, si pars non comparuerit, si vero comparuerit, per quē-
 cūq. Cursorem processus decernitur. Deinde productis litteris
 Apostol. reservationis pensionis, seu repetiti, si in actis sunt, ac veri-
 ficato

- 5 ficato Clericatu, cuius verificatio est necessaria, etiã si Papa in litte-
- 6 ris pensionis pensionarium clericũ nominet, vt per Ro. conf. 327. in-
cip. ista sunt rationes, in fi. Gig. in tract. de pens. q. 22. n. 8. 9. & 10. A-
lex. conf. 112. vol. 7. n. 1. & 2. Nec facit q̄ ista nominatio clericatus sit
asserio Papæ, cui standum est, iux. tex. in clem. 1. de prob. Fel. in c. eũ
a nobis, de testib. quia illud procedit q̄n Papa aliquid asserit de facto
proprio, vt puta vocãdo aliquẽ familiarẽ suũ, vel similia, vt in d. clem.
1. idem Alex. conf. 112. vol. 7. Rip. 7; resp. col. 4. vol. 2. Videndũ est in
litteris an aliqua, alia sint verificanda sub conditione posita, & illis
verificatis, seruatisq̄, legit me quatuor terminis (ad docen. se paruisse)
vt sup. meminimus de tylo Curia seruari solitis, ac vltima vice cita-
to reo ad (concludendũ, concludi q̄. viden. & audiendũ sententiam de
7 claratoriam) index sententiã subscribit, & Notario tradit, & quoniã
superius diximus, q̄ cõditiones si quæ sint, in litteris verificanda sũt
notandũ est, q̄ duæ clausulæ passim sub conditione in litteris solent
apponi; vna scilicet. (Tibi pensionem annuã super fructibus, &c. quõ-
rũ medietatem ipsa pensio, vt asseris, non excedit) altera vero hæc est
(dummodo pensio huiusmodi, & forsan aliæ assignatæ pensiones in-
8 dietatem eiusmodi beneficii fructuum non excedant.) Omitto aliãs
conditiones, quæ iuxta rerum contingentias in litteris ponuntur. Su-
per his duabus clausulis, & conditionibus purificãdis fuit sæpius op-
positum, & dubitatum, an valor fructuũ in hoc exequutiuo iudicio sit
necessario verificandus. Et ex consilio DD. Abbreviatorũ de maiori
parco resolutum est, & obseruatum, q̄ quando litteræ habent secũdã
clausulam, dummodo, &c. agenti ad pensionem, incumbit onus neces-
9 sario, etiã titulario non opponente verificandi fructus annis singu-
lis duplum reseruata pensionis, detractis etiã omnibus pro Eccle-
sia se ruitio necessariis, excedere. Quando autem litteræ primam con-
ditionem (vt asseris, &c.) habent: Si a titulario opponatur de valore
fructuum onus probandi valorem in litteris expressum pariter ad a-
gentẽ spectat, vt per Cassad. dec. 7. nu. 6. de iure patr. cuius verificatio
10 omnino est necessaria, eũ pars sit gratiæ, vt per eundem Cassad. dec.
20. n. 4. sup. reg. Quomodo autem valor fructuum beneficii probetur,
docet Gomez. sup. reg. cancel. de valor. expri. q. fin. Vide tamen limita-
tion. de quib. per Achil. de Grãfidec. 24. de probat. Et licet multoties
viderim A. C. & illius pro tempore Locumtenẽtes valore huiusmodi
non verificato, ad litterarum executionem processisse, tamen Rota
contrarium tenuit, & resoluit, quod si agitur ad solutionẽ pensionis
etiã iudicio exequutiuo tenetur actor omnia in litteris narrata
parte opponente verificare. Parte vero non opponente, ea solum ve-
11 rificare debet quorũ falsitas gratiam vitiam, vel quorũ expressio faci-
Rote auditorio de mense Apr. 1572. in vna Salamantina pẽsionis pro

D. Alphonso de Ghilera, contra D. Franciscū de Guillar, coram Lancelotto, q̄ valor fructuū ad partis assertionem, vt superius in prima clausula habetur, expressorum debet omnino verificari de tpe reservationis, nec sufficit de tempore presentis, neq. de antiquiori. Oldrad. conf. 58. Fel. in c. ad aures, col. pen. vers. limita secundo, de rescri. Sarnen. in reg. de valore, q. fin. cū quo concurrat iuris præsumptio, q̄ ea, quæ sunt mutabilia cursu temporis non præsumentur in eodem litu l. spadonem, & ibi gl. & Doct. 9. qui absolutus, de excus. tut. Et q̄ de valore de præterito non infertur ad valorē de presentis, est tex. in l. pretia rerum, ff. ad l. falcid. sicut etiā dicimus, q̄ in contrahenda habilitate impetranti, inspiciendum est tempus vacationis, c. ei cui, de præben. in 6. Felin. in c. eam te, in pen. col. ver. fallit primo, de rescri. facie tex. in l. cum ita, ff. de cond. & demōstr. l. interuenit, ff. de leg. præstan. & l. non oportet, de leg. 2. Et similibus terminis dicen. erit: q̄ clericatus debet verificari de tempore reservationis pensionis. Aldobrand.

12 in vna Marfilian. iurispatronat. seu beneficiorū, 10. lun. 1577. vbi habes, quæ plene debeant verificari, & quando sufficiant leuiorē probationes ad stipulatur. Aegid. dec. 683. de concess. præb. quam sequuta fuit Rota in vna Cremonen. pensionis 27. Nou. coram Robust. diuer. Porro antequā ad sententiā declaratoriā deueniatur, caueat Procur. in sententiæ cedula ponere, l. ne iudex in sententiā reum conuentum ad pensionis solutionem teneri declarat: quia eo casu iudex non, vt exequutor, sed mixtim, & ordinarie procederet. Et sic ab hac sententiā appellatio reciperetur, causa deuolueretur, & executio suspenderetur. Præterea caueat ne reum in censuras, & pœnas in litteris Apostolicis, & monitorialibus contentas incurrisse declaret. In monitorio enim aliæ pœnæ pecuniariæ, & temporales præter expressas in Apostolicis litteris continentur. Vnde iudex esset mixtus, & appellationem suspensiuam, & deuolutiuam titulario negare non posset. Et bo. me. Vincentius Fuscherius olim A. C. Locumtenens, differentia super hac orta, & partibus bene informantibus, appellationem cū deuolutiuam, tum suspensiuam ob rationem supra relatam concessit. Ad

13 fulto tradita, & vsu recepta fuit. Per hanc nostram declaratoriā sententiā, quā de iuris peritorum consilio pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes ferimus in his scriptis in causa, & causis vertentibus coram Nobis inter D. A. Clericum N. principalē agentem ex vna, & D. B. modernum rectorem, & possessorem beneficii N. reum conuentum, super annua pensione ducatorum centū auri Camerę d. D. A. super fructibus, &c. dicti beneficii auctoritate Apostolica reseruata, illiusq. terminorum decursorū non solutione, rebusq. aliis in actis causæ, & causarū huiusmodi latius deductis, partibus ex altera, Dicimus, pronunciamus, sententiamus, de cernimus, & declaramus

mus eundem B. modernum rectorem, & possessorem d. beneficii, sententias, censuras, & pœnas in litteris Apostolicis reservationis prædictæ pensionis, de quibus in actis, contentas, ob illarum non partitionem, ac eiusdem pensionis illiusq. terminorum decursorum non solutionem damnabitur incurrisse, ac in eis incidisse, ipsumq. vt talē excōnicarum & declaratum, ab omni Christianis fidelibus arctius euitandum, litterasq. declaratorias in forma solita, & consueta, ac instrumentum desuper opportunum conceden. & relaxanda fore, & esse, prout hac nostra declaratoria sententia declaramus, decernimus, & concedimus, & relaxamus, ac eundem d. B. in expensis coram Nobis legitime factis condēnamus, quarum taxationem nobis in posterum referuamus omni meliori modo, &c. Et licet hæc omnia in hoc capite expressa intelligantur procedere, quando pensionis solutio in Ro. Curia est destinata, & A. C. in litteris est exequutor specialiter deputatus: (Nam si pensio Romæ non debetur, & A. C. non est in litteris specialiter deputatus, videtur dicen. q̄ nequeat ad causæ cognitionem, & expeditionem procedere, negante id Pio V. in tribunalis eiusdem A. C. reformatione. ver. litteras Apostolicas, & sequ. (Tamen quia ex modernis facultatibus post dictam Pii V. reformationem A. C. concessis, datur facultas litteras Apost. in quibus alii sunt deputati iudices, accumulatiue cum illis exequendi, vt in eisdem facultatibus, ver. necnon quascunq. litteras, &c. Ideo A. C. passim ad illarum exequutionem procedit. Tutius tamen esset ad tollen. omnem causam dubitandi, adire signaturam iustitiæ, & ab ea commissionem ante, vel post monitorium impetrare, in qua detur facultas eidem A. C. procedendi, & deciden. cū speciali d. reformationis derogatione saltē implicite facienda, quæ passim ab expertis Referendariis concedi solet. Et in casum huiusmodi formatur declaratoria sententia, in qua iudex decernit, & concedit declaratorias litteras, publicandas post 15. dies, computandos a die quo instrumentum declaratoriæ desuper conficien. eidem B. intimatum fuerit, nisi infra quindecim dierum prædictorum terminum soluerit, &c.

DE MODO PROCEDENDI VIGORE LITTERARVM
consequutionem pensionis contra successorem in beneficio. Cap. II.

- 1 *Idem monitorium præmittitur contra beneficiatum, & illius successorem*
- 2 *Quæ debent probari in hoc iudicio.*
- 3 *Non sufficit litteras in monitorio inferere.*
- 4 *Ad hoc vt insertio sufficiat, est necessaria commissio.*
- 5 *Aliquando monitoria cum litterarum insertionem absque commissione conceduntur.*
- 6 *Insertis regulariter non creditur, nisi originaliter exhibeantur.*

- 7 *Consuetudo concedendi monitoria cum insertione litterarum absque commisso ne quomodo saluetur.*
- 8 *Commissionis huiusmodi formula.*
- 9 *Signatura iustitia commissiones derogatoria: reformationis Pij V. concedere solet, & quando.*
- 10 *Non conceditur declaratoria, nisi legitime intimatis litteris, & quare.*
- 11 *Auditoris Cam. litteris non intimatis A. C. non procedit immediate, ac declaratoriam, sed ad diffinitiuam sententiam, nisi superuenerit commissio.*
- 13 *Idē processus seruetur in exequit. litterarum reservationis fructuum.*

1 **S**I procedendum fuerit ad instantiam pensionarii, qui non sit in aliqua possessione exigendi, aut illam probare non possit, contra successorem in beneficio, monitorium infra libro quarto descriptum cuius mentionem ante feci, præmittes, & omnia plene verificabis.

2 Hæc scilicet, clericatum, fructuum valorem, reum conuentum esse, possessorem beneficii, super cuius fructibus est constituta pensio, & successorem in eo ex persona illius, qui consensit, & quod ille primus

3 qui consensit possederit beneficium. Præterea eidem successori originales litteræ reservationis pensionis intimari debent, vt infra dicemus. Nec sufficit illas in monitorio inserere, & insertas intimare, quia debent originaliter, aut illarū sumptum ex registro bullarū, aut ex Cam. Apost. legitime intimari. Si autem volueris insertionem valere. Commissionem, quæ absq. difficultate conceditur a signatura iustitiæ obtinebis. In qua committitur Aud. Camera, vt litteras in monitorio insertas, ne originale earum ob viarum discrimen deperdat, intimari faciat, & intimationem in hunc modum factam, ac si littere ipsæ originales intimarentur, valere decernat. Cuius commissionis vigore monitorium cum litterarum insertionem decernitur, & tunc illius intimatio litterarum originalium intimationi æquiparatur.

6 Verum si notarius parti hoc petenti satisfaciendo, monitorium cum litterarū insertionem, commissione non impetrata conceperit (licet in

7 fertis regulariter non credatur, nisi originaliter exhibeantur, vt per Rota dec. 193. in antiq. quia exemplum ab exemplo nullam fidem facit, vt expresse dicit tex. in l. 2. de fide instrum. Alex. conf. 138. n. 4. lib. 1. Doct. in auth. si quis in aliquo, C. de eden. Dec. conf. 36. & 488. n. 3.) tamen si iudex, & notarius originales litteras vidisse fateantur, parte

8 non opponente exemplo inserto fides adhibetur. Put. dec. 246. lib. 3. nu. 3. & alias dec. 4. de fide instrum. Parte vero opponente, vt monitorium salues, originales litteras statim exhibe. Idem dico de litteris reservationis fructuum loco pensionis, & etiam in forma breuis decipiendo possessionem, quod breue, & illius exequitio sub hac difficultate non comprehenduntur, cum ex ipso breui causa committatur,

tur, & iudici iurisdictione tribuatur, & in his, quę iurisdictione tribuunt, sufficit litteras originales iudici exhibere, vt ipse de sua iurisdictione certior reddatur, de qua partem certificare non tenetur, nisi per copiam insertam in monitorio, seu citatione decernenda, vt per Panor. mit. in c. præterea, num. 4. de dilation. Bart. in l. 2. ff. si quis in ius. Feli. in c. cum in iure, colum. 2. ver. fortius, de offic. deleg. Guidopap. q. 44. an. 2. in c. Ro. a Val. conf. 39. n. 23. & 25. lib. 1. dicit quod citatio delegati non ardeat nisi inserto tenore delegationis. Vt tutius tñ agas pro obtinenda exequutione dictarum litterarum reservationis pensionis, & similibus, Commissionem, cuius modo meminimus, impetrabis; illius hoc est exemplar. Beatis. Pater. Cum deuoto S. V. Oratori A. Clerico N. annua pensio centum ducator. auri camera, super parochialis Ecclesię N. Toleta. dicte, quam q. N. dñ viueret, obtinebat, fructibus, &c. de ipsius N. illius rectoris consensu Apostol. auctoritate reseruata, constituta, & assignata fuerit in Ro. Cur. perfoluenda, vt in litt. Apostolicis debite sub plumbo expeditis plenius cõtinetur, quas hic S. V. pro expressis, & insertis habere placeat. Et cū Orator in Ro. Cur. resideat, litterasq. dicte reservationis pensionis expediti, illasq. coram A. C. præsentari fecerit; dictasq. N. a nõnullis mensibus citra decesserit, & cupiat Orator ipse pro suę consequutione pensionis tam moderno dicte Parochialis rectori, quam aliis illius pro tempore existentibus rectoribus, & possessoribus, & aliis, quibus de iure intimari debent easdem litteras Apostolicas intimari facere; & timeat ne illę, si intimandę originaliter ad partes transmittantur, ob viarum discrimina deperdantur. Supplicat ideo S. V. Orator prædictus, quatenus dignetur eidem A. C. qui Apostolicarum litterarum generalis est exequutor, & coram quo litterę antedictę, vt præfertur productę extiterunt, vel eius in ciuilibus Locumtenenti committere & mandare, vt litteras prædictas, earum tenore in monitorio decernendo inserto, omnibus, & singulis supradictis, ac aliis in exequutione d. monitorii ad partes decernendi nominandis, & cognominandis intimet, & intimari mādēt, quę intimatio perinde valeat, ac si originales ipsę litterę intimarentur, monitoriumq. desuper sub sententiis, censuris, & pœnis in dictis litteris reservationis pensionis huiusmodi contentis, ac aliis arbitrio suo, etiam in similibus monitoriis iuxta suę Curię stylum apponi solitis tam contra modernum d. Parochialis rectorem, & possessorem, quam alios in eadem Parochiali pro tempore existentes rectores, & possessores, omnesq. alios, & singulos sua communiter, vel diuim interesse putantes, ac in decreto, seu exequutione monitorii præsentium vigore ad partes decernendi exprimendos, & nominandos, tam pro omnibus, & singulis terminis, & solutionibus, pēnsionis huiusmodi debitis, & decursis, quam in futurũ decurrēdis, & debēdis toties quoties, opus fuerit, decernat, & cōcedat.

Et

Et in euentum non partition. seruatis quatuor terminis in similibus seruari solitis inobedientes, & rebelles, sententias, censuras, & pœnas prædictas incurrisse, & in eis incidisse declaret, aggrauet, reaggrauet, & brachium seculare inuocet, omniaq; alia, & singula in his necessaria & opportuna faciat, & exequatur. Cum potestate prædictos omnesq; alios in superscriptis generalibus clausulis comprehensos, in Ro. Cu. & extra eam, etiã per edictũ publicũ, constituto summarie, & extraiudicialiter de non tuto accessu, citandi, & monendi. Sibiq; a præfatis, & quibuscunq; DD. Iudicibus, sub sententiis, censuris, & pœnis, etiã pecuniariis arbitrio suo imponendis, moderandis, & applicandis, etiã p simile edictum inhibendi. Et in euentum non partitionis, rebelles, & inobedientes, sententias, censuras, & pœnas prædictas incurrisse, & in eis incidisse declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, interdicens, auxiliũ brachii secularis inuocandi, cæteraq; in præmissis necessaria, & opportuna faciendi, dicendi, gerendi, & exercen. Præmissis a constitutionib; & ordinationib; Apost. stylo Curie, cæterisq; in contrarium facientibus, non obstan. quibuscunq; Statum, ac merita causæ, & causarum huiusmodi nomina, & cognomina colligantiũ, aliorumq; hic forsan de necessitate exprimentorũ tenores, & cõpendia pro plene, & sufficienter expressis habentes. Nõ obstat in hoc iudicio reformatio tribunalis A. C. a Pio V. emanata, in qua disponitur, q̄ A. C. litteras Apostol. quibus certus iudex deputatus sit, non exequatur, & ab his litteras pensionum (quarum solutio est destinata in Curia) excipiat. Nam etiã in his, in quibus solutio in loco beneficii est destinata, A. C. vigore suarum facultatum, vt in prox. præc. c. retuli, procedit, & nihilominus Signatura Iustitiæ passim cũ d. reformationis derogatione cõcedit, vt iam dixi. Nota tamen q̄ ad hoc, vt ad declaratoriam statim, & immediate (debitis tamen seruatis terminis) procedi possit, opus est litteras Apost. originales, vel alias modo præmissio titulario esse legitime intimatas, vt per Gig. de pens. q. 84. n. 2. quia tunc, reo nõ cõparente, nec satisfacere curante, ob illius morã, & contumaciã, contra ipsum præuia iudicis monitione, rite conceduntur censuræ. Alioquin titularius censurarum vinculo, ob grauitatẽ, & præiudiciũ illarũ animã ligantium, iniuste innodantur; cum requiratur litterarum certa, & indubitata notitia, seu scientia; sine qua excõicatio non infligitur, vt per Crau. conf. 103. n. 8. etiã si sciret litterarum expeditionem, ad tradita per Gig. eo. tit. q. 77. n. 20. cum concordan. Intimatio tamen litterarum non est necessaria in eo, qui principaliter consensit reservationi pensionis, vt ibid. n. 20. Cassad. ibi citat dec. 11. de pens. & dec. 12. de rescr. Gomez. in suo compendio, vers. Signatura. n. 89. Verum si ad exequutionem litterarum reo non intimatarum, sed in iudicio tantum exhibitarum agitur non proceditur immediate ad censuras, sed fertur dumtaxat sententia monitorii reintegratoria. Si tamen illud

negatum fuerit, vt supra posuimus in c. 10. lib. 2. nu. 26. cum decreto mandati, & in iuris subsidium, excōmunicationis. Et deinde prauia cōmissione, quę passim ob litterarum Apostolicarum reuerentiam a Signatura conceditur, per quam cōmittatur A. C. vt ad executionē sententię procedat, seruatīs terminis in negotio executiuo pro excommunicatione, post mandatum executiuum relaxatum obtinenda seruari consuetis, ad relaxationem declaratorię deuenitur. Omnia hęc, quę supra diximus in processu litterarum reseruatiōis fructuum loco pensionis pari modo, & ordine seruantur.

DE FORMA PROCESSVS AD EFFECTVM CONSE-
quendi pensionem vigore possessionis exigendā. Cap. III.

- 1 Existens in quasi possessione exigendā pensionem, etiam non expeditis litteris agere potest.
- 2 Et tam contra consentientem, quam contra successorem.
- 3 Quod monitorium in hoc iudicio precedat.
- 4 Hoc monitorium personaliter successori intimatur.
- 5 Etiam non negato monitorio, supplicatio originalis, siue illius sumptū per agentem est exhibendum.
- 6 Quę sint probanda in hoc iudicio.
- 7 In iudicio manutentionis huiusmodi principaliter intentato, & in quo est diffinitive pronuntiandum, seruantur quatuor termini substantialēs, & qui:
- 8 Secus in manutentione incidenter intentata.
- 9 Sententię, quę in hoc iudicio fertur, formula.
- 10 Post hanc sententiā, mandatum incontinenti absque alia citatione relaxatur.
- 11 Si pensionarius de clericatu docere nequit, spolio agere poterit.
- 12 Successor pensionem soluere nolens, pensionarium spoliare dicitur.
- 13 Quare non sit necessaria in iudicio spolii probatio clericatus.
- 14 Secus in iudicio petitorio.
- 15 Exemplar sententię in hoc iudicio spolij.
- 16 Quando monitorium est factum pro terminis decursis, & decurrendis in vim illius absque nouo monitorio pro terminis post sententiā decursis procedi potest.
- 17 Secus si monitorium est tantummodo pro terminis decursis.
- 18 Pro consequutione terminorum post sententiā decursorum, vigore primi monitorij procedere volens, docto summarie, & extraiudicialiter de titularij absentia, & procuratoris obitu, qui priorem causā defendit, processum per contradictas obtinet.
- 19 Quid agere debet pensionarius, qui de aliquo nouo procuratore notitiā habet.

Quid

- 20 Quid si mandatum in actis non appareat acceptatum, & aliqua alia de procuratore mandatum producente.
- 21 Quando sententia est lata pro terminis decursis, quinam intelligatur.
- 22 In pensione motu proprio reservata non est opus verificatione & quare.
- 23 Citatio absq. monitorio contra titularium personaliter in Curia apprehensum sufficit, quando pensio est assignata motu proprio.
- 24 Pensionarius agit contra novum possessionem pro pensionibus antea decursis, & quando & quomodo agit.
- 25 Quaedam alia de quasi possessione exigendi pensionem, & eius beneficio.

- 1 **S**I quis est in quasi possessione pensionem exigendi, & litteras non habet expeditas, potest supplicationis virtute ad pensionis exactionem, & contra principalem, qui illius reservationi consensit, & contra successorem in beneficio procedere, prævio monitorio ad partes
- 2 q. inferius in postremo libro videre licebit. Hoc personaliter debet
- 3 successori intimari, eoq. intimato, & in actis reproducto, licet monitorius illud non negaverit, & litem aliter non contestatus fuerit, tenetur tamen actor supplicationem reservationis pensionis originalem vel illius sumptum, pro palatii more, ex registro in actis notarii exhibere, vt per Achil. dec. 3. in ver. commissio. De clericatu autem docere non tenetur secundum Inno. in c. transmissam, n. in fi. de elect. Vt fuit resolutum in proxime relata causa Salamant. pensionis, coram Lancell.
- 6 18. Apr. 1572. Quæ supplicatio si non exhiberetur A. C. ei denegaret manutentionem, quia ante omnia constare debet de existentia actus, videlicet de illius reservatione. Achil. dec. 4. de reser. Obligatur præterea ad proban. reū conuentum beneficiū pensione grauatum possidere, seq. in possessione pensionem exigendi per pensionem ab ipso reo conueno, aut aliis eius antecessorib. perceptarū exactione esse. Guidop. dec. 629. Put. dec. 152. lib. 3. quæ possessio probatur per testes, aut publicas scripturas, quæ equiparantur, vt in l. in exercendis, C. de fid. in stru. aut propriā partis confessionem, quæ fortior est, Affl. dec. 372. n.
- 7 6. Dubitatum aliquando fuit, an in hoc manutentionis iudicio terminorum substantialium obseruatio requiratur? Et validis rationibus obseruatum est, q. si manutentionis iudicium fuerit principaliter intentatum, & in eo diffinitive pronunciatum, horum quatuor substantialium terminorum obseruatio necessaria sit (ad articulan. dicendum contra articulos, procedendum omnia, & dicendum contra producta) vt supra posui, in cap. 7. de remedio recuperandis, lib. 2. Si vero incidit ter, dum scilicet de causa principali agitur, quis interim manuteneri petat, cum hoc summarissimum sit iudicium, nulla in eo terminorum substantialium obseruatio requiritur. Exemplar sententiæ, quæ in iudicio quasi in possessionis exigendi fertur. Christi nomine inuocato,
- 9 Per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam de iuris peritorum
- confi-

consilio pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes ferimus in his scriptis in causa, & causis vertentibus coram nobis inter d. N. principalem agentem ex vna, & B. rectorem parochialis Ecclesie N. super annua pensione ducator. 100. anni de camera eidem A. super d. parochialis Ecclesie fructibus &c. auctoritate Apostolica seruata, rebusq. aliis, &c. reum conuentum partibus ex altera. Dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus d. A. in sua possessione, vel quasi exigendi pensionem annuam prædictam, contra eundem B. modernum d. parochialis Ecclesie rectorem, possessorem manutenendum fore, & esse, prout manutenemus, ac manuteneri mandamus: pro terminis eiusdem pensionis decursis, & non solutis mandatum exequutium contra ipsum decernendum, & relaxandum fore, & esse, prout mandatum ipso de manutenendo, & exequutium respectiue decernimus, & relaxamus. Molestationes vero recusationes & impedimenta quæcumq. per d. B. eidem A. super præmissis præstitas, & factas, ac præstitas, & factas fuisse, & esse illicitas, indebitas, & iniustas, illicitaq. indebitas, & iniustas, illasq. & illa eidem d. B. facere minime licuisse, neque de iure licere, illique perpetuum silentium in, & super præmissis imponendum fore, & esse, prout imponimus: ipsumque B. in expensis coram nobis legitime factis condemnandum fore & esse, prout condemnamus: quarum taxationem Nobis in posterum reseruamus, omni meliori modo, &c. Qua quidem sententia lata, subscripta, & publicata, Notarius absque alia citatione, aut iudicis decreto mandatum de manutenendo, & exequutium expedit, &

10 rum tradit: cuius formulam habes infra libro quarto. Si pensionarius nequit de suo Clericatu in promptu docere, vbi illius probatio requiratur, videtur magis expedire contra titularium possessorem, re medium canonis reintegrandæ intentare; idque contra successorem in beneficio, qui pensionem sibi soluere consuevit, prædictis tamen,

11 extremis verificatis conceditur, quia talis possessor pensionem soluere recusans pensionarium spoliare dicitur, vt per Innoc. in c. suborta de iud. Gig. de pensio. q. 46. n. 1. & consequenter dicendum erit, ei dictum remedium reintegrandæ competere. Abb. in c. peruenit

12 de censib. col. 1. in fi. Et spoliū iudicium probationem Clericatus, neque aliarum habilitatum necessario non exigit, cum pensionarius ad suam pristinam possessionem restitui debet, vt petit. Put. decis. 8. de probation. Quando autem agitur contra successorem in beneficio, qui nunquam soluit pensionem, non remedio reintegrandæ, quia ipse non spoliavit, sed potius retinendæ agendum erit. Guidopap. d. de

13 cil. 629. incip. Super quæstione cuius casus. In iudicio autem petitorio de clericatu, aliisq. requisitis, vt superius dixi, docebit, & sententia super spolio formabitur. (A. reintegrandum fore & esse ad suam

14 pristinam possessionem exigendi, &c. & mandatum de reintegrando

15 & etiam

& etiam executiuum pro solutione terminorū d. cursorū, & nō solutorum decernere fore, & esse, &c. & deinde præmissis seruatis, & ad relaxationem, & expeditionem mandati proceditur. In hac materia, quæ quotidie accidit in practica, non videtur silentio omittendū, q̄ vbi clericatus probatio est necessaria, debet ea percutere tempus reservationis pensionis, ad not. per Fel. in c. cū adeo, vers. de destinato, & ver. seq. de rescript. Gig. cod. tract. q. 22. communis autem reputatio non sufficit nisi ea percutiat tēpus reservationis. Sicut etiam dicimus, q̄ habitas pro obtinendo beneficio debet considerari iux. tempus illius prouisionis, vt in c. ex litteris de transact. vsq. adeo, q̄ si nō verificetur, esset in eisdem litteris expressa falsa causa, quæ rescriptū vitiat, vt in c. significante, de rescri. Et ponit in terminis idē Gig. 26. Nec sufficit pro illius verificatione confessio partis: quia ea nō præiudicat nisi in his, quæ dependent a voluntate partiū, l. confessionib. ff. de interrog. act. Aym. conf. 93. n. 1. vbi loquitur in propriis terminis de eo, qui fatebatur aliquē esse clericum, cū non esset; & concludit, q̄ talis confessio non nocet: quia q̄ aliquis sit clericus, vel legitime ordinatus, non dependet a voluntate confitentis. Et in similibus terminis declarat Rom. conf. 260. n. 4. vbi ponit exemplū in eo, qui produxerat quandā regulā, confitendo eam esse extraneam, cū non esset. Vbi autem ageretur possessorio, sufficit d. confessio, seu probatio partis, cū sufficiat leuior probatio. Aym. cōf. 93. lib. 4. Quasi enim confessio, de qua sup. meminimus, releuat pensionarium ab onere verificandi narratiuam litterarum. Secus in iudicio plenario, vt tenuit Rota in vna Prænestina compromissi 8. Feb. coram Seraphino in 1. p. di. uers. decif. sub n. 2. Et titularius tenetur ad solutionē pensionis absq. alia verificatione, & donec ipse petat canonizationem suæ gratiæ, talis possessio suffragatur, vt fuit resolutū in Rota in vna Firmana pensionis coram Blanchetto 26. Ian. 1582. Et quoad probationem clericatus, & aliarum habilitatum sufficiant leuiiores probationes, quando non versamur in illegitimis, vide Tholom. dec. 25. Fab. Accorab. 21. Put. 7. de prob. Peregr. 27. lib. 1. Redeundo igitur ad modum procedendi, a quo aliquater digressi fuimus, dicen. erit. Si post monitorium, q̄ pro terminis decursis, & in futurum decurrendis factū fuit, semel legitime executum, & reproductū, ac in contradictorio iudicio latam sententiam, pro terminis post sententiæ eiusmodi prolationem decursis denuo procedere vis, absq. nouo monitorio, quo non est opus, vel alia verificatione contra eundem monitum ad docen. se paruisse 1. 2. 3. 4. iux. naturā causæ agas. Id tamen non euenit, quādo monitoriū solū pro terminis decursis est factū: requiritur. n. tunc nouum monitoriū, quia tunc, lata sententia, petitio finitur. Aduerte tñ, quod si pro terminis post latam sententiā decursis in vim primi monitorii pro tpe decursis, & decurrendis facti agis, & monitus non est

in curia, neq. procurator illius, qui in priori iudicio comparuit, vel procurator decessit, debet summarie, & extraiudicialiter de principalis absentia, & procuratoris obitu docere; hisq. peractis processum per contradictas, seu edictum publicum pro qualitate temporum obtinebis, ad dec. Verbal. 239. lib. 1. & ad docen. &c. vt supra dixi processum.

19 des. Si vero non te fugit, alium prædicti moniti procuratorem in curia esse, licet in officio notarii, in quo causa pendet de eius mandato non appareat; ne calumniosam sententiã obtinere videaris, tu iusegeris, si illum ad docen. de illius legitimo mandato, si quod habet, alias videndum per contradictas processum decerni, citaueris.

20 Sed si de mandato procuratoris in actis apparet, illud tamen ab eo non est acceptatum, vt securius agas, mone illum ad acceptandum, vel refutandum infra triduum, eoq. elapso, iterum cita eundem ad acceptandum, vel refutandum mandatum iuxta formam monitorii, alias vident. processum per contradictas decerni: quem iudex in procuratoris contumaciam decernit. Et hæc forma de stylo tribunalis A.C. ex benignitate seruat. Dicendum tamen erit, qd si processus per contradictas fuisset decretus, non aliter docto de absentia principalis, & procuratoris, & lata fuerit sententia per contradictas, nõ propterea sententia erit nulla: sed ad illius validitatem sufficit, quod ex post facto probetur de illorum absentia. Crescen. dec. 18. lo. Paul. dec. 125. Caputaq. in causa Aquinaten. Archipresbyteratus 10. Iun. 1560. Et eadem ratione dicendum erit, qd si fuisset decretus processus per contradictas, hac ommissa citatione, non propterea de eius nullitate dici posset: quia hæc monitio, quæ fit procuratoribus, vt declarent an velint acceptare, vt sup. dixi, ex vrbanitate potius, quã necessitate fit. Ratio, quia non sufficit, quod quis sit procurator, sed requiritur, quod constet, quod acceptauerit; ad hoc, vt debeat citari. Rota decis. 19. de procurat. in antiq. Cassad. dec. 6. num. 4. vt lit. pend. Et vbi dicitur, non dari processum per contradictas existente procuratore, causa, iux. dec. Aegid. 155. intelligitur de procuratore acceptante, & mandatũ sufficiens habente, Rota d. dec. 19. & Cassad. ead. dec. 6. Cũ igitur procurator nõ cõparuerit, nec mandatũ acceptauerit, impu- tandum erit constituenti, qui debeat eligere procuratores magis idoneos. Aegid. dec. 681. Imo plus dico, si fuisset constitutus procurator per multos dies, ac menses ante motum iudicium contra principalem à principio causa legitime citatum, nec id postea citanti intimasset, quod processus per contradictas erit validus. Sicut etiam valet contra eum, qui fuit citatus ad constituendum procuratorem intra certum terminum, & post terminum ei assignatum in actis constituit, & id non intimauit actori: ea ratione, quia non debuit actor perquirere apud acta, an esset cõstitutus procurator, sed aduersarius hoc illi intimari tenebatur, vt in vna Cartaginen. pecuniaria coram

- Peregrino dec. 254. lib. 2. His addo, quod mandatum procuræ non sufficit producere ad effectum substituendi tantum ad hoc, vt ipse procurator produçens nequeat citari, sed debet illud producere per cõpulsũ, & ad effectum substituendi tantum, alias si citationes præmitterentur contra eum validus esset processus, ita vt sup. fuit tentũ in Rota coram Iunio 19. Febr. 1557. in vna Parmen. Canonic. Oritur
- 21 aliquando dubiũ in hac materia pensionis, qui nam termini cõprehendantur in sententia declaratoria per iudicem lata. Nam post factũ, & intimatum monitorium pro terminis decursis, & decurrendis dum fit processus & verificanda verificantur, alii pensionis termini maturantur, & cum tandem promulgata declaratoria pro omnibus & singulis terminis decursis & non solutis, omnes terminos vsque ad diem promulgationis sententiæ decursos illa comprehendere videatur, imo etiam decurrendos; cum debitor morosus in annuis præstationibus tam pro decursis, quam decurrendis vnica petitione, & sententia condemnari possit, vt per Bar. in l. non quemadmodum, ff. de iud. tamen in tribunali pluries resolutum fuit, q̄ termini pensionis in sententia contenti decursi, & non soluti, illi tantũ sint & esse censeantur cõprehensi, qui eatenus decursi fuerunt tpe inchoati processus, videlicet citationum factarũ post monitoriũ ad docen. se paruisse. Per quas citationes agentis intentio declaratur, & illa pro certa petitione habetur, quæ sententiã certam facit cum actor ad euidentiã facti teneatur certam summam, & causam exprimere, Abb.
- 22 in c. significantib. de libell. obl. per tot. Aliquando Papa motu proprio pensiones reseruat, & hoc casu nulla est opus iustificatione. Nã in his præsumitur Papam omnia sciuisse, vt sup. diximus in primo c. presentis libri. In tantũ q̄ quando pensio assignatur motu proprio ex aliqua causa, quæ nõ esset vera, vt puta in causa meritoria, vel paupertatis, motus proprius facit gratiam valere non obstante subreptione, tex. in c. si motu proprio de præben. in 6. Et vbi dicitur, q̄ gratiæ subreptio potest opponi etiã aduersus gratiam habentẽ clausulã, q̄ de subreptione gratiæ dici non possit limitatur, nisi sit motu proprio concessa. Put. dec. 213. lib. 2. in impress. Aduersus. n. gratiã, quæ fit motu proprio, in qua Papa ex certa scientia declarauit N. suũ familiarẽ vere, & non fictẽ, sublata, &c. non sunt admittendi articuli ad probandũ contrariũ: quia esset velle probare contra attestatiõẽ Papæ de facto proprio, glo. & doct. in clem. 1. de probat. & esset redarguere Papã de mendacio. Fel. in c. cũ a nobis, col. 2. de testib. Et quia etiam sumus in beneficialib. in quibus Papa ad libitũ disponere potest, c. 2. de præb. in 6. Sarnen. sup. reg. de non toll. iur. quæf. q. 1. col. 3.
- 23 vers. vbi tñ constaret, idẽ Fel. d. c. cũ a nobis, eo. tit. Et vt ad institutã procedendi rationẽ reuertar, si debitore in curia personaliter apprehendis, cita eũ ad dicen. contra iura producta, & repetita, viden. iura.

re testes super illorū recognitione quatenus opus sit, & docen. se paruisse literis Apost. primo pro prima dilatione. Quę Apostolice literę si in actū reproductionis citationis exhibētur, sufficit hac citatio, nō secus ac si personaliter litera ipsa originaliter intimarentur, ita vt supra obseruari vidi per Vincen tium Fuscherium in causa Tarentina pensionis, pro D. M. Antonio Card. Columna, contra Archiep̄m Tarentinum. Secus autem si titularius, quia tunc præmittendum esset monitorium, vt superius inuimus. Amplius præmittendum est in hac quotidiana quæst. q̄ quamuis retroactis temporibus audiuerim, quod pensionarius possit agere contra nouum possessorem beneficii pro pensionibus antea decursis, q̄ tamen nouus possessor possit regressum habere contra hæredes percipientis. Put. dec. 189. lib. 2. nu. 4. cum pensio onus sit reale, & obliget possessorem, c. si quis laicus 16. q. 1. Gig. de pens. q. 39. n. 5. imo est in potestate pensionarii, vel agere contra nouum possessorem, vel contra hæredes titularii defuncti, vt per eundem Gig. d. q. 39. n. 11. tamen postmodum audiui Rotam sententiam mutasse, & tenuisse, quod contra modernum possessorem nō agatur pro terminis decursis ex pensione, nisi factis prius diligentis contra hæredes, vt in vna Hispalen. pensionis coram Blanchetto 16. Decembris 1577. Et quod dictum fuit de pensionario, idem dicendū erit de hærede pensionarii, qui succedit in pensionibus decursis, & non solutis mortuo ipso pensionario, vt per Alexan. conf. 82. Perspectis his, num. 16. in fin. vol. 2. Gig. de pens. quæst. 32. Si autem pensionarius voluerit agere pro decursis iam pensionibus, & non solutis contra hæredes beneficiati tunc non exequutiue, sed ordinarie procedendum erit, vt per Modernum Marchesanum in prima parte cap. 14. sub num. 4. de commiss. appell. Pensio autem est soluenda in principio anni, vbi solutionis terminus, vel termini in illius reservatione non sunt designati, vt per Abb. in c. peruenit, de arbitr. in fin. ibi quod si promitto soluere aliquid annuatim, teneor in principio anni soluere: secus si promitto soluere in quolibet anno, quia in fine anni fiet solutio. Vnde dantur ibi versus.

Annua si debes, tunc inspicias caput anni, id est fiet solutio.

Anno si debes in fine teneberis anni.

Et an a tempore constitutæ pensionis, vel post collectionem fructuum, vide decisionem factam in causa Placentina pensionis coram Seraphino 4 Iulii 1567.

Cæterum ista quasi possessio exigendę possessionis æquiparatur in terdicto retinendę, q̄ est remediū breue, & summarissimū possessoriū vt per Paul. de Castr. consil. 3. colum. 2. vol. 2. Couar. practic. quæst. cap. 17. Menoch. in tract. de retin. cap. vlt. num. 7. cum seq. & non admittit exceptionem defectus proprietatis, quando non petitur aliud quam manutentio durante lite. Aegid. in c. pastoralis, nu. 3. cum seq.

Neuiz. cōf. 81. n. 16. & tenuit Rota in vna Bono. i. iurisdic. corā Oradino 1569. Quod autē quasi possessio per vnicā solutionē acquiratur tenuit Rota in vna Lucana pensionis, Vener. 4 Jun. 1574. coram Lancellotto, vt in dec. 196. n. 2. diuers. & Roman. conf. 371. in fin. attestatur ita procedere de iure Canonico, vt ibi. Et quod de iuribus incorporalibus ex vnica solutione quæratu quasi possessio, tenuit Rota in vna Gerunden. pensionis coram Seraphino 18. Decemb. 1579. Vltorius dico, quod est in facultate pensionarii, cui denegetur solutio, vel habere se pro spoliato, & tunc intentare remedium recuperandæ, vel se non habere pro spoliato, & tunc intentare hoc remedium retinendæ, vt per Bal. in l. 2. n. 44. C. de seruitu. cum aliis ibi citat. & quando titulus requiritur, vel non, dixi superius lib. 2. c. 6.

DE MODO PROCEDENDI AD ASSEQVVTIONEM
pensionis referoatæ, clausula, vigore litterarum, &c. Cap. III.

- 1 *Pensio non exigitur litteris non expeditis.*
- 2 *Cancellaria Apostolica organum est Papæ.*
- 3 *Clausula annullatiua formam inducit, quæ omitti non potest.*
- 4 *Pensio est nulla nisi litteris infra duo menses expeditis iuxta formam decreti.*
- 5 *Litteræ non dicuntur expeditæ nisi postquam sunt plumbatæ.*

1 **S**olebant olim pensiones assignari, & exigi vigore supplicationis in beneficio vigore quasi possessionis exigendi, vt supra late posuimus. Successiue vero Reuerendiss. D. tunc Datarius, vt Cancellariæ Apostolicæ, officialium me memor, ne illi suis debitis defraudarentur iuribus: in supplicatione reservationis pensionis clausulam hanc ponere cōsuevit Vigore litterarū desuper expeditar. &c. quæ nō obstante titularii reservationi pensionis cōsensum præbēt, & illā iux. supplicationis formā etiā litteris nō expeditis, neq. intimatis, quas pro expeditis, & sibi legitime intimatis habere volunt, soluere promittunt, & hoc se obligāt. Cū autem in cōtentioso iudicio inter eum, qui pensio ni cōsensit, & pensionariū ad pensionis consequutionem agentē, reus cōuentus exceptionis nō expeditionis litterarū, actoremq. illas omnino, antequā ei cōperat actio, expedire teneri, & assertā suā obligationem, cum a supplicatione discordet, sū ipsam corrigendā esse aliqñ opposuerit, & exaduerso agens replicauerit, quod litterarum expeditio nō est necessaria, quādo agitur tm̄ ad solutionem pensionis contra eum, qui cōsensit, & se obligauit soluere etiā litteris non expeditis, quas pro expeditis, & sibi legitime intimatis habere voluit: cum

lit.

litteræ non sint de substantia pensionis, sed tantum ad illius probationem requirantur, cui probationi, & litterarum expeditioni pars potest renūciare, & conuenire, quod pensio litteris non expeditis soluatur, & dum dictum fuit, quod quando obligatio discordat a supplicatione corrigenda est secundum ipsam supplicationem, hoc procedere videtur in his, quæ gratiæ substantiam respiciunt. Et ex his, & aliis rationibus per Aduocatum pensionarii deductis, vidi in tribunali fuisse resolutum: dandam esse executionem Cameralis obligationis etiam litteris non expeditis. Ad hoc igitur, ut litteræ omnino expeditentur, per Datarium in similibus supplicationibus adiunctum fuit. (Vigore litterarum desuper expeditarum, & non antea, alias pensio sit nulla. Redeundo autem ad materiam primo narratæ quæstionis dico, quod cum reus conuentus ab huiusmodi executione vigore appellationis ad Signaturam iustitiæ recursum habuisset, & commissio causæ appellationis bis in eadem Signatura proposita fuisset, demum resolutum est, quod licet processus ex pensionarii parte factus sustineri potuerit, ex aduerso deductis minime obsistentibus tamen non defuerunt Prælati, puta Reuerendiss. D. Farratinus, & alii DD. Abbreuiatores, qui nomine Cancellariæ, quæ organum est Papæ, ut per Cassador. dec. 7. super regul. in tit. de vnion. qui retulerunt clausulam hanc apponi de mente Sanctissimi qui tunc erat Gregorius XIII. qui voluit, quod omnino ante executionem litteræ expeditentur. Et ideo fuit decisum, A. C. nisi litteris expeditis, procedere non posse, idque ex vi d. clausulæ, quæ imponit necessitatē pensionario expediendi litteras, antequam agere possit, ad reg. de non iudican. iux. formam supplic. Quæ inducta est fauore publico, ne officiales detrimentum patiatur, ut in d. reg. q. 1. Secus euenit quam pensionarius vi possessionis exigendi procedit: ut in præced. c. diximus. Ut autem hæc pensionis quæstionem plenius cognoscas, placuit hæc quæ sequitur decisionem annexere R. P. D. Mellino, Veronen. pens. Merc. 1. Jul. 1592. in litteris reservationis pensionis ad fauorem Ascanii erat appositum decretum, quod si ante expeditionem litterarum pensio exigeretur, esset ipso iure nulla. Ascanius exegit pensionem, & postea expedit litteras, dubitavi an pensio esset nulla, & fuit resolutum esse nullam. Ratio decisionis fuit, quia in decreto erat appositæ clausula annullatiua, quæ inducit formam. Bal. in l. ff. de lib. & posthu. Soc. iun. cōf. 71. n. 3. lib. 1. ideo cum forma non fuerit seruata pensio est nulla. l. 1. §. si quis ita, ff. de verb. obl. l. cum hi, §. si prætor. ff. de transact. Cassad. dec. 10. de rescr. Et in similibus terminis statuto, quod prouisus teneatur litteras expedire infra duos menses, alias prouisio esset nullius roboris, & momenti, fuit alias resolutum prouisionem esse nullam, litteris non expeditis infra duos menses, dec. 142 inter collectas a Card. Chiroga. Non obstat, quod litteræ fuerunt ceptæ expediri; quia quando est inducta forma, nihil dicitur actum, si aliquid

deficit, cap. 1. de Baptism Bal. in l. 2. n. 64 C. de seruitu. & aqu. Sarnen. in de idiom. q. 8 & litteræ non dicuntur expeditæ, nisi postquam sunt plumbatæ, Glossat. in reg. 53. Sarnen. in regu. de non iud. quæst. prima. Non obstat quod decretum concernit utilitatem officialium Cancellariæ, & ideo sufficit, quod Ascanius postea expediuerit. Socin. consil. 4. vol. 3. Cassad. dec. 35. & 36. super reg. Quia Soci & Cassad. loquuntur in terminis regul. de non vteno, disponit nisi literis exceditis, quæ ut inquit Socin. consil. 43. nu. 2. vol. 2. non annullat gratiam, sed disponit, quod non suffragetur ante expeditionem litterarum, sed in hoc casu decretum inducit formam præcisam, & annullat ipso iure, quia est appositum illud verbum, eo ipso Tiraquell. in l. si vnquam a se reuertatur, nu. 4. C. de reuoc. dona. ideo dispositio subsequens post pensionem extinctam non potest suffragari. Non obstat expeditio litterarum in forma rationi congruit, quia non tribuit ius de nouo. Rebus. in titulo de gratia in forma rationi congruit, num. 19. Referuarunt tamen DD. quod particulariter videatur, an sit locus excusationi ob legitima impedimenta.

DE DECLARATIONE PAPAE SVPER EXEQVVTIO- ne litterarum pensionis. Cap. V.

In litteris pensionis exequendis, quæ hætenus diximus in tribuna li Auditoris Cameræ hætenus obseruata fuere. Successiue vero audiui fel. rec. Gregorium Papam XIII. oretenus A.C. suo tempore existenti commisisse, vt in exequutione litterarum pensionis, etiam si adesset titularii consensus, etiam cum obligatione camerale in vinculo iuramenti vallata, pro pensionis solutione facta, ad exequutionem litterarum huiusmodi non procederet, nisi prius literis, aut supplicatione reservationis pensionis, & narratis in eis sufficienter verificatis. Quod pensionariis nimis durum videbatur, et im propter maiorem, quam habebant, difficultatem eorum pensiones consequendi, tum etiam multi censebant verificationem gratiæ non esse necessariam, quando agitur contra eum, qui consensit pensionis reservationi & in forma Cameræ Apostolicæ illam soluere se obligauit, cum partes sola supplicatione expedita, quoad eos verificationi eiusmodi renunciare, & absq. simoniæ labe conuenire possint, quod pensio libere & sine aliqua exceptione soluatur. His tamen non obstantibus idem Papa voluit, vt si non respectu consentientis, saltem respectu Papæ cõcedentis, hæc verificatio fiat, antequam ad petitã exequutionem deueniatur, ad hoc, vt gratia nullo modo sit, neque dici possit subreptitia: obligatio enim de soluendo pensionem semper ad supplicationis tenorem refertur, vt per R.P. D. Sarmient. in tract. select. interpret. c. 11. num. 2. & fuit resolutum in vna Asculana pensionis coram
Pam-

Pamphilio 7. Febr. 1586. & semper qualificatè sumenda est, quatenus scilicet preces veritate nitantur. Aym. conf. 104. n. 3. lib. 1. cum simil. Nam si gratia subreptitia esset, consensus, & obligatio inde sequuti tanquam ad gratiam ipsam accessorii, pari modo nulli forent, & cõsequenter non exequendi. In summa Papa voluit Cameralè oblig. pensionario in nihilo, quoad hoc, sed tantũ ad effectum prohibendi suspensio-
 suam, non autem deuolutiuam appellationem titulario suffragari.

DE TRANSLATIONE PENSIONIS. Cap. VI.

- 1 *Ad validitatem translationis pensionis, quæ requirantur.*
- 2 *Parum est legere nisi legens intelligat.*
- 3 *Quare requirantur ab auctore dicta,*
- 4 *Translatarius si possidet non tenetur iustificare habilitates suas, neq. transferentis.*

Licet translatio pensionis ita appelletur, tñ non est proprie trãslatio, sed illius cassatio, & noua pensionis ad fauorẽ alterius reseruatio. Vnde omnia, quæ fuerunt dicta materia pensionis, possunt congrue adaptari huic articulo translationis pensionis. Subnectendum hoc vnum videtur, qd cum exequutor deuenit ad hunc actum translationis pensionis, nedũ requiritur presentatio litterarũ; sed etiã ad hoc vt ipse exequutor instruat de qualitatibus suæ iurisdictionis, debet ab eodem exequutore legi tenor litterarũ, & in ipso actu tam exequutor, quam notarius debent legere, & diligenter inspicere totum tenorem facultatis transferendi, litterarumq. desuper confectarum, iux. trad. per Specul. in tit. de resc. per tot. quia idem exequutor debet esse plene instructus de eius facultate, vsq. adeo, qd non sufficeret, si sciret aliunde se esse delegatum, seu informatũ, vt per Rom. qui attestatur de cõi in l. absentis, n. 5. ff. de donat. & conf. 352. incip. Quo ad primum, col. 2. vers. quoad tertiu. & idem tenuit Rota in dec. 6. de off. deleg. in nou. & præmissa procedunt etiam quando idem exequutor legisset litteras superficialiter, & illas non intellexisset, parum enim est legere, nisi ipsemet legens intelligat. l. 1. ff. de his, quæ in testam. delen. cum adductis per Rebuff. de collat. §. 1. super vers. legere, & relatæ qualitates videntur omnino necessariae, ne aperiatur via fraudibus, ad quas euitandas iura volunt, quod exequutor aperiat litteras clausas, & diligenter inspiciat, idque diligenter faciat, quia oportet dicere in instrumento, aut patentibus litteris desuper conficiendis, eundem exequutorem vidisse litteras Apostolicas integras, & incorruptas, vt per eundem Rebuff. in d. rub. num. 2. Nec prætereundum videtur, quod translatus existens in quasi possessione existendi nõ videtur verificare litteras expeditas, & translationẽ, habi-

lites verò non tractantur in iudicio possessorio, quia sunt altioris indaginis. Mohed. dec. 9. de caus. pos. & propr. & q̄ possessorio agēs sufficit tantum docere de sua possessione licet non doceat de titulo. Nat. conf. 409. n. 8. Innoc. in c. in litteris, de restit. spol.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS LITTERARVM IN
forma Breuis. Cap. VII.

- 1 Quid post presentationem Breuis pro obtinendo ad illius exequutionem monitorio agendum sit.
- 2 Breuia Apostolica in duplici forma conceduntur.
- 3 Clausula monitorij vigore Breuis (si se fore grauatum senserit) euitanda est, quia causam ordinariam reddit.
- 4 Prima citatio contra intrusum post exequutum, & reproductum monitorium.
- 5 Quomodo verificetur clausula (constito) de qua in Breui.
- 6 In negotio exequutionis Breuis, vt plurimum, trina testium examinatio requiritur.
- 7 Quatuor termini substantiales in hoc iudicio necessarij.
- 8 Iurium recognitio omnino sententiam debet precedere.
- 9 Citatio ad sententiam.
- 10 Si monitorium nomine Camera est decretum, omnes termini nomine Commissarij Camera, & prouisi pro suo interesse seruantur.
- 11 Commissarius aliquem, qui in causa compareat, substinere solet.
- 12 Monitoriam vigore Breuis personaliter debet intimari.
- 13 Secus, si post monitorium procurator specialiter ad illam causam permonitum constitutus sit. Generalis constitutio non sufficit.
- 14 Procurator in actu exequutionis constitutus non nisi ex benignitate citatur.
- 15 In verificatione clausulae constito semiplena probationes admittuntur.
- 16 In Breui ad fauorem litterarum prouisionis concesso, satis est clausulam (constito) verificare.
- 17 Et quare hoc solummodo sufficiat.
- 18 Sententia declaratoria contra intrusum.
- 19 Alia contra capitulum, & canonicos.
- 20 Citatio pro obtinenda aggrauatoria post sententiam latam.
- 21 Lata sententia sequestrum absque partis citatione conceditur.
- 22 Datur etiam sequestrum aliud parte citata, & quomodo.
- 23 Traditur etiam subdelegationis instrumentum, pro fructibus liquidandis, & quo pacto.
- 24 Quomodo deur absolutio ab his censuris.
- 25 Intrusus in petitorio nõ auditur, nisi satisfecerit de his, in quibus fuit in possessorio condemnatus.

- 26 In his Signatura non rescribit, nisi cum clausula, Parito Breui, & iudicato.
- 27 Hac excommunicatio etiam pro incerta summa fructuum non liquidatorum publicatur, & quando.
- 28 Licet canonici sint singulariter moniti, & nominati, non propterea contra eos tanquam singulares excommunicatio conceditur, & quare. Et quando contra eos tanquam singulares excommunicatio concedatur.
- 29 Capitulum quando liberetur per intrusi nominationem.
- 30 Ab alijs censuris, aliquibus exceptis, A.C. absoluit ad cautelam, ad effectum agendi.
- 31 A censuris latis in curia non datur absolutio, nisi causa cognita.
- 32 An declaratoria rite feratur non procedente sententia.
- 33 In effectivis regulariter dilationes ad partes non conceduntur.
- 34 Hoc servatur in reo volente executionem Brevis impedire, secus in agente.
- 35 Tutius est in his causis commissionem impetrare, & quare.
- 36 Commissione superueniente A.C. remissoriam in hoc casu etiam reo concedere potest.
- Et de aliqua alia de remissorijs.
- 37 Iudex remissoria est tantum merus exequutor, & articulos admittere nequit.
- 38 Articuli dandi sunt in Curia, & ibi admitti, & illos dans debet ab illis de partibus esse instructus.
- 39 Quaedam alia de remissorijs.
- 40 Quae dilationes ad probandum, & quae ad reprobandum conceduntur.
- 41 Pendente termino remissoriae, officium iudicis quoad expeditionem causa conquiscit.
- 42 Exequutio litterarum remissorialium, & compulsorialium consuevit committi personae in dignitate Ecclesiastica constitutae, licet hoc necessarium non videatur.
- Iudex remissoralis non potest alium iudicem subdelegare.
- 43 A.C. compulsoriales litteras in principio litis absq. partis citatione decernit, & parte citata in quacunque parte iudicij.
- 44 Differentia inter compulsoriales generales, & speciales.
- 45 Remissoria non datur pro instrumentis producendis, secus pro signis, & sigillis recognoscendis.
- 46 Si instrumenta a iudice remissoriae reciperentur probare.
- 47 Terminus, qui praefigitur in remissoria, intelligitur tam quoad receptionem iuramentorum, quam examen testium.
- 48 Non sufficit testes producere infra tempus praefixum, nisi etiam in termino examinentur.
- Secus ex equitate, & quanto. Quando deneganda sit remissoria.
- 49 Termini, qui servantur pro parte rei conveniunt, sunt diversi a terminis ab actore servandis.

30 *Differentia inter iudicem, & executorem.*

31 *Referuntur aliqua de simpliciter intruso, ac intruso lite pendente.*

1 **I**N processu executionis Breuis Apostolici, in primis presentatur A. C. ipsummet Breue clausum, & sigillatum, quod ab eo aperitur, eoq. aperto pro verificatione clausulæ (Constito) in Breui appositæ, ac aliorum de necessitate verificandorum testes inducuntur, & de mandato iudicis per notarium examinantur, citatis tamen prius omnibus interessibus per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporis qualitatem. Quorum depositionibus iudici exhibitis, si iudici ipsi requisita in Breui, saltem ad effectum decernendi monitorium sufficienter verificari videbitur, monitorium decernit iuxta formas, quas inferius postremo libro posuimus.

2 Aduerte autem Breuia huiusmodi in duplici forma expediri, Vna dicitur ad fauorem litterarum Apostolicarum sub plumbo per prouisum Apostolicum iam expeditarum, & tunc mandatum de immitendo prouisum Apostolicum in possessionem vna cum monitorio contra intrusum in beneficio traditur. Altera vero forma ad capiendum possessionem nomine Cameræ Apost. & consignandum eandem commissario, seu eius procuratori per ipsum retinendam, donec pars, cui gratia est facta, litteras sub plumbo expediuerit. Quorum quidē Breuium formulas infra libro ultimo habebis.

Animaduerte tamen, quod in monitoriorum huiusmodi expeditione ne semper apponitur clausula (Alioquin, &c.) quia licet in Breui dicatur, Contradictores quoscunq. per censuras Ecclesiasticas appellatione postposita compescen. intelligendum est de his, qui contradicere velint sine causa, & facto. Si vero contradicerent de iure, & iustā allegarent causam, ut puta aliā collationem priorem; A. C. tanquā executor compescere illos non posset, nisi prout iustitia suadet, iuxta tex. in c. licet Episcopus, de præb. lib. 6. gl. in d. c. pro illorū, eo. tit. in decret. Aduerte etiam, quod in monitorium huiusmodi expeditione aliqui notarii clausulam (si se fore grauatos senserint) apponente consueuerunt: quia per illa verba conceditur parti aduersæ, quod non executiue, sed ordinarie procedatur: reo enim comparente alia monitoria ad simplicem citationem resoluuntur, ut per Rip. qui late scribit in l. de pupillo, §. meminisse, num. 20. & seq. de nou. ope. nunc. Secus si apponatur clausula (Alioquin, &c.) quam in monitoriis huiusmodi infra lib. 4. descriptis expressimus, & quam in negotio predicto executionis magis conuenientem censui: quia ea sunt præcedente causæ cognitione, & mandatur aliquid fieri sub pœna excōmunicacionis, cum clausula, quod in euentum non paricionis ex nunc, prout ex tunc procedetur ad censuras, moniti contumacia, vel absentia non obstante: nec apponi consuevit clausula (si senserit se grauatum) ut

supra

supra dixi, proceditur ad declaratoriam sine aliqua alia reintegratio-
ne, vt per dec. Peregr. 260. lib. 2. incip. in causa Egitanien parochialis
licet Signatura hodie aliter senserit scilicet monitoria hæc contra in-
trusos non nisi cum clausula illa [si senserit se grauatum] decernenda,
& concedenda fore. Hæc monitoria contra quoscunq. intrusos, cum
adhibitione causæ cognitionis, vt dictum est præcedente generali ci-
tatione per contradictas, siue edictum publicum contra quoscunq.
interesse putantes decernuntur: quæ citatio cū contradictores sint

- 4 1. ad si. ff. de vent. in spi. Monitorii exequutione in partibus facta, & in
actis notarii reproducta, si intrusus, vel alius monitus, seu eius pro-
curator in termino comparuerit, & per cursorem, vt moris est perso-
naliter, sin autem per contradictas, seu edictum publicum præcedē-
te debita decreti iudicis annotatione, citatur [ad dicen. contra litte-
ras Apost. in forma Breuis expeditas, ac monitoriales pro illarū exe-
quutione decretas, exequutas, & reproductas iuraq. producta, & re-
petita, videndumq. iurare testes super illorum recognitione, quate-
nus opus sit.] His peractis pro Breuis verificatione articuli, siue ma-
teriæ exhibentur, & parte ad dicendum contra articulos, siue mate-
rias in forma, quam supra in primo libro videbis, citata: præuia iu-
ramentorum testium receptione, testes ipsi debito tempore exami-
nantur, & repetuntur.

- 6 Nota tamē, q̄ in huiusmodi negotio Breuis exequutionis, vt plu-
rimum trina testium examinatio requiritur. Prima, quādo testes mo-
nitorium decernendi causa examinantur, vt supra in principio huius
capitis diximus. Et tunc citantur per contradictas, siue edictum pu-
blicum oēs interesse putātes [ad viden. sūmarie examinari testes pro
verificatione contentorum in Breui.] Secunda quādo Capituli est
monitū, siue intrusus, & cōparere, vel parere negligit, & tunc post re-
productum monitoriū exequutū, & partem [ad dicen. contra] cita-
tam, vt paulò supra dicebamus, citatur reus ad viden. examinari, &c.
& repetuntur testes illi, qui se primo ante monitorii decretum exa-
minauerant, vel alii de nouo inducuntur. Tertia, quando ante senten-
tiæ declaratorie prolationem, post factam vltimo dictam repetitio-
nem, siue examen testium in rei contumaciam, cōparet deinde cer-
tus contradictor, & testes citato ipso contradictore repeti postulat:
quia interrogatoria dare vult: & tunc iudex ex benignitate potius,
quam iuris dispositione, sumptibus tamen petentis (quia in termino
ei assignato comparere debebat) illos denuo, quatenus illorum co-
pia haberi possit, repeti mandat, iuxta decif. Peregr. 281. In vna Ro-
mana Dominorum de Picchis, lib. 2. Post hæc seruatis quatuor ter-
minis in huiusmodi exequutio negotio de stylo curiæ seruari soliti-
tis; qui in veroque ex antedictis casibus semper seruatur. (Ad docen-
dū scilicet se paruisse litteris Apostolicis in forma Breuis expeditis,

C. de rescin. vend. contraria loquuntur ad effectū excōicationis, vel
 13 pœnæ, vt per Crau. conf. 193. n. 8. Ea. n. quæ superius dicuntur, vide-
 licet non procedi ad cēsuras, nisi cū monitorio personaliter exequu-
 to, ex supradictis limitantur, nisi forte post monitorii executionem
 domi dimissa copia, factā, fuisset per monitum procurator specialiter
 14 ad illā causam constitutus: secus si generatim ad oēs lites antea cō-
 stitutus fuisset, ita vt sup. relatum est, passim in tribunali obseruatum
 fuisse vidi. Sed si in actu executionis, seu intimationis monitorii mo-
 nitus protestatur contra eū non procedi, nisi D. Roderico Comicino
 in Ro. Cur. & suo procuratore citato, ex benignitate tm̄ iudicis, siue
 agētis procurator ille nominatus citatur. Nō tenetur enim aliter a-
 gens en̄ citare, verū debet ipse moniti procurator cū mādato legiti-
 mo in actis notari causā cōparere illudq. exhibere, & protestari, q̄
 nihil in causa fiat nisi se in quolibet actu citato, vt sup. posuimus in c.
 15 3. presentis libri. Quod tm̄ intrusus cōparens ante sententiā declara-
 toriā semper audiatur, locū non habet in monitoriis decretis vigo-
 re Breuis habētis clausulā, confitito sūmarie, & extraiudicialiter, quæ
 de sui natura importat, vt iudex extra ordinē præcipiat, & tunc cū sit
 parendū eius litteris. Bar. in l. nec quicquā, §. vbi decretū, il 2. n. 11. ff.
 de off. proc. & leg. intrusus. n. contumax, excōicatus, & declaratus nō
 auditur, nisi dimissa possessione, restitutis fructibus, & expen. Cū iu-
 dex vigore Breuis, & causa cognita intrusum condēnauerit, illius exe-
 16 quutio non est amplius, vt tenuit Rot. dec. Palæotti 531. li. 3. n. 2. diu.
 In verificatione aut̄ clausulæ (constitito) in tribunali A. C. seruatiū fuit
 & quotidie passim seruatur, probationē testiū de publ. voce, & fama
 deponētū sufficere, quia in his possessoriis iudiciis publ. vox, & fama
 plena probatio est, ad not. in l. r. C. quor. bonor. Pedem. dec. 99. n. 37.
 Licet Rota, vt pluries audiui, alias censuerit semiplenis hīscē proba-
 tionib. pro verificatione obitus illius, per quē beneficiū vacauit, stā-
 dū non esse, quia cum hoc præcipuū sit impetrantis fundamentū, ple-
 ne proban. est, vt per Cresc. dec. 205. in fi. impugnan. reg. Cassad. 8. de
 verb. sign. Semiplenæ autem probationi acquiescere deberemus, qm̄
 essemus vltra montes, vel in causa difficilis probationis, vel tm̄ de o-
 bitu in genere. Put. dec. 171. li. 3. n. 4. non autem de obitu ipso, tpe, &
 persona, quæ obiit tractaretur, vt per eund. Put. dec. 266. eod. lib. n. 4.
 utroq. tm̄ casu A. C. in hoc iudicio semper stetit hīscē semiplenis pro-
 bationib. tanquā in causa summariā, tā quoad solēnitates iudicii, quā
 quoad probationes, vt tenet Bar. in l. 3. §. causā in fi. ff. de Carb. edic.
 Vbi dicitur, q̄ ista est causa summariā, quia dantur breuiiores dilatio-
 nes, vt per eundē Bar. in l. si quis a liberis, §. si quis ex his, ff. de lib. a-
 gnos. Abb. in c. dudū il 2. n. 28. de elec. Rot. dec. 25. n. 5. de appel. in an-
 tiq. In his igitur causis summariis leuiiores probationes habentur p̄
 plenīs probationibus. Ex prædictis rationibus Locatenentes, qui pro

- tpe fuerunt A.C. arbitrati fuerunt, has semiplenas probationes pro
 sufficientibus probationib. reputari, & licet, vt dictū est, in hoc iudi-
 cio exequutionis Breuis, cum illud cōparetur interdīcto adipiscēdæ,
 semiplena probatio sufficiat, Bar. in l. iudices, n. 3. C. de iud. Rol. conf.
 50. n. 10. lib. 2. attamen si ista semiplena probatio resularet ex dicto
 vnus tm̄ testis nō est attendenda, Rol. d. conf. 5. n. 16. Secundū autem
 extremū nedū A.C. verū etiā Rota cēsuit sufficienter probari per le-
 niores probationes, Ant. Aug. dec. 243. li. 3. & q̄ Rota nō solet exige-
 re multū ex actas probationes, sed contentatur solū de semiplena p-
 batione in vna Regien. parochialis coram Chisanen. in diuer. 162. ra-
 tio ibi asfertur, quia nō agitur principaliter de veritate contentorū
 in Breui ad gratiā canonizandā, sed incidenter ad effectū remouen. in
 trusum ne cū peccato percipiat fructus quo casu sufficit semiplena
 probatio. Aegid. dec. 99. Paris. conf. 13. n. 22. li. 1. & q̄ sustentatio litis
 sufficiat cū alio adminiculo, vt in vna Cremon. parochialis s. Petri de
 16 Regazolis contra D. Petrum Bassanū corā Caputaq. Non te fugiat
 insuper, q̄ q̄n datur Breue ad fauorem litterarum prouisionis, cū clau-
 sula (si, & postquā litteræ Apost. exhibitæ fuerint) quāuis non defue-
 rint, qui in Breuis eiusmodi exequutione litterarū prouisionis narra-
 tiuā de necessitate verificandā fore asseruerint; puta fructuū valorem,
 & impetrantis habilitates, tm̄ de stylo tribunalis A.C. a Rota cōpro-
 bato sufficit clausulā, constituto, in Breui expressā verificare, & litteras
 Apost. producere, & sic de facto exhibere prouisionē factā fuisse, vt in
 ferius probabimus, quia in hoc iudicio non agitur vigore litterarum
 17 in quibus præmissa narrantur, sed Breuis in quo de prædictis nullū
 prorsus verbū, sed solum prouisio iā facta, & litteræ expeditæ narrantur,
 quæ narratiua in hoc, vt dixi, sufficit si de facto verificetur. Breue
 in. verificatum circa clausulā, constituto, exequutioni demandandū est,
 absq. vltiori verificatione. In ista autem verificatione iuxta dicitur
 mixtus, in aliis vero merus est exequutor cū mera exequutio cōmit-
 tatur sine aliqua parte iudicis, vt in terminis per Anchar. conf. 297.
 n. 7. ver. solū enim Papæ, n. 8. ver. & sic merā sibi exequutionem. sequi-
 tur pro solēni. Fel. in c. si. n. 13. ver. item amplia, de præsumpt. & in c.
 si constiterit, in 5. de accusat. Aliorum vero in Breui narratorū, vt di-
 ctum est, verificatio nō requiritur, sed solum eius, q̄ est positū in for-
 ma mandati, sub d. clausula, constituto, vt per eundē Anch. cod. cōf. Fel.
 in d. c. si. n. 25. Palæot. dec. 487. incip. prætendebatur, & alias fuisse re-
 solutum testatur Moder. Perus. in tract. de attent. par. c. 4. in præf. n.
 18 47. His positis, sententiæ declaratoriæ formulā subiicio. Per hāc no-
 strā declaratoriā sententiā, quā de iuris peritorum cōsilio pro tribu-
 nali sedentes, & solū Deum præ oculis habentes ferimus in his scri-
 ptis in causa, & causis vertentib. corā nobis inter Ill. D. Iulium Mon-
 terentium Cam. Apost. gen. Commissarium, & A. prouisum Apostoli-
 cum

cum pro suo interesse illi adhaerentē agentes ex vna, & B. intrusum in beneficio N. de quo eidem D. Auctoritate Apost. prouisum, seu prouideri concessum sui super dimissione, & relaxatione possessionis, & fructuū d. beneficii, rebusq. aliis reum conuentum partib. ex altera, Dicimus pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus prædictum B. excommunicationis, alia q. sententias, censuras, & pœnas in literis Apolt. in forma Breuis sibi intimatis contentas, ob illarū non partitionem ac eiusdem beneficii non dimissionem fructuūq. perceptorū, & qui percipi potuerunt, ac in futurum vsq. in diem realis dimissionis prædictæ decurrendorū non restitutionē, dānabiliter incidisse, & incurrisse. ipsumq. sic excommunicatum, & declaratū publice denunciandum & ab oībus Christifidelibus arctius euitandum, literasq. declaratorias desuper opportunas decernendas, & concedendas fore, & esse, prout declaramus, euitari mandamus, ac decernimus, & concedimus, ipsumq. in expensis coram nobis legitime factis condemnamus, quarum taxationum, & fructuum liquidationem nobis vel cui de iure in posterum reseruamus, omni meliori modo, &c. Hac contra particularem intrusum sententia fertur. Sed si contra Capitulum, Vniuersitatem, aut Collegium, vel his similia pronuncianum est, causa publicum aliquod scandalum euitandi, nō fulminatur statim causa, sed fertur sententia modo supra designato his mutatis (prædictos BB. Canonicos, Capitulum, Vniuersitatem, vel Collegium, nisi infra 15. dies a die intimationis præsentis nostræ sententiæ, seu instrumenti eis facien. computandos realiter, & cum effectu sententię ipsi paruerint, ex nunc, prout ex tunc suspensionis a diuinis interdicti, ingressus Ecclesię, aliasque Ecclesiasticas censuras, & pœnas in eisdem literis contentas, ob illarum non partitionem, possessionis, & fructuum non traditionem, & consignationem dānabiliter incidisse, & incurrisse. Verum quia in Breuib. eiusmodi, præter Ecclesiasticas censuras, inest pœna priuationis beneficiorum, vt supra dictum est, ea stante, quandoq. beneficia rei cōuenti certo modo impetrantur, sed male etenim hæc sententia non bene priuat, quia sic condemnatus, si postea absoluitur, per absolutionem in pristinum restituitur, & consequenter priuatio nulla redditur. Idcirco iudicem minime errasse arbitror, si in hac sententia priuationis huiusmodi pœnam omitteret, præsertim dum contra Capitulum, & canonicos agitur, vt dictum est; cum ratio n. consentaneum esse non videatur, canonicos pro re ad Capitulum in communi pertinentē eorum propriis beneficiis, vt singulares, & proprias personas priuari. Sicut dicimus de sententia lata contra Vniuersitatem, & homines tanquam occupatores castri; quæ non exequitur contra possessores rerum particularium, Fab. dec. 44. Gome. de cis. 209. de dolo, & contum. debitum enim Vniuersitatis non dicitur debitum singulorum, de per se singulariter consideratum, vt in l. sicut

- 20 *§. si quid vniuersitati, ff. q. cuiusq. vni. nom. Atfl. dec. 400. n. 2.* Si vero reus cōuentus per 10. dies post publicationē ceduloni declaratoriz non paret, cedulono eiusmodi publicato, & in actis notarii causa reportato citatur ad viden. se aggrauari, & reaggrauari, vna cū inuocatione auxilii brachii secularis. In cuius citationis termino relaxatur
- 21 brachiū seculare, nisi ad primam diē cū intimatione. Formā illius vide inf. in postremo lib. Lata sententia, sequestrū etiā extra curiā, iuxta clem. 1. de sequest. poss. absq. aliqua partis citatione conceditur. Hoc etiā in eod. lib. inuenies. Cōceditur quoq. interdū aliud sequestrū par
- 22 te citata in quo certi sequestratores deputātur, & citatur reus, ad viden. decerni, & cōcedi sequestrū super fructibus beneficior. N. & concordan. de sequestratore, seu sequestratorib. alias viden. per D. elegi, & deputari ex officio. Et tūc cōcedit iudex sequestrū, in quo de partū cōsensu, vel ex officio aliquē sequestratorē deputat: per quē mādatur beneficii percipi fructus, & sub sequestro retineri, consignandos ad omne mādaturū Dñi. De qua fructuū sequestratione post sententiā, vide Paris. conf. 44. vol. 1. per tot. & similiter quando sequestratio fructuū, seu possessionis fit facienda per modū prouisionis, vide eundē Paris.
- 23 conf. 41. n. 3. li. 1. Cōceditur insuper post declaratoriā sententiā in frumētū subdelegationis alicuius iudicis in partibus, qui fructus beneficii ab intruso perceptos liquidet: cuius exēplar in vltro libro descripsi. Pro quo obtinendo citatur pars ad viden. subdelegari iudices in partib. pro liquidandis fructib. beneficii, concordan. de illis notario, ac loco, ac loci loco, alias viden. per Dñm eligi, & deputari ex officio, & constituen. procuratorē, qui d. liquidationi interfit, alias viden. decerni processū per affixionē ad valuas Ecclesię loci deputādi, &c.
- 24 Et ab his censuris nullo modo absolutio datur, nisi dimissa beneficii
- 25 possessione, resectis expensis, & fructib. restitutis, in quib. intrusus fuit condemnatus, vel facta obligatione de illos soluendo facta liquidatione. Quibus nō peractis reus non absoluitur, imo nec in petitorio au-
- 26 ditur, prius quā doceat se paruisse in possessorio, c. fin. de ord. cognit. Quod procedit etiā in hoc iudicio adipiscendę, in quo reconuentio in petitorio nō admittitur, nō terminato possessorio, vt per Menoch. in 4. remed. adipiscen. n. 648. Et q. non admittatur d. reconuentio, nisi prius resectis expensis, & restitutis fructibus indebite perceptis, vt supra dictū est, vide tex. in c. conquerente, & c. grauis, de rest. spol. Abb. in c. fi. n. 4. de ord. cognit. Soc. conf. 12. n. 5. lib. 1. tex. in l. acceptam, vbi Ang. n. 2. & 3. C. de vsur. & nisi pręstita iuratoria cautione de parendo S. Matr. Eccl. & iudicis mādatis Abb. in c. Apostolicę, n. 10. de excep. Et hinc est, q. Signatura nō solet in his rescribere, nisi cū clausula parito Breui, & iudicato, quę idem importare videtur, pręsertim cū cōdemnatus sit excōmunicatus, & consequenter agere non potest, c. intelleximus, vbi Dec. n. 6. de iud. q. intellige, nisi de nullitate censuraru

- rum constaret, Put. dec. 41. lib. 1. n. 2. Rota in vna Segobien. operaria
 17. Iun. 1597. coram Pamphilio; quia tunc causa cognita, & bene exa-
 minata datur absolutio, vt per Caputaq. in causa Corduben. censura-
 riu 24. Maii 1553. & alia corā Seraph. 12. Dec. 1579. Datur quoq; hæc
 27 excōicatio pro incerta quantitate, & fructibus adhuc non liquidatis
 vt per Achil. dec. 1. de sent. excōm. dec. 183. in nou. Tamen publicari
 nequit parte comparente, & offerente se paratum soluere facta illo-
 rum liquidatione, vt superius scripsimus lib. 1. c. 27. Si vero pro incer-
 ta quantitate fructuum, præuia illorum liquidatione, pro d. censuris
 habendis instabis, debitis seruatis processibus tibi denegāda nō erūt
 nisi forsan ex parte rei ab excessiua, & nimia illorum taxatione fuerit
 appellatum: quo casu hæc censuræ suspēduntur, l. siue pars, C. de dilat.
 28 Et quoniā negotium censurarum multum habet pōderis, ne nota-
 rii decipiātur a quibusdā curialibus, qui vti nimis auidi suas expedi-
 tiones celerius cōsequendū illas maiori, quā possunt celeritate a iudī-
 ce, & notario extorquere curant, animaduertant ipsi notarii, q̄ si con-
 tra Capitulum, & Canonicos tanquā cōtumaces, & inobedientes ad
 cēsuras procedi cōtingat, licet plures ipsorū tanquā singulares Cano-
 29 nici nominati sint, si de re ad Capitulū pertinente tractatur, nō pro-
 pterea cōtra ipsos vti singulares (illos propriis nominādo nominib.)
 censura conceduntur ex supradictis, & ex dec. Rot. 315. de sent. excō.
 in antiq. q̄ intellige de his, quæ cōsistunt in iure: secus videtur dicen-
 de his quæ cōsistunt; quia tunc cū quolibet parere teneatur ob nō pa-
 ritionē poterunt ipsi sic moniti tanquā singulariter singuli excōicari
 vt per Innoc. in c. eā te n. 9. & post eum Fel. n. 13. de rescr. Gemin. in
 c. Roma. §. in vniuersitatē, n. 3. de sent. excom. in 6. pro intelligentia
 autem eorum, quæ in iure, & quæ in facto consistere dicantur ad eos
 recurre a quibus omnia latissime explicantur. Et in super animaduer-
 tāt notarii, q̄ q̄ sunt moniti Canonici, & Capitulum, cōtra quos pas-
 30 sum hæc monitoria diriguntur, cum, vt plurimum ad eos traditio pos-
 sessionis pertineat, quatenus debeant immisisse A. prouisum Apolto-
 licum in possessionē beneficii, cum clausula, amoto quolibet detento-
 rs, Capitulum per intrusi nominationem non liberatur: cum apposi-
 ta sit in Breui clausula, absq; vitio spoli, & attentatorum, vt per Put.
 31 dec. 17. lib. 1. Ab aliis vero censuris extra curiā latis, non tñ ab ordi-
 nariis ex causa residentia, visitationum, morum, correctionum, vel al-
 lia causa a SS. Trid. Conc. prohibita, A. C. intr oducta coram eo appel-
 lationis causa, p̄sim ad effectū agendi absoluere cōsuevit, Aug. lib. 3
 dec. 131. præsertim si de nullitate dicatur, Put. dec. 3. hoc tit. Amplius
 si appellatione pendente fuerit in partibus appellatum, seu pendenti
 termino ad appellan. pignora reo conuento ablata fuerint data per
 appellantē idonea cautione de stādo iuri, & iudicatum soluēdo A. C.
 per particulare decretum illa restitui mandat, & mandatum de resti-
 tuen-

tuendo in forma solita cōcedit, & si appellans fuerit excōicatus, eum ad effectū agenci absoluit, iux. depositionem c. venerabilē, de except. & redeundo ad articulū dictarū censurarū dicen. eris, q̄ reo a censuris in curia latis nō nisi cū plena causæ cognitione, absolutio datur, vt supra ostēsū fuit. Porro hæc declaratoria sentētia ex quadā potius in ueterata cōsuetudine, & stylo tribunalis, quā debita iuris dispositione sub superius expressa forma ferri videtur. Quia, antequā ad declaratoriā incurfus censurarum denunciatur requiritur primo, q̄ censuræ sint fulminatæ, aut in Breui, aut in litteris monitorialib. vt per Pereg. in vna Abricen. seu Aloricen. nullitatis pensionis Card. Carpen. dec. 258. Vbi autē apponitur pœna excōicationis, non sunt ipso facto excōicati, sed veniūt excōicandi: est enim illa pœna, quædā communicatio, nisi aliud ex cōiecturis appareat, dicit Abb. in c. ex rescripto, n. 1. de locato, & cōducto. Cū ergo in Breui nō sint censuræ fulminatæ, sed dūtaxat cōminatæ, opus est, q̄ antequā quis declaretur, contra eū excōicationis sentētia præcedat, videlicet verbū, excōicamus, &c. Et postmodū ad declaratoriā procedatur. Et q̄ excōicationis, vel suspensionis sentētia non sit ferenda, nisi canonica monitione vt sup. præmissa, & nisi pro cōtumacia, siue inobedientia, aut non paritione, attestatur Abb. in c. reprehensibilis, n. 1. & 3. de appel. Declaratoria autē nō

32 est proprie excōicatio, sed solūmodo excōicationis, aut alterius censuræ incurfæ denunciatio, & publicatio. Et si quis diceret, q̄ in eodē tribunali a multis annis citra, ita fuerit obseruatū responderi posset, q̄ hoc fuit ante Conciliū, & bene: quia ante Concilii publicationē monitoria, citationes, & similia expediebantur cū clausula, sub pœna excōicationis, quā ex nunc, prout ex tunc contra inobedientes ferimus in his scriptis. Quæ clausula post Conc. Trid. sublata fuit: & sic, propter illa verba, excōicatio præcessisse videbatur, & consequenter ad declaratoriā sub præscripta forma bene pōterat procedi. Verū prædicta ex abundāti dicta sint, cū minime sint immutāda, quæ antiquā habuerunt consuetudinem arg. l. minime, ff. de legi. & præsertim in tribunali prædicto in quo longus, & diuturnus vsus causarum, tā in ordinādo, quā decidendo pro lege habetur, faciunt ea, quæ solent allegari de efficacia styli, per Doct. in c. si. de consuet. & in c. ex litteris, de const. &

33 c. II. de præb. in 6. Et licet legib. non autem exemplis iudicādū sit, vt in l. nemo. C. de sent. cum simil. Bursat. cons. 56. n. 5. Tamen q̄ apparent exempla pluriū, & publicarū personarū, tunc exemplis est iudicandum ad not. in c. quoniā de iure iur. Exempla, n. reddunt rem clariorem l. prætor, §. videamus, de coll. bon. Super hoc articulo exequutionis Breuis est aduertens, q̄ licet regulariter in exequutiuis non dentur dilationes ad partes, vt per Aug. lib. 3. dec. 577. tñ id vidi seruari, & locū

34 habere, quoad reū volentem exequutionem Breuis impedire: non autem quoad actorem, cur passim remissoria conceditur. Tutius tñ arbitror

bitror commissionem impetrare, quæ passim à Signatura conceditur
 36 cū clausula, arbitrio iudicis; quia cū A.C. sit iudex delegatus & exe-
 quutor Breuis, ordinaria iurisdictio cessare videtur, vt in c. studuisti,
 de off. leg. & c. sanè, de off. deleg. & ob id absq. commissione eiusmodi
 dubium oriri possit, an remissoria concedenda sit. Crederem tamen, re
 37 missoriã etiam reo, qui illam incontinenti peteret dandã fore, quia in
 iudicis æqualitas semper est seruanda, vt habetur in c. i. de re iud. in
 6. & in sing. Hyp. de Marf. 168. alios citan. vbi etiam ad relatum pro-
 positũ habetur, q̄ stante statuto, q̄ reus non possit opponere aliquam
 exceptionẽ, vel defensionẽ contra instrum. vel eius executionẽ si ac-
 tor, qui petit executionẽ instrumenti liquidi habuerit aliquã dila-
 tionẽ ad proban. & liquidan. tunc durante tali dilatione, poterit simi-
 liter reus reprobare, & allegare contra ipsam liquidationẽ, & illam cõ-
 cernentia, non obstante d. statuto. Et quia etiam licet A.C. sit, vt dixi,
 iudex exequutor, tamen litteras remissoriales decernendo videtur af-
 38 sumere prout cū effectu assumit partes iudicis, vt infra dicemus. Ad-
 do vterius, q̄ iudex remissoriæ est merus exequutor nec potest articu-
 los admittere. Quare non auditur ad executionem Breuis agens, dũ
 ad probandã beneficii valorem, aut aliquid aliud sibi incũbens, infor-
 matione de partibus pro articulis formãdis indigere, & idcirco in par-
 tibus articulos dare velle dicit: cum illi in curia dandi sint, vt iudex
 39 cognoscat, an sint admittendi, vel ne, non autem in partibus a iudice
 remissoriæ; cum id ad ipsum pertinere non videatur. Fel. in c. causam,
 n. 3. de test. Jo. Paul. Tholo. dec. 2. Pereg. dec. 255. in fi. lib. 2. Et propte-
 rea illos dans debet a personis de partibus optime esse instructus an-
 te illorum dationem. Secus procedit in instrumento subdelegationis
 pro fructibus liquidandis, vt per Ant. Aug. in epit. de remissor. nu. 14.
 (Hæc quoque de remissoriis visa sunt addere.) Vbi sumus in eadem
 prouincia, infra tamen duas dietas, est in facultate iudicis, vt vel inui-
 tos faciat coram se testes exhiberi, per l. si quãdo, C. de fid. instr. vel vt
 committat examen in loco ipsorum residentia. Tunc enim propter a-
 liquam suspicionem, vel magnitudinẽ causæ, potest iudex arbitrio suo
 illos coram se euocare sumptibus producentis, vt per Abb. in c. cum
 causam, de testi. & attestatio. n. 22. & in c. statutum prope fi. l. 6. de re-
 scri. Bar. & Bal. in l. quoniam de testi. Vbi autem testes sunt extra pro-
 uinciam, nõ debent arctari ad veniendum personaliter ad curiam, sed
 iudex causæ per eius litteras remissoriales mandat iudici testium, vt
 eos examinet, & eorum attestaciones clausas mittat, rescribendo quã-
 ta sit eis fides adhibenda, Abb. in c. constitutus, n. 5. de fideiussoribus
 præsertim quando sumus, vt dixi, in longinquis partibus. in d. c. cum
 causam, de testi. & in l. si quis ex litigatoribus, ff. quemadmod. testa-
 men. aperiri. Inno. in c. quoniam contra, de prob. Præmissa autem pro-
 xime relata non ita procedunt in causis criminalibus in quibus exa-

men testium committi non debet, etiam si essemus in longinquis partibus; sed sunt isti testes euocandi ad curiam, & examinandi in presentia iudicis, vt in authen. apud eloquentissimum, C. de fide instrum. vbi Cyn. Abb. d. c. cum causam n. 22. & authen. de testi. §. & quoniam, & de hoc vide glo. in clem. vnica de off. deleg. & extra de iud. e. at si clerici. Intellige tamen, quo ad testes iudici, & illius iurisdictioni subiectos, qui ad veniendum cogi possunt; secus quo ad alios testes, qui cogi non possunt ad veniendum ad Romanam curiam; tunc enim siue testes, examinandi sunt pro reo ad excusationem delicti, siue pro actore ad veritatem eruendam, vtroque casu seruantur ea, quæ superius dicta sunt in causa ciuili, vt per Gomes. decis. 226. & Clarum in eius practica crimin. in §. fin. l. 5. q. 26. per totum. Aduertat tamen notarius deputatus ad scribendum, quod dum iuramenta, & examen testium recipit, ea recipiat præcedente mandato iudicis executoris, quia tunc vbicunque reperiantur, & scribantur, siue in absentia iudicis, inter acta iudicii reputantur, & valent; quia reputantur tanquam facta coram ipso iudice, ex quo ipsius mandato facta sunt. Paul. de Castr. in l. vinum, n. 3. ff. si cert. pet. Abb. in c. quoniam contra, de prob. n. 29. in fi. Et si secus fieret, licet Notarius attestatur sibi iniunctum fuisse a iudice, cum factum de præterito attestatur, ei non creditur, Affl. dec. 317

40 n. 3. Consequit A. C. dilationem ad probandum duorum mensium, vel alias habita distantia loci ratione concedere; quod tempus regulariter a die consignationis portiori factæ currere incipit, vt in vna Caputaquen. pensionis coram Oradino 20. Decembris 1560. & alteri parti aduersus quam remissoria litteræ conceduntur alia semper breuiorem dilationem impartiri, puta vnus mensis ad reprobandum, si reprobare voluerit personas ex aduerso inductorum testium, eorumque depositiones, ac ad probandum ei competentes exceptiones; & amplius dilaciones ad probantis, vel reprobandis instantiam arbitrio suo prorogare, & seu nouam dilationem concedere præmissa partis citatione ad videndum prorogate, seu nouum terminum concedi: quia cum stylus A. C. sit, ad probandum prorogationes concedere, ne probationes pereant; pari ratione dicendum erit, si tamen causa fuerit ordinaria, reprobandis terminum prorogari posse: cum stylus in contrarium non appareat, qui hoc impediatur. Et licet testium reprobatio sit a iure permessa, vt in c. presentium de testibus, tamen in iudicio executiuo, siue summario non videtur necessaria concessio dilationis reprobandis; Affl. dec. 351 n. 4. & 6. & de his dilacionibus, que ceduntur ad probandum, & reprobandum, Vide Innoc. in c. licet dilectus, de test. & attestacionibus. Et attende quod quamuis, pendente remissoria termino, iudicis officium conquiescat, vt in d. l. siue pars, superius allegata; tamen si pars interim compulsoriales generales litteras petit, potest iudex ipse illas concedere. Put. dec. 3. de dilat. Ratio,

- rio; quia actus iste non ad expeditionem causæ, sed ad iudicii prosecutionem tantum tendit: & proxime dicta in causæ expeditione,
- 41 non autem in illius prosecutione locum habent. Idem dico in testibus, qui pendente remissoria termino possunt in curia examinari. August. lib. 3. dec. 403. Remissoria autem in prima, & secunda instantia in beneficialibus non datur, nisi constet de fumo, ac facta obligatione per petentem de stando vnica sententiæ, vt per Vestr. in lib. 6. de remiss. ad partes, & illius processu, nu. 2. vers. vsu quoque receptum. Vbi etiam habes, quomodo, & quo ad quos testes in causis criminalibus concedenda sit, eo. tit. in annot. Crauet. n. 16. & 17. In prophanis autem datur, quando est releuans licet non constet de fumo, Caputaquen. dec. 68. lib. 3. & in vna Cæsaraugustana decimarum coram Oradino, 29. Ianuarii 1557. (de his remissoriis conceden. in causis criminalibus habes late per sac. Philipp. Por. in 4. conclus. eod. tit. lib. 4.)
- 42 Litterarum autem remissorialium, & compulsorialium exequutio licet cuicumque iudici sedi Apostolicæ subdito committi possit, tamen regulariter personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ committi solet: quia talis persona Ecclesiastica potest compelli ad acceptandū c. pastoralis, & ibi Abb. in pen. not. & in c. quod sedes, de offic. ord. nā non subdito inuito nō potest causa delegari, sed volenti tantum, Bar. in l. & si prætor, ff. de offic. eius, cui mād. est iurisd. Abb. in c. pastoralis, in 4. not. Delegatus autem a Principe potest causam subdelegare vnicuique, etiam suo superiori, & non subdito etiam inuito, vt per eundem in d. cap. pastoralis in pen. not. & cap. sane quia, de offic. deleg. Verum debet subdelegare personis in dignitate Ecclesiastica constitutis, quibus Papa solet delegare, vt per c. statutum, de rescri. lib. 6. alias subdelegatio non valet, vt per eundem Abb. in d. cap. fin. illius princ. de offic. deleg. Alex. cons. 77. colum. 2. vol. 2. nisi tamen tantum nudum ministerium committeret, clem. 1. vbi gl. fing. de offic. deleg. Rot. dec. 392. in antiq. de rescrip. Et quod examinatio testium in partibus commissa non possit alteri iudici subdelegari, quia consetur electa industria personæ dicit Paul. Castren. in l. iudices, nu. 5. C. de fide instrum. Compulsoriales litteræ ab Auditore Cameræ in litis principio, parte non citata. Rota decis. 42. de probat. in antiq. & etiam pendente lite in quacunque iudicii parte, citata tamen parte, conceduntur.
- 43 Hac autem est inter compulsoriales generales, & speciales litteras
- 44 indifferentia. Hac enim nunquam nisi parte citata, & cum termini præfixione relaxantur; quo pendente, iudicis officium conuiescit, & ad causæ expeditionem procedi non potest, vt supra probaui: & deinde dantur prorogationes, vt in remissoriis, vt in vna Toletana de Galiebagna coram Vestrano 18. Nouembris 1552. Illæ vero generales processum non retardant, & decernuntur etiam feriarum tempore, quamuis causa commissaria sit, Put. dec. 361. in fine libro primo.

- Redeundo igitur ad dictarum litterarum remissorialium materiam.
- 45 Dicendum erit, quod licet remissoria pro instrumentis producendis in causa ad Romanam curiam deuoluta non detur, vt per Rota decis. 218. de fide instrum. in nouis, datur tamen pro signis, sigillis, & notariis recognoscendis: & ratio, quæ ibi adducitur, est, quia illa sunt probanda per testes quos secum adducere non poterat, nec tenebatur.
- 46 Si tamen à iudice remissoriali non reciperentur, vtique fidem faceret, vt per Paris. conf. 15. lib. 4. nu. 6. tutius tamen esset, ad tollendum causam dubitandi, impetrare commissionem, in qua cõmittatur, quod decernatur remissoria tam super articulis, & receptione testium, quàm etiam receptione instrumentorum, & iurium quorumcunque, quæ ad Romanam Curiam nequeunt transportari, & quæ vtraque pars duxerit producenda: eo enim casu ne dum ea, verum etiam quascunque responsiones, & confessiones partes super articulis iudex remissoria recipere valet; & ea omnia ab eo recipienda sunt, quibus causa instrui potest, vt per Rota dec. 14. in vlt. de testibus num. 3. & sequen. & alias decis. 589. in antiq. de probat. & testibus, & decis. 73. de testibus & remis. in nou. In quo remissoria articulo non videtur silendum,
- 47 quod licet terminus vnus, vel duorum mensium, qui in ea præfigitur intelligatur præfixus, tam quo ad receptionem iuramentorum testium, quam illorum examen; quia non sufficit, testes producere, nisi infra illud tempus examinentur, vt per citatos in eadem decisione 14. num. 1. & sequen. Tamen cum interdum accidit, quod propter multiplicatam articulorum, & interrogatoriorum, vel difficultatem conducendi testes ex partibus longinquis, propter quæ euenit, quod productio, & receptio infra tempus impleri non potuit, ideo Rota de æquitate tenuit sufficere testes productos, & iuratos fuisse in tempore, licet examinatio postea facta fuerit, vt ibi in fine, Expleto autem examine, citabitur pars aduersa, siue illius procurator, ad videndum, mandari collationari cum propriis originalibus copiam eorundem testium, & ea quæ collationanda sunt, & collationi huiusmodi interfendum, si voluerit, alias videntur eam fieri sine eius interuentu. Qua citatione facta, & in actis relata, præcedente iudicis decreto, collatio fiet. Et demum præmissa alia citatione ad videndum super omnibus decretum, & auctoritatem iudicis interponi, & mandari omnia in rotulo remissoria introcludi, sigillo iudicis obsignari, & obsignatam ad Romanam curiam & suum iudicem qui remisit transmitti. Et idem dicen. & faciendum erit de dictis litteris compulsoriis mutandis mutatis, ita vt supra tradit Vestr. in lib. 6. sui tract. n. 10. In hoc autem articulo remissoria aduertendum esse censeo, quod si pars petens remissoriam potuit testes examinari facere hic in Curia, seu loco iudicii, & neglexit, & sic testes recesserunt, non potest petere remissoriam ad locum vbi sunt, vt per Paul. de Castr. in §. tutor, in fin. cita-

cum per Afflict. dec. 137. num. 4. vbi dicit, hoc esse menti tenendum. Hac de remissoriis, & compulsoriis dicta sufficiant. Ad propositū executionis Breuis negotium redeamus. Si post Breuis executionem ex Commissarii parte petitam, contingat prouisum Apostolicum litterarum Apostolicarum suarum prouisionis in forma gratiosa sub plumbo expedire, illis exhibitis, & prauia rei citatione, ad dicendum contra, &c. & videndum decerni mandatum de immittendo prouisum in possessione beneficii, de cuius possessione agitur, iudex mandatum concedit modo, quem in ultimo libro descripsimus. Hac addo. Supra relati

49 quatuor termini, quos in hoc executionis Breuis iudicio seruari dixi, non seruantur ex parte rei conuerti absolutoriam petentis, verum seruantur ad libellandum, articulandum, & reliqui termini in beneficialibus causis seruari soliti. Consulo tamen reo, vt in commissionem impetret, & illius vigore aduersario terminum aliquem breuem & peremptorium substantialium loco, ad docendum de suis iuribus, ac alias ad probandum quicquid vult, & potest præfigi, petat. Quo effluxo, & nihil, quod releuet, docto, Auditor Camerae ad expeditionem causæ procedat, & sententiam absolutoriam ab impetitis per

50 agentem in presenti iudicio in rei fauorem ferat. Præmissis etiam, addo differentiam inter exequentorem, & iudicem. Quæ est, quod exequentor est ille, qui principaliter datur ad exequendum, & secundario ad coercendum. Iudex vero principaliter datur ad iudicandum inter contendentes, secundario ad exequendum, Abb. in cap. final. colum. 4. versic. sed tu attende, de præsumpt. & in cap. pastoralis, §. quia vero, num. 3. de offic. deleg. Confirmatur præmissa ex illa clausula, quæ in Breui apponitur, videlicet contradictores, &c. quæ extenditur ad coercionem, non autem ad iurisdictionem, vt est glos. in dicto cap. fin. quæ tamen intelligenda est, vt talis iudex possit coercere illos, qui de facto, non autem qui de iure se opponunt, vt supra retulimus. Hinc est, quod possessor beneficii, quem regulariter intrusum appellamus, non tenetur dimittere possessionem ad simplex mandatum exequentoris: quia in hoc potest resistere de iure. Staphil. in eius tractatu de literis gratiæ, & iustitiæ. Possessor autem nolens dimittere possessionem sine causæ cognitione, non dicitur in debite contradicere, cap. fin. de præben. & in cap. super literis, in fin. de rescript. Rebuff. in forma bonæ prouisionis, in verbo contradicto.

51 res. Quis autem dicatur intrusus, habetur in decisione Rotæ 414. in antiquis, quod habens beneficium ab eo, qui titulum dare non potest, ille dicitur intrusus. Et reliqua de intrusione, vide Gig. in Epitoma de intruso, per tot. Intrusus autem, lite pendente, nedum nõ potest impedire executionem sententiæ late contra primum rectorem, seu possessorem beneficii, sed etiam executio datur contra talem intrusum. Crescen. dec. 217. & 238. in fi. Achill. dec. 2. De tertio. Capu-

taquen. dec 287. lib. 1. in manuscript. Couar. pract. qq. cap. 15. nu. 7. Amplius antequam ab hoc exequutionis breuis articulo recedam, & illi finem imponam, hæc pauca infra scripta refero; quod scilicet ea, quæ superius diximus de sententia absolutoria pro reo obtinenda contra actorem, Iudex non ita de facili ad illius absolutionem deueniet, sed cum grano salis causa mature discussa, & omnibus rei circumstantiis consideratis; & demum non nisi præuio rescripto Sanctissimi, quoniam verificata clausula, constituto de subreptione breuis dici non potest, cum paria sint narrata esse vera de illorum falsitate, seu subreptione, & obreptione dici non posse, vt tenuit Rota coram Pamphilio, in vna Pampilonen. Archidiac. 19. Martij 1593. cui etiam absolutioni videtur obstare doct. Ias. in l. qui condemnare, sub n. 4. ff. de re iud. vbi habetur quod si Papa mandat alicui, vt aliquem excommunicet, non potest tamen absoluere, quamuis excommunicatio, & absolutio in eadem conditione censentur, quia huic tanquam exequutori fit commissio ad certum articulum, allegat glos. in cap. cum inferior de maior. & obe. & longius in hoc exequutionis articulo præfertim de exceptionibus admittendis, & non admittendis, cumq. id mei instituti non sit, de his hæctenus.

DE EADEM EXEQVVTIONE BREVIS. Cap. VIII.

- 1 *Oris aperitio necessaria contra decretum irritans.*
- 2 *Secus non verificata clausula constituto.*
- 3 *Quomodo sit pronuncianum contra breue.*
- 4 *Processus factus ad instan. prouisi Apostolici validus est, & quare.*

1 **V**Ltra relata in prox. præcedenti cap. non videntur superflue referenda, quod verificata clausula constituto, de qua in breui, quia tunc illi se opponenti laudabilis est oris aperitio contra decretum irritans, & clausulam sublatam, &c. obtinenda a Sanctissimo D. N. in eius signatura, istæ enim duæ clausulæ sic vnitæ elaudent os iudici cognoscendi de defectu intentionis Papæ concedentis, & propterea necessaria est commissio, siue supplicatio, vt supra obtinenda, quæ aperiat os iudici super dicto defectu cognoscendi, & iudicandi, vt habetur in dec. Rotæ in vna Corduben. Portolonis in infra scripta dec. citata, tamen non ita videtur dicendum in exequutione breuis, quod expediri solet constituto de vacatione beneficij in mense reseruato, vel alio modo inducente reseruacione propter quã similia breuia conceduntur, quia tunc clausula constituto non verificata non videtur locum esse illius exequutioni, & consequenter iudex ad rei cõnenti instantiã puto, q. valide pronunciet non esse locum illius exequutioni, & propterea cum a molestijs sibi illatis absolueudum fore, & esse, & huic artic. poterit

poterit applicari decil. Rotæ facta in causa Vicen. Beneficij inferius scripta, vsque adeo, q̄ si gratia non iustificetur decretū irritans tanquā accessoriū non operatur aliquē effectū, & possessorē non priuat, vt tenuit Rota in vna Cusen. Cappellaniæ, die ven. 26. Octob. 1601. coram Rodien. & in alia Vicen. Beneficij tenoris infrascripti.

- 4 Silencio etiam non est inuoluendū in hac breuis exequutione, quod cum alias in contingencia facti in vna Gerunden. beneficij inter alia fuerit dubitatum in Rota de nullitate sententię A.C. lata pro exequutione breuis impetrati nomine Camera, & prouisi Apostolici sub prætextu, quod Commissarius Camera nunquam fuerit in causa citatus, vt coram Litta, die ven. 19. Aprilis 1602. in qua inter alia fuit per DD. resolutum nihil esse cum nomine Commissarij fuerit dumtaxat interpositum ad commodum prouisi Apostolici, qui fuit Franciscus Maza, de cuius principali interesse agebatur. Vnde satis est quod ipse semper fuerit citatus glos. in l. de vnoquoq. vbi passim hoc not. dd. de re iudic. Idem etiam fuit resolutum in alia Aegitamen. beneficiorum coram fel. rec. Clemente Octauo tunc Rote Auditore 19. Ian. 1575.

R. P. D. P A M P H I L I O

Vicen. Beneficij Sancti Martini, Lunæ 25. Februarij 1600

E P I T O M E.

Eiectus a possessione beneficij vigore sententię latæ in exequutione breuis non iustificati restituendus est, quia intelligitur clausula quod defunctus decesserit in possess. sede Episcopali vacante ex qua inducitur reseruatō propter quam huiusmodi breuia conedi solent.

S V M M A R I V M.

- 1 Restituendus est eiectus à possessione beneficij vigore sententię latæ in exequutionem breuis non iustificati.
- 2 Et quare.
- 3 Non confititō de reseruatione beneficij nulliter proceditur ad exequutionem breuis, in quo intelligitur clausula confititō &c.
- 4 Et datur actio spolij.
- 5 Etiam si in breue sit apposta clausula absq. vitio spolij.
- 6 Clausula absq. vitio spolij propter verba, stante reseruatione, & quia est antecessoria recipit conditionem principalis dispositionis, quatenus breue sit verificatum.
- 7 Assignatio beneficij, seu institutio Sede Episcopali vac. spectat ad Cap.

- 1 **F** Vit conclusum restituendum esse Benedictum ad possessionē be-
 neficii, à qua fuit eiectus vigore sententiæ latæ in exequutionem
 Breuis non iustificati, intelligitur enim clausula, constito, quod defun-
 2 ctus decesserit in possessione sede Episcopali vacante, ita vt exinde
 inducatur reseruatō propter quam huiusmodi Breuia concedi solēt,
 & cum in hac causa resolutum fuerit hoc beneficiū nō esse reseruatū
 3 nulliter fuit processum ad exequutionē, & consequenter datur actio
 4 spoliū, vt fuit decisum in causa Salamātina Canonic. de anno 1572. co-
 ram Oradino, & in alia Corduben. portionis de anno 1575. coram Ru-
 5 beo, vbi quod hoc procedat etiam si adsit clausula absque vitio spoliū
 6 quæ propter verba, stante reseruatione huiusmodi, & etiam quia est
 antecessoria recipit condition. principalis dispositionis, quatenus bre-
 ue sit verificatum. Put. dec. 1. lib. 1. Et de clausula, sublata, posita in
 breui adest decisio Blanchetti in Vrgellen. Canonicatus de an. 1592.
 Nec visum fuit Dominis obstare in contrarium ex aduerso deducta,
 quia non concludunt liberam collationem Episcopi, quæ necessaria
 est ad effectum, vt beneficium comprehendatur sub regula reseruatō-
 ria beneficiorum vacantium sede Episcopali vacanti, quæ capit ea tã-
 tum beneficia, quæ sunt libere collationis Episcopi, & excipit alia,
 quorum dispositio est Episcopo communis cum alio, vel aliis, aut etiã
 ad alterius præsentationem, vel electionem, pertinent, prout est istud
 de quo agitur, vt latius habetur in decisione in hac causa facta. Quæ
 dicuntur de defectu tituli colorati, non placuerunt DD. stante prou-
 sione Benedicti Sede Episcopali vacante obtenta ab Archidiacono
 Vicen. ad præsentationem capituli, quod præsentando Benedictum,
 7 coram Archidiacono. Videtur in necessarium antecedens constitui
 se illum Vicarium ad faciendum assignationem dicti beneficii, seu in-
 stitutionem, quæ sede Episcopali vacante spectat ad capitulum; c. 1.
 de instir. in 6. Abb. in c. auctoritate extra eodem tit.

Quæ deducuntur contra fidem iurium productorum a Benedicto
 erunt particulariter videnda.

DE EADEM EXEQVVTIONE BREVIS APOSTOLICI.

Cap. IX.

*Resolutio signatura, quod opponente se exequutioni Breuis remissoria
 non conceditur.*

ET quoniam hæc materia exequutionis brevis est nobilissime im-
 portantis, & satis quotidiana, ideo plenius pertractanda, & hæc
 quoque vltra iam dicta non inutile addere visum est, nec superflue ali-
 qua alia referenda circa remissoriam concedendam reo contra acto-
 rem agentem ad illius exequutionem, quod cum nuper, seu alias con-
 tigit-

rigisset in facto in vna Hispanen. canonicatus disenti coram A. C. an concedenda sit remissoria, & demum per R. P. D. Beninum tunc eiusdem A. C. in ciuilibus Locumtenen. partibus plene informantibus in voce, & in scriptis cum procuratoribus, & aduocatis, decretum fuit remissoriam fore concedendam cum clausula, sine retardatione vltioris processus exequutionis breuis, a quo decreto pro parte actoris agentis ad d. Breuis exequutionem appellatum extitit. Vnde proposita commissione in Signatura iustitiæ, partibus plene informantibus fuit in ea resolutum remissoriam non fore concedendam, & insimul ab eadem Signatura ordinatum eidem R. P. D. Locumtenenti quatenus eundem actorem appellentem ab illius decreto reponeret ex deductis in informationibus Aduocar. quas vna cum aliis ex aduerso datis, & decisionibus hinc inde deductis pro clarioti intelligentia hic imprimendis curauit.

R. P. Videtur reicienda commissio appellationis a decreto remissorie. Quia est interlocutorium, & propterea tam ex Concil. sess. 24. c. 20. quam ex regula Cancel. 36. non recipit appellationem.

Non obstat asserta iniustitia decreti remissorie, eo quod in iudicio summariissimo immissionis non est admittendus Reus, vt possessor ad proban. suam exceptionem. Quia respondeo, & in ista materia sic distinguitur. Aut actor in iudicio exequutiuo immissionis probauit incumbentia, & reus fundata intentione per actorem petit dilationem ad proban. suam exceptionem, & reicitur petitio rei, & ita procedunt quæ in contrarium allegantur. Aut vero possessor in iudicio possessionis vult probare suam exceptionem antequam actor fundet suam intentionem, & sic possit examinari testes intra tempus iudicii exequutiui & ista probatio non est reicienda, sed est admittenda. Bar. in l. is a quo n. 3. ff. vt in poss. legat. esse lic. Neuz. cons. 56. n. 3. & iste est proprie casus noster. Quia pars aduersa ex hætenus deductis non potuit iustificare conditionem Breuis circa familiaritatem Alphonsi. Vltra nec potius super exequutione obtinere sententiam. Ideo caute fecit hæc pars in petenda remissoria, & in preparanda sua exceptione, & D. A. C. etiam prudenter iuxta theoricam Bart. eam decreuit sine præiudicio, & retardatione processus exequutiui. Quia si prius terminetur processus, quam nostra remissoria adueniat non admittit probationem, alias autem si prius terminetur processus, quam nostra remissoria aduenierit de ea habebit rationem. Quia tunc vere exceptio, & probatio deducitur in continenti, & exceptio quæ oritur ex ventre, & incontinenti affertur nunquam reicitur gloss. in l. si de vi, in fine, versic. Item quæro, & ibi Bar. n. 3. Castren. n. 3. circa fin. & seq. ff. de iudic. Bar. in l. vlt. in 2. opposit. & ibi Dec. num. 43. Zuccard. n. 321. C. de edi. diu. Adu. tollen.

Non obstat, quod in beneficialibus non detur remissoria possessori, nisi in vltima instantia, quia his non versatur in causa beneficiali cū non agatur de titulo, sed de nuda possessione, Verall. dec. 99. prima part. Nec probationes in isto iudicio faciendę, poterunt aliquod præiudicium generare in ipsa causa, vbi de petitorio, & titulo beneficij erit agendū, Verall. dec. 82. incipien. in vna Ocesen. manuscript. Put. decif. 171. erat commissā lib. 1.

Ex quibus &c.

Gabriel Falconius Aduocatus.

R. P. D. S E R A P H I N O

Portuen. de Columna. Lunæ, 9. Aprilis 1576.

Domini pro maiori parte tenuerunt remissoriam dari posse, sed sine retardatione, cum in materia ista remissoria non soleat dari cū retardatione, ex eo quod in huiusmodi remedijs possessorijs non solent admitti exceptiones altiore indagine requirentes, nec illæ quæ in continenti possunt probari per ea, quæ deducuntur à Dominis aduocatis Illustrissimi D. Iulij.

Nec obstat quod regula sit, quod in prophanis passim datur remissoria sine fumo, & cum retardatione, quia procedit in iudicij ordinarijs, & licet aliquando detur in possessorijs recuperan. & alijs executiuis, tamen procedit vbi exceptio proban. respicit possessorium, ipsum, non autem petitorium, sed in casu isto exceptio proposita contrauentionis non detrahit possessorio, nisi per viam petitorij, quod est suspensum; ideo non debet admitti exceptio percutiens petitorium & quæ venit proban. in longinquis partib. cum in Saluiano non detur mixtura petitorij; & ita procedunt in contrarium allegata, an semper in omnibus possessorijs daretur remissoria super articulis contentis petitorium, quod semper absorbet possessorium.

R. P. D. D E C A N O

Oscen. Canonicatus, Luna 9. Martij 1592.

Fael. Rec. Greg. xiiij. prouidit de hoc Canonicatu D. Ludonico Virto prætextu quod esset reseruatus vigore regulæ octauæ per eum æditæ in qua reseruat suæ dispositioni omnia, & singula beneficia reseruari solita, quæ a die obitus fæl. recor. Sixti V. prædecessoris sui, vsque ad diem assumptionis suæ sanctitatis vacauerunt, & adhuc vacant deque illis per quoscunque ordinis collationes, vsque ad diem prædictæ assumptionis dispositum non fuerit vigore di-

ctæ

Et gratia obtinuit expediri litteras in forma Breuis de capienda possessione nomine cameræ directas A. C. cum clausula, vt constito quod Ioannes possessor de mense Octobris obiisset, & per ordinariū collatorem vsq. ad diem assumptionis suæ de eo mense dispositum fuisset corporalem possessionem apprehenderet.

Huius Breuis vigore processum fuit coram A. C. qui tulit sententiam declaratoriam contra Martinum de Santolana prouisum à Capitulo Oscen. quod prændit ex quadam concordia antiqua habere ius conferendi Canonicatus dictæ Ecclesiæ pro tempore vacantes. Ab hac sententia fuit appellatum, vt me adiuncto d. A. C. videretur an esset locus exequutioni Breuis, & quatenus illi locus esset, vt ego procederem in causa appellationis. Ideo emanauit dubium, an sit locus exequutioni in casu de quo agitur per huius resolutionem discussum fuit. An exceptio Martini dicentis de hoc canonicatu fuisse prouisum ante reservationem Gregorij legitima sit, & probata, exhibuit autem prouisionem d. canonicatus sibi factam à Capitulo sub die 6. Nouembris 1590. quæ præcedit reservationem per mensem, & instrumentū possessionis captæ tertia Decembris eiusdem, nec non ad docendum de iure Capituli produxit quoddam transumptum statuti Ecclesiæ editi anno 1445. In quo cauetur vt collationes, & prouisiones canonicatum, & præbendarum spectent ad Capitulum produxit etiam nonnullas collationes per Capitulum factas, & dedit articulos ad probandum effectuationem, & obseruantiam, quæ tamen iura, & testes non fuerunt admissi per sententiam declaratoriam, de cuius exequutione agitur.

Domini tenuerunt non esse locum exequutioni Breuis, sed esse in causa appellationis cum in actis constet de prouisione Capituli, quæ præcedit reservationem, quæ licet per se, si nihil aliud doceretur non impediret exequutionem litterarum Apost. vt per Sarn. in alleg. quaestione 37. de triennial. tamē cū doceatur de iure capituli contrarium esse standum.

Non obstat, q̄ dicitur non probari concludenter istam conventionem, seu statutum ex quo nō est in forma probanti, quia in hoc A. C. grauauit Martinum ex quo non admisit eum ad proban. suam exceptionem, quæ omnino admittenda erat, cum orietur ex ventre ipsius Breuis. Bar. in l. 1. §. & parui, vers. 5. quod si aut clausulam, Cassa. dec. 10. de referu. n. 2. Fab. dec. 36. lib. 1. Sarnen. in compen. sig. num. 84. Maxime cum hoc Instrumentum fuisset formiter productum, & verificabatur ex forma, & extractione, & productione de eo facta in alia causa Oscen. iurisdictionis in Rota, & in omnem euentum debebat concedere dilationem ad illud formiter extrahendum.

Neque obstat, quod cum dicta concordia non fuerit confirmata exspirauit morte illius Episcopi cum quo fuit inita, quia præfata concordia

dia fuit facta nomine dignitatis successorum, ideo potuit a successoribus obseruari, prout de obseruantia hoc casu datur maximum argumentum, q̄ in hac eadem vocatione vacarent simul ex eiusdem persona dignitas, & Canonicatus Episcopus prouidit de dignitate, Capitulum vere de Canonicatu, & dati fuerunt etiam articuli ad probandum obseruantiam, qui erant admittendi, cum ex ea tribuatur fides scripturae, quae alias non est in forma probanti, vt per Bald. consil. 400. lib. 4. Aymon. consil. 101. num. 4.

R. P. D. P. E. N. I. A.

Salamantina, & Abulen. Beneficij. Mercurij 9. Iun. 1599.

Rota censuit Don Ferdinandum Mexia de Mendozza non fuisse familiarem bo. me. Card. de Mendozza ad effectum, vt beneficia per eius obitum vacantia remanserint reseruata, nam cum ad istum effectum requirantur mensa, & dens Sarnen. in reg. de impetran. benefic. vacan. per obitum familiaris Cardinalis q. 13. & ex qualitate personae receptione, & intentione seruien. colligatur quis sit vel non sit familiaris in casu proprio, haec omnia excludebant familiaritatem.

Primum, qualitas personae Ferdinandi, qui cum esset, Nepos Cardinalis ex sorore nobilissima progenie, licet cum Cardinali conuersaretur, non tamen morabatur in eius palatio tanquam familiaris seruies, vel tanquam Nepos, & sanguine Cardinali coniunctus. Neque Ferdinandus praetendebat D. Cardinali inseruire tanquam familiaris, Sarnen. d. q. 13. Franch. in c. fin. de verb. sign. nu. 14. lib. 6.

Receptio etiam excludebat familiaritatem, quia Ferdinandus non fuerat receptus in palatio Cardinalis, vt seruiret, sed vt studeret, & propterea deputatus illi fuerat Magister, qui eum in litteris humanioribus instrueret, sicut quotidie actu instruebat. Vnde cum intentio Cardinalis recipientis non fuisset, vt Ferdinandus deputaretur ad aliquod honestum seruitium Cardinali impendendum, cessabat familiaritas cum ille dicatur familiaris in hac materia, qui deputatur ad aliquod honestum seruitium impendendum, Franch. in d. cap. fin. num. 14. de verb. signif. lib. 6. Mandos. in regul. de impetran. per obitum famil. Card. quast. 10. num. 3.

Denique intentio recipientis, & recepti familiaritatem penitus excludebant, nam notum erat Cardinalem non recepisse Ferdinandum vt sibi inseruiret, sed vt litteris operam daret, & studia virtutum amplecteretur, & hanc Cardinalis intentionem probabat tractatus, & reputatio, quia neque Cardinalis tractabat Ferdinandum tanquam familiarem, neque Ferdinandus communiter reputabatur tanquam familiaris, vt testes asseriebant, quod sufficit ad excludendam familiaritatem

Simonet.

Simonet. tract. de referu. quæst. 24. Bellamer. decis. 612. Respectu Ferdinandi recepti satis probatū erat, eū non accessisse ad palatiū Cardinalis tanquam familiaris, sed tanquam Nepotem.

Neq. prædictis obstabant deducta per informātes pro Ioāne Gaetano. Quod Ferdinandus esset commensalis Cardinalis, & viueret illius expensis, & quædam eiusdem Cardinalis impetrata exequeretur, & coram eodem Cardinali stare capite operto. & similia. Quia respōdetur primo, quod cessante animo vtriusq. recipientis, & recepti ista omnia non operantur familiaritatem. Sarnen. d. q. 13.

Secundo respondebatur Ferdinandum ista omnia præstitisse non tanquam familiarem, sed tanquam Nepotem, atque ex his respondebatur ad dicta testium pro contraria parte examinatorum quamquā non admodum vigerent.

HISPALEN. ARCHIDIACONATVS,

& Canonicatus.

R. P. Vel est signanda commissio, vel est ordinandum, vt D. Don Franciscus reponatur a decreto remissionis. Quia in executiuis non datur reo remissoria etiā si petatur ad probādum exceptionem, quæ de natura iudicii executiui admittitur, quia intelligitur si talis exceptio admissibilis incontinenti probetur, & ideo stylus curiæ emanauit, quod decernatur mandatum, nisi infra tres probetur d. exceptio admissibilis. Quia stylus curiæ arbitratur id esse in continenti, Gallef. in sua oblig. cam. ad 4. p. q. 1. n. 17. & 18. cum seq. Ratio vero remissoria non est probare infra tres, nec in continenti, ideo bene sequitur, quod in executiuis non detur remissoria.

Et idem est in iudicio adipiscendæ, in quo reus non admittitur ad probandum exceptionem admissibilem, nisi in continenti probetur, gl. viden. in l. 2. in verb. quamuis, C. de edict. diu. Adr. toll. & ibi Doct. omnes, & singulariter Jac. de sancto Georg. n. 6. & 7. qui dicit esse in continenti, quando probaretur infra tempus, intra quod causa expediretur si talis exceptio non fuisset opposita. Dec. viden. in l. fin. C. de edict. diu. Adrian. toll. sub n. 43. verū non omitto. Menoch. de adipisc. re. med. 4. nu. 730. & seq.

Et ita in terminis, quæ in possessorio adipiscendæ non detur remissoria cum retardatione. Quia non admittitur exceptiones altiore indaginem requirentes, fuit resolutum coram Seraphino in Portuen. de Columna 9. Aprilis 1575. cuius copia datur in summ. n. 1.

Nec obstat, quod eadem decisio dicat, quod aliquando fuit data remissoria in possessorio recuperand. quando exceptio probāda respicit possessionem: quia procedit quando nulla probatio est facta ex parte actoris, si vero ex parte actoris aliqua probatio etiā semipiena

est

est facta denegatur remissoria reo etiã in possessorio recuperãda, quia non permittitur reo petere remissionẽ in illis materijs, postquã actor saltem semiplene in curia probauit. Cassad. dec. 21. de dilat. num. 2. Dominus vero Don Franciscus non solum semiplene, sed etiam plene reservationem probauit.

Et est clarum, quia etiam si exceptio respiciat ipsum possessorium non admittitur reus ad illam probãdam, nisi offeratur probatio in cõtinenti. Rota dec. 11. de rest. spol. in antiq. Put. dec. 197. lib. 3. qui nu. 4. dicit, quod omnis exceptio respiciens possessorium admittitur, & nu. 6. & 7. dicit id esse verum si in continenti probetur, & non alias, & nõ est quidem probare in continenti petere remissionem, quia id requirit altiorem indaginem, vt dicitur in d. decis. Portuen.

Decisio igitur Portuen. intelligitur in possessorio recuperan. in q̄ proceditur ordinarie per tres sententias de iure canonico, & nihilominus non datur remissoria si actor saltem semiplene probauit in possessorio, aut adipiscendã, quod est remedium exequutiuum nunquam datur, præsertim postquam actor probauit. Quia non admittitur reus ad probandum, nisi velit in continenti probare etiam si exceptio possessorium respiciat ad Rotam, & Put. vbi supra, & ad glo. in d. l. 2. C. de edict. diu. Adrian. toll. cum alijs sup. alleg.

Non obstat, q̄ solet dari remissoria cum clausula, sine retardatione, quia procedit quando iudex iudicij exequutiuus est quoque cõpetens iudicij ordinarij, quia tunc datur sine retardatione probationis fiẽda vigore remissoriae, quæ possit seruire iudicio ordinario. Neque refert si dicatur, quod poterit esse, quod A. C. supersedeat in expeditione causæ donec remissoria exequatur, & ad curiã transmittatur. Quia iam, vt supra dixi, non posse dari talem remissionem cum tali intentione differendi expeditionem, quia reus non admittitur ad probandum nisi in continenti probet ad præallegatas.

Maximã ex quo ex datione id remissoriae resultaret aliud maximũ incõueniens, videlicet, q̄ pars aduersa haberet remissionẽ in beneficia lib. nam postquã non potest dari in iudicio exequutiuo necessario illius effectus erit cõferendus in tempus q̄n causa futura est beneficialis, in quibus beneficialibus non datur remissoria, neque in petitorio, neque in possessorio, nisi cum promissione de stãdo vnicã sententiæ, & posito beneficio sub sequestro. Herõ. Senerol. de remis. c. 17. n. 1.

Adde, quod aduersarius non est legitimus contradictor, ideo nõ au ditur appellando, vel excipiendo, sed sufficit, quod non amoueat ab intrusione ipso non citato, vt producat titulum si vult haberi pro legitimo contradictore, vt fuit resolutum in signatura Iustitiæ, coram Carreto, qui decisionẽ de ordine signaturæ extendit, & in Rota coram Seraphino in Pient. benef. cuius copia datur in summ. n. 3. ideo tanto minus est danda remissoria. Quare, &c. *Gyngesus Projda Aduoc.*

R. P. D. SERAPHIN O.

Pientina beneficii. Veneris. 13. Aprilis 1576.

Fuit resolutum, neque Fulvium, neque Nicolaum impedire posse, quo minus procedatur executioni ad immisionem, non quidem Fulvius, quia per resignationem amisit ius, & possessionem itaque non est legitimus contradictor in hoc iudicio, neque etiam Nicolaus, quia eo citato fuit processum ad sententiam, & a qua regulariter non datur appellatio, & non impedit executionem articuli immisionis. Neque obstat, quod post sententiam fuit a Nicolao productus titulus Apostolicus, quia ad effectum impediendi executionem non relevat productio tituli post sententiam, ut per Bar. in l. final. n. 19. per totum. Cide edict. diu. A. q. toll. nisi per huiusmodi titulum apparet de bono iure edentis, quod non applicatur casui isto, in quo potius detegitur contrarium, cum sit posterior titulus R. P. D. Martii, ultra multa alia, quæ in facto deducuntur, ex quibus detegitur non ius Nicolai illud, quod tradunt Doct. & præcipue Felyn. in cap. fin. de præsumpt. Dominus intellexerunt procedere, ubi contradictor, qui possidet, & exhibet titulum ante sententiam, non autem post sententiam, maxime in casu isto, in quo non reperitur causa appellationis, imo videtur per resignationem thegata, cum mandet procedi ad ulteriora legitimam executionem, & postquam signatura, seu Princeps causa cognita, ita rescribit, non possumus a forma rescripti recedere, ut in simili decisum fuit, die 1. præsentis mensis in vna Lucana. Canonatus coram R. P. D. meo. Bualo, & c. Hispalen. Archidiaconatus.

R. P. Non constat de titulo aduersariorum in actis, ideo non potest dici, quod sint legitimi contradictores, & licet citati non ideo per citationem fuerint effecti legitimi contradictores, quia fuerunt citati tanquam intrusi, ex quo nemo potest remoueri ab intrusione non procedente prius citatione, cap. licet Episcopus, de præb. in 6. Ideo cum non constet de titulo, non sunt admittendi ad probandum nedum extra curiam per viam remissoria, vers. neque in curia, ut dixi.

Nec est verum in facto, quod Cardinalis habeat indultum beneficiorum familiarium Cardinalium. Et quod ista exceptio non reservationis sit admissibilis in isto iudicio non applicatur, quia in primis debebant aduersarii ostendere titulum, id est probare se esse legitimos contradictores, ut admitterentur ad probandum exceptionem admissi-

sibi-

subi. secundo debet exceptio admissibilis probari incontinenti, ideo cum remissoria ad partes non sit probata in continenti non erat danda.

Non obstat doctrina Bart. in l. si is a quo. num. 3. ff. vt in poss. legatur, per quam dicitur ex aduerso, quod potest dari remissoria antequam familiaritas probetur, quia Bart. id non dicit, sed dumtaxat dicit, quod antequam actor probet, potest admitti in exequutiuis reus ad probandum infra tantum temporis, infra quod verisimile sit, quod actor probare poterit suam intentionem.

Ex tribus igitur doctrina Bart. non solum applicatur, verum etiam facit contra partem aduersam.

Primo, quia nos dicimus nostrum principale iam probauisse suam intentionem, & petimus expeditionem causae, & citauimus ad sententiam, quam non curauimus habere, quia R. P. D. Locumtenens decreuit remissoriam cum clausula, sine retardatione, & sufficit nobis dixisse, quod probauimus, vt ordinarius non admittatur, quia si non probauimus poterit iudex dare absolutionem aduersariis, & sic sine remissoria habebunt eorum intentum, sed quia probauimus aduersarii petunt remissoriam, qua non egerunt si non probauissemus.

Secundo, quia quis dixit parti aduersae, non egerunt tantum tempus ad probandum quantum est necessarium pro exequenda remissoria in partibus: hoc enim est absurdum, & si egeremus probationibus illas hic in curia possemus infra quatuor dies facere.

Tertio, quod sufficit non solum probauisse, sed etiam semiplene, vt reo non detur remissoria, vt dixi in informatione.

Non obstat, quod remissoria sequuta coram A. C. faceret fidem in Rota, quia id procederet si fuisset exequuta antequam pronunciaisset, sed si prius pronunciat remanet sine iurisdictione, ideo non facit fidem, nam decisiones ex aduerso allegatae loquuntur de probationibus factis coram exequutore dum lis penderet coram eo, quae coram eo non pendente, non poterit examinari amplius.

Et quia utcumque sit remissoria non debet dari, tum quia non datur in exequutiuis, tum quia non datur in beneficialibus, nisi posito beneficio sub sequestro, & aliis adimpletis, de quibus in informatione.

Non est verum, quod causa super possessione beneficii sit prophana: quia est beneficialis ad effectum, vt tanquam talis sit summaria, sicut ceterae beneficiales, addit. ad Vest. in prax. lib. 5. c. 1. de caus. sum. sub n. 3. & ita seruatur, quod nec in possessorio, neque in petitorio datur remissoria in beneficialibus, nec Verall. ex aduerso allegatus applicatur, quia non loquitur ad istum effectum ultra, quod in exequutiuis non datur, vt dixi remissoria.

Quare, &c.

Gyngesius Projda Aduocatus.

SIGNA-

SIGNATURA IVSTITIAE

R. P. D. RVEDA PROPONENTE

Hispalensis Archidiaconatus, Canonicatus, & beneficiorum.

PRO

Ill. D. Cam. Apost. Cōmissario, & D. Franc. de Arugna pro eius interesse.

CONTRA

DD. Hieronymum de Leyua, & eius litis Consortes.

Iuris cum copia decisionum, Resolutio Signatura A. C. reponat.

DE EADEM EXEQVVTIONE BREVIS. Cap. X.

Modus formandi instrumentum declaratorie contra Capitulum, seu Vniuersitatem, vel Collegium, & aliqua alia de fructuum liquidatione.

HAEC exequutionis Brevis Apostolici materia est satis grauis, & propterea erit aduertendum, q̄ si contra Capitulum, Vniuersitatem, aut Collegium sententia declaratoria fertur, debet ferri cum modificatione apponendo semper, nisi infra 15. dies a die intimationis praesentis nostrae sententiae declaratoriae, seu instrumenti eis facien. computan. realiter, & cum effectu ipsi sententiae paruerint ex nunc, prout ex tunc suspensionis a diuinis, interdicti, ingressus Ecclesiae, & aliasq. Ecclesiast. sententias, censuras, & poenas in eisdem literis contentas ob illarum non paritionem, & fructuum non traditionem damnabiliter incidisse, & incurrisse, quo vero ad intrusum habes formam de qua in quarto libro quodque in hoc casu non sufficiat, verbalis dimissio habetur in decisione inferius scripta.

R. P. D. LITTA.

Pampilonen. de Ianzi, 14. Decembris 1598.

E P I T O M E.

NE detur declaratoria non sufficit verbalis, sed requiritur realis, & effectualis dimissio possessionis.

S V M M A R I V M.

1 Declaratoria potest dari nisi infra certum tempus paruerit.

V Frustra

- 2 Frustra condēnaretur nisi sequeretur cōpulsio paritionis rei iudicate
- 3 Dimissio verbalis non sufficit, sed factio desistit debet
- 4 Factum magis, quam verba expectantur.
- 5 Pro fructibus non liquidatis non datur declaratoria.
- 6 Pro expensis quando possit dari non obstante appellatione.

- 1 **D** Omini censuerunt posse dari declaratoriam contra Antonium, nisi infra certum tempus paruerit, quoad realem, & effectualem dimissionē possessionis beneficii de quo agitur ea moti ratione, quia
- 2 frustra quis condemnaretur nisi ex post facto omnis iuris remedio cōpelleretur cum effectu parere iudicato.
- 3 Nec sufficit in hoc casu verbalis dimissio, quā fecit Antonius stāte q̄ in partibus non desistit facto, & per interpositas personas, vt ex litteris misiuus constat probare impedimentum ne dicta sententiæ Rotaes executionis demandarentur, quo fit, vt hoc in casu magis
- 4 factum expectari debet, quam verba, quae malitiose, & ad elidendum Rotæ iudicium proferuntur, ad tex. in l. i. & per totum titulum C. plus valere, quod agitur.
- 5 Quod ad fructus, in quibus idem Antonius fuit condemnatus. Dñi tenuerunt non posse dari declaratoriam, ex quo non sunt adhuc liqui dati, vt fuit tentum in vna Salamantina professionis 26. Iun. prox. preteriti anni coram Decano.
- 6 Quo vero ad expensas, in quibus Antonius ipse, & vniuersitas simul condemnati fuere censuerunt DD. posse dari declaratoriam contra vtrunq. non obstan. quod fuerit appellatum ab excessiua taxatione distarum expensarum. Tum quia clare constat ex actis taxationē in aliquo non esse excessiuam. Tum etiam, quia infra annum non fuit citata pars aduersa ad dicendum contra commissionem cause appellationis quo fit, vt tanquam deserta appellanti suffragari non potest. Castel. dub. 37. tract. in prax. lib. 7. c. vlt. n. 9. & 10.

Amplius huic articulo liquidationis fructuum videtur etiam videntur qualiter in vna coram Chiroga 18. Decemb. 1556. pro capitulo de Duebla contra Clerum, fuit dictum, q̄ post rem iudicatam erat commissā causa liquidationis fructuum, & erant datæ exequutoriales tam pro executione sententiarum qua pro fructibus liquidatis, & a sententia liquidationis fructuum erat appellatum, & dubitatum an vigore commissionis ex eo, quia non fuisset legitime interposita appellatio essent decernendæ exequutoriales, & fuit resolutum, quod appellatio erat legitime interposita, quia causa commissā super liquidatione fructuum est effecta noua causa: vnde sententia est diffinitiuā a qua datur appellatio ex late deductum in eadem decisio nem, & alia Imolen. Castri coram Chisanen. 10. Maij inter Comitē Imolen. & DD. de Campegijs in qua erat lata sententiā restitutoria possessionis Castri

Castri in favoré DD. de Cæpigiis cū condénatione fructuū, & expensarū, & petebatur, q̄ vigore Egidianæ ea exequeretur in qua fuit dubitatu an esset locus Egidianæ, & fuit resolutu illi locu esse etiā in Castro per decis. Putei 1. 2. & 3. de Aegid. & fuit dictum non obstat condénationem fructuum, quia quoad illos appellatio datur, quæ non impeditur Egidiana, & similiter non obstat, q̄ in illo iudicio videatur etiam apposita exceptio domini, & sic causa videatur mixta propter productionem tituli ex quo in Castris de necessitate est probandus titulus ideo causa non est mixta ex ibi deductis.

Quomodo autem sit faciendâ probatio super illorum liquidatione habetur per Puteum decis. 9. lib. 1. in princ. vbi hanc liquidatione dicitur posse fieri per testes deponentes, q̄ fructus possunt valere tantu singulis annis, fertili cum sterili computo, & deductis oneribus, & impensis assignando bonam rationem vbi ibi, sed de his hactenus, & licet hic aliquantulum transgredi videamur, tamen vtrunq̄ sit attentata gravitate rei, de qua infra dicitur, hæc quoque pauca de excommunicacione, & absolucione tanquam de materia satis quotidiana visa sunt referenda, vtrputa, q̄ iudex, a quo potest appellari a se iniuste excommunicari absolvere. Dancel. in 2. p. q. 12. de attent. appel. pend. lim. 1. 6. nu. 6. alleg. DD. in c. qua fronte, secundum vnum intellectum, præsertim Franc. ibi sub n. 9. & melius sub nu. 27. de appel. & idem Lancel. limi. 23. nu. 5. eodem tit. vbi quod sicut excommunicacio etiam iniuste lata, tamen ligat, ita etiam talis absolucio licet sit iniusta, tamen debet solvere cum absolucio, & excommunicacio paribus passibus ambulent, vsque adeo, quod affectio cedalonum contra eum, qui fuerit excommunicatus fieri non potest, vt in cap. 12. limit. 21. num. 42. eodem titulo.

DE TERMINO REMISSORIAE.

Cap. XII.

Non videtur prætermitti, quod licet regulari ter terminus remissoria curra a die consignacionis portiori, vt supra meminimus, tamen in hoc A. C. tribunali a pluribus annis citra non ita fit, vt antiquitus fieri consuevit, sed cum hac distincione, videlicet aut conceditur reo illam petenti, vt plurimum ad differendam causæ expeditionem, & tunc quia videtur calumniose peti terminus, qui præfigitur incipit currere a die decreti remissoria, aut vero actori conceditur, & tunc, qui a cum ex longiori dilatione, nihil deperiat reo præfigitur terminus a die presentationis iudici faciendæ remissoriali, q̄ non videtur rationi consonum, cum actor quoque debet venire cum

facco parato, & etiam quia in iudiciis semper æqualitas seruetur, & præsertim circa media iudicii actori sicut reo fauetur propterea ab antiqua practica censeo non esse recedendum, quando autem constaret iudici dilationem a reo petitam fore calumniosam, quia tunc ea pendente præuia illius reuocatione valide ad expeditionem causæ procedet, vt per Gabr. concl. 2. lib. 2. sub num. 23. de dilationibus.

DE EXECVTIONE LITTERARVM APOSTOLICARVM
in forma gratiosa expeditarum, & fulminatione
processuum super illis. Cap. XII.

- 1 *Processus in executione litterarum Apostolicarum in forma gratiosa antiquitus seruari solitus.*
- 2 *Processus fulminati in hoc negotio non conceduntur in ampla forma, vt superius, & concessi non exequentur.*
- 3 *Monitorium in hoc iudicio necessarium.*
- 4 *Quare modus expediendi breuis pro executione litterarum Apostolicarum adinuentus.*
- 5 *Quo pacto Auditor Camere ad executionem litterarum huius modi procedit.*
- 6 *Exceptiones rei in hoc iudicio nisi ex litterarum ventre orientur, non admittuntur.*
- 7 *Si reus aliqui d. prætendit petitorio agit.*
- 8 *Committat reus petitorium in Rota dum causa possessorij pendet.*
- 9 *In beneficalibus quocumq. iudicio agitur titulus requiritur, & quando.*

IN executione litterarum Apostolicarum in forma gratiosa expeditarum solebant antiquitus pro possessionis assequutione processum fulminatulum ab Auditore Camere, vti quarumcumq. Apostolicarum litterarum exequutore, licet in illis non esset iudex nominatus, vel per officium Archiuii Ro. Curia obtinere. Qui processus erat nimium rigorosus, & iudices in eo eligebantur sub exequutores in partibus arbitrio prouisi, qui licet in eisdem litteris fuerit apposita clausula (vocatis vocandis) (quo casu iudex pro illarum executione deputatus tenetur obseruare formam iudicalem, vt per Abb. in c. exhibita, n. 6. de iudiciis. Imo etiam exequutor datus cum ista clausula, non est merus exequutor, sed mixtus, & consequenter tenetur assumere partes iudicis, vt in c. exhibita, & ibi Abb. n. 6. Fel. n. 4. de iud.) tamen censuras statim fulminabant, & ad alios actus valde præiudiciales procedebant, non vocatis, neq. auditis interesse habentibus, nec illorum iuribus consideratis.

2. Quamobrem processus denegati fulminati isti ita fuere, nec ita passim conceduntur, & si fuerint alicui intruso intimati, non datur illis

- exequutio, vt prius solebat. Cōsueuerat enim antiquitus absq. aliqua personali citatione, sed tantum per contradictas seruato processu, ad exequutionem illarum procedi, & procedentibus terminis ad docen- se paruisse 1. pro 1. 2. pro 2. 3. pro 3. & 4. pro quarta declaratoria
- 3 concedebatur, vt in c. 1. in princ. præsentis libri retulimus, qui omnes supradicti termini singulatim, vnus successiue post alterum necessario seruandi sunt, vt tenuit Rota in vna Carthaginen. pensionis, in qua ego fui procurator coram S. D. N. PP. tunc Rotæ Auditore 4. Februar. 1584. Modo autem in exequutionem litterarum prædictarū monitorium A. C. requiritur ad hoc, vt reus citatus certum habeat iudicem, & notarium, coram quo comparere, & iura sua deducere possit. Verū
- 4 quia ad exequutionem similium litterarum Auditorem Cameræ, tanquam ordinarium iudicem, & potius sua ordinaria, quā delegata procedere olim videbatur, & super appellatione concedenda dubitabatur, & aliquoties concessa fuit cautiore facti negotiatores expeditio nem Breuis in litterarum fauorem procurarunt, quo A. C. iniungitur,
- 5 vt confito de litteris expeditis, prouisum in possessionem immittat. Et stante hoc Breui A. C. est iudex exequutor delegatus, & nihil aliud habet agere, quam a Papa in Breui commissa exequi: Monitorium sci licet ad partes visis litteris, & verificata clausula, confito, concedere, & subinde aduersus intrusum procedere modo, de quo in proximo
- 6 præcedenti capitulo loquuti fuimus. Nec solet reus in suis proponendis exceptionibus audiri, nisi illæ ex litterarum ventre forsitan
- 7 oriantur, Cassador. dec. 10. de rescrip. Gomez. in reg. 75. Quæ exceptio impedit illarū exequutionem, & etiā clausulā sine retardatione, Gomez. in comp. vtriusq. sign. confirm. Cassad. vbi sup. Et si aliud aliquid reus prætendit, in petitorio agat, litterarum exequutione non retardata, aut beneficii possessione dimissa. Prudentes rei procuratores,
- 8 qui vident iudicium hoc exequutuum retardare non posse, causam super petitorio in Rota committi, & ad illius expeditionem pari passu deuenire curent, vt cum sententia in possessorio lata fuerit, in petitorio pariter feratur; & sic actor breui sententia sua in possessorio lata gaudet: quia simul ac sententia in petitoria fertur sequester super fructibus beneficii conceditur.
- 9 Notandum est amplius, q. huiusmodi causis beneficialibus, & spiritualibus titulus saltem coloratus concurrente alio possessore cum titulo est probandus, siue hoc iudicio possessorio adipiscendæ, siue retinendæ, aut recuperandæ, Aegid. dec. 17. Rota 21. de restit. spol. in nou. Guidopap. q. 85. Dec. in l. fin. col. 5. de edict. dju. Adr. toll. Aym. conf. 258. n. 9. vers. 1. quoties lib. 2. late Menoch. in 15. remed. recup. poss. n. 458. & ratio, quia tales beneficiati non dicuntur domini bonorum spiritualium, seu Ecclesiasticorum, sed in his habentur loco administratorum, qui prius omnibus obligantur ostendere mandatum,

L. si quis inficiatus, ff. de depos. In tantum, quod sine titulo præsumitur intrusio, c. 1. de reg. lib. 6.

Amplius dicen. videtur, quod istud iudicium exequutionis litterarum Apostol. in forma gratiosa expeditarum in quibus A. C. est exequutor deputatus, potest exemplificari interdicto immittenda, vbi q̄ exhibitis litteris, illisq. summarie, & extra iudicialiter verificatis si possessio beneficii vacua fuerit datum mandatum de immittendo prouisum Apostolicum in illius possessionem præmissa citatione per proclama contra quoscunque interesse putan.

Si vero possessio plena erit, tunc fiet monitorium contra intrusum de demittendo possessionem prouiso Apostolico, cuius formam habes inferius in quarto libro.

DE EXEQVVTIONE EXEQVVTORIALIVM ROTAE, & aliarum sententiarum. Cap. XIII.

- 1 *Exequabantur antiquitus exequutoriales Rota, nullo præcedente monitorio.*
- 2 *Contrarium hodie seruatur.*
- 3 *Sententias extra Curiam latis Auditor Camera non exequitur, nisi vigore commissionis.*
- 4 *Secus si debitor reperitur in curia, & quomodo tunc procedatur.*

- 1 **E**Xequutoriales Rotæ legitime intimatæ solebant antiquitus exequi more litterarum Apost. nullo præcedente monitorio, sed tantum per contradictas, seu publicum edictum, seruatis quatuor terminis ad docen. se paruisse literis exequutorialibus 1. 2. 3. & 4. Attamen, quia in Signatura fuit super hoc pluries disputatum, & exequutione eiusmodi non, nisi præuio monitorio, concedendum esse assertum; cū reus certum non habet iudicem, coram quo ad exequutionem impediendam comparere deberet (quod tamen intellige, quatenus potestas exequendi non fuerit Auditori Rotæ specialiter commissa, quo casu idem Auditor non potest se in illarum exequutione introumittere vt in vna Guesual. coram Guidobono 12. Iun. 1553.) Aud. Cam. a multis annis citra se ab huiusmodi exequutione abstinuit, nec eam concedere voluit nisi præuio legitime exequuto monitorio.
- 3 Præterea dictum fuit, Auditorem Camera non exequutorem sententiarum extra Rom. Curiam latarum, quas alias sua ordinaria auctoritate exequi solebat, & ideo nisi fuerit ei vigore commissionis iurisdictionis attributa, ad hanc exequutionem non procedere.
- 4 Si autem debitor, contra quem est procedendum, in curia reperitur, exhibetur illa sententia, seu mandatū de partib. ad docen. de credito, ad effectū assecuratione iudicii petendi, vel alias ad effectū iurium,

non

non autem exequendi, nisi vt supra dixi, seu alias, nisi iudex de partib. a quo simile mandatum emanauit per suas literas hortatorias imploret officium ipsius Auditoris, quia tunc Auditor ad illius exequutionem procedere consuevit, vt magis late, & distincte inferius explicabimus. Iudex enim de partibus, licet nullam habeat iurisdictionem in Ro. Cur. tñ potest requirere alterius iurisdictionis iudicem, vt eius sententiam exequatur, vt per Hyp. de Marf. in sing. 138. in verbo iudex vnius territorii. Idq. sine difficultate procedit ad litteras, & preces iudicis proferentis sententiam. Paul. de Castr. in l. cum quadam, ff. de iurisd. om. iud. n. 5. alias no. Bar. in l. cum vnius, §. non ff. de bon. aut. iud. poss. Castr. cōf. 39. n. 3. vol. 2. & si nolit exequi primus iudex quid face- re teneatur, dicit Ias. in l. cum quidem, ff. de iurisd. om. iud. n. 19. & 20. vide tamen limitationem de qua per eundem Marf. eod. sing. d. n. prope si. vers. tene menti. Secus sine literis hortatoriis, vt in l. properandum. §. sin autem, C. de iudic. Et idem dicendum erit de citatione faci- enda contra subditum existentem extra suum territorium. Solet enim tunc mitti nuncijs citantis, vt impetret veniam a iudice illius loci cum literis citantis, vt solet scribere literas hortatorias ad illum iudicem, vt illum citet, seu citari mandet, per Marant. de ordin. iudic. in tit. citat. 1. memb. 6. p. n. 40. & seq. In quo articulo videtur pro clario- ri intellectu distinguendum, aut petitur exequutio litterarum remis- sorialium, compulsorialium, vel similiarum, & tunc A. C. sine difficul- tate ad illorum preces illam concedere solet. Aut vero petitur exequu- tio mandatorum exequutorialium, citationum, intimationum, inter- pellationum, & similiarum ad effectum cum illis euocandi ad eos suos subditos, & alios in Ro. Cur. existentes, & tunc licet de iure ex supra- dictis ad illarum exequutionem procedi possit, tamen quia principa- les iudices, a quibus dictæ litteræ emanarunt in illorum partibus simi- les expeditiones Ro. Cur. presentari non permittitur, & pro illis exe- quendis ad eos tutus non patet accessus, pari ratione dicendum erit, quod alteri non sit concedendum, quod nobis denegatur, iuxta l. si quis iniquum, ff. quod quisque iuris. His tantum adde, quod iudex re- quisitus in causis ciuilibus, non debet cognoscere de iuribus senten- tiæ iudicis requirentis. Ias. in d. l. properandum, §. sin autem, eod. titu- lo, ad pract. Papien. in form. exequut. sentent. num. 13.

DE MODO PROCEDENDI AD EXEQVVTIONEM
litterarum compulsorialium, seu requisitorialium.

Cap. XIII.

- 1 Citatio pro exequutione compulsorialium.
- 2 Quid agendum si iura sint penes tertium.
- 3 Alia citatio ad videndum claudi processum.

V 4

4 *Modus procedendi ad executionem remissorialium.*

5 *Citatio ad videndum mandari aperiri necessaria est.*

1 **P**rocurator ad executionem litterarū compulsorialium, seu requisitorialium a iudice de partibus A. C. pro iuribus, & scripturis Romæ extrahendis dictarum, procedi instans, illas Auditori exhibet & citationem ab eo decerni obtinet contra aduersarium (ad dicendū contra litteras requisitorias a Regia Curia Granaten. emanatas, & in actis notarii exhibitas, videndumq. iurare testes super illarum recognitione, quatenus opus sit, necnon mandari procedi ad dictarum litterarum executionem, & pro earum executione mandari extrahi, collationari, & auscultari iura, instrumēta, partitas, litteras, scripturas & alia quęcunq. iura, & munimenta in eisdem requisitoriis literis specificata, vel in citationis termino specificanda apud acta Notariū, videndumq. iurare, & examinari mandari testes super illorum recognitione, & illorum examen notario committi, dictaq. extractioni, collationi, & auscultationi interessendū quatenus interesse velit, pro die, & hora per D. assignandis, alias videndum mandari fieri per Notariū sine eius interuentu.) In cuius citationis termino iudex mandat fieri dictam extractionem, ac auscultationem, & recognitionem die, & hora certis in officio notarii, cū intimatione. Sed si iura penes aliquem

2 mercatorem notariū, & aliā tertiā personā reperiantur, præmittitur contra eos citatio, seu monitoriū iuxta personarum qualitates (ad exhibendum sub mandati executiui pœna, & in subsidium excōmunicationis, libros, scripturas, partitas, litteras, instrumenta, & munimenta in actis Notarii specificata, apud eos existentia.) Qui tertius sic monitus, seu citatus, cōpulsus metu mandati executiui, libros, instrumenta, & scripturas exhibet, illisq. exhibitis fit alia citatio modo supra in capitis psincipio expresso; & inductis, examinatisq. testibus super scripturarum recognitione, notarius ad scripturarū ipsarū extractionē, auscultationēq. deuenit, deq. his omnibus in publicatione, & subscriptione processus testimonium dicit. His peractis fit alia citatio (ad viden. mandari claudi, & obsignari processum, & ad partes Hispaniarum iudicibus causā transmitti.) Si vero ad litterarum remissorialium procedere vis executionem, aduersarium cita (ad dicen. cōtra litteras remissoriales, &c. ac viden. committi iuramenta, & examen testium not. infra scripto, ad hoc deputato ad primam diem, & postquam commissum fuerit, videndum dictos testes iurare in eorum, vel notarii domibus, aut vbi reperti fuerint per totam illam, & sex, vel decem sequentes dies, & postquam iurauerint, ad dandum interrogatoria, si quæ dare voluerit, alias viden. testes ipsos mandari examinari sine, ad eandem primam diem.) Et deinde precedentibus iuramentis testium, quæ de stylo curiæ saltem per diem ante illorum examen

men præcedere debet. Notarius illos examinât servata litterarû remissorialium forma. Examinatisq. testibus, ac in scriptis redactis, lapsq. termino reprobatorio in eisdem litteris assignato, citatur pars (ad videndû claudi, & obsignari processum, & ad partes iudicis causæ mitti, ac portiori (ob eam rem deputando consignari.) His factis, clauditur processus, obsignatur, & portiori, qui illum ad partes iudicis deferat, traditur, vt superius late posuimus in 6. c. præsen. lib. De cõpulsorialiû, & remissorialiû exequutione tractâs his breuib. me expedire volui: cû de his Vestr. in c. 8. 9. & 10. lib. 5. & magis late dixerit in c. 1. n. 12. cum seq. lib. 6. vbi docet modû citâdi pro eis, ac literis remissoria lib. obtinêdis, ac etiâ modû agendi, & procedêdi ad illarû exequutione, ad quem pro illorû scitu recurre. His tñ addo, qd si notariû causæ pro recipiendis, & examinandis testib. ad partes trãsmitti contingat, tunc præcedente solita citatione ad dicen. contra articulos in forma solita, ac debito præcedente iudicis decreto super illorû admissione ac notarii destinatione, successiue citatur pars, seu illi intimatur qualiter notarius causæ, die Mercurii, quæ erit 20. præsentis mensis, vel alia certa die accedet ad Ciuitatê N. & illius dioccesim, seu Castrû N. pro examinandis testibus iux. formam iudicis decreti, & propterea citatur idem ad viden. examinari d. testes, quorum iuramenta, & examê notario iam commissa fuerunt, & quatenus opus sit illa denuo committi ad primam diem, & postquam commissum fuerit, videndum dictos testes iurare in eorum, vel notarii domibus, aut alias, vbi in partibus reperti fuerint per totam illam, & decem sequen. dies, & post quâ iurauerint ad dandum interrogatoria, si quæ dare voluerit, alias videntum testes ipsos per notarium transmitten. mandari examinari sine, ad eandem primam diem Quibus per actis, not. accedit ad partes, & ibi receptis iuramentis testium coram se adducendorum, quæ vt sup. dictum est, examen præcedant, demum not. deuenit ad illorum examen. Quorum depositiones secum reportat, & iudici defert, ex quib. merita causæ cognoscere, & eâdem pro iusti decedere valeat, & quod necessaria sit citatio ad viden. mandari aperiri, attestatur Specul. in §. quid sit officium eius, vers. vtile censemus 2. par. antiq. impressionis, de remissionibus.

DE EXTRACTIONE IURIVM, ET INSTRUMENTORVM parte non citata. Cap. XV.

- 1 *Iuribus extractis parte non citata fides non adhibetur.*
- 2 *Secus si non opponitur.*
- 3 *Iura non recognita parte non opponente probant.*
- 4 *Aliqua alia de admissione iurium, & articulorum post sententiam.*

- 1 **N**ec videtur prætermittendus modus traditus in proximo præcedenti capitulo de extractione iurium loquens. Quoniam iura & instrumenta exemplata præsertim a personis priuatis parte non citata, & non seruatis seruandis eis fides adhibenda non est. Socin. Dec. & Purpur. in authen. si quis in aliquo, C. de eden. Alex. conf. 119. vol. 1. & conf. 10. vol. 6. Put. decif. 152. lib. 3. nu. 2. intellige tamen, quoad plenam fidem adhibendam, sed ad faciendam præsumptionem. Doct. superius allegati prædicta exempla admittunt concurrentibus aliis adminiculis, vt per Bart. in authen. si quis in aliquo eod. tit. Rip. in l. admonendi, num. 151. ff. de iureiuran.
- 2 Secus si in diuiduo non opponitur nec dictum generalia contra, quia tunc talis defectus opponi non potest, vt in vna Casalen. Parochialis S. Victoris die 10. Maii 1541. coram Marefcotto.
- 3 Hæc quoque pauca dicenda sunt de iuribus non recognitis an eis sit fides adhibenda parte non opponente, & in hoc articulo visum est non superflue adducere decisionem factam alias de mense Maii 1556. coram Chiroga in vna Salamantina Cappellania, in qua fuit resolutum sententiam fuisse validam, licet iura producta non fuissent recognita, quoniam parte non opponente non est necessaria recognitio. Aegid. dec. 140. & quod semper possunt recognosci, in qua etiam fuit dictum non ob stare, quod copia citationis non fuerit data parti, quia ex quo ipse comparuit in causa, & constat de scientia citationis, ideo processus sustinetur ex ibi adductis.
- 4 Et licet in hoc meo præsentis libello plura fuerint sparsa, & relata, circa iurium admissionem post latas sententias, siue interlocutorias siue diffinitiuas, tamen antequam illi finem imponam nõ inutile hæc addenda fore censui. Quod licet iuris esse videatur, vt post conclusionem in causa iura produci non possint, c. cum dilectus, de fide instr. vsque adeo, quod si de facto admittuntur videtur tunc iudex renocare conclusionem, Abb. in c. quoniam contra, de probat. n. 17. cuius dispositio procedit, vt ibi in sententia interlocutoria, secus in diffinitiuas, tamen quicquid sit, seu esse de iure videatur de consuetudine contrarium seruatur, quod scilicet etiam post diffinitiuam modo tamen non fuerit diffinitiuè pronunciatum cum cedula a iudice subscripta. Idem iudex, vel de facto, vel ex æquitate, aut ex gratia tam iura, quam articulos non obstante lapsu termino ad articulandum, & producendum omnia etiam post conclusionem causa illa, & illos eius arbitrio admittit fretus, vt censeo auctoritate suarum facultatum summarie procedendi. Aegid. conc. 447. Articuli de probatio. Aduertatur tamẽ quod iudex non debet secundum ea iudicare, nisi in eisdem actis notarii sint admissa, & producta, & admissa parte citata ad dicendum contra, quia tunc dicuntur esse de actis. Gomez. de reg. Cancel. in q. 4. littera C.

LIBER TERTIVS. 315
DE MODO PROCEDENDI IN CAUSIS DISCVSSIO-
nis bonorum. Cap. XVI.

- 1 *Requisita circa modum procedendi in causis discussionis bonorum.*
- 2 *Graduatio creditorum quomodo fiat.*
- 3 *Prior in tempore potior in iure.*
- 4 *Quomodo praestetur cautio a creditoribus in exactiōne eorum crediti.*
- 5 *Quando obligatio cassata reuiviscit.*
- 6 *Inter creditores chyrographarios non attenditur prioritas temporis.*
- 7 *Creditor agens ad subhastationem, & deliberationem pignorum regulariter non tenetur de evictione.*

1 **V**erum cum plura dixerimus de modo procedendi in causis executionis ordinariis, & extraordinariis etiam plusquam a me susceptum onus requirat, ideo non inutile visum est pauca hęc referre, si non profectis saltem tironibus profutura, circa modū procedendi in causis discussionis bonorum decocti praesertim mercatoris, qui statū suum in deterius mutavit. Vnde si aliquis particularis, seu mercator decoctus fuerit, statim comparent illius creditores corā A. C. tanquā iudice competente, & praevio iudicis decreto fit descriptio, seu inventarium omnium suorum bonorum, librorum, & scripturarum domi, & alibi existentium deponen. penes aliquē fide, & facultatibus idoneū depositarium consignantur ad omne mandatum Domini, & cui Dominus mandavit. Quo facto dicta, vel alia die conveniunt insimul omnes creditores d. decocti, & cum decreto iudicis, vel sine faciunt deputatos, cum plenissima facultate procedendi ad venditionem, & distractionem dictorum bonorum per viam curiae, aut alias ex decreto iudicis, ac quaecunq. credita, res, & bona a quibusvis illius debitorib. & bonorū detentoribus exigendi, recuperandi, sequestrandi, & de eis soluentes quietādi, & iura, ac actiones in fauorē soluentiū cedendi, & trasferendi cū clausulis opportunis eundem confirmando, vel alium eorum arbitrato faciendo depositariū, cum praedicta, & alia ampliori & amplissima facultate constituen. etiam unū, vel plures procuratores ad lites, vel melius pro maiori, & celeriori expeditione, ac utilitate eorundem creditorum a iudice, coram quo compareant obtineant deputationem curatorum, seu curatoris idonei, bonis iacentib. seu absentis sub forma quā in fine lib. 4. scripsimus. In quib. causis, vt plurimum post hęc supradicta inchoatur iudicium vigore cōmissionis, ex qua ad instantiā creditorum decocti committitur causa discussionis bonorum illius, ac prioritatis, & potioritatis vniuscuiusq. eorū crediti cum praefixioni termini etiam peremptorii facienda singulis creditoribus, ad docendū de eorum credito. Qua cōmissione in actis Notarii praesentata praevia termini praefixione, quo elapso, servatis sub-

- subinde terminis substantialibus de more, & stylo curiæ seruari solitis; demum præmissa citatione ad viden. allos reiterari, & ad sententiã in forma solita faciendã, demum iudex ad eam seruatis seruan. deuenit. in qua declarat vnũquemq. creditorem in ea quantitate, & qualitate cuiusq. eius crediti, q̄ in sententiã nominatim exprimitur, & singulariter singulos graduando, & locum assignan. quoniam prior in tẽ
- 2 pore, potior est in iure. Bar. in l. 1. n. 2. C. de priui. dot. & subinde singu
- 3 lis creditoribus iuxta illorum prioritatem, & potioritatẽ ei satisfieri
- 4 mandat, data tamẽ per singulos idonea cautione in forma depositi de restituendo prioribus, & potioribus creditoribus ad omne mandatũ Domini, iuxta formam facultatum eiusdem A. C. de quo in c. 27. per modum prouisionis, & ad consulendum indemnitati aiorũ creditorũ absentium, & in hoc iudicio non vocatorum. Nec te fugiat, q̄ licet
- 5 creditor fuerit solutus de eius credito, facta ab eo quietantia, & cassata sua obligatione, tñ in euentu restitutionis pecuniarum exactarum reniuiscit creditoris obligatio, quia res non dicitur soluta, qñ non durat soluta, vt per las. in l. si damus, §. de cuict. ff. de leg. 1. n. 5. Aff. decif. 16. n. 3. circa med. Bal. in l. electio. §. absente, ff. de noxa. n. 2. Deinde satisfiũt deposita, & postmodũ creditores chyrographarii, & librarii, in quibus non attenditur prioritas temporis, sed inter eos ad solidos & liberam fit solutio. Bar. in l. in operis n. 3. ff. de locato, & conducto, data nihilominus per eos simili cautione de restituendo, vt dictũ est, & de contribuẽdo, cum aliis creditorib. æqualia iura habentib. vt per eundem Bar. in l. procuratoris, §. plane, ff. de tributoria actione, vbi q̄ creditores habentes personales actiones vocantur in tributum, realis vero integrum suũ creditũ consequuntur, & creditores accipientes caueant vt sup. se reddituros aliis creditorib. emergentib. vt ibi. Qui
- 7 bus addo, quod licet creditor, qui pro suo iure obtinet subhastationẽ & deliberationem pignorum regulariter non tenetur de cuictiõne, vt tenuit Rota in vna Romana contrauentionis in dec. diuer. 281. p. 2. n. 33. coram Robusterio, vide tamen limitationes, de quibus in dicta de cisiõne in facti contingentia recurre.

DE CLAVSVLIS MONITORIALIVM. Cap. XVII.

- 1 *Clausula apponenda per Notarium in fine monitorij, & illorum utilitas: qua ex eis habetur.*

1 **A**Ntequam huic tertio libello extremam manum opponam non inutile dicendum arbitror, quod in fine cuiuscunque matrimonii siue in curia, siue extra eam decernendi laudabile, & vtile erit ante, clausulam, & si senserit se, &c. addere attento, quod fuit pro parte dicti instantis cõparitum, & allegatum prædictam domum ab eo tam

ex deductis, quam alius suis loco, & tempore deducendis, iusto, & legitimo titulo possideri, & in, & super ea, illiusq. possessione, ac fructuum perceptione a d. B. nec alia quavis persona licite molestari nō potuisse, neq. posse ipsumq. B. condemnandum fore, & esse ad desistendū ab omnibus molestiis iactationibus, & impedimentis quibuscumq. tā iudicialiter, quam extrajudicialiter ei praestitis, & in, & super illis nullū ius eidem B. aduersus instantem competiisse, neq. competere, ac ius, & iusticiam ei ministrari debere officiū iudicis desuper implorando, prout implorat, non solū modo, & forma praemissis, sed etiam omni alio meliori modo, &c. & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c. Ad hanc etiam nota, q. ex dictis quotidianis clausulis, vtputa ius, & iusticiā ministrari, ac praemisso, & omni alio meliori modo, &c. vt supra scriptis poterit actor probationes suas facere, illasq. ac iura sua quaecumq. deducere super petitorio, & possessorio, aut petitorio tm̄ aut possessorio tm̄ coniunctim, vel diuisim, copulatiue, vel alternatiue, & vtrunq. iudicium complecti, & demū petere per iudicē pronuciari in petitorio, seu possessorio, prout natura causa suadet, & illi magis cōueniat prauius tamen suspensione petitorii si opus fuerit, vt supra meminimus de interdicitis possessoriis, quod attestatur. Ias. in tit. de actionibus in §. omniū, n. 149. dicens hoc esse perpetuo notan. etiā quoad illam clausulā, omni alio meliori modo, &c. quae est valde utilis ad sustinendum libellum cum monitoriū illius loco inferuiat, & interpretandū eo modo quo fauorabilius poterit iuari intentio actoris, vt ibi sub n. 151. & quid operatur d. clausula tam deductis, quā deducēdis §. dec. Genuen. 91. n. 5. Ang. conf. 25. Ias. in l. petens ex stipulatione, n. 6. in ver. item. C. de pactis, & propterea non te fugiat has similes clausulas repetere, tam in praescripta, quam aliis monitorium formulis in Romana Curia, & extra eam decernen. iuxta subiectam materiam singula singulis congrue referendo, & debite adaptan.

R. P. D. L V D O V I S I O.

Fulginate. Nullitatis exequutionis. 30. Martii 1601.

E P I T O M E.

Contra tertios non potest procedi via exequutiua.

S V M M A R I V M.

- 1 *Contra tertios non potest procedi via exequutiua.*
- 2 *Et praesentim facta per aduersarium protestatione ne exequutio fieret in bonis per ipsum possessis.*
- 3 *Volentibus facere exequutionem incumbit onus probandi de iure sui debitoris bonorum, super quibus exequutio fieri debet.*

Fuit

- F**uit conclusum sententiam A.C. esse confirmam. iuste enim reuocauit executionem factam contra Petesios, contra quos vti tertios non potuit procedi via executiua. Aret. conf. 36. in fi. Alex. in l. a dino Pio, §. si super reb. n. 28. vers. pro hoc bene facit, ff. de re iud. Gallef. ad form. obl. cam. p. 2. q. 2. n. 3. & fuit dictum in vna Rom. comput. 18.
- Mart. 1594.** coram Mellino, præsertim, quia protestati fuerant ne executio fieret in bonis per ipsum possessi secundum cautelam, de qua per Ang. in d. §. si super reb. n. 1. co. tit. vbi etiam Castren. n. 2. propter quam protestationem tanto magis reddebatur nulla executio postea facta. Bal. in l. ob meritorum, n. 5. vers. quæro nunquid pendente protestatione, C. ne vxor pro marito. Alex. in d. §. si super reb. nu. 9. vers. addatis, quod Bal. & Iaf. n. 9. ad fin. Non obstat decretum de executione. &c. nisi ipsi de Petesios docuissent de eorum titulo.
- Quia fuit notorie iniustum, ex quo enim ipsi possidebant, onus incumberebatur volentibus facere executionem, docere de iure sui debitoris super d. bonis. Bar. Bal. & alii in d. l. ob meritorum. Bar. in d. §. si super reb. n. 4. Ang. ad fi. Paul. de Castr. n. 8. Alex. n. 9. Iaf. n. 9. Paul. de Castr. conf. 143. sub n. 3. vers. si queritur, lib. 1.

R. P. D. L I T T A.

Imolen. seu Laurentina Bonorum. Die 25. Iun. 1593.

E P I T O M E.

Subhastatio habita fide de pretio nulla est.

S V M M A R I V M.

- 1 Subhastatio nulla est habita fide de pretio.
- 2 Consuetudo non presumitur, & ab allegante debet probari.
- 3 Consuetudo iuri contraria debet concludenter probari, & in specie.
- 4 Quando mandatum est relaxatum, & intimatio de ea debet cessare, alias executio, & subhastatio, & omnia inde sequuta sunt nulla.

Dubitauit an executio, & subhastatio subtrahi possent in casu ad effectum, de quo agitur.

- 1** Et Domini resoluerunt subhastationem fuisse nullam. Primo, quia fuit facta habita fide de pretio, contra tex. in l. a dino pio, §. sed quid si emptor, vbi oportet res captas pignori, & distractas presenti pecunia distrahi, ff. de re iudicata, vbi Alex. hoc notat sub n. 5. Ang. n. 2. & Iaf. n. 5. & fuit alias decisum in illa Tyburtina Castr. Sambuci 27. Ianuar. 1578. coram S. D. N. Papa, tunc Rotæ Auditore.

Nec

- 2 Nec obstare dixerunt Domini assertam consuetudinem allegatam exaduerso, quia illa vti in facto consistens non præsumitur, sed ab allegante probari debet. l. præscriptione, vbi glōf. C. si contra ius, vel vtil. publ. Bar. in l. de quibus, in fin. ff. de leg. cum aliis per Aym. conf. 234. n. 2. verſ. similiter ex consuetudine. Imo cum agatur de consuetudine iuri contraria debet concludenter probari, & in specie, vt alias fuit dictum in illa Ciuitatis Castellī bonorū 27. Iun. 1578. corā Lauretano.
- 4 Secundo, quia mandatum fuit decretum cum infimatione: vnde eū de ea non constat ex actis, merito, & exequutio, & subhastatio, & omnia inde sequuta sunt nulla, Put. dec. 174. lib. 1. Tanis dec. 108.

R. P. D. MILLINO.

Romana Computorum. Veneris 18. Mart. 1594.

E P I T O M E.

EXequutio non potest fieri contra bona tertij possessoris, quando fuit actum actione personali.

S V M M A R I V M.

- 1 *Non potest relaxari mandatum exequutiuum contra bona possessa per tertium possessorem quando actum fuit actione personali.*
- 2 *Sententia non præiudicat ei, qui ius suum in iudicio non deduxit, & non potest contra eum fieri exequutio.*

- 1 **F**Vit resolutum mandatum exequutiuum non esse relaxandum contra bona possessa per Pomponium, quia fuit actum actione personali. Ideo exequutio fieri non potest contra tertium possessorem. Ruin. conf. 87. n. 1. & seq. lib. 4. Bero. conf. 47. n. 6. lib. 1.
- 2 Non obstat, quod Pomponius fuit citatus, ideo sententia lata contra Franciscum ei præiudicat. Quia hoc procederet si ius ipsius fuisset deductum in iudicio, sed cum non fuerit deductum in iudicio, non potest contra eum fieri exequutio. Alex. in l. sapè, n. 6. ff. de re iud. Gozad. conf. 103. num. 12.
- 3 Non obstat, quod fuit actum in vim obligationis Cameralis, quia non potest agi obligatione camerali contra tertium possessorem, non obstat formula nouella Galleſii, quia illa non obseruatur, sed antiqua.

R.P.D.

R. P. D. LITTA.

Romana Pecuniaria. Die 28. Iunij 1593.

E P I T O M E

Pro mutuo exequutiue procedi non potest etiam in vim obligationis Cameralis quando ante fuit intentatum iudicium cedulae instrumenti cum monitorio.

S V M M A R I V M.

- 1 Quando actor ab initio pro mutuo intentauit iudicium cum monitorio non potest variare, nec procedere via exequutiua.
- 2 Lite ordinaria pendente super contrauentione alicuius instrumenti non prohibetur actor vigore eiusdem instrumenti exequutiui agere ad illius obseruantiam.
- 3 Agendo ad obseruantiam videtur renunciatum contrauentioni intentata.
- 4 Actor habens viam ordinariam, alteram extraordinariam exequutiua intentando ordinariam censetur renunciare extraordinarie.

Dvbitauit an D. Euangelista potuerit pro scut. 500. mutuatis exequutiue conueniri in vim obligationis Cameralis, in casu, & ad effectum de quo agitur.

- 1 Et Domini tenuerunt, quod non ex quo D. Franciscus Cencius media te monitorio occasione cedulae mutui eorum instrumenti solidationis habens, &c. obligationem cameralem in curia Capitolii pro d. summa aduersus D. Euangelistam mouerat iudicium de anno 1581. Inde, & post non potuit conuolare ad viam exequutiua, cum per talem electionem sibi praedicauerit ad Galles. form. cam. 3. p. q. 2. not. gl. in l. proinde, la seconda, ff. ad l. aquil. Bal. in l. diffamari 2. col. C. de ingen. & manumif. Aret. in d. omnium, n. 13. inst. de act. Marant. de ord. iud. 6 par. num. 24. & alias fuit decisum in vna Romana donationis 4. Maii 1598. coram Alex. Iunio, & in vna Romana pecuniaria 9. Octobris 1562. coram Caputaquen. vt refert Modernus de attent. in 2. p. c. 41 tit. de attent. lit. pend. declar. 1. limit. vlt. Quia licet dixerit articulum esse dubium, & Rota in alia Romana obseruationis concordia 23. Maii 1561. coram Oradino tenuerint contrarium, tamen re vera dicta decisio non repugnat cum tantum in ea dicatur, quod lite ordinaria pendens, &c. super contrauentione alicuius instrumenti non prohibetur actor vigore eiusdem instrumenti exequutiui agere ad illius obseruantiam ex quo agendo ad obseruantiam, contrauentioni intenta-

- 3 *et videtur renunciaste, & ita non loquitur in terminis quæstionis propositæ. Cætera autem, quæ pro D. Cencio adducebantur per informantes pro Domino Evangelista optime tolli censuerunt D. Lancell. de attentat. lit. pend. limit. 70. & ultra fol. 162. Gabriel. de act. conclus. 4. num. 9.*
- 4 *Quod actor habens duas vias agen. &c. vnam ordinariam, & alteram extraordinariam exequutiua intentando ordinariam censeatur renunciare extraordinariæ, tenet etiam Grammat. caus. ciuil. conf. 95. num. 28. post Rom. consil. 153. ex quo enim eligeret ibi in addition. Mandof. ver. summarie, in littera P.*

R. P. D. IVSTO.

Romana Spolij. Lunæ 21. Februarij 1600.

EPI T O M E.

Decretum factum ultra debitum est nullum.

S V M M A R I V M.

- 1 *Decretum ultra debitum, & consequenter ex falsa causa factum est nullum.*
- 2 *Etiam si sit interpositum pro vera, & partim pro falsa causa.*
- 3 *Decretum est inuiduum.*
- 4 *Exequutio facta in vim decreti nulli, nulla est.*
- 5 *Subhastatio, & deliberatio nulla est.*
- 6 *Iudex nulliter procedens dicitur agere ut priuatus, non ut iudex.*
- 7 *Iudex non rite, & recte procedens spoliat, & intrat spodium.*
- 8 *Iudicis auctoritas non eximit ab incurso pœna ciuili.*
- 9 *Decretum annullatur etiam si excedat in minimo.*
- 10 *Ratio assignatur.*

Decretum exequutionis A. C. in fauorem D. Tiberii Ceuli contra D. Maluicinum fuit nullum tanquam factum ultra debitum, & consequenter ex falsa causa secundum Doct. Bart. in l. fulcimus, §. prætor, ff. quibus ex caus. in poss. eat. cum allegat. per Ruin. conf. 160. nu. 26. vol. 2. quod procedit etiam si sit interpositum, partim vera, & partim pro falsa causa. Quia est inuiduum, Bar. Castren. & alii in l. si nõ mortem, §. si centum, ff. de condit. indeb. & hanc sententiam passim secuta est Rota, vt dicitur in decisione Bubali Salamantina pensionis 9 Maii 1583. in qua aliæ decisiones allegantur, & ultimo loco resolutum fuit coram Oradino in causa Affisien. subhastationis 15. Nou. 1596.

- 4 Ex quibus patet in consequentiam nullam esse executionem, ac deinde subhastationem, & deliberationem, tanquam venien. a radice infecta, quoniam omnia processerunt de facto, & non de iure cum iudex nulliter procedens dicatur agere vt priuatus, & non vt iudex.
- 5 Card. in clem. 1. in §. fi. de celebr. miss. cum additis per Aym. conf. 352 n. 3. vers. & in isto casu, ex his concluderunt Dd̄mini intrare spoliū
- 7 ad effectum, vt Maluicinus restituatur ad pristinam possessionem, quia iudex non rite, & recte procedens spoliat. c. conquerente, de restit. spoliat. Oldr. conf. 223. & insuit in quemcunque accipientem possessionē
- 8 prætextu decreti nulli, quia iudicis auctoritas non eximit ab incurso pœnæ ciuili. Bar. conf. 91. n. 4. lib. 1. Anchar. conf. 133. & conf. 270. n. 5 Socin. conf. 158. n. 19. lib. 2. Fel. in c. cum causa. n. 3. de off. deleg. & est materia tex. in l. meminerit, & ibi Doct. C. vnde vi, & idcirco, vel Tiberius teneretur ad restitutionem si in deliberatione interposita esset persona Rubertina, quæ eadem reputatur. l. libertus, ff. si quid in fraud. patron. vel restituere tenetur ille Rubertus tertius possessor. Fulgos. conf. 136. n. 1. & 172. & 190. in fine.

Non obstat, quod excessus videatur esse in parua summa, cum enim prætenderentur sc. 1232. fuit obtentū decretum cū inde sequutis profcutis 2236. Quoniam omissis pro nunc quæ deducuntur per Maluicinum, contra prætentum creditum, respondetur decretum annullari, etiam si excedatur in minimo, in allegatione decis. Assisien.

- 10 Et ratio est, quia non solum consideratur excessus, sed damnum, quod prouenit debitor ex nulla, & iniusta deliberatione, & adiudicatione.

Et in hoc casu tanto magis moti fuerunt Domini, quia fuerunt etiam capta mobilia, & residuum pretii deliberationis ultra prætentam quantitatem, d. Tiberius propria auctoritate recepit de manu cursoris præsupponens aliam crediti causam, ex quo patet semper de facto processisse, & non de iure.

Quicquid autem sequutum fuit ex decreto nulliter interposito etiam facto Maluicini est nullum tanquam factum ultra debitum, metu decreti. Alex. in l. a diuo Pio. §. in venditione, n. 5. & ibi Ias. n. 12. ff. de re iud. & ita fuit decisum.

R. P. D. C O R D V B A.

Beneuentana pecuniaria. Veneris 25. Iunij 1599.

E P I T O M E.

Instrumentum non est exequendum quando per sententiam iudicis fuit declaratum nullum.

S V M M A R I V M.

1. Instrumentū per iudicis sententiā nullum declaratū non debet exequi Appel-

- 2 Appellare licet ab hac sententia reo, & auctori.
- 3 Causa semel effecta appellabilis, semper remanet appellabilis.
- 4 Non debet executioni demandari instrumentum per sententiam vulneratum, licet causa sit commissa cum facultatibus A. C.
- 5 Non vulneratur instrumentum constituto euidenter de iniustitia.
- 6 Ad hoc ut dicatur transactum super errore calculi requiritur ante transactionem fuisse motam questionem super dicto errore.

- 1 **R**ota censuit instrumentum non esse exequendum, quia cum iudex declarauerit nullum fuit per sententiam vulneratum A, qua
- 2 cum licet auctori appellare, reo etiam a contraria reuocatoria prioris permisa est appellatio A. C. inde causa semel effecta appellabilis, semper
- 3 remanet appellabilis, ut fuit resolutum coram Cantuccio 27. Iun. 1580. in vna Romana Censur.
- 4 Nec operatur, quod esset commissa cum facultatibus A. C. quia ex deductis satis liquebat ipsum quoque non valere executioni demandare instrumentum per sententiam vulneratum.
- 5 Minus obstat, quod cum sententia sit euidenter iniusta detecta iniustitia proceden. &c. sit executiue, quia tunc non vulneratur instrumentum ex decisionibus allegatis, nam dixerunt Domini de tali iniustitia non constare, quatenus enim ad illam ostenden. opponebatur non potuisse dari de errore calculi, super quo fuerat transactum, & renunciatum ex l. 1. C. de error. calculi cum ibi notat. Ultra, quod ex aduerso pre tendebatur dictas rationes non fuisse legitime redditas cum exhibitione librorum exactis partitis, sed in confuso contra Villantiu. transmissis. &c. Huius difficultatis resolutio pendebat ab eo, An ante transactionem fuerit mota questio super d. errore, & illa postmodum subsequuta, prout requirebatur ad effectum, ut diceretur transactum super errore calculi, secundum gl. in d. l. 1. & pluries alleg. in Rom. Bibliotheca 4. Martii 1598. coram Decano, de quo cum non appareat non potest dici sententia notorie iniusta, ut instrumentum non censeatur vulneratum per dictam sententiam, prout fuerat alias tentum coram me in illa Elboren. &c. pensionis 9. Iun. 1591. & ita conclusum, &c.

R. P. D. P A M P H I L I O.

Ciuitatis Castellii bonorum. Mercurij 8. Nouembri s 1589.

E P I T O M E.

Mandatum de manutenendo concedendum est ei, de cuius possessione constat tempore litis motæ, vel paulo ante.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 *Datur mandatum de manutenendo ei, de cuius possessione constat tempore litis motæ, vel paulo ante.*
- 2 *In omnem euentum est attendenda posterior possessio.*
- 3 *In interdicto ne quis lite pendente in sua possessione turbetur tanquam iudicio summarissimo requiritur sola detentio, & status tempore litis motæ.*
- 4 *Prædo est manutenendus donec discutiatur de iuribus suis.*

1 **D**ixerunt Dñi dandum est mandatum de manutenendo Heremitas, quia constat de eorum possessione tempore litis motæ, vel paulo ante, §. retinendæ, instit. de interdict. cum ibi not. Bar. in l. 1. §. ff. vti possidetis. Adest enim instrumentum publicum possessionis captæ, l. prædia, vbi Bar. ff. de acquir. poss. cum recognitione colonorum, ac actuali fructuum perceptione. Affl. dec. 325.

Non obstat anterior possessio DD. de Vitellis, quia præter id, qd nõ fuerunt expulsi coloni, neq. adest aliqua recognitio, prout requiritur Bal. conf. 330. n. 6. li. 1. Alex. l. qui vniuersas, §. qd per colonum, de acq. poss. Put. dec. 460. n. 5. lib. 2. cum aliis alleg. quia fuit responsum qd ipsi habuerunt se pro spoliatis, vt deducitur per informantes pro Heremitis, & in omnem euentum est attendenda posterior possessio actualis monasterii, quia cum vertemur in iudicio summarissimo interdicto, ne quis lite pendente in sua possessione turbetur respicitur sola detentio, & status tempore litis motæ. Castr. lib. 2. conf. 3. n. 2. Couar. pract. quæst. c. 27. n. 5. etiam qd alias possessio esset spoliatiua. Castr. in l. Aquilius regulus, n. 5. de donat. quia donec discutiatur de iuribus suis etiam prædo est manutenendus. Palæot. dec. 120. & late deductum fuit 16. Decemb. 1588. in causa Romana Palatij coram Penia.

DE TUTELA TESTAMENTARIA. Cap. XVIII.

- 1 *Forma tutela testamentaria.*
- 2 *Requisita quæ ante administrationem tutela accedunt.*
- 3 *Tutor testamentarius non tenetur satisfacere.*
- 4 *Tutor quando est liberatus à testatore quomodo est dicendus in illius tutela.*
- 5 *Aditio hereditatis paterna, quomodo sit scribenda.*
- 6 *Tutor non debet adire hereditatem sine pupillo.*

1 **C**onstitutus coram Magnifico Domino N. Iudice, &c. A. qui eidem Domino Iudici exposuit nuper B. vita occubuisse condito suo testamento manu N. notarii publici scripto in quo M. & N. eius filiis ipsum A. tutorem reliquit: propterea ipse A. petit ab eodem iudice

- iudice tutelana ipsam sibi decerni eodem igitur iudice tutelam ipsam decernente, & confirmante idem A. promisit mihi notario stipulanti, & recipienti vice, & nomine dictorum pupillorum, & corporaliter iuravit factis, &c. ad Sancta Dei Evangelia veilia ipsis pupillis facere, & inutilia prætermittere, ipsorumq. res, & bona, ac personas ad commodum, & utilitatem ipsorum bona fide custodire, & saluare inventarium de rebus eorum conficere, & administrationis suæ rationem, tempore debito reddere cum integra reliquorum restitutione, &c.
- 2 Hæc omnia prædicta requisita probatur in l. qui tutor repertoriū, ff. de adminstr. tut. Guidopap. q. 330. n. 2. & 3. & seq. scilicet, quod antequam tutor accedat ad administrationem tutelæ omnia prædicta requisita faciat, excepto, quod cum tutor testamentarius sit non teneatur satisfacere, quia illius fides approbata est attestatore, ut in §. hoc nō est perpetuum instit. de satisf. tut. & cur. & ibi Ang. Aret. sub nu. 1.
- Hoc amplius nota, quod si testator liberavit, & absoluit tutorem a reddenda ratione, tunc non facit eū iurare de reddenda ratione, sed potest illa verba, inventariū de rebus eorū facere rationē vero administrationis reddere, cū ab ea fuerit absolutus a testatore non aliter, quam de iure debuerit teneatur, & quod testamentarius tutor non teneatur præstare si de iussore vitra prædicta habetur per Specul. in §. si tutor in 3. p. lib. 1. tit. de tutore cautus etiam debet esse notarius, quod in aditione hereditatis faciendæ per pupillū, siue illius tutorem: siue simpliciter, siue aliter
- 5 adeatur, ne scribat M. & N. scientes hereditatem patris eis delata hæreditas dicitur quā quis adeūdo consequi valeat, l. delatā, ff. de verb. si gnif. & fil. famil. non potest adeūdo acquirere patris hereditatem cū dominus censeatur etiā viuo patre, & administratio sola transire videtur in filiū, sed scribat notarius, quod M. & N. & filij B. scientes patrē defunctū, & ipsos suos hæredes esse, hereditati paternæ se immiscuerūt. Ias. in l. qui putat, ff. de acquir. hæred. n. 20. licet Bal. in l. potuit q. 7. C. de iur. delib. dicit hoc esse ridiculū, quoniā verba impropria accipiendā sunt, ut actus valeat. Ad tollen. igitur oēm dubietatē remediū est, quod post verbū adiuit, seu adiuerunt adiciatur, & se immiscuit, seu immiscuerunt, nam propter hoc verbū, substinebitur, ut patet ex dictis per
- 6 Alex. conf. 126. Viso processu, lib. 7. Superest etiam dicere, quod solus tutor non debet adire hereditatem sine iuteruentu pupilli, cum vtriusque voluntas, & consensus requiratur, ut per eundem Ias. in l. pro hærede, n. 10. ff. de acquir. hæred. An autem iudex possit dare tutorem etiam rebus extra suam prouinciam existentibus, vide Bar. in l. propter §. qui se n. 2. ff. de exc. tut. & in l. 1. n. 9. ff. de tut. & cur. dan.

Alia forma legitima tutela.

Magnificus D. Iudex donnam A. matrem B. pupilli filii q. T. in ipsius presentia constitutam eiusdem B. tutelam petentem, & affectan-

tem, cum eadem tutela sibi secundum iuris ordinem deferatur, & ipsa sit in ea ceteris preferenda, eidem B. pupillo tutricem constituit, & deputavit, illiusque persone, & bonorum administrationem decrevit dicendo eidem, & ter replicando esto tutrix d. B. vtilia pro eis facito, & inutilia prætermitto, & ita eadem donna A. facere promisit, ipsiusque res, & bona ad commodum, & vtilitatem ipsius pupilli bona fide custodire, & saluare inuentarium de rebus ipsius fideliter conficere, & administrationis suæ rationem tempore debito cum integra reliquorum restitutione reddere, & pro eo quod sic faciet ibidem præsens N. qui sciens, &c. sponte, &c. pro d. donna A. accessit, & promisit vti principalis, principaliter, & in solidum accessit, quæ præsentem eadem donna A. promisit releuare indemnem, ita quod, &c. alias, &c. pro quibus omnibus, &c. renuncians d. donna A. ben. sen. conf. velle, & secundis nuptiis & omni alii legum auxilio, de quibus iuribus, & ill. auxiliis præfata donna A. fuit per eundem D. iudicem ad plenum certificata, super quibus præmissis præfatus D. iudex suam, & dictæ suæ curiæ, auctoritatem interposuit, suppletis, &c. super quibus, &c. Actum, &c.

DE TUTELA QUAE DATVR AD INSTANTIAM

Matris. Cap. XIX.

- 1 *Alia forma tutela, que datur ad instantiam matris secundo nubentis.*
- 2 *Mulier, que transiit ad secunda vota an per mortem secundi viri recuperet tutelam.*

1 **C**oram, &c. iudice, &c. personaliter constituit se d. A. & instanter B. & C. filiis suis habitis ex q. l. suo viro, dari P. protestando se velle nubere, & tutelam deferre, qui magnificus D. iudex, &c. inquisitione præmissa, d. P. promittente, & iurante mihi notario nomine dictorum pupillorum stipulanti vtilia agere, & inutilia prætermittere, & pupillaria bona saluare, atque defensionem legitimam facere, & sine mora suscipere dictam tutelam decreuit, ac ipsum tutorem constituit. Reliqua extende vt supra, excepta dicta renunciatione mulieris.

- 2 *Quid si mulier per transitum ad secunda vota amiserit tutelam, & mortuo secundo viro velit eam recuperare, queritur an possit, & videtur quod sic, te integra, scilicet si pueri tutorem non habeant, secus si tutorem habent, quia iura semel perdita iterari non debent, vt per Specul. in §. nunc dicendum de anomalis tutoribus in 3. par. lib. 1. de tutore, seu anomalis tutoribus.*

DE ANOMALIS TUTORIBVS. Cap. XX.

- 1 *Aliqua referuntur de anomalis tutoribus.*

Mater

- 2 *Mater, & Auia non coguntur tutelam suscipere.*
- 3 *Nec admittuntur ad tutelam nisi præuia confirmatione iudicis.*
- 4 *Promissio tutoris de suscipiēdo defensionem pupilli necessaria videtur.*

1 **C**VM aliqua dixerimus de tutoribus testamentariis legitimis, & datiuis, nunc aliqua dicenda erunt de anomalis tutoribus, pro quorum intellectum dico, quod tutelam anomalam, seu extraordinariam est, scilicet matris, aut auia dicitur autem anomala, quia non est testamentaria, neque legitima, neque datiuam testamentaria non est, quia lex prohibet feminam dari tutricem in testamento, ut ff. de testam. tut. iure nostro, cum ipsa cognata non autem agnata dicatur, cum sit per feminum sexum coniuncta; ergo non est legitima, ut ff. unde cognati l. 1. in tantum, quod si est data non habet ius constituendi actorem, nec videtur posse administrare: si enim dari posset, cogere inuita tutelam suscipere, sed ei permittitur si vult, ut C. quando mulier tut. off. fun. aut matri, aut auia, in tantum, quod mater, vel auia, ut dixi, dari non potest à marito tutrix in testamento filio, vel nepoti, cum sit vtile officium, ut ff. de tut. l. tutela, & propterea requiritur, quod sit confirmata, seu decreta a iudice, ut in l. fi. C. de cur. fur. & in l. fi. C. de confirm. tut.

Illud quoque non est prætereundum in hac tutelæ materia, quod tutius est apponere, prout apposui, quod tutor promittat defensionem pupilli, seu pupillorum sine mora suscipere, ut tenet Bar. in l. legitimus, circa finem prin. ff. de leg. tuto. vbi dicit, quod per hoc vidit iam multas tutelas cassari eo, quia in instrumento non erant apposta illa verba obligatoria susceptionis d. defensionis, tamen Bal. in d. l. legitimus in §. omnem tenet, quod non sit necessarium, quod formaliter apponantur dicta verba, sed sufficiunt æquipollentia, per quæ in effectu promittitur specialis defensio pupilli, sed quod sufficiant illa verba obligatoria de vtilia faciendo, ut per Ias. in l. prætor ait, ff. de ope. no. nun. n. 9. quia iura magis considerant effectum, quam formam verborum, tamen ex dictis Ias. patet, quod dec. Bart. est cõter approbata, ut ibi in fi. ex rationibus ibi relatis, scilicet quod talis promissio explicite est de forma: ex quo nota, quod ubicunque lex aliquo actu, pro forma requirit aliquod expressum verbum, quod non sufficit illud adimplere verbis generalibus, quamuis videantur æquipollentia, ut ibi num. 10. in princ. quod volui hic dixisse ad rememorandum notariis, quod ad tollendam causam dubitandi, clausulam, seu promissionem hanc non omittant.

DE CONSTITVTIONE ACTORIS.

- 1 *Forma constitutionis actoris.*
- 2 *Tutor non potest constituere actorem ante contestationem litis.*

Secus, aut minor cum præsentia tutoris, & decreto Iudicis.

Cap. XXI.

- 1 **C**oram, &c. Tutor P. cuius negocia impeditur agere, quia abest, debet, vel infirmus sit, sponte, &c. fecit, & constituit B. actorē, & defensorē ad gerendū, & ad ministrandū negocia d. P. pupilli in iudicio & extra, & specialiter in causa quam d. pupillus habet cum N. vt eius periculo administret, recipiat, & exerceat actus omnes, & quicquid p eum factum fuerit firmum, & ratum perpetuo fore promittit, ad quæ omnia iudex interposuit decretum, suamq. interposuit auctoritatē. Et
- 2 licet tutor seu curator nō possit in causis pupilli, vel adulti procuratorē, seu actorē ad lites constituere ante litis contestationem, vt per Specul. in §. contra actorem, in 3. p. lib. i. nu. 4. de actō. constit. tamen bene possunt ipsi minores cum tutoris auctoritate hoc facere, vt ibi. Si autem tutor infirmitate, vel alia iusta causa impeditus tutelam administrare nequit: vt fortunarum suarum periculum euitet, iudicis decreto actorem constituat, iux. tex. in l. si actor. C. de app.

DE INVENTARIO CONFICIENDO A TUTORIBVS.

Cap. XXII.

- 1 *Tutores inuentarium conficere tenentur.*
- 2 *Forma inuentarij.*
- 3 *Requisita in confectiōe inuentarij.*
- 4 *Consuetudo attenditur in confectiōe inuentarij.*

- 1 **T**vtores siue testamētarii, siue datiuī sint, antequā legitime administrare valeāt, inuentariū rerū, & bonorū hæreditatis conficere tenentur, vt p Bar. in l. tutor qui reperit. ff. de admin. tut. cuius forma talis est.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Am̄. &c.

- 2 **T**vtor constitutus, & decreto iudicis confirmatus Seio pupillo, & hæred. q. B. vt patet instrumento eiusdem tutelæ manu mei notarii scripto, cum ob doli culpam euitandā, omnisque fraudis suspicionem tollendam, & ne bona pupillorū, vel minorum lapsu temporis depereant, tutores de bonis ipsorum inuentariū conficere teneantur secundum legitimas sanctiones. Ideo in Dei nomine præsens inuentarium, mox postquam fuit constitutus, & confirmatus, de rebus creditis, & debitis, atque nominibus debitorum hæreditatis dicti q. B. & ipsius pupilli sub anno, &c. die, &c. præmissis venerabilis sanctæ crucis signaculo fecit. In primis dixit, & asseruit, se in hæreditate prædi-

cta

et inuenisse duo scrinia, tot vegetes, tot menturas bladi, & tot vini, secundo immobiles, puta domos, & possessiones, terras, per loca quæ designentur; tertio, & ultimo credita, & debita dicens, & protestans idem tutor, & quæcunq. alia de cætero, de bonis d. q. B. seu ipsius pupilli ad sui notitiam peruenerint, omnia illa manifestabit, & huic inuentario per meâ, vel alienam manum faciet fideliter inscribi; Formâ alterius inuentarii rerum, & bonorum hæreditatis, quæ aditur cû beneficio l. & inuentarii, habes in meo libello praxis iudicialis A. C. ad quam recurre, & melius ad Specul. in 2. p. lib. 2. §. dicto, nu. 21. de edition. instrum. & magis plene habes per Bal. de qua infra scripta forma, cuius requisita singulatim, pro maiori illorum intellectu hic numero. Primo scilicet, quod inuentarium inchoetur infra triginta dies, a die scientiæ hæredis hæreditatem fuisse delatam: secundo, quod perficiatur infra sexaginta dies, quando res sunt in eodem loco: tertio, quod describantur res mobiles, & immobiles, & perfecto inuentario hæres faciat protestationem, quod hæres in inuentario faciet describere reliqua bona, prout in supradicto inuentario dicitur: quarto, quod inuentarium scribatur manu publici notarii: quinto, quod creditores hæreditarii citentur ad videndum fieri inuentarium pro certis die, loco, & tempore; sexto, quod hæres se subscribat, & quod omnia legaliter fecit sine dolo: septimo, quod in principio ponatur signû Crucis: octauo requiritur præsentia testium: nono, quod testes cognoscant hæredem (licet hæc omnia de iure requirantur) tamen de cõsuetudine non seruantur tot solemnitates, alias vix possit fieri inuentarium, cum tot, & tantis iuris requisitis. Ideo sufficit inuentarium fieri secundum consuetudinem loci notariorum, in quo fit inuentarium vt tradit las. in l. sumus iam, C. de iure delib. per totam, quoniam si de consuetudine regionis sit, quod non fiat inuentarium, cum tot iuris requisitis, non videtur in culpa consuetudinem seruans. Specul. lib. 2. in §. dicto, sub num. 8. de instrum. editio.

DE ADITIONE HAEREDITATIS. Cap. XXIII.

- 1 *Forma aditionis hæreditatis cum beneficio l. & inuentarij, vna cum inuentario, de qua in tractatu Bal. de Perusio.*
- 2 *Vtilitas qua habetur ex confectiõne inuentarij.*

1 **C**onstitutus Lucius Caij ciuis Perusinus coram sapienti D. Ioanne Baptista iudice communis Perusij super his, & aliis legitimis actibus constituto per D. Episcopum pro tribunali sedente in tali loco in qua ciuitate, & territorio sunt facultates, & bona, & maior pars hæreditatis d. Caij, dixit, & exposuit, dictum Caium decessisse condito testamento scripto manu Alexandri notarii, in quo testamento sibi

sibi heredem vniuersalem instituit prædictū Lucium; Vnde cū cogno-
 fecat, ad eū d. Caij hæreditatem ex testamento insoludum deuolutā, du-
 bitans, an dicta hæreditas sit soluendo, nec ne, nolens prædictam Caij
 hæreditatem inconsulte, sed legis consilio ipsam hæreditatem qua-
 rere, ne creditoribus, & legatariis vltra vires hæreditarias teneatur,
 cum benefic. legis & inuent. ipsam hæreditatem acceptauit, & ipsi he-
 reditati se immiscuit, & ad hoc, vt inuentarii beneficium a iure cōces-
 sum, & illæsum, & integrū referuetur, petiit vocari, & citari omnes, &
 singulos creditores, & legatarios, & omnes quorum interest, vel in-
 teresse etiā potest, q̄ si est aliquis, vel aliqui, qui credant sua interesse,
 q̄ certo termino arbitrio d. D. Iudicis moderando debeant corā d. iu-
 dice in d. loco cōparere, ad viden. d. inuentarii inchoationem, & eius
 perfectionem, & confectioem, ad opponen. & contradicen. quicquid
 volunt, & possunt, quare dictum inuentarium fieri non debeat, vel nō
 possit, etiam peremptorie; alias a d. termino in antea præcedenti ad in-
 choationem, & perfectionem d. inuentarii, eorum, & cuiusq. ipsorū ab-
 sentia, & contumacia non obstante, & specialiter, & nominatim petiit
 citari A. B. & C. D. creditores, quatenus in d. termino, & peremptorie
 compareāt legitime ad omnia, & singula supradicta: alias procedetur
 vt sup. Qui d. iudex, viso d. testamento, & d. aditione hæreditatis, & au-
 ditā petitione d. hæredis, cōmisit tali nuncio præsentī, & intelligenti,
 quatenus in d. termino, & peremptorie ex sui parte, & mandato citet
 dictos A. & B. legatarios, & dictos C. & D. creditores, & quemlibet
 eorū specialiter & nominatim personaliter, si eos personaliter inue-
 nerint, alioquin ad domum eorum, & cuiuslibet eorum solitæ habita-
 tionis, & generaliter omnes qui se opponere voluerint, & sua putave-
 rint interesse, quatenus in d. loco, die tali debeant per se, vel suos pro-
 curatores, & legitime, & peremptorie comparere, alias procedetur
 ad inchoationem, & confectioem d. inuentarii eorū, & cuiuslibet eo-
 rum contumacia non obstante, & schedulam portet, & dimittat, & d.
 D. Iudici referat more solito. Die tali, &c. d. nuncius iens, & rediens
 retulit se viuo mandato d. D. Iudicis citasse prædictos superius nomi-
 natos, videlicet A. & B. personaliter, C. & D. eorum domui solitæ habi-
 tationis, & in contumacia d. Caii testatoris, & in aliis locis publi-
 cis d. ciuitatis Perusii, & generaliter omnia alia fecisse, & dixisse, quæ
 habuit in mandatis, & hæc ad petitionem d. Lucii præsentis, & peten-
 tis. Die tali, &c. in termino supradicto d. Lucius comparuit coram d.
 D. Iudice, vt sup. pro tribunali sedente, præsentibus honorabilibus vi-
 ris B. Steph. & Am. ciuibus d. ciuitatis notis, & honestis, & immobilia
 possidentibus, & omni exceptione maioribus adhibitis, vocatis, & ro-
 gatis loco creditorum, & legatariorum absentium, & DD. Franc. &
 Jac. omnibus testibus adhibitis, vocatis, atq. rogatis per d. heredem,
 & scripti inuentarii sint testes, & petiit primo interrogari per d. D.

Indicem d. testes suo iuramento: si possideant idoneam substantiam in
 d. ciuitate Perusina, & si cognouerat d. Caium testatorem, & si cogno
 scunt præfatum hæredem, & si sunt locupletes, fide digni, bonæ condi
 tionis, & famæ. Qui D. Iudex d. petitione audita, interrogauit dictos
 testes, prius eis delato, & præstito iuramento super præmissis, qui te
 stes, & quilibet eorum de seipso, & de aliis contestib. asseruerunt agno
 uisse d. testatorem, & cognoscere d. hæredem, & se possidere immobi
 lia, & esse bonæ conditionis, & famæ, & habuisse notitiam de faculta
 te testatoris. Postquam immediate d. D. Iudex interloquendo pronun
 ciauit dictos testes fore idoneos ad viden. inchoationem, prosequutio
 nem, & perfectionem d. inuentarii, & hoc ad petitionem d. hæredis præ
 sentis, & petentis, & non comparentium contumaciam primitus, &
 ante omnia legitime accusantis. Postquam immediate d. hæres volēs
 ad inchoationem d. inuentarii procedere, & pro principio, & præam
 bulo d. inuentarii fecit propria manu venerabile signum sanctæ Cru
 cis: Item dixit se esse, & inuenisse in d. hæreditate res infrascriptas. In
 primis vnam domum confinatam, & item vnam cultricem de serico,
 & alia reliqua, &c. & hoc præsentibus, & videntibus, ac intelligenti
 bus dictis testibus adhibitis, & rogatis, D. Iudex mandauit dictis te
 stibus, q̄ debeat interesse, vsq. ad consummationem d. inuentarii. Post
 quam incontinenti P. legatarius coram præfato D. Iudice comparuit,
 & protestatus fuit, q̄ suum legatum ponatur in inuentario. Item cõ
 paruit N. creditor, & protestatus fuit, q̄ suum creditum ponatur in in
 uentario, & hoc præsentem d. hæredem, & dicentem, & protestantem d. lega
 tario, & creditori, q̄ ostendant iura sua, & q̄ est paratus ponere in in
 uentario, quatenus de iure poni debeant, alias non. Principiato itaq.
 inuentario (elapso primo mense) duo menses sunt ad perficiendũ: Mo
 dus ergo illius perfectionis est iste, Existens d. Lucius hæres coram d.
 D. Iudice pro tribunali sedente, vt supra, volens d. inuentarium profe
 qui, & finire, petiit vocari, & citari creditores, & legatarios d. Caii, &
 generale proclama fieri, q̄ si est aliquis, vt supra. Die tali, &c. in dicto
 termino comparuit d. Lucius, & citatorum non comparentium con
 tumaciam accusauit. Postquam immediate infrascripta bona tanquã
 hereditaria hereditatis d. Caii d. hæres inseruit. Talem vineam, item
 vnum infortiatum, & reliqua, &c. Protestans, q̄ si qua per errorem po
 suit non ponenda, ex nunc eleuat in d. inuentario, & si qua per errore
 omisit ponere, cum ad notitiam eius peruenerint, ponet, & hoc præ
 sentem d. D. Iudice, & dictam protestationem admittente in quantum de
 iure teneatur, & debeat, postquam incontinenti d. Lucius se subscri
 bat, si scit literas, si autem nesciat, dicat se nescire. Subscriptio heredis
 hæc est. Ego Lucius hæres ex testamento Caii patris mei, cum benefi
 cio l. inuentarii prædictum inuentarium incepti, & perfeci bona fide,
 & sine fraude, teste mihi existente venerabilissimo signo S. Crucis, q̄
 pro-

proposui super scriptis, & subscriptis testibus, & a me adhibitis, & rogatis secundum formam iuris, si hæres nescit scribere, alius subscribat pro eo in prima, vel in tertia persona modo prædicto. Subscriptio testium hæc est. Ego Mar. testis vocatus, adhibitus, & rogatus a d. Lucio hærede, & a dicto D. Iudice, vt supra sedente, in locum maxime creditorum, & legatariorum absentium subscribo me, & iuramento præfrito corporaliter ad Sancta Dei Evangelia, & per dictum venerabile signum crucis iuro, dictum inuentarium secundum conscientiam meam esse inceptum, & perfectum a d. hærede me presente bona fide, & sine fraude, & me omnia vidisse, a principio vsq. ad finem, & non esse conscientium alicuius malignitatis (ita iuuat me Deus) & hæc ad sancta Dei Evangelia, & assero me cognouisse dictum testatorem, & dictum hæredem, & me immobilia possidere. & eadem forma cæteri se subscribant, & si omittuntur illa verba in locum, &c. & non est vis, quia præsumuntur coram iudice omnia solemniter acta. Quibus omnibus, & singulis sic peractis, dictus D. Iudex (vt supra) pro tribunali sedens suam, & d. suæ curiæ auctoritatem, & decretum interposuit. Et si vis quod nihil obici possit, citentur de nouo citandi ad veniendum, & opponendum, quare non debeat pronounciari inuentarium legitime confectum, & quare non debeat super eo interponi decretum. Quo facto iudex pronounciet inuentarium legitime confectum. Argum. l. tutor a patruo, ff. de confir. tuto. Sequitur videre de subscriptione notarii hoc modo. Ego N. notarius, &c. & nota, quod vbi sunt duo notarii, non videtur necessarius aliquis testis pro rescripto, s. si vero absunt, in auct. de hæred. & falcid. sed tres testes loco creditorum, & legatariorum absentium semper sunt necessarii.

2 Vtilitates autem, quæ habentur ex aditione hæreditatis, & confectioe inuentarii, singulatim enumerantur per Ias. in l. fi. s. & si præfatã C de iure delib. ad quem pro illarum intellectu recurrere poteris.

DE REPVDIATIONE HAEREDITATIS.

Forma repudiationis hæreditatis.

ARnoldus filius q. B. coram spectabili viro D. N. Iudice constitutus, qui hæreditatem d. q. B. sui patris sibi ex paterno testamento delatam, vel ad se ab intestato spectantem sibi verisimiliter credit esse damnosam, ne a creditoribus ipsius hæreditatis pulsetur in aliquo, seu grauetur, omnimodo se ab eadem hæreditate abstinuit, & eam, ac omne ex ea, commodum, & incommodum penitus recusauit. Si vero extraneus hæres, eam repudiat, sic dices.

Arnoldus filius P. hæreditatem B. sibi ex testamento ipsius B. delatã verisimiliter existimat sibi fore damnosam, idcirco constitutus corã Magni-

Magnifico D. Iudice, &c. ipsam hereditatem omnino repudiat, ac omne ex ea commodum, & incommodum penitus recusavit, & recusat.

Nota, quod abstinere, & immiscere est proprie suorum heredum. Repudiare autem, & adire est extraneorum, ut in lit. de hered. qualit. & diffe. §. in extraneis, C. de iure delib. super rubrica.

DE CVRATORE DATO IN TESTAMENTO.

Forma confirmationis curæ datæ in testamento.

IN Dei nomine, Amen, &c. Coram, &c. Hieronymus, &c. qui exposuit eidem D. Iudici (ut supra) pro tribunali sedente, qualiter diebus proxime elapsis vita occubuit q. Stephanus, &c. suo condito testamento in quo sibi heredem instituit Daniele eius filium legitimum, & naturalem in pubertatem constitutum, cui reliquit curatorem ipsum Hieronymum, prout continetur in testamento manu publici notarii rogato, ad effectum validitatis sibi commissæ curæ, & omnium per eum gerendorum, petit ab eodem D. Iudice, ut supra, pro tribunali sedente dictam eius curam sibi confirmari, & quatenus opus sit, eam de novo decerni, offerens se paratum dictam curam, & defensionem personæ, & iurium ipsius Danielis suscipere, aliasque, & alia facere, ad quæ de iure tenetur. Qui Magnificus Dominus Iudex, ut supra, pro tribunali sedens, habita plena informatione de tenore testamenti dicti q. Stephani, in quo idem Hieronymus fuit curator deputatus dicto Danieli, ipsum quidem Hieronymum in curatorem confirmavit, & quatenus opus sit dictam curam personæ, & administrationem bonorum d. Danielis decrevit, dicendo eidem Hieronymo, & ter replicando esto curator, & alias prout in supradicta forma tutelæ dativæ, quam reassumere poteris, & sequere de verbo ad verbum, prout in eamuratis mutandis.

DE CVRATORE DANDO VENTRI.

Cap. XXIII.

- 1 *Forma curæ datæ ventri vxoris.*
- 2 *Mater an sit admittenda ad curam filij.*

SI vero datur curator ventri vxoris, & bonis, seruetur formæ tutelæ, quæ datur ab intestato, præuia expositione facienda coram D. Iudice, ubi mulier narret virum suum decessisse ab intestato ipsa relicta prægnante, prout, ex apparentia corporis videre est, & ut informari potest ipse iudex ab obstetrice, & aliis mulieribus ibidem præsentibus, & prædicta vera fuisse, & esse affirmantibus,

&

& ne bona relicta per dictum suum virum, dampnum patiantur defectu legitimi administratoris, & etiam pro conseruatione iurium ipsius uxoris, ne ex negligentia sibi in aliquo præiudicetur, petit ventri suo decerni curatorem.

Qui Magnificus D. Iudex intellectis, & auditis superius expositis per ipsam d. mulierem constit. sibi exposita per eam vera fuisse, & esse, tam per apparentiam corporis ipsius, quam per informationes ibidem receptas a tali obstetrice, necnō à B. & F. affinibus ipsius mulieris ibidem præsentibus, & suo iuramento per eas præstito in manibus ipsius d. Iudicis, dictum curatorem, scilicet N. ibidem præsentem, & onus huiusmodi in se sua sponte suscipientem, eidem ventri, & bonis prædictis deputauit, reliqua extende prout in alia tutela, quæ superius habetur ab intestato: Sed numquid Mater ad curam filii vocari, cum ad illius curam vocetur, & videtur, quod non; quia officium virile est, vt C. quando mu. tit. off. fu. potest. l. 1. vnde cum sola tutela his mulieribus concedatur, non debemus ei concedere curam, argum. extra de transl. inter corpor. extra de deci. sed dic contra, vt per specul. in §. cum autem, col. 2. eod. tit. vers. sed nunquid.

DE CVRATORE DANDO BONIS FILII FAMIL.

Forma cura qua datur bonis filij fam.

IN Dei nomine, Amen, &c. Coram, &c. filius Francisci dixit, & exposuit eidem D. Iudici, vt supra, pro tribunali sedenti, quod licet ipse Iacobus plura, & diuersa bona habeat ad ipsum diuersimode spectantia, quorum administratio de iure spectat, & pertinet eidem Francisco suo patri, tamen ipse Franciscus ea negligit, nec conseruare permittit, neque ea studiose (vt bonum decet patrem fam.) gubernare intendit, in maximū ipsius Iacobi, & bonorum prædictorum detrimentum; Quapropter instanter petit, & requisit ab ipso D. Iudice, vt sup. pro tribunali sedente, quatenus velit, & debeat d. bonis dare curatorem, scilicet Christophorum patrum ipsius Iacobi, germanum fratrem dicti Francisci, ne bona ipsa tendant in sinistrum. Qui D. Iudex, vt sup. pro tribunali sedens, attendens requisitionem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, vocato prius ad se d. Francisco, qui præuia Iudicis interrogatione respondendo, dixit, & penitus recusauit coram ipso, & omnibus aliis ibidem astantibus dicta res, & bona prædicti Iacobi; ad illius, & bonorum suorum indemnitati consulendum, & ei de opportuno remedio prouidendum, eundem Christophorum ibidem præsentem, & onus huiusmodi sponte sua suscipientem, in curatorem d. bonis dedit, constituit, & deputauit, ac administrationem dictorum bonorum ei decreuit. Qui Christophorus sic vt supra deputatus promisit eidē D. Iu.

dici, & ipsi Iacobo præsenti, &c. d. bona cum ea qua decet conuenientia gubernare, & administrare, illaq. & illorum iura, ac ipsum Iacobum indefensa, & indefensum non derelinquere, illorumq. inuentarium fideliter, & sine dolo conficere, aliaque, & alia facere, ad quæ de iure tenetur, & pro eo, quod sic faciet ibidem præsens extendantur reliqua, prout in supradictis, & aliis formis, mutandis mutatis.

Et cum plura dixerimus de tutoribus, & curatoribus supradictis, aliqua alia etiam visum est referre de deputationibus curatorum, & actorum ad lites agitandas, quæ licet in mea iudiciali praxi, sub c. 52. lib. 1. satis diffuse explicata fuerint, tamen non inutile, pro minori partium dispendio, & labore hic repetere censui.

DE DEPUTATIONE CURATORVM, ET ACTORVM ad lites. Cap. XXV.

- 1 *Citatio pro obtinenda exequutione in bonis debitoris, qui in curia obijt nullis relictis hæredibus, qui citari possint.*
- 2 *Decretum in huius citationis.*
- 3 *Post primam citationem, fit alia similis citatio per duos cursores.*
- 4 *Post hanc secundam citationem, fit citatio per affixionem, iuxta formam decreti.*
- 5 *In termino citationis quarto pro quarta dilatione, curator hereditati iacenti deputatur.*
- 6 *Deputatio curatore, contra eum, æque ac contra principalem processum firmatur.*
- 7 *Si est institutus certus hæres in testamento defuncti, qui absit ab Vrbe proceditur modo antedicto; Sed curator illi hæredi certo, non autem hereditati iacenti deputatur.*
- 8 *Quomodo procedendum erit contra heredem minorem.*
- 9 *Si hæres est infans, non poterit citari, & quare.*
- 10 *Qui citari debent, quando hæres infans est, & quomodo.*
- 11 *Infanti proximior aliquis in actorem eligitur, & plura requisita circa hanc deputationem.*
- 12 *In omnibus prædictis casibus mandatum contra bona defuncti decernitur.*
- 13 *Si curator non est generaliter deputatus ad omnes causas, alij creditores processum contra eum formare nequeunt.*
- 14 *Deputatur aliquando curator furioso, & quomodo; & quæ necessario verificanda sunt.*
- 15 *Deputatio curatoris bonis mercatoris decocti.*

SI quis habet debitorem, qui hic in Romana Curia decedat, nullis relictis hæredibus, qui citari possint, ad effectum habendi exequutionem

tionem contra bona, ita proceditur, Citentur hæredes sint, velint q.
 D. N. ad comparandum legitime, & acceptandum, vel refutandum he-
 reditatem prædicti q. N. alias videndum deputari curatorem illius he-
 reditati, iacenti primo pro prima dilatione ad primam diem. Citatio
 hæc datur cursori, qui facta diligentia de reperiendo hæredes domi in
 qua d. q. N. mortuus fuit in vicinia, & aliis locis publicis, & de hoc re-
 latione facta, iudex committit hanc diligentiam per duos cursores fa-
 ciendam; quo facto fit alia similis citatio, & traditur eidem cursori,
 qui vna cum alio cursore diligentiam facit; & subinde ambo referunt
 fecisse diligentiam, & non inuenisse, vt supra; sequuta hac diligentia,
 per duos cursores iudex decernit processum per affixionem ad valuas
 Curia, & domicilii defuncti, si illud habebat, sin autem per affixionem
 ad valuas curia, & acie Campi Flora. Post hæc fit alia citatio in hunc
 modum. Citentur per affixionem ad valuas Curia, & aciei Campi
 Flora, seu domi solite habitationis q. N. hæredes, si qui sint, &c. seque-
 re ad vnguem, vt in citatione superius posita. In cuius citationis ter-
 mino iudex mandat citari ad idem pro secunda dilatione, & sunt aliq.
 tres citationes simili modo pro secunda dilatione, & sunt aliz tres ci-
 tationes simili modo pro secunda, pro tertia, & pro quarta, & super-
 abundantanti dilatione interpellate vna die pro alia, & præuio iudicis
 decreto. In termino vltimæ citationis, quæ sit pro quarta, & superab-
 bundanti dilatione comparet creditor, & curatorem hereditati iac-
 ti deputandum, ac fideiuisorem pro eo conducit, quem curatorem iu-
 dex deputat sub forma de qua supra. His præmissis citatur curator ad
 omnes actus requisitos, ac si esset principalis. Verum si debitor in Cu-
 ria Romana moritur condito testamento, & in eo relicto certo hære-
 de qui ab Vrbe absit, præcedentibus diligentis modo præmisso faciē-
 dis, curator, seu defensor hereditati, & bonis defuncti, non autem he-
 reditati iacenti deputatur, cum certus adsit hæres, contra quem iudi-
 cium (vt natura causæ suadet) formatur pro satisfaciendis creditorib.
 hereditariis, quibus creditoribus hereditariis satisfiet, vt per Socin.
 iun. in l. i. tit. de leg. l. n. 327. Dec. conf. 109. curator etiam datur bo-
 nis ad instantiam illius, qui sperat succedere ab intestato, & qui id po-
 stulat; quia sua interest bona conseruari. Ang. conf. 108, col. i. Alexan.
 conf. 4. n. 4. lib. 2. sed si mortui debitoris hæres minor sit, modo tamē
 maior sit septennio, ad comparandum legitime, & alias videndum sibi
 deputari curatorem, seu actorem ad lites, primo pro prima dilatione.
 Et seruatis modo antedicto quatuor terminis, actorem ad lites, vel cu-
 ratorem iudex deputat, cum quo fit legitimus processus, vt supra di-
 xim s. At si hæres infans est minor septennio, non potest ad causam
 citari, cum non habeat velle, neque nolle; sed citatur tutor testamen-
 tarius, si est, sin autem mater tanquam necessaria, & legitima tutrix, &
 administratrix sui filii, seu agnati, & cognati, sin minus citantur ii, in
 quo-

quorum est potestate, ad comparandum in iudicio coram D. & minore
 defendendum, ac petendum ei curatorem, seu actorem ad lites deputari
 alias videndum illum per dominum ex officio deputari. Affli&. decif.
 262. num. 2. & seq. & præceden. supra narratis dilationibus per Iudi-
 10 cem actor ad lites, siue curator aliquis proximior, aut aliquo modo at-
 tinens deputatur, ne infans indefensus remaneat, vt habetur in superius
 allegata. dec. per totum, vbi habetur, quod processus factus cum curato
 re aliter quam supradicto modo deputato, est nullus, quia iudex daret
 curatorem infanti, qui non potest petere curatorem sibi dari, quia illa
 ætas quicquid videt ignorat: curator autem ad lites non datur nisi pe-
 11 tenti, Alex. conf. 22. in fin. Bald. in cap. 1. de milit. vassal. qui contu. est, sic
 12 ergo processus modo præmissis, & mandatum contra bona defuncti tan-
 13 tum conceditur, si superuenerint alij creditores, & citent curatores, vt
 supra deputatos, processus non est validus, nisi deputatio se extendat ad
 omnes alias minoris causas. Deputatur nonnunquam curator furioso,
 14 seu mente capto ad illius proximiorum instantiam, examinatis testibus
 summarie, & extrajudicialiter, super eo, quod N. est mente captus, hisq.
 examinatis, Iudex personæ, & bonis prædicti N. curatorem in gradu pro-
 ximiorum, cum solita cautione de vtilia faciendo, & inutilia prætermi-
 tendo, ex officio deputat, nec requiritur super hoc plenaria cognitio, seu
 inquisitio, sed sufficit, quod aliquo modo constet de furore, vel adhibe-
 re medicos, qui hoc eognoscant, vt in lege obseruare, ff. de curat. fu.
 & pro citata per Alex. consil. 86. versic. verum est, quod causæ cog-
 nitio num. 5. & ratio, quia talis deputatio curatoris non causat præjudi-
 cium ei, cui deputatur. Item deputatur curator prodigo (vt habetur
 per Spec. in lib. 1. par. 3. in tit. de curatore, cui prodigo Iudex ex of-
 ficio potest etiam interdiceret administrationem sine alicuius citatione,
 vt per Marant. de ord. iudic. in 6. par. de citatione 1. memb. iudicij
 sub. num. 31. Deputatur etiam curator bonis defuncti, seu decocti,
 instantibus creditoribus quorum requisita satis diffuse explicauimus in
 c. 54. lib. 1. eod. tit. cuius instrum. deputationis curat. bonis de cocti
 15 formâ, tanquã non semel occurrentis, hic conscribere volui. Et hæc est.
 In nomine Dñi Amen. &c. anno, &c. Cõparuerunt corã R. P. D. Matthæo
 Buratto I. V. D. vtr. sign. S. D. N. Papæ Referendario Illustriss. & reuerend.
 D. Auditoris Camera in ciuilibus Locumtenen. meque Notario, &c.
 mag. DD. N. & N. deputati à creditoribus D. N. olim mercatoris in
 Vrbe, & pro omni eorum priuato, & particulari interesse, & dictis no-
 minibus respectiue stante notoria decoctione, & fallimento dicti N. pe-
 tierunt ad instantiam, & commodum; ac vtilitatem dictorum credito-
 rum, et vt celerius eis de eorum respectiue creditis satisfiat aliquem
 in curatorem bonis iacentibus dicti N. deputari, qui curator ad
 eorundem creditorum vtilitatem, & vt celerius eorum credita-
 consequi possint, & valeant, omnes, et singulas actiones mouere,

pertractare, agere, defendere, prosequi, & expedire in iudicio, & extra possint, & valeant, & confisi præfati dd. N. & N. nominibus, quibus supra de fide d. A. petierunt eundem A. in curatorem bonis d. N. vt supra deputari omni meliori modo, &c. Qui Reuerendissimus D. Locumtenens attendens requisitionem huiusmodi fore iustum, & rationi consonam dictum D. A. ibidem præsentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem in curatorem bonis præfatis, ad effectum omnes, & singulas actiones contra quoscunque monendi, & quascunque motas actiue, & passiuè pertractandi, agendi, defendendi, & prosequendi in iudicio, & extra, necnon pecunias, & credita quæcunque exigendi, & recuperandi ad effectum, vt beneficio dictorum creditorum deponantur penes aliquem campsores, fide, & facultatibus idoneum, per supradictos DD. de putatos deputandum, & de exigendis, & recuperandis quoscunque quietandi, ac iura, & actiones si opus fuerit cedendi, cum clausulis solitis ad lites, & cum omnibus facultatibus, & auctoritatibus talibus curatoribus dari solitis, & consuetis, & de iure requisitis, & in similibus necessarijs, & opportunis deputauit; Dicendo eidem curator esto, & vtilia pro dictis creditoribus, & bonis facito, & inutilia prætermittito, & q̄ ita faciet præfati DD. N. & N. proprijs, & priuatis nominibus, ac vt principales principaliter, & insolidum, scientes se, &c. sponte, &c. pro dicto A. fideiusserunt, & promiserunt. quos DD. N. & N. sic promittentes, præfatis, &c. dictus D. A. à fideiussione, & promissione huiusmodi indenes penitus, & sine damno releuare promisit, ita quod, &c. alias, &c. de quib. &c. Pro quib. præmissis, &c. Super quib. omnibus idem R. P. D. Locumtenens, vt supra pro tribunali sedens ad petitionem, & instantiã dictorum Dominorum Deputatorum auctoritatem suam qua fungitur & dictę suę curię decretum interposuit, supplendo omnes, & singulos tam iuris, quam facti defectus, si qui forsan in præmissis interuenerint, omni meliori modo, &c. super quibus, &c. Actum, &c. præsentibus testibus, &c.

Deinde, & in continenti coram eod. R. P. D. Locumtenente, in loco vbi supra, pro tribunali sedente, meque Notario, &c. comparuit idem D. A. curator, vt supra deputatus, cum præfatis, decreto, & auctoritate dicti R. P. D. Locumtenentis coustituit eius, & dictorum bonorum dicti N. vel eius creditorum, & deputatorum prædictorũ actorem dominum B. in Romana curia causarum procuratorem, præsentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem, ad omnes, & singulas dictorum bonorum, seu illorum creditorum dicti N. lites, & causas, ciuiles, & criminales, prophanas, meras, & mistas, moras, & mouendas, actiue, & passiuè, contra quascunque personas, &c. in quocunque foro, siue iudicio, atq. instantia, & coram quibuscunque dd. Iudicibus comparendum, agendum, &c. cum clausula ad lites, & generaliter, &c. Promittens, &c. releuans, &c. super quibus omnibus idem d. A. curator petijt à præfato R. P. D.

R. P. D. Locumtenente auctoritatem suam, & dictę eius Curię decretum interponi. Qui R. P. D. Locumtenens, vt sup. pro tribunali sedens causa cognita, suam, & dictę suę curię decretum interposuit, suppletis, &c. Actum Romę &c. presentibus, &c.

Nec præscriptas formulas prætereundas, sed hic omnino tanquam nedum in A. C. verum etiam omnibus alijs vrbs, & aliorum locorum ciuitatum tribunalibus, necessarias, conscribendas fore censui; quoniam eueniente casu decoctionis alicuius mercatoris, qui timore carcerum statim fugam arripuit relictis quampluribus bonis, iuribus, & actionibus, in quibus succedunt illius creditores, qui ad effectum eorum credita consequendi, & eorum actiones contra quoscumque in iudicio, & extra experiendi, pro validitate processus desuper faciendi, curant ad præscriptam deputationem deuenire, cuius formam tanquam huic rei conuenientem superius scripsi.

ALIA DE DEPUTATIONE ACTORIS, Cap. XXVI.

- 1 Actor ad lites constituitur periculo actoris.
- 2 Actor ad lites non constituitur nisi post litem contestatam.
- 3 Et quando valida sit illius constitutio.
- 4 Forma instrumenti constitutionis actoris.

AD hæc nota, quod sæpissime constituitur actor à tutore, seu curatore ad lites, eorum periculo, vt inst. de cur. & fin. C. de procur. & constituuntur tantum post lit cont. non ante sine decreto Iudicis, vt d. C. de proc. si ergo tutor fuerit monitus, vel ditatus ad hoc, vt valida sit constitutio actoris præced. negatione, vel lites contestatione per ipsum facienda. Subinde illius constitutionem valide facere poterit instrumentum, ergo actoria facta à tutore, seu tutrice sic conficitur D. A. mater, & tutrix B. filij q. T. coram d. Iudice pro tribunali seden. ac in mei notarij personaliter constituta, quia propter debilitatem sexus, & personę, & quia etiam nimis est à foro iudiciali remota, & ob alia legitima impedimenta personaliter intendere, & assistere non valet causis, quas ipsa nomine dicti pupilli habet, vel habere intendit specialiter cū d. N. & generaliter contra quacunq. aliam personam quauis de causa, & occasione, tam in agendo, quam in defendendo. Idcirco confisa de idoneitate, & integritate d. P. ibidem præsentis ipsum fecit, constituit, & deputauit actorē in d. litibus peragendis, pertractandis, & prosequendis coram quocunq. Iudice, & in quacunq. instantia comparen. omniaque alia facien. geren. & exequen. in præmissis, & circa ea necessaria, & opportuna, & prout ipsamet tutrix facere posset si præsens, & personaliter interesset, cui actui legitimo idem Iudex, vt supra pro tribunali sedens suā auctoritatē interposuit, & decretū super quibus, &c. actū, &c. testib. &c.

PLURA ALIA REQUISITA IN DEPUTATIONE CVRATORIS dandis in bonis iacentibus ad instantiam creditorum.

Cap. XXVII.

SI autem curator datur hæreditati iacenti, seu vacanti ultra iam dicta visum est etiam pro validitate processus, & ad hoc vt legitime præueniri possit ad dationem dicti curatoris plura videntur requiri. Primum quod detur ad instantiam creditorum, & quod in hoc concurrat maior pars ipsorum, Specul. de curatore, §. cum autem versic. opponitur, secundum quod nominatim citentur hi, quorum est prima causa successione, & quod non sufficiat generalis citatio Bart. in l. si diu, ff. quib. ex cau. in possess. ea. Alex. conf. 107. 5. vol. tertiu q̄ præmittatur citatio ad deliberandum, an velit acceptare hæreditatem, & si hæres extraneus sit non statuatur tempus ad deliberandum minus 100. dierum, dicit idem Bart. in d. l. si diu, & in l. si quis constituatur, §. 1. & si est de scendentibus annus. quartum, quod curator facere debet inuentarium, Specul. eodem titulo de curatore dicto §. cum autem, vers. in certis casibus. Quintum, quod curator satisdet, de quibus requisitis Vide Angel. in conf. 193. incipien. pro decisione 3. col. & Arc. in consil. 109. 1. col. sed prædicta requisita potius procedere videntur ex subtilitatibus, & apicibus iuris quem ex consuetudine, quæ præmissis contrariatur ex paucis infradicendis. Nam quo ad primum requisitum de maiori parte creditorum satis sufficit apparere de maiori parte eorum, qui in processu agunt. Quoad secundum, quod debeant citari nominatim procedit quando hæreses sunt certi, sed si incerti fuerint sufficit quod ad eos præmittatur generalis citatio per proclama. Quoad tertium de certo tempore superius dicto statuendo dicitur, quod Iudex potest illud diminuere, & prorogare arbitrio suo. Quoad quartum de inuentario id verum fieri debet, sed in illius confectioe attenditur consuetudo loci, vbi inuentarium fit, vt alias dixi, & probaui. Quo vero ad quintum requisitum circa satisfadationem ea non videtur superflua, sed omnino necessaria, tam ex iuris, quam consuetudinis dispositione, & Iudex nunquam interponit decretum super curatoris deputatione nisi cum dicta satisfadatione quæ parum refert, quod tunc, vel postea præstetur, modo tamen præstetur, antequam cum eo iudicium agatur, & ita vt supra dictum est circumscriptis tot iuris requisitis de consuetudine, & obseruantia eiusdem A. C. tribunalis attestor.

vendita ex remedio l. 2. de rescin. vendi. Cap. XXVIII.

- 1 *Requisita obtinendi in hoc remedio rescissionis venditionis.*
- 2 *Modus in eo procedendi & ferendi sententiam.*
- 3 *Quod dispositio d. l. procedit etiam quo ad bona subhastata.*
- 4 *Et etiam quo ad bona mobilia, & quomodo de eis fiat petitio.*

Cum iste processus rescissionis ex d. remedio l. 2. satis sit quotidiana, & in omnibus vrbis, & orbis tribunalis frequentatissimus, ideo omittis infinitis illis quaestionibus, relatis à doctis. viris, qui ex professo in his scripserunt, hæc tantum pauca quoad modum procedendi visa sunt breuiter referenda. Quod scilicet tale remedium intenteans tria in monitorio, quod seruit loco libelli, necessario exprimere debet, primum quod res de cuius restitutione agitur tam tempore illius celebrati contractus venditionis quam etiam ante, & post res erat maioris pretij, & aestimationis. Secundum quod venditor offerat se pretium restitutum. Tertium quod venditor fuit deceptus, aut errore ductus ad vendendum rem viliori pretio, & propterea tanquam læsum ultra dimidiam iusti pretii eandem venditionem ex dicto libro remedio rescinden. fore, & esse, vt hæc omnia narrantur in monitorio, cuius formam habes inferius in 4. libro.

2. Quo monitorio contra partem aduersam legitime exequuto, & in actis per cursorem iudicialiter relato exhibitoque, & producto dictæ venditionis instrumento ad effectum illum impugnandi, & rescindendi contentis in monitorio articulatis, illisque sufficienter probatis, repetitoque statuto vrbis de latione, quatenus ei in casu de quo agitur locus sit, de quo in cap. 154. libro primo, debitisque terminis de more, & stylo Curie seruari solitis seruatis, illisque reiteratis. Demum fertur sententia, in qua iudex pronunciat venditionem rescindendam fore, & esse, & emptorem condemnat ad restituendum rem emptam venditori recepto ab eo pretio oblato, vel parte petente poterit condemnare emptorem ad supplendum iustum pretium declarandum præuia aestimatione peritorum, cuius
- 3 l. 2. dispositio, probata dicta latione, procedit etiam quoad vendita, seu deliberata per viam curie præuia illorum subhastatione, vt in quaest. huius remedii lib. 2. tradit Cagnol. qui attestatur de communi tam Cano. quam Legistarum, sub num. 160. Et etiam procedit,
- 4 quoad bona mobilia si extant, sin autem ad restituendum iustum illorum pretium modo præmisso aestimando, vt ibi. & licet in hoc lib. 2. remedio plura alia hic referre potuerimus, tamen cum illi us quaestio satis sit diffuse scripta à tot, & tantis viris doctissimis, qui in

hoc ex professo scripserunt, de his hactenus. Huic prædicto remedio poterit applicari remedium l. si quis maior, C. de transact. & modo præmissis formare monitorium, addendo tantum in fine oblationem instantiæ de restituendo acceptum; iuxta terminos d. l. si quis maior, mutatis mutandis, singula singulis congrue referendo, ac debite adaptando.

Norandum est etiam quod hoc l. secundæ, de rescind. vend. remedium habet etiam locum in diuisionis contractu cum sit bonæ fidei contractus, & propterea siue ex sortis infelicitate, siue dolo alterius partis læsio fuerit intolerabilis, & valde læsiva, debet in melius reformari, & in hoc officium iudicis implorari, tam ex prædicto remedio l. 2. quam ex remedio l. 3. C. communia vtriusq. iudicii, obtinendo monitorium contra partem ledentem, vt debeat diuisione in bonorū in melius reformasse, & ad debitum, & iustum modum reduxisse, vel suppluisse id, quod immoderate, seu dolose, ac indebite factum fuit, ad hoc vt partes illorum magis adæquentur, & vnusquisque ipsorum suam debitam portionem (prout iuris est) debite consequatur, & in præmissis, & circa ea, ius, iustitiam ministrari vidisse, præmissis, & omni alio meliori modo, &c. cum clausula & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c.

FINIS TERTII LIBRI.

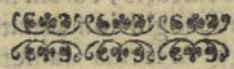

SALLVSTII TIBERII

A CORNETO,

DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVÆ
coram Auditore Cameræ Aguntur.

LIBER QVARTVS,

Citatio pro exequutione Cameralis obligationis extra Curiam.

Petrus Paulus Crescētius Prothonotarius Apost. vtriusq. Signaturæ S.D.N.Papæ Referendarius ac eiusdem Sanctissimi, eiusq. Cameratii, necnō causarum curiæ Cameræ Apost. generalis Auditor, Romanæq. Curiæ Iudex ordinarius: sententiarum quoque, & censurarum in eadem Rom. Curia latorum, ac litterarū Apost. quarumcūq. vniuersalis, & merus exequutor ab eodem Sanctissimo specialiter deputatus. Vniuersis, & singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurariis, Sacristis, Canonicis, Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, eorum Locatenentibus, Plebanis, Viceplebanis, Cappellanis, Curatis, & non Curatis, cæterisq. presbyteris, Clericis, Notariis, & tabellionibus publicis quibuscunq. per ciuitatem, & dioccesim N. ac alias vbilibet constitutis, illiq. vel illis ad quæ, vel ad quos præsentis nostræ litteræ peruenierint, salutem in Domino, & nostris huiusmodi, imo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Pro parte d. N. creditoris d. M. in scutis centum auri in auro occasione totidem sibi gratis mutuatorum, vt in instrumento per N. publicum notarium recepto, & in actis infrascripti nostri Notarii exhibito habetur, principalis instanter requisiti. Vobis omnibus, & singulis supra nominatis, & vestrum cuiuslibet in solidum harum serie committimus, ac sub 500. ducator. auri cameræ, locis pijs arbitrio nostro applicandorū & pro illis mandati exequutini, & in iuris subsidium excommunicationis, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis præcipimus, & mandamus; quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & simul, ac earum vigore fueritis, vel aliquis vestrum fuerit requisitus ex parte nostra, imo verius Apostolica auctoritate, eundem exaduerso principalem in eius propria

persona, si eum commode habere poteris, secus domi suæ habitationis præsentium copia dimissa citetis, vt nos etiam ipsum citamus: quatenus sexta die, post præsentis citationis exequutionem si iuridica fuerit, alioquin prima die iuridica, post eam immediate sequenti compareat in iudicio legitime coram nobis, seu R. P. D. nostro in ciuilibus Locumtenente, per se, vel procuratorem suum idoneum ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis voluerit, contra instrumenta, & iura nomine prædicti N. creditoris, coram nobis producta, & repetita; videndum super illorum recognitione, quatenus opus sit, testes induci, & iurare, obligationemque in forma Camera, in illis appositam iuxta Curia nostræ stylum extendi mandari; necnon soluendum dicta scuta, centum, per eum debita iuxta suæ obligationis formam, aliasque, & alia faciendum, & adimplendum, ad quæ ex forma dictæ eius obligationis tenetur. Alioquin lapsa prædicto termino nos contra eum citatum, iustitiæ medio, ad omnes actus, & terminos opportunos, ac totalem, & finalem instrumenti Cameralis obligationis exequutionem, vtque ad integrum debiti satisfactionem, etiam per audientiam litterarum contradictarum, & alias, vt in similibus obligationibus in forma Camera de more, & stylo Curia nostræ fieri, & procedi consuevit; procedemus, ipsius citati absentia, seu contumacia in aliquo non obstante. In quorum omnium fidem præsentibus à Notario nostro infra scripto subscriptas, & Camera Apostolicæ sigillo munitas, concessimus. Datum Romæ in aedibus nostris Anno à Natiuitate Domini 1607. Indictione sexta, die vero decima Ianuarii, Pontificatus Sanctissimi D. Nostri D. Pauli Diuina prouidentia, Papæ Quinti, Anno Secundo.

Monitorium de desistendo à molestijs.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Perlatum est ad nos B. indebitè A. super prædio sito, &c. quod ipse post omnem hominum memoriam iusto titulo possidet, molestare, vel iactasse. Nos igitur A. nomine, de iuris opportuno remedio requisiti. Vobis omnibus &c. committimus &c. quatenus statim, &c. sub quingentorum, &c. moneatis prædictum B. ex aduerso principalem, vt nos etiam his litteris monemus, & requirimus; quatenus infra sex dies, quarum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione Canonica assignamus, sub quingentorum, &c. pœnis, debeat à quibuscunque iactationibus, molestationibus, vexationibus, & impedimentis, ipsi A. super dicto prædio quauis de causa, non tamen iudicialiter præstitis, ac illatis, ac inferri comminatis re ipsa, & cum effectu desistisse, ipsumque A. prædio huiusmodi, fructuum, & prouentuum illius perceptione libere, ac pacifice uti, frui, & gaudere permisisse. Alioquin prædictum sic monitum, si in præmissis se fore grauatum senserit, citetis peremptorie, prout nos citamus, quatenus sexta die post præsentium exequutionem, si erit iuridica, secus prima die iuridica post eam sequenti

ti compareat Romæ in iudicio legitime coram nobis, seu R.P.D. in ciuilibus Locumtenente nostro per se, vel procuratorem legitimum ad videndum in causa huiusmodi ad omnes, & singulos actus, & terminos necessarios, vsque ad diffinitiuam sententiam inclusiue, etiam lite non contestata procedi, aliaque, & alia fieri super his necessaria. Certificantes citatum, quod siue comparuerit, siue non, nos nihilominus ad hæc, & alia, quæ iustitia suadebit eius absentia, seu contumacia minime obfistente procedemus. Committimus vobis præterea sub eisdem pœnis quod quibuscunque iudicibus Ecclesiasticis, & secularibus, ordinariis, & extraordinariis, ac commissariis quibuscunque, & præsertim d. B. inhabeatis, vt nos etiã inhibemus, ne sub eisdem sententiis, censuris, & pœnis prædictum A. super interdicto prædio, illiusque possessione, & fructuum perceptione, seu alias quouis quæsito colore, seu prætextu directe, vel indirecte, tacite, vel expresse molestare, aut in iudicium alibi quam coram nobis trahere præsumant. Et quod secus factum fuerit reuocabimus, & in pristinum statum reducemus. In quorum, &c. datû, &c.

Aliud pro solutione pensionum.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Ex parte A. cuius alias annua pētio sc. 100. super Parochialis Ecclesiæ N. diœcesis N. fructibus, redditibus, & prouentibus Apostolica auctoritate reseruata extitit, in Rom. Curia persoluenda, vt in litteris Apostolicis, sub plumbo, vt moris est, expeditis sub datum, &c. nobis exhibitis latius continetur; principalis requisiti, vobis, &c. committimus, &c. moneatis, &c. Reuerendum D.D. modernum dictæ Ecclesiæ rectorem, omnesq. alios pro tempore exituros, exaduerso principales, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis etiam in prædictis Apostolicis litteris expressis, debeant de omnibus, & singulis dictæ annuæ pensionis terminis decursis, & non solutis, ac in futurum decurrendis in loco, ac terminis modoque, & forma in dictis litteris expressis prænominato A. siue eius procuratori legitimo integre, & cum effectu persoluisse, &c. Certificante, &c.

Aliud super manutentione in possessione exigendi.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. nomine A. cui annua pensio ducatorum centum super fructibus, redditibus, & prouentibus simplicis, perpetui beneficii Ecclesiastici &c. in Romana Curia persoluenda, vt in supplicatione nobis exhibenda, licet litteris nondum expeditis, reseruata Apostolica auctoritate extitit, & in cuius pensionis exigendi possessione extitit, principalis requisiti, &c. moneatis, &c. B. modernum dicti beneficii possessorem, exaduerso principalem; quatenus infra sex, &c. sub quingentorum &c. debet eundem instantem in possessione, seu quasi prædictam pensionem exigendi, in qua asserit se existere manutenuisse, ac illi de eiusdem pensionis terminis quibuscunq. decursis,

&

& in posterum decurrendis in loco, & terminis, ac modo, & forma in præfata supplicatione expressis integre, & cum effectu satisfecisse. Alioquin citetis, &c. compareat, &c. ad videndum decerni mandatum de manutenendo, & exequutium respectiue, ac in causa etiam lite non cõtestata, ad omnes effectus, & terminos, &c. certificantes, &c.

Aliud de reddendo administrationem.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. requirente nos. Illustri D. A. Dño, & patrono Castri N. vobis committimus, &c. moneatis, &c. B. olim d. A. agentem seu administratorem d. Castri, eiusq. introituum, prouentuum, & emolumentorum, ex aduerso principalem, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeat prædicto instanti rationem, computum, & debitum calculum totius administrationis suæ ex illa die, qua administrare cœpit, reddidisse, omniaq. bona instrumenta, scripturas, libros, & computa quæcunque, penes eum existentia, ad d. A. administrationemque prædictam, vtcunq. pertinentia restituisse, & consignasse, necnon omne id, & torum, in quo causa d. administrationis est debitor, persoluisse, ac debitam satisfactionem impendisse. Alioquin, &c.

Aliud vigore Eugeniæ Bullæ.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. graues Deo, & Apostolicæ Sedi irrogantur iniuriæ, & cum eiusdem Sedis officiales, aut quæuis alia personæ pro suis causis, & aut aliorum negotiis in d. Curia moram trahentes, seu ad ipsam confluentes, vel recedentes ab eadem in partibus per locorum ordinarios, eorumq. officiales, & commissarios, & alios quoscunque, cuiuscunque dignitatis status, gradus, ordinis, conditionis, seu auctoritatis existant, à quorum iurisdictionibus sunt exempti quacunque ratione, occasione, vel causa beneficiis eorum Ecclesiasticis, ac fructibus, redditibus, prouentibus, & distributionibus ex eisdem prouenientibus, bonisque, rebus aliis priuantur, & spoliantur, necnon litibus, & processibus inuoluuntur, vexantur, impediuntur, molestantur, aut quauis occasione in beneficiis, aut bonis huiusmodi perturbantur, iniuriantur, & inquietantur, ad quas quidem temerarias, & illicitas vexationes, iniurias, perturbationes, molestationes, & inquietationes propulsandum dudum felic. rec. Eugenius Papa III. ex certis, iustis, legitimis, & rationabilibus causis motus, etiam nonnullorum prædecessorum suorum S. R. E. summorum Pontificum vestigiis inhærendo, quasdam suas litteras Apostolicas ad futuram rei memoriam edidit, atque concessit hmõi sub tenore, videlicet.

Eugenius Episcopus seruus seruorũ Dei, Ad perpetuã rei memoriam. Diuina in eminenti Sedis Apostolicæ speculo disponente clementia cõstituti ad ea libenter intendimus, per quæ officiales prædictæ Sedis obsequiis eius ad quam veluti fidelium omnium matrem pro animarum salute quærenda, & iustitia consequenda de diuersis mundi partibus confluit multitudo, tutius, & quietius se promptiores valeant exhibere. Hinc est, quod nos ex certis rationabilibus causis moti, & non nullis præ-

decessorum vestigiis inhærentes dittrictius inhibemus locorum ordinariis, necnon commissariis ac delegatis eorum cæterisq. vniuersis, & singulis quacunq. auctoritate, & facultate præfulgeant, cuiuscunq. dignitatis gradus, vel prehæminentia fuerint, ne contra officiales prædictos quocunq. nomine nuncupentur in nostris, & d. sedis obsequiis, nunc, & pro tempore existentes, necnon alios pro suis, vel aliorum causis, & negociis prosequentes ad sedem prædictam venientes, & in ea (durante negociorum, & causarum huiusmodi prosecutione) moram trahentes, & recedentes ab eadem procedere, aut in eos excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, aut priuationis officiorum, & beneficiorum, seu quamuis aliam sententiam promulgare præsumant. Nos enim omnes, & singulos processus, & sententias contra tenorem, & mentem nostræ inhibitionis huiusmodi latas, & habitas, & in posterum haben. & promulgan. & quæcunq. inde sequuta declaramus nulla, irrita, & inania nulliusq. existere, vel extitisse roboris, vel momenti, necnon quicquid in cõtrarium à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter attentatum forsân est hæcenus, vel in posterum contingerit attentari etiam discernimus irritum, & inane. Et nihilominus in omnes, & singulos ordinarios, ac officiales, commissarios, & delegatos eorum, qui se dignitatibus, aut beneficiis Ecclesiasticis quibuscunq. officialium, & negotia huiusmodi apud dictam sedem prosequentium prædictorum, eos illis forsân priuando, aut priuatos decernendo, vel declarando, seu cuiuscunq. priuationis prætextu illa personis aliis conferendo, seu de illis in eas quomodolibet intromittendo tam in dantes, quam in recipientes excommunicationis, suspensionis, & interdicti latas sententias promulgamus, quas volumus eos ipso facto incurrere. A qua quidem excommunicationis sententia absolui nequeant, nisi à nobis, vel per nos deputato præterquam in mortis articulo constituti. Præmissa autem à die affixionis præsentium ad valuas Basilicæ Principis Apostolorû de Vrbe, ex certa scientia quoscunq. ligare volumus, & arctare. Non obstantibus quibusuis generalibus, & prouincialibus, & synodalibus, conciliis editis constitutionibus, ordinationibus, Apostolicis, & decretis, ac priuilegiis, per quæ effectus præsentium impediri posset quomodolibet, vel differri etiam si de illis eorumque totis tenoribus habenda esset in præsentibus mentio specialis, & quæ præsentibus haberi volumus pro sufficienter expressis, cæterisq. contrariis quibuscunq. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, declarationis, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo Quadringentesimo trigesimo secundo, octauo Idus Martii, Pontificatus nostri anno secundo. Subsequenter nomine A. familiaris Eminentissimi, & Reuerendissimi

diffimi D. Cardinalis N. curialis Romanam Curiam sequentis, vineam sitam, &c. ab hinc decennium, & ultra; vt ex eius verbis nobis significatum est legitime possidentis; & cui B. aduersus iuris debitum B. super ea molestium inferre se iactat, principalis requisiti. Vobis committimus, &c. moneatis, &c. prefatum B. omnesque alios molestatores, in executione presentium nominando, ex aduerso principales, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. aliisque pœnis, &c. in preinsertis Apostolicis litteris contentis, & expressis, debeant ab omnibus molestationibus, impedimentis, & iactationibus per eos dicto A. vel eius colonis, super dicta vinea, illiusque possessione, ac fructuum perceptione illatis vt cunque, & prestitis cum effectu destitisse, ipsiunque A. vinea huiusmodi, ac eius possessione, fructuumque perceptione, vti, frui, & gaudere permisisse, dictisque Apostolicis litteris, & presentibus nostris per omnia paruisse, &c. præterea inhibeat, &c. alioquin, &c.

Aliud pro executione litterarum collationis beneficij.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. presentata nobis hodie fuerunt ad instantiam A. perpetui beneficiati ad altare Sancti N. in Ecclesia N. prouisi Apostolici principalis litterarum Apostolica collationis dicti beneficij, sub plumbo debita expedita huiusmodi sub tenore, videlicet, Gregorius, &c. inferantur litterarum, Post quarum presentationem pro earum executione legitima requisiti. Vobis committimus, &c. moneatis &c. omnes, & singulos, ad quem, vel ad quos traditio dicti beneficij possessionis, ac fructuum consignatio spectat, in executione presentium nominandos, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeant prædictum prouisum, siue illius procuratorem legitimum in realem, actua- lem, & corporalem dicti beneficij, ac iurium, pertinentiarum, & annexorum suorum quorumcunque possessionem induxisse, inductumque aduersus quoscunque molestatores manutenuisse, & defendisse, & de omnibus fructibus illius redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus; & emolumentis eidem, siue eius legitimo procuratori decursis, & in futurum decurrendis integre, & cum effectu responderi fecisse, & mandasse, iuxta preinsertarum litterarum Apostolicarum tenorem, & formam, ac ad totalem illarum executionem processisse. Alioquin, &c. Præterea inhibeat, &c. ne audeant prædictum A. vel eius procuratorem in adipiscenda possessione prædicta, fructuumque perceptione perturbare, aut alias impedire litterarum prefatarum legitimam executionem; & quod secus fiet, &c.

Aliud monitorium pro obseruatione decreti Sacri Concilij Tridentini.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Noueritis super fuisse comparitum coram nobis pro parte D. N. & exhibitum Decretum Sacra Congregationis Eminentiss. & RR. DD. Cardinalium sacri Concilij Tridentini.

dentini interpretum per Eminentiss. & Reuerendiss. D. Alphonsum Cardinalem Vicecomitem, eiusdem Sacræ Congregationis nomine, subscriptum, & eius solito sigillo impresso munitum tenoris sequentis, videlicet. Congregatio Concilij censuit, &c. Quoquidem præinsertum decretum, vt ad eorum notitiam ad quos spectat facilius deducatur, & per eos liberius obseruetur. Nos pro parte dicti N. de opportuno fuimus iuris remedio requisiti. Quare discretioni vestræ, &c. requisiti, præinsertum decretum RR. DD. Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ N. omnibusque alijs, & singulis in exequutione præsentium nominandis intimetis, insinuetis, & notificetis ac ad eorum notitiam deducatis, prout nos intimamus, insinuamus, & notificamus, ac etiam deduci volumus, & mandamus per præsentis. Et successiue moneatis eosdem RR. DD. Capitulum, & Canonicos dictæ Ecclesiæ N. omnesque alios, & singulos in exequutione præsentium nominandos, ac cognominandos, quatenus infra sex, &c. Sub 1000. ducatorum auri de Camera, locis pijs arbitrio nostro applicandorum, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, & respectiue suspensionis à diuinis, &c. alijsque, &c. pœnis debeant, & eorum quilibet debeat, prout ad eos, & eorum singulos spectat, & pertinet, dictum præinsertum decretum in omnibus, & per omnia iuxta illius formam, & tenorem obseruauisse, & quod omnino obseruetur in singulis eorum Ecclesijs, & vbi & quando, ac quoties opus fuerit, illiusque effectu etiam dictus instans gaudeat, & gaudere possit, libere, & omni cessante contradictione, & impedimento permisisse, & sic à quibusuis molestationibus, perturbationibus, inquietationibus, & impedimentis per eos, & eorum quemlibet contra illius formam, & dispositionem dicto D. instanti quomodolibet illatis, factis, & præstitis, ac inferendis, & præstandis, & inferri, & præstari comminatis cessasse, et abstinuisse, et tam dicto præinserto decreto, quam præsentibus, &c. paruisse, deque, &c. et insuper inhibeat, prout nos inhibemus per præsentis dictis RR. DD. Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ N. et quaruncunque Ecclesiarum Canonicis, & Capitulis, omnibusque alijs, et singulis in exequutione præsentium nominandis, cuiusuis dignitatis, status, gradus, conditionis, præminentię, et auctoritatis, et quibusuis etiam dd. ludicibus, &c. in exequutione præsentium nominandis, ne exequutis præsentibus sub eisdem censuris, et pœnis audeant, per se, vel alium, seu alios, directe, vel indirecte, publice, vel occulte, sub quouis prætenso prætextu, colore, et ingenio exequutioni, et effectu dicti præinserti decreti opponere, nec ipsum instantem contra illius formam, et dispositionem quandocunq. et quomodolibet molestare, perturbare, inquietare, vel impedire; nec ipsum instantem desuper alibi quam coram nobis in iudicium trahere, nec aliquid aliud in præiudicium instantis, et præinserti decreti, et præsentium

sentium contentum innouare, seu attentare, Alioquin, &c. In quorum;
&c. Datum, &c.

Aliud Vi Saluiani interdicti.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. ex parte A. in cuius fauorem per B. annum censuum scutorum octo super domo sita, &c. impositum, & pretium scutorum 100. venditum fuisse accepimus, principalis requisiti, Vobis committimus, &c. moneatis N. d. domus detentorem, & possessionem, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeat ab occupatione, & detentione d. domus, iuriumque eius membrorum, & pertinentiarum re ipsa destitisse, eiusque possessionem dimisisse, vacuamque prædicto A. tradidisse, & relaxasse, per eundem A. retinendam, & usufructandam, donec ei de omnibus, & singulis dicti annui census terminis decursis, & debitus, ac in futurum suis loco, & tempore decurrendis integre fuerit satisfactum. Fuit enim pro parte supradicti A. comparitum coram nobis, & allegatum se velle in præmissis vti vtili remedio Saluiani interdicti, & alio quocunque, sibi magis de iure proficuo, & competenti omni meliori modo, &c. alioquin, &c.

Aliud super spolio.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. denunciatum Nobis est B. de facto A. prædio sito, &c. per eum legitime possessio spoliasse. Quare pro eius parte vobis committimus, &c. moneatis, &c. prædictum B. spoliatorem, ac illicitum, & indebitum detentorem, ex aduerso principalem, quatenus, &c. debeat à spolio per eum commisso, detentioneque, & occupatione dicti prædij cessasse, illiusque, ac membrorum & pertinentiarum suorum quorumcunque realem, & actuale possessionem dicto A. dimisisse, & relaxasse: ipsumque in pristinam eius possessionem redintegrasse, ac de omnibus, & singulis dicti prædij fructibus à die spolij perceptis, & qui percipi potuerunt, ac in posterum vsque in diem dimissionis possessionis effectualis si extabunt, sin autem, ad rationem quanti plurimi cum effectu, & integre satisfecisse. Alioquin, &c.

Aliud ad personaliter comparendum.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. significaui nobis graui cum quarela non sine animi nostri molestia Ill. D. Prosper Farinacius I. V. D. S. D. N. Papæ, & Cam Apostolicæ procurator fiscalis A. in animæ suæ præiudicium, ac Sedis Apostolicæ contemptum certarum litterarum monitorialium per nos ad instantiam N. emanatarum executionem impedire non erubuisse censuras, & pœnas, in bulla die Cænæ Domini quotannis legi solita temere incurrendo. Quare pro ipsius d. procuratoris fiscalis parte de opportuno iuris remedio requisiti, constituo nobis prius per iura quædam in actis exhibita, ac depositionem nonnullorum testium de mandato nostro examinatorum præmissa à veritate non discrepare vobis committimus, &c. moneatis dictum A. &c. quatenus infra decem dies, &c. Mille ducatorum auri Camere & pro illis mandati executiui

& in

& in iuris subsidium excommunicationis, priuationisque quoruncunq. beneficiorum, & officiorū, quæ obtinet, triremium, ac perpetuæ notæ & infamæ, aliisque censuris, & pœnis arbitrio nostro augendis, & moderandis debeat in Romana Curia coram nobis, seu Magn. D. nostro in criminalibus Locumtenente per se ipsum, & non per procuratorem, seu excusatorem aliquem comparuisse, & præsentasse, & se à prædictis criminibus exculpasse. Alioquin, &c.

Aliud pro libertatis donatæ conseruatione.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Stetit hodie coram nobis A. & exposuit, quod cum sub aspero seruitutis iugo iamdiu permanserit, nouissime vero ad officium Illustrissimi senatus almæ Urbis illiusq. Conseruatores in Romano Capitolio confugerit libertatemq. acclamauerit, & ab eis ex diurno, & inconeusso hæctenus inuito per plures Romanos Pontifices, & demum per sæl. record. Pium Quintum confirmato, & approbato libertate donatus, ac liber homo effectus fuerit, prout in litteris patentibus illi ab eisdem Illustrissimis Conseruatoribus concessis, ac sigillo dicti Senatus munitis, per nos visis, & perlectis latius apparet. Et idcirco in vim dictæ libertatis sibi donatæ possit quouis gentium libere pergere, ac omnia facere, quæ sui iuris homines facere consuere. Nihilominus ad omne tollendum impedimentum, quod sibi indebite fortasse præstari posset, nobis supplicauit, quatenus suæ indemnitati consulere quantum in nobis est dignaremur. Nos igitur huic supplicationi à ratione non dissonæ annuentes vobis committimus, &c. moneatis; &c. omnes, & singulos, quibus præsentis nostræ præsentabuntur, cuiuscunq. nominis, cognominis, & patriæ fuerint, & quæcunq. perfulgeant dignitate, auctoritate, & potestate, quatenus, &c. sub mille ducatorum, &c. debeant ab omnibus molestationibus, & impedimentis, eidem A. super dicta libertate, vt præfertur, sibi donata quomodocunq. & qualitercunq. præstitis, ac in præstandis omnino destitisse, præfatumq. A. libertate sibi concessa pacifice, et quiete frui. et vti, et quocunq. voluerit pergere, res, et bona sua libere, et absq. aliquo seruitutis obstaculo administrare, emere, vendere, donare, contrahere, in iudicio, et extra stare testamentum condere, et ea alia omnia facere, et exequi, quæ quilibet ingenuus liber, et sui iuris facere potest permisisse, ac in libertate eiusmodi manere, atq. manuteneri curasse. Præterea inhibeat, etc. ne A. super dicta libertate, rerum, bonorumq. administratione, alijsq. præmissis molestare, perturbare, seu impedire, aut aliquid contra præsentis nostras innouare, vel attentare quouis sub prætextu, etc. Alioquin, etc.

Aliud pro exequutione litterarum reuocationis priuilegiorum, quod fructus primi anni cedant Capitulo.

Petrus Paulus etc. vniuersis, etc. Exhibita hodie nobis fuerunt ex parte A. cui nuper per obitum quondam N. de beneficio, etc. Apostolica

stolica auctoritate prouisum extitit, litteræ Apostolicæ sæl. recor. Pij Papæ Quinti reuocationis priuilegiorum, et statutorum, quod fructus beneficiorum primi anni, aut alterius temporis cedant capitulo, vel alij loco, hoc sub tenore. Pius, &c. inserantur litteræ. post quarum præsentationem requisiti de iuris opportuno remedio nomine prædicti A. qui nobis exposuit assertos prænominati quondam N. hæredes et creditores, ipsum super integra, et libera fructuum dicti beneficij perceptione; contra litterarum præinsertarum formam impedire, et molestare uelle sese iactasse. uobis committimus &c. moneatis, &c. prædictos assertos hæredes, et creditores, omnesque alios, etc. quatenus sex, etc. sub mille, etc. debeant ab omnibus molestationibus, et impedimentis eidem exponenti; illiusque agentibus, et procuratoribus super integra, et libera fructuum, et reddituum omnium dicti beneficij cuiusuis statuti, aut consuetudinis prætexta. vel alio quouis quæsito colore illatis, vel inferri minatis, ac ab inferendis in posterum omnino destitisse, illosque libere percipere, et leuare permisisse, prædictisque apostolicis litteris, et nostris huiusmodi paruisse. Præterea inhibeat, etc. alioquin, etc.

Aliud vigore breuis, de capiendo possessionem nomine Camera.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Nuper nobis ex parte Illustriss. D.N. Sanctissimi D. N. Papæ, & Reuerendæ Cameræ apostolicæ Commissarij Generalis, ac Reuerendi d. A. prouisi apostolici pro suo interesse litteræ apostolicæ S.D.N. Clementis Papæ Octauæ in forma Breuis, sub annulo Piscatoris expeditæ præsentatæ fuerunt hoc tenore. a tergo. Dilectis filijs, &c. Intus autem Clemens, &c. Post quarum receptionem, nomine dicti d. Commissarij, & d. A. principalis de efficaci defensionis præsidio, & iuris opportuno remedio requisiti. Constituto prius nobis per testes fide dignos, nostro de mandato examinatos omnia in præinsertis litteris contenta ueritate niti. Vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. sub mille, etc. prædictum Archidiaconum N. collegam nostrum in realem, et actuaalem, et corporalem beneficij in prædictis litteris nominati, ac illi forsitan annexorum, iuriumque, membrorum, et pertinentiarum suorum quorumcumque possessionem inducatis, et immittatis, per eum, prælibati Sanctissimi, ac Cameræ apostolicæ nomine capiendam, et subinde prædicto A. si, et postquam apostolicas litteras prouisionis eiusdem beneficij, sub plumbo legitime præsentauerit expeditas, consignandam, inductumque, manutenetis, et defendatis, ac quoscunque illius detentores, et in eo intrusos, seu intruendos, non tamen auctoritate apostol. prouisos realiter, et cum effectu expellatis, et reijciatis, ut nos etiam harum serie amouemus, ipsiq. Archidiacon. de omnibus, et singulis fructibus, redditibus

ditibus, &c. d. beneficii, & annexorum, vt supra consignandis, & tradendis integre per quos opus fuerit, responderi curasse, & mandasse, & ab aliquo super possessionis eiusmodi adeptione, & fructuum perceptione minime molestari permisisse, iuxta earundem Apostolicarum litterarum formam, & dispositionem. Præterea, ipsarum exequutione non retardata, & quatenus opus sit, moneatis, &c. omnes, & quoscunq. in d. beneficio intrusos, & forsan intrudendos, & quoscumque molestantes, & molestiam inferre velle iactantes, ac ad quos fructuum eiusdem beneficii solutio, & traditio spectat, omnesq. alios, &c. quatenus infra sex, &c. sub eisdem pœnis, &c. debeant ab huiusmodi intrusione, & occupatione, ac molestationibus, & impedimentis, eidem Archidiacono, collegæ nostro præmissorum causa, vtrumque illatis, ac inferri minatis omnino cessasse, & de omnibus fructibus, &c. per eos, & eorum quemlibet ex dicto beneficio, & illi annexis quomodolibet perceptis, & qui percipi potuerunt, ac in futurum vsque in diem effectualis possessionis, dicti beneficii dimissionis, dicto Archidiacono ad effectum antedictum integre & nulla mora interposita respondisse, si extant, sin autem de illorum vero pretio, & valore ad rationem quanti plurimi satisfecisse, præinstructisque apostolicis, & præsentibus nostris litteris per omnia paruisse, & de partitione nos infra terminum infra dicendum legitime certiores fecisse. Alioquin præfatos sic monitos, & requisitos, si mandatis nostris huiusmodi, & monitionibus in omnibus obtemperare distulerint, contradictoresque omnes, rebelles, & molestatores; in exequutione præsentium nominandos, citetis, &c. quatenus quadragesima die, &c. compareant, &c. ad videndum se excommunicationis, aliasque sententias, censuras, & pœnas prædictas incidisse, & incurrisse declarari, ac alias ad omnes, & singulos actus, & terminos necessarios gradatim vsque ad sententiam, ac sententiarum pœnarum, & censurarum prædictarum aggrauationem, & reaggrauationem, brachiique secularis inuocationem procedi, citatorum contumacia, seu absentia in aliquo non obstante. Absolutionem vero à præmissis nobis, vel superiori nostro tantummodo referuamus. In quorum, &c.

Ad hanc clausulam, alioquin, aduerte, quod ex rationibus in tertio libro relatis de exequutione breuis hæc monitoria ne dum sub præscripta forma contra intrusum concedi consueuerunt, imo plus concedebatur mandatum de immittendo in possessionem prouisum Apostolicum cum monitorio contra intrusum, qui quandocunque comparuisse non audiebatur nisi dimissa possessione, & resectis expensis contumacialibus quatenus fuisset condēnatus, ea vt puto ratione, quia tūc similia breuia passim concedebantur cū clausula, constituto summarie, & extraiudicialiter, &c. & sic modo præmisso, clausula, constituto, verificata, vt superius dixi, procedebatur, sed quia à multis annis citra ea amplius nō cōceduntur cum dicta clausula, constituto summarie, & extraiudicialiter. Ideo intru-

fus munitus quandocunq. comparuerit ex integro, auditur in tantum, quod monitorium, quod fit iuxta præsentem iustitiam resoluitur in vim simplicis citationis, & propterea mutando propositum crederem non errasse si dicerem, quod de cetero in eisdem monitorijs apponatur clausula, si fore se grauatum senserit, &c. saluo tamen, &c.

Aliud vigore Breuis in litterarum fauorem expediri.

Petrus Paulus, &c. Reuerendiss. DD. Episcopo N. eiusq. in spiritualibus, & temporalibus Vicario generali, omnibusq. & singulis, ad quos traditio possessionis infra scripti beneficii, & fructuum consignatio pertinet: vniuersis quoq. &c. litteræ apostolicæ Sanctiss. D. N. D. Clementis Papæ VIII. in forma Breuis sub annulo Piscatoris expeditæ ex parte eius mij Il. Doctoris Christophori Castelletti Clerici Rom. nuper nobis præsentate fuerunt huiusmodi sub tenore, videlicet. A tergo. Dilectis filiis &c. Intus vero Clemens Papa, &c. Post quarum præsentationem de opportuno iuris remedio, ac efficacis defensionis præsidio verbis prænominati d. Christophori prouisi Apostolici requisiti, exhibitis nobis litteris apostolicis sub plumbis, ut moris est, expeditis, in præinserti breuis fauorem, ac constituto nobis per testes fide dignos, de mandato nostro examinatos, contenta in dicto breui vera esse. Vobis committimus, &c. quatenus sub mille ducatorum, &c. præfatum Christophorum principalem, vel eius procuratorem legitimum, in realem, &c. beneficii, in præinsertis litteris nominati, ac illi forsan annexorum, &c. possessionem inducatis, immittatis, immissumque manute neatis, & defendatis, ac quoscunq. illius detentores, & in eos intrusos, seu intrudendos, non tamen apostolica auctoritate prouisos, expellatis, &c. sequere, ut in præcedenti forma mutatis mutandis.

Instrumentum remissoria.

Petrus Paulus, &c. Magnifico D. Potestati terræ N. salutem in Domino. Cum A. in causa inter eum ex vna parte, & B. ex altera, super domo sita in Ciuitate N. coram nobis vertente, & in qua ad nonnullos actus citra tamen conclusionem, est processum, testes aliquos isthic degentes pro fundamenti intentionis suæ verificatione super articulis, pro eius parte nobis exhibitis, examinari facere, ac certa iura extrahere intendat; ad illius instantiam prædictum B. ad dicendum contra supradictos articulos, & excipiendum quicquid voluerit, videndumq. illos ad probandum isthic admitti, remissoriamq. desuper concedi, nec non iudicem, coram quo, & locum in quo, & loci locum, ac terminum infra quem negotium remissionis huiusmodi expediri debeat, ad certum terminum citari mandauimus. Quo audiente in contumaciam prædicti B. citati, & non comparentis, ad vltiorem ipsius A. instantiam articulos præfatos ad isthic probandum admisimus, teque Potestatem N. in iudicem, coram quo, & terram N. pro loco, in quo, & palatio tuæ residentia in locum loci, ad præmissa expedienda deputauimus, instrumentumq. remissionis cōcessimus

cessimus, vt deputamus, & concedimus harum serie. Quocirca tibi committimus, &c. quatenus, &c. omnes, & singulos testes, litteras, scripturas instrumenta, & alia quaecunq. probationum genera, quę ex parte dicti A. coram te produci contigerit super positionibus, & articulis respectiue, quos tibi sub sigillo nostro huius remissorię titulo inclusos transmittimus infra duos menses post harum tibi faciendam presentationem, in dicta terra N. in predicto palatio fideliter recipias, ac testes ipsos iuxta in interrogatoria, sibi nomine B. exhibenda, secus si iuxta discretionem tuam diligenter examines, aut per Notarium publicum, & fidelem, & a te deputandum examinari cures. Si vero B. testes reprobare voluerit, testes super reprobatione huiusmodi coram te inducendos infra alium mensem post dictos duos, modo simili, ac vbi supra, iuxta interrogatoria, si quę A. exhibuerit, alioquin secundum prudentiam tuam examines aut examinari mandes. Testiumque vtriusque partis depositiones, & dicta clausula, & sigillo tuo munita, vna cum instrumentis, iuribus, & alijs scripturis quibuscunq. in publicam formam redactis, ad nos transmittas. Testes se examini subijcere, ac scripturas exhibere nolentes per censuras, & pœnas Ecclesiasticas, & pecuniarias, appellatione postposita compellendo. In quorum fidem, &c.

Rotulus remissorię.

Rotulus remissorię in causa Illustrissimo & Reuerendiss. D. Petro Paulo Crescentio. &c. siue eius R. P. D. Locumtenente, inter A. agentem ex vna, & B. super, &c. rebusque alij, &c. partibus ex altera pendente, citato prefato B. ad instantiam A. decretę. In quo articuli pro parte dicti A. exhibiti inferius inserti sunt, videlicet. Positiones, &c.

Instrumentum prorogationis termini remissorię.

Petrus Paulus, &c. Magnifico Domino Potestati terrę N. salutem, in Domino. Non te fugit, nos dudum instrumentum remissorię pro examinandis isthic nonnullis testibus, in causa coram nobis inter A. agentem ex vna, & B. ex altera parte, super domo, &c. pendente super articulis tibi per nos transmissis ad instantiam predicti A. concessisse, & te in iudicem coram quo, ac terram N. in locum, in quo, & palatio tuę residentię in loci locum cum termino duorum mensium ad negotium remissionis huiusmodi exequendum deputasse. Hodie vero, cum ob festorum Paschatis Resurrectionis Domini superuenientiam, ac alia legitima impedimenta (vt verbis predicti A. ad nos est allatum) ad examinis, & remissorię expeditionem deueniri nequierit, ad vltiorem A. instantiam citato B. & contumace reputato ex causis antedictis, ac alijs animum nostrum mouentibus, terminum predictum a nobis alias concessum, ad alium mensem a die harum nostrarum litterarum presentationis computandum prorogauimus, seu quatenus lapsus sit, denuo concessimus, & prorogamus, sine iterum harum serie concedimus. In quorum fidem, &c.

Aliud responsionis ad articulos, de partibus transmissos.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersis præteritis hæc diebus, litteras Magnifici Potestatis terræ N. hortatorias, & requisitorias sub datum, &c. vna cum quibusdam articulis inclusis ex parte A. nobis exhibitas fuisse. Quas prædicti A. instantiam aperuimus, & illarum executionem B. dicti A. aduersarium, in eis nominatum, ad respondendum articulis prædictis per verbum credit, vel non credit, monuimus. Qui monitus medio iuramento singulariter singulis respondit, vt in articulo huiusmodi margine, quos vna cum præscriptis hortatorijs litteris, tibi remittimus, continetur. In quorum fidem, &c.

Aliud admissiois per Procuratorem.

Petrus Paulus, &c. Innotescant vniuersis, nos alias instante D. N. Fisci S. D. N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ procuratore fiscali A. ob litterarum apost. contrauentionem ad personaliter coram nobis comparandum monuisse. Nuper autem B. prædicti A. procuratorē ante nos comparuisse, & monitorium à nobis decretum nullitatis vitio subiaccere, cū nulla sit contrauentio, ex pluribus deductis capitibus allegasse, & ob id prædictum monitorium reuocari, vel saltem A. ad suas faciendum defensiones per procuratorem admitti postulasse. Quodq. nos præfatum procuratorem fiscale pluries, & præsertim ad terminum infra scriptum ad videndum A. per procuratorem admitti citari mandauimus. Quo audiente in procuratoris fiscalis contumaciam non comparentis, nec releuās quid opponentis dictum A. per procuratorem ad suas faciendum defensiones, & pro eius procuratorem dictum B. admittendum, & audiendum duximus, vt harum serie admittimus. In quorum fidem, &c.

Aliud Prorogationis termini ad comparandum.

Petrus Paulus, &c. Non præterea vniuersis, quod nos instante Magnifico D. S. D. N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ Fisci procuratore generali A. ob crimen ab eo in partibus commissum ad personaliter coram nobis omnino intra quindecim dierum spatium comparuisse. Subsequently autem comparuit coram nobis B. dicti A. procurator, & allegauit ipsum A. esse procuratorem generalem Reuerendissimi Archiepiscopi N. nunc in carceribus Castri Sancti Angeli constituti, & in negocijs Ecclesiæ N. præsertim in cultum diuinum concernentibus valde impeditum, ac septuagenarium, & infirmum, & ideo nisi sine maxima difficultate, ob loci distantiam, & magno cum periculo ad Urbem se conferre posse; postulans propterea terminum, suo principali, ad comparandum concessum prorogari. Nos itaq. ex causis prænarratis, ac alijs animum nostrum mouentibus terminum prædictum ad alios quindecim dies prorogauimus, & quatenus lapsus sit alium iterum concessimus, vt harum serie prorogamus, & concedimus. In quorum fidem, &c.

Aliud sententiæ diffinitiuæ.

Petrus Paulus, etc. Nouerint vniuersi, quod alias introducta coram nobis

nobis via ordinaria lite, & causa inter A. ex vna parte & B. ex altera in prima instantia super certę pecuniarum summae restitutione, rebusque alijs, &c. In causa ipsa ad omnes, & singulos actus, & terminos necessarios rite, & legitime processu exhibitis iuribus examinatis testibus, citatis, citandis, verificatis, verificandis, ac alijs seruatis de iure seruandis. Tamen citato B. ad concludendum, & audiendum sententiam diffinitiuam R. P. D. N. noster in ciuilibus Locumtenens, cognitis per eum, ac mature discussis causę meritis suam in scriptis tulit, & promulgauit diffinitiuam sententiam huiusmodi sub tenore. Christi nomine inuocato, &c. lecta, lata, & in scriptis promulgata fuit præinserta diffinitiuam sententiam. Anno, &c. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

Aliud sententia declaratoria.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Alias pro parte Reuerendę Cam. Apostolicę, illiusq. Ill. D. Commissarij, ac D. A. prouisi Apostolici principalis pro suo interesse, presentatis nobis Apostolicis litteris mandati de capiendo possessionem beneficij N. dictę Camerę nomine, in forma breuis, sub annulo Piscatoris expeditis, & in illarum exequutionem monitorialibus litteris ad partes decretis, & contra B. in dicto beneficio intrusum legitime exequutiuis, & in actis reproductis, & pro earumdem Apostolicarum litterarum verificatione exhibitis, ad instantiam eiusdem Commissarij, ac A. pro suo interesse in causa comparantis positionibus, & articulis, illisque citato N. dicti B. procuratore, ad hunc, & ad omnes alios actus in hac causa factos admissis, ac testibus fide dignis super eis examinatis, ac alijs seruatis seruandis, & verificatis verificandis. Tandem quia dictus B. dictis monitorialibus, ac Apostolicis litteris parere neglexit, & negligit, contra eum, citato iterum dicto N. procuratore suo declaratoriam sententiam Reuerendus Pater Dominus N. in ciuilibus Locumtenens, visis videndis, consideratis considerandis, ac fauorem dictę Camerę in scriptis tulit, & promulgauit, cuius hic est tenor. De iuris peritorum consilio, &c. Quam sententiam, & omnia ea contenta vobis intimamus, & notificamus. Vobisque committimus, &c. sub mille ducatorum, &c. quatenus, &c. eundem A. sic excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & Cappellis, alijsue locis publicis publice nunciatis, ac ab alijs nunciari, & ab omnibus Christianidelibus arctius euitari faciatis, & mandetis, donec aliud a nobis, vel superiore nostro desuper haberitis in mandatis. Lecta, lata, &c. In quorum fidem, &c. Datum, &c. Hac præscripta declaratorię instrumenti formula retroactis temporibus concessa fuit, & etiam concederetur ob non partitionem breuis habentis solitam clausulam. Scilicet contradictores, &c. per censuras Ecclesiasticas appellatione postposita conpescen. Verum quia clausula hæc a nonnullis temporibus citra ita adeo immutata fuit, vt contra eosdem contrauentores ad dictas censuras non ita, vt antea deuenitur,

propterea non ab re censui nouas, & declaratorix instrumenti, & ipsius sententix declaratorix formulas huic addere, & conscripsi, prout infra videre poteris.

Aliud sententia declaratorie.

Petrus Paulus, &c. Noueritis, quod lite, & causam coram nobis inter R. Camera Apostolicam, & Ill. illius D. Commissarium ac D. A. prouisum Apostolicum, illi pro suo interesse adherentem ex vna, & D. B. intrusum reum conuentum de, & super traditione consignatione, & dimissione possessionis beneficij N. per obitum q. N. de mense N. & extra Romanam Curiam defuncti vacan. & de quo dicto D. A. auctoritate Apostolica prouisum fuit, necnon partitione litterarum Apostolicarum in forma breuis, vt moris est expeditarum, ac nostrarum monitorialium in earum executionem per nos ad partes decretatum, & dicto D. B. in partibus legitime intimatarum, & in actis iudicialiter reproductarum, rebusque alijs in actis cause, & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione partibus ex altera introducta, reproducto dicto monitorio vna cum illius intimatione in partibus dicto D. B. facta, & pro illius verificatione dati pro eorundem Commissarij, & dicti D. A. principalium parte nonnullis positionibus, & articulis, super illis examinatis testibus fide dignis, seruatisque omnibus terminis de stylo curiæ seruari solitis. Tandem R. P. D. Matthæus Burattus vtriusque Signaturæ Referendarius, ac noster in ciuilibus Locutenens ad vltiorem dd. Commissarij, & A. principalium instantiam, dicto D. B. ex aduerso principali per Cursorem, adhuc prout & ad alium quemlibet precedentem actum citato, visis videndis, & consideratis considerandis, ad fauorem dictorum dd. Commissarij, & D. A. contra dictum B. sua in scriptis promulgauit sententiam huiusmodi sub tenore, videlicet. Christi nomine inuocato, per hanc nostram sententiam, quam pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes de iurisperitorum consilio ferimus in his scriptis in causa, & causis coram nobis inter Illust. D. Camera Apostolicæ Commissarium, & D. A. illi pro suo interesse adherentem ex vna, & D. B. intrusum reum conuentum de & super traditione, consignatione, dimissione, & relaxatione possessione dicti beneficii N. necnon partitione litterarum apostolicarum in forma breuis, vt moris est, expeditarum, ac litterarum monitorialium in earum executionem per nos ad partes decretatum, & in partibus dicto d. B. legitime intimatarum, & in actis iudicialiter reproductarum, rebusque alijs in actis cause, & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione in prima verten. instan. partibus, ex altera dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus dictum D. B. intrusum à possessione dicti beneficii, & illi annexorum quorumcunq. amoueri eiiciendum, & expellendum, ipsumq. Ill. D. Commissariū in possessionem dicti beneficii, & illi annexorum quorumcunq. immitterendum

tendum, & inducendum, eidemque de fructibus prædictis respondendum fore, & esse, iuxta formam dicti; breuis; prout nos dictum B. amouemus, eijcimus, & expellimus, respectiue Reu. Cam. Apostolicam immittimus, & inducimus, ac illam sibi tradimus, & consignamus, induciq. immitti, tradi, & consignari, ac de fructibus, reddit. prouent. iuribus obventionibus, & emolumentis vniuersis ad dictum beneficium pertinentibus eidem à die obitus q. N. responderi mandamus, mandatq. de immittendo, & aliud super necessarium, & opportunum, decernendum & relaxandum fore, & esse, prout relaxamus, ac relaxari mandamus. Itē pari nostra sententia dicimus, pronunciamus, decernimus, & declaramus præfatum D. B. intrusum ex nunc prout ex tunc excommunicationis aliasq. Ecclesiasticas sententias, censuras, & pœnas in dictis litteris apostolicis, & monitorialibus sibi etiam intimationis, & in actis iudicialiter reproductis contentas ob illarum nō paritionem, dictiq. beneficij, illi annexorum, iuriumq. & pertinentiarum quorumcunq. possessionis non traditionem, consignationem, relaxationem, & admissionem, ac illius fructuum, &c. non restitutionem damnablem incidisse, & incurrisse, publice denunciandum, litterasq. declaratorias de super opportunas concedendas, & relaxandas fore, & esse, prout denunciari, relaxari, & concedi mandamus, eūdemq. d. B. intrusum in omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus per eum à die obitus dicti q. N. perceptis, et vsque in diem liberæ traditionis, et relaxationis possessionis dicti beneficij in exequutione liquidan. ac in omnibus, et singulis expensis in huiusmodi causa pro parte dd. Commissarij D. A. corā nobis legitime factis tcondemnamus, quorum fructuum liquidationē & expensarū taxationē nobis, vel cui de iure posterum referuamus. Et ita dicimus, & pronunciamus non solum præmisso, sed omni alio meliori modo, &c. Ita pronunciaui Ego Thomas Lapius Locum tenens, & Commissarium. Quam quidem præinfertam sententiam, omniaq. & singula in ea contenta Vobis omnibus, & singulis supradictis intimamus, & insinuamus, & notificamus, ac ad vestram, & cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, & deduci volumus per presentes, ne de præmissis ignorantiam aliquam prætendatis. Vosque omnes supradictos tenore præsentium monemus & requirimus: vobis vero alijs supradictis iustitiæ ministris tenore præsentium committimus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postquam præsentium vigore fueritis pro parte dictorum Commissarij, & D. A. principalium requisiti, seu aliquis vestrum fuerit requisitus, ipsum Illustr. D. Commissarium, & seu ab eo ad id specialiter deputatum in realem, actualem, & corporalem possessionem dicti beneficij N. & illi annexorum quorumcunque, expulsis ex inde dicto B. intruso, & quibusuis alijs dicti beneficij detentoribus, & intrusis immittatis, & inducatis, immissumque, & inductum in ea manu teneatis, & conseruetis, ac de fructibus, redditibus, & prouentibus, iuribusque

obventionibus, & emolumentis quibuscunque dicti beneficij, & illi annexorum iuxta formam supradictæ sententiæ respondeatis, immittique, induci, & immissum, ac inductum in ea manuteneri, & conseruari, ac de fructibus responderi faciatis, & mandetis, prout nos quantum possumus immittimus, & inducimus, ac inductum, & immissum manutemus, & conseruamus, immittique induci, manuteneri, ac de fructibus responderi mandamus per præsentis. Et nihilominus dictum D.B. intrusum sic excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, &c. reliqua sequere, & in alio proxime scripto instrumento declaratoriæ.

Aliud subdelegationis Iudicis pro fructibus liquidandis.

Petrus Paulus, &c. Reuerendo D. Priori Ecclesiæ N. Iudicis per nos ad infra scriptum negocium exequendum subdelegato salutem & in commissis diligentiam debitam. Non te fugiat, quod alias declaratoriam sententiam, ad instantiam A. apostolica auctoritate de beneficio N. prouisi, contra B. in dicto beneficio intrusum, ob non dimissionem possessionis illius, ac fructuum à die obitus quondam N. illius ultimi possessoris decursum, & in futurum vsque in diem realis dimissionis decurrendorum non restitutionem, & litterarum apostolicarum mandati de capiendo eiusdem beneficij possessionem, sub annulo Piscatoris expeditarum nobis exhibitarum, ac monitorialium per nos in illarum executione concessarum, & aduersario intimatarum, & in actis reproductarum non paritionem, seruatis de iure seruandis, ac verificatis verificandis in scriptis tulimus, & promulgauimus, vt in nostris inde confectis litteris latius habetur. Post cuius sententiæ prolationem, pro illius omnimoda executione à præfato A. requisiti, ad eius instantiam N. dicti B. procuratorem, ad videndum per nos iudicem aliquem, in partibus pro fructuum antedictorum, ac expensarum isthic factarum liquidatione subdelegari, ac locum, & locum loci eligi, instrumentumq. subdelegationis desuper opportunum per nos concedi, citari fecimus. Cuius citationis termino audiente, in d.N. procuratoris non comparitis contumaciam te Priorem N. in Iudicem liquidandum, & liquidari curandum fructus, & expensas prædictas, subdelegationes, & in locum ciuitatem N. & in locum loci Ecclesiam N. in quibus hæc liquidatio fieri debet, elegimus. Quo circa tibi committimus sub mille ducatorum, &c. quatenus, &c. omnes, & singulos fructus, &c. & emolumenta quæcû que d. beneficij, à die obitus prædicti quondam N. decursos, & in futurum vsq. in diem actualis dimissionis possessionis d. beneficii decurrendos, ac expensas ex parte d.A. in hisce partibus factas, citato ad hæc omnia d.B. si in prædicta ciuitate interfuerit, alioquin affixis copiis citationum ad valuas prænominate Ecclesiæ, in locum loci electæ, in loco, & loci loco, vt præfertur, deputatis, liquidas, & liquidationem debitam facias, & desuper omnes, & singulos testes coram te nomine A. inducendos recipias,

&

& iuxta interrogatoria, tibi pro parte *B.* exhibenda, secus iuxta discretionem tuam præuio iuramento examines, vel per Notarium publicum examinari cures. Ipsorumque depositiones, & dicta in scriptis fideliter redacta, iuraque, scripturas, libros, & alia quæcunque munimenta pro liquidatione eiusmodi necessaria capias, & extrahas, seu extrahi facias processumque super hac liquidatione faciendum in publicam, & authenticam formam oclusum, & obliatum ad nos transmittas. Testes examini subijcere, ac scripturas exhibere negligentes per pecuniarias pœnas, & denique per censuras Ecclesiasticas cogendo. In quibus omnibus exequendis vices, & voces nostras tibi committimus per præfentes. In quorum fidem, &c.

Aliud reintrusionis in pristinas censuras.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Excommunicationis, aliasque Ecclesiasticas censuras, sententias, & pœnas in litteris Apostolicis mandati de cipiando possessionem Reuerendæ Cameræ apostolicæ nomine beneficij *N.* in forma breuis sub annulo Piscatoris expeditis, ac monitorialibus, per nos in illarum executionem decretis contentas, ob earum non partitionem *B.* in dicto beneficio intrusum ad instantiam prædictæ Cameræ Apostolicæ, & *A.* prouisi Apostolici pro suo interesse incidisse, & incurrisse declarauimus. Post hæc vero eundem *B.* habita ab eo promissione de litteris antedictis intra certum breuem terminum obediendo, ab illis cum reincidentia ad beneplacitum nostrum absoluimus. Et quia ipse *B.* ne dum in tempore promisso, verum etiam post multos dies postea id adimplere neglexit, eum ad hoc citatum, & à nobis contumacem reputatum ad vteriores *d.* Cameræ, & præfati *A.* instantiam in pristinam excommunicationem, & censuras reintrusimus; vt harum serie reintrudimus. Quocirca vobis committimus, &c. quantum eundem *B.* sic reintrusum in pristinam excommunicationem, & censuras in vestris Ecclesijs, &c. sequere, vt in instrumento sententię declaratoriæ.

Aliud appellationis.

Petrus Paulus, &c. Nouerint coram nobis vniuersi; quod hodie comparuit coram nobis *A.* & à quondam prætenso decreto mandati de manutenendo in possessione domus sitæ, &c. illiusque relaxatione, nuper ad instantiam cuiusdam *B.* per nos, ipso minime, vel saltem non legitime, vt dixit, citato, facto, & emanato, alijsque grauaminibus sibi, vt prætendit, illatis in cedula appellationis expressis ad Sanctissimum *D. N.* Clementem Papam *VIII.* eiusque ad Sanctam Sedem Apostolicam facto realiter, & in scriptis prouocauit, & appellauit, Apostolosque sibi dari petijt, aliasque & alia fecit, & dixit, vt in appellationis cedula, quæ exhibuit, tenoris sequentis, videlicet, &c. Quæ accepimus, & legimus, & prædicto *A.* appellanti, Apostolos testimoniales cōcessimus, vt cōcedimus harum serie. Quæ omnia, &c. In quorū, &c.

Aliud

Aliud repositionis.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, q̄ nos alias ad instātiā A. in causa coram nobis inter eum, & B. super domo sita, &c. vertente, litteras remissoriales ad partes pro testibus examinandis concessimus, & in illis Potestatem terrę N. in iudicem pro negocio remissionis exequēdo deputauimus. Hodie autem stetit ante nos d. B. & Potestatem prædictam pro suspecto allegauit, & ideo pro deputatione eiusmodi in scriptis appellauit, vt in cedula, quam nobis exhibuit, cuius huic est tenor. Quamuis, &c. Qua quidem appellatione per nos si & in quantum de iure admitti debeat admissa, eundem B. in eū in quo erat ante supradictā, à nobis factam Potestatis N. deputationem statum, & locum animo melius super hoc deliberandi reposuimus, & redintegramus, vt harum serie reponimus, & redintegramus. Quæ omnia, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud remissionis cause.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod nos hodie causam, corā nobis nuper via ordinaria super vinea sita, &c. ad instantiam A. contra B. introductam, quia summam quadraginta ducatorum, vt à B. accepimus, non excedit, citato dicto A. ad ipsius requisitionem, ac non comparente, & à nobis contumace reputato ad partes remisimus, vt harum serie remittimus. Quæ omnia, &c.

Aliud reuocationis sequestri.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, q̄ nos hodie sequestrum ad instantiam A. super fructibus beneficii N. quod B. possidet pro ducatis quinquaginta per eundem B. ipsi A. causa terminorum decursorum pensionis annuæ ducatorum viginti quinque similibus super prædictis fructibus Apostolica auctoritate reseruatę, præuio mandato exequutio per nos relaxato, alias concessum de consensu ipsius A. in actis præstito reuocauimus, & relaxauimus, vt harum serie reuocamus, & relaxamus. Quæ omnia, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud reuocationis executionis.

Petrus Paulus, &c. Attestamur vniuersis, quod nos alias mandatum executionis vt instrumenti per N. Notarium publicum celebrati, nobis exhibitis pro scutis N. ad instantiam A. contra B. relaxauimus. Nuper vero stetit ante nos B. & aduersario de summa ab eo petita satisfecisse asseruit, & ad id verificandum aduersarii manu subscriptas par tis debiti receptiones, & pro alia parte testes eiusdem aduersarii confessiones scientes produxit, petens propterea mandatum assertum reuocari, instrumentum prædictum cassari, & aduersarium in expensis condemnari mandari.

Nos igitur, visis dictis receptionibus, ac testibus formiter, & aduersario citato, super articulis in actis exhibitis examinatis, & solutione plene probata; citato iterum ad infradicenda dicto B. & contumace reputato, ipsum in expensis condemnauimus, mandatum prædictum reuocauimus

mus, & instrumentum cassari mandauimus, vt harum serie condemnamus, reuocamus, & cassari mandamus. Quæ omnia, &c.

Aliud examinis testium.

Petrus Paulus, &c. Notum facimus vniuersis, quod nuper A. principalis ad perpetuam rei memoriam hos articulos exhibuit. Positiones, &c. Quos deinde ad vltiorem prædicti A. instantiam, citatis per audientiam publicam litterarum contradictarum quibuscunque sua quomodocunque interesse putantibus ad probandum admisimus, & super illis per Notarium nostrum infra scriptum testes quosdam, ab eodem A. inductos, præiuro iuramento de veritate omnino dicenda per eos præstito, examinari mandauimus. Qui examinati medio iuramento deposuerunt, & dixerunt, vt sequitur. Die, &c. examinatus, &c. Quibus quidem depositionibus, & dictis per nos publicatis tandem instante eodē A. præsens instrumentum decreuimus, & fieri mandauimus. In quorū fidē, &c.

Aliud attestationis vite.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod nos requisiti ad instantiā A. qui se hodie nobis sanum, & incolumen, deambulantemq. & alios actus veram sanitatem indicantes facientem ostendit de ipsius A. super uenientia eiusmodi testimonium publice dicemus, & eundem A. inhumanum agere, ac sanum esse, & incolumen attestamur, & fidem indubiā harum serie facimus. In quorum fidem, &c.

Aliud simile per testes.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod hodie testes quosdam fide dignos ad instantiam A. super eius superuenientia, & vita per nostrum Notarium examinamus. Ex quorum depositionibus eundem A. in rerum natura viuum, sanum, & incolumen esse, ac in Romana Curia residere constitit, & veritati testimonium perhibendo de his fidem facimus, & attestamur. In quorum fidem, &c.

Aliud intimationis litis.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Vendidit alias A. domum sitam, &c. cum omnibus membris, &c. B. pro pretio, &c. & promisit rem venditam esse liberam, & immunem omni pensione, & onere, & bene, ac legitime venditam, & non alteri obligatam, nec effectam, & vt talem defendere, & facere consentire omnem personalem super ea ius habere prætendentem, & suscipere in se omnem litem, si quæ inferretur, & alias vt in instrumento, per N. recepto & in actis nostri Notarii infra scripti exhibito apparet. Postea vero pro parte N. principalis fuit commissio per vnum ex S. D. N. Papæ præsentata; cuius tenor hic est. Beatissime Pater, &c. Post cuius præsentationem, pro illius verificatione nonnulla iura, & monumenta contra eundem B. exhibita, & ad quosdam actus processum extitit, & sic illi super dicta domo molestationes, & inquietationes præstite fuere. Quare pro eiusdem B. parte de iuris opportuno remedio requisiti vobis committimus, &c. quatenus, &c. præinsertam cō-

missionem, nec non molestias eidem B. per dictum N. illatas, ac omnia, & singula præmissa, & infradicenda eidem A. venditori intimetis, & notificetis, ac ad eius notitiam deducatis, ne de his ignorantiam præterdere, aut allegare possit: Ipsumq. A. ex aduerso principalem citetis, & requiratis, quatenus debeat ipsi B. domum prædictam liberam, & alteri non obligatam manutenuisse, ac supradictum N. eum super eadem domo molestantem consentire fecisse, litemq. ab eodem N. moram in se suscepisse suis procuratoribus, & impensis illumque à prædictis, & alijs quibuscunq. molestijs liberasse, ac expensas, damna, & interesse, in huiusmodi iudicio factas, & passas, & faciendas, ac patiendas soluisse, illaq. liquidari vidisse, aliaq. omnia adimpleuisse, ad quæ ex forma dicti instrumenti vëditionis tenetur, alias contra eum ad ipsius instrumenti, & oblig. Cameralis illi adiectæ exequutionem, vt magis eidem instanti expedire videbitur, & rationis ordo suadebit, procedi vidisse. In quorum fidem, &c.

Aliud extensionis obligationis cameralis.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, q. nos ad instantiam A. citato ad infradicenda omnia per edictum publicum B. in Vrbe absente, obligationem in forma cameræ in chyrographo nobis pro parte d. A. exhibitio, et per testes fidedignos recognito appositam, iuxta stylum nostre Curie, et clausulas in forma cameræ Apostolicæ poni consuetas extendi ac publicum instrumentum chyrographi huiusmodi per Notarium nostrum infrascriptum confici mandauimus. Cuius chyrographi hic est tenor. Per la presente, &c. Pro quibus omnibus obseruandis, &c. Extendere obligationem cameralem in forma, cum iuramento, si in apoca aderit sin minus, absque iuramento extendas, vt per Io. Andr. & Abb. in c. pen. iur. citatum per Hyppol. de Marf. in sing. 123. incip. In iure clarum est, in fi. Quibus omnibus tanquam rite, et legitime peractis nostram, & nostri officii auctoritatem ordinariam, et iudiciariam pariter, et decretum interposuimus, vt interponimus per præsentis. In quorum fidem, &c.

Aliud mandatum exequutiuum.

Petrus Paulus, etc. Reueren. Patri D. Gubernatori ciuitatis N. eiusq. D. Locumtenenti, ac alijs quibusuis iudicibus, & officialibus, bari-fellis quoque, & exequutoribus, et iustitiæ ministris quibuscunq. Salutem, &c. Moram fecit B. in solutione sc. 100. ad quem tenebatur A. in instrumento camerali obligatione munito, in actis infrascripti notarii nostri recepto: & ideo contra eum per audientiam publicam litterarum contradictarum citatum, & contumacem habitum, ad prædicti A. instantiã mandatum hoc exequutiuum vi dictæ obligationis relaxauimus. Quo circa vobis omnibus committimus, &c. quatenus præ fatum B. ad integre prædicto A. persoluendum dicta scuta centum, vna cum iulijis N. pro expensis huius mandati per carcerationem eius personæ, ac bonorum illius subhastationem, & deliberationem, compellatis, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud

Aliud loco censurarum in obligatione susceptarum .

Petrus Paulus, &c. Reuerendo Patri, &c. Distulit B. satisfacere A. de scutis centum monetæ, ad quorum solutionem seu instrumento, per N. Notarium publicum recepto, & in actis nostri infra nominati notarij exhibito Camerali obligatione vallato obligauerat, & censuras omnes Ecclesiasticas, si tempore conuento in solutione defecisset. Ob eamque rem mandatum hoc exequutium dictarum censurarum, ab eo in obligatione susceptarum loco, contra illum citatum per audientiam litterarum contradictarum, & contumacem reputatum, relaxauimus. Quocirca, &c. sequere vt in præcedenti forma.

Duplicatum mandati exequutiui, tempore prædecessoris Auditoris relaxati .

Petrus Paulus, &c. Magnifico D. Potestati terræ N. &c. Relaxauerat Eminentissimus, & Reuerendissimus D. Marcellus Lantes noster in officio prædecessor, nunc in amplissimum Cardinalium Collegium adscitus, mandatum exequutium, cuius hic est tenor. Marcellus, etc. Nouissime vero à supranominato A principali creditore requisiti, duplicatum hoc per nostrum Notarium subscriptum, et sigillo Camere Apostolicæ munitum concessimus. Datum Romæ, etc.

Aliud simile .

Petrus Paulus, &c. Illust. D. Commissario castri N. etc. Concesserat sub die, etc. Eminentissimus, et Reuerendissimus D. Marcellus Lantes S. R. E. Cardinalis, dum officium nostrum gerebat, mandatum exequutium D. A. aduersus D. B. citatum tunc, & contumacem pro scutis centum, in quorum solutione tempore præstituto moram fecerat. Nuperrime autem dicto D. A. instanti, & postulanti duplicatum hoc prænarrati mandati in prædictum B. iterum citatum, & contumacem habitum relaxauimus. Quocirca &c. sequere, vt in forma mandati exequutiui. Ad hæc duplicata, nota, quod siue à primo, siue nouo Auditore mandatum obtentum expeditumque fuerit, cuius duplicatum creditor habere desiderat, si annus lapsus fuerit debitorem pro eo obtinendo citare curabit, quod intellige si mandatum prompte non habeat, secus si illud præ manibus haberet, quod siue à primo, siue à secundo nouo Auditore obtentum fuerit illius exequutione licite procurare poterit, quia licet mutata sit persona primi Auditoris non ex hoc mutatur officium.

Mandatum exequutium contra bona hereditaria .

EMINENTISSIMO, & Reuerendissimo D. Cardinali N. Prouincix Marchiæ, Anconitanæ apostolico Legato, ac magnifico D. Potestati terræ N. &c. Petrus Paulus, &c. salutem, &c. Interposuit quondam B. moram solutioni scutorum centum auri, ad quam in humanis agens, instrumentum, Cameralem obligationem in se habenti, per

per Notarium, &c. recepto A. se obligauerat, & idcirco, citatis N. & N. eiusdem quondam B. hæredibus per audientiam litterarum contradictarum, & contumacibus reputatis, mandatum hoc executiuum, in illius hæreditarijs bonis exequendum dicto A. instanti concessimus, & relaxauimus. Quocirca vos Eminentiss. Cardinalem in Domino hortamur, vobis vero omnibus alijs supradictis committimus, &c. quatenus mandatum præfens in, & super bonis mobilibus, & immobilibus iuribus, actionibus, & debitorum nominibus quibuscunq. ad prædictum B. seu illius hæreditatem, vel hæredes prænominatos, vtcunque spectantibus exequamini, ac debite demandetis executioni: facientes per illorum subhastationem, deliberationem, venditionem, ac alium quemuis canonicum modum vobis magis bene visum eidem A. vel eius legitimo procuratori de dictis scutis centum, ac expensis præfentis mandati integre satisfieri, &c. in quorum fidem, &c.

Mandatum executiuum cum excommunicatione in subsidium.

SERENISSIMO Principi, & D. D. Francisco Medices Magno Etrurię Duci, ac Magnifico Governatori Ciuitatis N. eiusq. Locum tenenti. Iudicibus, &c. necnon Reuerendissimo dictæ Ciuitatis Episcopo, eiusq. generali in spiritualibus Vicario, vniuersis quoq. DD. Abbatibus, &c. Petrus Paulus, &c. salutem, &c. neglexit B. soluere scuta centum auri in auro A. ad quæ erat in forma Camera apostolica per instrumentum receptorum, &c. obligatus, & ob id contra eum legitime citatum, & contumacem mandatum hoc executiuum relaxauimus, necnon in iuris subsidium, & si, & quatenus mandati executiui huiusmodi realis, vel personalis contra illum facile fieri non poterit excommunicationis sententiam in illum promulgauimus, & subsequentes eum illam incidisse, & incurrisse declarauimus. Quocirca vos Serenissimum, &c. vobis vero omnibus temporalem iurisdictionem exercentibus, committimus, quatenus dictum B. carceribus mancipietis, eiusque bona omnia capiat, subhastetis, & debiberetis, ac per hos, & alios quoscunq. canonicos modos vobis magis bene visos ad soluendum integre dicto A. vel eius legitimo procuratori dicta scuta centum, vna cum expensis præfentis mandati cogatis, & cogi curetis. Vobis vero Reuerendissimo D. Episcopo, seu Vicario, omnibusque alijs Ecclesiastica iurisdictione fungentibus committimus, &c. quatenus in iuris subsidium, ac si, & quando mandatum executiuum huiusmodi realiter, & personaliter, vt supra expressum est, exequi facile nequirit, & non alias eundem B. vt supra excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & cappellis publice nuncietis, & nunciari faciatis, ac ab omnibus Christianis fidelibus arctius euitari curetis, nec cessetis, donec aliud à nobis vel Superiore nostro desuper habueritis in mandatis. In quorum fidem, &c.

Cedulus in pede annotandus.
D. B. exaduerso principalis hic auctoritate Apostolica in iuris subsidium, ac in euentum, in quem mandati exequutiui vt supra relaxati realis, personalisue exequutio facile fieri non poterit, & non alias, denunciatur excommunicatus, & declaratus ob non solutionem scutorum centum, ad quæ instanti infra scripto, vt in actis tenetur. Instante **D. A. Principale.**

Excommunicatio in subsidium diuisa à mandato post mandati relaxationem.

Petrus Paulus, &c. mandatum exequutiuum præteritis hisce diebus ad instantiam **A. principalis** creditoris contra **B. debitorem** pro scutis centum vi obligationis in forma Camere, sub qua illos soluere in Vrbe tenebatur, relaxauimus. Verum quia facta per exequutores curiæ nostræ diligentiam de illud personaliter, vel saltem realiter contra eundem **B.** exequendo, exequi in Romana Curia minime potuit, debitorem ipsum citatum, & contumacem, ob non solutionem prædictæ summæ excommunicandum, ac excommunicatum publice declarandum, in iuris subsidium duximus, vt harum serie excommunicamus, & declaramus. Quocirca &c. sequere, vt in instrumento sententiæ declaratoriæ.

Cum cedulone huiusmodi.

D. B. exaduerso principali hic in iuris subsidium apostolica auctoritate excommunicatus, & declaratus denunciatur, ob non solutionem scutorum centum, ad quorum solutione in forma cameræ tenetur, vt in actis. Instante **A. principali.**

Aggravatoria cum brachio seculari.

POTENTISSIMO, & Catholico Principi, & DD. Philippo ab Austria Hispaniarum, &c. Regi, &c. eiusque Proregibus, &c. Prætoribus, Potestatibus, Iudicibus, &c. necnon Reuerendissimo D. Episcopo N. eiusque Vicario in spiritualibus generali, vniuersis quoque DD. Abbatibus, &c. Petrus Paulus, &c. salutem, &c. Alias pro parte Reuerendæ Camere Apostolicæ, illiusque Illust. D. Commissarij, ac **D. A.** prouisi apostolici pro suo in teresse presentatis, &c. sequere ad vnguem, & ad verbum, vt in instrumento sententiæ declaratoriæ, supra posito vsque, ad sententiæ insertionem inclusive. Et quoniam idem **B.** sic excommunicatus, & declaratus rebellis, & inobediens excommunicationis sententiam per decem dies post illius publicationem, & denunciationem in locis publicis, per vnum ex Sanctissimi Domini Nostri Papæ Cursoribus publice factam, animo substinuit indurato, ad vltiorem præfati Illust. D. Commissarij, & **A.** instantiam, citato iterum dicto **B.** & contumace, ac parere negligente, sententiam excommunicationis antedictam aggravauimus, vt harum serie reaggravamus. Quocirca vobis omnibus

Eccle-

Ecclesiasticis personis committimus, &c. quatenus eundem B. sic excommunicatum, declaratum, aggrauatum, & reaggrauatum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & cappellis, etiam infra missarum solemnia publice nunciatis, ac ab alijs nunciari, & ab omnibus Christianis fidelibus arctius euitari faciatis. donec aliud a nobis habueritis in mandatis. Et quia esse non proficiente Ecclesiastico, temporalis gladius non immerito suffragatur, ut quos Dei timor a malo non renocat, saltem coerceat seueritas disciplinae, brachium seculare inuocantes, vos Serenissimum, &c. vobis vero omnibus, & singulis alijs, quibus possumus, committimus, &c. quatenus eundem B. per eius personae captionem, & carcerationem bonorumque suorum quorumcunque temporalium, & Ecclesiasticorum subhastationem deliberationem, ac aliud quemcunque modum, qui opportunior vobis videbitur ad dimittendum, & relaxandum cum effectu dicti beneficij N. liberam, & vacuam, ac pacificam possessionem, illiusque fructus, a die obitus pre-nominati quondam N. decursos, & in posterum usque in diem actualis possessionis praedictae dimissionis, ac scuta N. pro expen. in hac causa legitime factis eidem Ill. D. Commissario, vel substituto ad hoc ab eo deputando integre persoluendum, &c. In quorum fidem, &c.

Mandatum de associando.

Petrus Paulus, &c. Magnifico Domino Ciuitatis N. Gubernatori, eiusque Locumtenenti, Auditoribus, Iudicibus, Barisellis, &c. sequuta alias deuolutione ob lineam finitam N. & N. ac A. eorum filij, & B. nepotis domus sitae, &c. sub proprietate directi domini Archihospitalis S. Spūs in Saxia Urbis, Reu. Pater D. N. modernus d. Archihospitalis Praeceptor, huiusmodi deuolutione declarata, supradictam domum in emphyteusim, seu locationem ad tertiam generationem A. sub certo canone, & responsione, ac alijs pactis, & conditionibus, ut in instrumento de super celebrato dedit, & inter alia potestatem d. domus possessione propria auctoritate, absque alicuius iudicis licentia, capiendi eidem emphyteotico concessit, & quoniam eisdem emphyteotico interest, ut d. clausula & potestatis sibi concessa ad possessionem d. domus associari, nos pro illius parte requisiti mandatum hoc de associando auctoritate nostra ordinaria, qua fungimur in hac parte decreuimus, & concessimus. Quo circa vobis committimus, &c. praedictum A. d. potestatis, & facultatis vigore ad locum d. domus, ut supra locatae, & concessae associetis, associarique faciatis, ad effectum ut ille vobis associantibus quietius, & liberius possessionem dictae domus introeat, capiat, & apprehendat propria sua auctoritate, ut illum ad effectum praefatum sic per vos associari volumus & mandamus praesentium per tenorem. In quorum fidem, &c.

Aliud de consignando fructus sequestratos.

Petrus Paulus, &c. RR. DD. Archidiacono, & Priori Ecclesiae N. sequestrariis, alias a nobis electis salutem, &c. Vos non fugere credimus, nos praeteritis hisce diebus, praevio mandato exequutio ob non solutionem

nem scutorum centum monetæ per B. Rectorem Parochialis Ecclesiæ N. causâ gratuiti mutui D.A. debitorem per nos seruatis seruandis relaxati, sequestrum super omnibus dictæ Parochialis Ecclesiæ, ac aliorum quorumcunq. dicti B. bonorum temporalium, & spiritualium fructibus concessisse, & vos in sequestrarios eligisse. Hodie autem à præfato A. requisiti, citato ad hoc, & vocato prædicto B. per audientiam litterarum contradictarum, & contumace, mandatum hoc de consignando sibi dictos fructus sic sequestratos in sui crediti solum concessimus, & relaxauimus, Quocirca vobis committimus, &c. quatenus, &c. debeatis fructus sequestratos eidem A. siue eius procuratori legitimo in solum, & vsque ad integram satisfactionem dictorum scutorum centum, ac scutorum N. pro expensis prænominati mandati executiui, sequestri præsentis mandati de consignando, & contradictarum realiter, & cum effectu consignasse, & tradidisse, ac consignari fecisse. In quorum &c.

Aliud de transportando.

Petrus Paulus, &c. Reuerendiss. D. Marchiæ Anthonitanæ Gubernatori, eiusq. Locatenentibus, & Auditoribus, & præsertim Magnifico D. N. Iudici Commissario in hac parte specialiter deputato, ac quibuscunq. Barisellis, &c. introducta alias coram nobis lite, & causa inter Magnificum D. Sanctiss. D. N. Procuratorem fiscales generalem ex vna parte, & quendam A. ex altera, super certis criminibus, de quibus in actis nostris infrascripti notarij te D. N. inter alia pro examinandis nonnullis testibus super dictis delictis, tanquam in Commissarium deputauimus, & pro veritate habenda testes ipsos carcerandi, & torquendi facultatem concessimus. Cuius commissionis, & subdelegationis virtute quosdam B. & C. carcerari fecisti, & adhuc detines. Et cum nostra inter sit ob certas causas, de quibus in prædictis actis apparet, dictos B. & C. cum prænominato A. in curia nostra carcerato confrontare, & examinare, ac illius faciem adducere. Vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. debeatis, & vestrum quisque debeat, omni mora, & exceptione postposita, eosdem B. & C. in carceribus per vos detentos executoribus ad effectum eos ad Almam Urbem sub tuta, & fida custodia sumptibus eiusdem A. transportandi consignasse, causa illos postea custodib. carcerum Turris Nonæ tradendi, & ad carceres secretos adducendi. Non permittentes ipsos cum aliquo alloqui. In quorum fidem, &c.

Aliud de manutentione.

Petrus Paulus, &c. Magnifico D. Ciuitatis Vrbeuetanæ Gubernatori &c. Barisellis quoque, &c. introducta alias coram nobis lite, & causa per viam appellationis à sententia in partibus lata pro parte D. A. contra D. B. super donationem eiusdem vineæ sitæ, &c. illiusq. validitate, & inuoluitate, & in possessionem, manutentione, rebusq. alijs, &c. iura, & munimenta quendam, ad causam hanc facientia nomine dicti B. nobis exhibita fuere. Post quorum exhibitionem præiis citationib. & actib.

omnibus de stylo, & iure nec esseris; demum prædictum A. ad videndū B. in possessionem vineæ, vt supra, donatæ manuteneri, & mandatum de super opportuno decet ad certum terminum citari fecimus. Quo adueniente ad vltiorem instantiam prædicti B. in contumaciam dicti A. citati, & nihil releuantis opponentis, eundem B. principalem in possessione dictæ vineæ manuteneri mandauimus, & mandatum de manutene do decreuimus; Post cuius mandati decretum Sanctissimus D. N. Paulus Papa V. commissionem nobis per vnum ex suis cursoribus præsentari fecit, cuius hic est tenor. *Beatissime Pater, &c.* Post cuius commissionis præsentationem citato A. ad dicendum contra illam, ac videndū iuxta illius, ac Aegidiana constitutionis formam, mandatum de manutene do, vt præfertur decretum relaxari, & non comparentes, ac contumace, repetitaq. ex parte dicti B. Aegidiana constitutione prædicta de momentanea possessione mandatum antedictum relaxauimus, vt harū serie relaxamus. Quocirca vobis omnibus, &c. committimus, &c. quatenus, &c. eundem B. in possessione quietæ, liberæ, et pacificæ dictæ vineæ, iuriumq. & membrorum suorum quorumcunq. aduersus dictum A. principalem, omnesq. alios molestatores, & contradictores manuteneatis, & defendatis, & conseruetis, ac manuteneri faciatis, vt nos manuteneamus, & manuteneri volumus, & mandamus per præsertes. In quorum, &c.

Aliud de reponendo in possessionem domus. *supra*
Petrus Paulus, etc. Magnifico D. Gubernatori, &c. Bariffellis, &c. via ordinaria alias coram nobis lite introducta inter A. ex vna, & B. super possessione domus sitæ, &c. rebusq. alijs, &c. ex altera parte, & litteris monitorialibus per nos decessis, illisq. in partibus exequutis, & reproductis, & successiue decreto, vt moris est per audientiam litterarū contradictarum processu, & in causa huiusmodi ad examen testium pro parte dicti A. inductorum, ac nonnullos alios requisitos processo. Demum citato per eandem audientiam dicto B. visisq. videndis, & consideratis, considerandis, nostram in scriptis tulimus, & promulgauimus definitiuam sententiam tenoris subsequentijs. (Christi nomine) &c. A. qua quidem sententia, cum Aegidiana constitutioni locus sit, & consequenter appellare nō liceat, subinde pro parte dicti A. dicta constitutio ne Aegidiana repetita, & citato ad hoc prædicto B. & contumace, mandatum de reponendo, & restituendo eundem A. in possessione dictæ domus, in præinserta sententia decretum relaxauimus, & harum serie relaxamus. Quocirca vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. eundem A. siue illius legitimum procuratorem in reale, corporalem, & actualem domus præfate possessione restituatis, reponatis, & inducatis, restitutumque, & repositum manuteneatis, defendatis, & tueamini, amoto aa eadem & expulso dicto B. prout nos harum serie reponimus, redintegramus, ac restitutum manuteneri mandamus. In quorum, &c.

Nota, qd si in sententia non fuerit tantummodo decretum mandatum,

sed etiã relaxatũ non erit necessaria citatio ad videndũ relaxari manda-
rum, sed tanrum repetita constitutione mandatum expeditur. Si autem
pars aduersa intra decennium appellauerit, & terminum iuris pro Apo-
stolorum responsione habuerit, tutius erit ante mandati exequutionem
illam citari ad videndum sibi responderi de Apostolis, quod Iudex det
illi refutatorios, et postea mandatum exequi.

Aliud post tres sententias latis.

Petrus Paulus, &c. R. P. D. Gubernatori Ciuitatis N. etc. Barifellis,
etc. vertentes alias lite, et causa in partibus primo in prima instan-
tia coram Reuerendissimi Episcopi N. in spiritualibus, et temporalibus
Vicario generali inter A. agentem ex vna, et B. reum conuentum super
solutione certi residui dotis rebusq. aliis, etc. parte ex altera idem R. D.
Vicarius N. et Iudex in causa huiusmodi rite, et recte procedens, visis
videndis, et consideratis considerandis suam in scriptis tulit, et pro-
mulgauit diffinitiuam sententiam tenoris sequentis. In Christi nomine,
etc. A. qua pro parte prædicti B. ex aduerso principalis appellato,
et appellationis causa R. D. N. Archidiacono, & Vicario Reuerendissi-
mi Episcopi N. commissa, & delegata idem R. D. Vicarius Iudex pariter
in causa legitime procedens aliam diffinitiuã sententiã præinserte pri-
mæ confirmatoriã tulit in hanc formam, Christi nomine, &c. A. qua ex
parte eiusdẽ B. appellato, & causa appellationis eiusmodi coram nobis
legitime introducta, citatione q. ad partes decreta, debite exequuta, &
reproducta, exhibito processu de partibus, ac alijs de iure seruandis ser-
uatis. Tandem visis videndis rite procedentes, citato ad hoc B. nostram
in scriptis confirmatoriã tullimus diffinitiuam sententiam hoc sub re-
nore, Christi nomine, &c. Qua tertia confirmatoria sententia, sic lata;
quoniam tentio prouocare non licet, Sanctissimus Dominus Noster
Paulus Papa Quintus Commissionem subinsertam præsentari fecit. Bea-
tissime Pater, &c. Post cuius præsentationem quoniam inutile esset sen-
tentias ferre, nisi debite exequutioni demandarentur: ad vltiorem di-
cti A. instantiam citato præfato B. ad dicendum contra præinsertam cõ-
missionem, ac videndum taxari, & moderari expensas in hac causa fa-
ctas, & tam pro illis, quam pro omnibus, in præinsertis sententijs con-
tentis mandatum exequutiuum iuxta prædictã commissionis vim, &
formam decerni, & relaxari, ipso que non comparente, & contumace re-
putato, omnes, & singulas expensas in huiusmodi causa pro parte dicti
B. legitime factas, ad scuta N. præuia illarum designatione taxauimus,
& moderati fuimus, & tam pro illis, & alijs in partibus factis, & in eis-
dem partibus liquidandis, quam omnibus in præinsertis sententijs con-
tentis mandatum exequutiuum decreuimus, & relaxauimus, prout ha-
rum serie relaxamus. Quocirca, &c. sequere, vt in mandato exequutiuo

Alia de immittendo in possessionem remedio l. final. C. de edict. diu. Adriani. tollendo.

Petrus Paulus, &c. R. D. Ciuitatis N. Gubernatori, &c. Barisellis, &c. Exhibitum nuper nobis fuit publicum instrumentum testamenti, alias per quondam P. conditi in quo suos sibi vniuersales hæredes instituit A. eius filium tunc natum, & posthumos masculos ex ipso testatore, & F. eius vxore nascituros, quibus sine filijs masculis legitimis, & naturalibus decedentibus substituit in omnibus eius bonis absq. vlla diminutione, & succedere voluit G. eius fratrem germanum, illiusq. hæredes & successores. Obijt post dictum conditum testamentum P. superstitē, dicto A nullis filijs relictis, superstitē prænominato G. in testamento vocato. Qui postmodum decessit, & relictis post se N. & N. eius filijs, & hæredibus, ac dicti P. substitucis, & fideicommissarijs hæredibus. Nouissime autem comparuit coram nobis M. dictorum N. & N. procurator & exposuit, quod dictus quondam P. tempore sui obitus habebat, & possidebat plura bona stabilia, & inter alia in dicta Ciuitate N. vnam domum sitam, &c. ac prædium situm, &c. Et quod filij dicti G. sunt hæredes substituti, & fideicommissarij dicti quondam P. & factus est locus fideicommissi, & substitutioni in eorum personam: ideo tam in vim remedij l. fin. C. de edicto dñi Adri. toll. quam alterius cuiuscunq. illis de iure magis proficui in dictorum bonorum possessionem imponendi, & immittendi veniunt. Darisq. articulis, & super illis testibus examinatis, et præmissis, quantum nobis sufficere visum fuit verificatis. Demum citatis ad instantiam eorundem N. & N. per audientiam litterarum contradictarum sua in prædictis bonis quomodolibet interesse putantibus, ad videndum ipsos instantes in possessionem bonorum præfatorum immitti, & quodcunq. mandatum desuper opportunum decerni, & relaxari, illisq. non comparentibus, & contumacibus per nos reputatis, mandatum prædictum decernimus, & relaxauimus, prout harum serie relaxamus. Quocirca, etc. Vobis committimus, etc. quatenus, etc. eosdem N. et N. siue eorum procuratorem legitimum, iu. corporalem, reale m. et actuale dictæ domus, et prædij, ac pertinentiarum, et membrorum suorum quorumcumq. possessionem inducatis, et immittatis, inductosq. manuteneatis, et conseruetis aduersus quoscunq. nunc, et forsan pro tempore insurgentes molestatores, ipsiq. de omnibus, et singulis fructibus, redditibus, et prouentibus bonorum huiusmodi integre responderi faciatis, nec permittatis eos à quoquam super præmissis molestari, prout nos immitti, manuteneri, conseruari, et sibi de fructibus responderi mandamus, per presentes. In quorum fidem, etc.

Sequestrum.

Petrus Paulus, etc. vniuersis, etc. Requisiti ex parte A. ad cuius instantiam alias seruatis seruandis prosecutis centum debitis in vim obligationis, in actis receptæ mandati executionum contra B. concessimus

Vobis

Vobis omnibus, &c. sequestretis, ac sub firmo, & arcto sequestro ponatis penes N. omnesq. alios, & singulos dicti B. debitores, per exhibitorem presentium nominandos omnes, & singulas pecuniarum summas, ac bonorum, & rerum quantitates, & qualitates cuiusvis generis, & speciei fuerint, & in quavis re constiterint, penes ipsos existentes, & in futurum extituras, & quæ ad d. B. spectant, vel spectabunt. Præterea inhibeatis, &c. eiusdem sequestratarii, & eorum cuilibet, ne visis presentibus sub 500. ducator. &c. mandati exequentiui, & in iuris subsidium excommunicationis, malæq. & de eorum proprio iterandæ solutionis pœnis, audeant dictas pecunias, res, & bona sequestrata dicto B. vel alteri cuius personæ pro eo in totum, vel in partem soluere, tradere, aut consignare, nisi prius dicto instanti de suo credito antedicto integre vna cū scutis N. pro expensis satisfacto, ac alias absq. expressa nostra licentia, & mandato. Et si quis forsan in præmissis se grauatum senserit, compareat in Romana Curia coram nobis, causam sui grauaminis allegaturus, ac per nos iustitiæ complementum recepturus. Si autem sequestrum fiat super fructibus beneficii addatur clausula hæc, videlicet. Præmissis autem, quod per huiusmodi sequestri appositionem cultus diuinus suis debitis non defraudetur officii, sed quod ex illius fructibus debita, & consueta supportentur onera eidem pro illius manutentione incumbencia. In quorum fidem, &c.

Inhibitio in vim litis pendentiæ.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Introducta coram nobis lite, & causa pro parte A. via appellationis per eum interpositæ ab asserta sententiæ contra eum infauorem B. per Gubernatorem N. lata super certa pecuniarum summa, rebusque aliis, &c. & decreta à nobis citatione, cum inhibitione ad partes, ac exequentia, & in actis reproducta, & in causa ad nonnullos actus, citra tamen conclusionem illius, processu. Quibus sic stantibus, licet in partibus nihil innouari debuisset, tamè accepimus Gubernatorem præfatum ad assertam exequentionem procedere contra præfatum A. Et quamuis possemus ad declarationem incursum censurarum, & pœnarum in prænominatis nostris citatoriis litteris fulminatarum, contra eum etiam criminaliter procedere, nihilominus, secum hac vice mitius agentes, vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. inhibeatis, &c. eidem D. Gubernatori, omnibusq. aliis, &c. ne sub 500. &c. audeant, vel præsumant ad prætentam exequentionem procedere, ac in causa huiusmodi in nostræ iurisdictionis, ac sedis Apostolicæ contemptum, & iurium d. A. præiudicium, & grauamen quicquam per se, vel alios directe, vel indirecte innouare seu attentare. Et si secus fiat, iure medio reuocabimus. In quorum fidem, &c.

Litteris pro habendis inditijs.

Petrus Paulus, &c. RR. DD. N. & N. Canonicis Ecclesiæ N. & eorum cuilibet in solidum, salutem, &c. Aggressus est A. vt ex parte Magni-

fici *D. Sanctissimi D. N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ procuratoris fiscali* nobis renunciatum fuisse, ense euaginato in *stico N. Ciuitatis N.* de more *B. inermem*, ad sua negocia euntem, ac vnico vulnere non sine magna sanguinis effusione in capite affecit. Et cum hæc pessimi sint exempli, & non sine condigna pœna prætermittenda, & de his aliquantulum nobis constare cœperit, velimusq. certio rem notitiam habere. Et nullibi melius, quam isthic, vbi scelus paratum est, voluntati nostræ huiusmodi satisfacere possumus. Idcirco vobis committimus, &c. quatenus statim &c. de præmissis vobis informetis, & diligenter ea perquiratis, & inuestigetis, ac testes quoscunque, vobis pro parte dicti Magnifici *D. Procuratoris fiscali* inducendos super articulis, siue interrogatorijs, præsentandis, summa cum fide, & diligentia interrogetis, & examinatis, eorumq. depositiones, per fidelem Notarium in scriptis redactas, vestro sigillo obsignatas, & oclusas, siue eorum authentica exempla ad nos transmittatis. Testes se examini subijcere recusantes, per pecuniarias, & personales pœnas, ac denique Ecclesiasticas censuras cogentes. In quorum fidem, &c.

Littera loco remissoria.

Magistratui Spoleti salutem: Eligimus te Iudicem infradiendi examinis. Quamobrem à te petimus, vt testes quoscunq. *d. A.* nomine coram te isthic inducendos super introclusis articulis, illis prius iuxta interrogatoria, si quæ *B.* dederit interrogatis intra vnus mensis spatium, necnon per quindecim dies post illius lapsum testes omnes, si quos *B.* induxerit summam cum fide, & solertia, medijs illorum prudentibus iuramentis examines, vel à te eligendo Notario examinari cures illorumq. testationes, tuo sigillo obsignatas, & oclusas ad nos quanto citius mittas. Id si exequutus fueris, præterquam, quod iustum est feceris, te de nobis meritum esse profitebimur. Vale. Datum Romæ, die, &c.

Intimatio redemptionis census.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Pro parte, & ad instantiam Magnificæ Communivitatis Ciuitatis Corneti instanter, & debite requisiti, Discretionis vestræ, &c. committimus, &c. intimetis, & notificetis, & notitiam nob. *D. Camilli Cerrini à Corneto* deducatis, prout nos tenore præsentium intimamus, & ad notitiam illius deducimus, qualiter dicta Communitas, siue *D. Sallustius de Tyberijs* illius procurator, vult, & intendit redimere annum censum scutorum septuaginta quinque monetæ, de iulij decem pro singulo scuto, in & super quadam tenuta ipsius Communivitatis, & in fauorem ipsius *D. Camilli* pro pretium scutorum mille similibus impositum, & venditum, & alias prout in instrumento per *D. Ludouicum Lelium* Notarium, & Cancellarium eiusdem Communivitatis rogato, ac in actis Notarij infrascripti in publicam formam producto latius continetur, & dictum pretium vna cum censibus hætenus decursis, & non solutis iuxta conuentiones, & pacta conuenta

uenta soluere, & restituere. Idcirco modo, & forma præmissis peremptorie citetis, & interpelletis eundem D. Camillum in eius propria persona, si personaliter eum apprehendere poteritis, alioquin per præsentium copiam dimissionem ad eiusdem habitationem, &c. prout nos quoque harum serie citamus, & interpellamus eundem, quatenus die sexta post citationem vestram huiusmodi per vos, vel alterum vestrum eidem factam immediate sequen. si dies ipsa iuridica fuerit, alioquin, &c. compareat Romæ, &c. ad recipiendum dictum pretium vna cum censibus prædictis decursis, & non solutis, & adimplendum omnia pro eius parte adimplenda, instrumentumque retrouenditionis cum clausulis solitis, & consuetis, & alia per eum promissa faciendum, alias videndum fieri requisitionem, protestationem, & interpellationem, & contra eas dicendum, & excipiendum quicquid dicere, & excipere voluerit, videndumque illas per nos admitti, & mandari eundem D. Camillum afficere, aliaque in præmissis per nos fieri, & exequi in præmissis necessaria, & opportuna, & quæ iustitiæ suadebit, & ordo dictauerit rationis, vel dicendum, &c. certificantes, &c. In quorum &c. Datum Romæ, &c.

*Citatio per assumptione causa ad Romanam Curiam ob lapsum
biennij deuoluta.*

Petrus Paulus, &c. pro parte D. Titii N. inter quem ex vna, & Seium N. parte ex altera, lis, & causa coram Reuerendissimo Episcopo Vrbeuetano super nonnullis bonis iam ante biennium in prima instantia introducta fuit, quam licet in ipso biennio penitus instructam præfatus D. Episcopus, & si per partes, seu earum hinc inde procuratores sæpe pro illius decisione, & terminatione, præuis debitis instantiis requisitus hætenus terminare non curauit pro assumptione dictæ causæ, si adhuc indecisæ, & per lapsum dicti biennij ad nos uti competentem iudicem, vigore sacri Concilii Tridentini deuolutæ, & pro illius terminatione requisiti, discretioni vestræ, &c. dictum Seium exaduerso principalem citetis quatenus octaua die post exequatam vestram citationem huiusmodi proxima, si iuridica fuerit. Alioquin prima ex tunc futura die iuridica compareat Romæ in iudicio legitima coram nobis per se, vel procuratorem suum legitimum, ad videndum causam, & causas huiusmodi in statu, & terminis in quibus coram prædicto D. Episcopo reperitur, per nos quam primum iure medio terminandam assumi, & successiue in causa, & causis huiusmodi ad omnes & singulos actus, & terminos liti necessarios, & accidentales etiam vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiue procedi, & interea coram nobis de iuribus suis allegandum, & alias dicendam, faciendum, & recipiendum, quod iustitia suadebit, & ordo dictauerit rationis, cum inhibitione tam parti, quam iudicibus facienda in forma solita, &c.

Monitorium pro executione litterarum Apostolicarum in forma dignum expeditarum.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Noueritis nuper fuisse comparitum coram nobis pro parte, & ad instan. Reuer. Henriri Caroli Clerici Leodien. & expositum quod perpetuo Canonicatu, & præbenda B. Mariæ oppidi N. eiusdem Leodien. dicte. quos q. N. dicte Ecclesiæ Canonicus dum vixit obtinebat, & possidebat, per obitum eiusdem Io. de mense Octobris 1607. extra Romanam Curiam defuncti vacantibus, de illis sic vacantibus S. D. N. Paulus diuina prouidentia Papa Quintus ipsi Domino Henrico Apostolica auctoritate prouidit, seu prouideri concessit, & mandauit si ad id ipse præuia diligenti examinatione idoneus reperitur, prout in litteris Apostolicis eiusdem S. D. N. Papæ sub plumbo desuper expeditis sub datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ Anno &c. coram nobis exhibitis plenius continetur, pro quarum litterarum Apostolicarum executione fuimus pro parte dicti D. Henrici de opportuno remedio requisiti. Quare discretioni vestræ, &c. committimus, &c. & sub infra scriptis pœnis mandamus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postquam presentium vigore fueri eis requisiti, seu aliquis vestrum fuerit requisitus, constituto tamen prius vobis legitime dictum D. Henricum exponentem ad dictos canonicatum, & præbendam obtinendam idoneum repertum, & dictos canonicatum, & præbendam successiue illi collatos fuisse iuxta formam dictarum litterarum moneatis, &c. RR. DD. Decanum, Capitulum, & Canonicos dicte Ecclesiæ B. Mariæ N. omnesq. alios, & singulos, ad quos traditio possessionis, responsio, ac solutio fructuum dictorum canonicatus, & præbendæ spectat, & pertinet, necnon quemcumq. in dictis canonicatu, & præbenda intrusum, seu intrudendum, & quoscumq. alios liberam, & plenariam executionem quoquomodo impediens, ac dictum exponentem in assequutione, & apprehensione dicte possessionis, & perceptione dictorum fructuum molestans, perturbans, & inquietans, ac molestare, perturbare, & inquietare velle se iactans in executione præsentium nominandos, & cognominandos, quatenus infra sex, &c. sub 500. ducatorum auri de camera locis pijs arbitrio nostro applicandis, ac mandati executioni, & iuris subsidiū suspensionis à diuinis, & respectiue excommunicationis, alijsq. &c. pœnis debeant dictum D. exponentem, siue eius legitimū procuratorem in possessionem corporalem, reale, & actualem dictorum canonicatus, & præbendæ, & illis annexorum, iuriumq. pertinentiarum quorumcumq. induxisse, & immisisse, ac inductum, & immissum manutenuisse, & conseruasse, ac de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus eorundem canonicatus, & præbendæ à die obitus dicti q. Ioan. decursis, & decurrendis, & penes quoscumque existentibus, & qui in futurum existent, eidem D. exponenti, siue eius legitimo procuratori, integre respondisse, & pro quos opus fuerit responderi fecisse

fecisse, intrusus vero, seu intrudendus in dictis canonicatu, & præbenda, & alii quicumque exponentem in præmissis impediens, & molestans, seu impedire, & molestare vellet se iactantes debeant à quibuscunq. molestationibus, perturbationibus, & impedimentis, ac intrusionibus huiusmodi, & per eos, & eorum quemlibet dicto exponenti, siue eius legitimo procuratori in præmissis, & præmissorum occasione quomodolibet illatis, factis, & præstitis, ac inferendis, & præstandis & inferri comminatis, cessasse, & sese abstinuisse. Quodque dictæ litteræ Apostolicæ suum plenarium habeant effectum, omni cessante molestia, & impedimento permississe, & possessionem per eos detentam dictorum Canonicatus, & præbendæ cum omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus, per eos, & eorum quemlibet ex dictis Canonicatu, & præbenda quomodolibet perceptis, & percipiendis, & qui percipi poterint, & possint, si extant: sin autem illorum vero pretio, & valore, ad valorem quanti plurimi D. exponentis, siue eius legitimo procuratori cū effectu remisisse, relaxasse, & restituisse, & tam dictis litteris Apostolicis, quam præsentibus nostris monitorialibus in omnibus, & per omnia paruisse, deque illarum partitione nos infra terminum infrascriptum certificasse. Alioquin, &c. cū termino 60. dierū ad comparandū in forma, &c.

Mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi pensionem, & executionem vigore sententiæ.

Inclytæ, & Excelsæ Reipublicæ Venetiærū Duci, necnon Illust. et Clarissimis DD. eiusdem Reipublicæ in toto eius Dominio, Magistratibus, et Gubernatoribus, ac R. P. D. Nuntio Apostolico d. Ciuitatis Venetiærarum, necnon Reuerendis. D. Epō Tarusien. eiusq. R. D. in spiritualibus, et temporalibus Vicario generali, vniuersisq. et singulis DD. Abbatibus, etc. d. Ciuitatis Tarusien. ac aliarum quarumcūq. Ciuitatum, Terrarum, Oppidorum, Castrorum, et locorum Gubernatoribus, Locatenentibus, et Præfectis, aliisq. Iudicibus, Capitaneis. Barifellis, satellitibus, executoribus, et subexecutoribus, et aliis iustitiæ ministris Ecclesiast. et secularibus, per d. D. et alias vbilibet constitutis, Petrus Paulus, &c. salutē, &c. Nouerint q. lite, & causa coram nobis inter Reueren. D. Ferandinum Aleottum actorem ex vna, & Reueren. D. Annibalis modernum Rectorem Ecclesiæ S. Mariæ de Zannico Tarusien. diocesis reum contentum, de & super possessione, seu quasi exigendi pensionē annuam sc. viginti quatuor aurū in auro, alias præfato Reu. D. Ferandino super fructibus d. Ecclesiæ Apostolicæ auctoritate reseruātam, & solutione terminorum decursum, & non solutorum, ac decurrendorum d. pensionis, rebusq. aliis in actis causæ, & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione in prima verten. instantia partibus ex altera corā nobis ad instantiam eiusdem Reueren. D. Ferandini vigore monitorii per nos

ad

ad partes desuper decreti, & contra eundem Reueren. *D. Augustinum* legitime executi, introducta, partium hinc inde coram nobis legitimis comparentibus procuratoribus, reproductisq. coram nobis pro parte dicti Reueren. *D. Ferandini* principalis dictis litteris monitorialibus, & earum executione contra *d. R. D. Augustinum* in partibus facta, & pro earum verificatione productis etiam nonnullis iuribus, & scripturis, ac supplicatione reservationis pensionis predictæ, præmissisq. solitis terminis, & dilationibus, demum nos seu *R. P. D. Matthæus Burattus V. Signaturæ Referendarius Apost. in civilibus* Locumtenens noster ad instantiam *Magn. D. Jacobi Manzolini Bononien. L. V. D. in Rom. Cur. nec non d. D. Ferandini Procuratoris magn. Georgio Montagano L. V. D. R. D. Augustini* principalis procuratore ad sententiam, prout etiam ad quemlibet alium præcedentem actum legitime citato, visis videndis, ac seruatis de iure seruandis, ac procuratoribus hinc inde sapius in voce, in scriptis auditis, nostram, seu suam tulimus, seu tulit sententiam diffinitiuam huiusmodi sub tenore, videlicet. Christi nomine inuocato, & quam quidem præinsertam sententiam, omniaq. alia, & singula præmissa Vobis omnibus, & singulis supradictis intimamus, insinuamus, & notificamus, ac ad vestram, & cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, & deduci volumus, per præsentem. Vosque Serenissimum Ducem, & Senatū, ac Reuerendiss. *D. Episcopum Tarusin.* præfatos benigne in Domino hortamur, & rogamus: vos autem alios prædictos tenore præsentium requirimus, & moneamus, vobisque, &c. committimus, & sub 500. ducatorum auri de camera locis pijs arbitrio nostro applican. ac mandati executiui, & in iuris subsidium excommunicationis, aliisq. &c. pœn. mandamus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, ac quoties pro parte *d. d. Ferand. principalis* præsentium vigore fueritis requisiti, se aliquis vestrum fuerit requisitus ipsum *d. Ferand. principalē* possessione, seu quasi, in qua existit *d. pensionē* exigēdi cōtra *d. D. August. modernum*, & pro tempore futuros *d. Eccl. possessores*, & alios quoscunque pacifice, & quiete manuteneatis, & defendatis, & conseruetis, ac manuteneri, defendi, & conseruari faciatis, non permittentes eundem *Ferandinum* in, & super exactiōne *d. possessionis* per quemcunq. molestari, & impediri, prout nos quantum possumus manuteneamus, defendimus, & conseruamus, ac manuteneri, defendi, conseruari, nec desuper molestari, aut impediri volumus, & mandamus per præsentem. Et insuper eundem *R. D. Augustinum d. Eccl. modernum* possessorem exaduerso principalem adscuta 144. similia pro terminis decursis, & non solutis *d. annuæ pensionis*, ac iulios 33. pro expensis præsentis mandati sine præiudicio aliarum expensarum taxandarum prædicto *D. Ferandino* principali, siue eius legitimo procuratori cum effectu soluendum, & rescindendum per captiōnem personæ ipsius *D. Augustini*, &c. Absolutionem, &c. in quorum, &c. lata, data, lecta, & publicata fuit præinserta sententia per præfatum

R. P. D.

R. P. D. Locumtenentem nostrum, &c. Romæ pro tribunali in palatio nostro iudiciali seden. sub Anno, &c. Pontificatus, &c. præsentibus d. N. & N. di. & Curie nostre Notariis testibus

Mandatum de immittendo in possessionem prouisum Apostolicum in litteris expeditis.

Serenissimo, &c. Necnon Reuerendis. D. Episcopo Corduben. eiusq; in spiritualibus, & temporalibus Vicario, seu officiali ac prouisori generali, ac RR. DD. Decano, Capitulo, & Canonicis Eccl. Corduben. ac R. D. Io. N. Canonico oppidi de Valpuestra Burgen. diæc. &c. Iudici executori pro capienda possessione infra scriptorum beneficiorum nomine R. Cam. Apost. à nobis subdelegato, omnibusq; aliis, & singulis, ad quos traditio, consignatio, & relaxatio possessionis infra scripti beneficii & responsio illius fructuum spectat, & pertinet, & eorum cuilibet insolidum, Petrus Paulus &c. salutem, &c. Noueritis, quod alias, exhibitis, & productis coram nobis pro parte, & ad instantiam Reu. Cam. Apost. & Ill. D. Pauli Coperchii illius Commissarii, & R. D. Petri N. clerici Burgen. diæc. de infra scripto beneficio prouisi Apostolici principalis pro suo interesse litteris Apostolicis in forma breuis nobis, & certis aliis iudicibus in eis nominatis directis per S. D. N. Clementem Papam VIII. sub annulo Piscatoris, vt moris est expeditis, & per eundem S. D. N. eidem D. Petro concessis super capienda possessione, nomine eiusdem Reu. Cam. Apost. præstimonii, seu præstimonii portionis, aut perpetui simplicis beneficii Eccl. in parochiali Ecclesia oppidi seu loci N. eiusdem Corduben. diæc. quod seu quam q. Alphonfus Martinen. clericus Palentin. dum uiueret obtinebat, & de quo eidem D. Petro auctoritate apostolica prouisum, seu prouideri concessum fuit, tradendam postea eidem D. Petro vna cum fructibus illius postquam litteras Apost. prouisionis huiusmodi debite sub plumbo expeditis, & expeditas præsentauerit, & alias, prout in eisdem litteris in forma breuis expeditis plenius continetur, quarum quidem litterarum vigore ad Reu. Cam. Apost. & dicti D. Petri principalis instantiam dictum R. D. Ioannem N. Iudicem, & executorem earundem litterarum Apostolicarum pro assecutione possessionis dicti beneficii, & perceptione fructuum nomine eiusdem Reu. Cam. Apost. iuxta earundem litterarum Apostolicarum, vt præfertur, in forma breuis expeditarum vim, formam, continentiam, & tenorem subdelegauimus vices nostras si desuper conceden. & successiue prædictus R. D. Io. vigore nostre subdelegationis in eius personam, vt supra factæ corporalem, realem & actuaalem possessionem d. Reu. Cam. Apostolicæ nomine adeptus, & assequutus fuerit, & nihilominus decretis per nos litteris monitorialibus extra Rom. Cur. ad partes, contra, & aduersus quendam Dominicum N. in dicto beneficio intrusum, illarumque executione

ne contra eum debite in partibus facta, & coram nobis iudicialiter reproducta, & eisdemque litteris in forma breuis sufficienter verificatis, Deum R. P. D. Mattheus Burattus I. V. D. Referendarius Apost. noster in ciuilibus Locumtenens, citato D. N. in Rom. Cur. causarum, & dicti Dominici ex aduerso principalis procuratore, seruatis debitis terminis in negotio declarationis huiusmodi seruari solitis, ac seruatis aliis de iure seruandis suam in scriptis contra eundem Dominicum tulit, & promulgauit sententiam declaratoriam, cuius vigore littere declaratorie contra eundem decreta, & successiue expedita fuerunt. Post quarum litterarum declaratoriarum relaxationem fuerunt nobis per eiusdem D. Petri N. parte exhibitae, & presentate littere Apostolicae in forma gratiosa debite sub plumbo expeditae, quas nos cum ea quae decuit reuerentia recepimus huiusmodi sub tenore, videlicet, Paulus Papa V. &c. post quarum quidem litterarum praesentiarum praesentationem, & receptionem nobis, & per nos, ut praefertur, factas ad d. D. Petri principalis instantiam eundem D. Michaellem ex aduerso procuratorem ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis contra easdem praesentatas litteras Apostolicas dicere, siue excipere voluerit, nec non videndum per nos, & curiam nostram decerni, & concedi mandatum de immittendo ipsum D. Petrum in possessionem dicti beneficii, & illi annexorum quorumcumque, & etiam de consignando ei omnes, & singulos fructus d. beneficii, & illi annexorum quorumcumque, & quodcumque mandatum desuper necessarium, & opportunum in forma solita, & consueta decerni, & concedi, vel dicendum, & causam si quam haberet rationabilem, quare praemissa fieri non debeant allegandum, per vnum S. D. N. Papae Cursorem citari fecimus, & mandauimus pro die infra scripta, ac pro certis horis ei assignatis, quibus aduenientibus ad d. D. Petri requisitionem tanquam iustam, & rationi consonam, dictum mandatum de immittendo ipsum in possessionem d. beneficii, & illi annexorum quorumcumque, in forma solita, & consueta decernere, & ei concedere duximus, & mandauimus, prout decernimus, & concedimus per praesentes. Quae omnia, & singula praedicta vobis omnibus, & singulis praedictis, & praesertim eidem D. Dominico intimamus, insinuamus, & notificamus, & ad vestram, & cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, & deduci volumus per praesentes. Vosq. Serenissimum, &c. reliqua sequere sub forma praescripta, mutatis tamen mutandis, &c. Habes infra alius simile cum ex communicatione in euentum non partitionis.

Deputatio Curatoris bonis iacentibus.

IN Nomine Domini, &c. Anno, &c. Comparuerunt coram Illustriss. & Reuerendiss. D. Mattheo Buratto I. V. D. vtriusq. Sign. S. D. N. Papae Referendario, ac Curiae causarum Cam. Apostolicae Viceauditoris,

meque

meq. Notario, &c. Magnifici domini N. & N. deputari à creditoribus D. N. olim mercatoris in Vrbe, & pro omni eorum priuato, & particula-
 ri interesse, & dictis nominibus respectiue, stante notoria decoctione, &
 fallimento dicti N. petierunt ad instantiam, & commodum, ac vtilitatē
 dictorum creditorum, & vt celerius eis de eorum respectiue creditis fa-
 tis fiat, aliquem in curatorem bonis iacentibus dicti N. deputari. Qui cu-
 rator ad eorundem creditorum vtilitatem, & vt celerius eorum credita
 consequi possint, & valeant, omnes, & singulas actiones mouere, pertra-
 ctare, agere, defendere, prosequi, & expediri in iudicio, & extra possint,
 & valeant, & confisi præfati d. N. & N. nominibus, quibus supra fide D. A.
 petierunt eundē A. in curatorem bonis d. D. N. vt supra deputari omni
 meliori modo, &c. Qui Reuerendis. Viceauditor attendens requisitionē
 huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, dictum D. A. ibidem præ-
 sentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem, in curatorem bo-
 nis præfatis, ad effectum omnes, & singulas actiones contra quoscunq.
 mouendi, & per quoscunq. motas actiue, & passiuē pertractandi, agendi,
 defendendi, & prosequendi, in iudicio, & extra, nec non pecunias, & cre-
 dita quæcunq. exigendi, & recuperandi, ad effectum, vt beneficio dicto-
 rum creditorum deponantur penes aliquem Campforem, fide, & facul-
 tatibus idoneum per supradictos DD. deputatos deputandum, & de exi-
 gendis, & recuperandis, quoscunq. quietandi, ac iura, & actiones si opus
 fuerit cedendi cum clausulis solitis ad lites, & cum omnibus facultati-
 bus, & auctoritatibus talibus curatoribus dari solitis, & de iure requisi-
 tis, & in similibus negocijs necessarijs, & opportunis deputauit; Dicen-
 do eidem curator esto, & vtilia pro dictis creditoribus, & bonis facito,
 & inutilia prætermitto, & quod ita faciet, præfati Magnifici DD. N. &
 N. proprijs, & priuatis nominibus, ac vt principales, principaliter, & in
 solidum scientes, & sponte, &c. pro dicto D. A. fideiusserunt, & pro-
 miserunt, quos DD. N. & N. sic promittentes, præsentis, &c. dictus D.
 A. à promissione, & fideiussione huiusmodi indemnes, penitus, & sine
 damno releuare promisit, ita quod, &c. alias, &c. de quibus, &c. Pro qui-
 bus omnibus præmissis, &c. Super quibus omnibus idem R. P. D. Lo-
 cumtenens pro tribunali, vt supra sedens, ad petitionem, & instantiam
 dictorum Dominorum deputatorum auctoritatem suam qua fungitur
 interposuit, supplendo omnes, & quoscunq. tam iuris, quam facti defe-
 ctus, si qui forsitan in præmissis interuenerint, omni meliori modo, &c.
 super quibus, &c. Actum, &c. præsentibus testibus, &c.

Deinde, & in continenti coram eodem Reuerendiss. D. Matthæo Bu-
 ratto Viceauditore præfato in loco, vbi supra pro tribunali sedente meq.
 Notario, &c. Cōparens idem D. A. curator, vt supra deputatus, cum præ-
 sentia, decreto, & auctoritate dicti Reuerendiss. Viceauditoris constituit
 eius, & dictorum honorum dicti N. vel illius creditorum, & deputa-
 torū prædictorum actorē. D. Ioannem Baptistam Stellam in Rom. Curia

causarum procuratorem, presentem, & onus huiusmodi se in sponte suscipientem ad omnes, & singulas dictorum honorum, seu illorum creatorum dicti N. lites, & causas civiles, & criminales, prophanas, meras, mixtas, motas, & mouendas, actiue, & passiuè contra quascunq. personas, &c. in quocunq. foro, siue iudicio, atq. instantia, & coram quibuslibet iudicibus, comparandum, agendum, &c. cum clausulis ad lites, & generaliter, &c. promittens, &c. relevans, &c. super quibus omnibus idem d. A. curator prefatus petijt à prefato d. Viceauditore, vt auctoritatem suam, & decretum interponat. Qui Reuerendiss. Viceauditor, causa cognita suam auctoritatem pariter, & decretum interposuit. Supplens, &c. super quibus, &c. Actum Romæ vbi supra presentibus, quibus supra testibus &c.

Nec suprascriptas proxime descriptas formas prætereundas, sed hic omnino tanquam nedum in D. Auditoris Cam. verum etiam in omnibus alijs Urbis tribunalibus necessario conscribendas fore censui; quoniam eueniente casu decoctionis alicuius mercatoris, qui timore carcerum statim fugam arripit, relictis quampluribus bonis iuribus, & actionibus in quibus succedunt illius creditores, qui ad effectum eorum credita consequendi, & eorum actiones contra quoscunq. in iudicio, & extra experiendi, pro validitate processus desuper faciendi, curant ad præscriptam curatoris deputationem deuenire, cuius formam tanquam huic rei conuenientem superius habes.

Instrumentum deputationis Commissarij extra Curiam.

Petrus Paulus, &c. Reuerendissimis Dominis quarumcunq. Civitatum, oppidorum, seu Castrorum Gubernatoribus, eorumque ad Auditoribus, Locatenentibus, Potestatibus, Vicarijs, & alijs quibuscunque Iustitiæ Ministris, illique, vel illis, ad quem, vel ad quos presentes nostræ peruenerint, & eorum cuilibet insolidam salutem, &c.

Novueritis nuper fuisse nobis pro parte magnifici d. V. D. D. Ioannis Iacobi Nerotti S. D. N. Papa, & Rey. Cam. Apostolicæ procuratoris fiscalis generalis, quarelanter expositum, quod quidam A. homicidium in personam B. commisit, & N. N. ipsi A. opem, & auxiliū præstiterunt, & astiterunt, ac ipsam ad illud deliberate perpetrandum associarunt, propterea pœnas contra sicarios, & talia patrantes à lege tam diuina, quàm humana inflictas incurrendo. Quare cum Reipublice interesset, vt delicta impunita non remaneant, fuimus pro eiusdem D. Procuratoris fiscalis parte instantè requisiti, quatenus aliquem probū virum in Commissariū ad prædictos inquirendum, & inquisitiones, ac processum informatiū formandū extra Rom. Curiam deputare dignaremur. Nos igitur Petrus Paulus, &c. attendentes, &c. Commissarium præfatū deputandū duximus, prout per presentes D. N. I. V. D. de cuius probitate, integritate, scientia, & experientia plurimum confidimus, nostrum, & Cameræ Apost. Commissarium deputauimus, eligimus, & constituimus cum fa-

cultra-

ratibus, & auctoritatibus opportunis. Quocirca mandamus eidem N. ut statim visis presentibus ad dictū Castrum N. ac quo sibi expediens videbitur, personaliter se conferat, & informationem super pramissis capiat omnesq. & singulos testes informatos, & corā eo inducendos, & nominandos super pramissis medijs eorum iuramentis examinet ac vacillantes, veritatem occultantes, & de mendacio conuictos arbitrio suo torqueat, & testificari recusantes omnibus vijs iuris, & facti remedijs necessarijs, & opportunis cogat, & compellat, cogiq. & compelli mandet, & faciat, & eosdem testes, ac delinquentes, & complices ad personam liter comparandum corā se sub censuris Ecclesiasticis, & pecuniarijs, ac corporis afflictiujs, & alias sibi beneujs poenis citet, moneat, & requirat, ac citari moneri, & requiri mandet, & faciat, & contra contumaces ad declarationem incurfus censuratum, & poenarū se imponendarum vt moris est procedat, illosq. carceret, & in posse nostrū sub tuta, & fida custodia, vel idoneis cautionibus transmittat, & conduci faciat, & generaliter omnia alia, & singula in pramissis, & circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna mandet faciat, & exequatur vsq. ad sententiā diffinitiuā exclusiue, etiā si talia forent, quae commissionem magis specialē, amplā, & expressam exigerent. Dantes sibi in pramissis omnibus, & singulis omnimodam potestatem, auctoritatē, & facultatem plenum, liberum generale, & generalissimum mandatum cum plena, ampla, generali, & generalissima facultate, vires, & voces nostras sibi in pramissis delegantes. Quocirca vobis Reuerendissimis dd. Gubernatoribus, Locatenentibus, Iudicibus, Commissarijs, Ordinarijs, Vicarijs, Potestatibus, & alijs iustitiæ ministris quibuscunq. ac dicti Castri N. & aliorum loco rū Communitatibus, & Massarijs, ac alijs quibuscunq. in exequutione presentium nominandis, per presentes committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ districtè oracipiēdo sub mille ducatorum auri de Camera Camera Apost. in euentum contrauentionis, applican. mandati exequutiui, & in subsidium excommunicationis, alijsq. arbitrio nostro imponendis, & applicandis poenis mandamus, quatenus eundem N. Commissarium nostrum predictū in talem recipiatis, & admittatis, & sibi in omnibus, & per omnia pareatis, & obediatis, omnemq. fauorem, & auxiliū per ipsum in pramissis requisitum pro pramissorū exequutione impendatis, & præbeatis, omni prorsus contradictione, & exceptione cessante. Volumus autem, quod ultra expensas victus, & hospitij eidem D. N. Commissario scuta duo auri in auro, Notario vero scutum vnum simile singulis diebus quibus ipsi ab Alma Vrbe recesserint, vsquequo ad eam reuersi fuerint, de bonis delinquentium predictorum, seu quomodolibet indiciatorum omnino persoluatur. In quorum, &c. Datum, &c. Hieronymus Fabrius Notarius M. Burattus Locumtenens.

Transumptum nonnullorum instrumentorum per Auditorem Cam.
IN Nōmine Domini. Nouerint vniuersi, & singuli hoc præfens publicum

cum transumpti instrumentum inspecturi, lecturi, & audituri, quod nos Petrus Paulus, etc. ad venerabilis viri Domini N. principalis instantiæ omnes, et singulos sua communiter, vel diuisim interesse putantes eorumq; procuratores si qui tunc erant in Rom. Curia pro eisdem ad videndum, et audiendum nonnulla venditionis certarum terrarum dudum Abbati Monast. S. Benedicti publicata instrumenta per Notarios publicos in notam recepta, et subscripta transumi, et exemplari, ac in publicam transumpti formam redigi, vel dicendum, et causam si quam habeat rationabilem quare præmissa minime fieri debeant allegandum per audientiam publicam litterarum contradictarum Sanctiss. D. N. Papæ citari fecimus, et mandauimus ad certum peremptorium terminum competentem, videlicet ad diem, et horam infra scriptos, quibus audientibus comparuit coram nobis d. N. principalis citra quorumcumq; procuratorum suorum per eum hætenus quomodolibet constitutorum reuocationem, et certas litteras citatorias in dicta audientia nostro: de mandato exequutas facto reportauit citatorumq; in eadem contentorum non comparentium contumaciam accusauit, et in eorum contumaciam prædicta venditionis instrumenta sana, et illesa, ac omni prorsus vitio, et suspitione carentia facto realiter, et in scriptis exhibuit, atque produxit, quæ transumi, et exemplari, ac in publicam formam redigi mandari, nostramque et dictæ Curie auctoritatem pariter, et decretum interponi per nos instante postulauit, nos tunc Auditor præfatus in contumaciam dictorum citatorum non comparentium dicta instrumenta ad manus nostras recepimus, illaq; vidimus, tenuimus, legimus, et diligenter inspeximus, et quia huiusmodi instrumenta sana, integra, et illesa, ac omni prorsus vitio, et suspitione carentia. Inuenimus idcirco ad d. D. N. principalis instantiam per nostrum, et d. curiæ nostræ Notarium infra scriptum transumi, et exemplari, ac in publicam transumpti formam redigi fecimus, et mandauimus tenoris infra scripti. Volentes, et auctoritate dictæ curiæ decernentes, quod presenti nostro transumpto de cetero, et in antea tam in Romana curia, quam extra vbiunque locorum in iudicio, et extra plena, et tanta fides adhibeatur talis, et tanta ac qualis et quanta dictis originalibus instrumentis inferius insertis, et cum presenti transumpto collationatis data sunt, et adhibita, daturq; et adhibetur, seu daretur, et, adhiberetur si ipsa originalia instrumenta in medium exhibita, aut ostensa fuissent huiusmodi vero instrumentorum tenores de verbo ad verbum sequuntur, et sunt tales. In Nomine Domini Amen, etc. Quibus omnibus, et singulis tanquam rite, et legitime factis auctoritatem, et decretum dictæ curiæ, atque nostram duximus interponendum, et interposuimus prout interponimus, præsentium per tenorem, in quorum omnium, etc. præsentibus, etc.

Aliud litterarum Apostolicarum.

IN nomine Sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti Amen. Nouerint vniuersi, &c. vt supra vsque ad videndum, & audiendum infrascriptas litteras Apost. Sanctiss. in Christo Patris, & Domini Nostri D. Pauli diuina prouidentia Papæ V. eius vera bulla plumbeata cum cordulis, sericis rubei, croceiq. coloris, more Rom. Cur. impenden. bullatas produci recipi, & postquam productæ fuerint ad videndum, & audiendum ipsas transumi, exemplari, publicari, & in publicam formam redigi mandari, auctoritatemque & decretum dicte Curie per nos interponi, vel dicendum, &c. & in eorum contumaciam supradictas litteras Apostolicas sub tenore infrascripto exhibuit, atq. dedit, quas transumi, exemplari, publicari, & in publicam formam redigi mandari, auctoritatemq. & decretum interponi per nos instanter postulauit. Petrus Paulus Auditor præfatus dictos citatos non comparen. reputauimus non immerito (prout erant quo ad actum, & terminum huiusmodi suaden. iustitia) contumaces, &c. supradictas litteras Apostolicas ad manus nostras recipimus, vidimus, legimus, tenuimus, palpauimus, & diligenter inspeximus, sanasq. integras, & illesas ac omni prorsus vitio, & suspitione carere reperimus, ipsasq. vltcrius ad præfati D.N. vltcriorem instantiam per infrascriptum nostrum, & curie nostræ notarium transumi, exemplari, &c. nostram, & dicte curie auctoritatem iudiciariam, & ordinariam interposuimus, ac præsentibus interponimus pariter, & decretum. Tenor vero dictarum litterarum Apost. vnde supra fit mentio, &c. Petrus Paulus, &c. in quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum præsentibus litteras, atque præfens publicum transumpti instrumentum exinde fieri, etc.

Transumptum in forma vidimus.

IN nomine, etc. Nouerint vniuersi, hoc præfens publicum transumptum inspecturi, quod Petrus Paulus, etc. habuimus, vidimus, et diligenter inspeximus Ill. et inelyti Principis, etc. litteras eius sigillo cū cordula serica impenden. signatas, et omnimod. suspition. caren.

Quarum quidem litterarum tenor in continentia erat iste. Nos Petrus Paulus, etc. de signa, sigilla, quibus litteræ bullatæ fuerunt. Quibus quidem litteris diligenter inspectis ad requisitionem honorabilis N. per notarium publicum infrascriptam ipsas exemplari mandauimus, et transumi, ac in publicam formam redigi decernen. et volen. vt huic præfenti transumpto publico, siue exemplo plena fides deinceps adhibeatur vbilibet, in locis omnibus, et singulis quibus fuerit opportunum, ipsum transumptum fidem faciat, et illi stetur; ac si originales litteræ appareant. Quibus omnibus, et singulis auctoritatē nostram ordinariam interposuimus, et decretum, et ad ampliorem euidentiā præmissorum signum nostrorum præsentibus duximus apponendum, etc. Actum, etc.

Transumptum in forma vidimus per Notarium factum, &c.

IN nomine, &c. vniuersis, & sinulis præfens transumptum, siue instrumentum publicum inspecturis, & lecturis pateat euidenter, & sit notum, quod anno à Natiuitate eiusdem, &c. indict. &c. die, &c. mensis N. Pontificatus, Anno N. in mei Notarij, &c. rogatorum præsentia persona liter constitutus N. habens, & tenens suis manibus, & extendens quoddam litteras venerabilium, & Religiosarum Dominarum Abbatissæ; & Conuentus, &c. earundem veris sigillis ob longo, & rotundo impressuris pergamenis, & prima facie apparebat Abbatiali, & Conuentuali appendendum modo debito, & consueto sigillatas, munitas, & roboratas, saluas, sanas, & integras non vitiatas, non cancellatas, non abrafas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio, & suspitione carende providendo de, & super quibus dictus Dominus N. procurator irrevocabilis exiit constitutus, de cuius procurationis mandato legitima fedit fidem per quoddam instrumentum publicum, signo, & subscriptione publici Notarij N. signatum, & subscriptum huiusmodi litteras mihi Notario infra scripto manus tradidit, & præsentavit, ac de verbo ad verbum perlegit requirens me; & huiusmodi litterarum vigore vidimus in forma authentica instrumenti publici conficerem easque transumerè earundem etiam veram copiam, si transumptum facere, & cum originali collationare ac collatione facta, transumptum, siue copia huiusmodi dare, & in publicam formam redigere curarem. Tenor vero litterarum, unde supra fit metio, sequitur, est talis. Hic inferantur litteræ, &c. Quas quidem litteras, ego Notarius ad me recipiens ipsis visis, & perlectis, vidimus, seu transumptum, atque copiam earundem, cum ipsis litteris originalibus præinsertis per me Notarium supra, & infra scriptum, diligenter auscultata in omnibus, & per omnia (iuxta ipsarum litterarum tenorem) concordare reperi, & inveni. Idcirco transumptum huiusmodi, siue actum authenticum, in publicam formam redigere curavi, signoque & subscriptione mei Notarij subscripti consuetis signavi, ut eisdem tanquam litteris originalibus in quocunq. foro, siue in iudicio, & extra fides adhibeatur, & adhiberi possit plenaria, super quibus, &c. Acta, &c. præsentibus testibus, &c.

Monitorium in vim Bullæ Alexandrinæ ab Auditore Camera tanquam Ordinario.

Petrus Paulus, &c. Sanctissimi Domini Nostri Papæ, eiusque Camerarij necnon Curæ causarum Camera Apst. generalis Auditor, atque appellationum, & reclamationum in terris S. R. Ecclesiæ mediate, vel immediate subiectis interpositarum Iudex ordinarius, sententiarumque, & censurarum in Romana Curia litarum generalis exequutor. Vniuersis, & singulis, &c. per ciuitates, & dioceses N. & alias, &c. Noueritis, quod nuper coram nobis tanquam exequutore omnium sententiarum in Romana Curia litarum, Pro parte venerabilis viri Domini N. Cleric. dioc.

prin-

principalis: nobis existit propositum cum quarela, quod licet scilicet rec. Alexander, &c. in die Cæna Domini, videlicet die Ioui Sancta, omnes, & singulos qui per se, vel alium, seu alios, quascunq. personas Ecclesiasticas, vel sæculares, ad Romanam Cur. pro earum causis, & negotijs recurrerent, illasq. in ead. prosequen. aut Procuratores, negociorum gestores Ad uocatos, Sollicitatores, vel Nuncios ipsorum, vel etiam Auditores, vel Iudices super dictis causis, vel negocijs. deputatos occasione causarum vel negotiorum huiusmodi, verberarent, mutilarent, seu alias violentias inferrent, aut bonis spoliarent, cuiuscunq. præheminentiæ, dignitatis, status, gradus, ordinis, aut conditionis existerent, etiam si Pontificali, Regali, aut quavis alia præfulgeret dignitate excommunicauerit, & anathematizauerit, prout in litteris Apostolicis de super confectis, in locis publicis Rom. Curia ad hoc deputatis, affixis, & publicatis plenius continetur. nihilominus tamen nonnulli iniquitatis filij, videlicet quidam N. & N. Canonicis Ecclesie Cathedralis N. procuratores causarum Consistorij N. & certi alij complices, & adherentes nescitur quo spiritu ducti, nisi malignum præfatum D. N. dum esset intention. ad Rom. Curiam pro præsentatione cuiusdam appellationis, alias in partibus, à quadam interloquatoria, siue diffinitiva sententia, dudum in quadam causa verten. inter dictum D. N. conuentum ex vna, & quadam D. N. Mercatorem, & oppidanum de N. partibus ex altera lata, & promulgata legitime interposita veniendi. necnon limina BB. Petri, & Pauli Apostolorum, de Vrbe peregre visitanda, à d. Ecclesia N. (præterius, & iustitiam) vi, & violentia repulerunt, & iecerunt in animarum suarum periculum dictiq. Domini exponen. non modicum præiudicium, iactura, gradamen, & verecundiam litterarum quoq. Apostolicarum prænominatarum, vilipendium, & contemptum, ac perniciosum exemplum plurimorum dictas propterea exequutionis, & anathematis, aliasque sententias, cenfuras, & pœnas in eisdem litteris Apostolicis contentas, temere incurrendo. Fuimus igitur pro parte dicti D. N. exponen. debitum cum instan. requisiti, vt sibi super præmissis de aliquo opportuno remedio prouidere dignaremur. Nos igitur Petrus Paulus Auditor, & exequutor præfatus, attenden. requisitionem huiusmodi fore iustam, & consonam rationi, & vi iniuriantium temeritas compescatur. Discretionem vestram, cuiuslibet vestrum, tenore præsentium committimus, & in virtute sancte obedientie, & sub excommunicationis pœna districtæ præcipiendo mandan. quatenus statim, visis, & receptis præsentibus: vos, vel quicumq. vestrum super hoc vigore præsentium, fuerit requisitus per vos, vel alium, seu alios moneatis, & requiratis primo, secundo, tertio, & peremptorie præfatos N. & N. eorumq. complices adherentes in præmissis com. prehenfos eorum nomina, & cognomina in exequutione præsentium ex periendo, quos nos etiã, & eorum quemlibet, tenore præsentium requirimus, & momemus, eisq. & eorum cuiuslibet, in virtu-

tute sanctę obedientię, & sub præfata excommunicationis pœna districte percipiatis, & mandetis, prout nos etiam tenore præsentium præcipimus, et mandamus eisdem, quate nus infra sex dierum spatium à die monitionis vestrę in antea computandorum quorum sex dierum, duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies, eis, & eorum cuilibet pro tertio, & peremptorio termino, ac monitorium canonica assignamus, & per vos ter assignari volumus, & mandamus ipsi N. & N. debeant præfato D. N. exponen. principali, aut eius legitimo procuratore ad hoc sufficienti mandato suffulto, summam, & quantitatem N. ducat. auri de Camera, ratione iniuriarum sibi illatarum, ut præmittitur realiter, & cum effectu perfoluisse, aut interim desuper cum eisdem, aut eius procuratore prædicto, amicabiliter conuenisse, & concordasse. Et nihilo minus nos, vel successorem nostrum infra 40. dies, dictos sex dies immediate sequen. dictis nostris imo verius Apostolicis monitionibus, & litteris, realiter, & cum effectu, paruisse certificent, alioquin proxima die iudicanda, qua nos, vel subrogandum, aut Locumtenentem nostrum, ad iura reddendum, & causas audiendum pro tribunali federe contigerit, compareant, & quilibet eorum compareat in Romana Curia coram nobis, aut Locumtenentem nostrum personaliter, in propria persona se præfatas excommunicationis, suspensionis, interdicti, aliaque sententias, & pœnas in præfatis litteris Apostolicis respectiue contentas, à qua, seu quin, nisi pro Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constituti, absolui nequeant incurrisse declarari, ipsos quoque pro talibus, & ut tales publicari, ac litteras necessarias, & opportunas desuper decerni, visuri, & audituri, vel causas, si quas iisdem N. & N. ac alij prædicti habeant, & quilibet eorum habeat rationabiles quare præmissa fieri non debeant allegaturi, alioquin lapso dicto monitionis, & citationis termino ad declarationem censurarum, & pœnarum Ecclesiasticarum, & alia grauiora procedemus, prout iuris fuerit præfatorum N. & N. ac aliorum citandorum contumacia, non obstat. Absolutionem vero omnium, & singulorum qui præfatas nostras sententias, aut earum aliquam incurrerint, seu incurrerit quoquomodo nobis, vel superiori nostro tantummodo referuamus. In cuius rei testimonium, &c.

Interdicta, & generalia, & specialia iuxta præsentem iusticiam non conceduntur nisi facto verbo cum Sanctissimo, aut nisi idem Sanctissimus Dominus Noster vigore specialis rescripti dixerit decernendum, propterea in his formandis ulterius non elaborabo, sed in contingentia facti poteris recurrere ad formulas antiquas inferius scriptas.

Interdictum generale.

Petrus Paulus, etc. vniuersis, &c. ut in citatione vsque mandatis. Noueritis, quod orta dudum in Romana Curia ex commissione Apostolice coram nobis inter honorabilem virum D. N. actorem ex vna, & quendam N. de, & super certa parochiali Eccl. N. rebusque alijs in actis causę huiusmodi

huiusmodi latius deductis, & eorum occasione reum, & conuentum partibus ex altera, lite siue causa, ac materia quaestionis. Nos in causa, & causis huiusmodi rite, & legitime procedendum seruatis seruandis quaedam diffinitiuam dicte parochialis adiudicatoriam pro dicto D. N. & contra praefatum N. aduersarium, cum fructuum, & expensarum condemnatione in scriptis tulimus, & promulgauimus sententiam prout in litteris, & instrumentis, ac documentis publicis desuper confectis, & expeditis, ac actis causae huiusmodi latius, & plenius continetur. Quae quidem diffinitiuam sententiam poquam nulla prouocatione suspensa in rem transiisset iudicatum: idem Dominus Noster Papa quandam aliam commissionis, siue supplicationis cedulam nobis per certum suum cursorem praesentari fecit, quam nos cum ea, quae decuit reuerentia, recipimus huiusmodi sub tenore, Beatissime, &c. cuius quidem commissionis vigore, omnibus, & singulis expensis in hac causa pro parte dicti D. N. principalis, & coram nobis legitime factis, in quibus si dictus N. aduersarius sententialiter condemnatus, ut praefertur extitit ad N. ducatos auri de Cam. boni, & iusti ponderis; prouida moderatione preuia, rite taxatis nonnullis litteris exequutorialibus desuper per edictum publicum in Rom. Curia extra, & in partibus in locis circumuicinis exequendum, publicandum, & affigendum pro parte dicti D. N. principalis, nostro sub sigillo in forma debita, solita, & consueta decretis, atq. concessis in quibus, per quas inter caetera praefatum N. aduersarium in dicta parochiali Ecclesia N. intrusum quatenus eisdem parochiali Ecclesiae iuriumq. & pertinentiarum omnium eiusdem possessioni cederet eamq. possessionem dicto D. N. principali, tanquam vero, & indubitato ipsius parochiali Ecclesiae Rectori, vel Procuratori suo ad hoc ab eo legitime constituto eius nomine, uacua, libera, & expedita dimitteret, & relaxaret, sibi que de fructibus a tempore motae litis huiusmodi ex dicta parochiali Ecclesia circa praecipuis, necnon N. ducatis per nos occasione expensarum litis, & causae huiusmodi, ut praefertur taxatis, ac 4. alijs similibus ducatis auri de Camera pro ipsarum litterarum exequutorialium expeditione etiam expositis realiter, & cum effectu satisfaceret, restitueret, ac plenariam, & integram solutionem, & satisfactionem impenderet, aut saltem super praemissis secum amicabilem componeret, & concordaret infra certos per nos sibi desuper assignatos, & iamdudum affluxos, peremptorios terminos competentes sub excommunicationis, alijque sententijs, censuris, & poenis Ecclesiasticis, quas in eum tunc, si secus faceret, Canonica monitione praecedente in scriptis ferebamus, monuimus, & requisimus, ac moneri, & requiri fecimus, & mandauimus, prout in eisdem litteris, siue processibus exequutorialibus a nobis desuper una cum aggrauationis, reaggrauationis, & interdicti appositione, auxiliijque brachij secularis inuocatione in forma debita examinatis, & in actis causae huiusmodi

plenius, & latius continetur. Quibus quidem litteris, siue processibus exequutorialibus contra præfatum N. intrusum per edictum publicum, tam in Romana Curia, quam extra eam, etiam in partibus, & locis circumvicinis iuxta litterarum earumdem, vim, formam, & tenorem, rite lectis, affixis, exequutis, & publicatis, eisdemque tandem vna cum earum exequutione huiusmodi coram nobis iudicialiter reproductis. Nos tunc Petrus Paulus, &c. in causa, & negotio huiusmodi exequutionis cum tempore N. intrusus, sic, vt permittitur monitus, & requisitus mandatis monitionibus, inhibitionibus, ac litteris, & processibus nostris antedictis, parere, & obedire, ac nos, & partitione sua, infra terminos prænotatos certificare non curasset, vltcrius rite proceden. seruatis seruandis, singulisq. dilationibus expectatis, per illam nostram sententiam, siue ordinationem, quam desuper in scriptis tulimus eundem N. aduersarium intrusum, propterea excommunicationis sententiam aliasq. pœnas, sententias, & censuras Ecclesiasticas in ipsis litteris exequutorialibus contentas, vt præfertur, & fulminatis damnabiliter incurrisse, & incidisse diximus, declarandum, & declarauimus, ac vt talem publice denunciandum mandauimus, & fecimus. Ac deinde successiue cum dierum competentium interuallis, propter ipsius N. aduersarij multiplicem rebellionem, & contumaciam, & dictam excommunicationis sententiam, & processum nostros huiusmodi aggrauauimus, & reaggrauauimus, prout in actis causæ huiusmodi, & alijs nostris desuper concessis litteris plenius continetur.

Sed quia d. N. aduersarius intrusus, & induratus Pharaonis duritiã imitando, admodum aspidum furdatum, aures suas obrurantium ne voces audiant incantantium, dictam nostram redarguationem post decem dies, post illius publicationem, & denunciationem in Romana Curia in diuersis locis publicis debite factis, pertinaciter substinuit, & substinet, non curans ad Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redire. Nos tunc Petrus Paulus, &c. ad præfati D. N. principalis instantiam, præfatum N. aduersarium, omnesq. alios, & singulos, sua communiter, vel diuifim interesse putantes, eorumq. procuratores, si qui tunc erant in Romana curia pro eisdem ad videndum, & audiendum omnes, & singulas Ciuitates Terras, Oppida, Castra, Villas, Suburbia, Collegia, Parochias, & alia quæcunq. loca, & in sub quibus dictum N. aduersarium excommunicatum, aggrauatum, & reaggrauatum declinare, seu deuenire contigerit, interdici, & interdicto Ecclesiastico supponi, litterasq. nostras desuper opportunas in forma solita, & consueta decerni, & concedi, vel dicendum, & causam, si quã habuerint rationabilem, cur id fieri non debeat allegandum per audientiam publicam litterarum contradictarum D. N. Papæ prædictam, citari mandauimus, & fecimus ad certum peremptorium terminum, videlicet, ad diem, & horam infrascriptos. Quibus occurrentibus comparuit iudicialiter coram nobis prouidus vir N. &c. documētis

tis, & citatorum in quadam ipsius audientia cedula citatoria ic eadem
 audientia debite exequuta, & coram nobis facto, realiter, & in scriptis
 representata, contentorum non comparentium contumaciam accusa-
 uit, eosque contumaces reputari, & in eorum contumaciam Ciuitates,
 Terras, Castra, Villas, Oppida, Suburbia, Collegia, Parochias,
 & alia loca praedicta interdicti, & Ecclesiastico interdicto supponi, lit-
 terasque desuper opportunas in forma debita, & consueta decerni,
 & concedi per nos instanter postulauit. Nos tunc dictos citatos
 non comparentes reputauimus non immerito (prout erant iustitia,
 exigentes) contumaces in eorum contumaciam omnes, & singulas
 Ciuitates, Terras, Castra, Villa, Oppida, & Suburbia, Collegia, Pa-
 rochias, & alia quaecumq. loca, ad quae dictum N. aduersarium excom-
 municatum, denunciatum, aggrauatum, & reaggrauatum declinare, seu
 deuenire contingerit interdiximus, ac Ecclesiastico interdicto supposui-
 mus, prout interdiximus, & supposuimus per praesentes, has nostras lit-
 teras desuper decernendo, & concedendo opportunas. Quae omnia, &
 singula praemissa, praesentes quoque litteras nostras interdictorias, & in
 eis contenta, vobis omnibus, & singulis supradictis (quibus eodem no-
 strae litterae diriguntur) intimamus, insinuamus, & notificamus, ac ad ve-
 stram, & cuiuslibet vestrum noticiam deducimus, & deduci volumus per
 praesentes. Vosq. nihilominus, & vestrum quemlibet auctoritate praedi-
 cta tenore praesentium requirimus, & monemus primo, secundo, tertio,
 & peremptorie, ac vobis, & vestrum cuiuslibet in solidum in virtute sanctae
 obedientiae, & sub excommunicationis poenam, quam in vos, & vestrum
 quemlibet si secus feceritis fecimus, & in his scriptis descripte percipi-
 do mandantes, quatenus statim visis, & receptis praesentibus vos, vel qui-
 cunque vestrum, postquam desuper pro parte d. D. N. principalis vigo-
 re praesentium fueritis requisiti, seu fuerit requisitus in dictis locis (qua-
 diu d. N. aduersarius excommunicatus, denunciatus, aggrauatus, & reag-
 grauatus ibidem fuerit) cessetis, & ab aliis cessare facietis, apertis ianuis
 a diuinis. Nec non cessationem eandem, per tres dies continuos, post ip-
 sius N. aduersarii ab inde recessum, obseruetis, & continuetis, & ab alijs
 obseruari, & continuari facietis, & permittatis, ita, & realiter, quod (stan-
 te huiusmodi interdicto) nulla Ecclesiastica in, & sub eisdem locis mini-
 strentur sacramenta, nisi Poenitentia, & Baptismus omnibus inefficien-
 ter. Eucharistia vero infirmis tantum, & matrimonium sine Ecclesia-
 stica solemnitate contrahatur, in huiusmodi, & sub eisdem locis decedenti-
 bus Ecclesiastica denegetur sepultura, donec aliud a nobis, vel superio-
 ri nostro receptis in mandatis. Absolutionem vero omnium, & singulo-
 rum, qui praefatas nostras sententias, aut earum aliquam incurrerint, si-
 ne incurrerit, nobis, vel superiori nostro tantummodo reservamus. In-
 quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium praemissorum
 praesentes litteras, siue praesens publicum instrumentum huiusmodi lit-

teras interdictorias in se continentes, siue continens exinde fieri, & per Notarium publicum, ac huiusmodi causæ coram nobis scribam infra scriptum subscribi, & publicari mandauimus, sigillique nostri impressione, & id. Notarij manus appositione iussimus, & fecimus communiri. Acta sunt hæc Romæ in domo solita nostræ residentia, sub Anno, &c. Presentibus ibid. discretis viris D. N. & N. testibus ad præmissa vocatis specialiter, atque rogatis, &c.

Interdictum speciale cum illius extensione.

Petrus Paulus, etc. vniuersis, & singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis: Cantoribus, &c. vt supra in citatione vsque mandatis. Noueritis quod orta dudum in Rom. Cur. ex commissione Apostolica coram nobis inter honorabilem virum D. N. principalem actorem ex vna, & quendam N. ex aduerso principalem, & super parochiali Ecclesia S. N. N. diæcesis, rebusq. alijs in actis causæ huiusmodi latius specificatis, & illorum occasione reum, & conuentum partibus ex altera: lite, seu causa, ac materia quæstionis, lataq. deinde per nos pro d. D. N. principali, & contra dictum N. ex aduerso principalem intrusum d. parochialis Ecclesiæ adiudicatoria cum fructuum & expen. condemnatione diffinitiuâ sententia litteris exequutorialibus desuper decretis, & concessis, & deinde ipsis contra præfatum N. ex aduerso principalem legitime exequutis, & coram nobis iudicialiter reproductis, & consequenter ipso N. ex aduerso principali intruso, vigore prædictarum litterarum exequutorialium, vt eis iuxta earum formam continentiam, & tenorem pareret, & obediret monito, & requisito huiusmodi litteris parere, & obedire minime curan. Et propterea sententias, & censuras, & pœnas Ecclesiasticas in huiusmodi litteris exequutorialibus contentas, & comminatas incidisse damnabiliter incurrisse per aliam nostram sententiam (quam desuper in scriptis tulimus, & promulgauimus) declarato, ac insuper propter ipsius multiplicem rebellionem, & contumaciam vna cum inuocatione brachij secularis aggravato, & reaggravato, & interdicto, si extensio interdicti alias appositæ, adde & demum propter ipsius N. ex aduerso principalis (Pharaonis duritiam imitantis) pertinaciam Parochiali Eccel. N. in N. N. diæc. vigore specialis commissionis desuper nobis præsentato strictissimo Ecclesiastico interdicto specialiter suppositæ Sanctiss. in Christo Pater, & D. N. Dominus Paulus diuina prouidentia Papa V. quandam aliam commissionis, siue supplicationis Papæ, &c. cedulam, &c. præsentari fecit: quam nos cum ea, quæ decuit reuerentia recipimus huiusmodi sub tenore. Beatissime Pater, &c. cuius quidem commissionis vigores nos in causa, & causis huiusmodi vterius proceden. ad prouidi viri N. in Rom. Cur. causarum &c. ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo, vel scriptis contra præsertam commissionem dicere, siue excipere volebat, necnon ad videndum, et audiendum parochialem Ecclesiam N. tanquam parochiali Ecclesiæ

Ecclesie, sub qua N. ex aduerso principalis habitat, et moratur viciniorum, interdicti, et Ecclesiastico interdicto specialiter supponi, litterasque etc. Quæ omnia, et singula, etc. vt in prima forma, seu alter vestrum fuerit requisitus in d. parochiali Ecclesia N. cessetis, et ab alijs cessari faciatis apertis ianuis à diuinis. Necnon cessationem eandem tandiu obseruetis, et continuetis, et ab alijs obseruari, et continuari faciatis, et per mittatis quosque d. N. ex aduerso principalis, litteris exequutorialibus prænaratis, paruerit, et absolutionis beneficium à nobis, vel superiori nostro meruerit obtinere, ita, et taliter, quæ stante huiusmodi interdicto, etc.

Compulsoria generalis decreta per A. C. tanquam Ordinarium.
Petrus Paulus, &c. vniuersis, et singulis, etc. Noueritis, quod nuper coram nobis tanquam Ro. Cur. ordinario, ac Iudice appellationis, et appellationum in terris S. R. E. interpositæ, et interpositarum causa appellationis inter honestos viros D. N. et N. appellantes, actores, et principales ex vna, et N. et N. appellatos reos et ex aduerso principales, de, et super cert. possession. et petita terre in N. N. diœces. sita, alijsque rebus in huiusmodi causa latius exprimendis per quoddam publicum, asserta sententiæ et appellationis huiusmodi instrumentum nobis realiter et facto exhibitum, et productum introducto. Et illius vigore citation. legitima, vna cum inhibitione inserta, nostra ordinaria auctoritate extra Ro. Cu. ad partes in forma consueta decreta, et concessa. Consequenter fuit nobis pro parte dictorum N. et N. principalium, expositum cum quærela, quod nonnulli Domini Prælati, Iudices, et officiales, Commissarij, Delegati, subdelegati, Exequutores, Ordinarij, Extraordinarij, Collegia, Capitula, Conuentus, Clerici, Notarij, et Tabelliones publici, aliæque personæ Ecclesiasticæ, et seculares, ciuitat. et diœcesis prædictarum, ac alibi constituti penes se habent, detinent in eorum cistis, scrinijs, arcis custodijs, notis, manualibus, aut prothocollis, siue registris, necnon habentes, sciunt, & detinent nonnulla acta, actitata, litteras, scripturas, processus, instrumenta, priuilegia, statuta, registra, ac alia iura, & munimenta, causam, & causas huiusmodi tangen. & tangencia concernen. & concernentia pro iuris sui cognitione, seu defensione necessarias, & necessarias, & sine quibus de huiusmodi causæ meritis ad plenum liquere non potest, seu constare. Quapropter fuimus pro parte d. D. N. principalis de dita cum instan. requisiti, quatenus sibi super hoc de opportuno iuris remedio prouidere, litterasque compulsorias generales, in talibus fieri solitas, extra Ro. Cu. ad partes in forma solita, & consueta decernere, & cõcedere dignaremur. Nos igitur Petrus Paulus præfatus attenden. requisitionem huiusmodi fore iustam, & consonam rationi, quodque iusta petenti non denegandus assensus, bonique Iudicis sit cuncta rimirari, ne occasione occultationis iurium, & munimentorum partium hinc inde prædictarum, vel alterius earundem: veritas facti obumbretur, & iustitia valeat deperire. Idcirco auctoritate nostra ordinaria, & qua fungimur

gimur in hac parte, vos omnes, & singulos supradictos, & vestrum quilibet communiter, vel diuifim, tenore presentium requirimus, & moneamus, primo, secundo, & tertio, & peremptorie. Vobisq. nihilominus, & vestrum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub infrascriptis pœnis districte præcipientes, mandamus quatenus infra sex dierum spatium post præsentationem, seu notificationem presentium vobis, seu alteri vestrum factas, & postquam pro parte d. D. N. principalis, vigore presentium fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus immediate seq. quorū 6. dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies vobis vniuersis, & singulis, & vestrum cuilibet pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione Canonica assignamus ita tamen quod in his exequen. vnus vestrum alium non expectet, nec vnus pro alio se excuset, præfatos DD. Prælatos, Officiales, Iudices, Commissarios, Collegia, Conuentus, Capitula, Notarios, & Tabelliones publicos, aliasq. personas, quascunq. Ecclesiasticas, & seculares, atq. loca alia vobis pro parte d. D. N. principalis, vel per presentium exhibitores nominandos, nominandas, & nominanda personaliter accedatis, & quilibet vestrum accedat, eosq. & eorum quemlibet auctoritate nostra imo verius Apostolica requiratis, & moneatis (quos nos etiam tenore presentium requirimus, & monemus, eiusq. nihilominus, & eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub mille ducatorum auri Camera pijs locis arbitrio nostro applicari, & ac mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, & suspensionis à diuinis, & interdicti Ecclesiastici respectiue pœnis districte percipien. mandetis) quibus nos etiam tenore presentium præcipimus, & mandamus quatenus infra 12. dierū spatium, post requisitionem, & monitionem, vestras huiusmodi eis, seu eorum alteri factas immediate seq. quorum 12. dierum, quatuor pro primo, quatuor pro secundo, & reliquos quatuor dies eis, & eorum cuilibet pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica assignetis: quos nos etiam assignamus eisdem omnia, & singula acta, ac citata, litteras, scripturas, processus, instrumenta, iuraq. & munimenta quæcunq. que causam, & causas huiusmodi tangen. seu tangentiæ, ac concernen. & concernentiæ penes eos existen. & existentia originaliter, & in eorum formis originalibus, vel eorum, seu earum vera transumpta, & eorum formis originalibus, aut eorum notis, seu manualibus, siue prothocollicis huiusmodi in publicam formam redactas, seu redacta, aut alias sub sigillis authenticis sigillatas, vel sigillata, ac sub talibus modo, & forma, quo i eisdem in dicta Rom. Cur. & alibi in iudicio, & extra merito valeat, & debeat plenaria fides adhiberi, nil addendo, minuendo, vel mutando, quod facti substantiam immutet, aut variet intellectū præfato D. N. principali, aut eius legitimo procuratori, seu presentium exhibitori, sine difficultate, & contradictione quibuscunq. exhibeant, tradant libere, & assignent, ac extrahi, transumi & exemplari, eorumq. sigilla, signa, & manus

& manus notariorum recognosci faciant, permittant, & procurent nobis, seu alteri forsan loco nostri in huiusmodi causa subrogando Auditori ad dictam Rom. Cur. deferendas, seu deferenda, satisfacto tamen primitus illi, vel illis, cui, vel quibus satisfactio fuerit impedienda, pro, & de eorum laboribus, & salario competenti. Si vero iura, & munimenta prædicta per quoscunq. detineantur abscondita, & non tradentur, vel alias contra dicti D.N. principalis, vel procuratoris, sui voluntatem, quomodolibet detineantur, aut detinentes sciant, & detinentes detentores ipsos, ad tradendum, ac habentes sciant, & detinentes detentores ipsos, ad tradendum, ac exhibendum, scientes ad retelandum huiusmodi iura, munimenta, auctoritate nostra, imo verius Apostolica per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Quod forte præmissa omnia, & singula, prout ad vos, & eos. ac vestrum, & eorum quemlibet, communiter, vel diuisim pertinet, & spectat non adimpleueritis, adimpluerint, seu adimpleuerit: ac mandatis, & monitionibus nostris huiusmodi, imo verius Apostolicis non parueritis, seu paruerit realiter, & cum effectu ad incursum di&arum pœnarum, & censurarum contra eos, & eorum quemlibet, seruata forma Concilij Trid. procedemus, seu Locumtenens noster procedet iustitia mediate. Diem vero, siue dies requisitionis, & monitionis vestrarum huiusmodi, atque formam, & quanta fides dictis iuribus, & munimentis fuerit adhibenda, & quicquid in præmissis feceritis, aut aliquis vestrum duxerit faciendum, nobis per vestras patentes, litteras, seu instrumentum publicum harum seriem, siue designationem in se continens, seu continens remisissis præsentibus quanto citius fideliter intimare curetis. Absolutionem vero omnium, & singulorum, qui præfatas nostras sententias, aut earum aliquam incurrerit quo quomodo nobis, vel superiori nostro tantummodo reseruamus. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum, præsentibus litteras, siue præfens publicum instrumentum, huiusmodi nostras litteras compulsorias generales in se continens, siue continens exinde fieri, & per notarium publicum, nostrumque, & huiusmodi causæ coram nobis scribam infrascriptum subscribi, & publicari mandauimus Sigillique, &c. Datum, &c. Romæ apud S. Petrum, &c. Præsentibus ibidem honestis, & discretis viris, &c.

Compulsorie speciales.

Petrus Paulus, &c. Venerabili, & circumspetto viro D.N.R. in Christo Patri. & D.D. Episcopi in spiritualibus Vicario, Iudici ad infrascripta specialiter deputato. Salutem in Domino, & præsentibus fidem indubiam adhibere nostrisq. imo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod introducta lite, & causa coram nobis inter D.N. actorem ex vna, & D.N. reum conuentum de, & super rebusq. alijs in processu causæ, & causarum huiusmodi latius deductis partibus ex altera in qua ad nonnullos actus extrajudiciales (extra tamen magistri N. in Ro.

Cur.

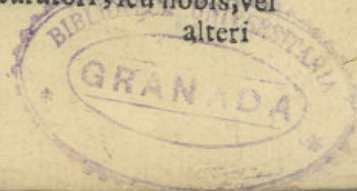
Cur. caufarū, ac nobis, & magnifici D. N. principalis principaliter nomi-
nati procuratoris inftanti Prouidū vīm Magiftrū N. in d. Rom. Cur. fi-
militer caufarū, & honorabilium virorū DD. N. & N. principalium ex-
aduerfo) ad videndū, & audiendū noftas compulforias speciales ex-
tra Rom. Cur. & ad partes in forma folita, & confueta decerni, & conce-
di, & ad conueniendū, & concordandū de loco, in quo termino infra
quem. Et Iudice corā quo nonnulla iura, & munimenta in vim litterarū
compulforialium specialium huiusmodi partibus extrahi debeant, & transfu-
mi, vel dicendū, & caufam, fi quam habeant rationabile, quare premissa
fieri minime deberent, allegandū per vnum ex dicti D. N. Papæ curfo-
ribus, citari fecimus, & mandauimus ad certum peremptorium termi-
num competen. videlicet ad diem, & hōram infrafcriptos.

Quibus audientibus comparuit in iudicio legitime coram nobis præ-
fatus magifter N. procurator, & eo nomine procuratorio, quo fupra, &
d. N. ex aduerfo procuratore, legitime citato nobis exposuit cū quærela,
quod nonnulli D. prælati, & c. vt in compulforia fimplici. Quare fibi, par-
tiq. fuæ de remedio opportuno prouideri, litterasq. compulforias specia-
les extra Ro. Cur. & ad partes in forma folita, & confueta decerni, & cō-
cedi, & vos D. Vicarium N. Iudicē, & compulforē, corā quo, & ciuit. N.
pro loco, & Eccl. N. pro loco loci, terminū competentē infra quem iu-
ra, ac munimenta prædicta, in partibus extrahi debeant, & transfumi, ac
exemplari, & in publicā formā redigi, figillaq. & figna, & manus notario-
rū, iuriū, & munimentoſū recognofci, teſteſq. defuper producti debeant
ſiue poſſint, præfato magiftro N. ex aduerfo procuratori, parti q. fuæ, licet
abſentibus deputari, præfigi, & assignari per nos, debita eum inſtan. po-
ſtulauit, & c. Nos igitur Petrus Paulus, quia dictus N. procurator cita-
tus nihil releuanter deduxit attenden. poſtulationē huiusmodi fore iu-
ſtam, et conſonā rationi, quodq. iuxta peten. non eſt denegandus aſſen-
ſus. Idcirco auctoritate noſtra, immo verius Apoſt. & qua fungimur in
hac parte huiusmodi litteras compulforias ſpeciales, & extra Ro. Cur.
& ad partes in forma folita, & confueta decernendū, ac vos D. Vicarium
N. pro iudice, & compulforē, coram quo: & Ciuitatem N. ac Curiā Epi-
ſcopalem dictæ Ciuitatis N. pro locis, in quibus iura huiusmodi, & mu-
nimenta in vim dictarū compulforialium ſpecialium in partibus extra-
hi debeant, & transfumi deputandū, dictoq. magiftro N. ex aduerfo procu-
ratori, licet abſenti, & parti ſuæ, ad comparendū coram vobis, ad vidē-
dū, & audiendū huiusmodi iura, & munimenta coram vobis, in dicta
ciuitate extrahi, transfumi, & exemplari, ac in publicam formam redigi,
figillaq. figna, ac manus notarioſum, & notarios eiſdem iuribus, & mu-
nimentis appoſita, & appenſa, ac deſcripta recognofci: teſtes deſuper
produci, recipi, & ad iurandū admitti: ac iurare ſingulis diebus iuridi-
cis, ac ſolitibus, & conſuetis audientibus menſium N. & N. prox. & imme-
diate ſequen. pro termino peremptorio, infra quem iura, & munimenta
produci

produci, & extrahi debeant, & transfumi præfigendum, statuendum, & assignandum duximus, prout decernimus, concedimus, deputamus, ordinamus, & assignandum duximus, prout decernimus, concedimus, ordinamus, statuimus, & assignamus per præsentem. Quocirca vos D. Vicarium in Iudicem, & commissarium in huiusmodi executione negotio deputatum auctoritate prædicta tenore præsentium requirimus, & monemus, primo, secundo, & tertio, & peremptorie. Vobisq. in virtute sanctæ obedientiæ, & sub infrascriptis sententijs, & pœnis, districtè percipien. mandamus, & quatenus infra sex dierum spatium, post præsentationem, seu notificationem præsentium, d. termino per nos pro extractione iurium prædictorum assignato, durante, vobis factam: Et postquam pro parte dicti D. N. principalis, fueritis requisitus, immediate sequen. Quorum sex dierum, duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, assignamus; præfatos Dominos Prelatos, Iudices, officiales, collegia, capitula, notarios, & tabelliones publicos, aliasque personas, tam Ecclesiasticas, quam sæculares, atque loca alia, pro parte dicti D. N. principalis, nominandos, & nominanda, moneatis, ac requiratis, primo, secundo, tertio, & peremptorie, quos nos etiam, & quemlibet eorum, tenore præsentium, requirimus, & monemus, eisdem nihilominus, & eorum cuilibet in virtute sanctæ obed. & sub mille ducat. auri Cam. arbitrio nostro applican. ac mandati executiui, & in iuris subsidium excommunicationis, suspensionis, a diuinis, & interdicti, ingressus Eccles. resp. alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis districtè percipien. mandan. (quibus nos etiam tenore præsentium præcipimus, & mandamus) quatenus dictis diebus, & horis præfatorum mensium infra triennium per vos ad hoc statuendum: omnia, & singula acta, actitata, litteras, scripturas, processus, priuilegia, instrumenta, & alia iura, & munimenta quæcunque causam, & causas huiusmodi, tangentes, & tangen. penes eos, & eorum quemlibet, seu quemlibet existentes, & existen. originaliter, seu eorum, vel earum quemlibet, seu quolibet, existentes, & existen. originaliter, seu eorum, vel earum vera transumpta, in eorum formis originalibus huiusmodi in publicam formam redactas, & redacta, aut alias sub sigillis authenticis, sigillat. & sigillata, & sub talibus modo, & forma, quod eisdem merito in Rom. Cur. & extra valeat, & debeat fides plenaria adhiberi, nil addendo, minuendo, vel mutan. quod facti substantiam mutet, seu variet intellectum coram vobis in dicta ciuitate, & curia vestra exhibeant, & extrahi, & transfumi, & exemplari, eorumque signa, & sigilla, per testes desuper producen. recognosci faciant, & permittant. Eaque ac exemplata, & transumpta huiusmodi d. D. principaliter, aut eius legitimo procuratori, seu nobis, vel

alteri

alteri forsan loco nostri, surrogādo Auditore ad ho. Cu. satis factō prius illis de eorum solita, & competen. mercede transmitten. & transmittenda sine difficultate, & contradictione quibuscumque. Si vero huiusmodi iura, & munimenta per quoscumque detineantur abscondita: detentores ipsos ad traden. & habere scientes ad reuelan. iura, & munimenta huiusmodi: auctoritate nostra, imo verius Apostolica, & per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis, ac testes ad perhiben. testimonium huiusmodi veritati, super recognitione signorum sigillorum, & manum notariorum dictorū iurū, & munimentorū, eadem auctoritate Apost. cōpellatis, & recipiatis. Quod si forte vos D. Iudex, & Vicariā⁹ compulsi præsata, ceteriq. Iudices, Officiales. Clerici, Notarij, & tabelliones publici, aliaq. personæ prædictæ, penes quas iura, & munimenta, priuilegia, & processus litteræ, & scripturæ, & instrumenta huiusmodi existant, moniti, & requisiti, ad exhibendum huiusmodi, modo, & forma præmissis factō, & realiter, & cum effectu non parueritis, seu paruerint: nos in vos, & ipsos, & vestrum, & eorum quemlibet, &c. vt supra. Absolutionem vero, &c. In quorum, &c. Volumus autem, quod si non ambo, hos exequen. interesse poteritis legitime, vnius excusatione præcedente, alter vestrum, ea nihilominus legitime exequatur, ac libere exequi possit, & valeat.

Aliud monitorium pro receptione dotis.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Noueritis super fuisse nobis expositum pro parte, & ad instantiam Ill. & Nob. D. Marthæ vxoris q. Thadæi, quod tempore contracti matrimonij, cum d. q. Thadæo ei tradidit in dotem, & nomine dotis ipsius d. exponentis scut. mille monetæ in pecunia numerata, ac etiam castrum, &c. inestimatum cum omnibus suis iuribus, & iurisdictionibus, ac pertinentijs eidem castro pertinentib. apparen. publico instrum. manu publici not. rogato, & stipulato cum pacto ibi conuento de restituendo dictam dotem eidem mulieri, eiu. s. q. hæredibus, & successoribus, vna cum iuribus dotalibus in omnem casum, & euentum illius restitutionis dictumq. Thadæum iam tribus annis elapsis diem vitæ suæ clausisse extremum, per cuius mortem factus est locus restitutioni dotis cum omnibus iuribus dotalib. ac alimentis ei debitis à morte d. D. Thadæi, eumq. vltra dictam dotem tempore contracti matrimonij habuisse infra scripta bona, videlicet, quæ ipsa Ill. D. exponens tunc sibi reseruauit, tanquam bona paraphernalia, quæ ad ipsam pleno iure spectant, & pertinent, licet idem eius vir illa administraverit, & fructus eorum perceperit, & in eius proprios vsus, & vtilitatem conuerterit inuita eadem exponente. Cupiatq. eadem mulier dictas pecunias, & castrum, vt supra eidem Thadæo in dotem, & nomine dotis, vt supra tradita, vna cū alijs bonis iure medio nunc recuperare cum amanter, & amicabiliter ab illius fratribus, & hæredibus huc vsq. consequi, & recuperare non valuit. Ideo pro eius parte de opportuno remedio instantem
requi-

requisiti discretioni vestrae, &c. committimus, &c. moneatis N. & N. fra tres germanos, & heredes d. Thadæi, quatenus, infra sex sub 10000. duc. &c. debeant, & quilibet ipsorum, prout ad eos, & eorum quemlibet spectat, & pertinet debeat d. pecunias castrum, & alia bona per dictum q. eius virum constante matrim. vt supra habita ipsi exponenti, siue eius legitimo procuratori realiter, & cum effectu restituisse persoluisse, & consignasse, vna cum iuribus dotalibus, & alimentis de iure consuetudine, seu statuto, ac alias quomodolibet debet. ac de omnibus fructibus per eundem q. eius maritum constante matrim. ex dictis suis bonis paraphernalibus habitis, & perceptis, vna cum omnibus, & singulis damnis, expensis, & interesse passis, & pertinendis, vt qu. ad integram illorum satisfactionem suis loco, & tempore liquidan. & presentibus nostris litteris monitorialibus in omnibus, & per omnia paruisse, & de partitione nos infra terminum infrascriptum certifies se. Alioquin, &c.

Aliud pro obseruatione limitum, & terminorum positorum, & de desisten. à molestijs.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, etc. salutem, &c. Noueritis nuper pro parte, et ad instan. mag. Communitatis, et hominum terræ Aquæ spartæ Tudertin. die. etc. principalium fuisse coram nobis comparitum, et expositum, quod licet tam ipsa Cōmunitas in vniversum ab immemorabili tēpore citra habuerit suum territorium sub suis antiquis, et vetustis finibus, & limitibus terminatum, & singuli, ac singulares personæ eiusdem Terræ singulas habeant ibi suas possessiones, ad ipsas, & vnumquēq. ipsorum spectan. & pertinen. & cōsequēter ipsi licite, ac pacifice, & quiete d. eius territorio sub dictis antiquis finibus terminato, vt, frui, & gaudere debuerint, ac debeant quibuscunq. molestijs, & impedimentis remotis, tamen sicut eadē expositio subiungebat cōmunitas, seu vniuersitas Castri Porcarie Spolet. dioc. & illius particulares personæ propriæ eorū auctoritate, ac temere, & de facto ausi fuerunt, & audent quotidie inuadere dictū eorū territorium illud ingrediendo cum eorū proprijs animalibus depascen. & vsurpan. ac singulorum, possessiones intra limites, & confinia d. territorij existētes. damnifican. discursiones, illius incisiones arborū, etiā fructiferorū facien. ac quamplura alia diuersa damna illis inferen. antiquos fines egredien. & non obseruan. partēq. dicti eorū territorij ac etiam proprij fundi singularū, & priuatarū illius personarum occupan. diuersimode damnifican. antiquos, & vetustos terminos ibi positos vellen. pēnas, & censuras ab vtroq. iure inflictus damnabiliter incurredo. Quare tam pro eiusdē cōmunitatis Aquæ spartæ, quā illius particularium hominum parte opportune, ac instanter requisiti discretioni vestrae, &c. moneatis d. vniuersitatem castri Porcarie, illiusq. rectores, massarios, sindicum camerarium, ac municipes, & consiliarios, ac particulares personas, eiusdē castri Porcarie omnesq. alios, &c. quatenus infra sex, &c. sub mille duc. auri Cam. &c. & in iuris, subsidiū interdicti Ecclesiastici

fiatici, & respectiue ex communitat alijsq. &c. pœnis debeant, et quilibet ipsorū prout ad eos, et quēlibet ipsorum spectat, et pertinet, debeat ab ingressu dicti eorū territorij sub d. finib. et limitib. terminato, ac singulorū possessionib. nec non quibuscunq. molestationib. iactationibus, vexationib. usurpationib. et impedimentis quibuscunq. cessasse, et sese abstinuisse, ipsosq. instantes eisdem impedimentis, inuasionibus et damnificationibus cessantibus penitus, et omnino liberos, et quietos dimisisse dictosq. antiquos, et vetustos confines limites, et terminos obseruasse, et quatenus rediit, et cuncti fuerint eos in pristinum modum, prout prius erant positi reposuisse, et repōni mandasse, et in omnem euentum repōni vidisse, et quatenus opus sit peritos super illorum repositione, seu ap. possit. per Nos eligi, et deputari vidisse aliasq. et alia fieri, et fieri vidisse prout iustitia suadebit, et ordo dictauerit rationis, presentibusq. nostris litteris monitorialibus in omnibus, et per omnia paruiss. deq. paritione, etc. et in super inhibeat is eisdem ne visis presentibus, sub eisdem pœnis audeant, siue presumant, neque aliquis eorum audeat, seu presumat quouis pretextu, et causa, ac quouis quasto colore, vel ingenio aliquid aliud de cetero in præiudicium præmissorum et dictorum instan. ac presentium nostrarum litterarū inhibitorialium, et iurisdictionis nostre vilipendiū, et contemptū inuadere seu attemptare per se vel aliū, seu alios, q. si secus, etc. alioquin, etc.

Nota, q. licet aliqui asserant, quod in his litteris monitorialibus exequen. tutius esset prius more priores, et massarios communitatis, siue vniuersitatis quatenus debeant conuocari facere generali consilium, vt moris est ad effectum illud, illiusq. nonine monendi omnes supradictos iuxta formam, et continentiam dictarum litterarum monitorialium, et inhibitorialium, quarum copia eis tradatur licet petita non fuerit, tamē satis sufficit, q. illorum citatio, seu exequutio fiat contra officiales, & rectores vniuersitatis in loco solito congregatos, vt in vna Tirasonen. decimarum inter Episcopum Tirasonen. & particulares homines Tirasonen. die 16. Februarij 1556. coram Fantuccio in manuscript. vbi attestatur alias fuisse decisum coram D. Fabio in vna Nurchina pecuniaria, Sed non sustinen. contra particulares nominatos, qui fuerunt citati nomine communitatis, & non vt particulares, quod differt, quia aliud est citare aliquos, vt singulos aliud autem, vt vniuersos, vt ibi.

Monitorium per Edictum.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, etc. & præsertim Italica Nationis, salutem, &c. Noueritis, Nobis nuper pro parte, & ad instantiam D. A. principalis expositum extitisse, alias ipsum D. A. exponentem, vt procuratorem B. pro recuperandis, & exigendis diuersis creditis, & alijs afflictibus, dictum D. B. a diuersis personis, & signanter a DD. QQ. in, & ad Regnum Neapolis se contulisse, & ibi per annos quatuor permansisse, & pro recuperatione huiusmodi facienda diuersas pecuniarum sum-

mas de proprio, vt opus extitit, exposuisse, et erogasse, ac propterea tam ex causa, et occasione expositarum, quam mercedis, et salarij sibi occasione premissa debitorum, remanere creditorem ipsum D. B. in scutis 400. prout suis loco, et tempore, si opus fuerit demonstrabitur; Quæ consequi, et recuperare, ac pro recuperatione huiusmodi de iuribus suis sibi desuper quomodolibet experiri intendens, ad nos recursum habuit, quatenus sibi super his de opportuno iuris remedio prouidere, ac monitorium ad partes per edictum publicum in infra-scriptis locis exequen. et publican. Cum pro illo exequen. contra laicos in Ciuitate, et statu, ac partibus, in quibus dictus D. B. moram trahere, et morari solitus est, et forsitan trahit, et moratur, tutus non pateat accessus, desuper necessarium, et opportunum in forma solita, et consueta decernere, et concedere dignaremur.

Nos aut Petrus Paulus, etc. Auditor, et Iudex predictus attenden requisitionem huiusmodi fore iustam, et rationi consonam, quodque etc. assensus. Constito nobis per testes fide dignos, nostro de mandato examinatos, ad D. B. monendum, pro presentibus, nostris literis monitorialibus exequendis, et presentandis in eius propria persona vel domicilio, in predicta Ciuitate, et statutum non patere accessum, Monitorium huiusmodi in Romana Curia, et in partibus, ac locis circumuicinis legen. affigen. publican. et exequen. fore, et esse duximus, et mandauimus, prout mandamus per presentes; Quapropter per publicum present Edictum in Romana Curia in audientia, Sanctissimi D. N. Papæ legen. ac in Basilica Principis Apostolorum, de Vrbe, et audientia causarum Apostolicarum, nec non extra ipsam Curiam et in partibus in A. et A. Ciuitatū Ecclesiarum respectiue valuis, seu portis, tanquam in locis magis conuenientibus, et conuicinis, ac alibi vbi tute fieri poterit affigen. et publican. predictum D. B. tenore presentium monemus, et requirimus, 1. 2. 3. et peremptorie, eique in virtute sanctæ obedientiæ, et sub 500. ducatorum auri de Cauera locis pijs arbitrio nostro applicandorum, & pro illis mandati exequentiui, & in iuris subsidium excommunicationis, aliisque &c. pœnis districte præcipiendo mandamus, quatenus statim visis, & receptis presentibus, & postquam presentium vigore fueritis pro parte dicti Domini A. principalis requisiti, moneatis, & requiratis 1. 2. 3. & peremptorie, prout Nos monemus, & requirimus per presentem Dominum B. Debitorem, quatenus infra duodecim dierum spatium post legitimam affixonem, & publicationem presentium in locis superscriptis, vt præmittitur factas, immediate sequen. quorum duodecim dierum quatuor pro primo, quatuor pro secundo, & reliquos quatuor dies pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica assignamus, & Vos assignetis eidem sub eisdem, quibus supra censuris, & panis debeat dicto

Cc Domino

Domino instanti, siue eius legitimo procuratori, de dicta summa scutorum 500. eidem tam ratione totius, partim pro recuperatione prædicta facien. vt præfertur exposit. & partim prouisionis, & mercedis sibi debitarum, vna cum damnis, expensis passis, & patien. in processu causæ, & causarum huiusmodi liquidan. realiter, & cum effectu soluisse, & satisfecisse, ac debitam solutionem, & satisfactionem fecisse, & impendisse, & de omnibus, & singulis iuribus suis, si quæ super præmissis habet, habereq. aut eidem quomodolibet competere prætendat, docuisse, et demonstrasse, et præsentibus etc. paruisse, deq. etc. certificasse. Alioquin, etc. loca vero audienciæ publicæ litterarum contradictarum, ac valuarum, seu portarum Ecclesiarum prædictarum, tanquam publica, & idonea pro præsentibus nostris litteris exequen. ad instar edictorum publicorum, quæ hodie in albo prætorio scribuntur, duximus eligenda, quæ huiusmodi nostrum monitorium suo quasi sonoro præconio, & patulo subdito publicabunt. In quibus litteras nostras modo præmissis decreuimus, & decernimus publican. & affigen. ne dictus sic monitus ex præmissis ac præmissorum aliquo ignorantiam aliquam prætereundum valeat, et valeatis, cum non sit verisimile apud ipsum sic monitum remanere incognitum, et occultum, quod tam patenter, et notorie omnibus existit intimatum, et publicatum. Volentes nihilominus, et auctoritate prædicta decernentes, quod præsentibus nostræ litteræ, seu monitorium modo præmissis exequutum, et publicatum eundem monitum totaliter arctet, astringat, et perinde valeat, ac si personaliter factum, et exequutum foret, seu quomodolibet præsentatum. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

Aliud monitorium ad personaliter comparendum contra laicos fugantes clericum.

Petrus Paulus, etc. vniuersis, etc. Noueritis nuper fuisse comparitum coram nobis, et quærelanter expositum, tam pro parte Illustr. D. Prosperi Farinacij Sanctiss. Domini Nostri Pape, et Reuerendæ Cameræ Apostolicæ Procuratoris Fiscalis, quam etiam R. B. presbyteri Sancti Ioannis I. dic, etc. N. Ecclesiæ parochialis perpetui rectoris, quod licet ipse B. à tempore quo peruenit ad discretionis annos continue vixerit, prout bonum decet virum religiosum, ac omni qua decet probitate, et ab excessibus quibusuis salua humana fragilitate se abstinendo, ita vt infra scripta pati, et sufferre licite diminuerit, hoc tamen non obstâte quidam I. et sui complices, videlicet A. B. et C. asserti consules eiusdem Oppidi ausu sacrilego, et temerario, ac maligni spiritus instigatione, vt creditur seducti, seu instigati eundem B. tunc sicut etiam nuuc habitum, et tonsuram publice, et honeste deferentem presbyterales de nullo crimine confessum, seu conuictum, immo circa demerita sua alias diuersis vicibus præsentis anni coram se vocari fecerunt. Et quia prædicti consules

fules fuerant ob non paritionem litterarum, & mandatorum Apostolicorum excommunicati, aggrauati, reaggrauati, & interdicti illis licite parere noluit temere, & de facto à se dicto oppido sub grauibus, & formidabilibus pœnis eum exire iusserunt, & præceperunt, ipsumq. exponentem à dicta eius Ecclesia, & eius domo, & bonis eiecerunt, & effugerunt, ac sibi introitum, & exitum ad dictum oppidum palam, & publice interdixerunt, & prohibuerunt, aliasq. iniurias, offensas, molestias, & dâna ei intulerunt, ac inferri, & irrogari fecerunt in animarum suarum graua pericula, diuinâq. maiestatis offensam, ac libertatis Ecclesiasticæ vilipendium, & contemptum, ac ipsius B. maximum damnum, & præiudicium pœnas, & censuras in Bulla Cæna Domini quotannis legi, & publicari solita damnabiliter incurren. Quare ad compescendos præmissos conatus, et vt alijs similia perpetrantibus euidens præbeat exemplum. Ideo pro eorundem exponentium parte instantè requisiti constituto nobis prius per depositiones nonnullorum testium de mandato nostro examinatorum præmissa à veritate non discrepari. Discretionem vestræ, &c. committimus, ac districtè percipien. mandamus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, &c. moneatis dictos A. B. & C. quatenus infra &c. sub mille ducatorum auri Cameræ, pijs locis arbitrio nostro applican. ac mandati exequutiui, & iuris subsidium excommunicationis, priuationis quoruncunq. officiorum, quæ nunc obtinent, & in futurum obtinebunt tritemium, ac perpetuæ notæ, & infamæ, alijsq. censuris, & pœnis arbitrio nostro augendis, & moderandis debeant in Rom. Cur. coram Nobis, seu nostro in criminalibus Locumtenente personaliter per se ipsos, & non per procuratorem, seu excusatorem aliquem comparuisse, & præsentasse, & se à prædictis criminibus, & excessibus exculpasse. Alioquin, &c.

Aliud contra debitores decoct. societatis.

Petrus Paulus, &c. Noueritis quod nuper comparuerunt coram nobis Magnifici Domini N. & N. creditorum A. & A. sociorum mercatorum in Rom. Cur. olim cambium, seu bancum numularium tenentiû, & nobis sicut hæcenus notorium est apud eosdem A. & A. & illorum societatem in Vrbe cantantem sub ipsorum nominibus quam plurimorum curialium Rom. Cur. sequen. aliarumq. diuersarum personarum, quamplures magnæ quantitatis pecuniarum, & summa erant depositæ, ac in custodiam, & commendam datæ societatem prædictam viam fidelitatis egressi reprobos se gesserunt, ac domum declinauerunt pecunias prædictas apud eos depositas clandestine sibi appropriarunt, ac suis creditoribus furtiue subtraxerunt propter quod creditores ipsi sic fraudari volentes si non in totum, saltem in aliqua parte eorum indemnitati prouidere per extractionem certarum pecuniarum eidem fallite societati debitarum ad effectum illas penes depositarium & ceteris creditoribus deputatum deponendi, illasq. creditoribus deputatum

tum deponendi, illasq. creditoribus ipsis iuxta qualitatem, & quantitatem vniuscuiusq. eorum crediti pro rata equis portionibus, vel aliter prout iuris fuerit soluendi, & distribuendi. Ideo pro eorum parte de opportuno remedio instanter requisiti. Discretioni vestræ committimus, &c. quatenus statim visis presentibus sub 500. ducat. auri Camerae pijs locis arbitrio nostro applican. ac mandati exequentiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsque &c. pœnis moneatis, &c. omnes, & quoscunq. dictos salite societatis debitores cuiuscunq. dignitatis, & conditionis existant in exequutione presentium nominan. & cognominan. quatenus infra sex, &c. subinde censuris, & pœnis debeant, & quilibet ipsorum, prout ad eos, & eorum quemlibet spectat, & pertinet, debeat omnem, & quancunq. pecuniarum summam ac rerum, & quorumuis bonorum quantitates, & qualitates penes eos existen. & per eos, & quemlibet ipsorum, tam coniunctim, quam diuisim eidem sallitæ societati quauis de causa, & occasione debit. in quibus tam per eorum litteras, quã libros, ac alias quomodolibet, & qualitercunq. apparuerint debitores eisdem dd. deputatis realiter, & cum effectu persoluisse, & exbursasse, ac respectiue tradidisse, & consignasse, vna cum omnibus, & sigulis dampni expensis, & in teresse passis, & patiendis ob non solutionem, & satisfactionem dictarum pecuniarum, & bonorum suis loco, & tempore liquidan. presentibusque nostris litteris monitorialibus in omnibus, & de omnia paruissse, deque paritione, &c. cum termino decem dierum ad comparandum, alioquin, &c.

Aliud pro marito contra uxorem de redeundo ad ipsum ab A. C. vel alio quocunq. Iudice competent. obtinendo.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Noueritis nuper fuisse coram nobis comparitum pro parte D. N. & expositum, quod licet cum d. Berta decimum annum complete sponsalia iuxta ritum Sanctæ Matris Ecclesiæ, & Sacrosancti Concilij Tridentini formam contraxerit, & postmodum ipsa Berta secum per duos annos, & amplius cohabitauerit eamque carnaliter cognouerit nuperrime vero nulla præcedente legitima causa, sed solius voluntatis arbitrio secum habitare, & tum vxoria affectione tractare, vel obsequia ad quæ vxor marito exhibere tenetur recusat. Quare pro eius parte de opportuno remedio requisiti discretioni vestræ, &c. moneatis eadem d. Berta quatenus infra sex, &c. sub 500. ducat. &c. auri Camerae pijs locis arbitrio nostro applicandis, ac mandati exequentiui, & in iuris subsidium excommunicationis alijsque, &c. pœnis debeat ad ipsum instantem redire ipsumque vxoris affectionis pertractare, ac debitam obedientiam sibi ad inuicem, et vicissim presentisse, ac debitum reddere coniugale aliasque, et alia facere ad quæ in dispositione Sacrorum Canonum, et Sacri Concilij Tridentini tenetur, et obligata existit

ac presentibus nostris litteris monitorialibus in omnibus, & per omnia paruisse deque illorum partitione, &c. & premissa predictus instans fieri petit premissis, & alio quocunque iuris remedio instanti proficuo ex tam deductis, quam alijs suis loco, & tempore deducendis, & alias meliori modo, &c. Alioquin, &c.

Aliud de dote restituenda matrimonio non sequuto.

Petrus Paulus, etc. vniuersis, &c. Noueritis nuper fuisse coram nobis comparitum pro parte D. Bertæ, & expositum, quod cum olim inter ipsam opponentem, & N. fuisse de facto contractum matrimonium, & eundem N. recepisse in dotem, & ex causa dotis, contemplatione dicti matrimonij de facto contracti, summa scut. 500. monet. quod quidem matrimonium, quia repertum est non fuisse legitimum, & ideo Ecclesie iudicio separatum. Quare pro eiusdem d. Bertæ parte de opportuno iuris remedio instantanter requisiti. Discretionem vestram, &c. moneatis eundem D. N. ex aduerso principalem quatenus infra sex, &c. sub 500. ducat. &c. auri Camerae, &c. ac mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis alijsq. &c. penis debeat dictam summam scutorum 500. ei solum occasione dotis dicti matrimonij, & parentela de facto contractum vna cum omnibus fructibus, damnisq. expensis, & interesse per eandem Bertam passis, & patiendis, & in processu causae liquidan. eidem instanti, siue eius legitimo procuratori realiter, & cum effectu restituisse, & persoluisse, ac de eis debitam satisfactionem impendisse, ac presentibus nostris litteris monitorialibus in omnibus, & per omnia paruisse, & de illarum partitione. Nos infra terminum infra scriptum certificasse. Alioquin, &c. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

*Aliud de desisten. a molestijs super solutione pensionis,
& illorum reduction.*

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Noueritis nuper fuisse coram nobis comparitum pro parte d. A. & expositum, quod cum alias de parochiali Ecclesia, & per obitum d. N. illius ultimi rectoris, & possessoris, vacan. auctoritate Apostolica eidem exponenti prouisum, seu prouideri concessum fuerit, & eodem tempore eadem auctoritate Apostolica annua pensio 50. ducatorum, auri Camerae d. B. reseruata fuerit cum solito decreto, et conditione in litteris preterite reseruationis pensionis, modo tamen scilicet remaneant centum pro rectore, fructusque, redditus, & prouentus dictae parochialis Ecclesiae sint adeo tenuos, & vix deductis oneribus, & impensis ascendant ad dictam summam, scutorum 100. & consequenter pro solutione dictae annuae pensionis quinquaginta ducat. vt praefertur reseruata ab eodem B. saltem licite, molestari, & inquietari non debuerit, nihilominus premissis non attemptatis eundem opponentem in, & super integra solutione dictae pensionis 50. ducatorum molestare, & inquietare velle se iactat in.

PRACT. IUDIC.

grauē eiusdem exponentis damnum, & præiudiciū, cupiatque ab huiusmodi indebitis molestationibus, & iactationibus iure medio eximij, & liberari, & seu saltim dictam annuam pensionem 50. ducat. ad minorem summam reduci. Ideo pro eius parte de opportuno remedio requisiti discretioni vestræ, &c. moneatis, &c. dictum B. ex aduerso principalem quatenus infra sex, &c. sub 500. ducator. &c. pœnis debeat à quibuscunq. iactationibus, molestationibus, vexationibus, & impedimentis ipsi A. præmissorum causa illatis, & inferri comminatis, modo tamen dictæ molestiæ in partibus iudicialiter latæ non fuerint, realiter, & cum effectu destitisse, & cessasse, ipsumque A. pacificum, & quietum dictis iactationibus, molestationibus, & impedimentis remotis dimississe; attento quod fuit pro eiusdem exponentis parte coram nobis comparitum, & allegatum prædictam pensionem aduersarij fuisse, & esse nullam, & excessiuam, ac nulliter indebite, ac subreptitiæ, & obreptitiæ obtentam, & referuatam, & tam ex præmissis, quam alio quocunq. capite in corpore iuris clauso coram Nobis deducen. annulland. & reuocand. seu saltim ad minorem summam reducendam, & propterea interim iure molestari non potuisse, neque posse. Alioquin, &c. cum termino decem dierum ad comparendum, &c. Datum, &c.

Aliud ad personaliter comparendum contra infordeſcentem in censuris.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Significauit Nobis graui cum quærela, & non sine animi nostri molestia Ill. & Excellent. D. Pompeius Moella, Iur. Vtr. Doct. Sanctissim i Domini Nostri papæ, & Reuerendæ Cameræ Apost. procurat. Fiscalis A. à Nobis, & curia nostra ad Magnifici D. N. tanquam illius cre ditoris instantiam ob non solutionem summe scutor. 500. auri in auro per eundem A. eidem B. debitorem vigore obligationis Cameralis excommunicatum fuisse, & tanquam talem declaratum, ac publice euitatum, & iam per annum, & ultra de excommunicatione non curasse in maximum animæ suæ præiudiciū, ac Sanctæ Sedis Apost. & illius auctoritatis lesionem, ac iurisdictionis nostræ vilipendium, & contemptum, & corde, & animo induratum, & post dictum tempus prædictas censuras sustinuisse, & adhuc sustinere, ita vt contra eum vehemens, ac violentia præsumptio oriatur de crimine hæresis, sintque transgressores taliter coercendi, quod eorum pœna alijs cedat in exemplum; Quare pro eiusdem dicti procuratoris fiscalis parte pro debito sui officij opportune requisiti constituto prius nobis de prædictarum censurarum fulminatione, ac de illarum intimatione eidem A. de mandato nostro personaliter facta, & exequuta, & coram nobis iudicialiter reproducta, ac per dispositionem nonnullorum testium de mandato nostro examinerum præmissa à veritate non discrepari. Discretioni vestræ, &c. moneatis eundem A. quatenus infra, &c. sub mille ducat. auri Cameræ arbitrio nostro applican. & pro illis mandati exequutiui, & iuris subsidium excommunicationis, priuationis omnium, & quorumcunq.

rumcunq. beneficiorum officiorum, ac bonorum, quæ ipse ob tinet, ac inhabilitatis ad illa in futurum obtinenda triennium, ac perpetuæ notæ infamæ, alijsq. censuris, & pænis in Sacrorum Canonum dispositionibus expressis, ac alijs arbitrio nostro augen. moderan. pænis deb. eat hic in Rom. Cur. coram nobis, seu nostro In criminalibus Locumtenente personaliter per se ipsum, & non per procuratorem, seu excusatorem aliquem comparuisse, & se præsentasse, ac de hmôî heresis suspitione se sufficienter expurgasse, alias videndum eum per Nos, seu nostrum Locumtenen. prædictum, tanquã de fide suspectum condênari, aliasq. & alia fieri, & exequi mandari in præmissis, & circa ea necessaria, & opportuna, vel causam si quam habeat rationabilem quare præmissa fieri non debeant allegandum. Alioquin lapsò dicto citationis termino contra ipsum A. ad incursum dictarum censurarum, & pænarum, & ad omnes, & singulos alios actus, & terminos necessarios, & opportunos, vsque ad definitiuam sententiam inclusue procedemus, seu dictus Locumtenens noster procedet iustitia mediãte eius absentia, seu contumacia minime obstitente. In quorum fidem, &c. Datum Romæ, &c.

Plura alia monitoria in Curia.

Monitorium pro petitione hereditatis delata ab intestato.

DE mandato, &c. & ad instantiam N. asserentis, quod nuper seu alias q. B. diem vitæ suæ clausit, nullo ab eo condito testamento, nullis que ex eo superstitis liberis, neque alia persona proximiori in gradu ipsi B. quam sit dictus N. & consequenter hereditas, & bona dicti q. B. fuerunt, & sunt ab intestato deuoluta ad ipsum, & ad eum iure proximitatis, & tanquam proximiorum pleno iure spectauerunt, & pertinerunt, & hodie ad ipsum spectant, & pertinent, quam hereditatem dictus N. adiuit, & adit. ex causa prædicta. Ideo tenore præsentium moneatur T. tanquam detentor, & indebitus possessor dictæ hereditatis, & bonorum ex aduerso principalis quatenus infra triduum proximum, sub &c. pænis debeat realem, actualem, & corporalem possessionem dictæ hereditatis, & bonorum illius, iuriumque membrorum, & pertinentiarum, ac illi annexorum, quorumcunque libere, ac realiter, & cum effectu dimisisse, tradidisse, & relaxasse, necnon de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus per ipsum T. ex dicta hereditate, & bonis in debite perceptis, & in futurum percipiendis, vsque in diem dimissionis, et relaxationis dictorum bonorum eidem instanti integraliter satisfecisse, et debitam de illis satisfactionem impendisse, et impendere, attento quod fuit ex parte dicti instantis comparitum, et allegatum, tam ex præmissis, quam alio quocunque capite dictam hereditatem ad eum legitime spectare, et pertinere, et propterea eam sibi restituendam fore,

& esse, vna cum dictis fructibus non solum præmissis, sed etiam omnino alio meliori modo, &c. saluo iure, & si senserit se, &c. compareat, &c. Alioquin, &c.

Et quatenus dictus T. sit minor compareat coram eodem A. C. siue eius in ciuilibus Locumtenente, ad petendum sibi prouideri de idoneo curatore, qui defensionem ipsius, & d. causæ assistat, aliaque necessaria, & opportuna faciat, & exerceat super causæ huiusmodi prosecutione, alioquin videndum, & audiendum sibi eundem curatorem per Iudicem deputari ad hanc litem, et causam prosecutionem et defensionem. aliaque et alia fieri, prout iustum fuerit, et ordo dictauerit rationem.

Aliud in actione confessoria, pro seruitutibus.

DE mandato, etc. et ad instantiam d. A. principalis asserentis, quod iam longissimo tempore retroacto ipse habuit, tenuit, et possedit, et hodie habet, tenet, & possidet pro sua, & tanquam suam domum positam in Ciuitate Corneti, cui ab vna parte, etc. et ad ipsum A. pleno iure spectant. et pertinent. cui quidem domui fuit debita, et hodie debetur a domo B. ibi contigua seruitus tigni immittendi, ac stillicidij recipiendi à domo ipsius A. ac in domum, et per domum ipsius B. Rursumque idem D. A. exponit, quod iam longissimo tempore tenuit, et possedit. et etiam hodie tenet, et possidet quoddam molendinum in loco, etc. situatum in, et super fundo, et proprio terreno ipsius A. cui coheret, etc. ad quos ipse A. longo tempore elapso duxit quandam rugiam aque per quandam petiam prati dicti B. positam super territorio dicti loci. cui coheret, etc. sitiente, et patiente dicto B. eius prædecessoribus per quam petiam prati debetur, ac debita fuit, et est seruitus Aqueductus ipsi molendino, et ad ipsum molendinum ex causis legitimis. Amplius idem A. asserit, quod ex causis legitimis, et maxime ex concessionibus, et priuilegijs Apostolicis habuit, et habet, ac habere consuevit plenam, et omnimodam iurisdictionem in loco, etc. & ipsius iurisdictione, ac singularum prædictarum seruitutum possessione, & vel quasi fuit, & stetit ipse A. tam per se, quam per eius prædecessores spatio decem, viginti, triginta, quadraginta, quinquaginta, centum annorum, & pluribus sic, quod in contrarium memoria initij eius aliquo modo non existit sciente, & patiente dicto B. & eius antecessoribus subinde asserit idem instantis, quod prædictus B. ipsum à certo tempore citra maxime ab anno proximo præterito, ac presenti, & per totum dictum tempus turbauit, inquietauit, & molestauit, ac turbat, inquietat, & molestat eundem A. in dicta sua quasi possessione iurisdictionis, & seruitutum ac iurium suorum prædictorum indebite, & iniuste, ac de facto non patiendo, nec præmittendo ipsum A. vt, & frui modo debi-

to prædictis seruitutibus, & iuribus ad ipsum pleno iure spectan. & pertinent. ac solitis, & consuetis. Ideo tenore præsentium moneatur idem B. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum, sub &c. debeat à prædictis molestationibus, & inquietationibus eidem d. instanti super dicta seruitute Aqueductus seu rugię ducendæ ad dictum molendinum, necnon seruitute dicti Tigni immitendi, ac stillicidij recipiendi, iurisdictioneque sua in dicto loco superius expressa destitisse, cessasse, & se penitus abstinuisse, ac permisisse, & permittere, quod dictus D. A. vratur, fruatur, & gaudeat prædictis seruitutibus iuribus, & iurisdictionibus debitis, & consuetis modis præteritis, cum idem instans intendat declarari facere, prout petit seruitutem aqueductus, seu rugię ducendæ aque ad ipsum molendinum, necnon seruitutem dicti Tigni immittendi, & stillicidij recipiendi, iurisdictionemque dicti loci, &c. ad eum spectasse, & pertinuisse, ac spectare, & pertinere, deberique, & debita esse prædicto molendino, ac domui, ac licuisse, & licere dicto A. ex sua domo in domum dicti, licet immittere tigna, & stillicidia quęcunque, & exercere omnimodam iurisdictionem in dicto loco, &c. inter homines ibi habentes libere, & absque aliqua contradictione, tam ex præmissis quam alijs suis loco, & tempore deducendis, & non solum præmissis, sed etiam omni alio meliori modo, &c. & si senserit se, &c. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud in actione negatoria.

DE mandato, etc. et ad instantiam D. A. ac communis, et hominum villæ C. asserens idem A. quod iam longissimo tempore, tam per se, quam per eius antecessores tenuit, et possedit pro sua, & tanquam suam domum vnam positam, etc. quam domum I. ex quadam eius domo posita etc. infixit, seu imposuit trabem vnam, seu rignum vnum præter, et contra voluntatem scientiam, et patientiam ipsius A. et hodie infixum, et impositum habet, et tenet indebite, et iniuste. Amplius dicit idem A. quod prædictus I. deriuare, seu decurrere fecit aquam per quandam petiam prati dicti A. positam, etc. ad quoddam molendinum dicti I. positum etc. Rursumque idem I. prætenden. habere iurisdictionem in Villa C. et in homines ibi commorantes, et habitantes nititur exercere, et de facto exercuit, et exercere iurisdictionem, tam in ciuilibus, quam in criminalibus causis, tamen rei veritate inspecta ad ipsum I. nulla iurisdictione pertineat; neque pertinet in villa prædicta, sed ad vniuersitatem, et homines eiusdem villæ etiam quo ad omnimodam iurisdictionem, ac merum, et mistum imperium. Ideo moneatur idem I. quatenus, etc. debeat, cessasse à prædictis seruitute domus aqueducto, et prætensa iurisdictione tanquam liberis, et exemptis ab eis cum inhibitione, ne sub eiusdem censuris, et pœnis audeat, seu præsumat, quouis prætextu illis

illis vtatur, neque in eis quoquomodo se ingerat, vel intromittat, saluo iure, &c. & si senserit se, &c. compareat, &c. Alioquin, &c.

Aliud pro rescissionis contractus lesiui.

DE mandato, &c. & ad instantiam A. moneatur B. vti indebitus detentor, & possessor domus, quæ fuit ipsius instantis positæ, &c. iuxta, &c. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub &c. debeat dictam domum, alias per instantem, seu alium eius nomine sibi venditam, illiusque realem, ætalem, & corporalem possessionem, vna cum iuribus, & pertinentijs suis quibuscunq. realiter, & cum effectu illi restituisse, cum idem instans offerat se paratum pretium ab eo receptum realiter, & cum effectu illi restituere, attento quod pro parte instantis fuit comparitum, & allegatum prædictam domum, tam tempore illius venditionis, & celebrari contractus, ac etiam ante, & post fuisse, & esse maioris pretij, & estimationis, & instantem tanquam lesam, & deceptam, a ut errore ductum minori, & viliori pretio vendidisse, & in venditione illius se deceptum fuisse ultra dimidiam iusti pretij, & propterea tam ex remedio in actis, & processu causæ deducen. venditionem prædictam rescind. fore, & esse, & ideo si senserit se &c. compareat. &c. Alioquin, &c.

Et quatenus bona vendita mobilia sint, dicatur scilicet illa restituisse si extant, sin autem iustum illorum pretium iuxta æstimationem peritorum instanti debite, ac realiter, & cum effectu suppluisse, ac persoluisse, & reliqua, vt supra singula singulis congrue referendo, ac debite adaptando.

Aliud pro subministratione alimentorum.

DE mandato, &c. ad instantiam D. A. filij magnifici, & nob. N. qui ex debito paternæ pietatis tenetur instantem, tanquam eius filium legitimum, ac naturalem natum ex legitimo matrimonio ex q. Domina B. & ipso d. N. coniugibus alimentare præsertim, quia ipse A. cum omnibus, quibus decuit, honore, reuerentia, ac obedientia, & prout bonum decet filium fam. erga parentes suos se gesserit, neq. aliquod scelus commiserit, ita vt licite reputari valeat indignus patria potestate, nihilominus sicut eadem expositio subiungebat dictus N. eiusdem instantis pater præter omne iuris, ac æquitatis debitum debita alimenta denegare ausus fuit, ac de præsentibus denegat in maximum eiusdem instantis damnum, ac præiudicium, & eius vitæ periculum. Ideo tenore præsentium moneatur idem N. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum prox. sub &c. debeat eidem inst. congrua, ac conuenientia alimenta, tam præsentibus, quam futuris temporibus iudicis arbitrio taxan. realiter, ac cum effectu subministrasse, ac persoluisse, aliaque fecisse ad quæ ex dispositione vtriusque iuris facere obligatus existit, & si senserit se, etc. compareat, etc. Alioquin, etc.

Aliud pro redditione administrationis tutela.

DE mandato, &c. ad instan. A. principalis moneatur d. N. tutor, ac pro tempore curator, qui fuit prædicti instantis ex testamento paterno deputatus ex aduerso principalis, quatenus infra triduum prox. sub &c. debeat idem instanti, plenam, ac debitam rationem, & calculum tutelæ, ac curæ ipsius instantis, ac administrationis quorumcunq. rerum ac bonorum in eius paterna hæreditate relictorum, & in inuentario illorum per eum confecto descriptorum à die susceptæ tutelæ huc vsque ad eum peruentorum, vna cum omnibus, & singulis fructibus, reddit. ac prouentibus ex eis perceptis realiter, & cum effectu reddidisse; nec non omnia, ac singula bona in d. inuentario descripta, ac instrumenta, scripturas, libros, & computa quæcunq. penes eum existentia ad dictum D. A. instantem, vtcunq. pertinentia exhibuisse, ac cum effectu restituisse, ac consignasse, ac omne id, & totum, in quo occasione dictæ administrationis tutelæ, ac curæ est debitor persoluiffe, ac debitam satisfactionem impendisse, ac si senserit se, &c. compareat, &c. Alioquin, &c.

Aliud pro obseruantia pactorum.

DE mandato, &c. ac ad instan. D. P. asserentis, quod nuper, seu alias vertentibus varijs, & diuersis discordijs, & controuersijs inter ipsum instantem, & B. & superinde calculatis, ac factis inuicem, ac plene discussis rationibus datorum, & receptorum hinc inde tandem interuenientibus ad hoc amicis communibus deuenerunt ad conuentiones pacta, ac transactionem solemnè stipulatione iure iurando firmatas suis loco, & tempore apud acta notarij causæ exhiben. & producen. Tenore presentium moneatur idem B. quatenus debeat dictas conuentiones transactionem, ac pacta, vt supra inter eos facta, realiter, & cum effectu, adimpleuisse, & obseruasse, illaq. ad vnguem in omnibus, & per omnia, debite exequutioni demandasse, aliasq. ac alia fecisse, & adimpleuisse ad quæ ex illorum tenore tenetur, & obligatus existit, vna cum omnibus damnis expensis, et interesse passis, et patiendis culpa, et facto ipsius B. non adimplentis, et ideo si senserit se, etc. compareat, etc. Alioquin, etc.

Aliud pro restitutione pecuniarum cum arresto.

DE mandato, etc. et ad instan. A. principalis moneatur D. N. ex aduerso principalis quatenus infra triduum proximum sub etc. debeat idem instanti de summa scutorum centum monetæ, in quibus ei tenetur pro totidem hic in Romana Curia mutuatis gratis, et amore realiter, ac cum effectu satis fecisse, et interim sub simili pæna arrestetur idem ne à Rom. Cur. recedat donec dicto A. de huiusmodi pecunijs integraliter satisfecerit, aut cum eo concordauerit, vel idoneè cauerit destando iuri, et iudicatum soluen. coram eodem A. C. vel alio quocunq. Iudice, et in quacunque instantia, et si senserit, etc.

Aliud

Aliud in actione iniuriarum.

DE mandato, &c. ac ad instantiam D. A. quærelanter exponentes, quod licet ipse A. per triginta annos, & ultra fuerit Romanæ Cur. curialis, & mea, coram diuersis Sacri Palatii Apostolici causarum Auditoribus, Prothonotarijs Apostolicis, & eiusdem Ro. Cu. prælatis, & per tempora quam plurima uti publicus notarius, & scriba à tempore, quo ad annos discretionis peruenit citra iacturam loquen. fuerit, & sit bonæ famæ laudabilis vitæ, & honestæ conuersationis, & se à dictis temporibus, ac per ipsa tempora in quantum permittit humana fragilitas ab illicitis, & inhonestis rebus præsertim furto, & subtractione alienarum rerum se abstinuit; nihilominus quidam N. de præsentis anno, ac die, & mensis, &c. in præsentia plurimorum fidedignorum testium ipsum exponentem publice alta, & intelligibili voce furem appellauit, ac nominauit, & alia iniuriosa, ac contumeliosa verba aduersus eum protulit, ac talem ipsum denotauit in honoris: ac status sui & eius famæ, demigrationem, ac maximam iacturam, & detrimentum quas iniurias ad animum suum reuocauit, illasq. æstimauit, & æstimat usq. ad summam scut. mille, quæ potius ex eis proprijs bonis ammittere voluisset, quam tales iniurias sustinere. Quare tenore præsentium moneatur idem A. ex aduerso principalis quatenus infra triduum proximum sub &c. pœnis debeat idem A. de dicta summa scut. mille ad tantundem pro dictis iniurijs passis, æstimat. realiter, ac cum effectu satisfacisse, ac debitam de illis satisfactionem impendisse, ac impendere, & si senserit se, &c. compareat, &c.

Si autem iniuria fuerit illata, & verbis, ac factis cum sanguinis effusione, seu membri mutilatione poteris monitorium formatæ sub simili præscripta formula mutandis mutatis, singula singulis congrue referendo, ac debite adaptando.

Aliud de eximendo à fideiussione.

DE mandato, &c. ac ad instantiam Magnif. D. A. qui ut asseruit iam sunt octo anni effluxi, ad instantiam, ac preces d. B. fideiussit, & intercessit, ac uti principalis, principaliter, ac in solidum accessit, & se obligauit instrumento impositionis annui census scut. 40. mon. alias per dictum B. in & super quodam eius casali posito, &c. impositi, ac venditi ad fauorem d. N. pro pretio scut. 500. similium, tam pro euictione, quam census solutione à qua fideiussione cum indemnem penitus, ac sine damno releuare, & conseruare pomisit, ac infra dictum tempus, & tempora præfatus d. A. non semel, ut asseruit à creditore prædicti census pro illius solutione molestatus fuit, interisitq. eiusdem d. instantis à dicta eius fideiussione iure medio eximi, ac liberati, vel saltim idoneam conseruatoriam cautionem ab eodem B. pro sui, ac suorum indemnitati obtinere, ideo moneatur idem d. B. extra principalis quatenus infra triuū prox sub 1000. duc. &c. pœnis debeat ab eadem fideiussione, ut præfertur fa

eta penitus, et omnino, ac realiter, et cum effectu exemisse, ac liberasse, vel saltim conseruatoriam idoneam cautionem de releuando eum inde nem ab eadem fideiussione, vt supra facta, et molestijs illius occasione illatis, ac inferendis, in futurum cum non intendat idem instans vltorius stare in dicta fideiussione, et tam ex premissis, quam alio quocunq. capite proficue, super premissis opportune prouideri, ac ideo si senserit se &c. compareat, etc. Alioquin, etc.

Aliud in actione reali.

DE mandato, Illustriss. ac Reuerendiss. D. Curie causarum Camera Apostolicę Auditoris, siue eius R. P. D. in civilib. Locumtenen. ad instan. D. A. ad quem, vt asseritur pleno iure dominij, vel quasi, ac iusto, et legitimo titulo spectauit, & pertinuit ac spectat, et pertinet petia terrarum laboratiuarum salmarum, 50. in loco nuncupatum *il pian di San Mattheo* Territorij Cornetani iuxta bona ab vno, etc. et alios suos notissimos fines in processu causę, et causarum huiusmodi latius specifican quas terras d. B. licet indebite, ac iniuste tenet, et possidet tenore presentium moneatur idem B. quatenus infra triduum proximum, sub 500. duc. auri Camera pijs locis arbitrio Domini applican. ac mandati executiui, et in iuris subsidium excommunicationis, alijsq. etc. pennis debeat dictas terras, ac illarum possessionem, vna cum iuribus, ac pertinentijs suis, quibuscunq. eidem D. A. libere dimississe, ac restituisse, et relaxasse; vna cum omnibus, ac singulis fructibus, redditibus, et prouentibus per eundem B. a die illarum detention. indebite percept. ac percipien. in futurum, vsq. in diem illarum dimission. ac relaxation. si extant, sin autem de illorum vero valore, ac pretio, ad rationem quantiplurimi, vna cum omnibus damnis, expensis, ac interesse, passis, et factis ac patien. et facien. suis loco, ac tempore, in processu presentis causę liquidan. ac premissa pro parte dicti instan. fieri petitur summarie, etc. deducen. in presenti iudicio omne ius sibi in premissis competens, ac competiturum vndecunq. quomodocunq. ac qualitercunq. saluo iure minuendi, addendi, mutandi, ac corrigendi, etiam vigore cuiusuis alterius petitionis, quandocunq. fiendę, non se astringen. propterea ad proban. nisi solum ea omnia, ac singula, que sibi sufficiant ad victoriam suę causę, omni meliori modo, etc. si senserit se, &c. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud in actione hypothecaria in bonis debitoris.

DE mandato, etc. et ad instantiam D. R. creditoris D. N. in summa scutor. 500. per eundem N. eidem instan. debitorum vigore publici instrumen. manu publici Notarij rogati, ac stipulati, tenore presentium moneatur, idem d. N. exaduerso princip. quatenus infra triduum prox. sub mille duc. etc. debeat domum ipsius N. positā, etc. quā d. N. tā tempore factę d obligat. quam ante, ac post tenuit, et possedit, et

nunc

nunc tenet, et possidet pro sua, et tanquam suam, illiusq. realem, actualē, et corporalem possessionem, iuriumq. et pertinentiarum illius quorumcunq. dicto instanti dimisisse, et relaxasse, attento quod fuit ex parte d. instan. dictam domum fuisse sibi iure pignoris obligatam, et hypothecatam, et causa suprädicta, et eam propterea, illiusq. possessionem licite sibi concedi debuerit, vna cum pensionibus decursis, et decurrendis, et prædicta fieri non solum præmissis, sed omni alio meliōri modo, etc. et si senferit, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro traditione domus donata.

DE mandato, etc. et ad instantiam D. A. tenore præsentium moneatur d. B. ex aduerso principalis quatenus infra triduum proximum, etc. debeat domum positam, etc. illiusq. possessionem, ac iurium, membrorum, et pertinentiarum suarum quorumcunq. alias per eundem B. eidem instanti vigore donationis pure, mere, et solemniter, ac irrevocabiliter factę concessę apparente, vt dicitur publico instrumento donationis, manu publici notarij rogato, et stipulato suis loco, et tempore exhiben. et producen. realiter, et cum effectu liberam, et expeditam tradidisse, et consignasse, vna cum omnibus, ac singulis fructibus ex eadem domo à die factę donationis, indebite perceptis, ex qui percipi potuerunt ac percipiendis vsq. in diem illius dimissionis, et relaxationis in processu causę, et causarum huiusmodi, suis loco, et tempore liquida. etc. et si senferit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro restitutione rei locata, ac facti solutione.

DE mandato &c. ad instan. D. A. afferentis, quod cum iam sunt decē anni elapsi inuestiuerit d. B. de domo vna posita, &c. pro annuo canone seu responsione, ac factu scutor. decem monete soluen. annuatim in festo Natiuitatis D. N. Iesu Christi, prout constare dicitur in instrumento illius inuestiturę manu publici notarij rogato, ac stipulato, quā domum prædictus B. à d. tempore citra tenuit, & possedit, & spatio duorum annorum debitum canonem soluerit, & ab inde citra in illius solutione defecerit, ac vterius ipsam domus propria auctoritate irrequisito d. instanti tanquam directo dominio, & proprietario, d. C. alienauerit contra d. Instrumenti illius inuestiturę formam, ac tenorem. Ideo tenore præsentium moneatur, tam dictus B. quam etiam idem C. indebitus possessor domus prædictę, quatenus infra triduum prox. sub &c. dictam domum, quę ex causis prædictis fuit deuoluta, ac vtile dominium cum proprietate re consolidata liberam, ac expeditam eidem instanti dimisisse, relaxasse, & restituisse, ac ab illius vteriori detentatione cessasse, & abstinuisse, nec non de omnibus, & singulis fructibus redditibus, prouentibus, ac pen. ex ea indebite perceptis, & qui percipi potuerunt, & in futurū ab illius occupation. vsq. in diem illius dimission. percipien. & in processu causę, & causarum huiusmodi liquidan. integraliter satisfacif-

cisse, & debitam solutionem, & satisfactionem impendisse, & impendere, & si senserit se, &c. compareant, &c. alioquin, &c.

Aliud pro restitutione feudi.

DE mandato, &c. & ad instantiam A. exponentis, quod de anno 1590 ipse inuestiuit B. in feudum, ac nomine reſti, et nobilis feudi in Castro N. cum omnibus iuribus, & pertinentijs, ac iurisdictionibus dicto Castro pertinentibus prout constat publico instrumento inuestituræ manu publici notarij rogato, ac stipulato, qui quidem quidem B. ageret in humanis vitæ eiusd. A. instantis multipliciter insidiatus est contra debitum fidelitatis iuramentum, & amplius diem suum clausit extremū nullis relictis, nec superstitibus ex eo liberis masculis, legitimis, & naturalibus, quibus de causis, & quælibet earum prædictum Castrum fuit, & est merito instanti apertum, & deuolutum, & propterea C. hæres priuari B. priuatus est successione dicti feudi. Ideo tenore præsentium moneatur idem C. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximū sub trium millium ducat. &c. panis debeat d. Castrum, vt præfertur deuolutum, illiusq. realem, actuaalem, & corporalem possessionem, vna cū omnibus, & singulis suis iuribus, & iurisdictionibus, & pertinentijs vniuersis ad illud spectan. & pertinen. liberum, & expeditum eidē d. instan. dimisisse, & relaxasse, necnon de omnibus, & singulis illius fructibus, redditibus, & prouentibus, ac emolumentis quibuscunq. ex eo indebitè perceptis, & qui percipi potuerunt, & in futurum vsq. ad illius dimissionem, & relaxationem percipien. & in processu causæ liquidan. integraliter satisfecisse, & de illis debitam satisfactionem impendisse, & si senserit se, &c. compareat, &c. Alioquin, &c.

Aliud pro hereditate, vel re singulari diuidenda.

DE mandato, &c. & ad instantiam d. A. asserentis, quod q. D. B. eorū genitor à pluribus mensib. citra decessit superstitib. sibi etiā hereditib. vniuersalib. eius fratrib. eiusq. filijs, qui post mortē eorū patris adita per eos hereditate communiter, & pro indiuiso tenuerunt, & possiderunt, & hodie tenent, & possident totam, & vniuersam hereditatem prædictam, insuper dicit idem A. quod B. in suo vltimo testamento legauit, & reliquit prædictis fratrib. pro equalibus portionibus domum vnā positam, &c. quam domum iidem fratres pluribus annis post mortem d. B. cōiter ex pro indiuiso tenuerunt, et possid. & hodie tenent, & possident, verum, quia iure cautum est, quod omnis communio parit discordiam, & negligi solet, quod communiter possidetur. Ideo tenore præsentium moneatur idem B. quatenus infra triduum proximum sub &c. debeat realiter, & cum effectu diuisionem simul cum dicto A. facere rerum, & bonorum primæ hereditatis, & domus præd. necnon omnium, & singulorum fructuum per eundem B. habitum, & perceptum si exstant sin autem de illorum vero pretio, & valore ad rationem quamplurimi, & in

& in futurum percipiendis, & pro parte, & partibus pertinentibus ad eund. instan. ex dictis domo, & bonis hereditarijs simul cum damnis, expensis, & interesse passis, & factis, ac fiendis, & patiendis per ipsum d. instan. &c. & præd. idem instans fieri petit præmissis, & omni alio meliori modo, &c. deducen. &c. in præsentis iudicio, &c. non astringen. &c. se, &c. & si tenferit se, &c. compareat, etc. Alioquin, etc.

Aliud pro hereditate delata ex testamento.

DE mandato, &c. & ad instan. D. A. heredis ex testamento q. D. B. prout de illius testamento apparet dicitur rogato manu publici Notarij suis loco, & tempore, in actis, & processu causæ exhibendo, & producendo tenore præsentium moneatur D. N. detentor, & indebitus possessor rerum, & bonorum hereditatis dicti q. B. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum sub &c. pænis debeat realem, actualem, & corporalem possessionem, quorumuis bonorum hered. d. q. B. tempore suæ mortis possidebat, & quæ nunc detinet, & indebitus possidet D. N. realiter, & cum effectu vacuum, liberam, & expeditam, eidem instanti dimississe, & relaxasse, & ab illorum intrusione cessasse, & abstinuisse, necnon de omnibus, & singulis fructibus, redd. & prouen. ex dicta hereditate, & bonis indebite percept. & in futurum, vsque in diem illorum relaxatione percipien. damnisq. expen. & interesse passis, & patien. suis loco, & tempore liquidan. integraliter satisfacisse, & de illis eidem instan. satisfactionem debitam impendisse, attento quod fuit ex parte dicti instan. comparitum, & allegatum ipsum, tam ex remedio l. fin. de edict. Div. Adr. tollen. quam ex aliquo alio remedio ei proficuo immitton. fore, & esse in possessionem hereditatis, & bonorum prædictor. ipsumq. immisissum manutenendum, & conseruandum dictum N. tanquam illicitum detentorem à dictis bonis, et illorum possessione eiciens. expellen. fore, et esse, et si tenferit se, etc. compareat, etc. Alioquin, &c.

Aliud pro hereditate ab intestato delata vigore interdicti

quorum bonorum.

DE mandato, etc. et ad instan. A. heredis ab intestato q. D. B. principalis tenore præsentium moneatur D. N. exaduerso principalis detentor bonorum hereditatis D. B. quatenus infra triduum proximum, sub etc. pænis debeat realem, actualem, et corporalem omnium, ac quorumcunq. rerum, et bonorum d. q. B. in eius hereditate relictorum, et quæ tempore sui obitus d. B. tenebat, et possidebat in processu causæ, et causarum huiusmodi singulatim exprimen. liberam, et expeditam eidem d. instanti relaxasse, tradidisse, ac dimississe, vna cum omnibus, et singulis fructibus, ex dictis bonis, et hereditate indebite perceptis, ac in futurum percipien. et in processu causa liquidan. et ab ulteriori illorum intrusione, ac detentatione destituisse, cessasse, et se abstinuisse, attento quod fuit pro eiusdem d. instan. comparitum, et allegatum dictum q. B. nuper ab hac vita decessisse ab intestato, nullis relictis liberis, ac cum eidem q.

B. nu-

B. nuper ab hac vita decessisse ab intestato, nullis relictis liberis, ac cum eidem q. B. tanquam proximiorum successisse, ac succedere in vim interdicti quorum bonorum, & alio quocunq. iuris remedio eum immit- ten. fore, ac esse in possessionem bonorum hereditatis prædictæ, ipsi- que N. tanquam illicitum, & indebitum detentorem ab illorum posses- sionem amouen. & ei cieni. fore, ac esse, & ideo si senserit se, &c. compa- reat, &c. alioquin, &c.

Aliud pro rei vindicatione.

DE mandato, &c. ac ad instantiam D. A. principalis tenore præsen- tium moneatur D. B. exaduerso principalis, quatenus infra tri- dum proximum, sub, &c. penis, debeat domum positam, &c. quam præ- dictus B. à pluribus mensib. citra nullo præceden. &c. legitimo titulo, ac iniuste, & indebite detinet, & possidet, illiusq. realem, actualem, & corporalem possessionem, iuriumq. & pertinentiarum illius quorum- cunq. instanti libere dimisisse, relaxasse, & restituisse, vna cum omnibus, & singulis fructibus ex ea indebite perceptis, et in futurum, vsq. in diem illius dimission. percipien. suis loco, et tempore in processu causæ, et caufarum huiusmodi liquidan. attento quod fuit comparitum, et alle- gatam pro parte d. D. instan. etc. dictam domum ad eum pleno iure, dominij, vel quasi spectare, et pertinere, et ab eodem N. tanquam in- debito detentore, et possessore, eam tanquam propriam dicere, illamq. ac illius possessionem, vna cum fructibus rehabere, tam ex remedio iu- ris vindicatione, quam alio quocunq. remedio iuris sibi magis proficuo ac alias omni meliori modo, &c. & si senserit se &c. compareat, &c. alioquin, etc.

Aliud in actione noui operis.

DE mandato, &c. & ad instantiam A. principalis asserentis, quod cum N. anno præsentis, & mense April. proxime præteriti cepisset seu inchoasset fieri, seu fabricari facere super quodam ipsius A. sedimi- neposito, &c. quendam parietem muri causa edificandi vnam domum, idem A. sentientes se ex tali edificio, ac opere, & constructione graua- ri ipsi N. nouum opus solemniter nunciauit, modulosq. seu mensuram, tunc extructi operis assumpsit, seu assumi fecit, prout de his omnibus asseritur constare per publica documenta suis loco, & tempore exhiben- da, & producenda apud acta Notarij causæ huiusmodi, qua quidem nun- ciatione, tunc per ipsum N. sprete in contemptum officij præfidis, præ- dictus N. in ipso opere, & edificio processit, seu procedi curauit, & fecit vsq. fere ad dicti operis consumationem in maximum ipsius instan. præ- iudicium, ideo tenore præsentium moneatur idem exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, &c. debeat demoliri facere suis pro- priis sumptib. & expensum totum, & vniuersum opus, & murum prædi- ctum per d. N. ac illius ordine, & mandato constructum, & edificatum post deuunciationem, & à tempore dictæ deuunciationis citra, deque

omnibus damnis, & expen. & interesse per instantem præmissorum occasione, passis, & patiendis, & in processu causæ, ac causarum huiusmodi su is loco, & tempore liquidan. integraliter satisfecisse, & debitam solutionem impendisse, ac impendere, & præmissa fieri petit idem A. instans, non solum præmissis, sed etiam omni alio meliori modo, salvo iure &c. & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c.

Aliud pro consequenda hereditate ex fideicommissis.

DE mandato, &c. ac ad instantiam D. A. asserentis, quod alias q. P. eius Patruus, suum postremum condidit testamentum, in quo ipsum A. F. & B. omnes fratres æquis portionibus hæredes instituit, & eodem inuicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, ea conditione apposita, quod si quis eorum quocumq. decefferit sine liberis ex suo corpore, & legit. matrim. procreatis, quia tunc ille, vel illi qui ex eis superuenirent, ipsi sic decedenti succederent, prout strictius in dicto testamento contineri dicitur asserentis etiam quod supradictus B. eius frater, iam tribus annis elapsis deceffit adita per ipsum hæreditate prædicta, nullis ex eo superstitibus liberis, & per eund. B. condito testamento in quo Z. sibi hæredem instituit, qui Z. ipsam hereditatem q. B. adiuit & apprehendit, & apprehensam, occupatam obtinuit, & indebite, ac iniuste detinet asserentis, amplius dictus A. quod post mortem B. ut prædicitur sine liberis defuncti eius hereditas, & bona, virtute dicti fideicommissi, & substitutionis prædictæ peruenerunt, & deuoluta sunt ad ipsos A. & F. tunc superstitibus æqualibus portionibus. Ideo tenore præsentium moneatur dictus Z. ex aduerso principalis, qua tenus infra triduum proximum, sub &c. debeas eid. d. A. realem, actua lem, & corporalem possessionem, quorumcumq. bonorum hereditatis dicti q. B. tempore ipse obiit per eum relictum, & possessorum pro dimidia parte ad eum pertinenti ex dicta hereditate realiter, & cum effectu dimisisse, ac relaxasse, vna cum omnibus, & singulis fructibus à die illorum detention. vsq. in diem illorum relaxation. indebite perceptis ac percipiendis in processu causæ liquidan. ac se ab illorum vltiori intrusione cessasse, ac abstinuisse cum vigore dicti testamenti, ac fideicommissi, & substitution. prædictæ A. C. tam ex remedio l. fin. de Edict. Diu. Adr. tollen. ac alio quocumque iuris remedio, in possessionem bonorum dictæ hereditatis q. B. fide committen. immittendos venit, ac prædictus Z. ab illis, ac illorū possessione eijciendus, & appellandus præmissis, ac omni alio meliori modo deducend. &c. salvo iure, &c. ac si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c.

Aliud simile pro fideicommissarijs.

DE mandato; &c. ac ad instantiam N. & N. pro quorum parte fuit ei d. A. C. exhibitum instrumentum testamenti alias per q. P. conditi, in quo suos sibi particulares hæredes instituit A. eius filium, tunc

tunc natum, ac posthumos masculos ex ipso testatore, & F. eius vxore nascituros, quibus sine alijs masculis, legitimis, ac naturalibus decedentibus, substinuit in omnibus eius bonis, absque vlla diminutione, & succedere voluit G. eius fratrem germanum, illiusque hæredes, ac successores obiit post dictum q. testamentum P. superstito dicto A. nullis relictis filijs superstitite prænominato G. in testamento vocato, qui post modum decessit relictis dictis N. & N. eius filijs, & hæredibus, ac d. P. substitutis, & fideicommissarijs hæredibus, tenore præsentium moneatur D. B. detentor, ac indebitus possessor vnus domus sitæ, &c. ac prædij sitæ, &c. ac aliorum bonorum in processu causæ specifican. quæ dictus q. P. tempore sui obitus habebat, & possidebat ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub, &c. pœnis debeat realem, actualem & corporalem possessionem dictorum bonorum eidem instan. tanquã filijs d. G. hæredibus substitutis, & fideicommissarijs d. q. P. realiter, ac cum effectu dimisisse, & relaxasse, vna cum omnibus, ac singulis fructibus per eum hætenus indebite perceptis, & in futurum percipiendis, vsq. in diem illorum relaxation. attento, quod factus est locus fideicommissarii o, & substitutioni in personam dictorum instan. & ideo tam in vim remedij l. fin. de edicto diu. Adrian. tollen. quam alterius cuiuscunq. remedij illis de iure magis proficui in dictorum bonorum possessionem imponendi, ac immittendi veniunt, & iedo, &c. senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c.

Aliud pro diuisione bonorum.

DE mandato, &c. & ad instantiam A filij, ac hæredis pro medietate q. D. B. asserentis habere, ac possidere pro indiuiso plura bona, tam mobilia, quam immobilia, relicta in communi hereditate paterna cum N. eius germano fratre, filio, ac cohærede q. B. & cum non placeat eidem instanti, nec expediat, amplius in communione persistere, cum, vt plurimum, communitio discordiam pariat, & quæ communiter possidentur, communiter negliguntur. Ideo tenore præsentium moneatur idem N. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub, &c. pœnis debeat ad diuisionem eorundem communium bonorum cû instante dimisisse, ac pro dicta diuisione facienda peritum idoneum pro eiusdem instantis parte nominari, ac elegisse, & alterum pro eiusdem instantis pro parte nominari, ac deputari vidisse, qui debitas partes, seu portiones eorundem bonorum faciant, ac vnicuique ipsorum suam assignet, seu per eundem A. C. assignari, seu adiudicari mandari vidisse pro pretio arbitrando, aliasque, & alia fieri vidisse in præmissis à iure, requisita, ac necessaria, & opportuna, ac ius, & iustitiam ministrari præmissis, ac omni meliori modo, & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c. Et quatenus diuisio fundorum fiat addatur Nec in terminos & confinia poni vidisse, & mandasse, & si positi fuerint termini, & auulsi

illos suis sub debitis finibus reposuisse, & reponi vidisse, al iasq. & alia fecisse, & fieri vidisse vt supra.

Citatio cum inhibitione vigore appellationis extra curiam.

Petrus Paulus, &c. Romanæ Curie Iudex ordinarius. Vniuersis, ac singulis dd. Abbatibus, &c. Noueritis quod nuper in quadam causa verten. coram Magnifico D. presidente N. inter d. Appellantem ex vna, & D. B. appellatum de, & super in subinserta sententia contentis rebusq. alijs in actis, & processu causa, & causarum huiusmodi larius deductis, & illorum occasione, partibus, ex altera, idem d. Præses, suam in scriptis ad fauorem dicti B. tulit, & promulgauit sententiam diffinitiuam, vt illius fide, seu instrumento eorum nobis exhibito tenoris infrascripti, videlicet. Christi noie inuocato, &c. a qua quidē prætenfa sentētia, & alijs quibuscunq. grauaminibus eidem d. A. per eundem d. Præsidentem illatis ad Sanctissimum D. N. Paulum diuina prouidentia Papam V. prouocatum, & appellatum fuit, & sic causa appellationis huiusmodi coram nobis tanquam Rom. Cur. ac appellationum, & reclamationum in terris Sanctę Rom. Ecclesię mediate, ac immediate subiect. interpositarum Iudice ordinario legitime introducta, subsequenter cum appellans ipse appellationem suam huiusmodi prosequi velit, ac intendat, fuimus pro eiusdem D. N. appellantis parte debita cum instantia requisiti: quatenus sibi citationem legitimam, vna cum inhibitione extra Rom. Cur. ac ad partes, contra, & aduersus dictum B. exaduerso principalem, ac dictum D. Præsidentem si sua putauerit interesse, omnesque alios, & singulos sua communiter, vel diuisim interesse putantes in executione citationis nominandos in forma solita, & consueta decernere, & concedere dignaremur. Nos igitur Auditor præfatus attendentes requisitionem huiusmodi fore iustam. Discretionem vestram, & cuiuslibet vestrum committimus, ac districte præcipiendo mandamus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, &c. sub &c. dictum B. exaduerso principalem, ac D. Præsidentem si sua putauerit interesse, & sententiam huiusmodi defendere voluerit, omnesque alios, ac singulos sua communiter vel diuisim interesse putantes in eorum proprijs personis, si eorum præsentias commode habere poteritis, alioquin in hospitij habitationum suarum si ad ea vobis tutus pateat accessus, & in parochiali, seu parochialibus sub qua, vel quibus degunt, & morantur, alijsque Ecclesijs, & locis publicis; & consuetis, ac vbi, quando, & quoties opus fuerit infra missarum, & aliarum horarum, & diuinorum officiorum solemniam, dum ibidem fidelis populus ad diuina audiendum conuenerit publice, alta, & intelligibili voce ex parte nostra peremptorie citare curetis, quos nos etiam tenore præsentium citamus, quatenus sexta die post citationem vestram huiusmodi modo præmissa factam immediate sequen. si dies ipsa sexta iuridica fuerit

rit alioquin proxima die iuridica ex tunc imediate sequen. compareant in iudicio legitime coram nobis, seu nostro in ciuilibus Locumtenente cum omnibus, & singulis actis actitatis scripturis, iuribus, instrumentis, processibus, ac munimentis quibuscumque causam, & causas huiusmodi tangentibus, ac eam, seu eas quomodolibet concernen. vtrique parti in hac causa de iustitia responsuri, ac in ea ad omnes ac singulos actus iudiciales gradatim, ac successiue etiam vsque ad diffinitiuam sententiam inclusiue debitis, ac consuetis terminis, & dilationibus, vt moris est processuri ac procedi visuri, aliasque dicturi, facturi, & recepturi, quod iustitia suadebit, ac ordo dictauerit rationis. Certificantes nihilominus eosdem citatos, quod siue in dicto termino, vt præmissum est comparere curauerint, siue non. Nos nihilominus, vel Locumtenens noster prædictus ad partis comparentis, & causam huiusmodi prosequi curantis instantiam ad præmissa omnia, & singula, ac alias, prout istum fuerit procedemus, seu procedet dictorum citatorum absentia, seu contumacia non obstante, & insuper attendentes, quod lite, & causa huiusmodi sic, vt præmittitur, coram nobis indecisus penden. nihil sit in partibus per quemcunque attentandum, seu innouandum. Idcirco eidem D. Præsidi, cæterisque alijs dd. officialibus, Iudicibus commissarijs delegatis, subdelegatis, exequutoribus ordinarijs, seu extraordinarijs quæcunque auctoritate fungentibus, quibuscunque nominibus ceñseantur, & quacunq; præfulgeant dignitate, præsertim eidem B. ex aduerso principali, omniaibque alijs, ac singulis quorum interest, intererit, seu interesse poterit, quomodolibet in futurum eisdem auctoritate, & tenore inhibemus, ne ipsi, vel alter ipsorum in vilipendium litispèdentiæ, & iurisdictionis, nostræ, Immo verius Apostolicæ Sedis contemptum, dictique d. N. principalis præiudicium, ac grauamen quicquam, per se, vel alium, seu alios publice, vel occulte, directe, vel indirecte, quouis quæsito colore attentare, seu innouare præsumant, aut aliquis eorum præsumat. Quod si secus factum fuerit id totum reuocare, & in pristinum statum reducere curabimus iustitia mediante. Abolutionem vero, &c. In quorum, &c. Datum, &c.

Mandatum de immittendo in possessione cum declaratoria vigore sententiæ.
Potentissimo &c. Marcellus, &c. Noueritis quod alias decretis, & concessis per eos, seu prædecessorè nostrum extra Ro. cu & ad partes litteris monitorialibus in vim litterarum Apostolicarum in forma breuis sub annulo Piscatoris legitime expeditarum ad instan. R. D. A. Clerici Pampilonen. contra quoscunq; intrusos ac intrudendos detentatores, & occupatores in vno ex duobus perpetuis simplicibus beneficijs Ecclesiasticis de la Marfa nuncupat. in parochiali Ecclesia Sancti Ioannis Oppidi Ciuitatis nuncupat. de Stella eiusdem Pampilonen. dioeces. &c. per obitum q. Petri de Suphia de mense Aprilis 1589.

extra Rom. Cur. de functi vacan. de; et super dimissione, ac traditione possessionis dicti beneficii; ac fructuum; reddituum, et proventuum; iurium; obventionum, et emolumentorum eiusdem restitutione, et solutione; ac partitione dictarum litterarum apostolicarum, et monitorialium ad favorem eiusdem A. de super concessarum, et expeditarum rebusque alijs, etc. dictisq. monitorialibus litteris in partibus D. B. asserto clerico eiusdem dioc. in eodem beneficio intruso legitime intimatis, et coram nobis iudicialiter reproductis successive pro parte eiusdem d. A. reproductis nonnullis iuribus; examinatq. nonnullis testibus pro iustificatione contentorum in dictis litteris apostolicis, et monitorialibus. Tandem R. P. D. Mathæus Burattus nobis in similibus Locumtenens visis prius videndis verificatis, verificandis, servatisq. servandis causa cognita citato d. Didaco N. dicti B. ex adverso principalis procuratore per unum ex sanctissimi D. N. Papæ Cursoribus ad dicti d. A. instantiam sua ad eius favorem contra eundem B. tulit, et promulgavit sententiam huiusmodi, sub tenore videlicet. De iuris peritorum consilio, que omnia, etc. quocirca vos Potentissimum, etc. vobis vero omnibus, et singulis supradictis committimus, etc. quatenus statim, etc. dictam d. A. siue eius legitimum procuratorem iniet ad realem, actualem, et corporalem possessionem dicti beneficii per obitum dicti q. Petri vacant ac illi annexorum, iuriumq. membrorum, et pertinentiarum omnium suorum inducatis, et immittatis, ac inductum, et immissum manuteneatis, et defendatis amoto exinde eiecto, et penitus expulso dicti B. eidemq. d. A. siue eius legitimo procuratori de omnibus, et singulis dicti beneficii fructibus redditibus, et proventibus, ac iuribus obventionibus, & emolumentis uniuersis a die obitus dicti q. Petri decursis, & debitis, ac futurum vsq. in diem realis, & effectualis dimissionis possessionis dicti beneficii decurrendis, & debendis responderi faciatis, prout nos tenore presentium eundem A. in dictam possessionem induci, immitti, ac imponi, & manuteneri defendi, & de dictis fructibus, & integre responderi mandamus. Et insuper vobis DD. Abbatibus, Prioribus, & alijs supradictis, ad quos spectat tenore presentium committimus, & quatenus statim, &c. eundem B. ex adverso principalem si infra 15. dies a die intimationis eidem etiam per affixionem ad valuas parochialis Ecclesie sub qua degit, & moratur faciende presentium nostrarum litterarum possessionem realem, actualem, & corporalem dicti beneficii iurium, & illi annexorum quorumcumq. d. A. seu eius procuratori realiter, & cum effectu restituerit, & persoluerit, eidemq. Apostolicis, & monitorialibus litteris in omnibus, & per omnia paruerit excommunicationis, omnesq. alias Ecclesiasticas sententias, cen. & pen. in eisdem litteris Apost. ac nostris litteris monitorialibus pro illarum exequutione per nos decretis contentas ob illarum non partitionem, & possessionem dicti beneficii & illi annexorum non dimissionem, ac traditionem, fructuumq. reddituum

rum, & proventuum, iurium obventionum, & emolumentorum non re-
stitutionem, & solutionem damnabiliter incidisse, & incurrisse declara-
tis, eundemq. B. exaduerso principalem sic excommunicatum, & declara-
tum in vestris Ecclesijs, & publico nuncijs, ab omnibus Christi fide-
libus arctius euitari mandetis, & faciatis prout nos tenore presentium
publice nunciari, & euitari mandamus, in præmissis taliter vos haben-
tes, &c. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

Cedula
Domi B. Clericus Pampilonen. dioc. intrusus in simplici beneficio de
la Morfa nuncupato in parochiali Ecclesia S. Iohannis Oppidi Ci-
uitatis nuncupat. de Stella Pampilonen. dioc. per obitum q. Petri de
Susa defuncti vacan. hic auctoritate Apostolica denunciatur excommu-
nicationis, aliasq. Ecclesiasticas sententias, censuras, & penas in litem-
ris Apostolicis, & monitorialibus pro illarum executione decretis cõ-
tentas ob illarum non partitionem possessionisq. dicti beneficii non dis-
missionem, & relaxationem, fructuumq. reddituum, & proventuum, ac
emolumentorum non restitutionem, & solutionem damnabiliter inci-
dissè, & incurrisse declaratus, nisi infra 15. dies à die intimationis presen-
tis in stramentis sententiæ, ac literarum declaratoriarum contra eum
relaxat. quæ intimaçio per afflictionem ad valuas parochialis Ecclesiæ
sub qua moratur fieri possit possessionem realem, actualem, & corpora-
lem dicti beneficii dimiserit, ac de fructibus, & alijs prædictis satisfacere-
rit, ac literis Apostolicis, & monitorialibus desuper emanatis paruerit,
ac alijs, prout in supradicto instrumento declaratorie, instante R. D. A.
Clerico Pampilonen. principali, & *Executores*

Executores
Potentissimo, & Catholico Principi D. D. Philippo ab Austria, diui-
na fauente clementia Hispaniarum Regi, eiusq. Proregibus, Archi-
ducibus, Principibus, Marchionibus, Comitibus, Domicellis, Baronibus
& Marechallis, ad quarumcunq. Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum,
Oppidorum, Castrorum, Villarum, aliorumq. dominiorum vestrorum, lo-
corum, Gubernatoribus, Iudicibus, Locatenentibus, Vicarijs, ac Com-
missarijs ordinarijs, & extraordinarijs, Necnon Reuerendissimo in Chri-
sto Patri, ac D. D. Dei, & Apostolicæ sedis gratia Archiepiscopo N.
eiusq. in spiritali, & temporalis Vicario Generali. Vniuersis quoq. ac
singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Prepositis, Decanis, Archidiaconis,
Scholasticis, Archipresbyteris, Primicerijs, Cantoribus, Custodibus,
Thesaurarijs, Succentoribus, Sacristis, tam Cathedralium, quam Col-
legiarum, Canonis, Parochialiumq. Ecclesiarum, Rectoribus, seu Lo-
cateuentibus eorundem Plebanis, Viceplebanis, Cappellanis, Curatis,
& non Curatis, ac Monasteriorum ordinum quorumcunq. Generalibus
Prouincialibus, Ministris, Prioribus, Vicarijs, Guardianis, Custodibus,

necnon Commendatoribus, Bailiis cæterisque Presbyteris, Clericis, Notarijs, ac Tabellionibus publicis, ac fructuum, reddituum, & prouentuum Cameræ Apostolicæ debitorum Collectoribus, & Subcollectoribus nunc, ac pro tempore existentibus quibuscunq. per dictorum locorum, Prouincias, Ciuitates, ac Diæceses vbilibet institutis, ac etiam venerabilibus, & circumspectis viribus Decanis, Capitulo, ac Canonicis Ecclesiæ N. ac illi, vel illis, ad quem, vel ad quos Canonicatus, & præben. eiusdem Ecclesiæ N. quos q. N. inhibi dum vixit, obtinebat, ac possidebat collatio prouiso, præsentatio, electio, seu quæuis alia dispositio, ac fructuum, reddituum, ac prouentuum quorumcumq. ad dictos canonicatum, ac præbendam spectan. ac pertinen. solutio communiter, vel diuisim pertinet, vniuersis quoq. ac singulis Arrëndatoribus reddituariis, Colonis, Agricolis, Decimatorijs, Censuarijs, Pensionarijs, Receptoribus, debitoribus, detentoribus, ac possessoribus fructuum, reddituum, ac prouentuum, iuriumq. obuentionum, ac emolumentorum huiusmodi, & præsertim d.N. exaduerso principali in dictis canonicatu, & præbenda intruso, cæterisque forsan intrusis, ac in posterum intrudendis, omnibusq. alijs, & singulis quorum interest iutererit, aut interesse poterit, quomodolibet in futurum quibuscunq. nominibus censeatur, aut quacunque præfulgent dignitate. Petrus Paulus, &c. ac vnicus Exequutor ad infra scripta auctoritate Apostolica specialiter deputatus, Salutem in Domino, ac huiusmodi immo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis; noueritis, quod nuper Sanctissimus Dominus Noster Dominus Paulus Diuina prouidentia Papa Quintus quandam commissionis, siue supplicationis papiri cedula nobis per vnum ex suis Cursoribus præsentari fecit quam nos cum ea qua decuit reuerentia recipimus huiusmodi tenoris, videlicet. Beatissime Pater, &c. cuius quidem commissionis vigore causa huiusmodi in, & super dictis canonicatu, & præbenda, illorumq. possessione, ac illorum fructuum indebita perceptione, litterarumq. Apostolicarum desuper expeditarum, ac nobis præsentatarum exequutione contra eundem N. dictis canonicatu, & præbenda intrusum legitime introducta, ac in ea ad varios, & diuersos actus iudiciales inter dictas partes, demum R. P. D. Aloysius Guicciardinus Iur. V. D. Vtriusque Signaturæ Referendarius noster in ciuilibus Locumtenens partibus in voce, ac in scriptis plene informantibus cum eorum Procuratoribus, & Aduocatis, debitisq. seruatis terminis de more, & stylo curiæ nostræ seruari solitis, & consuetis, seruatis seruandis, ac verificatis verificandis causa cognita, ac mature discussa suam in scriptis in huiusmodi causa tulit, ac promulgauit sententiam in hunc, qui sequitur modum. Christi nomine innocato. Quæ quidem sententia taliter erit subscripta, ita pronunciaui. Ego Aloysius Guicciardinus Locumtenens, & Commissarius, quia quidem sententia nulla prouocatione, seu appellatione suspensa in rem transiit iudicatâ
deinde

deinde vero. Idem Sanctissimus Dominus Noster Papa ad dicti domini N. principalis instantiam aliam commissionem, seu supplicationis cedulam per vnus alium ex suis Curforibus nobis presentari fecit sub inserto tenore.

Beatissime Pater, &c. in cuius fine taliter erat signata. De mandato, &c. Post cuius quidem vltimę commissionis, siue supplicationis cedulę presentationem, ac receptionem nobis, & per nos, vt pręmittitur factas, Nos ad venerabiles viri domini N. principalis in pręinsertis commissionibus, ac sententia principaliter nominati instantiam pręfatam N. exaduerso principalem intrusum ad dicendum, ac excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis contra proxime pręinsertam commissionem nobis vltimo presentatam dicere, siue excipere voluerit necnon ad videndum, & audiendum omnes, ac singulas expensas pro parte dicti Domini N. principalis in prosecutione litis, ac causę huiusmodi quomodolibet factas, & in quibus idem N. exaduerso principalis sententialiter condemnatus existit taxari, ac moderari, sententiamque pręinsertam; & expensarum taxationem huiusmodi exequi, & executioni debite demandari, litterasque, siue processus exequutoriales in forma solita, & consueta decerni, & concedi, vel dicendum, & causam si quam habent rationabilem, quare pręmissa fieri non debeant allegandum per vnum ex dictis Curforibus citari mandauimus, & fecimus ad certum peremptorium terminum competentem, videlicet ad diem, & horam infra scriptos quibus audientibus comparuit in iudicio legitime coram dicto in ciuilibus Locumtenenti prouidus vir N. in Romana Curia causarum, & pręfati domini N. principalis procurator, prout de suo procuracionis mandato apud acta causę huiusmodi nobis legitima constat documentis, & eo nomine procuratorio pręmissa citatione contra eundem N. exaduerso principalem, siue eius procuratorem in actis relata, & reportata non comparentem, nec aliquid releuāter deducentem, omnes, ac singulas expensas ad summam scutorum sexaginta auri in auro pręfatus dominus noster in ciuilibus Locumtenens taxauit, ac moderatus fuit sententiam pręinsertam, & expensarum taxationem prędictas exequendus, & debite executioni demandandas, litterasque siue processus exequutoriales desuper opportunos in forma solita, ac consueta iuxta vltimo pręinsertę commissionis tenorem decernendas, & concedendas duxit, & decreuit, prout nos sub modificatione infra scripta decernimus, & concedimus per pręsentes.

Quę, omnia, ac singula pręmissa, & in eis contenta, Vobis omnibus, & singulis suprädictis, quibus pręsentes nostrę litterę diriguntur intimamus, insinuamus, & notificamus, & ad vestram, & cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, ac deduci volumus per pręsentes. Vosque pręsertim viros Ecclesiasticos, &

vestrum

vestrum quaelibet auctoritate prædicta requirimus, ac monemus primo, secundo, & tertio, ac vobis, & vestrum cuiuslibet in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub infrascriptis penis districtè præcipiendo mandamus, quatenus infra sex dierum spatium post præsentationem, seu notificationem præsentium, ac requisitionem vobis pro parte d. N. principalis desuper factam immediate sequent. quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies pro tertio, & preceptorio termino, ac monitione canonica assignamus, eundem d. N. principalem, vel procuratorem suum in, & ad actuales, reales, & corporales dictorum canonicatus, & præbendæ, iuriamq. & pertinentiarum prædictarum ponatis, & inducatis, ac poni, & induci faciatis inductumq. manutepeatis, defendatis, & conferuetis amoto exinde d. N. intruso ex aduerso principali, ac intrusis, & intrudendis prædictis, quos nos etiam, & eorum quaelibet in quantum possumus amouemus, & per præsentem denunciamus amotos ipsiq. d. N. principalem, vel dictum procuratorem suum ad præbendam huiusmodi in dicta Ecclesia in canonicam recipiatis, ac in fratrem, stallumq. sibi in Choro, & locum in Capitulo ipsius Ecclesiæ cū plenitudine iuris canonici assignetis, & ut moris est admittatis, ac admitti faciatis, sibiq. de ipsorum canonicatus, & præbendæ fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, & obventionibus vniuersis plenarie, & integre respondeatis, & faciatis quantum in vobis, erit ab alijs responderi, & nihilominus vos reddituarij coloni laboratores, fictabiles, decimatores, & alij prædicti de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & proventibus huiusmodi per vos, vel alterum vestrum occasione laborerij, fictorum, & decimationis, aut alias qualitercunq. occasione dictorum canonicatus, & præbendæ d. N. principali, vel procuratori suo, & nulli alij respondeatis, & persoluat, ac plenariam, & integram solutionem, ac satisfactionem impetatis. Monemus insuper modo, & forma præmissis, ac sub eisdem infrascriptis penis te N. intrusum prædictum, quatenus infra triginta dierum spatium post præsentationem, & requisitionem tibi vigore præsentium pro parte dicti d. N. principalis desuper facti, immediate sequent. quorum triginta dierum decem pro primo, decem pro secundo, & reliquos decem dies tibi pro tertio, & preceptorio termino, ac monitione canonica assignamus eidem dominum N. principali, vel procuratori suo ad hoc sufficiens mandatum habenti de fructibus per te ex canonicatu, & præbendâ a tempore intrusionis illius citra perceptis, alioquin eorum vero valore, ac de summa scutorum sexaginta prædictis ratione expensarum per d. D. N. principalem in lite, & causa huiusmodi factarum, in quibus vt præfertur condemnatus existis, una cū alijs sentis sex aut pro expeditione præsentis nostri processus condignam solutionem, ac satisfactionem realiter, & cum effectu impendas, ut interim cum eo super præmissis amicabiliter concordet. Inhibentes propterea modo, ac forma præmissis omnibus, & singulis supradictis

eis, ac generaliter quibuscunq. alijs cuiuscunq. status, gradus, ordinis,
 vel conditionis existant ne praefato D. N. principali, vel procuratori suo
 quominus possessionem canonicatus, & praebendam cum omnibus iuri-
 bus, ac pertinentijs supradictis pacifice assequatur sibi, que de illorum
 fructibus, redditibus, ac prouentibus, iuribus, & obventionibus vniuer-
 sis plenarie, & integre respondeatur, ac de dictis perceptis fructibus, &
 summa feutorum sexaginta condigna satisfactio, ac solutio impendatur
 omniaq. alia, & singula supra, ac infra scripta suum debitum consequan-
 tur effectum impedimentum aliquod praestetis, seu praesent, ac impe-
 dientes ipsam dominum N. principalem, vel procuratorem suum in ali-
 quo super praemissis, praebentis, vel praebent auxilium, consilium, vel fa-
 uorem publice, vel occulte, directe, vel indirecte, quouis quaeito colore
 vel ingenio. Quod si forte praemissa omnia, ac singula non adimpleueris,
 & mandatisq. monitionibus, & inhibitionibus nostris huiusmodi, im-
 mo verius Apostolicis non parueris, seu paruerint cum effectu nos in
 vos, & ipsos omnes, ac singulos supradictos, qui culpabiles, fueritis, si-
 ue fuerint in praemissis, ac in contradictores quoslibet, & rebelles, di-
 ctisq. Canonicis monitionibus praemissis excommunicationis, ac suspen-
 sionis a diuinis respectiue sententias ferimus in his scriptis, vobis ve-
 ro Reuerendissimo Domino Episcopo N. praedicto dumtaxat excepto,
 qui ob reuerentiam vestrae Pontificalis dignitatis deferimus in hac par-
 te. Et si forte dictus N. exaduerso principalis, ac forsan alij intrusi, ac in-
 trudendi, ceteriq. contradictores, & rebelles praedicti mandatis, moni-
 tionibus, & requisitionibus nostris, immo verius Apostolicis infra di-
 ctos terminos superius expressos parere, & obedire neglexerint aut re-
 cursauerint, sententias, & censuras praedictas in eos vt praemittitur, la-
 tas damnabiliter incurrendo ex tunc praedictis subdelegatis nostris sub-
 dicta excommunicationis pena committimus, & mandamus, quatenus
 singulis diebus Dominicis, & festiuis in suis Ecclesijs, Monasterijs, &
 Cappellis infra Missarum, ac aliarum horarum diuinarum solemnias, ac
 alias, vbi, quando, & quoties expedierit, ac pro parte d. D. N. principa-
 lis deluper requisiti fuerint, seu alter eorum fuerit requisitus praefatum
 N. exaduerso principalem, ac intrusos, seu intrudendos, ceterosq. contra-
 dictores, ac rebelles sic excommunicatos publice denuncient, ac ab
 alijs quantum in ei fuerit denunciari faciant, donec, & quotiescunq. a
 nobis, vel superiori nostro super hoc habuerint in mandatis. Si vero N.
 exaduerso principalis, ac intrusi, & intrudendi contradictoresq. & rebel-
 les praedicti dictam excommunicationis sententiam per decem dies il-
 lius denunciationem immediate seq. pertinaciter sublinuerint. Nos ex
 tunc quia crescenti contumacia, ac inobedientia, crescere debet, & pena
 ne facilitas peene audaciam tribuat delinquent. processus nostros huius-
 modi agrauamus dictis subdelegatis nostris, modo, & forma praemissis
 ercipientes qua tenus singulis diebus dominicis, & festiuis in suis Ec-
 clesijs

celsijs, Monasterij, & Cappellis infra missarum, ac aliarum præscripta-
 rum horarum solemniam dictam excommunicationis denunciationem
 reiterando, ac innouando eundem N. ac intrusos, seu intrudendos con-
 tradictores, & rebelles, sic vt præmittitur excommunicatos denuncia-
 tos nominatim campanis pulsatis, candelis accensis, & demum extin-
 ctis, ac in terram proiectis, cruce erecta, & religione inducta aquam be-
 nedictam aspergendo, ad fugandum dæmones, qui eos detinent, sic liga-
 tos, laqueis suis catenatos orando quod Dominus Noster Iesus Chri-
 stus, ipsos ad catholicam fidem, & Sanctę Matris Ecclesię gremium re-
 ducere dignetur, ne eos in talibus peruersitate, & duritia dies eorum si-
 nire permittat, cum decantatione responsorij, relectabunt cęli iniquita-
 tem iudæ, &c. Psalmi, Deus laudem eum ne tacueris, &c. cum ante me-
 dia vita in morte fumus totaliter, & his finitis ad ianuam Ecclesiarum,
 vna cum clericis, & parochiani accedant, & ad terrorem, vt eo citius ad
 obedientiam redeant tres lapides rursus domus habitationum suarum
 proiciant in signum maledictionis æternę, & etiam post missam, ac in
 vesperis, alijsq. horis canonicis solemniter publicent, & denuncient, ac
 ab alijs quantum in eis fuerit publicari, & denunciari, ac ab omnibus
 Christianis arctius euitari faciant donec aliud à nobis, vel superio-
 ri nostro receperint in mandatis. Verum si præfati denunciati aggraua-
 tionem huiusmodi per alios decem dies illius publication. & dictos de-
 cem dies immediate sequent. animis, (quod absit) obstinuerint indu-
 ratis nos ex tunc, quia peruersorum audacia præsumptiua, vt vnica pœ-
 na non contenti sororibus arceantur pœnis, qui suis superioribus obe-
 dientiam semper impenderunt processus nostros huiusmodi reaggraua-
 mus supradictis subdelegatis nostris, vt supra mandantes, quatenus di-
 cta auctoritate Apostolica, omnes, & singulos Christianos vtriusq. se-
 xus homines præsertim familiares, & seruitores denunciatorum, & ag-
 grauatorum euiusmodi modo, & forma præmissis moneant, & requirant
 primo, secundo, tertio, & peremptorio, vt etiam nos requirimus, & mo-
 nemus eosdem ipsiusq. & eorum cuilibet in virtute sanctę obedientię, &
 sub excommunicationis pœna quatenus infra sex dies à die monitionis
 huiusmodi ipsis factę immediate sequen. quos dies ipsis, & eorum cui-
 libet pro omni dilatione, terminoque peremptorio, ac monitione cano-
 nica assignet, prout nos assignamus eisdem à participatione, commu-
 nione, familiaritate, & seruitio ipsorum denunciatorum, aggrauatorum
 penitus, & omnino desistant, nec cum eis, vel eorum aliquo seruido,
 loquendo, nec consuando (præterquam in casibus, & personis, à iure
 præmissis) participare præsumant, seu aliquis eorum præsumat, & si cõ-
 trafecerint, Nos in eos, & eorum quemlibet cum dd. denunciatis, ac
 aggrauatis rebelliter participan. & contrafacien. ex nunc, prout ex tunc
 dicta sex dierum canonica monitione præmissa excommunicationis, sen-
 tentiam ferimus in scriptis dictisq. subdelegatis nostris distincte præci-
 pien.

pien. mandantes quatenus singulis diebus Dominicis, & festiuis in
 suis Ecclesijs infra missarum, & aliarum horarum solemniam, ac ubi quan-
 do, & quoties expediuerit præfatos Christianos familiares, & seruito-
 res, qui cum dictis denunciatis, & aggrauatis rebelliter participauerint
 excommunicatos tamdiu publice denuncient, ac ab alijs quatenus in-
 eis fuerit publicari, denunciari, & ab omnibus Christianis arctius
 euitari faciant, donec, & quousque absolutionis beneficium desuper
 meruerint obtinere. Demum vero si præfati, denunciati, aggrauati, &
 reaggrauati huiusmodi per alios decem dies ipsius publicationis, & di-
 ctos triginta dies immediate sequen. substinerint, ac processibus, man-
 datis, monitionibus, & inhibitionibus nostris huiusmodi, immo verius
 Apostolicis non paruerint cum effectu, nos ex tunc, quia mucrone non
 proficiente Ecclesiastico temporalis saltem gladius non immerito suf-
 fragatur auxilium brachij secularis duximus inuocandum, vt quos Dei
 timor à malo non reuocat temporalis saltem coerceat securitatis di-
 sciplina. hinc est, quod vos Potentissimum, & Catholicum Principem
 Hispaniarum Regem antedictum dicti gladij principalem vibratorem
 in Domino exortamur, vosq. Dominos Duces, Comites, Marchiones,
 Barones, eorumq. Locatenentes, Iudices, officiales, & alios supradictos
 iurisdictionem temporalem, & ordinariam per vos, vel alium, seu alios
 exercent. quibus præfens noster processus dirigitur dicta auctoritate te-
 nore præsentium requirimus, & monemus primo, secundo, tertio, & pe-
 remptorie, vobis, & vestrum cuiuslibet in virtute Sanctæ obedientiæ, &
 sub excommunicationis pœna districte percipien. mandamus quate-
 nus infra sex dierum spatium post supradictos terminos successiue præx-
 pressos, nec non notificationem, & publicationem præsentium vobis,
 seu alteri vestrum in vestris territorijs iurisdictionibus, & districtibus,
 ac requisitiones pro parte dicti D. N. principalis desuper factas imme-
 diante sequen. quorum sex dierum, duos pro primo, duos pro secun-
 do, & reliquos duos dies vobis, & vestrum cuiuslibet pro tertio, et pe-
 remptorio termino, ac monitione canonica assignamus: vos omnes,
 et singuli Domini temporales antedicti (quorum omnium super hoc
 auxilium brachij secularis inuocamus) quoties, et quando pro parte
 dicti Domini N. principalis vigore præsentium super hoc fuerit is re-
 quisiti in iuris subsidium contra prædictos denunciatos, aggrauatos,
 et reaggrauatos dicta auctoritate Apostolica per captionem, inua-
 sionem, incarcerationem, et detentionem personarum corpo-
 rum rerum, et bonorum eorundem insurgatis, ac alios insur-
 gendos faciatis, nec non personas corpora res, ac bona eorumq.,
 et cuiuslibet ipsorum inuadatis, incarceretis, ac infirmis, et tu-
 ta custodia teneatis, et arrestetis per vos vel alium, seu alios
 ac cuiuslibet vestrum, qui super hoc requisitus fuerit, inuadat,
 incarceret, custodiat, detineat, et arrestet, vt libere, ac li-

eite super quibus omnibus, & singulis vobis, & vestrum cuilibet licen-
 tiam, ac plenariam potestatem concedimus per presentes dictos denun-
 tatos, aggrauatos, & reaggrauatos, ita, & taliter astringatis, & compellatis
 potenter, etiam manu forti, absq. tamen graui laesione corporum, &
 eorundem, vsque ad integra satisfactionem, & partitionem omnium, &
 singulorum promissionum, ac donec, & quousque N. detentor, ac intue-
 ri, & intrudendi possessionem dictorum canonicatus, & prae-bendae cum
 iuribus, & pertinentijs suis praedicto D. N. principali, vel procuratori
 pro eo vacuam, liberam, & expeditam dimiserit, ac de praedictis per-
 ceptis fructibus, & expensis taxatis realiter, & cum effectu satisfecerit
 necnon ipse N. ceterique contradictores, ac rebelles praedicti ab occu-
 patione, detentione, intrusione, rebellionem, contradictionem, & impedimen-
 tis, ac consilio, auxilio, & fauore praedictis penitus, & omnino destite-
 rint, & ad Sanctae Matris Ecclesiae gremium redierint, ac beneficium ab-
 solutionis a supra dictis censuris a nobis, vel superiori nostro merue-
 rint obtinere. Quod si forte, vos Serenissime, & Catholice Rex execu-
 tor iustitiae praesentis nostri processus, & mandatorum nostrorum, immo
 verius Apostolicorum transgressor, contradictor, vel neglector fueritis
 quod tamen Vestrae Catholicae Maiestatis, vel Regalis celsitudinis, vel
 Ducalis Serenitatis perfulgide iam dudum per totum orbem diuulgata
 obedientia suspicari non sinit, proculdubio iusti iudicis officium offende-
 retis, & praemium, alias pro executione iustitiae vobis a Deo paratum, ni-
 hilominus ammitteretis licet vos huiusmodi nostris sententijs, & cen-
 suris ligari nolumus ob reuerentiam Vestrae Regalis Maiestatis, vel
 Regalis celsitudinis, vel Ducalis Serenitatis non immerito deserent.
 intuitu tamen iustitiae, & ob Sanctae Sedis Apostolicae, & Sanctissimi
 D. N. Papae reuerentiam eandem Vestram Regalem Maiestatem, ac re-
 galem celsitudinem, vel Ducalem Serenitatem ad praedictam execu-
 tionem efficaciter adimplendum, & generaliter dicti subdelegati nostri
 omnia, & singula nobis in hac parte commissa plene rite exequantur iux-
 ta traditam nobis formam praefertim commisionis, ita quod ipsi sub-
 delegati nostri, vel quicumque alij nihil in praedictum dicti Domini
 N. principalis valeat attentare, neque in processibus per nos habitis sen-
 tentiis per nos latis absoluen- do, vel suspendendo aliquid immutare. In-
 ceteris autem quae eidem N. principali nocere possent super praemissis
 in aliquo, seu obesse ipsis, & quibuscumque alijs potestatem omnimo-
 dam denegamus, & si contingat nos super praemissis in aliquo procede-
 re, de quo nobis potestatem plenariam referuamus, non intendimus
 propterea commisionem nostram huiusmodi in aliquo reuocare, nisi
 de reuocatione ipsa in litteris nostris, specialem, & expressam fecerimus
 mentionem. Praesentes quoque litteras, siue hunc nostrum processum
 exequentorialem volumus d. N. principalem, vel procuratorem suum
 remanere, & non per vos, aut aliquem vestrum contra ipsorum volun-
 tate

rate detineri. Contrarium vero facientes predictis nostris, censuris predicta canonica monitione premissa, ipso facto volumus subiacere, mandamus tamen copiam fieri de premissis, eam petentibus, sumptibus tamen, & expensis eorum potentium. Absolutionem vero. In quorum fidem &c. Datum Roma, &c.

Monitorium in Curia pro praestatione alimentorum.

DE mandato, &c. & ad instantiam D. A. filij legitimi, & naturalis Magnifici D. B. asserentis cum omnibus, quibus dequit honore, & reuerentia, ac filiali affectione erga dictum eius Patrem gessisse, nec aliquod ingratitude vitium in eum commisisse, ita vt tanquam filio ingrato, alimen. ex vtroque iure debita licite denegari potuerint, neque possint, nihilominus dictus eius pater nullis precedentibus causis contra omne iuris, & aequitatis debitum ab eius praesentia, & patria potestate, ac paterna domo de facto expulsit, ac debita alimenta ei denegauit, ac denegat in maximum eiusdem dict. instantis damnum, ac propriae vitae periculum. Quare moneatur predictus B. quatenus infra triiduum proximum, sub mille ducat. &c. poenis debeat eidem instanti dicta alimenta, tam pro praeterito, quam etiam in futuris temporibus debita, ac debent. arbitrio Iudicis, & ex eius officio taxari, ac moderari realiter, & cum effectu subministrasse, ac persoluisse, & debitam solutionem de eis impendisse, & impendere, & si senserit se, &c.

Et licet in hoc articulo alimentorum plura scribere potuerimus iuxta dispositionem capit. cum haberet, de eo, qui dux. in ma. tamen haec duo tantum circa modum procedendi breuiter referam alterum scilicet quod omissio praescripto monitorio, sed per viam simplicis citationis, ac summariae, & executiue sine eo, seu libelli porrectione nullis terminis substantialibus seruatis valide procedi potest, & in hoc attestando credo non errare fretus auctoritate Gui. de Suza. in lib. de alimentis, C. de transacion. Secus tamen dicendum arbitror si lis ageretur de alimentis praeteritis, vt ibi ad quem in facti contingentia recurre. Alterum vero quod filius ob paternam reuerentiam ante inchoationem Iudicij perat, & obtineat a Iudicem veniam litem agendi contra parentes eius, quae & parte non citata concedi debet, vt satis diffuse habetur per Roland. a Valle in cons. 18. num. 1. 2. & 3. secundo volumine.

Aliud vigore remedij l. Aquilia.

DE mandato, &c. ac ad instantiam D. A. quarelanter asserentis, quod B. nescitur, qua de causa motus propria auctoritate, & de facto ausus fuit ingredi possessionem ipsius A. positam, &c. & ex ea dolose incidit, seu incidere fecit plures arbores etiam fructiferos valoris scut. 100. & ultra in maximum eiusdem D. A. instantis damnum, & praedictum, & dictae eius possessionis detrimentum. Quare pro illius indemnitate moneatur praedictus B. ex aduerso principalis quatenus infra triiduum

triduum proximum, sub, &c. pœnis debeat dictum damnum, ut supra factum, & in processu causæ liquidari, realiter, & cum effectu emendasse, & pro illius emendatione dictam summam scutorum 200. pro dicto damno passio realiter, & cum effectu eidem instan. persoluisse, & exburfasse ad quorum solutionem faciendam dicitur ipsum licite cogi, & compelli debere, tam ex remedio l. Aquilæ, quam ex quocunque alio iuris remedio in processu causæ deducendo & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c.

Aliud discussionis honorum.

DE mandato, &c. ac ad instantiam Magnif. D. A. creditoris B. in notabili summa pecuniarum in processu causæ, ac causarum huiusmodi suis locis, & tempore deducen. & specifican. asserētis eius notitiam devenisse eundem B. fratrum suum in deterius mutavisse, & se ab Vrbe absentasse, timeatque interim illius bona ab alijs illius asserētis creditoribus dissipari, & elapidari, illaque in fraudem, & præiudicium ipsius instan. priora, & potiora iura in eis haberi alienari. Ideo tenore præsentium moneantur Ad. N. & N. omnesque alij asserētis creditores, seu detentores honorum dicti B. in executione præsentium nominandi, & cognominandi quatenus infra triduum proximum, sub, &c. pœnis debeant, & quilibet ipsorum debeat desistere à quibuscunque molestationibus, & iactationibus, illatis, ac præstitis, & infuturum inferendis, & præstandis in, & super bonis dicti B. ab eis, & quolibet ipsorum quovis asserēto titulo quasita fuerint illa realiter, & cum effectu restituisse, & ab vltiori illorum occupatione, & detentatione cessasse, & sese abstinuisse, attento quod fuit eorū eodem A. C. comparitum, & allegatum eidem instanti in, & super dictis bonis priora & potiora iura competisse, & competere, & cæteris alijs creditoribus dicti B. in eis præferen. & anteponen. fore, & esse, donec de iuribus creditorum illorum prioritatem, ac potioritatem discutiatur interim illa distrahi, nec alienari à quoquam iure non potuisse, neque posse, & quatenus alienata fuerint, tam ex remedio reuocation. fact. in fraudem creditorum, quam ex alio quocunque iuris remedio talem alienationem reuocandam, & rescinden. fore, ac esse, & interim debeant de illorum, & cuiusque eorū credito, & iuribus infradictum terminum coram eodem A. C. docuisse cum inhibitione, ne sub eisdem pœnis audeant præmissorum causa alibi, quam coram eodem A. C. instantem molestare, neque in iudicium trahere quod si secus, &c. & si senserint se &c. compareant, &c.

Formula obligationis Cameralis, quæ nunc est in usu.

PRO quibus omnibus, ac singulis præmissis firmiter tenendis, & inuiolabiliter obseruandis idem A. debitor se ipsum, suosque heredes ac successores quoscunque, ac bona sua, & suorum quæcunque præsentia, & futura in ampliori forma Camere Apostolicæ obligauit, &

hypo-

hypothecauit, necnon curiæ Causarum Cameræ Apostolicæ, eiusque Camerarij, Vicecamerarij, Auditoris, Viceauditoris, Regentis, Locumtenent. & Commissarij ac omnium, & singularium aliarum Curiarum Ecclesiasticarum, ac secularium vbilibet constitutarum iurisdictionibus, & coercionibus, compulsionibus, iuribus, rigoribus, stylis, & metis examinibus suppositis, & submisit. Per quas quidem curias, & earum quomodolibet insolidum, tam coniunctim, quam diuisim voluit, & expresse consensit se, ac suos predictos posse realiter, ac personaliter cogi, compelli, constringi, excommunicari, aggrauari, reaggruari, & ad brachium seculare deponi, arrestari capi, carcerari, & detineri vno, & eodem tempore, vel diuersis temporibus, & per diuersorum temporum intervalla, vsq. ad plenariam & integram premissorum obseruationem, ac omnium, & singulorum damnorum expensarum, & interesse huiusmodi occasione faciendorum, & substinendorum refectionem, ita tamen quod exequutio vnus curiæ exequutionem alterius non impediatur, nec retardet iure dicente, quod vbi iudicium ceptum est ibidem finem, accipere debet, & qualibet alia iuris, & facti exceptione in contrarium faciente non obstante, ita quod vna via electa, altera non sit exclusa, renunciauitq. omni, & cuilibet exceptioni doli, mali, vis, metus, fraudis lisionis, & machinationis non numeratę pecunię, speique futurę receptionis, & numerationis presentis contractus non sic, vt premittitur facti, & celebrati, & aliter aut plus, vel minus fuisse factum, vel dictum quam recitatum, & contra. Renunciauitque insuper omni & cuicumque appellationi, reclamationi, & recurſi per eum contra premissa, ac illorum quodlibet quouis pretertextu, & causa etiam enormissimę lisionis, vel alias quomodolibet coram quocunq. Iudice magistratu, vel tribunali forsan interponendę, & introducendę, nec non omnibus, & singulis aliis exceptionibus, legibus, & legum auxilijs, quibus mediantibus se contra premissa vel eorum aliquod defenderę, ac tueri, & per quas presentis instrumenti vis, & effectus, seu exequutio suspendi, impediri, retardari, vel alias quomodolibet differri possent. Quinimmo appellatione, reclamatione, & recurſu huiusmodi, vt supra interponendis, ac introducendis, ceterisque omnibus exceptionibus non obstantibus hoc instrumentum, & omnia in eo contenta, in primis & ante omnia debitum suum consequatur effectum, ac debitę exequutioni penitus demandetur, ita & taliter, quod appellatio huiusmodi, alięq. exceptiones eidem A. quo ad effectum suspensiuum minime suffragari valeant, ne notario tanquã publica, & authentica persona pro absente, ac omnibus & singulis quorum intereſs, intererit, aut intereſse poterit in futurum stipulante, & sic tactis scripturis ad Sacrosanctę Dei Euangelia in manibus mei notarij iurauit. Super quibus, &c.

Aduerte, quod ibi nihil dicitur de procuratorum constitutione de qua in antiqua formula, quia iam ea à multis annis extra recessit ab au-

la ex rationibus, de quibus in cap. 9. lib. 3.

Aduerte etiam, quod licet in supradicta obligationis formula dicatur, quod scilicet debitor voluit, ac consensit posse excommunicari, aggravari, & reaggravari, &c. non propterea contra eum immediate proceditur ad fulminationem censurarum, sed cum grano salis, ut puta in iuris subsidium, ac si quatenus contra eum realis, nec personalis exequutio facile fieri non possit, iuxta formam Concilij Tridentini, & reformation. Pij V. de quibus supra meminimus.

Et licet ab aliquibus superflua, seu dubitabilis reddi posse videatur extensio prescriptę clausulę me notario presente, & pro absente tanquam publica, & authentica persona legitime stipulante, pro omnibus, & singulis quorum interest, & cetera, prout in ea cum in antiqua formula camera apposita videatur post clausulam ratihabitionis procuratorum, qui tunc ibi antiquitus constitui solebant, & consequenter ibidem adaptari. Qua quidem procuratorum constitutio. nuuc ex premissis cessante, ac illius extensio quoque cessare videatur tamen quia re huiusmodi non semel controverſa visum fuit notarijs insimul congregatis indifferenter eam modo premissis extendere fore, ut in eorum duplicatis resolutionibus, de quibus in eorum veteri libro rubeo, folio 3. & 168. & iuxta illorum resolutionem dd. de Rota dixerunt, vigore prescriptę clausulę, & contractus, dandam esse executionem interesse habentibus, ut in vna Romana releuationis indemnitate pro dd. de Incoronatis, & Massimis contra d. Tiberium Vellium die 27. Octobris 1603. coram Eminentissimo D. Cardinali Seraphino tunc Rotę Auditore.

Formulā autem inuentarij. Bald. de Perusio habes in formulario instrumentorum, ideo hic superflue apponendam esse censui cum in facti contingentia ibi recurrere poteris.

Has habes infraſcriptas alias expeditionum formulas sumptas ex antiquo Romano formulario quas alijs impeditus negocijs in moderniorum vsum in hoc meo libello potius mihi laborioso, quam lucroso redigere non valui, tu igitur in facti contingentia ad eas recurrere, illasque singulatim iuxta tuam prudentiam semper in eis forma Sacrosancti Concilij Tridentini seruata accomoda mutandis mutatis, ac singula singulis congrue referendo, & debite adaptando, &c.

ABSOLVTIO EXCOMMUNICATIONIS AB Auditore Camere.

IOANNES Baptista Cicada, Dei, & Apostolicę Sedis gratia, Episcopus Albinganen. Sanctissimi Domini Nostri Papę, eiusque Camerari

merari: Necnon Curiaſarum Camere Apoſtolice Generalis Auditor; Romaneſque Curiaſarum Iudex ordinarius, &c. ſpecialiter deputatus. Vniuerſis, & ſingulis Dominis Abbatibus, per Ciuit. & dioc. N. illique vel illis, ad quem, vel ad quos, præſentes noſtraſ litteræ peruenerint: Salutem in Domino, & præſentibus fidem indubiam adhibere, noſtris que huiuſmodi, & dictæ curiaſarum firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod nos, die, & hora infraſcriptis, iuxta ritum, & formam ſanctæ Matris Eccleſiaſarum abſoluimus: & eiufdem ſanctæ Matris Eccleſiaſarum unitati, & Eccleſiaſarum ſacramentorum participatione, ac communio- ni fidelium reſtituimus N. N. diac. propterea coram nobis perſonaliter conſtitutum, & id flexis genibus humiliter petentem, à quadam excommunicationis ſententia, ad inſtan. N. ob non ſolutionem certæ pecuniarum ſummæ, per nos, & auctoritate dictæ curiaſarum, alias in eum lata, & promulgata, ex eo quia idem N. propterea perſonaliter coram nobis conſtitutus, ad hoc ſuum liberalem præſtitit conſenſum pariter, & aſſenſum: & idem N. de ſtando iuri, ac parendo noſtris, & ſanctæ Matris Eccleſiaſarum mandatis in noſtris manibus, tactis per eum corporaliter ſcripturis ſacroſanctis, ſolitum præſtitit iuramentum cum reincidentia, tamen in eandem excommunicationis ſententiam ipſo facto, in- euentum in quem dictus N. eidem N. de pecuniarum ſumma, ob cuius non ſolutionem excommunicatus. ac vt talis declaratus extitit, hinc ad duos meſes proxime futuros, à die dat. præſentium in antea cõ- putan. plenarie, & integre non ſatiſfecerit. Quapropter vobis, & ve- ſtrum cuiſlibet, tenore præſentium, damus diſtrictè in mandatis quate- nus ipſum N. ſic abſolutum modo præmiſſo, in veſtris Eccleſiaſarum, Mo- naſterijs, & Capellis, dum, & quoties expedierit, & requiſitio deſuper facta fuerit, publice nunciatis, ac faciatis ab alijs nunciari. In quorum teſtimonium, præſentes litteras exinde fieri, ſigillique dictæ curiaſarum Camere Apoſtolice, quo vtimur, iuſſimus, & fecimus appenſio- ne communiri. Datum &c

Commiſſio abſolutionis ab eodem Auditore Camera.

Ioannes Baptiſta, &c. Venerabilibus viris Dominis N. & N. &c. & eorum cuiſlibet inſolidum: Salutem in Domino. Diſcretioni veſtræ & cuiſlibet veſtrum, tenore præſentium committimus, ac in virtute, ſanctæ obedientiaſ diſtrictè percipien. mandamus: quatenus ſtatim vi- ſis, & receptis præſentibus, & poſtquam pro parte honorabilium vi- rorum dominorum N. & N. fueritis requiſiti, ſeu alter veſtrum fuerit ſuper hoc requiſitus, eoſdem N. & N. à quadam excommunicationis ſententia, in eos, & eorum quemlibet, ob non ſolutionem certarum pecuniarum, in quibus honorabilibus viris N. & N. efficaciter obliga- tur, ad inſtantiam dictorum N. & N. creditorum, per nos auctoritate dictæ curiaſarum lata, & promulgata, ſi id humiliter petierint, ac de ſtando, & parendo noſtris, & veſtris, ac Sanctæ Matris Eccleſiaſarum mandatis, in ve-

stris manibus, tactis per eos, & eorum quemlibet, corporaliter scripturis sacrosanctis, ad sancta Dei Evangelia, solitum præstiterint iuramentum: ac honorabiles viri N. & N. N. dicæ aut aliquis eorum, suum liberalem præstiterint consensum pariter, & assensum, hac vice dumtaxat; auctoritate nostra, & dicæ curiæ absoluatis, & communioni fidelium, ac participationi Ecclesiasticorum Sacramentorum, sanctæq. Matris Ecclesiæ unitati, restituant, iniuncta sibi pro modo culpæ pœnitentia salutaris: Ipsosque sic absolutos, si restitutos publice nuncietis, & faciatis ab alijs in vestris Ecclesijs, Monasterijs, Cappellis, & locis publicis, vbi, quando, & quoties expediens fuerit, publice nunciari, & super absolute, & restitutione huiusmodi, vestras litteras authenticas, aut instrumentum publicum, si illas, vel illud petierint, & habere voluerint, in fidem, & testimonium præmissorum, dando, & concedendo. In cuius rei testimonium præsentibus litteras exinde fieri, & per notarium publicum nostrumque, & dicæ curiæ scribam infra scriptum, subscribi, & publicari, mandauimus: Sigillique dicæ curiæ, quo vtimur iussimus, & fecimus appensione communiri. Datum, &c.

Absolutio ad cautelam breuis, per Auditorem Camera.

Ioannes Baptista &c. Vniuersis, & singulis, &c. Noueritis, quod cum alias honorabilis vir N. mercator Florentin. Roman. Cur. sequens pro se & N. & N. socijs mercatoribus Rom. cur. sequen. Reuerendum Patrem Dominum N. ab omnibus obligationibus sibi, & dictis suis mercatoribus, per eundem R. P. vsq. ad diem N. mensis N. anni, &c. liberaisset, atque quietasset: ipse R. P. dubitans occasione præmissarum obligationum, in aliquam excommunicationis sententiam incidisse: Cuiuspiam mentium sit culpam timere, vbi culpa non reperitur: Ipsum, ab excommunicationis sententia, ad cautelam absolui, per nos, debita cū instantia postulauit. Nos tunc N. Auditor præfatus, attenden. requisitionem huiusmodi fore iustam, & consonam rationi: De consensu præfati N. mercatoris, & dictorum sociorum mercatorum, pariter, & assensu: dictum R. P. coram nobis genibus flexis constitutum, & absoluteionem humiliter petentem: ab omnibus, & singulis excommunicationis, & sententijs, in eum occasione præmissorum forsan latis, ad cautelam absoluendum: Ipsumque communioni fidelium, ac Sacramentorum Ecclesiasticorum participationi, & Sanctæ Matris Ecclesiæ unitati, restituendum duximus, & absoluimus, ac restituimus per præsentibus. In cuius, &c.

Inhibitio Auditoris Camera ad Senatorem in curia facta.

Ioannes Baptista Cicada, &c. vt supra in absoluteion ab Auditore Camera, vsq. Generalis Auditor. Vide etiam sub littera curialitatis. Magnifico, & Illustri viro D. Almæ Urbis Senatori, pro tempore existentibusque, & Curia Capitolij Locumtenen. Collateralibus, Iudicibus, & Exequuto-

Exequutoribus, Mareſcallis, officiali, ſeu officialibus extraordinarijs: ac omnibus, & ſingulis alijs officialibus eiufdem vrbs, præſentibus, & futuris, & eorum cuiſlibet inſolidum, ad quem, vel ad quos, præſentes noſtræ litteræ peruenerint, ſeu præſentatæ fuerint: Salutem in Domino. & præſentibus fidem indubiam adhibere: ac noſtris huiuſmodi, immo uerius apoſtolicis, firmiter obedire mandatis. Quoniam ex fide dignorum recipimus teſtimonio, venerabilem, & diſcretum virum dominum Alexandrum Peregrinum clericum Comen. Cortefanum, ac Rom. Cur. ſequentem, & in eadem, lites geren. & haben. fore, & eſſe. Eapropter, noſtrę iuriſdictioni ſubiectum: noſq. de ſuis cauſis, tam criminalibus, quam ciuilibus, agnoſcere habeamus. Idcirco uobis omnibus, & ſingulis ſupradictis, & ueſtrum cuiſlibet, in uirtute ſanctę obedientię, & ſub excommunicationis pœna, (quam in uos, & ueſtrum quemlibet, huiuſmodi ueſtrę inhibitioni contrauenientem, ipſo facto, ferimus in his ſcriptis) tenore præſentium inhibemus: ne uos, aut aliquis ueſtrū, contra dictum Alexandrum procedere, aut ipſum alias, tam in perſona, quam rebus, & bonis ſuis, quomodolibet moleſtare, vexare, aut perturbare præſumatis, ſeu aliquis ueſtrum præſumat, in noſtrę iuriſdiction. immo uerius Apoſtolicę Sedis, uilipendium, & contemptum: Sed ipſum Alexandrum in omnibus ſuis cauſis, contra eum, & pro eo motis, & mouendis, ad nos tanquam eius iudicem ordinarium, & competentem remittere curetis, cum parati ſimus, tam noſtro ex officio, quam ad cuiuſcunq. inſtan. & de eo conqueren. iuſtię miniſtrare complementum: alioquin contra uos, & quemlibet ueſtrum, in hac parte rebelles ad dictę excommunicationis ſententię declarationem, ac ad alia grauiora procedemus, ueſtra, & cuiuſlibet ueſtrum rebellionem id exigente. In cuius rei teſtimonium, præſentes noſtras litteras exinde fieri, & noſtri ſigilli, quo utimur, iuſſimus, & fecimus impreſſione communiri. Dat. Romę in domo ſolite noſtrę reſiden. Sub Anno, &c. M. D. XLVI. Indiçione quarta. die uero N. menſis Maij. Pontificatus Sanctiſſ. &c. Pauli, &c. Papę Tertij, Anno duodecimo. Præſentibus ibidem honorabilibus, & diſcretis uiris, dominis Marco Antonio Oliuero, laico Nepeſium. diçç. & Ioanne Sauarino clerico Lugdunen diçç. Teſtib. &c.

Inſtrumentum petitionis Apoſtolorum.

IN nomine Domini, Amen, &c. Conſtitutus prouidus uir, Magiſter IN. in Roman. Cur. cauſarum, & uenerabilium uirorum dominorum Præpoſiti, Decani, & Capituli Eccleſiæ N. procurator, prout de ſuę procuratoris mandato, legitima extitit, facta fides, & eo nomine procuratorio, dixit, & aſſeruit, quod cum alias, ipſe in cauſa, coram præſato domino N. Auditore, inter dictos N. principales ſuos, & quendam N. aſſertum laicum aduerſarium, de, & ſuper nonnullis decimis, in prima inſtan. pendente. Nonnullos articulos, ſeu materias

articulatas admittibiles, & releuantes, & parti suæ viles iudicialiter exhibuisse, & pro illorum admissione, ac testium desuper receptione, intercesserunt fuerunt eadem materiæ per præfatum Dominum Auditorem, tanquam impertinentes, saltem tacite reiectæ: A qua quidem reiectione, & admissionis denegatione, cū ad Sedem Apostolicam appellassent, & dictus D. Auditor, terminum iuris, super huiusmodi appellatione, Apostolos petendi sibi præfixisset, & iam momentum eiusdem termini instet: Idcirco incedens dictæ suæ appellationi, tanquam iusta interposse: Apostolos tales, quare de iure habere debeat, sibi dari, & concedi, per præfatum Dominum Auditorem, debita cum instantia postulauit. Qui quidem Dominus Auditor, certificatus de instanti momento ad petendum Apostolos, præfato magistro N. procuratori, præfenti, instanti, & Apostolos petenti, respondit in hæc verba, vel eis saltem in effectu similia, &c. vt supra.

DE CITATIONE

Citatio cum inhibitione inserta extra Romanam Curiam.

FABIVS Accorombonus, vtriusque Iuris Doctor, Sanctiss. Domini Nostri Papæ Cappellanus, & ipsius Sacri Palatii Apostolici, causarum, causæq. & causis ac partibus infra scriptis, ab eodem Domino Nostro Papa, Auditor specialiter deputatus. Vel sic. Petrus Vorflius Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, Episcopus Aquen. vnus ex Sacri Palatii Apostolici causarum Auditoribus Locumtenens, causæque, & causis, ac partibus infra scriptis à Sanctiss. D. N. Papa, Index specialiter deputatus. Vel sic. Sebastianus Piguinus, Vtriusque Iuris Doctor Sanctiss. D. N. Papæ Cappellanus, & ipsius Sacri Palatii Apostolici, causarum Auditor, causæque, & causis, ac partibus infra scriptis, in locum bon. me. D. Nostri eiusdem Palatii Apostolici, dum vixit, Coauditoris nostri: certè generalis nobis desuper factæ, & presentatæ commissionis vigore subrogatus, specialiter deputatus. Vel sic. Ioannes Mohedanus Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, Episcopus Rauellen. Iudex, & Commissarius, causarum, causæque, & causis, ac partibus infra scriptis, à Sanctiss. Domino Nostro Papa specialiter deputatus. Vel sic. Hieronymus miseratione diuina, tituli Sancti Clementis Presbyter Cardinalis Ghinuccius vulgariter nuncupatur, Iudex, & causarum, causæque, & causis, &c. vt in proxima. Vniuersis, & singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurarijs, Succentoribus, Sacristis, tam Cathedralium etiam metropolitan. quam collegatarum, Canonicis, Parochialiumque Ecclesiarum Rectoribus, seu Locatenen. eorundem, Plebanis, Viceplebanis, Cappellanis, Curatis, & non Curatis, Vicarijs perpetuis,

tuis, Altaristis, ceterisque Presbyteris, Clericis, Notarijs, & Tabellionibus publicis, quibuscunque per ciuitatem, vel dioces. N. ac alias vbi libet constitutis, & eorum cuilibet insolidum, ac illi, vel illis, ad quem, vel ad quos, presentes nostrae litterae peruenerint: Salutem in Domino, nostris huiusmodi, immo uerius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod nuper Sanctiss. in Christo P. D. N. D. Paulus, diuina providentia Papa III. quandam commissionis, siue supplicationis cedulam, nobis per certum suum eursorem, presentari fecit, quam nos, cum ea qua decuit reuerentia, recipimus, huiusmodi sub tenore. Dignetur, &c. in fine uero dictae commissionis, siue supplicationis, cedulae, penitus, & omnino dissimili, & diuersa haec uerba uidelicet: De mandato D. N. Papae, &c. ponatur tota signatura. In extremitate uero marginis inferioris eiusdem commissionis, siue supplicationis cedulae: scripta erant, de alienae manus, littera, superioribus litteris ipsius cedulae, etiam penitus dissimili, & diuersa haec uerba, uidelicet Domini Nostri Papae, P. P. Cardin. Pansius: Post cuius quidem commissionis, siue supplicationis, cedulae praesentationem, & receptionem nobis, & per nos, ut praemittitur, factas, sumus per honorabilem virum, d. N. principalem, in praeserta nobis facta, & praesentata commissione, principaliter nominatum, coram nobis, personaliter constitutum, debita cum instan. requisiti. Vel sic: fuimus per prouidum virum, magistrum N. in Roman. Cur. causarum, & honorabilis viri N. principalis, in praeserta nobis facta, & praesentata commissione, principaliter nominati, procuratorem assertum, (prout de sua procuratoris mandato legitimam promisit facere fidem) debita cum instan. requisiti. Vel sic: fuimus pro parte honorabilis viri, d. N. principalis, & praeserta commissione nobis, ut praemittitur facta, & praesentata, principaliter nominati, debita cum instan. requisiti: quatenus sibi citationem legitimam, una cum inhibitione inserta, extra Roman. Cur. & ad partes, contra, & aduersus quendam N. exaduerso principalem, in eadem nobis facta, & praesentata commissione, exaduerso principaliter nominatum: omnesq. alios, singulos, sua communiter, vel diuini interesse putant, & in executione citationis huiusmodi, nominandos, iuxta, & secundum, dictae nobis factae, & praesertae commissionis, vim, formam, & tenorem: in forma solita, & consueta, discernere, & concedere dignaremur. Nos igitur N. Auditor praefatus, attendenti requisitionem huiusmodi fore iustam, et consonam rationi, uolentq. in causa, et causis huiusmodi, et inter partes, in dicta commissione contentas, rite, et legitime procedere, ac partibus ipsis, dante de mino, iustitiam ministrare, ut tenemur. Idcirco, auctoritate apostolica nobis commissa, et qua fungimur in parte: Vos omnes, et singulos supradictos, te-
 strum quemlibet insolidum, tenore praesentium, requirimus, et nominemus, primo, secundo, tertio, et peremptorio. Vobisque nihilominus,

& vestrum cuiuslibet in virtute sanctę obedientię, & sub excommunicationis pęna, quam in vestrum quemlibet, canonica monitione pręmissa (si ea quę vobis in hac parte committimus, & mandamus, neglexeritis, seu distuleritis contumäciter adimplere) serimus in his scriptis, districte präcipiendo mandantes: quatenus infra sex dierum spatiū, post presentationem, seu notificationem presentium, vobis, seu alteri vestrū, factas. Et postquam pro parte dicti d. N. principalis, super hoc vigore presentium fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus immediate sequi. Quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies, vobis vniuersis, & singulis supradictis, & vestrum cuiuslibet, pro tertio, & perēptorio termino, ac monitione canonica, assignamus.

Ita tamen, quod in his exequendis, vnus vestrum alterum non expectet: nec vnus pro alio, seu super alium se excuset: präfatum N. ex aduerso principalem, omnesq. alios, & singulos, sua communiter, vel diuisim interesse putan. & in executione presentium nostrarum litterarum, nominandos: in eorum proprijs personis, si ipsorum presentias cōmode habere poteritis: Alioquin in hospitij habitacionum suarum, si ad ea vobis iutus pateat accessus, & in parochiali Ecclesia N. N. dięc. Sin autem in cathedrali N. & dicta parochiali N. necnon parochiali, seu parochialibus, sub qua, vel sub quibus degunt, & morantur, alijsue Ecclesijs, & locis publicis quibuscunq. de quibus, ac vbi, dum ibidem populi multitudo ad diuina audien. conuenerit, aut alias, legitime congregata fuerit, ex parte nostra, immo verius Apostolica auctoritate, alta & intelligibili voce, peremptorie citare curetis. Ita tamen, quod verisimile sit, citationem nostram huiusmodi, ad ipsorum citandorum, notitiam, indubiam deuenire, ne de prämissis, vel infrascriptis, ignorantiam aliquam ostendere valeant, seu etiam quomodolibet allegare: quos nos etiam, & eorum quęlibet, tenore presentium, sic citamus: quatenus quadraginta die post citationem vestram huiusmodi, per vos, seu alterū vestrum, eis factam, immediate sequen. si dies ipsa quadraginta iuridica fuerit, & nos, vel alter forsan loco nostri, subrogandus Auditor. Vel sic. si citatio est decreta per subrogatum. Et nos, vel dictus N. Coauditor noster, seu alter forsan interim subrogandus Auditor, ad iura reddend. & causas audiend. pro tribunali sederimus, vel sederit: Alioquin proxima die iuridica immediate sequen. qua nos, vel eundem subrogandum Auditorem präfatum, Romę, vel alibi, vbi tunc Dominus Noster Papa; cū sua Rom. Cur. residebit in Palatio causarum Apostolico, mane hora audientię causarum consueta. Vel sic: in nostrę habitacionis domo, hora vespërarum, & audientię causarum more commissariorum consueta, ad iura reddendum, & causas audiendum, pro tribunali sedere contigerit: compareant in iudicio legitime coram nobis, vel dicto domino N. Coauditore nostro, seu subrogando Auditore prädicto, per se, vel

pro-

procuratorem, seu procuratores, suum, vel suos, idoneum vel idoneos, causam, & causas huiusmodi sufficienter instructum, seu instructos, cum omnibus, & singulis actis, actitatis, litteris, scripturis, instrumentis, processibus, priuilegijs, alijsque iuribus, & munitis, causam, & causas huiusmodi tangentibus, seu eam, & eas quomolibet concernentibus: prefato Domino N, principali, seu eius procuratori legitimo, de & super omnibus, & singulis, in supradicta nobis facta, & presentata commissione contentis, de iustitia responsuri: ac in causa, & causis huiusmodi, ad omnes, & singulos actus, & terminos, gradatim, & successiue, etiam vsque ad diffinitiuam sententiam inclusiue, debitis, & consuetis terminis, & dilationibus precedentibus, vt moris est, processuri, & procedi visuri, aliasque dicturi, facturi, allegaturi, auditori, & recepturi, quicquid iustitia suadebit, & ordo dictauerit rationis. Certifican. nihilominus, eosdem, sic citatos, quod siue in dicto citation. termino, vt premissum est, comparuerint, siue non. Nos nihilominus, vel dictus dominus N. Coauditor noster, seu subrogandus Auditor prefatus, & ad partis comparen. & causam, seu causas huiusmodi prosequi curantis, instan. premissa omnia, & singula, ac alias, prout iustum fuerit, procedemus, seu procedet iustitia median. dictorum citatorum contumacia, seu absentia in quo aliquo non obstante.

Et insuper attenden. quod lite, & causa, seu causis huiusmodi, sic vt premittitur coram nobis, in Rom. Cur. indecisus pendentibus, nihil sit in partibus innouandum per quacunque, seu attentandum. Idcirco vobis omnibus, & singulis supradictis, quibus presentes nostre littere diriguntur, & cuiuslibet vestrum: auctoritate Apostolica supradicto modo, & forma premissis, tenore presentium, committimus, & mandamus: quatenus post legitimam, dictae citationis executionem, reuerendissimo in Christo Patri, & domino, domino, Dei & Apostolicae Sedis gratia, Episcopo N. eiusque in spiritualibus, & temporalibus Vicario, seu officiali generali.

Vel sic, si est pro Episcopo, vel contra Episcopum. Reuerendissimis, & Reuerendis in Christo patribus, & dominis quorumcunque, locorum ordinarijs, eorumque, & cuiuslibet ipsorum in spiritualibus, & temporalibus Vicarijs, seu Officialibus generalibus: Ceterisque Officialibus, Iudicibus, Commissarijs, Delegatis, Subdelegatis, ordinarijs, & extraordinarijs quibuscunque per Ciuitatem, & dioces. N. predictas, & alias vbilibet, constitutis.

Et praesertim N. exaduerso principali supradicto, omnibusque alijs, & singulis, quorum interest, intererit, & interesse poterit quomodolibet in futurum, quibuscunque nominibus censeantur, & quacumque praefulgeant dignitate, de quibus pro parte antedicti Domini N. principalis vigore presentium, super hoc fueritis requisiti, seu

alter

alter vestrum fuerit requisitus, inhibeatis, quibus nos etiam & eorum cuiuslibet tenore presentium, inhibemus: ne ipsi, seu eorum alter, in causa, & causis huiusmodi, per se, vel alium, seu alios, publice, & occulte directe, vel indirecte, quouis questio colore, vel ingenio, in litis pendentiis, & iurisdictionis nostrae, immo verius Apostolicae Sedis, vilipendium, & grauamen; lite, & causa, seu causis huiusmodi, coram nobis in decisis pendens. quicquam innouare, seu attentare praesumant, seu praesumat: Quod si secus factum fuerit, totum id renouare, & in statum pristinum reducere curabimus, iustitia median. Diem vero, seu dies citationis, & inhibitionis vestrarum huiusmodi, atque formam, & quicquid in praemissis feceritis, seu alter vestrum duxerit facien nobis per vestras litteras patentes, aut instrumentum publicum, harum seriem, seu designationem in se continens, siue continens, remissis praesentibus quantocitius poteritis, fideliter intimare curetis. Absolutionem vero omnium, & singulorum, qui praefatam nostram excommunicationis sententiam incurrerint, siue incurrerit quoquomodo: nobis, vel superiori nostro tantummodo referuamus. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium praemissorum; praesens publicum instrumentum, huiusmodi nostras citationem, & inhibitionem in se continens, siue continens, exinde fieri, & per Notarium publicum, nostrumq. & huiusmodi cause coram nobis scribam infrascriptum, subscribi, & publicari mandauimus, sigillique nostri iussimus, & fecimus appensione communiri. Datum, & actum Romae, apud Sanctum Petrum in Palatio caesarium Apostolico, in quo iure reddi solent, nobis inibi, mane hora audient. causarum consueta ad iura reddend. & causas audient. in loco nostro solito, & consueto, pro tribunali sedente: Sub anno &c. indictione, &c. die vero N. mensis N. Pontificatus praefati sanctiss. in Christo Patris, & D. N. D. Pauli diuina prouidentia Papae III. anno duodecimo. Vel sic. Datum, & actum Romae, in domo habitationis nostrae: Sub anno, &c. Praesentibus ibidem discretis viris magistris N. & N. Notarijs publicis scribisque nostris, Clericis N. & N. diaeces. testibus ad praemissa vocatis specialiter, atq. rogatis.

DE INHIBITIONE.

Inhibitio simplex ad partes.

IOANNE S. Suavis Romanus, V. I. D. etc. deputatus. Vniuersis, et singulis ad Abbatibus, etc. ut supra in citatione, usque ad continuationem. Cuiusquidem commissionis vigore, citatione legitima, una cum inhibitione inserta, extra Roman. Cur. et ad partes, per nos decreta, et concessa: vel sic, si non est decreta citatio. Post cuiusquidem

dem commissionis, siue fuplicationis cedule præsentationem, et receptionem, nobis, et per nos, vt præmittitur, factas fuimus per prouidum virum, magistrum N. in Rom. Cur. caufarum, et fupradicti domini N. principalis, in præinferta nobis facta, et præsentata commissione, principaliter nominati, procuratorem (de cuius procuracionis madnato, fufficienter extitit edoctum) coram nobis conftitutum, debita cum inftan requifiti: quatenus in caufa, et caufis huiufmodi, modo folito, inhibere, et fibique, et parti fuz literas inhibitorias, de fuper opportunas, fub excommunicationis, alijsque fententijs, cenfuris, et pænis Ecclefiafticis extra Rom. Cur. & ad partes in forma folita, & confueta decernere, & concedere, dignaremur. Nos igitur. Ioannes Suavis Auditor præfatus attenden. requifitionem huiufmodi, fore iuftam, & rationi confonam: volentesq. inter partes prædictas, æqualitatem, vt decet, feruare: ac dante domino, iuftitiam miniftrare, vt tenemur: ac quod in caufa, & caufis huiufmodi, fic in Roman. Cur. coram nobis indecifpenden. nihil fit in partibus, per quemcunque attentandum, feu innotuandum. Idcirco auctoritate Apoftolica, nobis commiffa, & qua fungimur in hac parte: vos omnes, & fingulos fupradictos, & veftrum quemlibet in folidum, tenore præfentium, requirimus, & monemus, primo, fecundo, tertio, & peremptorie. Vobisq. nihilominus, & veftrum cuilibet, in virtute afactæ obedientiæ, & fub excommunicationis pæna, quam in vos, & veftrum quemlibet (fi ea, que vobis, in hac parte, committimus, & mandamus, neglexeritis, feu diftuleritis contumaciter adimplere) canonica monitione præmiſſa, fuerimus in his fcriptis, diftrictè præcipiendo mandan. quatenus, infra ſex dierum ſpatium poſt præſentationem, feu notificationem præſentium vobis, feu alteri veftrum factas: & poſtquam pro parte dicti D. N. principalis, vigore præſentium, fueritis requifiti, feu alter veftrum fuerit requifitus, immediate fequen. Quorum ſex dierum, duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies, pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, aſignamus; ita tamen quod in his exequendis, vnus veftrum, alium non expectet, nec vnus pro alio, feu per alium, ſe excuſet, acceden. propterea quo fuerit accedendum. Reuerendo in Chriſto Patri, & D. D. N. Dei, & Apoftolicæ Sedis gratia, Epifcopo N. ſub interdicto ingreſſus Eccleſiæ: eiufque in ſpiritalibus, & temporalibus Vicario, feu Officiali generali: necnon venerabili viro, D. N. Præpoſito Eccleſiæ N. aſſerto iudici delegato: ceteriſque Officialibus, Iudicibus, Commiſſarijs, Delegatis, Subdelegatis, Ordinarijs, Extraordinarijs quibuſcunque, quacunque auctoritate fungen. & præſertim N. exaduërſo principali prædicto: omnibusque alijs, & ſingulis, quorum intereſt, intererit, aut intereſſe poterit, quomodolibet in futurum, quibuſcunq. omnibus cenſeantur, & quacunque præfulgeant dignitate; de quibus pro parte dicti D. N. principalis, fueritis requifiti, feu alter veftrum

strum fuerit requisitus: etiam sub excommunicationis, aliisque sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas in his scriptis ferimus, quaque quemlibet huiusmodi nostræ inhibitioni contrauenient. incurrere, volumus ipso facto, inhibeatis: quibus, & nos etiam, tenore præsentium, sub similibus pœnis inhibemus: ne ipsi, vel eorum alter, in causa, & causis huiusmodi per se, vel alium, seu alios publice, vel occulte, directe, vel indirecte, quouis quæsito colore, vel ingenio, in vilipendium litis penden. & iurisdictionis nostræ, immo verius Apostolicæ, aut in dicti domini N. principalis, iurisque sui præiudicium, & grauamen lite, & causa huiusmodi, sic coram nobis indecis. penden. quicquam attentare, seu innouare præsumant, seu præsumat. Quod si secus factum fuerit: id totum reuocare, & in statum pristinum reducere curabimus, iustitia mediante. Diem vero, seu dies, inhibitionis, seu inhibitionum uestrarum huiusmodi, &c. In quorum omnium, & singulorum fidem, & euidentem testimonium præmissorum: præsentis litteras, siue præsens publicum instrumentum huiusmodi nostram inhibitionem, in se continentes, siue continens, exinde fieri &c. Si habes conficere inhibitionem ad partes, sub censuris Ecclesiasticis, & pœnis pecuniarijs: videas superius citationem cum inhibitione inserta, sub censuris, ubi plenissime inuenies.

S. D. N.

P I I P A P A E V.

Reformatio Tribunalis Auditoris Camerae.

MOTVPROPRIO &c. Inter illa, quæ in singulis in Vrbe Curijs, & Officijs emendanda, seu rectius disponenda decreuimus, hæc de Curia causarum Camerae Apostolicæ Generalis Auditoris Officio, ac Tribunali seorsum ab vniuersali reformatione Apostolica auctoritate perpetuo statuimus, & ordinamus, quæ & ab Auditore, & ab eius Locumtenentibus, Curiaque ipsius Iudicibus, Notarijs exactissime seruari præcipimus.

In primis, ne quisquam ex confessione debita procuratore suo ad ipsamet obligatione in posterum constituto in iudicio, vel alibi facta, condemnetur; nisi idem etiam procurator ad defendendum in iudicio fuerit constitutus, & ipse cum constitueretur, defendendi onus huiusmodi sponte præsens acceptauerit.

Neque

Neque quisquam ratione sui consensus in contractu, seu quasi contractu, aut alias in iudicio, vel extra iudicium, per se, vel alium quocunque modo, etiam in susceptione, quam vocant censurarum de cetero præstiti, pure, aut sub conditione, aut in diem censuris Ecclesiasticis innodetur, aut innodatus declaretur.

Quinimmo nec procuratoris, ad confitendum debitum, constitutio; in ipsa debiti obligatione, nisi, & ad defendendum vna constituatur, & ipse defendendi onus accipiat, vt præfertur nec censurarum, consensus, aut susceptio huiusmodi vsquam recipiatur, vel admittatur, siue etiam describatur: neque de his quisquam rogetur, etiam in Cameralis obligationis formula, siue principaliter, siue incidenter: neque iudicium vllum, aut vlla exequutio inde fiat, aut decernatur.

Excipimus autem ab his, quæ de confessione debiti, & procuratoris, ad id constitutione, supra statvimus, obligationes, quæ de rebus, ac iuribus ad Cameram Apostolicam pertinentibus factæ iam sunt, aut in posterum fieri opportuerit, in quibus quo ad huiusmodi confessionem, & constitutionem, liceat illud idem fieri, q̄ hactenus est obseruatum.

Quod si quando aliqui seipos in Vrbe efficacius obligare voluerint; vt in exactionibus laborandum non sit, quas pro commodiori hominè commercio faciles esse expedit, poterit Iudex parti præsentis, & se obliganti præcipere, vt die certa tunc statuenda soluat; monens, quod si eadem die sponte non soluerit, nulla exinde facta personali citatione, sed præuia tantum vnica dilatione, quæ per affixionem locis consuetis intimabitur, ad executionem contra ipsum procedat: & in subsidiū, vbi executio realis, p̄sonalis facile fieri nō poterit: in ipsū tanquā contumacē, contēptoremq. sui præcepti, excommunicationem decernet. Hæc tamen, quoad excommunicationem monitio, vbicunq. facilis futura esset, exequutio non adhibeatur.

Cum autem præscripta dies cesserit: ea distinctio seruetur, vt si obligatio vel in Vrbe erit contracta, vel in Vrbe sit soluenda, sola intimationis affixio prædicta sufficiat. Si vero extra Urbem, & obligatio contracta, & solutio destinata fuerit, non aliter ad executionem procedatur, nisi facta legitime debitori intimatione, dilationis huiusmodi.

Rursus, vbi in obligatione extra Urbem facta, pariter solutio extra Urbem destinata fuerit, præter dictam dilationem, detur etiam alia, pro loci distantia, intra quam docere possit, & debeat debitor se soluisse.

Quod si parti petenti, ac debitum agnoscenti, danda videbitur aliquando longior aliqua dilatio ad soluendum (intra quam nullum omnino mandatum, aliudue executionis genus relaxari poterit) ea erit die rum triginta, aut saltem arbitrio Iudicis, qui pro debitoris qualitate, & debiti summa, vtrum voluerit de prædictis terminis eligeret.

Qua in re illud obseruetur, vt si forte post decretum, & relaxatum, atq. etiam auctuario notario traditum mandatū executionis, visum fuerit

Iudici dilationem hanc concedere : non alio postea iudicio , aut etiam mandato, opus sit actori, si reus intra dilationem ipsam non soluerit, sed eodem illo, quod antea traditum, aut relaxatum, siue decretum fuerat executionem suam prosequatur.

Sed & in omnibus, quæ aliter quam cum supradictis præcepto, & monitione ybicunque locorum factæ fuerint obligationibus, & alias semper, illud omnino seruetur : vt ad excommunicationem cuiusquam non deueniatur, nisi cuius fuerit erga Iudicem contumacia, ipso etiam nec tantum procuratore suo, quamuis specialiter constituto, prius legitime citato.

Verum sicuti antea, earum quæ in forma Camere erant obligationum, ita, & harum quæ futuræ sunt, pro illis iudicium, siue cognitio, & executio in Vrbe ad Auditorem Camere solum spectet in vniuersum : iuxta suas facultates : Romanos tamen debitores laicos liceat creditoribus etiam in curia Capitoli conuenire iuxta priuilegia Populo Romano concessa, Quo vero ad clericos, ratione originis, vel beneficij Romanos locus sit præuentioni inter ipsum Auditorem, & nostrum in Vrbe Vicarium.

Cæterum idem Auditor appellationes non aliter audiat, siue admittat, quam si exhibita fuerit notario in actis ab appellante fides publica, seu publicum instrumentum sententiæ, à qua extitit appellatum, eaq. sit diffinitua, vel vim habeat diffinitiuæ ; neque aliter earum ratione inhibeat ; quam inserto in litteris inhibitionis toto fidei, seu instrumenti huiusmodi tenore.

Quare Iudices à quibus appellari continget, eorumque notarij, fidem, seu instrumentum huiusmodi partibus petentibus, debitam notarijs mercedem soluentibus tradent in tempore ; alioquin Iudices officio indicandi, notarij exercitio notariatus, tandiu suspensi sint, donec appellanti omnia damna, & interesse propterea passa ab ipso Auditore extra iudicialiter estimanda resarserint. Et nihilominus facta ab appellante fide de sua petitione, & Iudicis, siue notarij denegatione, idem Auditor inhibere, & in causa procedere possit. Litteras Apostolicas, quibus certus, qui perseipsum procedat, exequutor præscriptus est, nullo modo exequatur : sed & omnes præterea, in quarum executione pars vocanda fuerit, non aliter exequatur, quam seruatis, pro rerum contingentia, constitutionibus sel. rec. Bonifacij PP. VIII. prædecessoris nostri de vna, & concilij generalis de duabus dietis, nisi in ipsis constitutionibus derogatum fuerit expressè in litteris, quæ fuerint exequenda : sed & tunc, ne quemquam extra diocesim ultra tot dietas euocet quot in ipsis litteris expressum erit, neue alijs vices suas committat, vel subdeleget, quam constitutis in dignitate Ecclesiastica, aut cathedralium Ecclesiarum Canonicis.

Exceptis litteris pensionum, quarum solutio in Romana Curia destinatur

natur, & his omnibus, quibus, ipse nominatim exequutor præscriptus fuerit his enim casibus possit ad se vndecunque, & quocumque partes euocare.

Monitoria generalia, vulgo, Significavit, appellata, quæ scilicet, vt aliquid reuelerur, seu restituatur, vel probetur, cum censuris Ecclesiasticis publicari solent, nullo modo decernat, siue expediat.

Similiter nihil sine speciali nostra commissione decernat, aut faciat, aut mandet, quod Episcopis, aut alios locorum ordinarios impedire possit, ne ad exequutionem decretorum Sacri Concilij Tridentini, correctionemque morum libere procedant.

Ab omnibus autem, & singulis ijs, quæ ad eius iurisdictionem secundum præmissa pertinere nolumus, vsque adeo abtineat, vt, neque monitoria, neque citationes, neque inhibitiones, neque sequestra, neque mandata de manutenendo, neque aliud quicquam, quocumque sub prætextu, super ijs aut ipse decernat, aut ab alijs decreta reuocet, & pariter eius notarij nihil omnino expediant, aut etiam scribant, sub pœna omissionis officij.

In causis vero sui fori ciuilibus, etiam in quibus summarie, & ad instar beneficialium procedendi, ei concessa est facultas: nunquam omnino ad pœnas contumaciales deueniat, sed potius receptis probationibus ab negotium principale spectantibus, datoque competenti termino parti absenti, demum super his seruatis seruandis diffinitive pronunciet, etiam sine litis contestatione.

Mandata de manutenendo, nunquam, nisi parte legitime citata, & compendiosa, ac summaria causæ cognitione adhibita, decernat.

Idem & in sequestris seruetur, nisi aliqua ratione timendum sit Iudicis arbitrio, de suspicione fuge, vel bonorum dilapidatione.

Ne autem contingat, vt absentes, & in remotissimis ab Vrbe partibus degentes, si ob prætesum aliquod crimen moneatur ad personaliter comparandum, deinde inculpabiles reperti, maxima itineris incommoda, & dispendia nulla sua culpa passi sint, neminem posthac extra Italiam existentem ad comparandum personaliter moneat, nisi facto verbo nobiscum, de quo verbo habito fiat mentio in litteris monitorijs.

Postremo Notarij nihil vnquam cuiusuis generis scripturæ ad iudicium pertinentis, quod extra Curiam mittendum sit, expediant, & parti tradant: nisi cum subscriptione Auditoris, vel eius Locutenentis.

Circa impensas autem, quæ à partibus pro scripturis, & expeditionibus faciendæ sunt, vel vltra ea, quæ in vniuersam in omnibus curijs obseruari volumus, infra scripta specialiter in eadem curia Auditoris, etiam in causis pendentibus obseruentur.

In causis, quæ ordinariæ secundum Auditoris facultates in eis tribunali introductæ fuerint, vel introduci potuerint, siue post cœptam can-

tam superueniat commissio, siue ante impetrata sit, siue in prima, siue in vltiori instantia, nulla in re augeat impensam; sed quo ad hoc habeatur semper causa pro ordinaria, ita etiam ratione, sententia, neque notarij, neque Iudices quicquam propterea accipiant, vltra, quo accipere potuissent, si commissio non adesset.

Siue igitur adit commissio, siue non, in causis ordinarijs ad hunc forum pertinentibus exigatur vt infra, & non amplius.

Sit itaque pretium perfecta expeditionis, taxa, & alijs omnibus comprehensis.

Pro monitorio speciali ad partes, iul. nouem.

Pro monitorio speciali per edictum, iul. duodecim.

Pro monitorio in vim Bullæ Eugeniæ, iul. duodecim.

Pro Eugeniæ per edictum, iul. quindecim.

Pro monitorio in vim Bullæ cœnæ Domini, iul. duodecim.

Pro citatione cum inhibitione, vigore appellationis extra Curiam, cum insertione instrumenti sententiæ à qua appellatur, iul. decem.

Pro instrumento remissoriæ, iul. nouem.

Pro instrumento litis pendentiæ extra Curiam, iul. nonem.

Pro transumpto simplici vnius Bullæ, seu instrumenti, aut cedulæ, vel etiam plurium similium, vel aliorum iurium in eodem transumpto descriptorum, si fuerint in forma probanti, iul. duodecim.

Si vero in forma vidimus, iul. nouem: habita tamen ratione excessus scripturarum arbitrio Iudicis, quo ad laborem notarij.

Pro sequestro extra Curiam, iul. nonem.

Pro litteris superuenientiæ, quæ non taxentur, iul. quatuor, vna cum sigillo.

Pro fide legalitatis apponendæ in instrumentis notariorum, in totum vna cum sigillo, iul. duo.

Pro mandato de exequendo, iul. nouem.

Pro nota sententiæ nihil exigatur.

Pro sportulis etiam nihil.

At in causis, quæ per commissionem introducuntur, & ab initio sunt commissariæ, neque alias ad huius fori cognitionem spectant, soluantur vt sequitur.

Pro citatione vigore commissionis absque inhibitione extra Curiam iul. nouem.

Pro citatione cum inhibitione simplici, iul. vndecim.

Pro citatione cum inhibitione sub censuris, iul. quatuordecim.

Pro citatione cum inhibitione sub censuris per edictum etiam pro necessario examine, iul. decem & octo.

Pro inhibitione simplici extra Curiam, iul. nouem.

Pro inhibitione extra Curiam sub censuris, iul. duodecim.

Pro inhibitione in Curia, iul. tres cum dimidio.

- Pro monitorio speciali, iul. quindecim.
- Pro notis sententiarum diffinitiuarum, quæ in scriptis proferuntur in prima instantia, iul. quadraginta, in secunda, iul. triginta, in tertia, iul. viginti.
- Pro nota absolutoria, & ab obseruatione iudicij iul. quindecim.
- Pro nota interlocutoria, iul. quindecim.
- Pro nota declaratoria, iul. octo.
- Pro mandato de exequendo, iul. quindecim.
- Pro sequestro, iul. quindecim.
- Pro sportulis iudicum pro sententijs diffinitiujs ex scripto proferendis, non vltra id, quod in alijs curiæ tribunalibus ordinarijs à fel. rec. Pio Papa IV. præscriptum est.
- De ceteris vero actis, scripturis, & expeditionibus infra scriptis, siue causę sint ordinarię, siue commissarię, soluatur tantummodo infra scriptum pretium videlicet.
- Pro compulsorialibus generalibus, siue specialibus, iul. duodecim.
- Pro palmo rotuli remissoria, iul. tres. Sic autem palmus linearum triginta, & linea syllabarum decem, & octo.
- Pro instrumento remissoria, iul. duodecim.
- Pro instrumento litis pendentia in Curia, iul. quatuor cum dimidio.
- Pro interdicto speciali, iul. quindecim.
- Pro instrumento relaxationis interdicti, iul. quindecim.
- Pro exequutorialibus, iul. triginta sex.
- Pro mandato de immittendo in possessionem vigore litterarum Apostolicarum, seu in forma breuis, iul. decem.
- Pro absolutione, siue absolutionis commissione pro vno, iul. nouem.
- Pro duobus litis consortibus, iul. quatuordecim.
- Pro tribus litis consortibus, iul. decem, & octo.
- Pro quatuor litis consortibus, iul. viginti tres.
- Vltra quatuor, quotcunque addantur personę litis consortes, nihil augeatur pretium expeditionis.
- Pro capitulo, collegio, confraternitate, aut vniuersitate, iul. 50.
- Pro instrumento absolutionis, iul. duodecim.
- Pro decretis à Iudice prolatis, non ex scripto, etiam vim diffinitiuę habentibus, eorum nota, & sportulis, nihil.
- Pro simplici fide etiam plurium actorum, iul. duo.
- Pro examine testium cum articulis, & interrogatorijs in causa, quę sit æstimationis à quinquaginta scutis supra, vsq. ad quamcunque summam, si articuli non excedant numerum viginti quinque interrogatoria numerum triginta quinque, in domo, vel officio notarij, iul. quatuor. Extra vero officium, non vltra duplum.
- In causa æstimationis à quinquaginta scutis infra, soluatur tantum pro dimidia: quod si articuli excedant numerum viginti quinque, &

interrogatoria triginta quinque, soluat, merces Notarij, arbitrio
Iudicis.

Pro instrumento sententię, si extrahatur iul. quindecim.
Pro instrumento declaratorię, non tamen vigore obligationis in for
ma Camere, iul. duodecim.

Pro brachio seculari ob non partitionem monitorij, aut litterarum
Apostolicarum, vel exequutorium, iul. triginta.

Pro mandato suspicionis fuga, vsque ad quamcuq. summam, etiam
in vim obligationis Cameralis decreto, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de consignando, vigore sequestri, etiam vbi pro illius
verificatione debitor prius fuisset conuentus via exequutina, vigore
oblig. Cameralis, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de consignandis pignoribus subhaftandis, aut delibe
randis, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de relaxando pro debito ciuili, iul. quatuor cum dim.

Pro mandato in causis ciuilibus loco litterarum pro parua summa,
iul. quatuor cum dimidio.

Computatio in his omnibus mandatis, iulio sigilli.

De pretio aut sic prescripto, in omnibus suprad. expeditionibus, siue
ordinarijs, siue commissarijs, dentur Auditori, & massa notariorum,
item (quoad ordinarias) Camerario, eadem portiones, que & prout
antea pro eisdem expeditionibus dabantur, nulla ex parte diminuta.
Reliquum quod ijs portionibus detractis supererit, sit Notarij expedi
tionis, praterquam in expeditione absolutionis, siue commissionis
absoluendi in qua singulis detrahatur pro rata, ita vt non tantum por
tio notarij, sed cuiusque aliorum minuatur ad rationem, vt tantum
vnicuique portioni pro eius modo decrescat, quantum omnibus in vni
uersum detraximus.

Pro mandato exequutiuo, siue brachio, vbi inuocatione opus fuerit se
culari, per omnia expedicio, omnibusque comprehensis, pretium sit, vt
infra, videlicet.

Ab vno scuto, vsque ad quindecim, iul. quatuor cum dimidio.

A scutis quindecim, vsq. ad viginti quinque, iul. vigintiduo.

A scutis viginti quinque, vsque ad quingentos, iul. trigintratres.

A scutis quingentis, vsq. ad mille, iul. sexaginta sex.

A scutis mille, vsq. ad quamecumq. summam, iul. centum, & decem.

Hoc autem pretium ita diuidatur, vt ex iulijs vigintiduobus, Auditor
habeat iul. sex. Camerarius pro sigillo habeat iulios quatuor cum dimi
dio. Massa Notariorum habeat iul. quatuor cum dimidio. Reliquum
habeat Notarius expeditionis.

Ex alijs trigintatribus, Auditor habeat iul. octo, & baiochos duos
cum dimidio, Sigillum iulios quinque cum dimidio. Massa habeat iulios
octo, & baiochos duos cum dimidio. Residuum Notarius.

Ex illis sexaginta sex, Auditor habeat iulios sexdecim cum dimidio, Sigillum iulios vndecim, Massa iulios sexdecim cum dimidio, Notarius quod super est.

Ex illis centum, & decem, Auditor habeat iulios viginti quatuor, & baiochos septem cum dimidio. Sigillum iulios sexdecim cum dimidio, Massa iulios viginti duos, Notarios reliquum.

Ad constituendas autem supradictas summas, computentur iulii vndecim pro singulo scuto, quilibet vero iulius sit decem baiochorum.

Censurarum Ecclesiasticarum nomine nihil accipiat, vel in expeditione mandati executiui, seu brachii secularis, vel seorsum ab eo, nec vsquam alias, nisi vbi ad illas rite processum fuerit re ipsa.

Cum vero ad illas procedi contingerit: tunc pro declaratoria, aggravatoria, & reaggravatoria simul iunctis, & totali earum omnium expeditione, tantumdem exigatur, quantum pro mandato, seu brachio seculari, habita ratione predictae distinctionis summarum, ita ut omnis impensa vtriusque expeditionis, mandati scilicet, vel brachii secularis, & censurarum simul collecta, duplum non excedat eius pretii, quod mandato, seu brachio seculari supra taxatum est, pro qualibet supradictarum summarum. Excepta vltima maiori summa, videlicet a mille supra. In ea enim summa etiam si contingat ultra, vel post mandatum executiuum, seu brachium seculare, censuras quoque relaxari, nihil tamen earum nomine exigatur, sed tantum praeter id praetium, quod pro solo mandato, seu brachio seculari supra taxatum est accipi possit ultra mercedem pro scriptura.

Nunquam tamen cogantur partes inuita, vna cum mandato executiuo, seu brachio seculari, censurarum quoque expeditionem accipere, aut earum expeditionis praetium soluere, etiam si ad censuras ipsas in subsidium contra contumacem, Iudex comminando rite processerit: & extra loca temporalia Dominio Sanctae Romanae Ecclesiae subiectam, vel etiam extra Italiam expeditio mittenda foret.

Quod si forte quisquam legitime seruatis processibus, vtramque expeditionem, mandati scilicet, seu brachij secularis, & censurarum eodem tempore habere voluerit: tunc apponatur verbis expressis in ipsa expeditione, quoad censuras, ne is praetium, quoad illarum ratione expendit vilo modo repetere possit ab ijs contra quos decreta, & probata fuerunt, nisi aduersus eosdem, vigore mandati executiui, seu brachij secularis, non satisfacientes, aut alias non parentes, censuris ipsis necesse fuerit vti.

Ipsi vero expeditionis censurarum praetium praedictum eadem ratione, & eisdem portionibus diuidatur, quibus praetium mandati executiui, seu brachij secularis, vt supra dictum est.

Pro duplicatis etiam post quodcumque tempus expeditis, nihil exigatur praeter scripturae mercedem.

Pro sigillo paruo appenso in qualibet expeditione, solvatur iulius vnus tantum, vbi non adest minor taxa.

Pro mandatis exequentiis, vel alijs quibuscumque expeditionibus, Notarij nihil recipiant, nisi illis effectualiter partibus consignatis.

Nec partes ipsę cogantur accipere aliquam expeditionem nisi eam quam voluerint.

Pauperibus etiam expeditiones in forma pauperum, miserabilibus vero gratis omnino tradant, etiam scripturę mercedem, distinctio vero illarum personarum Iudicis arbitrio remittitur.

Pro terminis coram Iudice seruandis, Iudicibus informandis, scripturis ad eos deferendis, seu etiam in officio perquirendis, registris, seu extractiõibus transportandis, & alijs huiusmodi, Notarij, vel eorum substituti, & in eorum officijs scribe, & copista, etiam nomine reglarium, seu bibaliorum, nihil prorsus etiã à sponte dantibus accipiãt.

In causis criminalibus expeditionum, quę erunt eiusdem generis, seu nominis, cuius sũt suprascriptę, pretiũ augeri non possit vltra tertiam partem eius, quod supra in ciuilibus præscriptum est.

In registris extractibus, copijs indiciorum, & alterius, quam supradicti generis, seu nominis expeditionibus criminalibus, seruetur taxa ab eodem Pio prædecessore alijs tribunalibus ordinarijs Urbis præscripta.

In omnibus expedition. imo earũ parte Notarius apponat integram summam eius, q̄ verè expositum fuit, sub his verbis, videlicet. Exposuit in totũ tantũ: idemq. etiã in lib. expeditionũ ipsius Notarij describatur.

Et vt præmissa omnibus pateant, sciatq. quilibet, quid, & quantum in præmissis exponere debeat, quilibet Notarius Auditoris teneatur post hæc tabulam supradictorum pretiorum expeditionum litteris maiusculis, ordinate, & distincte scriptam, in eius officio palam loco eminenti, & cognito proponere, & semper retinere:

Constitutiones item, quę tam à nobis, quam ab alijs Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, ad reformationem huius Curię pertinentes emanarunt, & in futurum emanabunt, modo his contrarię non sint, omnino in eadem curia obseruentur.

Distinctius inhibentes Auditori, sub indignationis nostre, & Locutenetib. siue indicib. ac notarijs prædictis, sub priuationis officiorũ suorũ hmõj, & alijs etiam grauioribus, nostro, & pro tempore existentis Rom. Pontificis arbitrio isigendis, & applicandis penis, ne de expeditionib. & alijs sibi per præsentem interdicitis, ac contra præsentis formã & tenorẽ, etiã quorumuis priuilegiorum, & indultorũ, ac litterarũ eis quomodolibet concessarũ, aut cõsuetudine, & styli iu memorabiliter obseruari, vel alio quouis prætextu se intromittere quoquomodo audeãt.

Decernentes quęcunq. decreta, & acta, ab eisdem Auditore, Iudicibus, & Notarijs pro tempore contra præsentis formam, & tenorem manata, & facta, nulla, & inualida, ac extorta, & subreptitia, nulliusque

roboris, vel momenti fore, & censei, neminique propterea suffragari posse, vel debere. Et ita per quoscunque Iudices, & Commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam S. R. E. Cardinales, & causarum Palatii Apostolici Auditores in quavis causa, & instantia, sublat a eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & diffiniri debere, irritum quoque, & inane quicquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstant, constitutionibus, & ordinationibus Apost. ac stylo, consuetudine, ac quocunq. temporis cursu, etiam immemorabili roboratis, privilegijs quoq. indultis, eidem tribunali, ac illius Auditoratus officio, & Auditori etiam in eiusdem officii erectione, & institutione, ac Iudicijs, & Notarijs ipsis illorumq. Collegio etiam simili motu, etiam confistorialiter, &c. sub quibuscunq. tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis in genere, vel in specie, & alias quomolibet, etiam per non concessis, approbatis, & innovatis, quibus omnibus etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumq. totis tenoribus, specialibus, specificis, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quavis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc seruanda foret tenores huiusmodi presenti pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore perinansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, contrarijs quibuscunq. & quibuslibet alijs privilegijs, indultis, & litteris Apost. generalibus, vel specialibus quorumcunq. tenoribus existant, non obstantibus per quæ presenti non expressa vel totaliter inserta, effectus presentis impediri valeat quomolibet, vel differri, & de quibus, quorumcunq. totis tenoribus specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum habenda esset mentio specialis.

Vt autem præfens Motus proprius ad omnium notitiam deducatur, ac omnes quorum interest, vel interesse poterit afficiat, volumus, & mandamus, illius copiam in Palatii nostri Apostolici, ac domus, seu curie prædicti Auditoris valuis, necnon acie Campi Floræ affigi, & ibidem relicta eius copia aliquandiu detineri.

Volumus item, quod præfentis Motus proprii sola signatura sufficiat & ubiq. fidem faciat in iudicio, & extra, regula contraria non obstante. Quodque eius transumptis Notarij publici manu subscriptis, & personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ sigillo signatis, plena, & indubiæ fides eaque prorsus adhibeatur in iudicio, & extra, quæ præfenti adhibetur, si foret exhibitus, vel ostensus.

Placet, & ita Motu proprio statuimus, & mandamus M. Dat. Romæ apud sanctum Petrum, duodecimo Kalen. Decembris, Anno Quinto.

Anno a Natiuitate Domini Millefimo Quingentesimo septuagesimo

indictione decimatercia, die vero quarta Mensis Decembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Rj diuina prouidentia Papa Quinti Anno eius quinto, Retroscriptæ litteræ affixæ, & publicatæ fuerunt in locis retroscriptis, Necnó præsentatæ, intimatæ, & notificatæ fuerunt Illustriß. & Reuerendiß. Patri D, Alexandro Riario curiæ causarum Camera Apostolicæ generali auditori, eidemque data copia, Et etiam R. P. D. Vincentio Fuscherio in ciuilibus, & Magnifico D. Vincentio Bellutio in criminalibus eisdem Illustissimo & Reuerendissimo P. D. A. C. Locumtenentibus, & D. Ioanni Antonio Curto Notario, & Mensario dominorum Notariorum eiusdem R. P. D. A. C. videlicet data copia per me Ioannem Andream Rogerium præfati S. D. Papæ Curforem.

L I T T E R A E

S. D. N. GREGORII

PAPAE XIV. FACULTATVM.

Illustriß & Reuerendißimo P. D. Camillo Burghesio Prothonotario Apostolico, utriusque Signaturæ Referentiario. Curiaeque causarum Camera Apostolicae Generali Auditori concessarum.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Illeto Filio Magistro Camillo Burghesio, Presbytero Romano Vtriusque Iuris Doctore Cappellano nostro, & causarum Camera Apostolicæ generali Auditori, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Ad generis nobilitatem, eximiamque doctrinam, ac in rebus gerendis experientiam, & dexteritatem, necnon fidei, & iustitiæ zelum, ac integritatem, singularemque probitatem, & cæteras virtutes quibus clare dignosceritis, nostræ dirigentes considerationis intuitum, ac indebite sperantes, quod ea quæ tibi duxerimus committenda, summa cum prouidentia, & exacta diligentia laudabiliter exequeris: dignum, quin potius debitum reputamus, vt personam tuam condignis honoribus, & gratijs prosequamur. Alias siquidem sel. rec. Sixtus Papa V. prædecessor noster, officium generalis Auditoratus, seu Audientiae causarum curiæ Camera Apostolicæ, quod dilectus filius noster Augustinus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis Cusanus nuncupa-

tus, tempore assumptionis de persona sua ad Cardinalatus honorem per eundem Sixtum prædecessorem facta obtinebat, per assumptionem huiusmodi, aut alias tunc vacans, cum officio correctoris Archiepiscopi Romane Curie, aliisque illi annexis, ac omnibus, & singulis suis honoribus, privilegijs, necnon ex dismembratione, & separatione sex millium scutorum monete Romane annuorum ad rationem decem iuliorum eiusdem monete pro quolibet scuto huiusmodi ex fructibus dicti officij Auditoratus, per eundem prædecessorem tunc ex certis causis factis, eidem Camera, seu alias applicatorum, remanentibus iuribus, regalibus, & emolumentis consuetis, ac facultatibus, & indultis, necnon decretis etiam in ordine, & modo procedendi in causis, eidem Augustino Cardinali, & alijs qui pro tempore fuerant, causarum curie huiusmodi generalibus Auditoribus, etiam per pia memoria Julium II. Leonem X. Clementem VII. Paulum III. Iulium etiam III. & alios quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam eundem Sixtum prædecessorem, & de quibus in Apostolicam, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis, tam sub plumbo, quam in forma brevis, & alias ex usu stylo, & consuetudine, quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis quondam Horatio Burghesio, cesarum curie huiusmodi, dum viueret, Auditori Apostolica auctoritate concessit, & assignauit: ipsumque Horatium ad eius vitam suam, & pro tempore existentium Romanorum Pontificum, & dilecti filij nostri Henrici, tituli Sancte Pudenciane Presbyteri Cardinalis Caetani nuncupati, & pro tempore existentis Camerarij S. R. E. & curie causarum huiusmodi generalem Auditorem, cum honoribus, oneribus, privilegijs, iuribus, regalibus, emolumentis, facultatibus, & decretis prædictis constituit, & deputauit: ac in locum dicti Augustini Cardinalis, ad huiusmodi Auditoratus officium, eiusque liberam exercitium substituit, ac subrogauit. Et quia dictus Horatius in eiusdem Sixti prædecessoris, & dictae Sedis subuentionem, pro pretio emolumentorum dicti officij Auditoratus, sexaginta millia scuta monete decem iulij pro quolibet scuto huiusmodi soluere promiserat, ac realiter, & cum effectu persoluere inceperat: idem Sixtus prædecessor propterea eundem Horatium, ab eodem officio Auditoratus, illius vita durante, per eundem Sixtum prædecessorem, vel successores suos Romanos Pontifices pro tempore existentes, aut Sedem, & Cameram prædictas, etiam ex quavis causa, inuitum amoueri non posse, nec illud, eique assignata, & remanentia ex dismembratione sex millium scutorum monete annuorum, ad rationem decem iuliorum pro quolibet scuto huiusmodi, supra ab eodem Sixto prædecessore facta, iura, regalia, emolumenta, ceteraque supradicta in toto, vel in parte imminui, vel subtrahi posse voluit, & mandauit. Quinimo

Narratur
 Colatio of-
 ficij Auditor-
 atus Cam-
 erarum facta per fel-
 e. Sixtum Pa-
 pam V. bon-
 me. Hora-
 tio Burghesio & insul-
 tum non ve-
 cationis il-
 lius decede-
 ret infra
 triennium.

officium Auditoratus huiusmodi ad tres annos, à data litterarum Sixti prædecessoris huiusmodi computandos, per dicti Horatii obitum minime vacare, sed dicti Horatii interea decedentis, successorem ad soluendum eiusdem Horatii Hæredibus, siue ex testamento, siue ab intestato, & non alteri, integrum eiusdem officij pretium sexaginta millium scutorum prædictorum teneri; ita quod illud totum integrum pretium deberet omnino peruenire ad eosdem hæredes, & non ad Cameram prædictam, vel alios quoscunque earundem litterarum Sixti prædecessoris huiusmodi reuocatione, siue per eundem Sixtum prædecessorem, siue per successores in futurum quouis modo facienda, etiam per viam legis, seu regulæ generalis Cancellariæ, quæ in eo casu nulla esset, & inualida, & concessionem Sixti prædecessoris huiusmodi minime comprehenderet, etiam si verbis quantumuis generalibus, & vniuersalibus concepta esset, quia eidem Horatio, illiusq. vt præfertur hæredibus, hoc speciale priuilegium ita concessum esse voluit, etiam in vim contractus specialiter inter Sixtum prædecessorem & Cameram prædictos ex vna, ac eundem Horatium ex altera parte inchoati, vt per quamcunque generalem, seu vniuersalem constitutionem, sub quibusuis verbis conceptam, etiam cum clausula, quod tenores haberentur pro expressis, nullatenus id reuocatum censeretur seu ei in aliquo derogatum, ipsiusque Horatii hæredes, ad huiusmodi pretium sexaginta millium scutorum, & pro illo ad officium Auditoratus huiusmodi, vsque ad integram dicti pretij solutionem directam haberent actionem, ac eos, & non alios super pretium sexaginta millium scutorum, & pro illo ad officium Auditoratus huiusmodi, vsque ad integram dicti pretij solutionem, directam haberent rationem, ac eos, & non alios super pretio huiusmodi, quale, & quantumcunque foret, cum persona eidem Sixto prædecessori, vel illius successoribus prædictis beneuifa, ad dictum Auditoratus officium pro tempore deputanda, antequam ad illud deputaretur libere, & licite conuenire, & contrahere, neque personam deputandam huiusmodi, antequam de dicto pretio, vt præfertur integre satisfecisset, possessionem dicti officij Auditoratus, seu illius exercitij apprehendere: nec eum, aut alium quempiam illud interim, etiam per modum prouisionis, nisi de fructibus, & redditibus ex illo quomodolibet prouenientibus, hæredibus, & alijs prædictis re ipsa responderet, & eorundem hæredum ad id accederet assensus, exercere posse: nec non eundem Horatium intra spatium eorundem trium annorum, de dicto pretio, seu officio, per viam legati donationis, etiam causa mortis, testamenti, seu alterius cuiuscunque vltimæ voluntatis, seu etiam cuiusuis contractus inter viuos, in toto, vel in parte, in vnius vel plurium, & diuersarum personarum fauorem, disponere, & ordinare, illudque transmittere, & transferre, etiam ab

inte-

intestato, dicta auctoritate libere, & valide posse, nec fructus ex eodem Auditoratus officio pro pro tempore perceptos, in sortem illius pretij connumerari, nec Horatium, illiusque hæredes prædictos super his, & alijs omnibus prædictis per S. R. E. Camerarium, Vicecamerarium, ipsamque Cameram, ac illius Thesaurarium, Clericos, Præsidentes, & Commissarios, ac eiusdem Sixti prædecessoris & pro tempore existentem Datarium, vel quoscunque alios quauis auctoritate fungentes, quouis pretextu, etiam nomine, & actione, spoliatorum, vel alias quomodolibet molestari, aut inquietari debere declarauit, etiam si officio Auditoratus huiusmodi ex fructibus, redditibus, & prouentibus Ecclesiasticis emptum foret, & ex sexaginta millium scutorum huiusmodi summam longe maiorem excederet, & ad quamcumque etiam notabilissimam summam ascenderet: quam totam, & integram tam idem Horatio, quam alteri, qui sibi in dicto officio ex resignationis causa mediate, vel immediate, succederet, ac etiam dicto Horatio infra dictos tres annos vita functo, illius hæredibus, & successoribus prædictis inter viuos etiam irreuocabiliter donauit, & liberaliter remisit, ac totum, & integrum pretium prædictum, qualecunque; & quantumcunque foret, dicti Horatii, ipsoque Horatio infra dictos tres annos decedente, hæredum prædictorum omnino esse voluit. Et nihilominus pro dicti Horatii, illiusque hæredum, ac in officio Auditoratus huiusmodi successorum prædictorum securitate, & indemnitate, ac omnium, & singulorum prædictorum obseruatione, & executione, etiam nomine, & loco damnorum, & interesse, quæ eundem Horatium, & illius hæredes, & successores huiusmodi pati contingeret, & pro euictione generali, & particulari, defensione, & manutione, ac confirmatione perpetuis, & a iuersus quascunque personas ius quomodolibet defuper habentes, seu habere tunc, & pro tempore prætendentes, omnia, & singula eiusdem Camera, iura, res, & bona quæcunq; præsentia, & futura nedum generaliter, verum etiam specialiter, & expresse in amplissima d. Camere forma, cum omnibus, & singulis clausulis, decretis, & cautelis in similibus opponi solitis, & consuetis eidem Horatio illiusque hæredibus, & successoribus prædictis obligauit, & hypothecauit necnon quatenus per consequendo d. officio ab alijs maius prætiũ dicta summa sexaginta millium scutorum quandocunq; reperta foret, vel reperiri cõtingeret, illud omne, & totum cuiuscunq; quantitatis, & sumæ, foret etiã si dimidiã, vel maiore partẽ iuxta prætiũ excederet, eidẽ Horatio gratiose, & irreuocabiliter, ac perpetuo etiã donatione inter viuos, remisit, & cõdonauit. Decernens easdẽ litteras ad probandum plene, quod eadẽ omnia in Sixti prædecessoris, ac Sedis, & camere prædictorum subuentione conuersa forent, aliasq; præmissa vbiq; tam in iudicio, quam extra sufficere, nec ad id alterius probationis ad-

miniculum requiri, ac nullo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis Sixti prædecessoris huiusmodi, aut alio quouis defectu etiam ex eo, quod interesse, forsitan habentes ad id vocati non fuissent, vel ex quauis causa quantumuis vrgenti legitima, & iuridica etiam necessario exprimenda, notari, impugnari, inualidari, ad terminos iuris reduci, & in ius, ac controuerfiam reuocari, aut aduersus illas quodcumque iuris, facti, vel gratiæ remedium impetrari posse, minusque sub similibus, vel dissimilibus gratiarum reuocationibus, etiam sub ea, per quam in principio assumptionis cuiuslibet ad summi Apostolatus apicem reuocarentur, facultates percipiendi pretia officiorum, in toto, vel in parte, suspensionibus, limitationibus, aut alijs contrarijs dispositionibus, per quemcunque Romanum Pontificem de officijs vacaturis, etiam in vim contractus, & ex titulo oneroso, ac sub quacunque verborum forma pro tempore factis, seu sub quibusuis alijs constitutionibus, decretis, & declarationibus, generalibus, & specialibus, quomodolibet tunc editis, & edendis, ac factis, & faciendis, etiam cum quibusuis derogatorijs derogatorijs, verborumque expressionibus, quantumcunque pregnantibus, comprehendi, sed semper ab illis exceptas, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, & eum in quo antea quomodolibet erant, statum restitutas, repositas, & plenarie etiam sub quacunque data per Horatium, illiusque heredes, & successores huiusmodi ex altera partibus, rite, & recte initi, & stipulati, ac etiam vtrinque iurati habere, & perpetuo obtinere dictamque Camera Horatium, illiusque heredes, & successores prædictos in iuribus huiusmodi tuendos, & ab omni incommodo damno læsionæ, lite, causa, & controuerfia immunes indemnes, & exemptos conseruandos teneri, obligatam esse, ac fore: sicque & non aliter per quoscunque iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, in quauis instantia sublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, auctoritate, iudicari, & diffiniri debere: ac ex nunc irritum, & inane quidquid secus super ijs, & circa ea quauis auctoritate, etiam ab eodem Sixto prædecessore, illiusque successoribus Romanis Pontificibus pro tempore existentibus, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, ac alias prout in litteris dicti Sixti prædecessoris, sub Dat. videlicet quinto Calendas Ianuarij Pontificatus sui anno quarto desuper confectis, ac in dicta Camera vigesima septima mensis Februarij anni à Natiuitate Domini millesimi quingentesimi octuagesimi noni, seu alio veriori die admissis, & registratis plenius continetur.

Cum autem prædictus Horatius integra summa sexaginta millium scutorum huiusmodi per eum prædicto Sixto prædecessori, seu illius

mini.

Horatius auctor obijt
intra dictum
tricennium Se
de vacante
per obitum
piz mem.
Vrbani VII.

ministris perfoluta, integra prædictum triennium, nempe die tertia Octobris millesimi quingentesimi nonagesimi, apud Sedem Apostolicam, illa per obitum recolendæ memoriæ Urbani Papæ Septimi similiter prædecessoris nostri vacante fuerit vita functus.

I Nos te eiusdem Horatii fratrem germanum, & cohæredem, ac in vtraque Signatura nostra Referendarium, necnon in Ciuitate nostra Bononien. Vicelegatum, quem propter præmissa, ac prædictarum, & aliarum egregiarum virtutum tuarum merita cæteris in assequutione dicti officij Auditoratus anteponendum esse iudicauimus, horum intuitu gratioso prosequi volentes, teque à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quib. quolibet innodatus existis, ad effectum presentium dumtaxat consequendum, harum serie absolutes, & absolutum fore censentes: Necnon singulorum priuilegiolorum, indultorum, facultatum, officio prædicto concessorum, ac scripturarum prædictarum, aliarumque litterarum desuper confectarum tenores, ac si verbo ad verbum inferentur, præsentibus pro expressis habentes: Motu proprio, non ad tuam, vel alterius pro te nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed mera deliberatione, & ex certa scientia nostra, tibi quoad vixeris officium Auditoratus, seu Audientiæ causarum huiusmodi, siue per obitum dicti Horatii, siue alias quouis modo, quem presentibus haberi etiam volumus pro expresso, aut ex alterius cuiuscunque persona vacet, seu respectiue, cesset cum officio Correctoriæ Archiuij huiusmodi, alijsque illi annexis, ac omnibus, & singulis illius honoribus, & priuilegijs, necnon salua dismembratione, & separatione sex millium scutorum, huiusmodi per dictum Sixtum prædecessorem, vt præfertur, facta, iuribus, regalibus, & emolumentis consuetis, etiam à die obitus dicti Horatii decursis, ac facultatibus; & indultis, necnon decretis, etiam in ordine, & modo procedendi in causis eidem Horatio, & alijs qui pro tempore fuerunt causarum curiæ huiusmodi generales Auditores, etiam per Iulium II. Leonem, Clementem, Paulum, Iulium III. & Sixtum præfatos, necnon alios quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam nos, & d. sedē, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, tam sub plumbo, quam in forma Breuis, & alias ex vsu stylo, & consuetudine quomodolibet concessis, & confirmatis, innouatis, Apostolica auctoritate, tenore presentium, concedimus, & assignamus, ac quatenus opus sit, liberaliter, & gratiose damus, & largimur; teque ad tui vitam, nostrum, & pro tempore existentis Romani Pontificis, ac prædicti Henrici Cardinalis moderni, & pro tempore existentis S. R. E. Camerarij, ac causarum curiæ huiusmodi

I Officium Auditoratus Cameræ Apost. confertur; motu proprio Camillo Burghesio.

di generalem Auditorē cū honoribus, honoribus, priuilegijs, concessionibus, indultis, iuribus, regalibus, emolumentis, facultatibus, & decretis prædictis, constituimus, & deputamus, ac in locum d. Horatij, quod huiusmodi auditoratus officium, eiusque liberum exercitium, quoad vixeris substituiimus, & subrogamus.

2 Indulgentes, quod te quouis modo immiscendo in criminalibus etiam vbi pœna sanguinis, & vltimi supplicij imponenda foret, seu imponeretur, nullam propterea censuram Ecclesiasticam, aut irregularitatis, vel inhabilitatis cuiuscunque notari, & impedimenta, vllatenus incurras, dummodo sententiam, vel votum sanguinis per te ipsum non feras.

3 Tibique, vt per te, vel alium, seu alios idoneum, vel idoneos Locumtenentem, seu Locumtenentes, ac officiales tuos, vel Vicegerentes, quos, & quomodo, pro tempore duxeris assumendos, aut deputandos, de omnibus, & singulis causis, modis, & formis presentibus pro expressis, cognoscendi, & decidendi facultatem, concedimus.

4 Ita, vt tu, tam in causis obligationum in forma Camerae, quam in forma iuris gaurentigie, vel Ripe, & Ripette celebratarum, ac etiam in alijs obligationibus, in quibus etiam absque obligatione in forma Camerae, debitores consentiunt in mandatum executiuum vnica, vel sine citatione, & quarum obligationum, vel consensuum vigore, in alijs Tribunalibus executiue per relaxationem, mandatorum proceditur, quouis modo solus, præterquam inter Ciues Romanos, inter quos priuilegium, seu constitutionem vltimo loco per similes memoriae per Pium Papam Quartum etiam prædecessorem nostrum desuper in fauorem Populi Romani Motu proprio factum, seruari volumus. Alij vero quicumque, etiam Romane Curiae Iudices in similibus causis, nulloque modo procedere possint, ac de omnibus, & singulis obligationibus in forma Camerae, vbi vis locorum, & inter quascunque personas factis, & faciendis, his dumtaxat exceptis, quæ in dependentibus à litibus, & causis in eadem Camera coram alijs Iudicibus pro tempore introductis factæ, seu receptæ fuerint, & tunc non per viam censurarum, sed per viam mandati executiui cognoscas.

5 Ita, vt quascunque causas, quæ de cetero perpetuis futuris temporibus in eadem curia super ipsis obligationibus, alijsque omnibus prædictis, in alio, quam Auditoratus huiusmodi Tribunali, præterquam in vim specialis commissionis nostræ de dictis obligationibus specialem mentionem facientis motæ fuerint, in illarum statu, gradu, & terminis in quibus reperientur tua ordinaria auctoritate, exceptis dumtaxat causis curiæ Capitoli, contra dictos Ciues Ro-

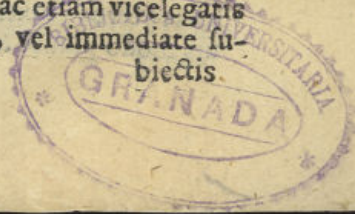

manos pro tempore iuxta formam dicti, priuilegij motis, reassumere. 6. Inhibendo iudicibus, quibus sunt commissæ, ac coram quibus illę pendebāt, ne in eis, aut de illis, quoqumodo, aut quouis quæsito colore, directe, vel indirecte, se intromittere, itidemque omnibus, & quibuscunqum iudicibus, eorumq. Locumtenentibus, & Auditoribus, tam Ecclesiasticis, quam secularibus, ne in exequutionibus, ac processibus prædictarum obligationum, ac contractuum de cætero contra tenorem præsentium, ad instantiam cuiusuis personæ Collegij, Vniuersitatis, Capitulorum, & quorumuis priuilegiatorum sub excommunicationis latę sententię, indignationisq. nostrę pænis, ac partibus ipsis Notarijs, Procuratoribus, Sollicitatorib. exequutoribus, Officialibus, sub eisdem censuris, & pœnis, ac priuationis officiorum suorum, & inhabilitatis, ad illa, & alia in posterum obtinenda, necnon quingentor. ducator. Fisco, & eidem Camerę applicandorum, refectionisq. expensarum partibus arbitrio tuo, & nullitatis processuum, quouis modo directe, vel indirecte se intromittere præsumât, & quicquid secus super his contigerit attentari, irritum, & inane decernendo.

7. Præterea solus vigore dictarum obligationum censuras Ecclesiasticas præmulgare.

8. Necnon omnes, & singulas spirituales Ecclesiasticas, & prophanas ac quorumuis, etiam eiusdem Romanę Ecclesię Cardinalium eorumq. & nostrorum familiarum continuorum commensalium, necnon quorumcunq. Prælatorum in ipsa curia degentium, ac etiam Imperatoris, Regum, Principum, ac Communitatum, & Vniuersitatum, Oratorum, necnon dictę curię Officialium eandem curiam sequentium, & familiarium eorundem, & ipsius cur. causarū huiusmodi Auditoris notariorū, & eorum familiarium Campsorū quoq. & quorumuis Mercatorum, ac pensionū annuarum super fructibus, redditib. ac prouentib. Ecclesiasticis, ac earundem fructuum loco pensionum huiusmodi reseruatorum, & assignatarum etiam si earum, & eorum solutionem sit in prædicta curia, sed in partibus facienda.

9. Et quascunqum alias etiam Commissarias causas, tam ciuiles, quam criminales, & mixtas coniunctim, vel diuisim, in eadem Curia quomodocunqum, & qualitercunqum motas, & mouendas, & inter quoscunqum partes etiam per viam inquisitionis, aut ex officio quomodolibet pendentes, & quę per appellationem à grauminibus illatis, & inferri cominatis, seu sententijs definitiuis, vel interloquutorijs à quibusuis Iudicibus, ordinararijs, & arbitris, atque arbitratoribus, in Curia, & Vrbe prædictis Vicario nostro, ac Governatore, & Senatore Urbis prædictę, ac Iudicibus Capitolinis dumtaxat exceptis, & extra eas, ac quibuscunqum Iudicibus ordinararijs, vel delegatis, seu arbitris, vel arbitratoribus, ac etiam dictę Sedis Legatis, ac etiam vicelegatis in Terris, eidem Romanę Ecclesię mediate, vel immediate subiectis.

biectis, aut alijs earum Gubernatoribus, vel officialibus, & quibus in feudum, seu Vicariatum, aut alias quomodolibet concessis, pro tempore latis, & promulgatis, interpositam, seu alias ad eandem Sedem, etiam per viam reclamationis iudicialis, vel extraiudicialis, aut nullitatis, vel recursus à quibuscunque sententiis, quoruncunque ordinariorum, etiam extra statum Ecclesiæ hæctenus deuolutæ sunt, & in posterum deuoluentur.

10 Eas videlicet, in quibus non agetur vltra summam ducentorum ducatorum auri de Camera, aut de re verum prædictæ summe valorem non excedente, seu quæ inter, & contra mercatores dictæ curiæ pro quibuscunque negotiis, ad quamcunque summam ascendant, & pro notariis tuis, ac inter, & contra ipsos, & eorum familias pro tempore vertentur summarie, simpliciter, & de plano, siue strepitu, & figura iudicii sola veritate inspecta, & manu Regia absque obseruatione terminorum, qui de stylo, seu ordinatione Palatii Apostolici, aut alias obseruari consueuerunt etiam priuatiue, quoad alia tribunalia: alia vero summam prædictam, aut illius valorem excedentes, & inter, ac contra alios, quam Mercatores, vertentes, seruatîs terminis, & alias summarie, prout in beneficialibus.

11 Eisdemque terminis quomodocunque male, & nulliter præposuere, ac confuse tentis pro minore partium dispendio, et iam vnico contextu citatione, & audientia reiteratis, etiam per affixionem, citationis pro tempore faciendæ, ad valuas habitationis ipsorum citandorum, quoad obligatos in forma Camere, seu garantigæ, Ripæ, & Ripetta, ac alijs supradictis formis executiuis, & quod alios aliter obligatos, vbi non agetur de maiore, quam de viginti ducatorum summa audire, cognoscere, decidere, & sine debito terminare.

12 Necnon de omnibus, & singulis quibuscunque, & quantumcumque enormibus criminibus, & delictis, & excessibus, tam in Vrbe, & Curiam prædictis, quam extra eas, per quoscunque tam eiusdem Curie, quam, atque Sedis officiales, quam dictam Sedem sequentes, & alios etiam à iurisdictione ordinariorum exemptos, ac dictæ Sedi immediate subiectos cuiuscunque Ecclesiasticæ, vel mundanæ dignitatis, etiam Episcopalis, vel maioris, & per quoscunque alios cuiuscunque status, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint, perpetratis, vel perpetrandis, tam ad Procuratoris Fiscalis denunciationem, & promotionem, quam etiam partium accusationem, vel etiam instigationem, seu ex mero officio & quod omnes priuatiue perpetratis per Notarios tuos, & substitutos, ac alios in eorum officiis, & intus, ea solum inquirere, & super illis tam per viam inquisitionis, quam accusationis, seu denunciationis, & instigationis huiusmodi procedere, & culpabiles repertos, iuxta suorum excessum exigentiam, & qualitatem, quouis modo punire.

13 Dummodo monitoria contra Episcopos, vel eorum superiores ad comparandum personaliter, nisi præuia commissione manu nostra signata, non decernas.

14 Necnon quascunque litteras Apostolicas, generales, & particulares, tam sub plumbo, etiam per officium audientiae nostrarum litterarum contradictarum, ac etiam per officium minoris gratiae expeditas, quam in forma Breuis, & quarum solam signaturam sufficere concessum fuerit supplicationes, per nos, & pro tempore existentes Romanos Pontifices, aut in eorum, seu nostri praesentia signatas, necnon litteras pro tempore existentis Camerarij, & Pœnitentiarij Maioris nostrorum, dummodo in illis, & litteris Apostolicis praedictis, alij exequutores deputati non fuerint; solus, in quibus vero deputati erunt, accumulatiue cum illis exequi, & super illis processus debitos in forma solita, etiam cum promulgatione censurarum in similibus promulgari solitarum decernere.

15 Ac tuarum, per te, tuosque Locumtenentes, seu quosuis alios tam Ecclesiasticos, quam saeculares Iudices, tam delegatos, quam subdelegatos, ac etiam causarum dicti Palatij Auditores, vel nos, aut Romanos Pontifices pro tempore existentis, tam in specia, quam in genere, ac alias quomodolibet in eadem curia pro tempore latarum sententiarum, necnon quoruncunque processuum generalium, vel specialium, tam in die Canae Domini, quam alias, cum censurarum, & poenarum Ecclesiasticarum fulminatione fieri solitum, exequutionem, quas etiam si delegatis, vel subdelegatis praedictis, aut quibusuis alijs etiam specialiter per nos, & Sedem praedictam commissae fuerint, tibi accumulatiue, & non priuatiue commissas esse volumus, atque decernimus; seruatis terminis in tribunali tuo huiusmodi seruari solitis, etiam singulis diebus, & horis, prout in ordinarijs consuetum est facere, illasque, & illos debite exequutioni, etiam si opus fuerit, cum auxilij brachij secularis inuocatione demandare.

16 Et quascunque Communitates, Vniuersitates, Collegia, Capitula, necnon etiam extra dictam Curiam degentes personas, pro debitis per eos in eadem curia contractis, aut salario, seu contractu in dicta curia inito. Degentes vero in eadem curia, seu curiales Ecclesiasticos, saeculares, vel regulares, etiam ab ipsa curia absentes cuiuscunque status, gradus, ordinis, dignitatis, etiam Pontificalis conditionis, vel praeminentiae existentes pro quibusuis rebus, & pecuniarum summis, ad quorumuis, etiam absentium, quorum intererit, pro tempore instantiam, quoties expedierit, etiam per edictum publicum, confito, summarie, & extrajudicialiter, de non tuto ad eos accessu, ad satisfaciendum de eorum debitis, & praestandum a, ad quae pro tempore tenebantur, monere, & citare.

17 Ac litteras quascunque remissoriales, & compulsoriales, tam
gene-

generales, quam speciales, vbi & quoties opus fuerit, arbitrio tuo decernere.

18 Necnon etiam in vim constitutionis Eugenianæ in fauorem curialium emanatæ, ac Leoninæ, & cuiuscumque illius extensionis inhibere.

19 Ac monitoria, citationis, & inhibitiones ad partes, etiam per simile edictum decernere, eos quoque arrestare, & carcerare, ac si tibi videbitur, quascunque pœnas & multas simili arbitrio dimittere, & relaxare, ac pro delictorum, & excessuum, necnon criminum qualitate, eis per te Locumtenentes infligere, & imponere.

20 Necnon quoslibet inobedientes excommunicare, & à diuinis suspendere, generaliter, vel specialiter interdicerere, ac sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, per te, & Locumtenentes tuos pro tempore latas etiam iteratis vicibus aggravare.

21 Et quod à te, vel Locumtenentibus prædictis pro tempore excommunicati, seu alias censurati ab alijs, quam à te, vel Locumtenente prædictis etiam de partium consensu, præterquam in mortis articulo constituti absolui non possint, ad euitandum collusiones statuere.

22 Et cum tibi visum fuerit, expedire, Communitates, Vniuersitates, Collegia, Capitula, & personas quascunque à quibusvis sententijs, censuris, & pœnis, ac multis Ecclesiasticis, spiritualibus, vel temporalibus, per alios videlicet, quam per te, & tuam curiam inflictis in diebus Paschalibus, & Natalitijs, cum rei incidentia absoluerere. Necnon sententias, censuras, & pœnas, ac multas huiusmodi, & quæcunque interdicta suspendere, tollere, & eis relaxare.

23 Necnon obligationes in forma Camere, etiam post mortem debitoris, quoad illius bona tantum, etiam per viam confessionis debiti per aliquem ex procuratoribus in qualibet obligatione constitutis more solito faciendæ, & hæredibus legitime citatis, seu alias arbitrio tuo exequi, & executioni demandari facere.

24 Et generaliter omnia, & singula, quæ ad officium Auditoris causarum curiæ huiusmodi, de iure, vel ex priuilegio, aut vsu, seu litteris, & consuetudine prædictis olim spectabant, & quæ illi, qui pro tempore fuerunt causarum curiæ huiusmodi Auditores, ex concessis eis facultatibus facere, & decernere, mandare, statuere, ordinare, & exequi quomodolibet poterant, se u consueuerant facere, dicere, mandare, statuere, ordinare, & exequi vales, habituri ratos, & gratos processus, ac sententias, quas tu, & Locumtenentes tui prædicti pro tempore habuerint, & tulerint, ac reliqua omnia, quæ in præmissis, & circa ea, aut quodlibet eorum fecerint, dixerint, mandauerint, statuerint, & ordinauerint, ac facturi eadem omnia, auctore Domino, ab omnibus vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari.

25 Insuper, eisdem auctoritate, & potestatis plenitudine, tam literas

teras Iulij, II. Leonis X. aliorumque prædecessorum huiusmodi, quam
omnia, & singula indulta, facultates, iurisdictiones, & gratias, Officio
Auditoratus, & Auditoribus præfatis quomodolibet concessa, ac cum
omnibus, & singulis in eisdem contentis clausulis, singulas denique de-
super confectas litteras, quorum omnium, & singularum prædictarum
ditterarum huiusmodi tenores, ac si de verbo ad verbum infererentur,
pariter præsentibus haberi volumus pro expressis auctoritate, & tenore
præfatis approbamus, confirmamus, innouamus, ac perpetuæ firmita-
tis robur obtinere, & inuiolabiliter obseruari debere, decernimus illaq.
omnia, & singula ad officium Auditoratus, & pro tempore existentem
Auditorem huiusmodi perinde, ac si eis specialiter, & expresse concessa
& pro eis, seu in illorum fauorem statuta, & ordinata fuissent, extendi-
mus, & ampliamus.

26 Quodque constitutiones, quæ Odoardus, & Peruenit incipiunt, &
quæuis alternatiue, seu moratoriæ, & dilationes etiam Salinariæ, per
quoscumque, etiam eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Clericos
Cameræ, & illius Camerarium pro tempore decretæ, quoad obligatos,
ut supra tam respectu honorum, quam personarum nullatenus profint.
Quinimo obligationes prædictæ executioni debite demandentur, etiã
post mortem debitoris, quoad bona.

27 Et non obstantibus quacumq. appellatione, & superinde obtentâ
commissione de huiusmodi obligatione expressam mentionem non fa-
ciente, aut discussione hæreditatis vbilibet pendente, si per creditores
data fuerit idonea cautio in forma depositi de restituendo id, quod re-
ceperint, prioribus, & potioribus creditoribus in euentum succum-
bentis.

28 Quodque tu in Cappella, & reliquis actibus, tam publicis, quam
privatis primum locū post eundem Gubernatorem, & Oratores principū, si
Ecclesiæ fuerint, habeas, indulgemus, statuimus, volumus, & ordinamus.
Necnon contraditores, & rebelles, tibi que in præmissis non parentes
opportunitatis iuris remedijs compescendi, & ad id si opus fuerit, auxilium
brachij secularis inuocandi, cætera que in præmissis: & circa ea quomo-
do ibet necessaria, & opportuna, tam in dicta Vrbe nostra quam vbi que
locorum faciendi, & exequendi, iuxta facultates alias dilectis filiis no-
stris Hieronymo Sancti Eustachij Diacono Cardinali Marthæio, dictisq.
Augustino Cardinali, & Hefatio respectiue tunc officium Auditoratus
huiusmodi obtinentibus, attributas plenam, & liberam auctoritate, & te-
nore præmissis, concedimus facultatem.

29 Ac etiam statuimus, & ordinamus, quod si in causis in tuo tribu-
nali, tam motis, quam in futurum mouendis, comparuerint creditores
vsque ad summam quinquaginta scutorum inclusiue pro quolibet, qui
vere sint miserabiles personæ, eis de eorum credito, etiam quod nõ sit
prioris, aut potiores, satisfieri possit, ac debeat. Mandantes propterea

tibi, quatenus, constituto tibi prius, etiam summarie, & extraiudicialiter, & quantum tibi sufficere videbitur de præmissis paupertate, & miseria, dictos pauperes ad satis fieri mandes, & facias, realiter, & cū effectu. Super quibus tibi plenam, & liberam facultatem cum simili potestate quoscunque, vbi, & quando, ac quoties opus fuerit, etiam per edictum publicum, constituto summarie, & extraiudicialiter de non tuto accessu, ac etiam sub Ecclesiasticis sententijs, censuris, & etiam pecuniarijs, alijsque poenis imponendis, moderandis, & applicandis, citandi, monendi, & inhibendi, & in euentum non partitionis, sententias, censuras, & poenas huiusmodi declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, excōmunicandi, interdicens, auxiliumque brachij sæcularis, si opus fuerit, inuocandi, necnon perpetuum desuper silentium, omnium, & quacunque appellatione, & recursu remotis, imponendi, omniaque, & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna, faciendi, gerendi, exercendi, & exequendi, iuxta concessionis Gregor. Papæ x i l. prædicti, ac aliorum Romanorum Pontificum prædecessorū nostrorum, desuper ipsis Hieronymo, & Augustino Cardinalibus, ac etiam Horatio respectiue, vt præmittitur, factæ, tenorem concedimus, & impartimur.

30 Postremo tibi, vt omnes, & quascunque causas tam per te, quam Locutientes tuos super omnibus, & singulis articulis negocijs, & causis in Constitutione, seu Motu proprio per prædictum Pium prædecessorem pro pecunijs ad cambium, & recambium, vsurarie, & malo modo per Mercatores dictæ Urbis accipiendis facta, contentis, & dependentibus ab eis, prout pro singulorū casuum circumstantijs, alias de iure tibi faciendum videbitur, non obstante facultate, seu Motu proprio per eundem Pium prædecessorem in fauorem dicti Gubernatoris concessa partibus iusticiam ministros, ac in causis ipsis, non tanquam specialis, Commissarius, sed, prout solet in similibus causis, iuxta tuarum facultatum tenorem, & ordinarium Curie tuæ stylum, procedas, cum potestate citandi, & inhibendi, ac quascunque inhibitiones per dictæ Urbis Gubernatorem decretas reuocandi, & criminalitates contra Mercatores tollendi, aliasque, & alia, quæ in præmissis, & circa ea fuerint necessaria, & quomodolibet opportuna, faciendi, ac alias in omnibus, & per omnia, iuxta confessionum per prædictum Pium bo. me. Flavio Cardinali Vrsino nuncupato, & deinde per sanctæ me. Pium Papam V. etiam bo. me. Alexandro Cardinali Riario, & postremo per Gregorium, Hieronymo, ac etiam Sixtum prædecessores nostros huiusmodi Augustino, Cardinalibus, & Horatio prædictis, tunc temporis Curie causarum eiusdem Camerae Generalibus Auditoribus, factarum, tenorem, auctoritate, & tenore similibus committimus, et mandamus.

31 Mandantes prop terea, & districtius inhibentes quibusuis Iudicibus,

bus; & personis quocunque nomine nuncupatis, & quouis privilegio munitis, etiã si eiusdem S. R. E. Cardinales fuerint, sub indignationis, & strepe pena, ac interdicti: necnon etiam excommunicationis sententijs, quas, si secus fecerint, eo ipso incurrant, & à quibus præterquam in mortis articulo constituti, alias, quam à Romano Pontifice pro tempore existente absolui non possint, ne in obligationibus supradictis illarumque exequutionibus, aut alijs præmissis, contra earundem præsentium tenorem quomodolibet, nisi ut præfertur, se intromittere, aut te, vel Locumtenentes prædictos super præmissis molestate præsumant.

32 Decernentes te, nullo vnquam tempore pro præsentis officij Auditoratus concessione, ad persoluendum aliquod pretium, siue paruum, siue magnum, nobis, seu prædictæ Camere, nequaquam teneri, minusque te, tuosque hæredes, super hoc, & alijs in præsentis gratia contentis, per nos, & successores nostros Romanos Pontifices, ipsamque Camerã, & illius ministros molestari posse, neque debere, sed prædictam summã sexaginta millium scutorum, per dictam Horatium persolutam, etiam pro præsentis concessione computandam esse, prout computamus, & computari volumus, & mandamus, ac si actualiter, & cum effectu per te persoluta esset: neque tibi, & qui in hoc, ac etiam quoad fructus decursos huiusmodi consentiunt, alijs dicti Horatii cohæredibus, de cætero super pretio eiusdem officij, seu dicta summa sexaginta millium scutorum contra nos, & Cameram prædictam vllum ius, vllamque actionem competere; immo nos, & ipsam Cameram ob omni obligatione illius restitutionis dicti hæredibus faciendæ liberatos fore, & esse; nec præsentis litteras vllò vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vicio, aut intentionis nostræ vel alio quouis defectu, etiam ex eo quod agentes pro dicta Camera, & alii forsan interesse habentes ad hoc vocati non fuerunt, vel ex quavis alia causa, quantumvis legitima vrgenti, & iuridica etiam necessario exprimenda notari, impugnari, inuvalidari, ad terminos iuris reduci, & in ius, ac controuersiam reuocari, aut aduersus illas, etiam ratione enormis, & enormissimæ læsionis, quodcunque iuris, facti, vel gratiæ remedium impetrari posse, minusque sub similibus, vel dissimilibus gratiarum reuocationibus, suspensionibus limitationibus, aut alijs contrarijs dispositionibus per quæcunque Romanum Pontificem, sub quacunque verborum forma pro tempore factis, seu quibusuis constitutionibus, decretis, & declarationibus, generalibus, & specialibus quolibet editis, & edendis ac factis, & faciendis, ac cum quibusuis etiam derogatorijs derogatorijs, verborumque expressiuius, quantumcumque prægnantibus, comprehendi, sed semper ab illis excepta, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, & eum, in quo antea quomodolibet erant, statum, restitutas, repositas, &

plenarie, etiam sub quacunque data, per eligenda, reintegratas, & de nouo concessas, validasque, & efficaces fore, & esse, vimque validi, & efficacis contractus inter nos, & ipsam Cameram ex vna, ac te ex altera partibus, rite, & recte initi, & stipulati, ac etiam utrimque iurati habere, & perpetuo obtinere.

33 Sicque, & non aliter per quoscunque Iudices, & Commissarios, ordinarios, vel delegatos, & causarum Palatii Apostolici Auditores, ac eiusdem Romanæ Ecclesie Cardinales, in quavis instantia, sublata, eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere. Ac ex nunc irritum, & inane, nulliusque roboris, vel momenti, quicquid secus super his, & circa ea, quavis auctoritate, etiam à nobis, aut successoribus nostris Romanis Pontificibus pro tempore existentibus scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Et insuper litem, seu causam, vel molestiam inter Cameram, ex vna, & hæredes prædictos ex altera partibus, tam super emolumentis dicti officij Auditoratus, vt præfertur, decursis, quam forsan officio Auditoratus huiusmodi moram, seu mouendam, cuius statum, & merita, nominaque, & cognomina iudicium, si qui sint, similiter præsentibus haberi volumus pro expressis, harum serie ad nos auocamus, illaque penitus extinguimus, ac Cameræ, hæredibusque prædictis respectiue super omnibus, & singulis in præsentibus gratia contentis, vna cum omnibus factis, dictis, protestatis, ac quomodocunque, & quandocunque subsequutis, seu faciendis, dicendis, protestandis, siue ante, siue post dat. præsentium, etiam in plena Camera, seu alibi per quoscunque nostros, & Cameræ prædictæ ministros, procuratores, & officiales vniuersos, perpetuum silentium imponimus.

34 Quocirca prædicto Henrico Cardinali, & Camerario, per Apostolica scripta, motu pari mandamus, quatenus per se, vel alium, seu alios, te, vel procuratorem tuum, nomine tuo, in corporalem, realem, & actuale possessionem officij Auditoratus, & annexorum, iuriumque, & pertinentiarum, ac privilegiorum, & facultatum prædictarum, seu quasi auctoritate nostra inducat, & defendat, inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, faciens te, vel pro te procuratorem prædictum, ad officium huiusmodi, eiusque liberam exercitium, necnon honores, onera, salaria, regalia, iura, & emolumenta in ipsius Horatii locum admitti, tibi que de emolumentis, & alijs prædictis, vt supra, integre responderi. Contradictores dicta auctoritate nostra, appellatione postponenda, compescendo.

34 Non obstan. præmissis, ac nostris, quatenus opus sit, de nõ tollèdo

iure quaesito, necnon reuocatoria facultatum percipiendi pretium officiorum dictæ curiæ, & gratijs ad instar nõ concedendis, alijsque Cellariæ Apostolicæ regulis etiam per nos, & prædecessores, ac successores nostros Romanos Pontifices quoscunque, quomodocumq. & quandocumque editis, & edendis, & etiam præfati Pii Quarti prædecessoris, quod priuilegia, concessiones, & indulta, Camera prædictæ præiudicium quomodolibet concernentia, in Camera prædicta intra certum tempus registrari, intimari, insinuari, & notificari debeant: Ita quod tu præsentibus nostras litteras in eadem Camera nullo vnquam tempore presentare, intimare, notificare, & registrari facere ac insinuare tenearis, nisi si, & quando tibi videbitur, ac quibusuis alijs Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, etiam de rebus, & bonis Ecclesiæ, & Camera prædictarum non alienandis, ac in illarum alienatione & seu concessione certas solemnitates, & formas seruari debere disponentibus, ac Curia, & Palatii stylo, necnon Urbis, & Camera huiusmodi, & quarumcumque aliarum, ciuitatum, terrarum, & locorum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, reformationibus etiam nouis, ac nouissimis, & decretis, & ordinationibus, priuilegijs quoque iudicatis, & litteris Apostolicis, quibusuis Communitatibus, Vniuersitatibus, Baronibus, Domicellis, Feudatarijs, & alijs quibuscunque eidem Sedi mediate, vel immediate subiectis, & quibusuis alijs quacunque dignitate, etiam Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, & Cardinalatus honore fungentibus personis, vbiuis locorum existentibus, ac etiã nostri, & d. Sedis Nuncijs, Legatis, etiam de latere, per nos, & Romanos Pontifices prædecessores nostros, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam pro quibuscunque causis, etiam motu simili concessis, confirmatis, & approbatis, ac etiam iteratis vicibus innouatis, & in posterum concedendis, confirmandis, approbandis, & innouandis. Quibus omnibus, & singulis, ac omnibus alijs hic non expressis: quæ forsã præsentibus gratiæ obesse possent, etiam si de illis specialis, specifica, & expressa mentio habenda, & certa exquisita forma obseruanda foret, illorum tenores præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat harum serie, motu, & scientia similibus specialiter, & expresse derogamus, ac plene, & sufficienter derogatum esse deernimus, & declaramus; ac omnibus illis, quæ in præmissis concessa fuerunt, non obstare, cæterisque contrarijs quibuscunque.

36 Per præsentibus autem non intendimus reformationibus de Auditoratus huiusmodi, & alijs dictæ Curie officijs per Pium Quartum, & Pium Quintum prædecessores prædictos factis, necnon Concilij Tridentini decretis in aliquo derogare, vel alias præiudicare, sed illas,

& illi salua esse; & in suo robore permanere; eaque omnia per te, & alios, ad quos id quomodolibet spectat, omnino, & inuiolabiliter seruari mandamus.

37 Et insuper volumus, & tu, antequam officium Auditoratus causarum Camere huiusmodi exercere incipias, de illo fideliter exercendo, in manibus Henrici Cardinalis Camerarij Prædicti; seu eius locumtenentis solitum præstes iuramentum.

38 : Quodque presentium litterarum exemplis, seu transumptis etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo persone in dignitate Ecclesiastica constituta munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, & adhiberi debeat, quæ ipsis originalibus adhiberetur, si exhibitæ forent, vel ostensæ.

39 Tu igitur prædictum officium Auditoratus prompta deuotione, suscipiens, sic illud diligenti studio, cura, & integritate exequaris, vt sua opera ad Dei Laudem, & gloriam, ac earundem Ecclesie, & curie bonum publicum, priuatorumque commoditatem, & exemplum laudabile cedant, teque apud nos, & Sedem prædictam, vt speramus, merito per amplius recommendent.

40 Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionum, assignationis, dationis, enlargementis, constitutionis, deputacionis, substitutionis, subrogacionis, approbacionis, confirmationis, commissionis, inhibitionis, computationis, aubacionis, extinctionis, impositionis, indulgenciarum, decretorum, mandatorum, statutorum, ordinationum, voluntatum, derogacionis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo nonagesimo, Pridie Idus Decembris Pontificatus Nostri Anno Primo.

L. DATARIUS,

M. Vellrius Barbianus.

A. de Alexijs.

Anno à Natiuitate Domini Millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Indictione quarta, die veneris decimaquarta mensis Iunij. Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Gregorij diuina providentia Papæ XIII. Anno eius primo; Retroscriptæ litteræ Apostolicæ affixæ, & publicata fuerunt in Valuis Cancellaria Apostolica, & in acie Campi Floræ, vt moris est illas ibidem per aliquod temporis spatium affixas dimittendo, per nos Io. Baptistam Bagui, & Gaiberinum Merandii eiusdem S. D. N. Papæ Cursores.

Pompeius Guerra Mag. Curs.

Registrata apud Marcellum Secretarium.

PRA-

PRACTICA

OMNIVM TERMINORVM

R. O. T. A E,

ET ALIORVM TRIBVNALIVM ROMAMAE CVRIAE

omnibus Curialibus necessaria, & vtilissima.

VNA CVM FESTA PALATII.

A FLAMINIO PARISIO I. V. D.

Practaturi de modo practicandi in Alma Vrbe, operæ pretium est, vt discamus primo quot & qui sint principales in forensibus negotijs Iudices, & quæ singularum sit facultas, ac iurisdicatio.

Quatuor igitur sunt Iudices ordinarij, Gubernator: hic autem facultatem habet procedendi etiam contra forenses, & omnes tam ciuiler, quam criminaliter, & pro quacunq; summa, solusque vltimo supplicio delecta ipsa plectendi ius habet: Gubernatoris officium quale sit, & quæ & quanta sit eius iurisdicatio, & in quibus vide per Vestr. in sua pract. lib. 2. c. 5.

Auditor Camera, qui specialiter est deputatus Index Curialium, & exequutor censurarum, & obligationum in forma Camera, iudicium criminale habet: vbi vero delinquentes puniendi sunt pœna corporalis afflictiua, iudicio Gubernatoris imponi solet. In obligationibus in forma Camera habet iurisdictionem, quacunq; summa sit contracta obligatio.

Auditoris Camera officium quale sit, de eiusque auditorio, & iurisdictione, vide eundem Vestr. lib. 2. cap. 4.

Vicarius S. D. N. Iudex est Monachorum, & Presbyterorum, monasterium, locorum piorum, ac in specie Hebræorum Urbis incolarum ordinariam habet facultatem vsque ad summam sexaginta aureorum. Ideo consuetum est pro maiori summa procedere coram Gubernatore vsque ad sententiam inclusiue, qui, vt dictum est, pro quacunq; summa ordinariam iurisdictionem habet.

In obligationibus autem in forma Camera: si quis vellet procedere ad excommunicationem, declarationem, & publicationem, vigore dicte obligationis, dubitaret, non possent Vicarius, & Gubernator pro-

cedere ad relaxationem litterarum declaratoriarum vigore dictæ obligationis in forma Camera. Ideo litterarum ipsarum solet dari mandatum executium.

Senatoris tamē limitata est iurisdictio ad Romanos, & incolas tantū. Idcirco de eo separatim infra erit agendum. De Senatore Urbis, quod sit eius officium, & quanta sit iurisdictio ipsius, & in quibus, vide per eundem Vestrium, lib. 2. cap. 15.

Accedunt etiam Reuerendissimi Auditores Rotæ, qui sunt duodecim ad hunc numerum fuerunt redacti à Sisto Quarto, cum prius essent plures; hi Auditores Rotæ vulgo appellantur nunc, cum prius Cappellani Papæ dicerentur, eo quod in Urbem sedentes controuersias rotant, atque examinant: & isti dicuntur habere iurisditionem ordinariam in cognoscendo, iuxta notata in clementina, Auditor de rescriptis. tamen secundum Gomesium in compendio sing. pag. 158, ante præsentationem commissionis Auditor cognoscere non potest duplici ratione, vt per eum, de his vide per Vestrium in sua practica lib. 2. cap. 17. & per Gomesium in præm. regul. Cancell. pag. 4.

Auditor datus super causam appellationis, & desertionis, si reperiat bene iudicatum, & male appellatum, potest pronunciare bene processū & male appellatum, secundum Gomesium in reg. de triennali. 9. §. pag. 437.

Item Auditore in causam appellationis, absque alia noua commissione potest desertionem cognoscere, vt per eundē Gomesium in citato loco.

Auditoribus à die præsentationis commissionum datur iurisdictio, vide per Gomesium in compen. verb. sing. pag. 258.

Auditor remittens causam ad Cancellariam dicitur remittere ad concistorium Papæ: non autem ad Vicecancellarium, quæ sit ratio vide per eundem Gomesium in præmio reg. Cancell. pag. 6.

Auditores habent solum Romanam Curiam per &c. & quomodo id procedat vide per Gomesium in compend. sing. pag. 158.

Auditor proponens causam de more votum non profert, quia numerum non facit: à Rota tantum aliquando conceditur propter difficultatē materiæ, & vt causa exitū habeat, secundum Gomesium in reg. de trien. 9. p. 349.

Si quis ergo velit debitore conuenire pro quacunq; summa curet ho e pacto ac ordine conuenire.

Citetur N. ex aduerso principalis, si principalis est, alias procurator; & ita in oibus citationibus obseruatur, vt semper constet, quis actor sit, & quis reus: nam principales per se agant, vel per procuratores, ad respondendum primo pro prima dilatione ad primam diem; instante tali principali, vel procuratore tali.

Executa vero citatione principalis per mandatariū curiæ faciat illam inscribi in manibus actorū notarij, ibiq; exprimat summam quam petit.

Si debitor consuetus primæ citationi non responderit, fiet secunda ita citatio hoc modo.

Cite-

Citetur N. ex aduerso principalis ad respondendum secundę petitioni pro secunda dilatione instante tali procuratore, talis, vel principalis: & si adhuc reus taceat, fiet tertia citatio.

Citetur N. ex aduerso principalis ad respondendum tertio pro tertia dilatione, alias ad videndũ decerni mandatũ executiuũ contra ipsũ. Hoc autẽ expleto in contumaciã aduersarij non respondentis, datur postea mandatũ executoribus, qui afferunt pignora. De mandato Reuerendiss. P. D. Alme Vrbs Gubernatoris, vel D. ipsius Locumtenentis ad instantiam N. ex aduerso principalis auferatur de domo, & bonis N. ex aduerso principalis bona valoris centum, & expensarum in quibus eisdẽ tenetur prout in actis patet, & ablata ponuntur subhastanda, attento quod est citatus, relatus, & contumax. D. Presb. mandatũ decreuit Ideo.

Cum vero dicti mandati facta erit executio, & debitor perseuerat in contumacia seruatis, seruandis, citandus est, hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum decerni, vel fieri mandatũ de consignandis pignoribus Mandatario Curie ad effectum subhastandi, a primam; instante parte; relatione posita dicte citationis in manuali notarij actuarij curie obtinet in scriptum mandatũ de consignandis pignoribus nuncupatum.

De mandato R. P. D. Gubernatoris Vrbs Romę, vel ipsius Locumtenentis, & ad instantiam N. principalis tibi executoti Curie, & ad quem spectat, &c. ac mandatũ, quatenus statim visis presentibus sub nostri arbitrii pœna debeas, parti ablata cuidam N. ex aduerso principali vni ex Curie Mandatarijs ad effectum illa subhastandi realiter, & cum effectum consignasse, attento quod ipso citato D. ita mandat. Ideo.

Cum habueris in manibus dictum mandatũ, tunc illud dabis executori, qui statim consignabit in manibus pignora ablata reo. Quo facto fiat talis citatio.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum mandari subhastari pignora ad primam diem, instante principali,

Alia sequenti die fiet alia citatio, cuius hæc est forma.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndũ deliberari pignora subhastata plus offerenti, nisi infra decem dies illa reus reluerit, vel aliter cum creditore concordauerit, cum intimatione.

Intimetur N. ex aduerso principali qualiter D. Mandauit deliberari pignora plus offerenti, nisi infra decem dies reluerit, instante principali.

Elapsis decem diebus mandatarius dabit, seu deliberabit pignora plus offerenti, & de ea pecunię summa facisfaciet creditori, quę si non sufficiet, fiet talis citatio.

Citetur N. ex aduerso principalis ad soluendum residuum, alias videndum decerni mandatũ ad primam instante principali.

Facta relatione iudex decernet aliud executiuũ mandatũ pro summa restan

rellante, quod mandatum etiam presentabitur excusatori, eoque exequuto petet, consignari, pignora subhastari, & deliberari, ordine supradicto.

Hic est processus contra contumacem. Si vero debitor conuentus negauerit, vel alias responderit primæ, vel secundæ citationi, aduertendum est quomodo respondeat: cauilliosi enim solent hoc pacto respondere. Peto copiam petitionis cum termino, & tunc facias.

Citetur N. ex aduerso principalis ad recipiendum copiam petitionis, & respondendum affirmatiue, vel negatiue, alias tradi mandatum executiuum contra se, instante principali.

Quo facto, nisi alter responderit, habebis mandatum in contumaciam, vt supra dictum est.

Possit autem reus petere fieri calculum, & tunc ipsum citabis hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad calculandum, calculariq. videndum in iudicio hora Audientie, ad primam, instante principali.

Relatione facta dicas. Ego calculo prout in petitione, seu in tantâ summa, quam specificabis, eodem die facies eum citari hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad soluendum iuxta formam calculi in actis facta, alias videndum, tradi mandatum executiuum pro summa expressa in calculo ad primam diem, instante principali.

Relatione factâ iudex decernet mandatum contra reum secundum calculum.

Sed si reus conuentus negauerit se teneri ad petita per actorem, oportet tunc probare debitum illius, aut per apocam aduersarij præfensi debitoris manu scriptam, & eam tunc producere in iudicium, & dare notario causæ. Deinde citabis aduersarium hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad dicendum contra iura producta, & repetita, & videndum iurare testes super recognitione, & recognoscendum manum suam, mediante iuramento, & videndum se aggravari ad primam diem, instante principali.

Relatione facta, si teste habueris cognoscentes manum eius, qui scripsit apocam, eos notarios offeras, ipsisque apoca ostendatur, etsi illam agnoscant, fac vt notarius à tergo, vel in calce dictæ apocæ scribat hoc pacto N. recognouit mediante iuramento, manu Antonij in forma.

Si non potueris habere testes aduersæ partis, posita relatione supradictæ citationis iudex grauatur reum in vno, vel duobus iulij quolibet die, nisi recognouerit manum suam. Quo facto facias reum citari hoc pacto.

Intimetur N. ex aduerso principali, qualiter D. grauauerit illum, nisi recognouerit manum suam, & citetur ad videndum alterari grauamen, & committi executionem ad primam, instante principali.

Relatione facta Iudex alterabit grauamen, ad duplum, videlicet de duobus iulijs ad quatuor quolibet die, & dabit tibi mandatum talis tenoris.

De mandato Reuerendissimi D. Gubernatoris, vel eius Locumtenentis, & ad instantiam N. principalis, grauetur N. ex aduerso principalis per exequirem in quatuor iulios quolibet die, donec quousque recognouerit apocam in actis productam manu sua scriptam, vel super ea affirmatine, vel negatiue, mediante iuramento responderit, attento quod est citatus, inelatus, Dominus ipsum grauauerit, grauamen alterauerit, & executionem comiserit, &c. mandato exequire pro quolibet die tollet iulios quatuor, eosque in suam vtilitatem conuertet, ita vt reus cogatur comparere ad recognoscendum manum suam: cum vero apoca fuerit recognita, fiet citatio, hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad audiendum voluntatem Domini, & soluendum iuxta formam apocę manu sua conscriptę, alias ad videndum decerni mandatum pro summa petita, vel in eo contenta ad primam; instante principali.

Iudex decernet mandatum, nisi ad primam; instante principali cum intimatione, hoc pacto.

Intimetur N. ex aduerso principali, qualiter D. decreuit mandatum contra ipsum, nisi ad primum diem; instante principali. Et sic habebis mandatum exequire nuncupatum seruatis seruandis, qui reuocari non potest, & faciet illud exequire in bonis debitoris, & serua stylū citationum in consignandis pignoribus, subhastandi, & deliberandi, vt supra. cōtra contumacem in primo mandato de auferendo de domo cum seq. Si debitor postquam conuentus fuit, vel ante suscipiat terminum in iudicio, vel censuras, si summa debita excedit 10. ducatos, potest debito suscipere in iudicio censuras, qui sunt triginta dies ad soluendum debitam summam: licet nec censura, nec tempus deberet concedi: reo tamen de stylo conceduntur. sed ad decem ducatis infra conceditur solummodo terminus decem dierum, & non vltra, licet quandoque iudices concedant quindecim, vel viginti ex causa, si verò debitor ad decem infra, vel viginti dies prout sibi visum fuerit.

Finito termino censurarum, vel decem dierum, citetur hoc modo.

Citetur ex aduerso principalis, ad soluendum iuxta formam censurarum, vel termini, alias tradi mandatum, instante principali. Et sic habebis mandatum exequire ad cuius executionem procedes, vt supra in primo mandato de auferendis de domo bonis, cum seq.

Nota quod si non poteris verificare tuum creditum aliter, quam per testes duos, vel tres, qui viderint, vel intersuerint quando mutuasti, vel vendisti, tunc facias articulos, in quibus concludenter narretur que vis probare, & illos in iudicium producas, & consignes notario, citationem que facias hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad dicendum contra articulos factos deductos, videndumque illos ad probandum admitti, iurare testes, & respondere singula singulis medio iuramento; alias ad aggruari ad primam diem, & dandum interrogatoria per totam illam, & sequentem diem, & intimetur eidem, qualiter materię medio iuramento sunt specificatae ad primam instante principali, vel.

Citetur N. ex aduerso procurator, vel principalis ad dicendum contra articulos factos datos illosque videndum admitti, ad probandum iurare testes. committiturque notario causę receptionem iurementum egregiarum, & impeditarum personarum ad primam diem: & postquam commissum fuerit, videndum illos iurare, in eorum, vel notarij domibus aut vbi reperti fuerint per totam illam, vel tres sequentes dies de mane vel de sero, a tali hora, vsque ad talem, ad concordandum de interprete sumptibus suis, alias examinabuntur sine, necnon ad dandum interrogatoria per totam illam, & sequentem diem. Et intimetur eidem qualiter materiae sunt specificatae in actis, & testes examinabuntur super illis, & tota causa instantibus.

Relatione facta, nobis testes examinandos, vel nominabis ipsorum a tergo articulorum describe.

Nota quod in causis ordinarijs, testes habentur pro iuratis in relatione inductionis eorum.

Elapsis autem diebus duobus facias examinari testes, quot vis, & eos quos nominasti. deinde vnã cum articulis ostendas Iudici eorum dicta, quibus visis citabitur ad sententiam hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum deferri iuramentum in supplementum plenę probationis, quatenus opus sit, & ad concludendum, & audiendum sententiam, & loco sententię decerni mandatũ executiuum ad primam, instante principali.

Et Iudex dabit sententiã, aut pronuntiabit, prout in cedula, aut in loco sententię mandatũ executiuum relaxabit, seruatis seruandis; vt supra dictum fuit.

Quod si tibi deficientibus probationibus visum fuerit litem finire, per viam partiti litis decisiui post negationem factam ab ordinario, citabis illum hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad videndum sibi fieri partitum litis decisiuum, & iurandum super eo, alias mandari referri ad primum, instante principali.

Relatione facta, facias partium hoc pacto.

Comparuit N. ex aduerso principalis, & fecit partitum inscriptum, qui vult esse litis decisiuum, videlicet, quod iuret, vel neget, si tali die, commodauit sibi talem equum, vel vendidi pro tali pretio, & non soluit ponendo casum occurrentem.

Partito facto, si aduersarius voluerit partiti copiam, ipsum citabis hoc pacto.

Cite-

Citetur N. ex aduerso principalis, ad releuandam copiam partiti, & super illo iurare peremptorie, alias videndum mandatum referri in feri pturis instante principali.

Elapso die Auditoria, in quo posueris relationē dictę citationis si pars aduersa non iurauerit, compareas intus corā notario, & iures hoc modo.

Ego iuro contenta in partito fuisse, & esse vera, deinde facias citari partem aduersam hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad soluendum iuxta formam iuramenti vel partiti iurati, alias videndum decerni mandatum executiuū iuxta illius formam, ad primam, instante principalis.

Et iudex decernet mandatum executiuum contra reum pro summa contenta in partito, & erit mandatum seruatis, seruandis, & pro eius executione procedetur, vt supra in primo mandato contra contumacem de auferendis de domo bonis.

Si reus iurauerit contenta in partito non esse vera non potest admitti ultra aliquas probationes ciuilliter contra ipsum: sed poteris illum accusare de periuurio, procedendo contra ipsum criminaliter, si volueris probare per instrumenta, vel libros, vel testes seruandos in eorum productione formam productionis apoce supra datam.

Finita lite pro recuperandis expensis in ea factis, citabis aduersarium hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum taxari, & moderari expensas ad primam diem, instante principali.

Relatione facta, dabis listam expensarum Notario, qui quidem illic visis faciet fidem iudici de summa illorum, & iudex illas taxabit. Quo facto, citabis aduersarium hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad soluendum expensas taxatas, & moderatas: alias tradi mandatum ad primam instante principali, & ita mandatum debetis pro expensis.

Nota modo, quod eadem forma procedendi seruetur in curia Vicarij Papæ Sabellorum, Burgi, Ripæ, & Ripetta, licet in curijs Ripæ, & Ripetta, summarie procedatur, propter ipsorum statuta strictissima.

In Curia Auditoris Camere talis seruetur Stylus.

In causis ordinarijs, si debitor est sibi obligatus in forma Camere, & instrum est in actis ipsius Auditoris non est opus citare debitorem ad dicendum contra: si vero instrumentum est in actis alterius notarij debitorem cures citari hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum fieri, & admitti protestationē de releuendo instrumentum obligationis talis rei rogatum per notarium publicum sumptibus suis; ad primam, instante principali.

Et fit huiusmodi protestatio in reuelatione instrumenti ad effectum ponendi talem expensam ad computum debitoris, lite finita: alias poni non potest, & producto instrumento citetur aduersarius.

Citetur

Citur N. ex aduerso principalis ad dicendum contra iura producta & repetita videndumque iurare testes supra recognitione, & confitendum debitum, & videndum se excommunicari ad primam instans principali.

Relatione facta, & recognitione signata manu notarij, rogati de dicto instrumento iudex mandabit confiteri debitum infra tres.

Elapsis tribus diebus inclusive citabis hoc pacto.

Citur N. ex aduerso principalis ad videndum se declarari, & contra se litteras decerni ad primam, instante principali.

Et ita obtinet litteras declaratorias, quarum vigore possunt affici cedula huius tenoris.

Dominus N. ex aduerso principalis hic auctoritate Apostolica denunciatur excommunicatus, & declaratus ob non solutionem scutorum centum, instante principali.

Aduerte quod cum habueris litteras declaratorias iam datas à notario Camera sigillatas, ac totaliter expeditas, oportet vt illas portes ad bancum cursorum, & illas sibi facias publicari, retroscribi, diemq. publicationis apponi; alias non potes cedulones affigere, nec seculare brachium habere, quod brachium habes post dies 10. computandos à die publicationis, & integro decurso, reproducta prius dicta publicatione, Cursorum notario causa, vt iudici fiat fides, qui aduersarius fuit post decem dies publicatus: tunc autem reus citetur.

Citur N. ex aduerso principalis ad videndum se grauari, & reaggruari, & contra se brachium seculare decerni, taxari, & moderari expensas ad primam instante principali. Et ita habebis brachium seculare, quod est mandatum executionum: cuius vigore poteris procedere ad affixionem cedulorum & executionem realem, & personalem.

Brachium seculare est tormentum animæ, & corporis.

Ad introducendum autem, & prosequendum aliam litem in curia Auditoris Cauera, quam obligationis in forma Camera tunc stylus erit incipere à monitorio hoc modo.

De mandato R. P. D. N. A. G. vel eius D. Locumtenentis, & ad instantiam N. principalis.

Moneatur N. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub excommunicationis, & ducatorum centum auri panis debeat eidem instanti de tali summa, pro tali causa cum effectu satisfacere, & si senserit se. &c. compareat, &c. alioquin, &c. Monitorium postea est subscribendum à notario, & sigillandum sigillo Auditoris, & deinde per cursorem presentandum aduersario, & per eundem cursorem subscribi.

Monitorio exequuto, principaliter si reus latitet, potest citari ad constituendum procuratorem reperibilem, & acceptantem; alias ad videndum decerni processum per contradictas, vel per affixionem ad valuas, & facta executione, & adhuc non compareat, obtinebis, à iudice admitti processum per affixionem, nisi infra tres, cum intimatione, &c. hoc modo.

Intimetur N. ex aduerso principali quatenus Dominus mandat admittere processum, & obseruabis practicam, vt infra vers. Nota si quis monitus in fine huius practicę seruan. in curiã Auditoris Camera.

Si vero timeas, quod aduersarius fugam arripiat potes monitorio addere, & sub eisdem p̄nis arrestatur idem N ne ab Vrbe, & Romana curiã discedat, & recedere audeat, nisi prius satisfactio N. de summa, vel cum eo desuper concordauerit; alias sine licentia domini, &c. quę verba ponuntur in fine monitorij, ante clausulam, si senserit.

Elapsis tribus diebus post præsentationem monitorij reum curabis, citari hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum se excommunicari quatenus non parui monitorio, ac citationem hoc pacto.

Iudex ipsum excommunicabit, nisi ad primam cum intimatione, tu facias intimationem, ac citationem hoc pacto.

Intimetur N. ex aduerso principali, qualiter Dominus ipsum excommunicauit, prout in monitorio, nisi ad primam, & citetur idem ad videndum se declarari, & contra se litteras decerni ad eadem primam diẽ instante principali. Intimatione facta, exinde citabis hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis per affixionem ad valuas, & aciem campi Flore, ad dicendum contra articulos factõ datos, illosq. videndum ad probandum admitti, iurare testes, committiq. notario causę receptionem egregiarum, & impeditarum personarum ad primam diem: & postquam commissum fuerit videndum illos iurare in eorum, vel notarij domibus, aut vbi reperti fuerint per totam illam, vel tres sequentes dies de mane, vel de sero, a tali hora, vsq. ad talem, & ad concordandum interprete sumptibus suis; alias examinabitur sine: necnon ad dandum interrogatoria per totam illam, & sequentem diem.

Et intimetur eidem qualiter materię sunt specificata in actis, & testes examinabuntur super illis, & tota causa, instante N. ex aduerso principali, vel eius procuratore.

Si vero monitorium negauerit, debes verificare contenta in ipso, & citationem pro examinandis testibus, vnde supra in forma seruanda coram Gubernatore in citatione ad dicendum contra articulos, & testes.

Et in citationibus vsque ad sententiam hoc casu seruatur ordo, de quo supra in curiã Gubernatoris.

Ad sententiam citetur hoc pacto.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad videndum reiterare omnes terminos substantiales, forsan male, nulliter, & inculcate seruatos vnic citatione, & audientia in vim Bullę Innocentianę, ac Pij IV. necnon ad videndum deferri iuramentum in supplementum plenę probationis quatenus opus sit; absolui dictum instantem à censuris, &c. necnon ad concludendum, & audiendum sententiam, & loco sententię reintegrari monitorium.

Quando

Et aliorum Tribunalium Romanæ Curia.

480

alias sibi appellandum dato; & petit responderi de apostolis, omni meliori modo.

Et tunc iudex dabit alium terminum iuris, & interim infra dictos triginta dies, debes redire, & petere vt supra; & si audias quod iudex dicat dō alium terminum iuris infra triginta dies computandos à die vltimi termini, debes redire pro apostolis.

Sed ad tollenda huiusmodi fastidia, ex quo triginta dies habes infra illum tempus, expedire commissionē, & illam iudici, ad quem presentes.

Et aduerte, vt in commissione ponatur clausula non obstante termino iuris; orat or appellat adeo vt amplius pro apostolis redire non teneantur, cæterisq. quibuscumque.

Si verum iudex appellanti det terminum iuris simpliciter, debes infra triginta dies causam committere appellationis, & illam presentare iudici ad quem; sicut redire pro apostolis; nisi infra triginta die commiseris desertabitur.

Si vero iudex appellati dat reuerentiales in forma, significat, quod infra decem dies debes committere iudici ad quem; alias transire in re iudicatam.

Si iudex dat litteras reuerentiales, simpliciter habes tempus committendi causam infra annum.

Si iudex reponat appellantem, quod fieri solet quando eius appellatō confessione debiti, vel decreto litterarum, aut reintegratione monitorij, siue decreti mandati loco sententia à decem infra, aut supra, seu à præfixione termini, vel aliquib. decretis interlocutorijs debetis contra quem est lata sententia statim committere causā, seu appellare à decreto diffinitiuo, & facere inhiberi; alias iudex in omni audiētia procedat ad vltiora; ac semper reponat aduersariū appellatē sua responsione.

Nota, quod si quis monitus, vel citatus semel person aliter compareat, & postea recesserit ab Vrbe, vel latitaret, adeo vt esset difficile ipsum citare, sunt diligentie contra ipsum.

Dabis citationem cursori illius, actus ad quem citare intendis, committesq. cursori, vt quā diligentissime fieri possit, curet ipsum citare, & tunc cursor omnē mouebit apicē, vt officiu sibi commissum, quā diligentissime expleat. omniq. adhibita in hoc diligentia in calce citationis cursor adscriberet adhibita fuisse diligentia, vt citandus reperiretur in Vrbe in locis publicis, domi sue, nec potuisse alicubi inueniri.

Relatione facta, dominus iudex eadem diligentiam mandat fieri per duos cursores, tuncq. dabis aliam citationem præfato cursori, qui primam fecit diligentiam, & cursor alia sequēti die reddet sibi citationem subscriptam per duos cursores, qui fecerunt diligentiam, vt supra, & tunc iudex decernet processum, aut per contradictas, aut affixionum citationum ad valuas curia, & domus sue solita habitationis.

Quando quis est obligatus in forma Camere, & habet domiciliū.

in Vrbe, potest citari domi, & valet, & tenet citatio: si vero domicilium non habet in Vrbe, & absens est, potes iurare super absentia, & obtinebis facultatem citandi per officium contradictarum.

Audientia contradictarum est quoddam officium, quo singulis diebus iuridicis citantur ad omnes actus iudicarios, illi qui semel citati personaliter in partibus, vel in Vrbe recesserunt postea absque constitutione procuratoris, vel domicilij, vel illi qui obligati sunt in forma Camere.

De officio contradictarum, eiusque audientia, ac litterarum exceptione, vide per Vestr. in sua pract. lib. r. cap. 5.

Forma autem huiusmodi citationis scribitur in carta pergamena, & officio per deputatos, & subscribitur, & ponitur dies per notarium eiusdem officij, & sigillo eius sigillatur.

Mandat R. P. D. A. C. siue dominus eius Locumtenens in audientia publica litterarum contradictarum S. D. N. Papæ, vt moris est, citari, & citat q. N. ex aduerso principalem, & omnes alios sua inter esse putantes quatenus prima die iuridica compareat in iudicio coram eo ad dicendum contra litteras declaratorias reservationis annuæ pensionis viginti scutorum auri, ad dicendum illi se paruisse primo pro prima dilatione in causa, & causis coram eo pendentibus inter dicto citatos & concitatos, & N. de epistolario agente de super, certis paghis dictæ pensionis de cursis, & non solutis, certis pecuniarum summis, & rebus alijs. Dat. Romæ in prefata audientia, anno d. Nat. Domini 1574. Indict. 2. die vero 9. Nouembris.

Et sub hac forma possunt citari rei ad omnes actus, & huiusmodi citatio reproducitur coram iudice in tempore, & vigore illius iudex facit decretum contra reum: & si reus esset personaliter citatus, solet iudex decernere monitorium extra curiam, contra reos q. monitorij presentantur per Notarium reo in partibus, & per notarium ipsum presentantem ponitur fides presentationis a tergo, & reproducto huiusmodi monitorio coram iudice, si tempus in eo assignatum reo ad comparandum iam lapsum sit, iudex decernit processum per contradictas.

Et prima citatio post reproductionem est vt sequitur.

Mandat ad dicendum contra monitorium speciale contra eum ad partes decretas, & in eisdem partibus legitime executum, illiusq. executionem ad videndum iurare testes super illius recognitione, ac docere si illis paruisse primo pro prima dilatione in causa, & causis vt supra.

Quo termino seruato, citabis reum, durante eius contumacia pro alia die ad dicendum se paruisse litteris monitorialibus contra ipsum decretum executis, & reproductis secundo pro secunda dilatione. Item ad tertiam pro tertia. Item ad diem quartam pro quarta, & super abundantia.

Nota, q. in quarta citatione ponuntur illa verba, & super abundantia.

Quibus

Quibus quatuor terminis seruatis durante contumacia rei citabis eundem per audientiam, videlicet ad concludendum, & audiendum sententiam, & litteras declaratorias in contumaciâ rei quas litteras oportet publicare per curforem de quo vide supra in materia oblig. Camera. Elapsis decem diebus a die publicationis earum debes illas reproducere coram iudice, & citare partem ad videndum se grauari, & reaggruari, & brachium seculare contra se decerni in causa, & causis.

Et obtento brachio seculari transmittas illud in partibus exequendum contra bona, & persona contumacis. Nota quod si pro parte rei citati quis compareat cum mandato procuratorio debes illū citare per curforem ad omnes actus predictos, & ad dicendum contra monitoriū, ad docendum principalē, siue ipsum parui se primo pro prima dilatione, instante principali. Item secundo pro secunda. Item tertio pro tertia, quarto pro quarta, & superabundanti, & procedas ad vltiora, donec negauerit, vel acceptauerit debitum.

Si negauerit producas ad iustificationem omnia necessaria, & in quolibet actu euses citari procuratorem rei, & serua ordinem supra traditum in forma seruanda coram Gubernatore.

Nota quod obligationes in forma Cam. vt sup datum est, iurata absentia debitoris, vel ipsa per testes probata, aut per litteras missiuas obtinebis processum per contradictas, & citabis eundem per dictam audientiam ad confitendum debitum, & videndum se excommunicari, & contra se litteras decerni. Item post decem dies ad videndum se grauari, & reaggruari, & brachium seculare contra se decerni.

Nota quod volens exigere pensionem vigore litterarum Apostolicarum intimatarum reo debet dictas litteras sic intimatas reproducere coram A. C. qui est in similibus iudex ordinarius & competens, & illis reproductis docere summarie per duos testes de absentia rei, & iudex decerner processum per contradictas hoc modo.

Mandat R. P. D. A. C. citari Nequatenus compareat ad dicendum contra litteras Apostolicas reservationis pensionis, ad dicendum illis se paruisse primo pro prima dilatione in causa, vt supra in formula extensa citationis in hac audientia dictum est. Item secundo pro secunda. Item tertio pro tertia. Item quarto pro quarta, & superabundanti dilatione. Item ad videndum ferri sententiam declaratoriam, vt supra in monitorijs ad partes decreuis.

Et si reus est in Vrbe, citandus est personaliter ad omnes predictos actus, vt supra in processum monitorij dictum est.

In summarijs causis ita proceditur. Corā tali iudice citetur exaduerso principalis ad soluendum infra cripto instanti scuta 15. occasione pensionis domus semestri incepti die 1. Oct. 1570. ad viden. contra ipsum decerni, & relaxari mandatū exequut. ad primā instan. N. exaduerso principali, vel eius procuratore.

Datur postea hæc citatio, cum relatione notario, ipseque notarius eã legit domino iudici, decernit, & relaxat mandatum, nisi ad primam cum intimatione hoc modo.

Intimetur N. ex aduerso principalis qualiter Dominus decreuit, & relaxauit mandatum, nisi ad primam, instante N. ex aduerso principali, vel eius procuratore.

Et si intimatus nõ respõdeat, datur mādātū executorib. & fiet executio. Si vero respondeat, necesse est, vt respondeat vnum ex tribus, aut confiteatur, aut negetur, aut petat calculari.

Si confiteatur aliquid sibi remedium non erit quam terminum suscipere, qui terminus est decem dierum: hoc autem termino elapso citatur hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad soluendū iuxta formā termini, alias tradi mandātū ad primā, instante principali, vel eius procuratore.

Dominus Iudex visa relatione, relaxat mandatum, nisi per totam, & aliqua exceptio non admittitur, nisi facto deposito.

Si vero negabit debitum, aut debes probare per testes, aut per scripturas, si per scripturas ita citabis.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum productionem quorundā iuriū, & admitti, ad dicendū contra, & ad viden. iurare testes super illorū recognitione, quatenus opus sit ad primam diē instante, &c.

Relatione facta, producuntur scripturæ notario coram iudice: ipse vero iudex admittit si & in quantum.

Si vero per testes citetur N. ex aduerso principalis, ad videndū iurare testes, & illos summarie examinare super petitione, & rota causa: ad mitti, & cõmitti notario receptionē testium, & examen in forma ad primam diē, & dare interrogatoria si dare voluerit per totum mane, & sequentem diem, instante N. ex aduerso principali, vel eius procuratore.

Nominantur postea testes notario, & dicitur super quo examinari velit testes ad fundandū intentionē tuā, & verificandū petitionē tuam.

Examinatis postea testibus, illis visis per dominum, seu visis scripturis, quando per scripturas intendimus probare, ad sententiam citatur hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis, quatenus opus sit, concludendū, & audiendum sententiam, & loco sententiæ decerni, & relaxari mandatum executiuū pro summa petita, & expensis ad primā diē, instan. &c.

Si pars petet publicationem testium ei conceditur, & datur copia testium cum termino ad apponendum: qui terminus erit trium dierum vel quatuor, vel quinque arbitrio iudicis, quo elapso citatur ad sententiam vt supra.

Dominus relaxat mandatum executiuum loco sententiæ, nisi ad primam cum intimatione.

Intimetur N. ex aduerso principalis qualiter Dominus loco sententię decreuit, & relaxauit mandatum executiuum pro summa petita; & ex pensis nisi ad primam, instante principali, &c. & reus amplius non auditur, nisi forte appellet, de quibus infra.

In causis executiuis in foro Capitolino ita proceditur.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum productionem Instrumenti publici, admitti ad dicendum contra, iurare testes super illius recognitione, quatenus opus sit, & soluendum scuta quinquaginta in eo contenta: alias ad videndum mandatum exequi pro summa in eo contenta ad primam instante N. ex aduerso principali.

Relatione facta per mandatarium datur citatio notario, sedente Iudice, & producitur instrumentum, & dominus iudex admittit ipsum, si & in quantum, & committit in forma. Pars nihil aliud dicit nisi generalia contra instrumentum, & petet copiam illius cum termino ad opponendum, & pendente termino nihil fieri: alias de nullitate.

Postea expectantur decem dies vtiles, qui terminus datur vtrique parti ad probandum, & excipiendum, & illis elapsis iudex infra alios quinq; dies vtiles, causam expedire debet, & ita citetur.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad videndum deferri iuramentum in supplementum plenę probationis, quatenus opus sit, concludendum & audiendum sententiam: & loco sententię mandari exequi instrumentum in actis productum ad primam, instante principali.

Qui Magnificus D. Iudex sedens: &c. visis, &c. & loco sententię mandat exequi instrumentum in actis productum, & pro summa in eo contenta decreuit, & relaxauit mandatum, nisi ad primam cum intimatione omnium.

Intimetur N. ex aduerso principalis, qualiter Dominus loco sententię mandat exequi instrumentum in actis productum, & pro summa in eo contenta decreuit, & relaxauit mandatum, nisi ad primam cum intimatione omnium, instante, &c.

Aduerte tamen, qđ si procurator partis aduersę comparuit in iudicio ad sententiã debes illũ citare: alias erit sententiã nulla defectu citationis si vero aduersarius appellauerit apud iudicem ad quem, non auditur, nisi facta deposito summe contentę in instrumento.

In causis ordinarijs ita proceditur.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum productionem libelli, admitti, dicendum contra, & respondendum illi ad primam.

Relatione facta, datur libellus in manibus notarij iudice pro tribunali sedente, intentando quam actionem tibi competere videbis.

Pars dicit generalia contra, & petet copiam illius.

Dominus iudex admittet libellum, si & in quantum; & copiam decernet; deinde descendit ad litem contestationem.

Citetur N. ex aduerso principalis ad contestariq; videndum, litem, iurare, iurariq; viden. de calumnia: alias videndum pronunciarı, litemq;

haberi pro contestata, iuramentumq. pro præstito, juxta formam statutorum ad primam.

Relatione facta, litis contestatio fit pro parte actoris, & iuratur de calumnia, dominus Iudex decernit litem pro contestata haberi, & iuramento calumniæ præstito, nisi per totam.

Deinde accedit ad fundandum intentionem per probationes, quæ, ut supra dictum est, fiunt aut per testes, aut per publica instrumenta.

Si per testes citetur hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum productionem articulo- rum, admitti, dicendum contra, iurare testes supra illis, & tota causa, & committi notario receptionem iuramentorum testium, & examen ad primam; & dandum interrogatoria si dare voluerit per totam illam, & sequentem diem, & intimetur eidem quali ter materiæ nomina, & cognomina testium sunt specificata per ipsummet principalem medio iuramento, & testes examinabuntur super illis, & tota causa, & concordandum de notario adiuncto: alias examinabuntur, nisi. Instante principali, ex aduerso, vel eius procuratore.

Dantur notario articuli vna cum testibus, & Dominus admittit eos si & in quantum committit notario examen in forma, postea examinantur testes, si vero producuntur instrumenta ad fundandum intentionem.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum productionem certorum iurium, & actorum, admitti, dicendum contra, iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit ad primam instante principali.

Produciuntur instrumenta, & alia iura, & dominus Iudex illa admittit si & in quantum interim causa discutitur, & præfiguntur dilationes statutarie, quæ sunt probandum, & probatum habendum per omne genus probationis; illisque elapsis, nec reus, nec actor potest aliquid probare, & ita fiunt citationes.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum sibi præfigi primam dilationem statutariam ad primam diem, instante, &c.

Relatione facta, dominus Iudex dat pro prima dilatione statutaria terminum quinque dierum vtilium, quibus elapsis fit secunda citatio.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad videndum sibi præfigi terminum secundæ dilationis ad primam diem, instante, &c.

Relatione facta, dominus Iudex dat terminum quatuor dierum, quibus per actis fit tertia citatio.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum sibi assignari tertiam dilationem statutariam ad primam diem, instante, &c.

Relatione facta dominus Iudex dat terminum trium dierum vtilium. Et durantibus istis dilationibus produci debet tam ab actore, quam à reo quicquid producendum est ad probandum vel excipiendum: alias illis iam elapsis neuter amplius auditur.

Præterea aduertat actor; quod durantibus istis dilationibus, aliud non

non est agendum: alias nulliter fit.

Iudice autem bene instructo citatur ad sententiam hoc modo.
Citerur N. ex aduerso principalis, necnon eius procurator, quatenus sit, & si plures sint omnes sunt citandi, ad videndum deferri iuramentum plene probationis, quatenus opus sit, concludendum, & audiendum sententiam diffinitiuam ad primam diem instante N. principali, vel eius procuratore.

Relatione facta, instatur pro sententia, & dominus Iudex sedens pro tribunali pronuntiabit sic.

Qui Magnificus dominus iudex sedens, &c. visis, &c. pronunciauit, & sententiauit prout in cedula, quam facta legit, & mihi notario registrandum dedit tenoris.

Hæc cedula facienda est inscriptis per procuratorem vsque ad verba sententiæ, quæ scribenda est, & subscribenda per manum iudicis.

Pars infra decem dies potest appellare à dicta sententia lata, vel appellatur à termino habito pro seruato, quatenus si sententia contra principalem suum seruetur, seu terminus declaretur, quod minime est sit eunc scientis, se principalemque suum enormiter læsum magisque in futurum lædi dubitet, appellat, &c. & debetur in scriptis appellare, prout in cedula hoc modo.

Magnifice domine à quadam præfensa diffinitiuâ, ve dicitur per M. D. V. lata, de qua in actis, ad quam relatio habeatur impugnativæ tamen in quadam causa Bononiens. pecuniaria in fauorem N. ex vna, & contra N. ex altera, licet nulliter, inique prolata, & de facto, solito tamen honore, & reuerentia Magnif. D. V. &c.

N. procurator, & N. principalis sentiens se à dicta sententia enormiter læsum, & grauatum, timensque in futurum magis lædi, & grauari à dicta præfensa sententia, & omnibus inde secutis ad S. D. N. Greg. xiiij eiusq. sanctam Sedem Apostolicam, Magnificum D. Capitanum appellationum, & nullitatum Vrbs, omnemq. alium iudicem competentem, saluo, & reseruato semper iure dicendum de nullitate in scriptis prouocat, & reclamât, & appellat, petens primo, secundo, & tertio instanter, instantius, & instantissime sepe, sepius, & sepiissime de apostolis responderi, non solum modo, & forma prædictis, sed & omni meliori modo, &c. saluo iure, &c. protestatur, &c.

Qui magnificus dominus iudex sedens, &c. visis, &c. dictam appellationem admisit, si & in quantum omni meliori modo, &c. presentibus &c.

Prædictæ appellationis cum decreto iudicis sit publicum instrumentum per notarium causæ, illud infra quinque dies iudici ad quem præsentare, quod si infra dictum terminum minime feceris, sententia contra te lata transibit iudicatum.

Reportato itaque instrumento appellationis iudici ad quem, causa durat spatio sex mensium, & transponunt omnia acta per notarium.

primæ instantiæ ad notarium secundæ instantiæ, & antea, vel postea citetur hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis, ad videndum productionem instrumenti appellationis, admitti dicendum contra ad primum diem, & in vim illius inhiberi statim, vel eandem primam.

Relatione facta, & data notario, iudex inhibet vigore dicti instrumenti appellationis, & tunc incipit eius iurisdictio, & fit alia citatio.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum productionem, seu repetitionem certorum iurium, & actorum admitti dicendum, contra iurare testes super illorum recognitione ad primam diem instante N.

Relatione facta repetuntur omnia facta, & in scripturæ factæ in quantum faciant pro, & contra partem aduersam, & non aliter.

Dominus iudex admittit, si & in quantum. Deinde ad sententiam citatur hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis, & procurator, quatenus opus sit, ad deponen. deponiq; viden. sportulas alias viden. deponi animo repetendi, viden. deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis, quatenus opus sit concludendum, & audiendum sententiam diffinitiuâ ad primam diem. instante, &c.

Relatione facta coram iudice, sedente pro tribunali, instetur pro sententia, & iudex pronunciauit ita.

Quia Magnificus D. Capitaneus sedens, &c. visis, &c. pronunciauit, & sententiauit prout in cedula, quam facto legit, & mihi notario registran. dedit tenoris, vt supra in sententia primæ instantiæ mutatis mutandis.

Si autem prima sententia fuit informata per iudicem ad quem, ex duabus sententiis conformibus nascitur vigore statutorum res iudicata, nec licet amplius appellare, sed fit mandatum de parendo sententiæ.

Elapso termino octo dierum citatus succumbens coram primo iudice, quod tene menti hoc modo.

Citetur N. ex aduerso principalis ad videndum productionem, seu repetitionem certorum iurium, & actorum admitti, dicendum contra, iurareque testes super recognitione, quatenus opus sit, & videndum relaxari mandatum executiuum pro summa contenta in sententia, instante, &c.

Relatione facta, producitur mandatum de parendo sententiæ notario, & dominus iudex admittit prædicta omnia, si & in quantum, & relaxat mandatum pro summa contenta in sententia per ipsum lata, nisi ad primam cum intimatione, & pars contra prædicta nihil opponere potest.

Intimetur N. ex aduerso principali, qualiter D. relaxauit mandatum pro summa contenta in sententia, nisi ad primam, instante, &c.

Si vero continget, vt iudex ad quem reuocet sententiam primi iudicis, & dicat bene appellatum & male iudicatum: propterea sententiam dicti iudicis reuocandum fore, & esse, prout reuocamus.

Tunc pars quæ contra se reportauit sententiam appellatam ad Senatorem, qui est iudex tertie instantie, & recognoscit de sententiis latis per iudicem ad quem, & seruatur idem ordo, qui seruatus est in prima appellatione cum reportatione instrumenti appellationis cum citatione ad repetendum dicta, vt supra.

Reliquum est, vt omnium quæ ad iudicium spectant plenam habeamus notitiam videre, qui ordo seruatur in exequendis compulsorialibus.

De hac materia vide late per Vestr. in sua pract. lib. 6. cap. 5.

De remissione autem ad partes, quæ datur pro examinandis testibus in partibus, ac illius processu, & executione, vide per eund. Vestr. in d. pract. lib. 6. cap. vlt. vbi late de hoc agit ad compulsoriales.

Præsentabuntur litteræ compulsoriales iudici compulso, & ad illarum executionem procedi instabitur.

Et tunc iudex deputabit notarium ad scribendum, nuncium ad citandum, locum, & horam audientie.

Deinde citabitur pars seu procurator, si aliquis procurator fuerit nominatus ad dicendum contra litteras compulsoriales, videndum mandari ad illarum executionem procedi, & intimabitur qualiter Dominus N. Compulsor deputauit in notarium N. ab scribendum in nuncium N. ad citan. locum Audientie, &c. & horam, &c. & citatio erit facienda ad primam diem.

Postea iudex Compulsor faciet præceptum detinenti scripturas Compulsoriales, quod infra biduum, vel triduum, vel alio breuioris temporis spacio exhibere debeat iura N. & pars compulsorias exequi instans cum notario concordabit.

Deinde fiat citatio contra partem, vel procuratorem ad dicen. contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super iurium recognitione, & facta recognitione mandari, transumptari, & exemplari iura designanda ad primam diem.

Qua adueniente procurator comparebit, & tunc scripturas detinet illas exhibebit, & sollicitans exemplationem ex protocollo, vel ex libris vel ex scripturis exhibitis illas, quam compulsare intendit, designabit & repetet, & post receptionem, & designationem nominabis testes super iurium recognitione.

Quibus presentibus iudex desert iuramentum, & postquam iurauerit, recognoscet scripturas, libros protocollos, vel alias scripturas videlicet esse, vel fuisse N. notarij publici, & legalis, & quod illius, scripturis in iudicio, & extra fidem adhiberi vidit, & in causa illustri D. Equitis de Marescottis bonum erat, si fieri poterat, recognoscere manus quondam Scipionis de Fantutis, & Francisci de Maluasia, & aliorum

testium, & si non omnium manus recognosci potuerunt, recognoscantur illorum manus, quæ recognosci poterunt.

Facta recognitione iudex scripturas recognitas mandabit exemplari, transumptari, & compulsari, quæ transumptio poterit fieri quolibet die etiam festivo.

Adnotandum erat in casu D. Equitis, ut recognoscatur, & transumptetur apostilla in margine, seu annotationes Vincentij de Tibetis, ubi dicit instrumentum dedisse publicum.

Facta transumptione, citabitur pars, seu procurator ad videndum iura transumpta, exemplata, & compulsata cum suis originalibus collationari, & auscultari, nec non auscultationi, & collationis interessendum, si interesse voluerit.

Ac facta collatione, & auscultatione, iudicis auctoritatem, & decretum interponi, ac iura in Rotulo claudi, & clausa sigillari, & obfirmari, & sigillata ad Ro. Cur. transmitti ad primam diem, & etiam fieri poterit ad hodie per totam.

Adueniente hora, iudex cum suis originalibus exempla collationari mandabit, & si interesse velit, bonum esset.

Facta auscultatione, iudex decretum, & auctoritatem interponet ac in Rotulo claudi, & sigillari, ac clausa, & sigillata potiori consignari mandabit.

Dies decretorum erunt Lunæ, Mercurij, & Veneris, alijs diebus facta non valebunt. Citationes factæ ad primam diem fieri poterunt Excepli gratia, si prima dies erit Lunæ in die Veneris, Sabbati, & Dominicæ: si prima dies erit Mercurij, die Lunæ, & die Martis; si prima dies erit Veneris, die Mercurij, & Iouis.

Aduertat quod relationes nuncij fiant per extensum; & notarius extendat citationes, quæ poterunt dari in scriptis nuncio, & nuncius eandem reportabit postquam parti, vel procuratori eas presentauerit.

FESTA OBSERVANDA PARTIM DE PRECEPTO S. R. E.
partim ex deuotione, & consuetudine Alma Vrbis Roma partim
Sacri Apostolici Palatii, & partim Curie Capitoline.

IANVARIVS habet dies 31.

- P. 1 Circumcisionis Domini in qua die intrant etiam officiales Incl. Pop. Rom.
P. 6 Epiphania Domini.
D. 17 S. Antonij Abbatis.
A. C. 18 Cathedra Ro. S. Petri Apostoli.
D. 20 S. Fabiani, & Sebastiani.
A. C. 21 S. Agnetis virg. & mart.
A. 22 S. Vincentij & Anastasij martyris
A. C. 25 Conuersio S. Pauli Apostoli.
C. 29 Indulgentiarum ad aquam Saluam.

FEBRVARIVS habet dies 28.

- si erit bisextus 29.
P. 2 Purificatio B. Mariæ Virg.
A. C. 3 S. Blasij Episcopi, & Confessoris.
A. C. 5 S. Agate virg. & mart.
A. C. 12 Cathedra Antiochena S. Petri Apostoli.
P. 24 S. Matthei Ap. & in anno bissex. 25.
MARTIVS habet dies 31.
A. C. 7 S. Thomæ de Aquino.
C. 9 S. Franciscæ Romanæ.
A. C. 12 S. Gregorij Papæ, & conf.
P. 19 S. Ioseph, sponsi B. Mariæ Virg.

- C. 20 Dedicatio cappelle s. Helena nuncupate Hierusalem in Eccl. s. Crucis. In qua dies mulieres possunt intrare dictam Cappellam.
- A. 21 s. Benedicti Abbatis.
- P. 25 Annuntiationis B. Mariæ V.
- C. Omnes dies Veneris in hiis mensis sunt feriat.

APRILIS habet dies 30.

- C. 1 Introitus officiorum Incl. Pop. Rom.
- A. 12 s. Iulij Pape.
- C. 21 Natalis Urbis.
- A.C. 23 s. Gregorij mart.
- D. 25 s. Mariæ Euangelistæ.
- C. 25 Manifestationis B. Mariæ V. in regione montium Urbis.

MAIUS habet dies 31.

- P. 1 s. Philippi & Iacobi Apost.
- P. 3 Inventionis s. Crucis.
- A.C. 6 s. Ioannis Ap. ante portam Latinam.
- A.C. 8 Apparitio s. Michaelis Archang.
- A. 19 s. Iuonis advocati pauperum.
- C. 20 s. Bernardi Confessoris.
- IVNIUS habet dies 30.
- A.C. 11 s. Barnabæ Apostoli.
- A.C. 12 Translationis s. Gregorij Nazianz. ad cappellam Gregorianam in Basilica s. Petri.

- C. 13 s. Antonij de Padua conf.
- R. 14 s. Iohannis Baptistæ.
- P. 29 s. Petri & Pauli Apost.
- A.C. 30 Commemorationis s. Pauli Apost.

IULIUS habet dies 31.

- C. 1 Introitus officiorum Incl. Pop. Rom.
- A.C. 2 Visitationis B. Mariæ Virg.
- A. 7 Translationis s. Thomæ Cantuarien. Cancellaria tamen non servat.
- C. 9 Ab ista die inclusive, vsque ad diem 14. Augusti, ob æstivos calores, & menses sunt ferie in causis ordinariis in prima instantia.

- C. 17 s. Alexii Conf.
- D. 22 s. Mariæ Magdalenz.
- P. 25 s. Iacobi Apostoli.
- C. 26 s. Annæ Matris B. Mariæ Virg.

AVGVSTI habet dies 31.

- D. 1 s. Petri ad Vincula.
- A.C. 4 s. Domitij Confessoris.
- D. 5 Dedicatio Ecclesie B. Mariæ Maioris, alias ad Nives.
- P. 10 s. Laurentii martiris.
- C. 14 Ab ista die, vsque ad diem 22. inclusive sunt ferie in honorem B. M. V.

- P. 15 Assumptionis B. Mariæ Virg.
- D. 16 s. Rochi Confessoris.
- A.C. 19 s. Ludouici Episc. & Conf.
- P. 23 s. Bartholomæi Apost.
- A.C. 28 s. Augustini Episc. & Conf.
- D. 29 Decollationis s. Ioannis Baptistæ.

SEPTEMBER habet dies 30.

- C. 1 s. Egidij Abbatis.
- P. 8 Xatiuitas B. Mariæ Virg.
- A.C. 14 Exaltationis s. Crucis.
- P. 21 s. Matthæi Apost. & Euang.
- C. 27 s. Cosmæ & Damiani.
- P. 29 Dedicatio Eccl. s. Mich. Arch.
- A.C. 30 s. Hieronymi presb. & conf.

OCTOBER habet dies 31.

- C. 1 Introitus officiorum Incl. Pop. Ro.
- P. 4 s. Francisci Confessoris.
- A.C. 18 s. Lucæ Euangelistæ.
- P. 28 s. Simonis & Iude Apost.
- A. 31 Vigilia omnium sanctorum. Cancellaria tamen non servat.

NOVEMBER habet dies 30.

- P. 1 Festum omnium sanctorum.
- A.C. 2 Commem. omnium fidelium defun.
- C. 6 s. Leonardi Confessoris.
- A.C. 9 Dedicatio Basilicæ Saluatoris iuxta Basilicam s. Io. Later.
- P. 11 s. Martini Episc. & conf.

- A.C. 18 Dedic. cappelle s. Petri & Pauli.
- C. 21 Presentationis B. Mariæ Virg.
- A.C. 22 s. Cæcilie virg. & mart.
- A.C. 23 s. Clementis Pape. & mart.
- C. 24 s. Gregorij mart.

- D. 25 s. Chaterinæ virg. & mart.
- P. 30 s. Andree Apostoli.

DECEMBER habet dies 31.

- A.C. 6 s. Nicolai episc. & conf.
- A.C. 9 s. Ambrosii episc. & conf.
- D. 8 Conceptionis B. Mariæ Virg.
- D. 13 s. Lucie virg. & mart.
- P. 21 s. Thomæ Apostoli.

- A.C. 24 Ab ista die inclusive, vsq. ad festum Epiphaniæ sunt ferie Cancellaria habet tamen ferias per totam diem 29. tantum.

- P. 25 Xatiuitas Domini.
- P. 26 s. Stephani protomart.
- P. 27 s. Ioannis Apost. & Euang.
- P. 28 s. Innocentium mart.
- P. 31 s. Siluestri Pape. & conf.

FESTA MOBILIA.

- A.C. Cinerum cum decem precedentibus in Curia Capitolii, & in alijs Curijs

- Curiis tantum modo duobus.
 Cancellaria tamen fit die Lune ante
 te Civitas,
 C. Stationum ad sanctum Marcum.
 P. Pasche Resurrectionis Domini.
 A.C. Septem dierum precedentium, & se-
 ptem sequentium.
 Cancellaria tamen fit die Lune in
 hebdomada sancta, & postea initiatur
 die Iouis hebdomada sequentis.
 C. Lune & Martis post octavam Pasche
 Rogationum.
 A. Vigilie Ascensionis Domini si erit mu-
 tatio capparū in cappella Pontificis.
 P. Ascensionis Domini.
 P. Pentecostes.
 P. Corporis Christi.
 C. Veneris immediate seq. propter profes-
 sionem in Eccl. s. Mariæ super Min.
 C. Octave Corporis Christi.
 P. Omnium dierum Dominic.
 A. Omnium dierum Iouis in curia A.C.
 A.C. Creationis Pontificis viventis.
 A.C. Coronationis eiusdem.
 A. Anniversarii exequiarum Pontificis
 immediate defuncti.
 Cancellaria autem non servat.
 A. Anniversarii exequ. Cardinalium.
 Cancellaria autem non servat.
 C. Vindemiarum in causis ordinariis in
 prima instantia serie petentibus con-
 ceduntur arbitrio Iudicis si principa-
 lis vel procurator in vindemiis sit
 impeditus.

I N C E R T A.

- A. Quando Pontifex ab Vrbe profici-
 scitur ultra 40. miliaria, & se-
 cum ducit officiales.
 Cancellaria tamen fit semper ubi
 Pontifex moratur.
 A. Quando venit publice aliquis Ora-
 tor ad præstandum obedientiam
 Pontifici.
 Cancellaria vero non habet hoc fe-
 stum neque infra scripta.
 A. Quando publicantur novi Cardin.
 A. Quando novus Cardinalis Urbem
 primam vice publice intrat.
 A. V. Quando aliquis legatus de latere
 revertitur publice ad Urbem.
 A. Quando fit consistorium publicum.
 C. Quando fit consilium publicum.
 C. Ingressus Senatoris cū duob. sequen.

OMnia festa supradicta, quæ habent P.
 in margine sunt observanda de præcep-
 to S. R. E. & quæ habent D. sunt ex deu-
 tione, & consuetudine Alme Urbis Rom.
 & quæ habent A. sunt Apostolici palatii, &
 quæ habent C. sunt curiæ Capitolinæ, quæ
 vero insimul habet A. & C. sunt Apostolici
 palatii, & curiæ Capitolinæ.

Cancellaria tamen non servat quædam
 festa Apostolici palatii, prout suis locis anno-
 tatum fuit.

Cancellaria fit qualibet die Martis, Iouis,
 & Sabbati non feriata, & quando dies Can-
 cellariæ est feriata fit die precedenti non
 feriata.

F I N I S.

SEQVITVR BREVIS MODVS EXAMINANDI
 in causis Criminalibus.

BREVIS

BREVIS MODVS EXAMINANDI

in causis Criminalibus.

Per quosuis Iudices obseruandus, summa curiositate in publicam vtilitatem nouiter redactus.

A PETRO AMICO NEAPOLITANO

Causarum Procuratore Collectus.

Circumspectus Iudex pro habenda facilius veritate à reis examinandis debet in primis se optime (si fieri potest) de facto de quo contra ipsos agendū est informare. Qui sic informatus deueniendo contra illos ad examen studere debet illos diligenter interrogare, inuoluere, & circumdare super circumstantijs, & qualitatibus facti, & presertim de omnibus illis in quibus viderit eos posse tergiversare, & eludere Curiam inquirentem antequam illos interroget super facto principali vt ex his valeat remouere omnes cauillationes, calumnias, fallas negatiuas, & quelibet alia obstacula, & veritatem habere. Nam si ex ore eorum habeat, quas defensiones facere poterint, & quæ vere, & quæ falsæ sint, facillime præuidere poterit, ne falsis argumentis, & testibus deferantur, & decipiantur: plerumque enim rei subterfuges fateri delicta commissa facile in laqueum incident. Itaque aut erunt rei in deponendo ita varij, mendaces, vacillantes, & sibi ipsis contrarij, quod circumscriptis etiam alijs inditijs, & circumstantijs, poterunt facile torqueri.

Ne igitur rei falsis argumentis, & testibus se tueri à delictorum iam patrorum, & commissorum possint impunitate, iudex statim, & summa cum diligentia examinare debet pro iuformatione Curiae omnes nominatos per ipsos reos in examine, & alios verisimiliter de facto informatos faciendo sibi prius recensere totam facti seriem, & omnia, quæ circa illum occurrerunt ne per incuriam crimen impunitum remaneat.

Postmodum illos interroget super circumstantijs, & qualitatibus facti ad causam pertinentibus, & necessarijs ne quid intactum, & illibatum remaneat, vel si fuerit suspicio testes ipsos tacituros, occultaturos, siue negaturos facti veritatem poterit Iudex pro veritate inuestiganda, & eruenda illos a principio examinis interrogare super circumstantijs, & qualitatibus quibuscunque & paulatim illos capere in verbis, & in sermone adeo quod illos facillime inducet ad veritatem deponendam.

Hanc quoq. diligentiam poterit facere ipse iudex contra reos quorum res proprie agitur.

Esset etiam reus constitutus interrogandus in genere si testes ipsius faciem confrontandi siue contra ipsum, examinati pro informatione curia, siue aliter quomodocumq. sint sibi noti, vel ignoti, amici, vel inimici, & habeat ipsos pro veridicis, & fide dignis, an secus immiscendo etiam in examine si videbitur aliquos siue nomina aliquorum qui sint sibi omnino noti, & amici, & vere non fuerit contra ipsum examinati, caueat autem ne dicat eos esse contra eum examinatos, ne reus facile comprehendat, & animaduertat quid velit sibi iudex, quæ contra eum obijci possunt, & summarie se informare poterit, an vera sint ea quæ contra testes obijciuntur, ne possit reus falsa subijcere contra testes deponentes contra eum. Et si reus dicat aliquos sibi fuisse inimicos, interrogetur de causa inimicitiae diligenter, & eius circumstantiis, ut possit se certificare an testes dolo, & fraude ducti deposuerunt contra ipsum, an potius ut verum dicerent.

Possent etiam iudex facere multa interrogatoria, & reum circumdare interrogatorijs. Ita quod iudex ore rei se re, concludenter colligere posset testes esse sibi amicos veridicos, & fide dignos, & id facile succedere poterit interrogando reum de conuersatione, consuetudine, & commercio cum testibus de familiaritate, de eorum vita, & fama, & de alijs similibus circumstantiis remotis, idq. ad finem reperiendi veritatem tantummodo, ne curia decipiatur, & delicta remaneant impunita. Quibus tunc diligenter peractis poterit, imo debet iudex reis petentibus dare terminum ad defendendum seu inditia purgandum, ponendos ipsos ad largam, ut cum aduocatis, & procuratoribus loqui possint, vel si ex aliqua causa, vel suspicione, in grauissimo tamen crimine videbitur iudici aliquando reos esse detinendos in secretis carceribus pendente termino ad defendendum antequam tortura in eis illata erit, eis ex decreto iudicis danda facultas alloquendi procuratores, & aduocatos quando eunq. & quoties eunq. voluerint, alias posset ipsi iudici imputari, quod denegaret ipsis reis defensiones. Et constituendum reum posset iudex per infra scriptum, vel per alium similem modum procedere, & prout melius videbitur videlicet.

Constitutus personaliter coram me N. iudice talis N. cui delato iuramento corporali tactis, &c. de veritate dicenda, super quibus interrogabitur. Et primo solet interrogari de scientia, siue captura sua carcerationis, & postea de circumstantiis, & qualitatibus delicti, ex quibus poterit iudex deuenire ad delicti cognitionem, ut supra dictum est. Antequam iudex adducat testes in faciem rei, pro illis confirmandis procedere poterit contra ipsum reum infra scriptis interrogatorijs. Interrogatus, & monitus, ut se disponat omnino veritatem fateri super præmissis, cum curia constet ipsum commisisse tale delictum.

Vel

Vel interrogatus, & monitus, vt velit omnino veritatem fateri super premissis, præsertim cum clare probetur ipsum C. tale delictum per petrasse, & persistente ipso reo in negatione poterit interrogari modo infra scripto, videlicet.

Interrogatus quid dicet si in eius faciem probabitur per testes fide dignos ipsum C. commisisse tale delictum: & sic suggerere poterit de loco, & tempore commisi delicti, prout opportunum videbitur: si vero nolit testes in faciem rei confrontare, sed velit ei eligere testium examē, procedere poterit in infra scripto interrogatorio, videlicet.

Interrogatus quid dicet si in eius faciem apparebit ex dictis, & depositionibus testium fide dignorum ipsum C. commisisse tale delictum?

Postmodum ad conueniendum ipsum reum carceratum debet ipsi legi in faciem depositio testis, seu socij criminis sub his verbis, videlicet. Tunc ad conuincendum C. de mendacijs, & ad disponendum ipsum veritatem dicere, mandauit per notarium sibi legi acta, & intelligibili voce depositionem N. habitam sub tali die in illis verbis videlicet, &c. & sic registrantur verba testis: si vero nolit illa registrare poterit iudex dicere sub tali die, & præsertim in illa responsione incipiente videlicet, &c. & finiente, videlicet, vel vt opportunum ipsi iudici videbitur registrata dicta depositione, iudex subsequetur modo infra scripto, videlicet.

Qua depositione registrata prout supra sibi lecta, & per ipsum bene audita, & intellecta prout asseruit fuit per Dominum interrogatus quomodo dicat, quomodo auersarius ad depositionem ipsam respondeat: & successiue persistente in negatiua, interrogetur, videlicet.

Interrogatus, & monitus vt velit se disponere ad veritatem fatendā super premissis, præsertim eū videat se testibus coniunctū, qui verisimiliter prædicta contra ipsum nō dixissent si vera non fuissent, & essent.

Interrogatus quare velit dictos testes prædicta contra ipsum dixisse, si vera non fuissent, & essent, & post supradicta interrogatoria, & alia ipsi reo faciendā, si reus adhuc persistat in negatiua sic erit procedendū.

Ex tunc Dominus ad magis conuincendum ipsum C. de mendacijs, & disponendū ipsū veritate dicere mandauit ad ipsius facie adduci N.

Quo adducto, & facta inter eos mutua recognitione personarum, & nominum fuit prædictus adductus medio eius iuramento testis &c. corporaliter per ipsum sacrosanctis scripturis, & per Dominum interrogatus an ea quæ dixit, & deposuit contra N. constitutū hic præsentem fuerit, & sint vera, & pro veritate dixerit, & deposuerit. Respondet, &c.

Et lecta soli ipsius depositione in verbis supra registratis in præsentia supradicti N. C. fuit per Dominum aductus,

Interrogatus an ea, quæ modo legi audiuit, sint illa eadem, quæ ipse dixit, & deposuit circa N. hic præsentem. C. & bene aduertat super his veritatem dicere. Respondit, &c.

Et aduertendum est q̄ omnes responsiones tam reum, quam testium

sunt

ius ad longū extendendæ, vt clarius totius facti veritas haberi possit.

Ex tunc D. conuersus ad d. N. C. interrogauit ipsum an adhuc sit dispositus veritatem dicere super præmissis, & quid modo dicat aduersarius contra responsiones præfatas, & si negat. Præsentē dicto adducto, replicante, & debet adductus hic in substantia replicare, siue recensere in præsentia rei omnia, quæ contra reū deposuit, & in hoc debet esse valde oculatus, & circumspēctus iudex ne adducat testes in vacillationem, si hoc ad finē veritatē indagandi tantūmodo, aliter esset minister diaboli.

Et factis multis replicationibus hinc inde per adductum, & reum C. Dominus sic debet pronuciare.

Ex tunc Dominus cum vnusquisq. persistere in suo dicto mandauit de loco examinis dictum adductum separari, & in locū suum reponi, vel eum licentiaui, & successiue fuit d. C. per Dominum interrogatus, & cū duobus, vel tribus interrogatorijs potest concludi examen, & inter cætera interrogatoria potest reus interrogari hoc modo, videlicet.

Interrogatus qualiter velit prædicti testes qui nullam habent inimicitiam cum ipso constituto nec aliquod sentiant commodum ex prædicta eorum depositione in eius fauorem dixissent si veram non fuissent, & essent, & post multa interrogatoria se adhuc in pertinacia persistat, debet ita pronuciare.

Et tunc D. ad magis conuincen. ipsum C. de mendacijs mandauit ad ipsius faciem iterum adduci N. supradictum, quo sic adducto, & medio iuramento prædictus adductus per D. interrogatus an in rei veritate ea quæ deposuit circa N. C. fuerint, & sint vera modis, & formis, quibus ipse dixit, & deposuit, & si reus in interrogatoria persistat D. ita debet procedere, & pronuciare contra socium criminis, siue alium inhabilem ex delicto, vt ipsum reum, & alios nominatos per ipsum afficiatos.

Ex tunc D. ad tollendā omnem dubieratē quæ circa personam, & dignitatem ipsius adducti oriri posse ad magis afficiendum ipsum C. & alios nominatos per ipsum, ad omnem alium meliorem finem, & effectum mandauit D. adductū in præsentia & conspectu caput ipsius C. necnon N. & N. compliciū, & per se ipsum nominatorū de mandato D. adductorū ad locū solitū torturæ adduci ibidemq. spoliari, ligari, & in finē eleuari.

Qui sic adductus, spoliatus, & in finem eleuatus per D. interrogatus vt eadem ingenue dicat an sit vera, & pro veritate dixerit ea quæ deposuit circa N. & N. hic præsentem constitutum. Respondit.

Tunc faciat Iudex, vt ille adductus sic in tortura recenseat substantialiter ea quæ deposuit circa constitutum, & alios præsentem, & eorū examine & interim adductus permaneat in tortura, & si omnes permaneat in eorum dictis ille adductus deponatur de tortura.

Postea interrogatus super eiusdem præsentibus omnibus compliciibus, & his peractis ille tortus, & pariter omnes confocij adducti separantur

rentur à loco examinis, & remaneat in examine, ille reus C. qui poterit postmodum in eorum examine, siue in alio proxime faciendo, conquiri in caput proprium.

Si reus appareat coniunctus, & Iudex velit illum torqueri habenda confessione incidenter, nec postea appellet, debet ita procedi, videlicet.

Quod reus non interrogetur super facto principali, de quo est conuictus, sed tantum super circumstantijs, qualitatibus complicibus tractatu, & alijs similibus, super quibus torqueatur, cum protestatione, quod non intendit ipsum torquere super facto principali, ex quo est conuictus, sed tantum super circumstantijs, qualitatibus, complicibus, tractatu, & pro vltiori veritate habenda torqueri.

Si reus reuocauerit confessione sponte facta, vel confessione ratificatam iam facta prius in tortura legitimis precedentibus inditijs, quæ purificantur cū confessione spontanea. Iudex debet in primis procuratore, vt reus recenseat saltem in substantia ea quæ factus fuerat, postmodum legatur ipsi reo ipsius confessio facta, & suadeatur ad recognoscendum veritatem, in ea pedes figendo, ostendendo semper credere confessionem fuisse, & esse veram, & per ipsum reum non posse, nec debere recufari dicta confessio, cum fuerit spontanea, & à se ipso ratificata, ibidem, & ipsi reo adducantur per Iudicem omnes rationes, ex quibus colligi posset confessionem per ipsum factam fuisse, & esse veram, & postmodum subiungantur per eundem iudicem, quod stantibus præmissis verisimiliter colligi potest ipsum fuisse subornatum & instructum ad eius confessionem reuocanda, & interrogetur ad longum super subrogationibus & instructionibus, & si adhuc in negativa pertinaciter persistat, & ad confessionem suam redire nolit, torqueatur cum isto decreto, videlicet.

Ex tunc dominus visis, & consideratis prædictis, attenda ipsius confessione, & attento, quod ipse reus nititur eandem confessionem reuocare. Vnde facile colligi potest eum fuisse subornatum, & ab aliquo, siue aliquibus instructum, & doctum atq. inductum ad confessionem reuocandam, pro dignoscendis subornationibus, & vltiori veritate habenda circa præmissa mandauit præfatum C. ad locum solitum torture adduci, ibidemq. spoliari, ligari, & in sinem eleuari & torqueri in forma, quod non intendit ipsum torqueri super ab ipso confessatis.

Si vero reuocauit confessionem factam in tortura legitimis precedentibus inditijs, & adhuc non ratificatam, procedere poterit iudex sicut dictum est supra in confessione spontanea, & ratificata, ad hoc vt cognosci possit in quo dicto reus persistat: persistes enim in eius reuocatione, non poterit damnari legitime.

Si vero in secundo examine fuerit interrogatus si cogitauerit, vel de liberauerit, vel si adhuc sic disposuerit melius veritatem dicere quam dixit in alijs examinibus, & interrogatorijs sibi factis, & postmodum fuerit

interrogatus an super quibus fuit alias examinatus, veritatem dixisset, & ipse reus respondeat non recordari super quibus alias fuit examinatus, posset per infrascriptam interrogationem inuolui.

Interrogatus, & monitus vt respondeat præcise super quibus alias fuit examinatus, cum non sit verisimiliter ipsum de illis non recordari: præsertim cum fuerit de recenti examinatus, & super facto proprio.

Et D. bene aduertat præcise ipsum respondere super præmissis, alias prout debetur per opportuna iuris remedia.

Et replicante D. vt pertinenter, & præcise respondeat super præmissis, & non sit ita pertinax in suis responsionibus respondendo pertinaciter cuilibet interrogationi, quod non recordatur cum sic respondendo reddat se valde suspectum de delicto: alias pro præcisa responsione, habenda necesse erit cōtra ipsum deuenire ad opportuna iuris remedia.

Et si reo persistente adhuc in pertinacia si interrogatio contineat factum principale siue circumstantiam facti principalis videlicet de loco siue de tempore delicto commissi Iudex poterit procedere contra ipsū pro præcisa responsione habenda eum hoc decreto, videlicet.

Tunc Dominus videns ipsum C. in pertinacia persistentem, & nolens præcise respondere super præmissis pro præcisa responsione habenda; cum aliter haberi non posset, mandauit ipsum adduci ad locum torturæ, ibidemq. spoliari, ligari, & funi præsentari, &c. Qui sic adductus dum spoliaretur, & ligaretur, fuit per D. benignis verbis monitus vt disponat se præcise respondere, super quibus fuit toties interrogatus, & recedat ab huiusmodi responsione, alias eleuabitur.

Reus persistens in pertinacia, quod non recordatur de facto principali, siue de circumstantijs, & qualitibus concernentibus factum principale, ex quibus posset Iudex facile deuenire ad cognitionem facti principalis, poterit cum similibus interrogatorijs, de quibus supra inuolui, mutatis tamen mutandis, ac etiam infrascriptis, videlicet.

Interrogatus, & monitus vt velit veritatem dicere, & respondere super præmissis præcise, affirmatiue, vel negatiue, & caueat ab huiusmodi responsione non recordari, cum agatur de facto proprio, & de recenti, in quo non cadit verisimilis obliuio.

Et D. vt se disponat ad dandum super præmissis præcisam responsionem affirmatiuam, vel negatiuam; alias pro illa habenda necesse erit contra ipsum deuenire ad opportuna iuris, & facti remedia.

Si vero reus negauerit recordari de aliquibus de quibus fuit cum aliquo de recenti cōfrontatus, esset inuolendus modo supradicto, & præsertim infrascripto, videlicet.

Interrog. & monitus vt veritatē dicere velit, super quib. fuit heri cōfrontatus cū N. & respondere super his præcise & pertinenter, cum non sit credendum ipsum reum non recordari de his quæ fuerunt sibi heri dicta in faciem per N. præsertim cum simus in facto notabili, & de recenti: alias, &c.

Reus

Reus si persistens pertinaciter in negatione, & postmodum veritatē confessus esset modo infra scripto interrogari debet, videlicet.

Interrogatus qualiter à principio examinatus recusabat præfata fateri; &c. vel quare toties examinatus sit interrogatus tam constanter, & audacter negauerat ipsum præfata commississe.

Quando reus demonstrat non recordari de dictis, & confessatis per ipsum, debet sibi legi per notariū constitutū ipsi factum sub die, &c. sub illā parte incipiente in eius responsione, & finiente, &c. qua sibi lecta, & per ipsum C. bene audita, & intellecta prout asseruit, fuit dictus C. per Dominum interrogatus, si ea quæ modo sibi lecta fuerunt sunt illa eadē quæ ipse ultimo loco examinatus dixit, & confessus fuit, & subsequatur Iudex reum interrogare, prout ei videbitur opportunum.

Quando reus negat dixisse aliqua, quæ veræ dixerat, & falsus fuerat, & reperiuntur scripta à notario, esset reus modo infra scripto interrogandus, videlicet.

Interrogatus, & monitus vt bene aduertat super his veritatem dicere, cum alias examinatus præfata dixerit, & falsus fuerit, & se ad suum dictum redierit, erit interrogandus modo infra scripto, videlicet.

Interrogatus, & monitus, vt congruā rationē reddat quare præfata negauerat, cū nō sit verisimile ipsum nō fuisse recordatū de confessis, & dictis per ipsum, & præsertim cū simus in facto notabilis, & de recenti.

Si vero negauerit ea dixisse, se & falsum esse post supradictum factum interrogatum, erit interrogandus, videlicet.

Interrogatus, quid dicet si in eius faciam apparebit ipsum C. præfata dixisse, & falsum esse in suis constitutis.

Tunc D. ad conuincendum ipsum C. de mendacio, & ad disponendū ipsum melius veritatem dicere, mandauit in eius faciem sibi legi ipsiusmet C. examen habitum præfati processu sub die, &c. præsertim in illa parte incipiente, &c. & hic registratur ipsius C. confessio, postmodū sub iungatur quo examine sic vt supra registrato sibi lecto per me notariū de mandato D. & per ipsum C. bene audito, & intellecto prout asseruit fuit per D. &c.

Interrogatus, quid modo dicat, & quomodo audeat amplius negare præfata dixisse, & falsum fuisse vel esse quid modo aduersus præfata replicet, persistens in pertinacia erit interrogandus, &c.

Interrogatus si ad ipsum alias examinan. super præmissis interrogauerint Iudex, & notarius vt per eum dicto constituto sibi facto, alias, & modo lecto apparet.

Interrogatus quomodo si tam audax ad prædictam negan. si ad ipsum scilicet examinan. internenerint iudex & notarius, si affirmauerit reus aliter fuisse scriptum quam ab eo dictum.

Interrogatus ad quid Notarius prædicta scripisset, si per ipsum C. non fuissent dicta.

Et admonente D. vt bene aduertat super præmissis veritatem dicere: cum non sit verisimile alter fuisse scriptum à Notario quam ab ipso C. dictum, præsertim cum fuit examinatus coram iudice, & notario.

Et replicante D. ipsum C. dixisse & factum fuisse præfata modis & formis quibus legi audiuit & sic merâ veritatem se habere, atq. in his iure optimo maiorem fidem adhiberi Notario qua ipsi C. aliter asserenti & propterea recedat ab eius pertinacia & libere veritatem fateatur.

Et successiue adducantur per iudicem aliæ rationes fortasse ex processu apparentes ex quibus posset coniecturari, & colligi ipsum C. ad præsens conari eius dictum, & confessionem reuocare, aduertendo semper ipsum vt veritatem dicere velit: & si denuo ad confessionem redierit, interrogetur quare conatus fuerit eius dictum, siue dictam eius confessionem reuocare, & instare pro congrua responsione. Nam instante poterit ad lucere ream ad faten: delictum siue saltem ad fatendum aliquid sibi præiudiciale. Itaque animosius deuenire poterit contra eum ad torturam, illa enim reuocatio confessionis, & pertinaciæ arguunt dolum. Si reus asserit Notarium inscribendo errasse, erit sic interrogandus videlicet.

Interrogatus, & monitus vt velit super prædictis omnimodam veritatem dicere, cum non sit credendum notarium in præfata scribendo errasse, sed potius ipsum C. eius confessionem dolose reuocare, & in his vere creditur notario: præsertim cum ad ipsam examinan. interuenit iudex, & notarius.

Si apparet d. reum reiterasse alias eius confessionem, subiungatur.

Et dictus D. ipsum C. alias examinatum, ac iterasse dictam eius confessionem sibi superius lectam: & propterea non sit tam pertinax in prædicta negando, & libere veritatem dicat super præmissis.

In Dei nomine Amen, &c. Anno, &c.

DAnnun quod quis sua culpa sentit, sibi debet non alijs imputari
Locupletari non debet aliquis cum alterius iact.

Si quis tacet non fatetur, sed nec vtique negare viderur.

Cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus.

Cum quid vna via prohibetur alicui, ad id aliæ non debet admitti.

Cum quid prohibetur, prohibentur omnia que sequuntur ex illo.

Modus seruandus in ratificationibus,

Interrogatus, si omnia dicta, & confessata per ipsum in vltimo constituto sibi facto fuerint & sint vera, & pro veritate dixerit, & falsus fuerit. Respondit, &c.

Et lecto sibi præcedenti constituto habito sub die, &c. in tali libro, &c. præsertim in illa parte incipiente in eius responsione, &c. per me Notarium de verbo ad verbum de mandato D. & per ipsum C. bene auditò, & intellecto prout etiam fuit per D.

Interrogatus, an ea que modo sibi lecta fuerunt, sint per eum dicta.

dicta, & confessata, modis, & formis quibus legi audiuit. Respon.&c.

Et dictus D. vt recenseat modo pro veritate in substantia seriatim & succinte citra quodcunq. mendacium omnia, quæ in dicto examine, sibi lecto dixit, & falsus fuit, Respondit, &c.

Interrogatus si velit prædictis confessatis & dictis per ipsum aliquid addere, vel minuere, vel potius ea tanquam vere ratificare, & approbare, & modo ratificet, & approbet, & si quæ mendacia in eis dixerit, illa libere recuset, & corrigat solum Deum præ oculis habens.

Interrogatus si occurrat ipsi C. aliqua alia pro veritate dicere, vltra ea quæ dixit & falsus fuit, &c.

Et perfecto examine est proceden. cum infradicto decreto, videlicet.

Tunc D. acceptatis, &c. dimisit examen, & mandauit ipsum C. poni ad largam, cum termino trium dierum, ad faciendum omnes, singulas eius defensiones, habitis tamen testibus pro rite, & recte examinatis copias, &c. & absq. præiudicio vltioris processus, & examinis, &c.

In recognitione banniti, seu condemnati procedendum est modo infra scripto.

Producat prius in facië rei sententiam capitalem contra ipsum reū postmodum scribatur. Constitutus tamen, & absq. præiudicio sententiæ capitalis, & vltimi supplicij latæ contra ipsum, de quo expresse protestatur fuit per Dominum interrogatus si vnquam ipse C. fuerit inquisitus, processurus, bannitus, & condemnatus ex aliquo crimine, de quibus, Respondit, &c.

Interrogatus, & monitus, vt bene aduertat, & dicat veritatem, quia Curia constat ipsum C. fuisse condemnatum ex causa dicti homicidij in pœnam vltimi supplicij. Respondit, &c.

Ex tunc D. ad conuincendum ipsum constitutum, & ad melius veritatem dicere disponendum mandauit per me Notarium sibi legi quandam condemnationem capitalem existentem in tali libro cum data sub tali die, &c. cum mense, &c. sub rogatu N. Notarij tenoris & contingentiæ, videlicet. Et registretur sententia de verbo ad verbum.

Qua registrata, & lecta, & vulgari sermone exposita per Notarium de verbo ad verbum, alta, & intelligibili voce, & per ipsum C. bene audita, & intellecta, vt asseruit fuit per Dominum interrogatus.

Si vero non vis dictam sententiam registrare poteris procedere hoc modo, videlicet sub rogatu talis Notarij, qua condemnatione sibi lecta per me Notarium alta & intelligibili voce de verbo ad verbum, prout iacet, & p ipsū C. audita, & bene intellecta, vt asseruit fuit per Dominum interrogatus si ipse C. sit ille met talis corpore, nomine, cognomine patria, & substantia, vt in dicta sententia nominatur, & exprimitur,

Interrogatus si in dicta eius patria esset aliquis alius eiusdem ipsius C. nominis, & cognominis. Et aduertendum est ne reus interrogetur u per delicto de quo C. reperiatur condemnatis.

Breuis modus examinandi.

Qua recognitione facta poterit ipse reus torqueri pro habea. complicibus ad delictum de quo condemnatus reperitur : si erit interrogandus tantummodo videlicet .

Qui fuerint, & sint ipsius complicibus, socij, & participes ad homicidium commissum in personam .

Et si velit torqueri Reum pro habendis complicibus debet prius facere protestationem, quod non intendit dictum Reum C. torqueri in caput proprium, nec præiudicium aliquod inferre sententiæ contra ipsum lata, sed solummodo ipsum torqueri pro habendis complicibus, socij, & participibus in delicto, quo expresse protestatur : Et est etiam aduertendum, quod recipiat Iudex tantum responsionem super interrogatis, & non ultra interrogata : sed qui omnia sunt scribenda poterit dicta per Reum præter interrogata Notarius scribere subdens ex se, &c.

Si Reus negauerit se esse descriptum in sententia poterit testibus conuinci super identitate personæ, & sententia exequatur . Si vero testes circa identitatem personæ deficiunt, poterit interrogari de patre, matre, fratribus, fororibus, consanguineis, affinibus, patria, bonis, domo vicinis, de tempore discessus a patria, de tempore eius absentia à patria, & loco delicti commissi, & alijs circumstantijs, ex quibus si verisimiliter videbitur Iudici Reum C. esse illummet descriptum in sententia poterit torqueri ad sciendum an fuerit, & sit ille descriptus in dicta sententia, cum protestatione supradicta, &c.

Et si fateatur se esse descriptum sententia, & confessionem ratificauerit sententia exequatur . Et est faciendum videlicet .

Tunc D. acceptatis, &c. dimisit examen, & mandauit ipsum C. poni ad largam cum termino trium dierum ad dicendum eam quare dicta sententia contra ipsum lata exequi non debeat, omni meliori modo, &c.

Et est aduertendum, ne præfigat ei terminum ad faciendum defensiones sed tantummodo ad dicendum causam, quare sententia exequi non debeat, &c.

Similiter est aduertendum, quod dicta sententia lata in contumacia non potest de iure, & Motus proprij Pij V. exequi contra condemnatum, nisi fuerit lata legitimis præcedentibus inditijs, Principem qui si nolit Reum admittere ad defensiones sententia erit fortasse moderanda ad triremes, sed nunquam exeq. &c.

F I N I S

ELENCVS LIBRORVM ET CAPITVM

in hac A.C. Praxi contentorum.

Ex Libro Primo. Cap. I.

P roemium . folio 1	De perditio, aut in actis non redatto originali societatis instrumento, quomodo procedatur. Cap. 21. 27
De varijs antiquarum Camerarium obligationum formis. Cap. II. 4	De societatibus super officio ultra medietatem pretij ere alieno grauato contrahendis. Cap. 22. 28
De processu simplicis Cameralis obligationis instrumentis in Vrbe celebratis apposite antiquitus seruari solito. Cap. III. 5	De solutione fructuum societatis. Cap. 23. fol. cod.
De processu executionis obligationis antiqua censuris munita. Cap. IV. 7	De censuris. Cap. 24. 47
De appositione manus Iudicis in libro actuum Notarij. Cap. V. 8	De forma instrumentis census post constitutionem Pij V. de illis creandis. C. 25. 48.
De processu executionis Cameralis obligationis instrumentis extra Curiam celebratis adiecta. Cap. VI. 9	De executione antiq. oblig. cam. post editam à Pio V. tribunalis A. C. reformationem. Cap. 26. 61
De processu executionis obligationis Cameralis censuratae, annexa contractibus extra curiam celebratis. Cap. VII. 10	De modo procedendi ad executionem instrumentorum, quae post reformationem Pij V. sub camerali obligatione cura procuratoris constitutionem, mandati que susceptionem in tribunalis A. C. recepta sunt. Cap. 27. 62
De modo procedendi ad fulminationem censurarum, qui olim seruabatur boate sublato. Cap. VIII. 10	De censuris, seu termino ad soluendum concedendo. Cap. 28. 67.
De duobus obligationis Cameralis formulis ex reformatione Pij Quinti adinuentis. Cap. IX. 11	De executione simplicis cameralis obligationis instrumentis extra tribunal A. C. vel Romana Curia celebratis adiecta contra debitores in curia repertos. Cap. 29. 70
De nouis Cameralis obligationis formulis, quae hoc tempore sunt in usu. cap. X. 12	De executione simplicis cameralis obligationis adiecta instrumentis in curiam celebratis in quibus tamen solutio Roma desse nata est, contra debitores ab Vrbe absentes. Cap. 30. 70
De modo procedendi ab excommunicationem contra obligatos in forma Cam. cap. 11. 12	De modo executionis instrumentorum, simplicis cameralis obligatione vallatorum extra curiam receptorum in quibus solutio aibi, quam in Vrbe destinata, contra debitores extra Vrbe degentes. Cap. 31. 71
De cambiorum obligationibus, ac interesse liquidatione. Cap. XII. 14	De modo procedendi ad executionem obligationis cam. in tribunalis A. C. receptae, in qua in mandatum, vna, vel bina citatione procedente, consensum fuit, contra debitore in curia apprehensos. Cap. 32. 73
De societatibus officiorum, & illorum forma. Cap. XIII. 15	De censuris fulminandis contra debitores. Cap. 33. 74.
De fide seu memoria contractum societatum fieri consueta. Cap. XIV. 16	De processu executionis similium instrumentorum extra tribunal. Aud. Cam. factorum contra debitores praesentes. Cap. 34. 75.
De lucro pecuniarum Societatum, tempore illas discedendi, & requisiti super earum contractu. Cap. XV. 19	De calculis, qui inter colligantes fiunt. Cap. 35. 82
De societatum disiectis. Cap. XVI. 20	
De dissolutione societatis. Cap. XVII. 21	
De casibus mortis in societatibus exceptis. Cap. XVIII. 24	
De casu obitus hominis, qui post lethale acceptum vulnus mortem sibi consciiuit. Cap. XIX. 25	
An agens ad pecuniarum societatis consequutionem personam in cuius vita periculum sunt, supersitem esse docere teneatur. Cap. 20. 25	

De modo procedendi ad executionem instru- menti contra communitatem, c. 36	82
De nullitate, & reuocatione mandati, & exe- cutionis cap. 37	83
De executione obligationis cam. pro intere- se ex sui natura liquido, cap. 38	85
De executione obligationis quarentizata, cap. 39	86
De processu executionis instrumenti, in quo Notarius omisit ponere, sub qua forma de- bitor se obligauerit cap. 40	87
De executione mandatorum executiuorum cap. 41	88
De subastatione pignorum cap. 42	89
De deliberatione pignorum cap. 43	92
An ante adiectum pignus, primus creditor co- parens deliberationem impediatur; cap. 44	96
De processu executionis cameratis oblig. qñ facta est mutatio personarum cap. 45	97
De validitate citationis per R. C. decreta post illius obitum, vel assumptionem ad Cardi- natum, cap. 46	103
An mortuo creditore post monitorium execu- tum, & reproductum, aliud requiratur, cap. 47	103
De aliquibus ad executionem oblig. cam. at- tinentibus qua Notarij officium conce- rere videntur, cap. 48	105
De Remissoria pro liquidatione camer. oblig. concedenda cap. 49	108
De mandator. extra tribunal A. C. relaxator. exequit. extra Verben facienda, c. 50.	109
De citationibus, & illarum executione cap. 51	110
De summis in petitione relaxationis mandati exprimendis, cap. 52	112
De repositionibus cap. 53	112
De deputatione curatoris, cap. 54	114
De aditione hereditatis, & consecutione inuen- tarij, cap. 55	118
De aperitione, & publicatione testamenti, cap. 56	123
De executione clausulæ constituti, c. 57.	122
De executione obtinenda contra fideiussores vni principaliter obligatum, cap. 58	129
De dilationibus debitoribus citatis concedendis cap. 59	132
De debitore conueniendo, ubi reperitur. cap. 60	133

Ex libro secundo.

D e modo procedendi in iudicijs possesso- rijs, cap. 1	135
--	-----

De modo procedendi vigore saluanti interditi cap. 2	138
Alia eodem titulo, cap. 3	147
De modo procedendi in remedio interditi quo- rum bonorum, cap. 4	133
De remedio l. fin. C. de edit. Diui Adriani tol- lendo, cap. 5	154
De processu in remedio interditi quorum le- gatorum, cap. 6	162
De interditi retinenda, cap. 7	164
De remedio recuperanda, cap. 8	166
De modo procedendi in causis restitutionis in integrum, cap. 9	172
Alia eodem titulo, cap. 10	173
Alia alia de restit. in integrum, c. 11	178
De iudicijs ordinarijs à 20. duc. vsque ad 200 cap. 13	182
De aliquibus ad testium examen attinentibus cap. 14	192
De processu in causis ordinarijs à 200. ducat. supra, cap. 15	195
De monitorijs per edictum, & illorum execu- tione, cap. 16	200
De iudicio exhibitionis, cap. 18	204
De iudicio cum procuratore inchoando, cap. 19	207
De iudicio diffamationis, cap. 20	208
De processu inter, & contra mercatores. cap. 21	210
De sequestri, & arrestis, illorumq. reuocatione, cap. 22	211
Mandata suspicionis fugæ, quomodo, & quã- do concedantur, cap. 23	217
De causis ad A. C. per viam appellation. deuo- lutis, & illarum processu, cap. 24	211
De executione rei iudicata, cap. 25	224
De aliquibus pertinentibus ad processum cau- sarum criminalium, cap. 26	231
Alia de nullitatibus, cap. 27	233
De transportatione processus, cap. 28	234
De appellatione à sententia condicionali. cap. 29	235
De testibus nulli ter examinatis, cap. 30	236
De executione sententiarum in Romana Curia, cap. 31	238
De responsione positionem, cap. 32	239
Alia alia de clausula constituti, c. 33	240
Plura alia de appellationibus, c. 34	241
De modo procedendi in causis repetitionis do- tis, cap. 35	243
De excusatione à tutela, & illius processu, cap. 36	248

De suspectis tutoribus, & illorum processu, cap. 37	249
De officio tutoris, cap. 38	250
De iuramento hiis decisuo, & illius processu. cap. 39	251
De iurium admittance, & positione illorum ad partes, cap. 40	252
De citationibus præmissis, illarumq. execu- tione, ac iurium admittance, cap. 41	252
De obseruatione termini ad dicen. contra com- missionem, cap. 42	253
De diuisione bonorum hereditatis paternæ, cap. 43	255
De expen. litium, & illorum processu, cap. 44	256
De modo procedendi super expulsiōe iniqui- ni, seu coloni. cap. 45	258

Ex libro Tertio.

D E modo procedendi ad executionem lit- terarum reservationis pensionis contra illum, qui consensit. cap. 1	259
De modo procedendi vigore litterarum reser- uation. pension. contra successorem in bene- ficio, cap. 2	263
De forma processus pro consequutione pensio- nis vigore possess. exigendæ. cap. 3	267
De modo procedendi ad affectuionem pensio- reseruatæ. cum clausula vigore litterarum, & c. cap. 4	274
De declaratione Pape super executione litem- rarum pensionis, cap. 5	276
De translatione pensionis cap. 6	277
De processu executionis litterarum in forma breuis, cap. 7	278
De earum executione Breuis, cap. 8	294
De eadem executione Breuis Apostolice, cap. 9	298
De eadem executione Breuis, cap. 10	305
De termino remissorie, cap. 11	307

De executione litterarum Apostol. in form gratiosa expeditarum, & fulminatione pro- cessuum super illis. cap. 12	308
De executione executorialium Rotæ, & a- liarum sententiarum. cap. 13	310
De modo procedendi ad executionem litera- rum compulsoriarum, cap. 14	311
De extractione iurium, & instrumentorum parte non citata, cap. 15	313
De modo procedendi in causis discussionis bo- norum. cap. 16	315
De clausulis monitoriorum, cap. 17	316
De tutela testamentaria, cap. 18	324
Alia forma legitime tutela, eod. cap.	325
De tutela, quæ datur ad instantiam matris. cap. 19	326
De anomalis tutoribus, cap. 20	326
De constitutione actoris, cap. 21	327
De inuentario conficiendo à tutorib. c. 22.	328
De aditione hereditatis, cap. 23	329
De repudiatione hereditatis, eod. cap.	332
De curatore dato in testamento, eod. cap.	333
De curatore dando ventri, cap. 24	333
De curatore dando bonis fil. fam. eod. cap.	334
De deputatione curatorum, & actorum ad i- tes, cap. 25	335
Alia de deputatione actoris, cap. 26	339
Plura alia requisita in deputatione curatoris dandi in bonis iacentibus ad instantiam cre- ditorum. cap. 27	340
De modo procedendi pro restitutione rei ven- ditæ ex remedio l. 2. de rescinden. vend. cap. 28	341

Ex libro Quarto.

De formis diuersarum expeditionum extra- Romanam curiam: fol. 343. cum seqq.	
Practica omnium terminorum Rotæ.	471
Breuis modus examinandi in causis crimina- libus.	493

INDEX LOCUPLETISSIMVS VERBORVM,
 ac rerum practicabilium scitu, & notatu dignorum, quæ in hoc
 A. C. praxis nouissime impresso libello continentur,
 miro ordine, & Alphabetica serie in legen-
 tium gratiam digestus.

- A**bsolutio à iuramento necessaria non est in contractu simulato, num 3. fol 17. Et quando necessaria sit, ibi, fol. 18
 Absolutio à iuramento datur ad effectum agendi, sed executio non retardatur num. 5 64
 Absolutio à censuris latis in curia quomodo datur, nu. 24 287
 Absolutio à censuris potest concedi à iudice à quo. 288
 Absolutio excommunicationis ab A. C. alias absolutionis comm. 434. Alia 435
 Actio spolis quâdo heredi cõpetat, n. 11, 12 137
 Et competis etiam Ecclesie, & eius successoribus, ibi nu. 13. 138 Et quanto tempore prescribitur, nu. 13 171
 Actor quando tenetur specificare remedium quo uti velit, nu. 6. & seq. 141
 Actor tenetur exhibere iura si illa non habet, num. 16 206
 Actor non potest sumere arma de domo rei, nu. 17. Et alia de iuribus exhibitione, nu. 18 207
 Actor de consuetudine non tenetur satisfacere de iudicio fisci, nu. 12 219
 Actoris constitutio, nu. 1 327
 Actus non debet operari ultra intentionem agentis, num. 7 56
 Aditio hereditatis, & inuentarij confessio intra quod tempus fiant, nu. 1. 119. Et illorum requisita cum illorum formula, nu. 10 121
 Aditio hereditatis paterna, quomodo fit scribenda, nu. 5. 315. Cum formula legit. tut. 315
 Alia aditionis hereditatis cum benef. b. inuentarij, nu. 1 329
 Administrator qui libet tenetur librum exhibere nu. 9. 205. Et aliqua alia de libri exhibitione, nu. 11 142
 Ansarius ad repetitionem societatis personam inuenitur, fol 26. & 27
 Ansarius est periculum vite superstitem docere, & rei personas legitimare tenetur, nu 3. 98
 Secus parte non opponente, ibid.
 Agens non auditur, nisi transportato integro processu, num. 1. 235. Et ibi aliqua de pertinentibus ad hunc articulum, n. 2. & 3
 Agens possessorio de suo titulo abc. re n. tenetur nu. 4 278
 Et debet in eo esse nominatus ibi, n. 8. 106
 Et plura alia requisita ante executionem instrumenti, ibi.
 Agens via ordinaria, censetur renunciare extraordinaria & execut. n. 1. & 4. 320
 Aggravatoria cum brachio seculari 367
 Aggravatoria, & interdictiona quomodo conceduntur n. 15. f. 73. Et differentia inter executionem, & interdictionem, ibi n. 14
 Appellatio ab excessiva liquidatione admittitur ad effectum suspensiuum, n. 24. 66
 Et duo tantum sententia sufficiunt ibi nu. 25. 67. Et quomodo appellatio fiat ibi num. 26
 Appellatio quando non conceditur à decreto mandati de manutenendo n. 11. 166
 Appellatio denegatur actori in iudicio possessori succumbenti, nu. 22 170
 Appellatio usq. ad quam summam conceditur, num. 11. & 12 181
 Appellatio conceditur sequestratario condempnato, n. 15. 181. Secus si sequestratarius debitor sit vigore obl. cam. & processus faciendus, nu. 17 182
 Appellatio non admittitur à decretis mandatorum que sunt contra mer. vigore cedularum depositarum, seu litterarum cambij, n. 2. 210. Secus in alijs cedulis, ibi n. 3
 Appellatio vniu. predest alteri habenti causam communem, n. 16. 223. Et ibi plura de prorogatione fatalium, & prosequutione appellation.
 Appellatio non recipitur ab executione nu. 17. 228. Secus à pronuncia de exequendo ibi, nu. 18. Et quod pronuncia illius defensionis necessaria non est, ibi n. 20 229
 Et plura alia de appellationibus, 242
 Appellatus potest appellatorem citare per contradictas, & quando, nu. 27. 230. Et ibi aliqua de executione rei iudicata, ibi nu. 28. & 29 230-
 Appellatio à sententia licet conditionali, & tunc infra decennium interpon. est n. 1. 236
 Appellatio

I N D E X

- Appellatio à sententia interloquutoris quando valet, & quae dicitur interloquutoria num. 3 236
- Appellatio non admittitur à sententia decreta per iuramentum liti decisivum, n. 2 251
- Appellatio admittitur à sententia de euacuando, & quare, n. 2. 258. Et modus procedendi ad euacuationem, nu. 1 258
- Apposio manus Iudicis in Breliardo, cuiusq. notarij, & quare, nu. 5. & 6 80
- Articuli positivi non autem interrogativi sunt n. 21. 187. Et alia de modo citandi pro habenda illorum responsione, w. 23. 24. 25. 188
- Reliqua de responsione articulorum, & reuocatione responsionis habet ibi, nu. 12. 13. & 14 185 186. Et aliqua alia 239. Et de illorum impertinentia nu. 3
- Articuli sunt loci libelli, nu. 6 211
- Articuli dandi sunt in acti n. 1. cum seq. 240
- Affectatio totius dotis, quomodo fiat, nu. 8. 239
- Audientia contradictarum quid sit, & plura de citationibus per contradictas, & edictum publicum, nu. 5 99
- Auditor Camerae solus est concessor termini mensis ad soluendum nu. 6 68
- Auditor Cam. quo pacto reuocat inhibitiones debitoribus in suo tribun. concessis, ibi n. 7. 68
- Auditor Cam. reponit appellantem quandocumque in causis executiuis, 114. Et etiam à decretis diffinitiuis in causis ordinarijs ibi nu. 5. Modo non fuerit pronunciatum per cedulam in scriptis latis, ibi nu. 7
- Auditor Cam. quarum causarum sit Iudex competens, nu. 1. vsq. ad n. 7 181
- Auditor Cam. concedit monitoria per edictum publicum, nu. 1. 201. Et earum litterarum Apost. sit exequutor, nu. 2. & 3 201
- Auditor Cam. est iudex competens quarumcumq. appellationum nu. 1 221
- Auditor Cam. est iudex exequutor quarumcumq. sententiarum in Roman. cur. litarum num. 2 238
- Auditor Cam. decernit monitoria contra quosq. vigore Bullae Eugeniæ, & litterarij Apost. seruata semper forma sacri concilij Trident. ibi n. 3 239
- Auditor Cam. quomodo appellanti mandat pignora restitui & appellantem absoluit. num. 31 287
- Auditor Cam. quomodo ad executionem litterarum Apost. procedit, nu. 5 309
- Auditor Cam. non exequitur sententias extra Roman. Cur. latis nisi vigore commissionis, n. 3. 310. Et quando aliquando illarum executionio conceditur, & quando denegatur, ibi num. 2
- Auocasio possessionis quae interpretes contentur, quomodo à Iudice fiat, n. 6. 156
- ## B
- Rachium seculare, quod bodie mandatum exequutum dicitur, n. 6. 6
- Breuis Apostolica duplici forma conceduntur, n. 2. 280. Et plura alia de illorum processibus ibi cum sequen.
- ## C
- Cellaria Apostolica organum est Papa, n. 3. fol. 275
- Capitulum per nominationem intrusi non liberatur n. 29 287
- Causis obitus in societatis exceptus, nu. 1 & seq. fol. 24 & 25
- Cassatio instrumenti ex decreto Iudicis quomodo fiat, n. 9. 10. & 11 214
- Causa appellationis quando non dicitur legitime deuoluta ad Ro. Cur. n. 13 223
- Causa summaria qua dicitur, nu. 4 237
- Cautiones quae iudicialiter dantur, Notarij periculo recipiuntur, n. 6. 114. Et quando notarius non teneatur, ibi.
- Cautio fideiussoria an expiret, lata sententia num. 8 219
- Cauens de stando iuri coram Iudice competente potest declinare forum, eodem c. ibi.
- Cautio quomodo praestatur à creditoribus in causis discussion. nu. 4 316
- Cedens quando post cessionem possit agere, & exigere, nu. 14 108
- Cedula suspensionis petitorij, post n. 5 140
- Ceduloni excommunicationis formula n. 3. f. 6
- Cedulus aggrauatoria, ibi nu. 5
- Censurae non relaxantur nisi praeuis decreto Iudicis, nu. 1 8
- Censurae plus debito relaxatae, reuocantur in totum, nu. 3 84
- Censurae non dantur iudicio inchoato cum procuratore, nu. 3 208
- Census quid sit, & quare inuentus, & quando Pius V. nouum creandi censum modum inuenit, nu. 1. 2. & 3 47. Et illius formula, nu. 1. cum seq. fol. 48 & seq.
- Census non dicitur extinctus pro restitutione sortis principalis loco damnorum, & in te- resse, num. 3 58
- Census non est extinctus, nisi constet de legitima dispendia, nu. 1. & 3 58
- Circuitus est euadendus, nu. 2 255

I N D E X.

- Citatio debet precedere depositum ad hoc, ut census extinguatur, nu. 1. & 3. 155. 156
- Citationes que premituntur pro executione oblig. cam. in cur. celebrat. n. 1. cum sequen. fol. 73. & 74
- Citationes que fiunt in processu obl. extra curiam celebratur contra debitores presentes, num. 1. cum seq. 76
- Citatio contra debitorem petentem calculari, nu. 14. 79
- Citatio prima super calculo facienda n. 1. 80
Et plura alia de calculis faciendis intra colli-
gantibus ibi.
- Citatio pro obtinendo mandatum de delibera-
do, nam. 1. 92
- Citatio A. C. per illius obitum, vel assumptionem
ad Cardinalatus non expirat, n. 1. 103
- Citatione, vel monitorio, ante creditoris obitum
exequuto, & reproducto non est opus noue
citatione, seu monitorio, & quare, n. 1. 2. &
3. 104. Et plura alia de citationibus, tam
ordinarijs, quam commissarijs, & illarum
executionibus, ac relationibus, 111
- Citationes necessariae pro deputatione curato-
ris, n. 1. 115. Et plura alia requisita circa di-
ctam curatoris deputationem, ibi n. 2. fol.
115. cum sequen.
- Citatio pro executione clausule constituti, nu.
1. 124. Et plura alia circa illius executione-
nem, ibi n. 2. & seq. Et plura alia de citatio-
nibus, in pressis, que fiunt extra cur. n. 14. 128
- Citationes, que fiunt in causis ordinarijs à 10.
duc. & c. supra nu. 24. & 25. 189
- Citatio nulla nullum producit effectum,
num. 10. 202
- Citatio nulla conualidatur per comparitionem
citati, cap. eodem nu. 9. Et ibi plura de ci-
tationibus n. 10. 11. & 13. 203
- Citatio ad videndum taxari interesse, & ad
sententiam, nu. 13. 206
- Citationes faciende, tam in curia, quam extra,
& aliqua alia de admissione iurium, n. 1. 252
- Citatio per executionem ob. cam. extra cur.
fol. 343. Et de citatione ad dicendum con-
tra commissionem, & seruationem termini
ad dicendum contra, fol. 253. Et quod ea
sufficit ad firmendam iurisdictionem in ter-
minis substantialibus, fol. 254.
- Citationes, que fiunt in processu divisionis bo-
norum, & alia circa hunc articulum, &
modum procedendi, n. 2. & 3. 254
- Citationes, que premituntur pro executione
litterarum compulsorialium, & remissorialium,
nu. 1. cum sequen. 318
- Citatio cum inhibitione vigore appellatio-
nis, 420. Alia 438
- Clausula apponenda in actu consignationis
testamenti in scriptis, n. 3. 123
- Clausula sine preiudicio legitima execu-
tionis, & si quid exequendum fuerit, &
illarum importantia, & differen. n. 4. 63
& 210
- Clausula summaria, & manu regia quid
importat, nu. 5. 211
- Clausula annullatiua summam inducit,
que non omittitur, n. 3. 275
- Clausula se foret grauatum senserit in mo-
nitorio vigore breuis viactur citanda,
num. 3. 280
- Clausula absq. vitio spol. intellectus n. 6. 296
- Clausula apponenda in fine monitorij, &
utilitas, que ex eis habetur, n. 1. 316
- Commissio quando fit redimenda à banco
curatorum, nu. 11. 228. Et quo ad illius
presentationem tempus vacantiarum non
habetur in consideratione, nu. 12. fol. eod.
Et quod fatalia interim non currunt ibi,
num. 13.
- Commissio sanatoria nullitatis examen te-
stium, nu. 1. 237
- Commissio, ut littere inserta afficiant, ac si
originally presentarentur, n. 8. 265
- Compulsoria generalis. 393
- Compulsoria specialis, 395
- Consensus mutui requiritur in contractu
societatis, n. 4. 20
- Constitutum & precarium quomodo exer-
cetur contra tertium possessorem, n. 9. 126
- Constitutarius habet remedium possessorium
recuperanda, ibi nu. 10. 127
- Constitutum est minoris efficacie precario,
& quare ea eod. nu. 11. fol. eodem.
- Constitutum an lapsu temporis habeatur pro
delecto, n. 1. 240
- Constitutio actoris, n. 1. 327 Et non potest
constitui à tutore ante litem contestationem
ibi nu. 2. 328
- Consuetudo non inducitur, & sententijs dif-
formibus, n. 20. 42
- Consuetudo non suffragatur in materia
usurarum, nu. 3. eod. fol.
- Consuetudo concedendi monitoria cum in-
sertione litterarum, n. 7. 264
- Consules vniuersitatis possunt capi pro illius
debitis, & quare cap. 36. 82
- Consuetudo ab alleganti debet probari, n. 2.

I N D E X

Et 3,	319	n is spolij, 321. Alia in materia societatum	
Consuetudo loci attenditur in consecutione inuentarij, n. 4.	329	à fol. 35. vsque ad 46. Alie quatuor decisiones Rotæ in materia census à fol. 52. vsque ad 56. Alie decisio Rotæ circa nullitatem contractus minoris,	130
Contractum impugnans ex eo iuuare non potest, nu. 8.	28	Declaratio viduis proficua, nu. 9.	110
Creditor societatis si moritur intra tempus dictæ pecunie sunt superlucrate, num. 1.	19	Declaratoria non conceditur nisi prius legitime intimatis litteris, et quare cap. 11. nu. 11.	266
Creditor in pignore conuentionis habet civilem, et naturalem possessionem, n. 16.	91	fol.	297
Et habet interdictum uti possidetis, nu. 17.	92	Et quomodo proceditur litteris non intimatis, ibi,	267
Et in hoc pignore dicitur procurator debitoris, ibi, nu. 18.	92	Declaratio super exequutione litterarum reservatione pension. ibi eodem,	267
Creditor ad cuius instantiam bona subbstantur non tenetur de euictione, ibi n. 15. 97.		Declaratorie instrumentum contra cap. vel vniuersitatem, cap. 10.	30
Et 316. Et quid creditor tenetur verificare, ibi. Et ibi aliqua alia de venditione officij.		Declaratoria quando datur etiam pro expensis,	306
Creditor prius comparens ante perfectam exequutionem quando eam impedit, n. 1. 69.		Et quod dimissio verbalis non excusat condemnatum, ibi,	
Et quod post perfectam exequutionem non nisi iudicio ordinario agat, ibi nu. 3.		Decreta diffinitiuæ in scriptis fiunt, num. 3.	8
Creditor qui vigore mandati exequutiuum facit se immitti in possessionem bonorum male agit, nu. 6.	96	fol.	
Creditor non tenetur facere generalem quietantiam nu. 40.	147	Decretum quod abstinetur à fulminatine censurarum, n. 1,	68
Creditor satisfacto vigore remedij saluiani interdicti amplius ad eum non pertinet, nu. 3. 161. Et quam plura alia de saluiano interdicto nu. 8. cum seq.	141	Et quomodo ad eas fit procedendum, ibi num. 2. eodem fol.	
Cura datæ in testamento confirmatio,	333	Decreta in exequutiuis quoad iudicem nunquam transeunt in iudicatum, num. 2. fol.	113.
Cura quæ datur ventri, n. 1.	333	Deliberatio pignorum fit in presenti pecunia nu. 16.	95
Cura quæ datur bonis filij, fam.	334	Depositum non integrum nullius est effectus, nu. 13.	60
Curatoris et actoris ad litem deputatio, et plura alia de deputatione curatorum minorum furiosorum bonorum mer. decocti, et aliorum, cap. 25. per totum, 335. Et in cap. 26. et 27. fol.	339. et 340	Differentia exequutionis obligat celebrat. in curia, et extra eam, n. 1.	9

D			
Debitoris, vel creditoris persona mutata citatio exequutionis præcedit cap. 16. nu. 2. fol. 61. et 98. Quæ sufficit eam fieri domi dimissa cap. heredum ibi n. 3. 98		Dilatio conceditur debitori comparenti, et solutionem alleganti, nu. 5.	71
Debitor citatur ad cauendum de soluendo in fine termini an cauere tenetur, n. 13. 69		Dilationem pendente officium iudicis conquiscit, ibi, nu. 6.	
Debitor ubi possit conueniri, nu. 1,	134	Dilatio ad partes quando fit concedenda n. 1. fol.	133
Debitor quando excusatur à mora ibi, nu. 2. fol.	134	Dilatio conceditur procuratori generaliter constituto, nu. 2.	207
Debitore condemnato statim contractum committitur exequutio nu. 30.	230	Secus procuratori speciali, ibi, n. 4.	
Decisio Rotæ in articulo prescriptionis et actio		Dilationes in exequutiuis non conceduntur nu. 33.	288
		Et quando conceduntur ibi, nu. 34. et ibi, nu. 50. differentia inter iudicem, et exequutorem.	
		Dies termini ad appellandum non computatur in termino, cap. 34. in fine fol.	240
		Disiecta societatis quomodo debet intimari, et illius forma, n. 1. et 2.	20
		Et plura alia de disiecta societatis in cap. 16. nu. 3. et seq.	21
		Et	

I N D E X

- Et plures alij modi dissoluendi societates, c.*
17. num. 1. cum seq. fol. 22 & 23
Dominium bonorum dotalium post mortē viri
revertitur ad uxorem, c. 35. nu. 4. 244
Dotis repetitio dissoluto matrimonio, & illius
processus, eod. cap. fol. 244
E
Ecclesia haeres instituta tenetur de proprio
non confecto inventario c. 45 n. 15. 101
Est tamen in integrum restituenda, ibi in
sine 102
Emptor census non potest cogere venditorem
post bimestre nisi facta ab eo noua disiecta,
num. 9. 59
Emptorem non reperiri, vel iustum pretiū nō
offerri paria sunt, c. 44. nu. 5. 96
Exceptio non numerata pecunia non admitti
tur ad probandum, secus si est probata cap.
14. nu. 3. 17
Exceptio requirens altiore in indaginem, qua
dicatur, c. 34. nu. 14. in sine 79
Exceptio excusationis principalis debitoris, quā
do sit opponenda à fideiussore, c. 23. il. secon-
do, num. 9 219
Exceptio rei quando non admittitur ad impe-
diendam executionem litterarum Aposto-
licarum cap. 12. num. 6 309
Excommunicatio quomodo, & quando conce-
ditur contra debitores, c. 31. n. 7. 72
Excommunicatio contra Episcopos, Praelatos,
& magnates, non conceditur in curia, nisi
de mandato Papae, ibi, n. 11. Et quomodo ex-
cu. concedatur, ibi, n. 12. eod. fol. & 367
Excommunicatio non conceditur cōtra inopes
debitores, c. 33. n. 2. 74. Secus contra dolo-
sores debitores, ibi,
Excommunicandus est personaliter citandus,
eod. cap. num. 3. fol. 75
Et quando debitor excommunicari possit nullā
monitione precedente. eod. cap. nu. 4. eod. fol.
Excommunicatio conceditur etiam pro incerta
summa, cap. 7. num. 27. fol. 287
Et quando conceditur cōtra canonicos tanquā
singulares. c. eod. post num. 28 287
Executio obligationis Cam. pro interesse de
sui natura liquido datur, cap. 38 89
Executio oblig. quarantigiate, & illius pro-
cessus, cap. 39 87
Executoresiales Rotae antiquitus exequaban-
tur nullo precedente monitorio, contrarium
hodie seruatur, cap. 13. num. 1. & 2 310
& alie contra intrusum,
Executio fieri potest in bonis alienatis lite
pendente cap. 44. num. 7. fol. 97
Exequutoribus creditur in concernentibus eo-
rum officium, 78
De executione faciēda in nomine debitoris
c. 58. nu. 4. in ver. iam diximus, 131
De executione faciēda contra obligatum
precise ad factum ad impl. dicto cap. 58.
num. 3. ver. verum, fol. 131
Exhibitionis iudicium contra quem intenta-
tur, c. 18. num. 1. 204 Et plura alia de
modo procedendi in hoc exhibitionis iudicio,
ibi. vsq; ad nu. 9. eod. fol. 205
Existent in quasi possessione exigendi pensio-
nem agit literis non expeditis c. 3. n. 1. 268
Experientia est rerum magistras c. 1. n. 1. 2
Expensae quae debentur iure actionis debentur
etiam nulla de eis facta condemnatione, c.
15. post num. 12. 200
Expensarum condemnatio, & illarum taxa-
tio, ac processus desuper facien. ac plura de
eisdem expen. c. 44. n. 1. & seq. 257
Extensio formae Cam. c. 6. n. 2. fol. 9. & quod
necessaria est pro validitate pces. ibi n. 3. 9
Expulsus à possessione beneficii, qualiter sit re-
stituendus, num. 1. 296
Extensionis forma cam. decretum necessariū
ante illius executionem, c. 29. 70. Cuius
extensio non fit cum iuramento, si ibi non
est appositum, ut ibi in sine.
Extensio clausulae, & c. quomodo fit faciēda si
notarius est mortuus, cap. 40. nu. 3. 87
Et quādo notarius corriget errata, n. 4. 88
F
Fatalia vnde dicantur, & quare, cap. 25.
num. 2 225. Et plura alia de execu-
tionē rei iudicatae, ibi num. 2. vsq; ad nu.
10. fol. 226. & seq.
Fideicommissario quando remedium l. fi C. de
edict. D. A. dr. toll. n. 8. c. 5. 157. Et cum
plura alia in hoc remedio requisitas, ibi.
Fideicommissario vniuersali competit actio
hypothecaria, eod. c. n. 9. eod. fol. Et competit
etiam Sal interdictum ibi 158
Fideiussor quando non dicatur idoneus, licet
diuis sit, c. 25. il. 1. nu. 7 214
Fideiussor in forma depositi obligatus opponit
exceptionem nullitatis, cap. 23. il. 2. nu. 8.
fol. 218
Fideiussor de representando reum, quo casu
liberetur, cap. 10. & 11 220
Fideiussor in quibus casibus agit contra princi-
palem antequam soluat, c. 48. n. 13. 100
Formula obligat. Cam. antiquitus magis usu
recept.

I N D E X.

- recept. n. 11 fol. 4. et n. 2* 5
Formula vetus subscriptionis iudicis, num. 2
Formula oblig. cam. ex reform. Pij Papa V. adinuente, 11
Formule cam. oblig. quæ nunc sunt usu receptæ, 12
Formula exequutionis mandati factæ super domo num. 9 91
Formula mandati de associando, num. 4. 125
Alia exequutionis illius, ibi, n. 6. cum recognitione inquilini ibi n. 7.
Formula monitoriorum in curia, in triplici remedio possessorio, nu. 1. cum seq. 135
Fructus non debentur post vend. officij, n. 1. 36
Et plura alia de fructibus non exigendis post vend. officij ibi n. 5. et seq. 37
Fructus non debentur post susceptum mandatum pro restitutione sortis principalis, n. 2. 54
et quare, ibi num. 3. et seq.
Fructus dotis deseruiunt pro oneribus matrimoniorum nu 7 245
- G**
- G**raduatio quomodo fiat in causis discussionis bonorum, nu. 2 316
 Grauatine iustificata in iudicio interlocutorio deuoluitur tota causa ad iudicem appellationis n. 11. 222. Non grauetur quomodo, et quando cedantur n. 21. et 22. 66
- H**
- H**eres qui simpliciter hereditatem accepta uis realiter, et personaliter conuenitur num. 12. fol. 101
 Heres cum beneficio l. et inuentarij, de illius confessione legitime docere debet, alias tenetur de proprio. ibi n. 17. 102. Et in alio etiã casu, in quo tenetur de proprio, ibi nu. 16. et 17 102
 Heres, et defunctus una, et eadem persona censentur nu. 4. 104
 Heres debitoris non conuenitur intra tẽpas cõficiendi inuentarium, nu. 74 119
 Secus si non opponatur ante litem contestatam, et quando lit. dicitur contestatam, ibi dicto n. 7. et 8. 119. Et an dictus heres p̄dere dicto termino possit alios conuenire, ibi 4. num. 8.
 Heres heredis dicitur heres primi testatoris, num. 6. 154
 Requisita ad hoc, ut quis dicatur legitimus cõtradictor, ibi eod. fol.
 Heres cum beneficio l. et inuentarij quo casu, tenetur de proprio, in fine, 104
 Hypotheca prescribitur spatio decennij contra
- seritum possessorem num. 1. 147
- I**
- I**gnorantia facti fallis et prudentes, n. 5. 2
 Ignorantia venditionis officij non operatur quod societas duret, n. 4 fol. 36
 Ignorans quis sit heres, agit contra bonorum possessores, nu. 14. 218
 Inhibitiõ A. C. in curia 436
 Inhibitiõ vigore litis pendentiæ extra cur. 373
 Institutio beneficij quando spectat ad c. 296
 Instrumentum quarantigiatum habet viam, c. 39. n. 1. et 2. 86 Secus si tale instrumentum sit aliquo modo offuscatum, n. 3. 87
 Instrumentum iuratum non habet exequutionem paratam, ibi num. 4.
 Instrumentum si habet aliquam dubietatem, et notarius superuiuit statuit illius declarationi, num. 1. 67
 Instrumenta qualia debent esse exequenda, n. 4 vsq. ad num. 10. 105
 Instrumentum declaratum nullum per sententiam non exequitur, et quando exequitur. vide decisionem de qua in fol. 322
 Instrumentum remissorie cũ illius rotulo 355
 Aliud prorogationis termini remissorie ibid.
 Aliud responsionis ad articulos fol. 356
 Aliud admisionis per procuratorem, fol. ibid.
 Aliud prorogationis termini ad compar. 356
 Aliud sententiæ diffinitiuæ 356
 Aliud sententiæ declaratoriæ, 357
 Aliud simile, 358
 Aliud subdelegationis iudicis fol. 360
 Aliud reintrusionis in pristinas cõsuras, 361
 Aliud appellacionis, eod. fol.
 Aliud repositiõis 362
 Aliud renisionis causæ eod. fol.
 Aliud reuocationis sequestrari. ibid.
 Aliud reuocationis exequution. ibid.
 Aliud examinis testium, 363
 Aliud intimatiõis litis fol. eod.
 Aliud extensonis obligat. cameralis 364
 Aliud citationis reassumptionis causæ, 375
 Aliud deputatiõis curatoris, 380
 Aliud deputatiõis commissarij, fol. 382
 Aliud transumpti instrumentor. p. A. C. 382
 Aliud litterarum Apostolicarum, fol. 385
 Aliud in forma vidim ut fol. eod.
 Aliud per notarium, 386
- Interdictum quorum bonorum, et illius effectus, num. 1. 153. Et aliqua alia de illius processu ibi.
 Interdictum quorum legatorum competis etiã heredi, et quando, num. 1. 162. Et aliqua alia

I N D E X

alia de illius processu, ibi.		Iurisdictio Iudicis ordinarij per mortem Papae non expirat, n. 7.	381
Interdictum quorum legatorum competit etiam heredi, & quano n. 1. 162. Et alia de interdicto quorum legatorum, ibi.		Iustificatio grauamine in iudicio interloquutorio tota causa deuoluitur ad iudicem appellationis, nu. 11.	222
Interdictum vnde vi, cui desur, n. 2.	167	L	
Interdictum generale.	388	Egarius capis legatum de manu heredis, n. 2.	162
Interdictum speciale.	392	Legitimitas personarum facta in vno iudicio predest etiam in alijs post n. 3. fol.	98
Intimatio cessionis per contradictas fit pro fidei iussores secus pro tertio non obligato, nu. 12. fol.	107	Legitimitas personarum in iudicio ordinario requiritur etiam parte non opponente, n. 4. eod. fol. Aliqua alia repicentia legitimitatem personarum ibi eodem num.	
Intimatio mandati procura, quando est parti faciendae n. 20.	271	Legitimus contradictor quis dicatur, post n. 6. fol.	154
Inuentarium tutorum, & illorum requisita, nu. 2. & 3. 328. Aliud Baldi de Perusio, nu. 11.	329	Libellus non requiritur in casibus summarij, num. 4.	8
Iudex apponit manum in broliardo cuiuslibet notarij in quolibet die iuridico, & quare id faciat, num. 5.	75	Licet auri, licet impune penitere, n. 10. 94. Cum remedio, quod non possit penitere, ibi.	
Iudex ordinarius quomodo cognoscatur à Iudice delegato, nu. 4.	113	Lis dicitur introducta per impetrationem citationis, & illius decretum respectu impetrantis, nu. 5.	104
Iudicio medici recurrendum est an infirmitas sit periculosa. nu. 6.	46	Litterae Apostolicae non dicuntur ex pedite nisi postquam sunt plumbarae, n. 5.	276
Iudex ordinarius quando efficiatur Iudex delegatus, post nu. 16.	224	Litterae compulsoriae qualiter decernantur, num. 4. 291. Differentia inter compulsoriae, & spirituales, ibi, nu. 44.	
Iudex parte petente in primis pronunciat super nullitate, n. 5.	234	M	
Iudicium potest inchoari cum procuratore generaliter constituto, nu. 1.	207	Male captus an sit liberandus, vel confirmandus, nu. 0. & 11.	298
Iura non recognita remanent tanquam scartafascia, nu. 7. 77. Secus parte non opponente,	314	Maiores nati tenentur facere partes in diuisione, n. 1. 155. Secus si minor diu administravit.	
Iuramentum est transitorium ad heredes quo ad illius obseruantiam, n. 14. 101. Secus quoad poenam periurij, & censurarum, ibi.		Mandatam pro summa indebita obtentum sublimetur pro summa debita, seu non pro expensis, n. 4. 84. Et iure casus quibus in data ex capite nullitatis reuocantur, n. 5. fol.	156
Iuramentum calumniae debet praestari etiam procuratore, & aduocato, & plura alia de eodem iuramento, n. 2. 3. & 4. 133. Et quando dicitur sufficienter praestitum, ibi nu. 5.	133	Mandata executiua per quoscunq. exequuto res exequi possunt, n. 1. Hodie iudices aliter sentiunt, ibi, & plura alia de reatibus, & personalibus exequutionibus, ibi n. 4. 88	
Iuramentum a testibus quomodo sint recipienda, nu. 1.	148	Mandatam de deliberandis pignorijs, & officium, nu. 13. 14.	94
Iuramentum liti decisiuum qualiter intelligitur fieri, n. 1.	251	Mandatam conceditur fideiussori contra fideiussorem vigore cessionis dempta illius rata nu. 11.	106
Iurisdictio delegata derogat ordinarij iurisdictioni, n. 17.	224	Mandata executiua in vim Cam. obl. in Curia Capitoly, & Vicar. aliquando extra cur. relaxantur, nu. 1.	109
Iurisdictio extra ius parte non citata quando fides adhibeatur, n. 1.	314	Mandata haec nequeunt extra urbem ultra quadra.	
Iura non dicuntur esse de actis nisi premissa citatione ad dicendum contra, 314. Aliqua alia de iurium, & articulorum admiffione, nu. 4.	314		
Iurium recognitio quando debet precedere sententiam, n. 8.	282		

I N D E X

- quadragesimum ab ea lapidem exequitur*
quare nu. 2. eod. fol. Pro exequitione bu-
siusmodi mandatorum, quam citatio co-
ram A. C. fit facienda, ibi n. 3.
- Mandatum** hanc exequitionem A. C. inter-
 dum negat, & nouus processus requiritur
 ibi, n. 4.
- Mandatum pro fructibus decursis datur par-**
 te non opponente, secus parte opponente,
 nu. 1. & 2.
- Mandatum vigore sententiae latae in Saluiano**
 interdicto, n. 31.
- Et quomodo illud exequitur, ibi, n. 32.
- Mandatum de immittendo vigore remed. l.**
fin. C. de edict. diu. Adr. toll. nu. 1.
- Mandatum de manutenendo in cur. nu. 3.**
 fol. 164. Et plura alia requisita in hoc iu-
 dicio retinendi circa modum procedendi,
 nu. 3.
- Mandatum de manutenendo tuetur possesso-**
 rem, etiam si ciuilitate tantum possideat,
 nu. 10.
- Et in decisione Rotae, nu. 322.
- Mandata suspitionis fugae qualiter concedan-**
 tur. Et plura de illorum concessione, n. 1.
 usque ad 8.
- Mandatum procurat. quando cumq. produci-**
 tur parte non opponente, n. 1.
- Mandatum decretum cum intimatione si de**
 ea non non apparet, nullum est cum omni-
 bus inde sequentis, nu. 2.
- Mandatum de deliberanda pignora in exequu-**
 tione ablata, n. 13.
- Mandatum de deliberando officium, nu. 14.**
 fol.
- Mandatum si est relaxatum cum intima-**
 tione, si de ea non constet, est nullum, cum
 inde sequitur, nu. 4.
- Mandatum contra bona per tertium possessa**
 quando non exequitur, n. 1.
- Mandatum relaxatum pro summa debita,**
 non subsistit etiam pro summa debita
 & reuocatur cum omnibus inde sequen-
 tis, ut in decisione Rotae, de qua in fol. 221.
 ex deductis in ea, n. 1. usque ad ult.
- Vt au sit admittenda ad curam filij n. 2.
 fol.
- Mandatum executiuum vigore obl. cam.**
 fol. 364. Aliud loco censurarum, 365.
- Duplicata mandatorum, ibi.
- Mandatum contra bona hereditaria fol. 365**
- Mandatum executiuum cum ex communi-**
 catione in subsidium, 366. Et sequens
- in pede innotandus, ubi Et aliter ex com-
 munitario a mandato illiusdam editione
 eod. fol.
- Mandatum de affortando,** 368
- Aliud de consignando fructus sequestratos,**
 fol. 368. Aliud de transportando, 369
- Aliud de manutenendo. Aliud de reponen-**
 do in possessione domus, 370. Aliud post tres
 sententias latas, 371. Aliud de immittendo
 vigore remedij l. fin. C. de edict. Diu. Adri.
 toll. fol. 372. Aliud in quasi possessione exi-
 gendi pensionem, 377
- Aliud de immittendo in possessionem pro-**
 uisum Apostolicum 379. Aliud simile cum
 declaratoria vigore sententiae, & cedulone
 in pede scribendus, 421. & 423
- Mensis triginta dierum, nu. 6.** 93
- Mercator cogitur libros exhibere n. 5.** 80
- Minor excluditur a beneficio restitutionis in in-**
 tegrum si iurat se maiorem, n. 4. 130
- secus in cau. statuti orbis, ibi, n. 5.
- Minor maior factus ratione doli, quando cum**
 que potest dicere de nullitate eius obligatio-
 nis, ibi nu. 7.
- Mobilia infra decem dies stabilia vero, & offi-**
 cia infra mensem cum intimatione delibe-
 rantur, n. 2. 93. Quae intimationes quan-
 documque ante expedi tum mandatum re-
 producti possunt, ibi nu. 4. Et quare hie
 terminus debitori conceditur, ibi n. 5.
- Mensis triginta dierum, ibi. Et plura alia in**
 hoc processu deliberationis bonorum, ibi nu.
 6. 7. 10. 11. & 13.
- Monitorium vigore Saluiani interdicti n. 5.**
 fol. 147. Aliud de desistendo a molestijs in
 vim remedij retinenda, nu. 7. 136. Aliud
 in eodem iudicio pro exigent. pension. eod.
 cap. n. 8. 136. Aliud simile contra successo-
 rem in beneficio, n. 9. 173. Aliud ex reme-
 dio recuperandi n. 10. fol. eod.
- Monitorium vigore interdicti quorum lega-**
 torum, n. 3. 162. Et de clausula si quis, ibi
 Aliud contra legatarium pro restitutione lega-
 ti, nu. 5.
- Monitorium, & commissio habentur loco libel-**
 li, nu. 11.
- Monitorium de respondendo articulis, & ali-**
 qua alia de responsione articulorum, n. 12.
 cum seq. 185.
- Monitoria per edictum conceduntur ab A. C.**
 eius ordinaria auctoritate, n. 1. 201.
- Et quomodo concedantur, ibi numero 4.
 fol. ibid.

I N D E X

<i>Et quomodo exequantur. ibi. n. 5. eod. fol.</i>	
<i>Monitorium cum arresto quomodo reuocetur, nu. 12.</i>	215
<i>Monitorium contra tutores suspectos, num. 2. fol.</i>	240
<i>Et illius processus qui contra eos fit, ibi. n. 3. ibid. Et effectus illius sententia, ibi n. 4. fol.</i>	250
<i>Monitorium quod praemittitur contra successorem in beneficio pro solutione pensionis, nu. 1.</i>	264
<i>Et quae sint necessario verificanda, nu. 2. Et quod insertio litterarum sufficiat necessaria est commissio ibi n. 4. Et huius commissionis formula, nu. 8.</i>	
<i>Monitorium in iudicio exigende pensionis contra successorem in beneficio, nu. 3.</i>	268
<i>Et plura de illius processu, ibi.</i>	
<i>Monitorium contra procuratorem de acceptando, vel recusando onus procuratoris potius fit ex benignitate, quam necessitate, et quare, n. 20. 27. Aliud de desistendo à molestijs ex p. 3. cur. 344. Aliud pro solutione pensionis, fol.</i>	345
<i>Aliud super manutentione possessionis exigende pensionis.</i>	349
<i>Aliud de re idem administratione.</i>	364
<i>Aliud vigore Bullae Eugenianae.</i>	346
<i>Aliud pro executione litterarum collationis beneficii.</i>	348
<i>Aliud pro obseruatione decreti Sacri Concilij tridentini.</i>	348
<i>Aliud vigore Sac. interdicti.</i>	349
<i>Aliud super spolio.</i>	350
<i>Aliud ad personaliter comparere.</i>	350
<i>Aliud pro libertatis donatae conseruatione, 351</i>	
<i>Aliud pro executione litterarum reuocationis privilegiorum.</i>	351
<i>Aliud vigore breuis de capien. possessionem nomine Camerae.</i>	352
<i>Aliud vigore breuis ad fauorem litterarum, 354</i>	
<i>Aliud pro executione litterarum Apostolicae formae dignum.</i>	376
<i>Aliud in vna Bulla Alexandrinae.</i>	386
<i>Aliud pro repetitione dotis.</i>	398
<i>Aliud pro obseruatione limitum, et term.</i>	399
<i>Aliud per edictum.</i>	400
<i>Aliud ad personaliter comparere.</i>	402
<i>Aliud contra debitores Mercatoris decessi.</i>	403
<i>Aliud pro marito contra uxorem.</i>	404
<i>Aliud de dote restituenda matrimonio non sequuto.</i>	405
<i>Aliud de desistendo à molestijs super pensionem.</i>	

<i>illius reductionis.</i>	409
<i>Aliud ad personaliter comparendum contra infordescente incensuris.</i>	406
<i>Monitorium in curia pro petitione hereditatis delatae ab intestato.</i>	407. Aliud in actione confessoria pro seruicibus.
	408
<i>Aliud in negatione negatoria.</i>	409. Aliud pro rescissione contractus lesiuu.
	410
<i>Aliud pro subministrazione alimen.</i>	410
<i>Aliud pro administratione redditione tutela.</i>	411
<i>Aliud pro obseruantia pactorum.</i>	411
<i>Aliud pro restitutione pecuniae arrepto.</i>	411
<i>Aliud in actione iniuriarum.</i>	412
<i>Aliud de eximendo à fideiussione.</i>	412
<i>Aliud in actione reali.</i>	413. Aliud in actione hypothecaria.
	413. Aliud pro traditione domus donate.
	414
<i>Aliud pro restitutione rei locatae, ac solutione affectus.</i>	414. Aliud pro restitutione feudis.
	415. Aliud pro diuidenda re.
	415
<i>Aliud pro hereditate delata ex testam.</i>	416
<i>Aliud vigore interdicti quorum bon.</i>	416
<i>Aliud pro rei vindicatione.</i>	417
<i>Aliud in actione noui operis.</i>	417
<i>Aliud pro consequenda hereditate ex fideicommissis.</i>	418. Aliud simile pro fideicommissariis.
	418. Aliud pro diuisione bonorum.
	419.

N

<i>Notarius est oculus iudicis, et non alia de officio notarij, num. 1. 2. 3. fol.</i>	105
<i>Notario afferenti testes iuratos non creditur nu. 2.</i>	237
<i>Notario mortuo quomodo fit extendenda clausula, et ibi plura, n. 1. et sequens, fol. 87. Et quando notarius superuiuit, ibi.</i>	
<i>Notatio et notario referentibus adesse citationem creditur, n. 8.</i>	59

O

<i>Oblatoribus licet impune poenitere, nu. 8.</i>	93
<i>Obligatio cambij baltheni obseruata, nu. 1. 14. Et alia requisita de cambij obli- gat. Et liquidation. interessi, ibi fol.</i>	15
<i>Obligatio Cameralis non admittit exceptiones exi insecus à contractibus, et requirentes al- tiorem indaginem, post n. 3.</i>	7
<i>Obligatione principalis annullata non annullantur obligatio fideiussoris, n. 1.</i>	119.
	Obli-

I N D E X

<i>Obligatio minoris afferentis se maiorem cum iuramento nulla est, n. 2. eod. cap.</i>	129
<i>Obligatio vulnerata per sententiam, non habet executionem paratam. num. 17.</i>	212
<i>Et quomodo in hoc articulo aliquando signatura rescribitur ibi.</i>	
<i>Obligatio cassata quando reuiuiscit, n. 5.</i>	316
<i>Obligatio cameralis extensio, siue illius formula,</i>	432
<i>Officia, & loca montium quomodo subhastantur n. 2.</i>	93
<i>Officium substituti diligentis quale sit, nu. 2. fol.</i>	105
<i>Oris aperitio quando necessaria sit, n. 25.</i>	294
P	
<i>Acta in contractu census apposita circa accidentia, licet illicita vitentur, n. 6.</i>	35
<i>Secus quando sunt contra substantiam, ibi, nu. 6.</i>	
<i>Papa mortuo non expirat iurisdictio iudicis delegati, n. 17.</i>	223
<i>Pensionarius non agit pro personibus decursis contra nouum successorem nisi factis diligentibus contra heredes, numero.</i>	24
<i>fol. 173. Et quod contra heredes beneficiati datur tantum pro census ordinarius, ibi. Et quando pensio sit soluenda, ibi.</i>	
<i>Pensio non exigitur literis non expeditis n. 1. fol.</i>	274
<i>Pensio non exigitur nisi docto de illius reservatione n. 6.</i>	268
<i>Pœna qua mulctatur diffamator, n. 4.</i>	209
<i>Peritorium quancumque ante sententiam suspenditur n. 5.</i>	140
<i>Pignora cohœrention, qua dicantur n. 16.</i>	91
<i>Processus illorum subhastation ibi, n. 19.</i>	92
<i>Pignora subhastata quando sint creditori adiu dicanda, nu. 4.</i>	96
<i>Pignora magni, vel pro paruo credito, ut plurimum denegatur, n. 15.</i>	91
<i>Possessio assequuta appellatione deserta non dicitur attentata n. 14. 228. Et quedam alia de attentatis, ibi, nu. 16.</i>	
<i>Possessio non transferatur ex precatario, vel consuetudo apposto in contractu nullo, vel similitate, nu. 12.</i>	127
<i>Possessori datur retentio, & denegatur actio pro melioramentis, & plura alia de melioramentis nu. 2. & seq. 148. Et ibi decisio Rot. coram R. P. D. Orano in vna Ro. b. e. reditatis de Beuilaqua, eod. fol. Alia coram Penia, 149. Alia coram Fabio.</i>	152
<i>Possessio momentanea quare dicatur, n. 3.</i>	237
<i>Possessio honorũ quomodo apprehendatur, si fuerit vacans, n. 2. 244. Et quando sit plena quomodo sit petenda, ibi n. 3.</i>	
<i>Præcatium non se extendit ad propria heredum debitoris, n. 11.</i>	127
<i>Pretium debet ab oblatori solui in presenti pecunia nu. 15. in fin.</i>	
<i>Predo est manutenedus donec discutatur de iuribus suis, nu. 4.</i>	234
<i>Preparatorio quomodo fiant, n. 15.</i>	216
<i>Preparatoria qua dantur contra heredes quibus ipsi tenentur respondere, n. 4.</i>	99
<i>Preparatio r̄ys quomodo sit respondendum, & plura alia de eisdem preparatorijs, n. 36. fol.</i>	192
<i>Prior in tempore potior in iure, n. 3.</i>	316
<i>Et quando non attenditur talis prioritas, cap. eod. nu. 6. fol. eod.</i>	
<i>Processus executionis oblig. Cam. in qua consensum est in mandatum executionum, nu. 1. 2.</i>	7
<i>Processus executionis oblig. Cam. censuratae annexa contractibus extra cur. celebratis, 10</i>	
<i>Processus excommunicationis contra obligatos in for. Cam.</i>	13
<i>Processus recuperationis societatis vigore fidei, seu memorie non datur nisi contra officialem qui eam subscripsit, n. 1. 27. Secus si subscripta sit a notario principali, 152</i>	
<i>Processus executionis instrumentorum ante reformationem Pij Papa V. extra curiã celebratorum, nu. 1. 61. Reliqua de processu executionis instrumentorum Romæ celebratum ante dictionem Pij V. reformationem, nu. 4.</i>	61
<i>Processus executionis instrumentorum quæ post reformationem Pij V. sub camerali obligatione citra procuratoris constitutionem mandatum suspensionem in tribuna A. C. recepta sunt 62. Citatio prima nu. 1. cum seq. & plura alia concernentiam dictum processum, ibi.</i>	
<i>Processus executionis simplicis Cameralis obligationis instrumentis tam extra curia celebratis adiectæ contra debitores in cur. per totas,</i>	73
<i>Alius processus pro similibus instrumentis contra debitores ab urbe absentes in quibus solutio destinata in cur. cap. 30. 70. Alius processus contra debitores absentes in executione instrumentorum extra curiam celebratorum in quibus solutio in cur. destinata non est, nu. 1. & seq.</i>	71

I N D E X

Processus ex executionis instrum. contra com-
munitatem, & singulares personas, & qui
nam capi possint pro debito vniuersitatis. c.
36. per tot. 82. & 83
Processus executionis obl. cam. pro interesse
ex sui natura liquido. 85
Processus subbationis pignorum. n. 1. 90
Processus apertionis, & executionis testam.
in scriptis, n. 5. & 6. 156
Processus in rem. dicitur. fin. C. de edicto. diu.
Ad. toll. quo ad bona existentia extra iu-
dicii iurisdictionem, & quomodo tunc sit fa-
cienda citatio. nu. 9. 158
Processus faciendus in iudicio recuperande
fol. 167. Et plura alia in hoc iudicio. nu. 1.
& seq. 173
Procurator. debet. habere speciale mandatum
ad petendam rest. in integ. n. 1. 178
Adem. quicquid ad appellandum ab execu-
tione ibi. n. 2. 178
Processus ex animis testium. n. 1. 184
Processus in causis ordinarijs à 100. duc. su-
pra. & illarum differen. à 100. infra. n. 1.
ac terminorum substantialium seruatiōe
ibi. vsque ad nu. 7. 196
Processus contra arrestatum sine iudicis licen-
tia recedentem. n. 13. 215
Processus in vigore oblig. cam. non datur contra
tertium possessorem, nu. 16. 216
Processus cause appellationis. n. 2. vsque ad 9. 222
Processus de aliquibus pertinentibus ad cau-
sas criminales. 231
Processus litterarum remissorialium, quo modo
fit faciendus, ceram illarum exequutorib.
n. 1. 238
Processus qui fit contra maritum pro repeti-
tione dotis. n. 6. 244
Et alius processus contra tertium possesso-
rem, nu. 12. 245
Processus faciendus vig. lit. reservationis pen-
sionis contra consentientem, & plura alia
necessario verificanda, n. 1. & seq. 259
Processus executionis litterarum Apost. an-
tiquitus seruari solitus. nu. 1. 308
Et aliqua alia de processu fulmina. ut ibi,
num. 2.
Processus in causis discussionis bonorum, n. 1.
315
Procurator in actu executionis monitorij cō-
stitutus n. n. nisi ex benignitate citatur, nu.
14. 383
Pronunciatio iud. non est necessaria super ex-
cussione bonorum mariti, nu. 14. 247

Et modis articulandi inopiam mariti, nu.
15. 247
Et quod superuenientibus diuitijs mariti
administratio dotis remittitur in manibus
ipsius viri. n. 17. 247
et quō fruct. dotis taxentur, & debeatur. ib.
Protestatio qualiter sit repetenda in quolibet
actu pro conseruatione iuris protestantis,
num. 26. 230
Propositiō contra tutorem suspectum, n. 1. 249
Pupilli resituantur aduersus negligentiam
procuratoris, nu. 2. 234

Q

Quasi possessio dicitur de his, que a actu non
retinentur, n. 2. 164
Quasi possessio releuat pensionarium
ab onere verificandi narrata in litteris, nu.
15. 169
Et plura alia requisita circa processum de-
super faciendum, & etiam quoad proba-
tionem. 270
Quasi possessio per unicam solutionem acqui-
ritur, n. 24. 273
Qui iure suo vitur nemini facit iniuriam,
num. 3. 45
Quis plus debitor, & tempore petit condem-
natur in expensis, & mandatum reuoca-
tur, nu. 1. 83. Et quando mandatum pro
summa incerta valet n. 2. 83
Sed si ultra debitum exequitur creditor in
expensis condemnatur, ibi
Quilibet instantia transit in heredes nu. 3.
fol. 104
Qui expeditionem cause desiderat in tegrum
processum producat, n. 12. 222. Et reli-
qua de transportatione processus, 234

R

Artificatio societatis satis est induc-
ta per solutionem pecuniarum n. 4. 18
Recognitiō apac. e. quomodo sit facien-
da, & plura alia de recognitione iurium, &
de modo eam faciendi per comparitionem,
n. 4. 76. 77. Differentia recognitionis apo-
carum, & litterarum cambij, & missua-
rum, n. 12. 79. Et reliqua de recognitione
iurium, quorum recognitiō iudici notoria
est, ut ibi n. 13. 79
Remedia quibus vitur in iudicij possesso-
rij, n. 1. cum seq. 135
Remedium Salutani interdicti interdum actio-
ne reali intentatur & plura alia de hoc re-
medio Salutani interdicti, nu. 1. 140
Redditio pro Apost. necessaria non est, n. 13. 191
Re-

- Remedium restituitur in integrum quomodo post tres sententias conceditur, n. 21. 139
- Remissoria non conceditur pro liquidatione obligat nisi principali legitime citato, nu. 1. fol. 108. ut plura alia de processu facien. super hac liquidatione, 109
- Remissoria in iudicio recuperanda quando datur, & quando denegatur, n. 19. 170
- Et alia de remissorijs, ibi, n. 20. eod. fol.
- Remissoria in executiuis, quando, & cui con- ceditur, n. 34. 288. Et plura alia de remisso- rijs, & illarum executionibus, ibi, usque ad nu. 24. & 45. 46. 47. & 48.
- Repositio debitoris non tollit sententiam latam sed tantum illius executionem suspendit, n. 12. 64. Quae repositiones minantes exe- cutionem semper fiunt cum intimatione, n. 18. 65. Scus ad impediendam execu- tionem, ut ibi.
- Repudiatio hereditatis, 332
- Requisita in remedio l. 2. de rescind. vendit. n. 1. 341. Et illius depositio procedit etiam quoad bona subhastata, n. 3. Et etiam quoad bona mobilia, ibi, n. 4. Et etiam quoad diuisionem bonorum ibid. post nu. 4.
- Cum forma petitionis sex monitorij desu- per facien. ibi in fine, 342
- Resolutio signaturae qualiter opponente se exe- cutioni breuis remissoria non conceditur, fol. 296. Cum pluribus informationibus aduocatorum, & decisionibus Rotalibus ad fol. 297. usque ad. 306.
- Restitutio in integrum quando debet peti a procuratore habent speciale mandatum, fol. 172. Et plura alia de processu restitu- tionis in integrum, n. 1. 179
- Restitutio in integrum non impedit execu- tionem ceptam, n. 3. 179
- Et quando dicatur cepta executio, ibi, n. 4. 179. Et ibi decisio Rote,
- Responsio articulorum recipitur quandocumq. ante sententiam, n. 14. 186
- Aliqua alia de iuramento, & examine pro- curatoris, n. 15. usque ad nu. 20.
- Reus recipiendo dicitur actor, n. 8. 114
- Romani quando possunt declinare forum A. C. nu. 7. & 8. 180
- Rota non executur sententias latae extra rotam nisi gustata illius iustitia, num. 4. fol. 239
- Secus post lapsum quadriennium, ibi post n. 4. fol. 239
- Saluianum interdictum competit fidei- commisso, & illius requisita, num. 9. fol. 158
- Decisiones Rotae in hoc iudicio factae fol. 173. & 159. 161
- Sententia nulla quando possit reuocari a iudi- ce ordinario, n. 3. 113
- Sententiae formulae quae fertur in Saluiano in- terdicto, nu. 24. 143
- Sententia semper praesumitur lata ex causa quae valere potest, n. 1. 161
- Sententia quomodo formetur post mortem principalis, post n. 28. 190
- Sententia cedula notario a iudice consignanda nu. 8. 196
- Alqua alia de inualiditate sententiae ad fauorem citati contra citantem post nu. 8.
- Sententia lata parte non petente nulla est post nu. 8.
- Sententia nulla licet aqua sit non infirmatur, nu. 10. 198
- Sententia contra administratorem dolosum, nu. 15. 206
- Sententia quae fertur contra diffamatorem, nu. 2. 208
- Sententia ab obseruatione iudicij qualis dica- tur nu. 6. 209
- Et quomodo contra actorem non comparen- tem feratur ibi nu. 7.
- Sententia, & res iudicata non executur sine processu, nu. 23. 229
- Sententia, quae fertur contra maritum, & alia contra tertium possessorem, nu. 11. & 13. 245
- Sententia excusationis a tutela, num. 5. fol. 248
- Sententia quae feruntur in iudicio solution. pen- sionis, n. 13. & seq. 262
- Sententia quae fertur in iudicio manutentionis exigent. pension. nu. 9. 268
- Et plura alia in hoc iudicio retinende, & recuperande, & illorum processu, ibi.
- Sententia declaratoria contra intrusum in beneficio, nu. 18. 284
- Alia contra Cap. & Canonicos, num. 19. fol. 285.
- Sequestrium conceditur lata sententia, nu. 12. fol. 386
- Et quando etiam aliud datur, ibi, nu. 22
- Sententia quomodo formetur quando solutio pensio-

IX N E D I E M X.

- personis non est in curia destinata, v. u. 14. fol. 263
- Sententia contra breue Apostolicum, quomodo. & quando fertur, n. 53. 294. Et alias, nu. 3. 294
- Sententia lata in executione breuis pro pro- uiso Apostolico non curio commissario Ca- merala ualida est, nu. 4. 295
- Sententia non preiudicat ei qui ius suum in iudicio non deduxit, nu. 2. 319
- Stylus uim legis obtinet, & iuri comparatur, nu. 9. 6
- Et quam plura alia de stylo, & illius effi- cacia, ibi, nu. 4. & seq.
- Sequestri qua fiunt ad effectum agendi quo- modo reuocantur, n. 1. 212. Et quomodo reuocentur, ibi, num. 2. & 3.
- Subhastatio facta fide de pretio nulla est, n. 1 fol. 318. De societibus officiorum, & illa rum forma, fol. 15. & 16. De societatem co- structuum fide, seu memoria fieri consueta, nu. 1. 17
- Societatis non disceditur durante tempore quo fructus sunt percepti, n. 3. 20. Aliqua alia de societibus super officio ultra medietate rem-are alieno grauato contrahentis nu. 1. & 2. 28
- Et plura alia de solutione fructuum socie- tatis, n. 1. cum seq. fol. 28. 29. 30. & 31.
- Societas dissoluitur per uenditionem officij, nu. 2. 36
- Societate dissoluta remanet purum mutuum, num. 3. eod. fol.
- Statutum Urbis ligat etiam clericos Romanos nu. 26. 67
- Stylus notariorum super exhibitione librorum mercatorum nu. 6. 80
- Et quam plura alia de librorum exhibitio- ne ibi nu. 8. & 9. 81. Et au una particula librorum uerificata cetera censeantur uerifi- cata, ibi post nu. 8. 80
- Stylus admittit iura post conclusionem causa uidetur damnandus, cum aliquibus alijs circa dictorum iurium administratione, nu. 1. 2. & 3. 252
- Subhastatio rei magni ualoris non permittitur pro paruo credito, nu. 15. 91
- Sententia nulla quando possit reuocari a lu- dice ordinario, nu. 3. 113
- Suspensio petitorij, & aliqua alia de petitorio, post num. 5. 141
- T** Aciturnitas in iudicij habetur pro con- fessione, nu. 12. 186
- T**erminus ad soluendum censurę aniquitus nuncupate, nu. 1. 68
- Et plura alia de termini susceptione, et ibi, nu. 3. & 4. & 8. sequen. ni. 110. 111. 112.
- Terminus simpliciter, & sine ulla conditione suscipitur ibi, num. 12. 69
- Termini substantiales, qui seruantur in iudi- cio possessorio, nu. 3. & seq. 167. Et plura de terminorum substantialium obseruatio- ne, ibi vsq. ad nu. 10.
- Et de illorum reiteratione, nu. 9. 197
- Termini substantiales non seruantur in iudi- cio attentatorum, n. 7. fol. 168. Cum for- mula sententia in eodem iudicio, nu. 23. fol. 171
- Terminus ad appellandum currit a die sen- tentie, & plura alia de modo appellandi, nu. 29. vsque ad n. 34. 191
- Termini substantiales non possunt totaliter omitti, licet sine illis procedendi facultas iud. data sit, nu. 9. 198
- Termini qui diffamanti prefiguntur, nu. 1. 208
- Termini substantiales non seruantur inter & contra mercatores, nu. 4. 211
- Termini extra curiam non seruantur ita exacte, prout in curia, nu. 10. 212
- Termini seruandi a executionem rei iudi- cata v. 14. 213
- Terminus ad appellandum est decendium, & quando incipiat currere, n. 1. 215
- Terminus qui assignatur proponenti causas excusationis illius, nu. 8. 249. Et de tutoris officio cum seq.
- Terminus remissoria quando incipiat currere 307.
- Testamenti in scriptis publicati, & illius re- quisita in illius publicatione, num. 1. folio 123. Et illius formula designatio, num. 2. fol. 103
- Testator non potest facere, quod leges in cas- bus suis locum non habeant post num. 3. fol. 123
- Testis inductus, & iuratus pro una parte po- test cogi ad se examinandum pro alia par- te, nu. 10. 185
- Testes in tempore iurati, quandocunque exa- minantur, nu. 1. & aliqua de testibus, & illorum publicatione, num. 2. vsque ad 8. fol. 193

I N D E X

<p>Translatarius possidens non tenetur iustificare habitates suas neque transfrentis, n. 4. 277. Et plura alia de translatione personis ibi.</p> <p>Testes non recipiuntur post rem iudicatam, nu. 25. 225</p> <p>Titulus non est necessarius in iudicio possessorio, ibi.</p> <p>Tutor licet non solemniter omnia fecerit, nihilominus gesta per eum remanent valida, n. 4 fol. 58</p> <p>Tutela suscepio, et illius requisita, n. 33. 122</p> <p>Tutela in beneficiis quando requiritur, nu. 9. 309</p> <p>Tutor onus tutelae suscipere tenetur, n. 1. 247 Et qualiter excusetur a tutela, ubi num. 2. Et propositio causarum illius excusatione ibi nu. 3. 248</p> <p>Tutela testamentaria, n. 1. 324</p> <p>Tutor testamentarius non tenetur satisfacere et plura alia requisita de tutore, nu. 3. et seq. eod. fol.</p> <p>Alia tutela, 315</p> <p>Alia tutela, quae datur ad instanciam matris, secundo nubentis, nu. 1. 326</p> <p>Et quando mulier tutela recuperat, nu. 2. fol. 329. Aliqua de anomalis tutoribus, n. 1. cum seq. eod. fol. 326</p> <p>Tutores ad hoc, ut legitime administrare valeant, inuentarium, nu. 1. 328</p>	<p>census videtur recedere a contractu, n. 5. fol. 56</p> <p>Venia agendi contra parentes petenda erit, nu. 37. 162</p> <p>Verificanda in interdito recuperanda, n. 13 fol. 168</p> <p>Verbum cauere quid importet, nu. 4. 213</p> <p>Via exequutiva non datur contra tertium possessorem, nu. 1. 318 Et cui incubuit onus probandi bona tertii esse debitoris, nu. 3. 518</p> <p>Via exequutiva quando competit emptori census pro restitutione pretij, num. 10. 54</p> <p>Vigilantibus et non dormientibus ius communitate scriptum est, nu. 2. fol. 96</p> <p>Vniuersitas non excommunicatur, nu. 13. fol. 73</p> <p>Votum R. P. D. Fabij Accoromboni tunc Rectoris Decani super fructibus post dissolutionem societatem, et ibi plura, nu. 1. cum seq. fol. 32</p> <p>Votum Eminentissimi Domini Cardinalis Seraphini, ubi quod mortuo reuerentario absque ratificatione principalis societas est superiucrata fol. 44</p> <p>Aliud votum Eminentissimi Domini Cardinalis Seraphini tunc Rectoris Auditoris, ubi quod qui non subiacet periculo mortis non iuratur fructus societas, et ibi plura, n. 1. et sequen. fol. 47 et 48</p> <p>Vsura possunt repeti etiam, quod fuerint sponte, ac scienter soluta, nu. 7. 37</p> <p>Utilitas consociendi inuentarium cum beneficii, et inuentarii, n. 2. 329</p>
--	--

V Agabundus quomodo citetur, nu. 14. fol. 203. Et quis dicatur v agabundus, ibi.

Venditor census qui restituit emptori partem

SUPERIORVM PERMISSV.

F I N I S.

Faint, mostly illegible text from the reverse side of the page, appearing as bleed-through.

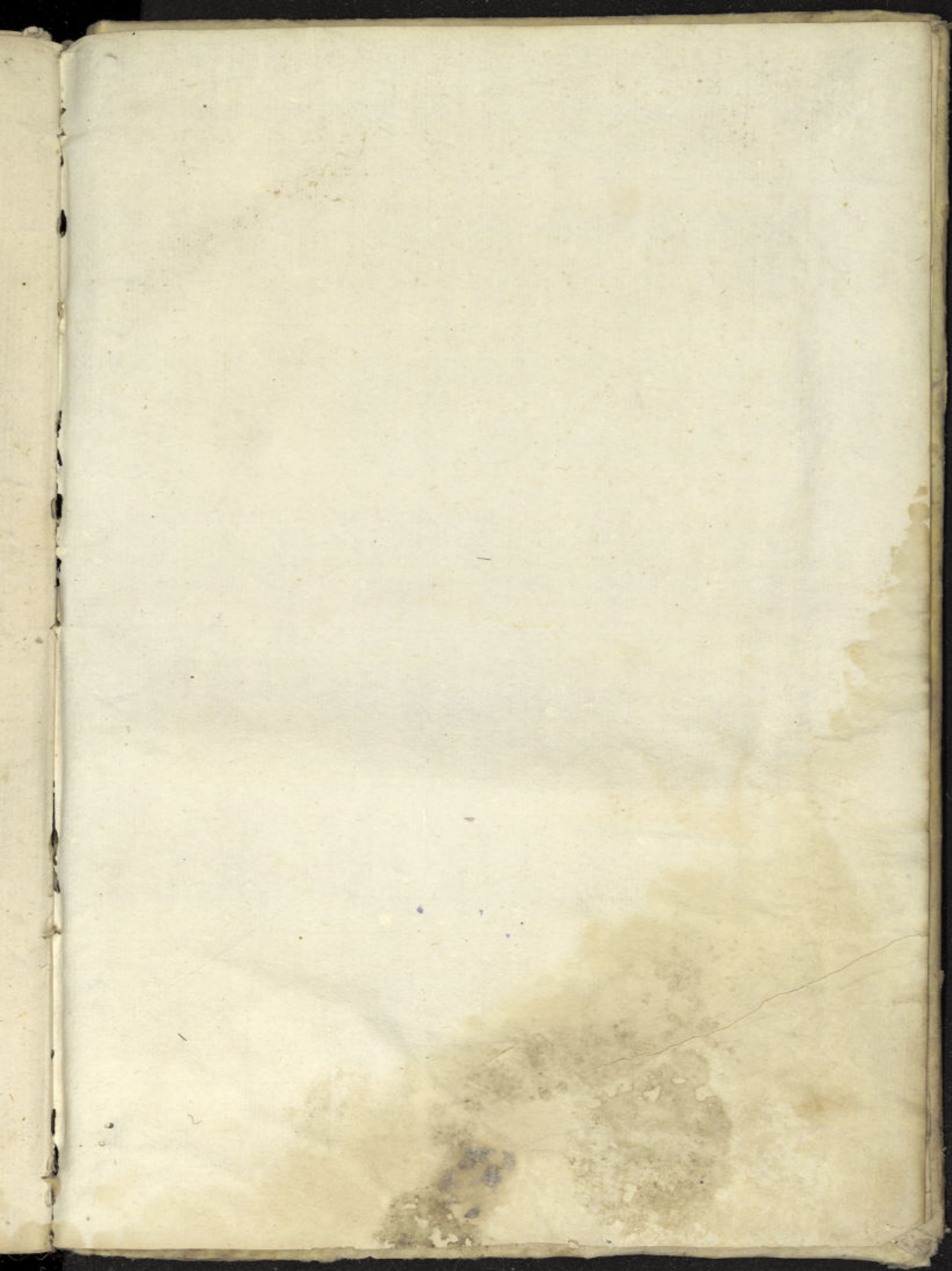

BRACCIANI,
Apud Andream Phæum Typographum
Ducalem. MDCXXXIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

BRACCIANI

Apud Andream Phannum Typographum
Lugdunensi MDCXXII

